Victor Donciu Eugenia Tașcău

DICȚIONAR DE AVIAȚIE

Peste **9.000 de termeni**
și **expresii de aviație**

01 110 101 011 010110 101 01011101 010 001 011010

PRO UNIVERSITARIA

Scanned with OKEN Scanner

Victor DONCIU * Eugenia TAŞCĂU

DICŢIONAR DE AVIAŢIE

peste 9.000 de termeni și expresii de aviație

PRO UNIVERSITARIA 2021
BUCUREŞTI

Scanned with OKEN Scanner

Editat de **Pro Universitaria SRL**, editură cu prestigiu recunoscut.
Editura **Pro Universitaria** este acreditată CNCS în domeniul Ştiinţelor Umaniste şi CNATDCU (lista A2-Panel 4) în domeniul Ştiinţelor Sociale.

Copyright © **2021, Editura Pro Universitaria.**
Toate drepturile asupra prezentei ediţii aparţin **Editurii Pro Universitaria.**
Nicio parte din acest volum (fragment sau componentă grafică) nu poate fi copiată fără acordul scris al **Editurii Pro Universitaria.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
DONCIU, VICTOR
Dicţionar de aviaţie : peste 9000 de termeni şi expresii de aviaţie / Victor Donciu şi Eugenia Taşcău. - Bucureşti : Pro Universitaria, 2021
Conţine bibliografie
ISBN 978-606-26-1343-3
I. Taşcău, Eugenia
629.7

Ediţie îngrijită de **Ionuţ RITEŞ**

Redactor: Elena Onea
Tehnoredactor: Liviu Crăciun

Redacţie:
tel.: 0732.320.664
e-mail: editura@prouniversitaria.ro
Editura Pro Universitaria

Librăria UJmag:
tel.: 0733.673.555; 021.312.22.21
e-mail: comenzi@ujmag.ro
ujmag.ro
Ujmag.ro

Scanned with OKEN Scanner

... De la urcarea în aeronavă, până la coborâre, tot ceea ce întreprinde un pilot presupune mare atenție, încordare totală, concentrare maximă, disponibilitate psiho-fizică și, nu în ultimul, rând seriozitate și responsabilitate.

Cea mai mică neatenție, obișnuința cu semnalele, neîncrederea în indicațiile aparatelor de bord, ignorarea avertizărilor, relaxarea atenției ori abordarea altor preocupări, sunt la fel de periculoase pentru siguranța zborului.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cuvânt-înainte

Dorința, dar mai ales strădania autorilor, a fost să prezinte în cuprinsul Dicționarului de Aeronautică, tuturor specialiștilor (piloți, parașutiști, tehnicieni, cei angrenați în slujirea aviației, precum și marelui public), partea teoretică semnificativă din domeniul aeronauticii, într-un dicționar de profil.

Forma selectivă, termenii specifici, succesiunea lor, privesc în mod direct obiectivul avut, și anume, explicarea fiecărui termen, lămurindu-i înțelesul.

În cuprinsul dicționarului se găsesc terminologii din aerodinamică, navigație aeriană, aparatură de bord, motoare de aeronave, noțiuni de pilotare, procese de fabricație, aviație militară și civilă.

Domeniile conexe – electronică, radiocomunicații, instalații etc. – au stat, de asemenea, în atenția autorilor.

Dicționarul prezintă peste 9.000 de termeni din fondul principal terminologic, oferind un răspuns acestei problematici.

Așadar, este un început, de unde și proporțiile mai restrânse, care corespunde obiectivului urmărit, de a permite celor interesați, și nu numai, să-și verifice cunoștințele din domeniu, lămurindu-și înțelesul unor termeni de curentă întrebuințare aeronautică.

Autorii, semnatari ai unor subiecte beletristice din aviație, prin strădania lor, au reușit să realizeze și ce-și propuseseră în decursul anilor, definitivarea acestei dificile lucrări, Dicționarul de Aeronautică, și prezentarea spre editare, o satisfacție de prim rang.

Dicționarul va fi un ajutor pentru toți cei care lucrează în aeronautică, naviganți și nenaviganți, cât și publicului interesat în urmărirea și descifrarea tainelor zborului, acest miracol descoperit și acceptat de către oameni.

Ținem să amintim, *in memoriam*, numele inginerului aviator Constantin C. Gheorghiu, fost membru al Asociației Internaționale a Istoricilor Aviației și a Comisiei Naționale de Aeronautică a Academiei Române, care a susținut ideea apariției unui dicționar aeronautic.

Autorii

A.A., apărare antiaeriană.

AACI, siglă pt. Administrația Aviației Civile Italiene.

AACR, siglă pentru Autoritatea Aeronautică Civilă din România.

ABA, siglă pentru sistem automat de bruiaj.

abac barometric, diagramă barometrică a presiunii atmosferice, la diferite înălțimi.

abac de altitudine, diagramă de înălțime utilizată de navigator în timpul zborului pentru calcule de navigație aeriană.

abac de calcul a vântului, diagramă de calcul a componentelor vânturilor.

abac de viteze, diagramă, tabel de viteze în zbor la diferite regimuri și altitudini.

abandonare a avionului, părăsirea avionului cu parașuta (catapultare) în caz de pericol.

abatere, deviere de la itinerarul de zbor inițial stabilit, datorită diferitelor cauze.

abatere critică, înfundarea avionului la unghi de incidență critic.

abatere pe o aripă, alunecarea avionului pe o aripă.

a băga trenul, a escamota trenul de aterizare.

„abecedarul" zborului, primele noțiuni teoretice și practice privitoare la zbor și însușite de către elevul-pilot.

abilitate de accelerare rapidă DREPT-ÎNAINTE, câștigarea vitezei de manevră pentru urmărirea țintei sau dezangajare din lupta aeriană.

abordaj, ciocnire între două sau mai multe aeronave, în aer ori pe sol.

„abracadabra", evoluție aeriană neobișnuită, bizară prin ineditul ei; se realizează comandat de către pilot sau se ajunge în această fază „dezordonată", ca urmare a unor erori de pilotaj.

Abraham Lincoln, portavion american, lansat la apă la 11.11.1989, aflat în serviciu.

absență a compresiei, lipsa compresiei în cilindrii motorului.

absurditate tehnică, logică care exclude plusul și nu concepe minusul în sistemele tehnice ale aeronavei.

abțibild, mic desen colorat, gumat pe o parte, care aplicat se desprinde de hârtia de bază.

A.C., inițialele Aeroclubului Central (1954-1972).

ac de busolă, magnet lamelar, de formă rombică alungită, ce servește la determinarea meridianului magnetic, fiind elementul de bază al busolei.

Scanned with OKEN Scanner

„ac de păr", viraj foarte strâns.

ac de reglare, obturator conic, care reglează automat intrarea combustibilului în camera de nivel constant a carburatorului unui motor cu autoaprindere.

ac de siguranță, siguranță adaptată la sistemele tehnice vitale ale aeronavei.

Academia de Aviație, instituție militară de învățământ superior, de lungă durată, care asigură formarea de ofițeri licențiați, pentru specializarea în arma aviație.

Academia Română de Aviație, institut de învățământ superior aviatic, cu o durată de 3 ani, pentru formarea piloților civili; a luat ființă la 29.01.1999, în București.

acalmie, perioadă de calm, după o rafală de vânt, cu scurte deplasări locale ale aerului.

ACC, siglă pentru Air Control Center (Centrul Regional de dirijare a zborului Otopeni).

accelerare, creșterea vitezei aeronavei într-o unitate de timp.

accelerator, pârghie cu care se mărește sau reduce turația motorului. I se spune și manetă de gaza.

accelerator aerojet, accelerator de decolare cu motor rachetă.

accelerație, 1. creșterea turației unui motor, precum și a vitezei aeronavei în mișcare, raportată în timp; 2.creșterea vitezei unui corp în mișcare, raportat la o unitate de timp.

accelerație gravitațională, accelerația pe care o are un corp în cădere liberă (ex. un parașutist, până la deschiderea automată sau comandată a parașutei).

accelerație la decolare, trecerea motorului din regim redus, în regim de turație maximă de decolare.

accelerație liniară, variația vitezei în unitate de timp, când aeronava se deplasează de-a lungul unei traiectorii rectilinii, viteză ce poate crește sau scade.

accelerație radială, variația direcției de deplasare, în situația când viteza rămâne constantă (se întâlnește la resurse, viraje, ieșire din picaj etc.).

accelerație unghiulară, accelerație care implică modificarea simultană a vitezei și direcției (în vrie, unele figuri acrobatice, cădere liberă etc.).

accelerometru, aparat cu care se măsoară numărul turațiilor motorului de avion.

acces, permisiunea de a pătrunde (intra) acolo unde există unele restricții; se face cu aviz special.

acces avion, permisiunea de a zbura pe un anumit tip de avion, după obținerea unei calificări (brevetări); aprobarea pentru executarea unui astfel de zbor.

acces elicopter, aprobarea obținută de un pilot, pentru a efectua zboruri cu un elicopter; aprobarea în vederea decolării elicopterului, pe un aerodrom cu activitate mixtă (zbor avioane, planoare, elicoptere).

acces la PDA, aprobarea de a intra pe pista de decolare-aterizare a unui aerodrom.

Scanned with OKEN Scanner

acces de rulare, aprobarea dată de conducătorul de zbor din „zebră", pentru a pleca de la linie spre start, pe banda de rulare.

acces la pantă, permisiunea unui planor de a veni să zboare la panta unui deal (acolo unde situația o cere) după decolarea de la automosor de pe aerodromul învecinat pantei.

accident, întâmplare neprevăzută, produsă pe neașteptate, care întrerupe o stare de fapt normală.

accident de avion, (planor, elicopter) întâmplare neprevăzută, eveniment nedorit, petrecut pe un aerodrom sau în alt loc și privește aparatul de zbor în sine, soldat cu distrugeri materiale, fără victime omenești, ca urmare a unor cauze funcționale.

accident datorat givrajului, atunci când accidentul de aviație, se datorește depunerii de gheață pe aeronavă, blocându-i comenzile, ca urmare a nefuncționării instalației de degivrare de la bord.

accident datorat prinderii parașutei de ampenaj, agățarea calotei sau a suspantelor parașutei în ampenajul orizontal sau vertical al avionului, după salt.

accident în remorcaj de avion, accident petrecut în timpul remorcajului planorului de către un avion, din cauza unor greșeli de pilotaj.

accident în remorcaj la „mosor", accident produs în timpul remorcării planorului la automosor, până la declanșare.

accident în timpul aterizării, distrugerea parțială sau totală a avionului, în faza aterizării.

accident în timpul decolării, când accidentul se produce imediat după desprindere, în palier sau pe panta de urcare.

accident în timpul saltului, accidentarea parașutistului după părăsirea aeronavei.

accident prin coliziune, situație în care două sau mai multe aeronave se ciocnesc, în timpul zborului sau la sol.

accident produs la sol, accident care a avut loc la linia de avioane, pe pista de decolare-aterizare, pe bretea, pista de rulare sau în orice alt loc pe pământ.

accident soldat cu capotare, atunci când, la aterizare, avionul intră cu botul în pământ și se dă peste cap, din cauza unei greșeli de pilotaj.

accident soldat cu catapultare, producerea accidentului a dus la părăsirea avionului prin catapultarea pilotului și distrugerea aparatului de zbor.

accident „Țuț", după aterizare, avionul, pe un teren moale se înfundă cu roțile, lovește cu botul solul și rămâne cu „coada" în sus.

acetonă, lichid incolor, foarte volatil, iz acceptabil, rezultat din distilarea unui acetat, folosit și în aviație ca dizolvant.

aclimatizare, 1. primul zbor în dublă-comandă executat de un elev-pilot cu instructorul său, în cadrul căruia acesta se obișnuiește cu avionul în aer; 2. temă de zbor.

Scanned with OKEN Scanner

A.C.N., siglă pentru Aeroclubul Central Național.

acomodare, 1. a se obișnui cu condițiile noi de viață, pe un aerodrom; 2. a se împăca cu situațiile nemaiîntâlnite în zbor.

acomodabil în zbor, care se poate adapta cu ușurință, deprindere ușoară în timpul zborului de instrucție.

acoperire, protecția în timpul unei lupte aeriene a avionului cap de formație, de către coechipier.

acoperire radar, protecție absorbantă radar.

acord radio, sonoritate rezultată din reuniunea a cel puțin trei sunete, formând o armonie.

A.C.R., siglă pentru Aeroclubul Central Român (1972-1990).

acrobație aeriană, evoluție dificilă, executată în afara zborului normal.

acrobație aeriană dirijată, figuri acrobatice comandate de la sol, prin radio.

acrobație aeriană impusă, gamă de acrobație obligatorie în zborul acrobatic.

acrobație aeriană în grup, zborul acrobatic al mai multor avioane în formație în același timp.

acrobație aeriană liberă, figuri la libera alegere a pilotului, în timpul unui zbor acrobatic.

acroșaj, lovirea (ciocnirea) aeronavelor pe sol sau în aer.

acroșare, prinderea la o aeronavă a rezervoarelor suplimentare de combustibil, a blocurilor de rachete sau a bombelor în camera de lansare; la comanda pilotului, acestea pot fi largate.

activitate aviatică, îndeplinirea unor acte fizice, intelectuale, morale, materiale etc., în vederea realizării unui zbor cu o aeronavă.

activitate de aerodrom, ansamblul de acțiuni care concură la buna desfășurare a zborului, în care sunt angrenate forțe umane și materiale.

activitate de instruire în aer, zbor de antrenament executat în simplă sau dublă-comandă, conform regulamentului de zbor.

activitate de instruire la sol, pregătirea teoretică a piloților pentru a doua zi, precum și educația fizică a parașutiștilor în vederea lansării.

activitate de zbor, totalitatea actelor preparatorii și desfășurarea zborului în sine pe un câmp de aviație civil sau militar.

acționare a comenzilor, a „lucra" cu manșa, palonierul și maneta de gaze.

acționarea bruscă a comenzilor, a da comenzi violente, dure, din manșă și palonier.

acționarea bruscă a motorului, mânuirea bruscă a manetei de gaze, situație ce poate duce la oprirea acestuia.

acțiune de luptă, intervenția unei formații aeriene de mică sau mare amploare, la un atac desfășurat de trupe de diferite arme sau independent de acestea, în scopul nimicirii forței vii și a tehnicii de luptă inamice.

Scanned with OKEN Scanner

acumulator, aparat de construcție specială care înmagazinează energie sub diferite forme și este utilizat ca sursă electrică.

acumulator de bord, sursă de energie electrică înmagazinată într-o cutie specială, care dezvoltă un anumit voltaj necesar pornirii motorului.

acumulator de givraj, acumulator folosit pentru topirea gheții depuse pe avion spre a preveni blocarea comenzilor.

acumulator inversat, acumulator special folosit pe timpul zborului pe spate.

acumulator pentru tren, acumulator a cărui energie este utilizată pentru funcționarea trenului de aterizare și a flapsului.

acvaplanare, aterizare pe ploaie torențială, cu pista plină de apă.

„a da picior", a presa palonierul pentru a intra în viraj sau a executa o altă evoluție în aer.

adaptor, dispozitiv care poate fi modificat, în funcție de utilizare.

ADAV, siglă pentru avion cu decolare și aterizare verticală.

adăpostirea avionului, hangararea avionului după zbor spre a-l feri de acțiunea agenților atmosferici sau intemperii.

ADC, complet furnizor de date, parte componentă a sistemului de navigație HNS.

adeziv, produs natural sau sintetic, folosit pentru lipirea materialelor utilizate în construcții aeronautice.

ADF, (Attitude Direction Finder) tip de radiocampas.

adiere, suflare lină, ușoară de vânt.

adjutant aviator, grad intermediar între cel de ofițer și subofițer.

adjutant de escadrilă, funcție în atribuțiile căreia intră activități administrative de subunitate.

admisie, porțiune din cursa pistonului în timpul căreia agentul motor aer-combustibil pătrunde în cilindru.

admisie aer-motor, dispozitiv de intrare a aerului, cu filtru antipraf.

admisie constantă, maneta de gaze poziționată la un anumit punct, necesar bunei funcționări a motorului.

aducerea pe față, revenirea avionului la orizontală.

ADVANCE, firmă constructoare de parapante, înființată la 14.10.1988 în Elveția (Thun).

advecție, mișcare a aerului atmosferic în plan orizontal sau aproape orizontal cu păstrarea proprietăților specifice (umezeală, temperatură).

AECA, companie aeriană din Ecuador.

aer, amestec de gaze care întreține viața și arderea, existent în mediul ambiant.

aer-aer, formă de tragere aeriană între două sau mai multe aeronave.

aer ambiant, aer înconjurător.

aer cald, aer încălzit.

aer comburant, aer necesar arderii, care întreține arderea.

aer comprimat, aer folosit în special la sistemul de avarii al avionului.

Scanned with OKEN Scanner

aer condiționat, aer din interiorul avionului menținut în anumite condiții de puritate, de temperatură etc.

aer de degivrare, aer cald, care trece prin diferite conducte, cu rol de topire a gheții depuse pe avion în timpul zborului.

aer de securitate, aer comprimat al sistemului de avarii.

aer rece, aer neîncălzit.

aerian, aflat în aer.

Aerlineas Argentinas, societate de transporturi aeriene din Argentina.

aero, element de compunere având semnificația „aer", care este în legătură cu aerul; prefix aviatic.

aerobază, bază aeriană.

aerocartograf, aparat folosit la întocmirea hărților pe bază de fotografii aeriene.

aerocartografie, tehnica de a face hărți și planuri topografice folosind fotografii luate din avion.

aeroclub, club, în care sunt reuniți cei care practică aviația sau se ocupă de propaganda aeronautică.

Aeroclubul Moldova Iași, centrul planorismului moldovean (1947-1948 și în prezent).

Aeroclubul Petroșani, înființat la 10.06.1936 de inginer Ștefan Georgescu-Gorjan.

Aeroclubul Regal al României, fondat în 1920 de către G. V. Bibescu.

Aeroclubul României, organizație națională pt. propagarea aviației în România.

Aerocondor, companie aeriană din Columbia.

aerodinamică, ramură a mecanicii fluidelor care studiază efectele provocate de mișcarea aeronavelor în aer sau a profilelor, într-un tunel aerodinamic.

aerodinamică triplan, soluție constructivă ce cuprinde ampenajul canard, aripa și stabilizatorul (în scopul controlului portanței).

aerodină, aeronavă, mai grea decât aerul, care se menține în atmosferă datorită mișcării de înaintare (planor, elicopter, avion).

aerodontalgie, durere dentară apărută în timpul zborului.

aerodrom, teren amenajat, care permite decolarea și aterizarea aeronavelor, precum și adăpostirea acestora.

aerodrom civil, teren de zbor aparținând aviației civile a unei țări.

aerodrom cu serviciu vamal, aerodrom unde este organizată funcționarea controlului vamal.

aerodrom de rezervă, teren degajat, temporar utilizat ca rezervă, pe lângă un aerodrom de bază.

aerodrom militar, aerodrom aparținând Forțelor Aeriene Militare ale unui stat.

aerodrom suplimentar, aerodrom utilizat în caz de pană de motor sau alte cauze, marcat pe o hartă de navigație aeriană.

Scanned with OKEN Scanner

aerodrom școală, aerodrom destinat formării elevilor-piloți.

aerodrom utilitar, aerodrom folosit la decolarea și aterizarea aeronavelor cu destinație utilitară.

aerodrom vizat, aerodrom luat în atenție, în vederea unei operațiuni aeriene de bombardament.

aeroelasticitate, știința care studiază interacțiunea dintre forțele aerodinamice și forțele elastice, precum și influența acestei interacțiuni asupra calculului structurii unei porțiuni a unei aeronave sau asupra calculului elementelor unei construcții aeronautice în totalitatea ei.

aerofar, dispozitiv optic de semnalizare la mare distanță care servește ca punct de reper pentru aeronavele aflate noaptea (în zbor) în condiții meteo normale, ce permite o bună vizibilitate.

Aerofina, firmă din București, furnizoare de componente aeronautice.

aerofiniș, sandow plasat lateral pe puntea unui portavion, pentru acroșarea crosei de apuntare.

„AEROFLOT ", companie aeriană civilă din Rusia.

aeroflotă, 1. flotă aeriană; 2. totalitatea parcului de avioane ale unui stat.

aerofobie, teamă, frică de înălțime.

aerofotografie, tehnica fotografierii unui anume loc, unei zone, obiectiv, din avion sau elicopter.

aerofotogrammetrie, ramură a fotogrammetriei care studiază măsurarea suprafețelor terestre și întocmirea grafică a hărților, pe baza fotografiilor aeriene. Înființată în București, în 1920.

aerogară, totalitatea construcțiilor în care funcționează un aeroport.

aerogeologie, obținerea de informații geologice folosindu-se aparatura adecvată.

aerografie, disciplina care studiază aerul și proprietățile lui.

AEROLINEAS ABAROA, companie aeriană din Bolivia.

aerologie, parte a meteorologiei care se ocupă cu studiul păturilor superioare ale atmosferei.

Aeromacchi, firmă constructoare de aeronave din Italia.

Aeromagazin, revistă de aviație, editată în 2001 în România.

aerometru, aparat folosit la măsurarea sau determinarea densității aerului.

aeromodel, model de avion miniaturizat, care poate zbura la oarecare înălțime și distanță, fiind dirijat de la sol prin radio.

aeromodelism, tehnica de a construi aeromodele; activitatea sportivă de aeromodelism.

aeromodelist, persoana care practică aeromodelismul.

aeromotor, motor de avion.

aeronaut, cel care conduce sau călătorește cu un vehicul aerian.

aeronaval, privitor la aeronavă sau la navigație aeriană.

Scanned with OKEN Scanner

Aeronautica Militară, denumire sub care a luat ființă în România (1 apr. 1913) prima unitate aeriană militară dotată cu aeroplane „Farman" și „Bleriot".

„Aeronautica Română", aeronautica militară, revistă de aviație antebelică.

aeronautică, ramură a tehnicii care se ocupă cu problemele aviației, construcții aeronautice, organizarea unei astfel de activități.

aeronaval, privitor la aeronavă sau navigație aeriană.

aeronavă, 1. vehicul aerian care transportă pasageri sau materiale prin aer, datorită plutirii sau prin acțiunea dinamică a aerului asupra unor suprafețe solide ale vehiculului. Din prima categorie fac parte aerostatele (baloane, dirijabile) iar din a doua aerodinele (avioane, elicoptere, planoare, autogire, deltaplane) 2. navă aeriană.

aeronavă convertibilă, aeronavă care prin modificările ce se produc în timpul zborului, poate fi pe rând aparat pentru zborul vertical sau cel orizontal.

aeronavă NAEW, avion folosit pt. dirijarea din aer a activităților de zbor.

aeronavă oficială, aeronavă destinată transportului personalităților oficiale ale unui stat. I se mai spune și aeronavă prezidențială.

aeronavă ultrașoară, avionetă sau deltaplan.

aerootită, afecțiune la nivelul urechii mijlocii (în zbor).

aeroplan, avion.

aeroport, teren special amenajat și dotat cu construcții și instalații necesare decolării, aterizării, navigației și dirijării aeriene, precum și manevrării, adăpostirii aeronavelor și acordarea de asistență tehnică, meteorologică etc.

aeropropulsor, aparat de zbor împins spre înainte de o forță de propulsie.

aeropurtat, persoană sau material transportat pe calea aerului cu un avion, elicopter sau planor de transport.

aeroreactor, reactor, la care jetul de gaze se compune în mare parte din aer absorbit din atmosferă.

„Aeroshell", societate internațională pentru distribuirea de combustibili și lubrifianți de aviație.

aerosinuzită, afecțiune a sinusurilor feței, în zbor.

„AEROSPATIALE", societate de construcții aeronautice franceză; inițial s-a numit „SUD-AVIATION".

„AEROSTAR", Grup Industrial Aeronautic Bacău pentru reparații și modernizări avioane militare și civile.

aerostat, balon umplut cu un gaz mai ușor decât aerul, care îi permite ascensiunea în atmosferă. Primul balon a fost realizat de francezii Joseph și Etienne Montgolfier și a zburat la data de 05.06.1783. De asemenea, primul balon cu schelet metalic a fost construit de Graf von Zeppelin, în 1900, când a zburat deasupra lacului Constanța din Elveția.

aerostatică, 1. ramură a fizicii care se ocupă cu echilibrul gazelor, în special cu echilibrul maselor de aer atmosferic, precum și cu echilibrul solidelor în aer; 2. tehnica construirii baloanelor.

Scanned with OKEN Scanner

aerostație, 1. ramură a aeronauticii, care cuprinde studiul construcției și zborului aerostatelor; 2. unitate militară dotată cu baloane captive.

aerotehnică, 1. disciplină care se ocupă cu studiul construcțiilor aeronautice pe baza datelor tehnice și experimentale; 2. tehnică aplicată în aviație pentru realizarea construcțiilor aeronautice; 3. Întreprindere din București, furnizoare de echipamente de aviație.

aerotopografie, tehnică a măsurătorilor topografice, executate cu fotograme aeriene.

aerotransport, transport executat pe calea aerului cu avioane, elicoptere, planoare.

aerovehicul, aeronavă.

AEROVIAS DEL PACIFICO, companie aeriană din Columbia.

Aero Vodochody, fabrică de avioane din Cehia.

aer-sol, formă de tragere dintr-o aeronavă asupra unei ținte terestre.

AESA, radar multifuncțional cu scanare electronică, cu capabilitate de luptă electronică.

AFAA, siglă pt. Administrația Federală a Aviației Americane.

AFB (Air Force Base), bază a forțelor aeriene.

afet, 1. suport al tunului de bord care permite orientarea, ochirea și tragerea; 2. lăcaș pentru armamentul de bord.

afinarea fuzelajului, finisarea fuzelajului la proiectarea geometriei.

afinarea structurii, finisarea proiectului structurii aeronavei.

afișaj MFCD, sistem multifuncțional de afișaj color, cu 20 de teste programabile, pentru navigație, gestionarea acroșajelor etc.

afișaj MFD, afișaj monocrom, cu rol de a prezenta la bord situația radar, asigurând și relația cu avionica bordului.

afișaj pe display, sistem complex de vizualizare pe un ecran reprezentând spațiul aerian, iar pe un monitor de bord imaginea țintei aeriene interceptate.

Agaky, portavion japonez scufundat de avioanele torpiloare americane, în luptele pentru insula Saipan (Pacific) la 19 iunie 1944.

agapă, masă prietenească (și între aviatori).

agenție de aviație, birou care reprezintă interesele unei companii aeriene.

aghiotant, adjutant.

agitație atmosferică, stare de tulburare a liniștii atmosferice, generată de furtună, vânt, precipitații.

AGR, abreviație folosită pentru a nominaliza giroorizontul de rezervă de la bord.

agregat, grup de mașini care lucrează în același timp, ca un tot unitar.

agrement, plăcere, distracție; zbor de plăcere.

Agusta, firmă constructoare de elicoptere din Italia.

AIM-AMRAAM, tip de rachetă aer-aer (SUA);

Scanned with OKEN Scanner

a intra în „unu", „doi", „trei" sau în „patru", a înscrie avionul în virajul unu, doi, trei sau patru.

AIPPR, siglă pentru Asociația Instructorilor și Piloților Planoriști din România, cu sediul la Sânpetru-Brașov.

Air Afganistan, companie aeriană din Afganistan.

Air Afrique, companie aeriană din Congo Brazzaville.

Air Alasca, companie aeriană americană.

Air Algerie, companie aeriană din Algeria.

Air Amazones, companie din Brazilia.

Air Argentina, companie aeriană din Argentina.

Airbus, tip de avion modern de pasageri, lung curier; (ex. AIRBUS A-300); firmă constructoare de avioane din SUA.

Air Canada, companie aeriană canadiană.

Air Chile, companie aeriană din Chile.

Air China, companie aeriană din China.

Air Ciad, companie din Republica Ciad.

Air Coreea, companie aeriană din Coreea.

Aircraft Gloster Company, a realizat primul avion reactiv, inventat de englezul Frank Whittle (1941).

AIMDS (Aircraft Integrated Moritoring and Diagnostic System), sistem integrat de urmărire și diagnoză (detectare defect, afișare pe display).

airdrop, parașutare de materiale și trupe.

Air Egipt, companie aeriană din Republica Arabă Unită.

Air Fidji, companie aeriană din Insulele Fidji.

Air Force, Forțele Aeriene Militare ale Statelor Unite ale Americii.

Air Force Australia, Forțele Aeriene Militare din Australia.

Air France, companie aeriană din Franța.

Air Hawai, companie aeriană americană (SUA).

Air Iava, companie aeriană din insula Iava.

Air India, companie aeriană din India.

Air Inter, companie din Franța.

Air International, companie americană.

Air International, publicație aeronautică din Marea Britanie.

Air Irak, companie aeriană din Irak.

Air Iran, companie aeriană din Iran.

Air Island, companie aeriană din Islanda.

Air Italia, companie aeriană italiană.

Air Jamaica, companie din Jamaica.

Air Japan, companie aeriană din Japonia.

Air Libia, companie aeriană din Libia.

Air-Lifter, avion de transport capabil să îndeplinească misiuni strategice.

Scanned with OKEN Scanner

Air Lings, companie aeriană din Singapore.
Air Lingse de Angola, companie din Angola.
Air Litoral, companie aeriană franceză.
Air Madagascar, companie aeriană din Madagascar.
Air Mali, companie aeriană din Republica Mali.
Air Malta, companie aeriană din Malta.
Air Manila, companie aeriană filipineză.
Air Moldova, companie aeriană din Republica Moldova.
Air Pakistan, companie aeriană din Pakistan.
Air Peru, companie aeriană din Peru.
Airresearch, sistem de condiţionare a aerului, care permite menţinerea presiunii de la nivelul mării în cabină până la 7315 m.
Air Saudit, companie aeriană din Arabia Saudită.
airshou, salon internaţional aeronautic.
Air Sirian, companie aeriană din Siria.
Airsouth, comandamentul NATO cu sediul la Neapole.
Air Swiss, companie aeriană din Elveţia.
Air Turcia, companie aeriană din Turcia.
Air Ucraina, companie aeriană din Ucraina.
Air Vietnam, companie aeriană din Vietnam.
AIRWAIS, companie aeriană din SUA.
AITA, siglă pentru Asociaţia Internaţională de Transporturi Aeriene (cu sediul la Paris).
ajutaj, tub adaptat la deschizătura de scurgere a unui fluid, pentru a regla debitul.
ajutaj accelerator, ajutaj de acceleraţie al motorului statoreactor.
ajutaj adiabatic, ajutaj de reacţie care nu cedează şi nici nu primeşte căldură din exterior.
ajutaj al carburatorului, difuzor sau canal pentru admisia aerului la carburator, în scopul reglării debitului benzină-aer.
ajutaj convergent, ajutaj de reacţie ce tinde să se îndrepte către un centru(punct) comun.
ajutaj cu blocare, ajutaj de reacţie cu blocaj sonic.
ajutaj divergent, ajutaj de reacţie a cărui jet, pornind dintr-un punct, se deplasează în direcţii diferite.
ajutaj cu con, ajutaj de reacţie, cu vârf ascuţit pentru reglarea secţiunii.
ajutaj de admisie, deschizătură în botul unui avion cu reacţie, pentru admiterea aerului la motor.
ajutaj de aer, tub de admisie a aerului, colector de aer, necesar compartimentelor avionului.
ajutaj de ieşire, ajutaj de reacţie cu ţeavă de evacuare.

Scanned with OKEN Scanner

ajutaj de postcombustie, ajutaj de reacţie pentru forţaj.

ajutaj orientabil, ajutaj mobil care permite dirijarea şi schimbarea direcţiei gazelor evacuate, la un motor cu reacţie şi de aici schimbarea direcţiei de zbor.

ajutaj reactiv, difuzor, tub, adaptat la deschizătura de scurgere a gazelor spre a regulariza debitul.

ajutaj reglabil, ajutaj de reacţie, reglabil cu voleţi.

ajutaj regulator, ajutaj al regulatorului de presiune de admisie.

Alabama Air National Gurrd, bază aeriană din Alabama-SUA.

Alamagordo (New Mexico), uzină de bombe (atomice).

alarmă, anunţare a unei primejdii; mijlocul prin care se face anunţarea (sonor, optic, mixt); i se mai spune şi alertă.

alarmă aeriană, înştiinţare despre pericolul apropiat al unor formaţiuni aeriene inamice, în scopul luării măsurilor de protecţie a populaţiei, trupelor etc.

alarmă de aerodrom, serviciu de alarmă special organizat.

alarmare optică, atunci când mijlocul prin care se face alarmarea este semnalizare luminoasă.

alarmare sonoră, atunci când alarmarea se realizează prin dispozitiv acustic.

ALASKA AIRLINES, companie aeriană din SUA.

„Alături de vulturi", volum de Vasile Tudor în care apar instructorii de zbor planorişti pe care i-a avut România, editat în 1999.

album de siluete, carte, volum special ce reprezintă imaginile fotografice ale tipurilor de aeronave amice şi inamice.

alegerea terenului, operaţiune premergătoare raidului aerian prin care pilotul (navigatorul) îşi pregăteşte misiunea pe hartă, ţinând cont de zonele de zbor vecine, relieful terenului survolat, de liniile aeriene şi porţiunile interzise, existenţa reperelor caracteristice, a mijloacelor de radiocomunicaţie, aerodroame de rezervă.

Alexandria (1950-1955), fostă şcoală de zbor cu motor.

alfabetul morse, alfabet folosit în telegrafie, ale cărui litere sunt reprezentate prin puncte şi linii.

alfabetul zborului, învăţarea eşalonată, în timp, a tainelor zborului (cu şi fără motor).

algoritm, procedeu de calcul, ansamblu de reguli pentru efectuarea unui sistem de operaţii în timpul zborului, într-o anumită ordine.

algoritm de pilotaj acrobatic, ansamblul de reguli pentru efectuarea unui sistem acrobatic într-o ordine dată, în vederea realizării evoluţiilor; procedura de calcul ale acestora.

alimentare, asigurarea aeronavei cu tot ce este necesar, pentru a putea executa un zbor în bune condiţiuni.

alimentare cu aer comprimat, asigurarea avionului cu butelii cu aer comprimat.

alimentare cu c.a., asigurarea aeronavei cu sursă de curent alternativ.

Scanned with OKEN Scanner

alimentare cu carburant, asigurarea plinului rezervoarelor principale şi suplimentare ale aeronavei cu carburantul necesar.

alimentare cu c.c., asigurarea aeronavei cu sursă de curent continuu.

alimentare cu lubrifiant, asigurarea aeronavei cu uleiurile necesare funcţionării sistemelor de ungere.

alimentare cu oxigen, asigurarea aeronavei cu butelii cu oxigen.

alimentare de parc, asigurarea avionului (elicopterului) cu carburanţi, lubrifianţi, energie electrică, oxigen, aer comprimat etc. în vederea executării zborului.

alimentare în aer, operaţia de umplere cu carburant a unui avion, în timpul zborului, de către un avion cisternă.

alimentare la sol, efectuarea plinului cu carburant şi lubrifiant a aeronavei la guri de alimentare sau din cisterne.

aliniament al palelor, poziţia palelor unui elicopter conform detaliilor tehnice de construcţie.

aliniament al pistei, linie de teren definită prin puncte caracteristice, de regulă fixe.

aliniament de interceptare, poziţia favorabilă în care se află un avion la un moment dat, pus în situaţia de a intercepta o ţintă; distanţa faţă de ţintă, de la care se execută profilul zborului de interceptare a ţintei.

aliniere, 1. ieşirea pe direcţia axei pistei în faza de apropiere; 2. intrarea avionului de pe bretea pe PDA.

ALITALIA, companie de zbor italiană.

alizeu, vânt regulat, care suflă tot timpul anului la tropice.

ALLEGHENY, companie americană.

„ALLIEED FORCE", concepţie care demonstrează necesitatea creşterii importanţei Forţelor Aeriene, respectiv a capacităţii de luptă aeriană.

alo, apelativ, exclamaţie, prin care se face un apel sau se răspunde în convorbirile telefonice; atenţionarea cuiva pe stradă.

alternator, maşină dinamo-electrică ce produce la bord curentul alternativ.

altigraf, altimetru barometric înregistrator care dă o diagramă a înălţimii avionului în raport de timp şi distanţa parcursă.

altimetru, aparat de bord care indică înălţimea aeronavei faţă de un nivel de referinţă. Funcţionează pe principiul barometric. Înainte de decolare, se reglează totdeauna la zero, de către pilot.

altimetru electronic, aparat de bord, care funcţionează cu ajutorul undelor radio, fiind de fapt un fel de radiolocator simplificat, care se completează reciproc cu altimetrul clasic.

altimetru pentru zbor de noapte, altimetru dotat cu o luminiscenţă adecvată pentru folosirea lui nocturnă.

altimetru sonic, aparat de bord care indică altitudinea avionului cu reacţie la un moment dat, foarte sensibil şi precis.

Scanned with OKEN Scanner

altitudine, înălțime a unui punct de pe suprafața terestră, luată în calcul față de nivelul mării (a. absolută).

altitudine atinsă, înălțimea maximă până la care poate urca o aeronavă.

altitudine critică, înălțimea ce pune în pericol securitatea zborului.

altitudine de apropiere, înălțimea de trecere peste stația apropiată, de radiolocație.

altitudine de așteptare, înălțimea de rămânere în zona aeroportului (aerodromului) până la primirea aprobării de a veni la aterizare.

altitudine de croazieră, nivelul de zbor menținut pe itinerar, în regim de zbor economic.

altitudine de începere a picajului, înălțimea la care se află avionul în momentul în care începe coborârea pe verticală sau aproape de verticală.

altitudine de lansare, înălțimea de la care începe aruncarea (lansarea) bombelor dintr-un avion bombardier; înălțimea de salt a parașutistului.

altitudine de oprire a motorului, înălțimea la care motorul se oprește.

altitudine de repornire a motorului, înălțimea la care motorul poate fi pus din nou în stare de funcționare de către pilot prin aplicarea anumitor instrucțiuni.

altitudine de restabilire, înălțimea până la care motorul avionului cu piston (clasic) își menține puterea de la sol, prin supraalimentare cu un compresor.

altitudine de resursă, înălțimea de revenire în zbor orizontal, după executarea unui picaj.

altitudine de securitate, înălțimea care asigură siguranța zborului.

altitudine maximă, înălțimea cea mai mare până la care poate urca o aeronavă folosind mijloacele proprii de tracțiune sau propulsie.

altitudine minimă, înălțimea cea mai mică la care se poate zbura în condiții de securitate.

altitudine operațională, înălțimea de croazieră.

altitudine relativă, înălțime a unui punct de pe suprafața terestră, luată în calcul față de un alt reper terestru.

altitudine zero, zbor în razmut, la firul ierbii.

altocumulus, formațiune de nori de altitudine, groși, albi sau gri, cu umbre proprii, compuși din mici picături de apă sau cristale de gheață.

altostratus, formațiune de nori, cu înălțime medie 6000 de metri, stratificați, culoare cenușie sau albăstruie, uneori aduc precipitații.

aluminiu, metal, foarte ușor, cu mare ductilitate și maleabilitate, care intră în compoziția unor aliaje îmbunătățite, în construcțiile aeronautice.

alunecare, temă la faza întâi planorism, când planorul alunecă pe teren, fiind remorcat printr-un cablu de către automosor.

alunecare pe aripă, vezi glisadă.

alungire a aripii, anvergură, lungimea unei aripi de avion.

alungire a elicei, lungimea palelor elicei de avion.

Scanned with OKEN Scanner

alungire a palelor, lungimea palelor de elicopter.

AMA, siglă pentru Aviaţia Militară din Austria.

amarare, fixarea coletelor în cala unui avion de transport; legarea hidroavionului cu un cablu pentru a nu fi deplasat de valuri.

amator-aviator, persoană care practică sportul aviatic, pentru propria sa plăcere.

ambalare, depăşirea turaţiei normale a motorului.

ambarcare, urcarea în aeronavă a echipajului sau a pasagerilor.

ambielaj, complet bielă-manivelă, parte componentă a unui motor.

ambiental, ambiant, înconjurător.

ambulanţă, autosanitară.

ambulanţă aeriană, aeronavă sanitară.

AMERICAN AIR-LINES, companie aeriană SUA.

amerizare, acţiunea unui hidroavion de a lua contact cu apa, după executarea unui zbor şi lunecarea acestuia pe suprafaţa ei, până la oprire.

amerizor, dispozitiv al unui hidroavion care permite degajarea şi amerizarea acestuia.

amestec carburant, amestec gazos benzină-aer (la motorul în patru timpi).

A.M.I., Aviaţia Militară Italiană.

amortizor, dispozitiv, montat pe un avion (elicopter, planor) la diferite organe sau subansamble, menit să atenueze şocurile sau trepidaţiile. (ex. amortizor tren de aterizare).

amortizor al comenzilor, amortizor al sistemului de comandă pentru micşorarea amplitudinii vibraţiilor.

amortizor al motorului, amortizor montat între motor şi cadrul de fixare, pentru atenuarea trepidaţiilor şi vibraţiilor.

amortizor al palonierului, dispozitiv de amortizare, montat la pedala palonierului.

amortizor de jambă, dispozitiv de amortizare a şocului la aterizare; poate fi mecanic sau oleopneumatic activat hidraulic.

amortizor de oscilaţii, dispozitiv de construcţie specială cu care se atenuează oscilaţiile balansului longitudinal în timpul tangajului.

amortizor hidraulic, dispozitiv care atenuează şocurile, folosind sistem de amortizare hidraulic.

amortizor mecanic, dispozitiv cu efect de amortizare mecanică a unui sistem tehnic.

amortizor oleopneumatic, amortizor de jambă, cu două compartimente, cu funcţionare oleopneumatică, destinat atenuării şocului aterizării şi desprinderii graduale la decolare.

amortizor pentru tren, amortizor pneumatic pentru trenul de aterizare al avionului, destinat să atenueze efectele şocurilor la contactul cu solul (pista de aterizare).

Scanned with OKEN Scanner

amortizor vibrații, dispozitiv de atenuare a vibrațiilor de la bordul unei aeronave, generate de diferite cauze.

ampatament, distanța dintre axele osiilor extreme ale roților unei aeronave.

ampenaj, organ de stabilitate și de comandă, format din planuri fixe și mobile, orizontale și verticale, montate în coada avionului.

ampenaj canard, ampenaj orizontal montat în fața aripilor pe fuzelaj.

ampenaj în „T", ampenaj în forma literei „T", având stabilizatorul și profundorul montate în partea de sus a deriviei.

ampenaj cruciform, ampenaj în formă de cruce.

ampenaj orizontal, suprafață orizontală fixă și mobilă, montată în coada avionului, formată din stabilizator și profundor, acesta din urmă acționat de manșă sau semivolan, determinând cabrarea sau coborârea aparatului.

ampenaj vertical, suprafață verticală fixă și mobilă, montată în partea din urmă a (avionului) fuzelajului, formată din derivă și direcție, ultima acționată de palonier, contribuind la schimbarea direcției aparatului sau executarea virajului.

ampermetru, instrument de măsură a cantității electrice care trece printr-un circuit electric de c.c. într-o unitate de timp.

amplificator, aparat, care, prin construcția sa mărește, intensifică, dezvoltă valoarea unui fenomen, folosind energie auxiliară.

amplificator de siguranță, amplificator de avarii.

amplificator hidraulic, dispozitiv de construcție specială, montat la comenzile avionului, cu rol de a mări valoarea forței (folosind sistemul hidraulic) și micșora efortul pilotului în acționarea manșei și palonierului.

amplitudine, 1. depărtarea între pozițiile extreme ale unui punct sau ale unui corp care oscilează; 2. (fig.) întindere, amploare.

amplitudinea de parare a comenzilor, manșa înspre vânt și palonierul opus vântului, pe timpul rulării după aterizare, când situația o cere.

AMPS, (Aviation Mission Planing Station) stație de planificare a misiunilor aviației.

AMRAAM, rachetă aer-aer (SUA).

amurg, spre apusul soarelui.

analizator de răspuns, component al sistemului de interogare-identificare amic-inamic.

analiză, examinare, cercetare a comportamentului pilotului în timpul unei situații de zbor, în vederea cunoașterii acesteia și luarea măsurilor ce se impun; 2. descompunerea unei situații în părți componente, studierea părților ei constitutive și concluzii.

analogie reoelectrică, analogia dintre fenomenele de repartiție a curentului electric de conducție în conductoare și fenomenele de curgere aerodinamică, utilizată ca metodă de studiu experimental al unor probleme din teoria aripii.

Scanned with OKEN Scanner

anchetă, cercetare făcută de o autoritate competentă, cu scopul de a stabili împrejurările, cauzele și vinovații producerii unui accident sau catastrofă aeriană.

anclanșare, zăvorâre a cabinei, trenului de aterizare etc.

ancorare, legarea aeronavei la sol, folosind legături sau dispozitive speciale.

ancrasare, depunere de praf de cărbune, de ulei ars, pe electrozii unei bujii, împiedicând funcționarea acesteia.

anduranță, caracteristică a funcționării la parametrii nominali (stabiliți prin proiectare) a unui mecanism pe o perioadă prestabilită.

anemie, stare de slăbiciune, cauzată de scăderea numărului de globule roșii în sânge, periclitând sănătatea pilotului.

anemoclinometru, aparat compus dintr-un anemometru și un clinometru.

anemograf, anemometru înregistrator.

anemografie, disciplină care se ocupă cu descrierea vânturilor.

anemogramă, diagramă de înregistrare a unui anemograf.

anemometrie, disciplină care studiază viteza vântului și a unui avion în raport cu aerul.

anemometru, aparat care servește la măsurarea vitezei și direcției vântului, fiind compus dintr-un sistem de cupe semisferice, ce se învârtesc sub presiunea vântului, și un sistem înregistrator, care indică numărul de rotații ale receptorului și deci viteza vântului în m/s.

anemoscop, aparat care indică viteza vântului.

aneroid, (barometru) aparat care funcționează în principal pe baza unei capsule aneroide. (metalice)

angajare, fenomen ce se produce în timpul zborului și constă în desprinderea curentului (fileurilor) de aer de pe aripile avionului, fiind determinat de incidența de angajare, caracterul angajării, vitezele și accelerațiile unghiulare, viteza verticală de coborâre, avionul nu mai răspunde la comenzi, devine necontrolabil, intră într-o evoluție foarte periculoasă.

Angelholm, bază aeriană suedeză.

angrenaj, mecanism compus din două sau mai multe roți dințate, cu rol de a transmite cuplul de rotație (fără alunecare) altor elemente de mașină, prin intermediul dinților roților.

Anomaleus Detecter Magnetic, sistem pentru detectarea submarinelor aflate în imersiune (montat la bordul aeronavei).

anoxemie, absența totală a oxigenului în sânge.

ansamblu, unitate tehnică alcătuită din mai multe elemente izolate, care aparțin unui sistem tehnic.

ante, element de compunere, cu sensul de înainte.

antecedente la zbor, fapte, întâmplări de orice natură petrecute anterior zborului pe care trebuie să-l execute un pilot.

antemeridian, de dinainte de amiază, din cursul dimineții.

Scanned with OKEN Scanner

antenă, dispozitiv, conexat la aparatul de radio (radiolocaţie) prin care se emit sau recepţionează semnalele electromagnetice.

antenă ARK, antena radiocompasului ARK, de regulă montată pe coama dorsală a reactorului.

antenă Collins, antenă de radiolocaţie.

antenă locatoare, antenă cu care sunt localizate staţiile radar terestre.

antenă UHF (VHF), antenă pentru aparatura de navigaţie (şi radionavigaţie).

antepenultimul, avion, care, într-o formaţie de zbor se află pe locul trei de la sfârşit; înainte de penultimul. (zbor în şir indian).

anterior, avion care zboară în faţa altuia; este situat în faţă.

anti, element de compunere cu semnificaţia „contra", „împotrivă", „în contra".

antiaerian, destinat să combată atacurile aeriene.

antibruiaj, sistem tehnic folosit contra bruiajului.

anticiclon, regiune în care presiunea atmosferică este foarte ridicată, în raport cu mediul ambiant.

anticondens, dispozitiv de evacuare a aerului.

anticuplu, 1. rotorul din coada unui elicopter; 2. sistem de două forţe antiparalele.

antifon, amenajare la casca de protecţie de la sol cu un corp plastic de dimensiuni mici, cu rol de a diminua intensitatea fonică la pistă, când se încearcă motorul la cale sau se pleacă din start.

anti-G, antisuprasarcină; echipament anti-G.

antigel, soluţie care se adaugă în apa dintr-un radiator pentru a-i doborî punctul de îngheţ.

antigivraj, combaterea fenomenului de givraj, prin folosirea mijloacelor de încălzire a ampenajelor, aripilor etc.

anti-iciung-off, expresia care reprezintă comanda de decuplare a sistemului automat de degivrare de la bord.

antiincendiar, instalaţie contra incendiilor, compusă în principal din extinctor, pulverizator, conducte etc., amplasată în punctele vitale ale avionului.

antinisip, plasă de protecţie împotriva nisipului, la motor.

antiparaziţi, protecţie contra paraziţilor sau perturbaţiilor electromagnetice.

antipompaj, dispozitiv de voleţi împotriva fenomenului de pompaj, generat de o reglare defectuoasă, a admisiei.

antiradar, totalitatea instalaţiei de bruiaj radar.

antisolar, umbrelă de dimensiuni mari folosită la start sau punctul de zbor pentru protecţie împotriva razelor solare.

Anti Surface Unit Warfare (ASUW), luptă antinavală.

antişoc, rezistenţă la şocuri.

antrenament, exerciţiu metodic executat, pentru menţinerea condiţiilor fizice, a aptitudinilor de zbor etc.

Scanned with OKEN Scanner

antrenament acrobatic, exercițiu sistematic și metodic al unui pilot, în evoluții de zbor acrobatic.

antrenament aerian, instruire în zbor, după etapa „formare".

antrenament aeropurtat, antrenament al trupelor de desant aerian.

antrenament antiaerian, exercițiu de apărare antiaeriană.

antrenament aviatic, exerciții, teme de zbor, metodic aplicate pentru a menține condiția de zburător a unui pilot.

antrenament cu aterizare pe rezervă, exercițiu de aterizare pe un aerodrom de rezervă sau teren necunoscut.

antrenament cu celula, zbor executat în formație a două avioane (cap și coechipier)

antrenament cu „cușcă", zbor de antrenament pe un avion de dublă-comandă, unde, cabina elevului sau a celui controlat în zbor este acoperită cu o pânză neagră, aceștia executând zbor instrumental, sub controlul instructorului, care zboară la vedere.

antrenament cu decolare de pe rezervă, exercițiu de decolare de pe un aerodrom de rezervă sau teren necunoscut.

antrenament cu desant, antrenament executat cu trupe aeropurtate.

antrenament cu dirijare, zbor executat în urma conducerii de la sol, prin radio.

antrenament cu escadrila, zbor executat la nivelul a douăsprezece avioane.

antrenament cu patrula, zborul în formație a patru avioane.

antrenament cu trageri „aer-aer" reale sau fictive, exercițiu de tragere prin folosirea muniției de război asupra țintei radioghidate sau tractate; trageri cu fotomitraliere.

antrenament cu trageri „aer-sol", exercițiu de tragere din aer asupra unei ținte fixe sau mobile (aceasta din urmă fiind dirijată de la distanță).

antrenament cu vecinii, exercițiu prin cooperare cu alte flotile de aviație.

antrenament de „catapultare", exercițiu care s-a practicat cu scaunul de catapultare la sol.

antrenament de interceptare, zbor în cadrul căruia avionul vânător descoperă și „prinde" în aer ținta asupra căruia a fost dirijat. Pentru omologare se utilizează fotomitraliera.

antrenament de luptă, două sau mai multe avioane execută un exercițiu de luptă aeriană.

antrenament de zbor, exercițiu metodic pentru păstrarea deprinderilor de a pilota o aeronavă.

antrenament de zbor în formație, exercițiu care constă din executarea unui zbor a două sau mai multe aeronave într-un dispozitiv dinainte stabilit.

antrenament individual, exercițiu executat într-un avion de simplă comandă.

Scanned with OKEN Scanner

antrenament în C.M.G.N., antrenament în condiții meteo grele noaptea (cerul acoperit cu nori).

antrenament în C.M.G.Z., antrenament în condiții meteo grele ziua (nebulozitate).

antrenament în C.M.N.N., antrenament de zbor în condiții meteo normale noaptea (cer senin).

antrenament în C.M.N.Z., antrenament în condiții meteo normale ziua (cer senin).

antrenament în D.C., exercițiu de zbor pe un avion de dublă-comandă, când pilotează ambii piloți, controlul avându-l însă pilotul instructor.

antrenament în picaj, exercițiu de zbor de coborâre pe verticală sau aproape pe verticală.

antrenament în S.C., exercițiu de zbor pe un avion monoplas sau biplas când pilotează o singură persoană.

antrenament în zbor, procedeu de pregătire tehnico-tactică a piloților, pentru a putea executa în bune condițiuni o misiune de luptă. Se realizează inițial în dublă-comandă, apoi în simplă, după exercițiu metodic, susținut și progresiv.

antrenament în zbor fără vizibilitate, exercițiu de zbor în nori sau cu „cușca în cap", după aparatele de bord.

antrenament de zbor instrumental, exercițiu de zbor folosind aparatura de bord, în condiții de vizibilitate redusă.

antrenament în zbor pe spate, exercițiu de zbor executat cu un avion, cu roțile în sus, când comenzile ce se dau sunt inversate.

antrenament la pantă, zbor de patrulare al planorului în fața unui deal, folosind forța ascensională a vântului care bate perpendicular pe acesta, respectându-se anumite reguli de circulație aeriană.

antrenament la simulator, antrenament care se execută la o instalație specială, capabilă să reproducă în principal situații deosebite ce s-ar putea ivi la bordul avionului în timpul unui zbor real și permite instruirea pilotului asupra modului de acțiune pentru rezolvarea acestora.

antrenament termic, exercițiu de zbor prin folosirea forței ascensionale a curenților termici ascendenți existenți în atmosferă și folosiți de piloții planoriști pentru câștig de altitudine.

antrenament „undă lungă", exercițiu de zbor cu planorul prin „utilizarea" norilor lenticulari, care se formează de regulă toamna, în zone muntoase, la înălțime mare.

antrenamentul flotilei, exercițiu executat la nivelul întregului parc de avioane al unei flotile.

antrenare a elicei, pornire a elicei de avion.

antrenare în picaj, fenomen ce apare în zborul cu incidență mică, în domeniul vitezei subsonice mari sau chiar transonice, când apare instabilitatea la suprasarcină.

Scanned with OKEN Scanner

antrenor, persoană calificată, care se ocupă de antrenarea în zbor a piloților sportivi.

antretoază de ecartament, bară, traversă de distanță, la trenul de aterizare fix.

antretoază intermediară, traversă de distanțare orizontală la cadrul orizontal principal.

antretoază radială, bară de distanțare, care pleacă din centrul cadrului principal.

anvelopă, înveliș de protecție a camerei de aer a roții avionului, confecționată din cauciuc, inserții textile și întăriturii metalice.

anvelopă de zbor, termen care definește o zonă optimă de evoluție a unei aeronave, în funcție de viteză, plafon, combustibil etc. I se mai spune și plajă de zbor.

anvergură, distanța măsurată în metri dintre extremitățile aripilor (planurilor) unui avion (planor)

anvergură de pală, distanța dintre extremitățile palei elicei.

AOC, (presc. pt. Air Operation Center) Centrul de Operații Aeriene.

APA-2, sursă electrică de start (aerodrom).

aparat, sistem tehnic simplu sau de complexitate mare, ce servește unui scop funcțional bine determinat.

aparat analogic, aparat de bord care generează, prelucrează, măsoară și stochează semnalele asemănătoare.

aparat de ochire, sistem tehnic folosit la prinderea țintei în colimator.

aparat de radio, dispozitiv de emisie-recepție a sunetelor prin unde electromagnetice, necesar unui avion pentru legătură radio cu solul sau între avioanele aflate în zbor.

aparat de zbor, vehicul care se poate menține sau deplasa în aer.

aparat de zbor aerocosmic, vehicul aerospațial care poate să evolueze în atmosferă și în cosmos.

aparat înregistrator, aparat care înregistrează parametrii unui sistem tehnic.

aparat orbital, avion orbital.

aparat PPK-U, aparat de siguranță pentru deschiderea automată a parașutei la o lansare liberă.

aparat SARPP, dispozitiv de înregistrare automată a parametrilor de zbor.

aparat variometric, aparat destinat deschiderii automate a parașutei, în caz de eroare umană sau pierderea conștiinței parașutistului după salt.

aparate de bord, totalitatea instrumentelor necesare executării misiunilor de zbor cu precizie și în deplină siguranță; se împart în următoarele categorii: pentru controlul motorului, de navigație, pentru controlul zborului, al armamentului.

aparatură analogică, aparatură de bord, fără monitoare.

aparatură de infraroșu și laser, echipament de bord, care cuprinde în principal un aparat pneumatic cu focalizare în funcție de distanță și camere de filmat superangulare.

Scanned with OKEN Scanner

aparatură de radiolocație, dispozitive care permit determinarea poziției unui post de radioemisie, cu ajutorul a două sau mai multe posturi de radiorecepție.

aparatură de recunoaștere, container cu aparatură de recunoaștere, dispunând

de un generator individual cu cameră de filmat și radiolocatoare laterale.

aparatură foto-optică, echipament de culegere de date dintr-un teren survolat (cameră foto și obiective de filmat de mare finețe).

aparatură tehnică, ansamblul dotărilor tehnice terestre, utilizate în aviație, care concură la funcționarea în bune condițiuni a activității de zbor pe un aerodrom.(ATNA)

apărare antiaeriană, totalitatea măsurilor care se iau în vederea combaterii atacului aerian.

apărătoarea conului, dispozitiv care se pune peste conul din botul fuzelajului, pentru protecție de intemperii, când avionul reactor este parcat la sol.

apel al comandantului, solicitare, chemare, a comandantului de bord, adresate echipajului sau pasagerilor.

apel radio, chemare la distanță prin producerea unui semnal sonor, folosind aparatura radio de bord.

apel telefonic, semnal sonor produs într-un post de telefon. (este precedat de apelativul „Alo").

apex, capăt, extremitate (ascuțită) a unui carenaj.

aplatizare, turtirea prin presare a cauciucurilor roților, datorită greutății avionului.

aplicație de zbor, exercițiu de punere în practică a anumitor prescripții de zbor, din cadrul unei teme.

APN, siglă pentru axa de portanță nulă.

appétit de zbor, poftă de zbor, dorință de a zbura.

approach, termen englezesc care definește în aeronautica internațională stația de aducere la aerodromul de destinație cu care pilotul unei aeronave intră în legătură pentru dirijare în vederea aterizării.

aprindere a amestecului, momentul în care, datorită scânteii bujiei, amestecul gazos benzină-aer se aprinde.

„APRINDERE CUPLATĂ", (semnalizare roșie) declanșarea circuitului de pornire al motorului.

aprobarea de a ieși din plafon, permisiunea dată pilotului de către conducătorul de zbor de a depăși pătura de nori, ieșind la lumină.

aprobare de a intra în plafon, permisiunea de a pătrunde în nori, ai depăși și ajunge deasupra lor, în vederea executării unei misiuni de zbor.

aprobarea de a intra în tur de pistă, acordul conducătorului de zbor dat pilotului care intenționează să execute un tur de pistă.

Scanned with OKEN Scanner

aprobarea de a înscrie pe ax, permisiunea dată pilotului, de către conducătorul zborului de a rula cu avionul pe bretea şi a intra pe axul pistei, în vederea decolării.

aprobarea de a începe gama, permisiunea conducătorului de zbor, ca pilotul să execute gama de acrobaţie în zona fixată (ce i-a fost stabilită în prealabil).

aprobarea de a începe tema, acordul prin care, eşalonul superior care dirijează zborul îl dă pilotului pentru ca acesta să înceapă exerciţiul de zbor planificat.

aprobarea de a părăsi formaţia, încuviinţarea comandantului unei formaţii de zbor, în baza căreia coechipierul poate degaja şi ieşi din formaţie.

aprobarea de a părăsi misiunea, aprobarea comandantului, dată unui pilot în timpul zborului, ca aceasta (dintr-un motiv sau altul) să părăsească misiunea pe care trebuia s-o îndeplinească.

aprobarea de a părăsi zona, acordul conducătorului de zbor ca pilotul să „plece" din locul în care avea aprobarea să execute o gamă de acrobaţie, la terminarea acesteia.

aprobarea de a veni acasă, permisiunea de reîntoarcere la aerodromul (aeroportul) de bază.

aprobarea de a zbura peste plafon, atunci când, cel care conduce zborul este de acord ca pilotul să zboare peste pătura de nori, comunicându-i prin radio acest lucru.

aprobarea de atac, permisiunea, ordinul de a începe lupta aeriană, a declanşa un bombardament sau mitralia un obiectiv aflat la sol.

aprobarea de părăsire a avionului, permisiunea abandonării avionului, dată de conducătorul zborului, când aceasta se impune (salt sau catapultare).

aprobarea de pornire a motorului, (motoarelor) acordul conducătorului din „zebră", ca pilotul, secondat de mecanic să pornească motorul avionului.

aprobarea de ratarea aterizării, permisiunea pe care o primeşte pilotul, atunci când, dintr-o cauză sau alta, solicită ratarea aterizării şi execută un nou tur de pistă.

aprobarea de rulaj la start, atunci când, conducătorul zborului aprobă părăsirea locului de staţionare şi îndreptarea avionului spre start, în vederea decolării.

aprobarea de salt, permisiunea acordată lotului de paraşutişti de a părăsi avionul deasupra locului (zonei) stabilit.

aprobarea de terminare a zborului, momentul în care conducătorul de zbor din „zebră" primeşte din partea punctului de comandă acordul de a încheia activitatea de zbor, după aterizarea ultimului avion aflat în aer. Retragerea tuturor mijloacelor auxiliare, care au concurat la desfăşurarea acestei activităţi.

aprobarea de trecere la verticală, acordul conducătorului de zbor dat unui pilot aflat în una din următoarele situaţii: 1. Terminarea misiunii, temei de zbor; 2. Reîntoarcerea din raid; 3. Revenirea din zona de acrobaţie; 4. Coborârea de la mare înălţime; 5. Escala unui avion aparţinând altei unităţi de aviaţie.

Scanned with OKEN Scanner

aprobarea de a înscrie pe ax, permisiunea dată pilotului, de către conducătorul zborului de a rula cu avionul pe bretea şi a intra pe axul pistei, în vederea decolării.

aprobarea de a începe gama, permisiunea conducătorului de zbor, ca pilotul să execute gama de acrobaţie în zona fixată (ce i-a fost stabilită în prealabil).

aprobarea de a începe tema, acordul prin care, eşalonul superior care dirijează zborul îl dă pilotului pentru ca acesta să înceapă exerciţiul de zbor planificat.

aprobarea de a părăsi formaţia, încuviinţarea comandantului unei formaţii de zbor, în baza căreia coechipierul poate degaja şi ieşi din formaţie.

aprobarea de a părăsi misiunea, aprobarea comandantului, dată unui pilot în timpul zborului, ca aceasta (dintr-un motiv sau altul) să părăsească misiunea pe care trebuia s-o îndeplinească.

aprobarea de a părăsi zona, acordul conducătorului de zbor ca pilotul să „plece" din locul în care avea aprobarea să execute o gamă de acrobaţie, la terminarea acesteia.

aprobarea de a veni acasă, permisiunea de reîntoarcere la aerodromul (aeroportul) de bază.

aprobarea de a zbura peste plafon, atunci când, cel care conduce zborul este de acord ca pilotul să zboare peste pătura de nori, comunicându-i prin radio acest lucru.

aprobarea de atac, permisiunea, ordinul de a începe lupta aeriană, a declanşa un bombardament sau mitralia un obiectiv aflat la sol.

aprobarea de părăsire a avionului, permisiunea abandonării avionului, dată de conducătorul zborului, când aceasta se impune (salt sau catapultare).

aprobarea de pornire a motorului, (motoarelor) acordul conducătorului din „zebră", ca pilotul, secondat de mecanic să pornească motorul avionului.

aprobarea de ratarea aterizării, permisiunea pe care o primeşte pilotul, atunci când, dintr-o cauză sau alta, solicită ratarea aterizării şi execută un nou tur de pistă.

aprobarea de rulaj la start, atunci când, conducătorul zborului aprobă părăsirea locului de staţionare şi îndreptarea avionului spre start, în vederea decolării.

aprobarea de salt, permisiunea acordată lotului de paraşutişti de a părăsi avionul deasupra locului (zonei) stabilit.

aprobarea de terminare a zborului, momentul în care conducătorul de zbor din „zebră" primeşte din partea punctului de comandă acordul de a încheia activitatea de zbor, după aterizarea ultimului avion aflat în aer. Retragerea tuturor mijloacelor auxiliare, care au concurat la desfăşurarea acestei activităţi.

aprobarea de trecere la verticală, acordul conducătorului de zbor dat unui pilot aflat în una din următoarele situaţii: 1. Terminarea misiunii, temei de zbor; 2. Reîntoarcerea din raid; 3. Revenirea din zona de acrobaţie; 4. Coborârea de la mare înălţime; 5. Escala unui avion aparţinând altei unităţi de aviaţie.

Scanned with OKEN Scanner

aprobarea de zbor, consimțire, încuviințare, permisiunea dată unui pilot sau membru al echipajului pentru a zbura cu o aeronavă; acordul eșalonului superior competent, pentru începerea activității de zbor pe un aerodrom civil sau militar.

aprobarea pentru aterizare, acordul dat pilotului de către conducătorul zborului, ca acesta să vină la aterizare și să ia contact cu solul.

aprobarea pentru aterizarea fortuită, încuviințarea aterizării imediate, fără trecere la verticală sau intrare în tur de pistă, într-o situație neprevăzută, de forță majoră.

aprobarea pentru decolare, permisiunea ridicării de la sol, după ce avionul a intrat pe axa pistei de decolare-aterizare.

aproch, organ de dirijare de la sol.

„apropiată", stație de radiolocație interpusă între pragul pistei și stația „îndepărtată" care dirijează aeronava spre mijlocul pistei în condiții de zbor instrumental.

„apropiere", fază a zborului, când, venind spre aerodrom, pilotul execută comenzi prin care reduce distanța la care se află și folosește mijloacele de radiolocație pentru navigație.

apropiere automată, atunci când apropierea de aerodrom, se execută prin pilotul automat.

apropiere comandată, situația în care apropierea de aerodrom se realizează prin dirijare de către navigatorul din punctul de comandă operativ și acțiunea pilotului prin pilotarea avionului.

apropiere de sol, manevra de pilotaj, prin care se realizează pierderea de înălțime și apropierea avionului de pământ.

apropiere de terenul de zbor, situația în care avionul ajunge în câmpul vizibil al conducătorului din „zebră", fiind pe pantă, iar pilotul execută comenzile premergătoare aterizării.

apropiere directă, avionul, după ce a trecut peste îndepărtată și apropiată, se află direct pe axa PDA.

apropiere finală, atunci când s-au executat toate comenzile premergătoare aterizării, iar avionul este pe punctul de a pune roțile pe teren (sau PDA) sub directa supraveghere a conducătorului de zbor.

apropiere instrumentală, manevre în zona aerodromului, de apropiere, după aparatele de bord, folosindu-se și mijloacele ATNA terestre.

apropiere întreruptă, atunci când, din diferite motive, apropierea de aerodrom se întrerupe, pilotul executând zbor în jurul acestuia, așteptând reînceperea manevrei de apropiere (s-a dat prioritate altei aeronave aflate în regim de urgență).

apropiere la mare altitudine, apropierea de aerodrom se realizează cu avionul la înălțime mare.

apropiere nereușită, apropierea de aerodrom a ratat din diferite cauze, urmând a fi repusă în rol.

Scanned with OKEN Scanner

apropiere prin ghidare radio, manevrele de apropiere ale avionului în vederea aterizării, se realizează prioritar cu mijloace de radionavigație.

apropiere radar, folosirea aparaturii de radiolocație de la bord, precum și a celei terestre.

apt de salt, admis, corespunzător pentru saltul cu parașuta.

apt de zbor, bun pentru a putea zbura, din toate punctele de vedere.

apt medical, pilot sau alt membru al echipajului, acceptat la zbor, în urma susținerii și reușitei examinării medicale periodice.

apt pentru avioane clasice, pilot acceptat de a zbura pe avioane cu motor cu elice, în urma atestării profesionale și confirmării medicale.

apt pentru avioane cu reacție, pilot atestat profesional și medical, pentru a efectua zboruri pe avioane reactive.

apt pentru deltaplan, potrivit pentru a zbura cu deltaplanul.

apt pentru parașutism, corespunzător profesional și medical de a executa salturi din avion, cu parașuta.

apt pentru planorism, bun, corespunzător, apt de a zbura cu planorul.(zbor fără motor).

apt pentru zbor cu aerostatul, admis pentru a zbura cu balonul.

apt pentru zborul cu motor, 1. pilot atestat de a zbura cu un avion clasic; 2.elev admis pentru această categorie de zbor.

apt pentru zborul fără motor, admis de a zbura cu un planor.

aptitudine de pilotaj, înclinare, pricepere, dexteritate, dibăcie, abilitate de a „conduce" un avion în aer.

aptitudine de zbor, însușire individuală de factură psihică și fizică, ce condiționează în principal activitatea de pilot-aviator.

aptitudine pentru zbor acrobatic, iscusință, talent, calități deosebite de a putea executa acrobație aeriană.

aptitudine pentru zbor instrumental, capacitatea pilotului de a zbura și orienta, după aparatele de bord.

aptitudine pentru zbor în C.M.G.N., capacitatea unui pilot de a zbura în condiții meteo grele noaptea.

aptitudine pentru zbor în C.M.G.Z., capacitatea unui pilot de a zbura în condiții meteo grele ziua.

aptitudine pentru zbor în C.M.N.N., capacitatea unui pilot de a zbura în condiții meteo normale noaptea.

aptitudine pentru zbor în C.M.N.Z., capacitatea unui pilot de a zbura în condiții meteo normale ziua.

APU, prescurtare pt. priză admisie aer.

a „pune în plin", a acționa maneta de gaze spre înainte, pentru a mări regimul de lucru al motorului.

a „pune roțile", a ateriza.

Scanned with OKEN Scanner

apuntare, evoluția unui avion de a se așeza pe puntea unui portavion, după executarea unui zbor cu decolare de pe aceeași navă.

apuntare ratată, atunci când așezarea pe puntea unui portavion nu a reușit, manevra de acroșare a cârligului existent la bechia avionului trebuind să fie repetată printr-o nouă venire la apuntare.

A.R., inițiale ale Aeroclubului României, înființat la 16 august 1991.

Arado, firmă constructoare de avioane din Germania.

Arak, lansator de rachete nedirijate.

a „reduce gazul", a acționa maneta de gaze spre înapoi pentru a micșora puterea motorului și reduce viteza.

a „reduce motorul", acționarea manetei spre înapoi, pt. micșorarea regimului de lucru al motorului.

arbore de transmisie, ax cu rol de a transmite o mișcare rotativă la subansamblul de transmisie.

arbore motor, ax care transmite mișcarea de rotație diferitor organe ale motorului; este fabricat din aliaj oțel-nichel-crom (i se mai spune și arbore cotit).

arbore port-elice, subansamblu, parte componentă a motorului, ax pe care se montează butucul și apoi elicea avionului.

arbore rotor, ax care transmite mișcarea de rotație de la motor, la rotorul elicopterului.

arbore transversal al trenului, parte componentă a unui tren de aterizare.

ARD, dispozitiv de căutare, localizare, salvare, în misiuni deasupra mării.

ardere, combinație chimică, internă, rapidă, cu degajare de căldură în camera de ardere a unui motor cu reacție, în scopul obținerii forței reactive.

arhitectura cabinei, totalitatea panourilor de la bord echipate cu afișajele corespunzătoare.

Ariana, companie aeriană din Afganistan.

arimare, aranjarea și fixarea încărcăturii într-un avion cargo, pentru menținerea stabilității și echilibrului acestuia, în timpul zborului.

aripă, 1. parte componentă a unei aeronave, care-i dă sustentația în zbor și asupra căreia se exercită portanța aerodinamică; i se mai spune și plan; 2.tip de parașută performantă.

aripă asimetrică, aripă de avion cu geometrie variabilă care poate să-și schimbe simetria, în raport de viteză și felul evoluției.

aripă bilonjeron, aripă de avion, construită din două lonjeroane.

aripă cantilever, construcția aripii în consolă, sus.

aripă cu anvergură mare, atunci când distanța dintre extremitățile aripii avionului este mare.

aripă cu anvergură mică, când distanța dintre aripile avionului este mică.

aripă cu contur variabil, invenție a lui Aurel Vlaicu din 1910, varianta constând din aripă cu profil variabil.

Scanned with OKEN Scanner

aripă cu fantă, aripă echipată cu voleți de bord, amplasați astfel încât să se realizeze un spațiu care să permită trecerea curentului de aer.

aripă cu geometrie variabilă, construcție specială a aripii de avion, care permite reduceri apreciabile ale rezistenței aerodinamice în zbor, la viteze mari (aparatul decolând cu aripa în poziție rectangulară).

aripă cu incidență, aripă cu unghi de atac determinat.

aripă cu montanți externi, aripă care are montanții de fixare în exterior.

Aripă de aviație, unitate de aviație echivalentul unei flotile (SUA, Anglia).

aripă delta, construcția aripii este triunghiulară în plan, formă ce întrunește avantajele aripii „în săgeată", cât și pe cele ale aripii cu alungire unică, oferind o scădere a rezistenței de undă, săgeată pozitivă (cu autostabilitate pe direcție).

aripă dreptunghiulară, forma constructivă a aripii este dreptunghiulară.

aripă eliptică, forma constructivă a aripii de avion este elipsoidală.

aripă fără incidență, aripă cu unghiul de atac, zero.

aripă grindă cu zăbrele, structura aripii este în grindă cu zăbrele.

aripă inelară, aripă toroidală.

aripă inferioară, aripa de jos, la avionul biplan.

aripă în delta, forma aripii avionului (cu reacție) este a literei grecești „delta".

aripă în „diamant modificat", formă de aripă derivată din cea trapezoidală.

aripă în săgeată, structural constructiv, aripa are forma unui vârf de săgeată.

aripă joasă, aripa este montată în partea inferioară a structurii fuzelajului.

„aripă la aripă", evoluție aeriană, în cadrul căreia două sau mai multe avioane zboară foarte aproape, „strâns", plan la plan.

aripă marginală, capătul carenat al aripii.

aripă mediană, aripa este montată la mijlocul structurii fuzelajului.

aripă monolonjeron, aripa este construită dintr-un singur lonjeron.

aripă multilonjeron, aripa este construită din mai multe lonjeroane.

aripă nedecalată, aripă suprapusă.

aripă oblică, aripă pivotantă.

aripă parasol, aripă sus.

aripă pivotantă, aripă oblică.

aripă rabatabilă, construcția aripii permite a fi rotită în jurul unei axe și ridicată în sus sau în prelungirea fuzelajului (ex. în cazul spațiului restrâns pe un portavion).

aripă superioară, aripa este montată în partea de sus a fuzelajului.

aripă suprapusă, aripă nedecalată.

aripă toroidală, aripă inelară.

aripă trapezoidală, aripa are forma unui trapez.

aripă triunghiulară, forma constructivă este triunghiulară.

aripă variabilă, aripă cu suprafață schimbătoare.

Scanned with OKEN Scanner

aripă zburătoare, avion tip „numai aripă", de construcție specială, care utilizează numai profile cu grosimi relativ mari, până la 20...25% și cu o mare eficiență energetică.

„Aripi Românești", revistă de aviație, editată între anii 1942-1946.

„Aripile Patriei", fostă publicație aeronautică (1950-1955).

aripioară „Canard", aripioară existentă în partea laterală a efuzorului, pt. introducerea în aparatul de ochire a corecțiilor, în funcție de unghiul de atac.

aripioară de răcire, dispozitiv adaptat la un motor cu explozie pentru dirijarea aerului la cilindri în scopul răcirii acestora.

ARK, radiocompas automat, aparat combinat, care indică la bord capul compas, gismentul și relevmentul avionului în zbor.

Ark Royal, portavion britanic scufundat de submarinele germane, la 13/14.11.1941, în drum spre insula Malta (Mediterană).

armadă aeriană, denumire dată mai multor grupuri de aviație, aparținând aceleași forțe aeriene.

armament acroșat, puncte de prindere a rachetelor aer-aer, aer-sol, sub fuzelaj sau aripi.

armament de bord, totalitatea mijloacelor de nimicire și de luptă aeriană ale unui avion militar.

armament intern, tun revolver sau mitralieră (cu rezerva respectivă de proiectile) dispus în carenajul încastrării aripă-fuzelaj.

armare, a pune mecanismul unei arme de bord în poziția imediat precedentă descărcării ei.

armata aerului, expresie folosită în scrierile cu teme istorice din aeronautică.

Armeé de l'air, Aviația Militară Franceză.

armură, denumire generică dată structurii învelișului unui avion „invizibil", considerat extrem de greu de detectat.

armurier aviator, specialist calificat în activitatea de reparație și întreținere a armamentului și muniției existente la bordul aeronavei.

ARMV-2, siglă pt. Atelierele de Reparat Material Volant (1951), nucleul Întreprinderii ROMAERO, București.

ARP, container pentru misiuni de recunoaștere foto.

A.R.P.A., Asociația Română pentru Propagarea Aviației, fostă asociație aeronautică, înființată în anul 1926 în România.

A.R.P.I.A., Asociația Română pentru Propaganda și Istoria Aviației.(în prezent)

arsenal, întreprindere militară, unde se fabricau în trecut, printre altele și aeroplane, sub auspiciile armatei.

arsenal tradițional de bord, bombe compartimentate, brizante și de precizie.

Arsenalul Aeronautic, prima fabrică constructoare de avioane din România.

arta pilotajului, îndemânare, pricepere, abilitate, talent, măiestrie în a conduce (pilota) o aeronavă în aer.

Scanned with OKEN Scanner

ARTC, abv. pentru Air Route Traffic Control (Dirijarea traficului aerian pe căile de comunicaţie aeriene).

articulaţie, legătură între două corpuri solide, care permite rotirea în jurul unei axe sau a unui punct.

articulaţie a palelor, legătură de repliere a palelor unui elicopter.

articulaţie longitudinală, (de pas) a palei elicei de elicopter, care permite mişcarea comandată prin platoul de variaţie ciclică de schimbare a pasului palei.

articulaţie orizontală, (batantă) a palei elicei elicopterului care permite mişcarea liberă de bătaie a palei în plan perpendicular pe planul de rotaţie.

articulaţie sferică de pas, parte componentă a butucului elicopterului.

articulaţie verticală, (de rezistenţă) a palei, care permite mişcarea liberă de baleiaj a palei în planul de rotaţie.

artilerie A.A., artilerie antiaeriană.

ARU, dispozitiv de comandă automată a comenzilor, în funcţie de înălţime şi viteză.

as, (în aviaţie) persoană care stăpâneşte foarte bine cunoştinţele teoretice, are deprinderi practice excelente şi se distinge în mod special în domeniul aeronautic.

A.S.A.M., siglă pentru Administraţia Stabilimentelor Aeronautice şi Marinei, denumirea fostei administraţii în România (1939).

asamblare, îmbinare, montare a părţilor componente ale unei aeronave.

„Asas de Portugalia", formaţie de acrobaţie aeriană din Portugalia, aparţinând Forţelor Aeriene Militare.

ascendent, urcător, în continuă ridicare.

ascendenţă, termen folosit de planorişti, reprezentând curentul urcător din atmosferă.

ascendenţă frontală, curent urcător (ascendent) din faţa unui front de furtună.

ascensional, care tinde să urce, să se ridice.

ascensiune, mişcare de jos în sus a unui curent termic, a unui balon, planor, elicopter, avion.

ascultare, audiţie la dispozitivul radio de la bordul aeronavei.

ascultare gonio, instalaţie de radiorecepţie, cu ajutorul căreia se determină poziţia în aer a unui avion.

A.S.D.E., abr. pentru „Airport Surface Detection Equipment (echipament de aeroport pentru detectarea /observarea la nivelul solului).

ASE, siglă pentru echipament de supraveghere, compus din avertizoare şi containere care semnalizează la bord o ameninţare iminentă.

aselenizare, acţiunea de a lua contact cu Luna, de către o astronavă.

asentiment de zbor, permisiunea dată, de către un eşalon superior, competent, de a se executa un zbor.

asfixiere, înăbuşire, sufocare, oprire a respiraţiei; accident ce poate apărea în aer, în timpul zborului, odată cu oprirea, la înălţime, a sursei de oxigen.

Scanned with OKEN Scanner

ASIANA AIRLINES, companie aeriană din Coreea de Sud.

asietă, unghiul format de linia de zbor a unui avion, cu orizontul.

asigurare ATNA, asigurare terestră a navigației aeriene, obligație ce revine subunității de resort de pe lângă un aerodrom militar sau civil.

asigurare auto, obligația unității de spate de pe un aerodrom, de a pune la dispoziția zborului mijloacele necesare de transport auto, ca: cisterne de alimentare, surse APA-2, microbuz pentru piloți, autobuz pentru personalul tehnic, „trăgaciuri" (camion pentru tractat avioane) autostații de radio și radiolocație, autosanitară, „zebră" etc.

asigurare material volant, disponibilitatea la start a avioanelor pentru zbor.

asigurare materială, aprovizionarea cu piese de schimb de primă necesitate, mijloace ATNA, auto, PSI, sanitare.

asigurare meteorologică, activitatea asigurată de meteorologii unui aerodrom, prin folosirea aparaturii specifice și precizarea timpului favorabil zborului.

asigurare tehnico-materială, resurse tehnice, dotări materiale care asigură buna desfășurare a procesului de pregătire de luptă în zbor.

asigurare a securității zborului, măsuri ce se iau de către pilot pentru prevenirea pierderii orientării, abordajului cu alte aeronave aflate pe traiect, prevenirea intrării în zonele interzise sau acolo unde condițiile meteorologice periclitează executarea misiunii de zbor.

asimilare aeronautică, introducerea în fabricație a unei aeronave (subansamblu, aparat etc.)diferită de cea fabricată anterior.

asistență medicală la start, prezența personalului medical de specialitate la zbor și acordarea primului ajutor în caz de accident.

asistență tehnică, totalitatea lucrărilor tehnice care se acordă aeronavelor după zbor.

ASO, (Acustic Sensor Operator) operator senzor acustic.

Asociația Aviatică CFR, grupare aviatică înființată la 14.07.1935 în România, din inițiativa ing. Bosie Codreanu, N. Buruc și alții.

Asociația Cultul Aeronautic, București, 1933.

Asociația Instructorilor și Piloților Planoriști din România, Brașov, 13.07.1990, președinte ing. pilot Conțu Nicolae.

Asociația Națională a Parașutiștilor din România, filială a Aeroclubului României.

ASPA, abr. pentru „Air Service Acceptare Park", parc de primire a aeronavelor.

ASPAR, siglă pentru Asociația Sportivă „PARAPANTA".

Aspen, localitate în Austria, lângă Viena, unde, în 1912 (23-30 iunie) în cadrul unui concurs de aviație internațional Aurel Vlaicu, a repurtat o strălucită victorie cu aparatul său „Vlaicu II", învingându-l și pe Roland Garros, vestit pilot al epocii.

aspirație, 1. sorbire, absorbire de aer sau fluid; 2. admiterea aerului la motorul cu ardere internă.

Scanned with OKEN Scanner

ASTA, companie de construcții aeronautice din Australia.

ASTRA, fostă fabrică de avioane din Arad (1931).

astronaut, persoană care zboară în spațiul cosmic.

astronautică, studiul posibilităților de zbor interastrale.

astronavă, navă cosmică.

astronomie, știința care studiază aștrii și legile mișcării lor.

astru, corp ceresc.

ASZ, prescurtare pt. Serviciul de Asigurare a Zborului, din Aeroclubul României.

„a-și pierde busola", dezorientarea pilotului în aer.

ATA, siglă pt. avion cu tehnologie avansată.

atac, agresiune, acțiune violentă, moment hotărâtor al unei lupte, care constă din participarea tuturor forțelor, în scopul nimicirii inamicului.

atac aerian, agresiune violentă executată de aviația militară asupra obiectivelor inamice, în scopul distrugerii lor.

atac cabrat, atac în timpul urcării avionului la țintă.

atac frontal, atac direct, din față, asupra avionului inamic.

atac la obiectiv, localitate, dispozitiv etc., care constituie ținta unui atac aerian.

atac la sol, atac executat la joasă înălțime, de regulă de către avioanele de asalt.

atac lateral, atac executat dintr-o parte, pe de lături, lăturalnic, asupra țintei.

atac la țintă, atac asupra unui anumit loc sau punct (obiectiv) dinainte stabilit.

atac picat, atac în timpul coborârii avionului asupra țintei.

atașat militar aero, persoană care face parte din reprezentanța diplomatică a unui stat.

a tăia benzina, întreruperea combustibilului.

a tăia contactul, întreruperea curentului electric.

atârnat în centuri, poziția în care se află pilotul în carlingă (cabină) pe timpul zborului pe spate.

ATC, control trafic aerian, radar, comunicații radio sol-aer.

ATDC, (Aided Target Detection and Classification) sistem auxiliar de detecție, recunoaștere, identificare și clasificare a țintelor.

atelier de aviație, subunitate independentă, pe un aerodrom, unde se efectuează revizii și reparații diurne la un avion, până la expirarea resurselor de exploatare.

atenție, însușire a constituției unui pilot, voluntară sau involuntară, ce constă din orientarea și concentrarea activității psihice, într-o anumită direcție și sens, pe timpul unui zbor.

atenție distributivă, atenție spre mai multe direcții.

Scanned with OKEN Scanner

aterizare, ansamblu de manevre în vederea reașezării unei aeronave pe pământ. Aterizarea unui avion cuprinde: coborârea, planarea, redresarea, luarea contactului cu solul și rularea pe teren până la oprire. Elicopterele și avioanele cu decolare și aterizare verticală, aterizează vertical.

aterizare anormală, aterizare, care depășește limitele firescului, la un pas de accident.

aterizare bontisată, aterizare în salturi, după un prim contact cu solul, în cazul unor comenzi în contratimp prin acționarea manșei; este „lucrată" de instructorul de zbor.

aterizare calată, aterizare realizată cu elicea oprită.

aterizare cu capotare, executarea incorectă a aterizării, soldată în final cu „darea peste cap" a avionului pe teren.

aterizare cu flaps escamotat, aterizare cu flapsul vârât.

aterizare cu flapsul neescamotat, aterizare cu flapsul scos.

aterizare cu motor, temă impusă la formarea pilotului.

aterizare cu motorul calat, aterizare executată cu motorul în stare de nefuncționare (a fost oprit).

aterizare cu parașuta de frânare, folosirea parașutei de frânare a avionului cu reacție, după punerea roților pe pistă, la o viteză indicată.

aterizare cu regim critic, aterizarea se execută în regim de urgență, într-o situație precară, nesigură, privind securitatea zborului.

aterizare cu schiuri, aterizare efectuată pe schiuri, în condiții de iarnă și zăpadă abundentă, a unui avion clasic.

aterizare cu trenul escamotat, aterizare executată cu trenul de aterizare „vârât".

aterizare cu trenul neescamotat, aterizare cu trenul în poziția „scos".

aterizare cu trenul și flapsul normal, trenul de aterizare și flapsul neescamotate, în vederea aterizării.

aterizare cu vânt de coadă, aterizare contrară regulamentului de zbor, executată fortuit, atunci când vântul bate din spate, paralel cu direcția de aterizare a avionului.

aterizare cu vânt de față, aterizare normală, cu vânt ce bate pe direcția de aterizare.

aterizare cu vânt lateral, aterizare cu vântul ce bate dintr-o parte.

aterizare de urgență, solicitarea și primirea aprobării de a intra prioritar la aterizare (înaintea altor aeronave) ca urmare a apariției la bord a unei situații critice, care implică acest procedeu.

aterizare din glisadă, aterizarea se realizează cu pierderea de înălțime în urma comenzii de glisadă.

aterizare directă, aterizare executată în priză directă, fără trecere la verticală și fără efectuarea turului de pistă, determinată de cauze obiective și folosită în principal în cazul procedurii de urgență (fiind vorba de avioanele ce vin din raiduri).

Scanned with OKEN Scanner

aterizare dirijată, aterizare executată de pilot în urma conducerii prin radio, de la sol.

aterizare eșalonată, aterizarea aeronavelor se execută pe rând, la intervale succesive.

aterizare fără flaps, aterizare cu flapsul băgat (temă impusă).

aterizare fără tren, aterizare pe „burtă", când, din cauza defectării sistemului de aterizare, aceasta nu se face pe roți, ci pe fuzelaj.

aterizare fără vizibilitate, aterizare executată în condiții meteorologice grele, după aparatele de bord și dirijarea prin stațiile terestre de radiolocație.

aterizare fortuită, aterizare neprevăzută, venită (impusă) pe neașteptate și determinată de cauze strict obiective, în teren necunoscut.

aterizare forțată, aterizare silită, nefirească, impusă de motive bine definite, când avionul este pus pe „burtă".

aterizare instrumentală, aterizare după aparatele de bord, fără vizibilitate.

aterizare în drapel, aterizare efectuată în pas drapel (cu elicea calată)

aterizare în dublă, aterizare executată în dublă-comandă, în timpul unui zbor de formare, de instrucție sau control.

aterizare în fața aerodromului, punerea roților în afara terenului de zbor.

aterizare în formație, aterizare în dispozitiv, cu două sau mai multe avioane.

aterizare în „grele", aterizare realizată în condiții meteorologice grele, ziua sau noaptea.

aterizare în limită, aterizare cu viteză mică, cu „botul" pe sus; venirea la aterizare aproape „pe roșu" (limită de benzină).

aterizare în simplă, aterizare executată de elevul-pilot, după trecerea sa pe simplă-comandă.

aterizare în viteză, aterizare executată cu viteză mai mare decât cea admisă.

aterizare la „T"-eu, aterizare bună, când avionul pune roțile în dreptul „T"-ului ca urmare a unei aterizări corecte.

aterizare la verticală, aterizare executată de sus în jos, de un elicopter sau avion cu decolare și aterizare verticală.

aterizare lungă, avionul pune roțile pe teren, mult dincolo de „T"-eu, spre mijlocul aerodromului.

aterizare normală, aterizare efectuată în conformitate cu reglementările în vigoare, fără probleme pentru pilot ori conducătorul de zbor din „zebră".

aterizare oarbă, aterizare de instrucție, când, la un avion de dublă comandă, una din cabine este acoperită, nepermițând vizibilitatea.

aterizare pe avarii, aterizare cu folosirea sistemului de avarii a trenului de aterizare.

aterizare pe „burtă", aterizare forțată, cu trenul escamotat (când nu iese trenul).

aterizare pe ceață, aterizare instrumentală, pe timp nefavorabil (după dirijare de la sol și aparatura de bord).

Scanned with OKEN Scanner

aterizare pe două puncte, aterizare pe cele două roți ale avionului, nu și pe bechie (pe trei puncte) cum este normal, în cazul avioanelor clasice, cu bechie.

aterizare pe intemperii, aterizare pe vreme rea, nefavorabilă (ploaie, ninsoare, lapoviță).

aterizare pe luciu, aterizare pe pistă lunecoasă (iarna).

aterizare pe muchie de cuțit, aterizare cu vizibilitate sub 2 kilometri, când pista „apare" în ultimul moment.

aterizare pe o roată, atunci când ce-a de-a doua roată este scoasă din uz (la avion clasic), ori nu a ieșit o jambă, iar aterizarea se execută cu mare risc, numai pe o roată.

aterizare pe patină, în cazul unui planor fără roată.

aterizare pe pistă artificială, aterizare pe pistă betonată, plăci, grătar, lemn.

aterizare pe pistă naturală, aterizare pe pământ.

aterizare pe platformă, aterizarea unui elicopter pe platformă marină.

aterizare pe teren necunoscut, aterizare într-o zonă neamenajată, necunoscută de pilot.

aterizare pe timp de noapte, aterizarea are loc după lăsarea întunericului, în condiții speciale.

aterizare pe trei puncte, aterizare corectă, pe roți și pe bechie (în cazul unui avion clasic).

aterizare placată, redresare înaltă, manșă trasă prea devreme; este solicitată toată celula, trenul de aterizare, pilotul.

aterizare ratată, aterizare nereușită, care trebuie repetată. Se execută din proprie inițiativă sau la comanda conducătorului de zbor din „zebră".

aterizare scurtă, atunci când avionul pune roțile înainte de a ajunge la „T"-eu.

aterizare tip STO/VL, aterizare pe o distanță scurtă, când duzele sunt orientate oblic, spre înapoi, reducându-se rulajul pe pista portavionului.

aterizare „trântită", aterizare anormală. Termenul explică poziția avionului, care are de suferit.

aterizare „Țuț", în final, avionul nu capotează, dar rămâne cu botul în pământ și coada în sus (după contactul cu solul, pe teren afânat, roțile se înfundă, apare o frânare bruscă, culminând cu descrierea de mai sus).

aterizare „umflată", aterizare greșită, fapt ce duce la contactul cu bechia sau căderea pe un plan (aripă).

aterizare verticală, aterizarea unui avion conceput pentru aterizare verticală, când duzele mobile sunt folosite oblic, jetul fiind orientat puțin spre înainte, realizându-se trecerea de la zborul orizontal la cel de sustentație.

aterizare viciată, aterizare greșită din toate punctele de vedere.

aterizor, dispozitivul care servește la rularea pe sol a avionului, compus din: picior, tren de rulare, amortizor, frână. Poate fi fix sau mobil, când, după decolare poate fi vârât în fuzelaj, carenajul motorului sau aripi.

Scanned with OKEN Scanner

ATF, prescurtare pentru avion de luptă cu tactică avansată.

ATG (Aviation Technology Group), concern SUA de aviație.

atinometru, 1. aparat care indică durata de expunere la o fotografie aeriană; 2. aparat utilizat pentru măsurarea intensității radiațiilor solare.

A.T.I.S., Serviciul Automat de Informare a Aeronavelor în Regiunea Terminală de Control (siglă).

atitudine, poziția axei longitudinale a avionului, față de traiectoria de zbor.

atitudine de zbor, poziția avionului la un moment dat (ex. luarea contactului cu solul, cu pista de aterizare, momentul redresării și așezarea lină a roților trenului etc.)

ATLAS, firmă constructoare de aeronave din Africa de Sud.

atlas cu pești, atlas cu foi din plastic, din trusa de salvare, unde sunt indicați peștii comestibili, pe care poate să-i pescuiască naufragiatul.

atmo, prefix = aer

atmosferă, înveliș gazos care înconjoară pământul, compus din 78% azot, 20% oxigen și 2% alte diferite gaze (argon 0,92%, bioxid de carbon 0,03%, neon 0,001%, heliu 0,0005%).

atmosferă agitată, atmosferă neliniștită, premergătoare unei furtuni, sau alt fenomen meteorologic (turbulențe, descărcări electrice).

atmosferă calmă, atmosferă liniștită, lipsită de agitație; acalmie.

atmosferă izotermă, atmosferă cu aceeași temperatură medie; cu o temperatură constantă.

atmosferă omogenă, atmosferă de același fel, de aceeași substanță și aceeași natură.

atmosferă „standard", atmosferă luată la suprafața mării, cu presiunea de 760 mm coloană de mercur, temperatură plus 150, densitatea aerului de 1,2255.

ATNA, asigurare de transmisiuni și navigație aeriană (mijloace absolut necesare pe un aerodrom).

A.T.R., siglă pentru aero-turbo-rachetă (motor aeroturbo-statoreactor).

A.T.S.C., siglă pentru Serviciul Tehnic al US Air Force.

Atsuta Aichi, tip de motor de aviație japonez.

ATVA, (Active Tuned Vibration Absonber) amortizor de vibrații cu reglare continuă asistată de un computer.

a ține panta, a zbura în panta de urcare sau de coborâre.

a ține virajul, menținerea aeronavei în viraj, prin comenzi adecvate.

AUA, companie aeriană austriacă.

Aurel Vlaicu I, avion polivalent civil și militar, construit de ing. Aurel Vlaicu, România. Motor Gnome rotativ de 50 CP (la turația de 1200 rot/min., anvergura/ lungimea/înălțimea/ 10/12/4,22 m, suprafața aripii 26 m², greutatea totală 300 kg). Avionul a fost încercat la Cotroceni la data de 17 iunie 1910, fiind al doilea aparat din lume utilizat în scopuri militare.

Scanned with OKEN Scanner

Aurel Vlaicu II, avion de concurs, construit de ing. Aurel Vlaicu, România. Motor Gnome rotativ cu 7 cilindri în stea, de 50 CP, viteza 110 km/oră. Cu acest avion Aurel Vlaicu a efectuat zboruri de propagandă aviatică în țară. În străinătate, la Aspern, în iunie 1912, în cadrul unui concurs, se clasează printre primii, întrecându-l pe asul francez Roland Garros. Avion foarte maniabil, dintre toate aparatele participante.

Australian Airline, societate australiană de aviație.

Austrian Airline, companie aeriană austriacă.

auto, element de compunere care arată că noțiunea exprimată cuprinde și sensul de automat (pe lângă sensul automobil).

autoalimentator, agregat dotat cu echipamente electrice, necesare pornirii aeronavei sau alte utilizări la terenul de zbor.

autocabraj, fenomen datorat creșterii necomandate a incidenței și suprasarcinii de zbor, ca urmare a instabilității la viteză și suprasarcină. I se mai spune și fenomen CNIS.

autocisternă, automobil dotat cu o cisternă în care se transportă benzină sau petrol pentru alimentarea aeronavelor la linia de avioane.

autocompensator, sistem tehnic care acționează atunci când bracarea suprafețelor articulate de la bordul de fugă al suprafețelor de comandă se face automat, prin legături cinematice.

autodirijare, activitatea radiolocatorului unei rachete aer-aer sau aer-sol, după pornirea sistemului de propulsie propriu și lansarea de la bordul aeronavei.

autoghidaj pasiv, autoghidaj care se orientează după undele emise de stația radar adversă, datele fiind evaluate de un calculator integrat sistemului de armament.

autogir, aeronavă dotată cu o elice care se rotește în jurul unui ax vertical, permițându-i decolarea și aterizarea în plan vertical.

automat de înclinare, mecanism care asigură schimbarea ciclică a unghiului geometric al palei elicei elicopterului față de planul de rotație.

automat de repriză, sistem de dozarea combustibilului, care, practic exclude posibilitatea opririi motorului la acționare bruscă a manetei de gaze.

automat KAP-3, aparat care reglează deschiderea automată a parașutei, în raport cu înălțimea.

automat pulmonar, sistem automat de alimentare cu oxigen la bord.

Automatic Flight Control System, sistem automat de comanda zborului care asigură funcțiile pilotului automat.

automosor, instalație specială ce înfășoară pe un tambur un cablu, cu care este ridicat planorul până la o anumită înălțime.

autonomie de zbor, durata maximă pe care o poate parcurge o aeronavă, fără alimentare.

autonomie îndepărtată, rază lungă de acțiune a unei aeronave.

autopilot, pilot automat.

Scanned with OKEN Scanner

Autoritate Aeronautică Civilă, for legislativ aerian al Aviației Civile.

autorizație de fabrică, permisiune scrisă emisă de fabrica constructoare de avioane, care atestă faptul că aeronava este aptă (bună) de a zbura.

autorizație de zbor, permisiune scrisă sau verbală, dată de o autoritate competentă pentru desfășurarea unei activități de zbor pe un aerodrom.

autorotație, regim de lucru ce apare la un elicopter, la anumite viteze și scăderi de putere, fiind însoțit de o tracțiune negativă.

autosanitară, automobil închis, în care se transportă răniții la spital, în urma unui accident.

autostabilizare, la eliberarea comenzilor, aeronava se stabilizează.

AUU, siglă pt. avioane ultrauşoare.

avalul turbinei, scurgerea gazelor arse din turbină.

avarie, deteriorarea unui avion, ca urmare a unui accident sau a unei exploatări defectuoase (ex. griparea lagărelor neunse).

avans, interval de timp, distanță, în care, un avion este înaintea altui avion, în timpul zborului.

avans la aprindere, intervalul de timp cu care este anticipată producerea fenomenului de aprindere și evacuare la un motor cu ardere internă.

AWACS, siglă pt. mijloc aerian de avertizare timpurie și control.

aversă, precipitație lichidă sau solidă, care cade în mare cantitate și provine din nori Cumulus-Congestus și Cumulo-Nimbus.

avertisment, înștiințare prealabilă, de factură meteorologică, ce impune atenție în derularea zborului sau măsuri dictate de întreruperea acestei activități.

avertisment special, măsură disciplinară, ca urmare a nerespectării regulamentului de zbor de către un pilot sau asistent tehnic.

avertisment special de furtună, înștiințare asupra stării de declanșare a furtunii.

avertisment special meteo, înștiințare asupra stării vremii, la un moment dat.

avertizare, înștiințare că se va produce ceva.

avertizare de formare a ceții, înștiințare prealabilă primită de la stația meteorologică de pe aerodrom, care face cunoscut producerea ceții în zonă.

avertizare iradiere, stație de avertizare a iradierii existentă la bordul aeronavei.

avertizor, aparat optic, sonor sau mixt, care, în mod automat semnalizează producerea unei defecțiuni la bordul avionului sau atenționează pilotul asupra unei proceduri anormale, cu urmări nedorite.

avertizor de altitudine maximă, indicator de bord, care avertizează plafonul maxim al avionului în zbor (sonor și optic).

avertizor de altitudine minimă, indicator care avertizează pe pilot, plafonul minim și periculos la care zboară. Sonor și optic.

avertizor de fum, sistem tehnic de construcție specială, ce atenționează existența fumului și implicit a sursei de incendiu la bord.

Scanned with OKEN Scanner

avertizor de givraj, dispozitiv care indică începerea formării unui strat de gheaţă pe suprafeţele de comandă ale avionului şi acestuia în sine.

avertizor de incendiu, indicator de avertizare a locului unde s-a produs începutul de incendiu la bord, ceea ce implică declanşarea instalaţiei de stingere.

avertizor de intrare în vrie, sistem de atenţionare a pilotului că avionul se află în limită de viteză, premergător angajării în vrie; atenţionarea se face prin scuturarea automată a manşei.

avertizor de limită combustibil, aparat care indică, atenţionează că, combustibilul din rezervoare este pe sfârşite.

avertizor de escamotare tren, indică faptul că trenul de aterizare al avionului, după decolare, este în poziţie „vârât".

avertizor de neescamotare, indică la bord că trenul de aterizare este în poziţia „scos".

avertizor de oscilaţii tangaj, aparat automat de semnalizare a tendinţei de balansare în axa longitudinală.

avertizor de unghi critic, sistem de avertizare sonoră, prin sirenă la bord, care anunţă apropierea unghiului critic de coborâre.

avertizor mixt, indicator optic şi sonor.

avertizor optic, indicator la vedere, luminos, care atrage atenţia.

avertizor sonor, indicator care produce sunete de alarmare la bordul avionului (sirenă, sonerie).

AVIA, fabrică de avioane din Praga-Letnany.

AVIAMONT, companie de elicoptere pt. salvări montane.

AVIANCA, companie aeriană din Columbia.

AVIASAN, fostă companie aeriană română de aviaţie sanitară.

aviatic, privitor la aviaţie, de aviaţie.

aviatoare, persoană feminină care face parte dintr-o unitate de aviaţie civilă sau militară.

aviator, persoană de sex masculin care face parte dintr-o unitate de aviaţie.

aviator (aviatoare) civil, cadru al aviaţiei civile.

aviator de linie, persoană care îşi desfăşoară activitatea profesională, pe avioane de transport scurt, mediu sau lung curier.

aviator militar, cadru al aviaţiei militare.

AVIATRANSPORT, companie aeriană de transport română.

aviaţia NATO, totalitatea forţelor aeriene aparţinând ţărilor pactului Nord-Atlantic.

aviaţie, 1. denumire dată disciplinei care studiază vehiculele aeriene mai grele decât aerul; 2. zbor cu ajutorul acestor vehicule; 3. tehnica zborului pe un aparat mai greu ca aerul; 4. Totalitatea parcului de avioane civile şi militare ale unui stat; 5. materialul volant al unei companii aeriene.

aviaţie civilă, flota aeriană civilă a unui stat.

Scanned with OKEN Scanner

aviaţie de asalt, forţă aeriană militară, care înglobează totalitatea avioanelor destinate atacului la joasă înălţime (atac la sol).

aviaţie de bombardament, forţă aeriană compusă din avioane de bombardament.

aviaţie de cercetare, forţă aeriană ce include avioane de recunoaştere.

aviaţie de coastă, formaţiune aeriană destinată acţiunilor specifice litoralului.

aviaţie de transport, forţă aeriană ce are menirea de a efectua transporturi de pasageri şi mărfuri.

aviaţie de vânătoare, forţă aeriană combativă, dotată cu avioane de vânătoare, ce se disting prin viteză, maniabilitate, aparatură de profil, armament etc.

aviaţie de vânătoare-bombardament, forţă aeriană combativă compusă din avioane de vânătoare-bombardament.

aviaţie militară, parcul de material volant din înzestrarea flotilelor militare de aviaţie.

aviaţie „Police", detaşament aerian al Poliţiei rutiere.

aviaţie sanitară, detaşament sanitar aerian, utilizat la acţiuni de salvare (bolnavi, răniţi) şi transport de cadre medicale sau medicamente (acestea din urmă fiind paraşutate în locuri puţin accesibile).

aviaţie „Salvamont", detaşament aerian dotat de regulă cu elicoptere, care acţionează în munţi, la salvarea accidentaţilor sau alte acţiuni.

aviaţie sportivă, unitate aviatică înzestrată corespunzător cu material volant şi personal navigant şi de deservire, care educă voinţa, curajul, iniţiativă şi-n mod deosebit dragostea de zbor în rândul tineretului.

aviaţie strategică, forţă aeriană deosebit de importantă prin dotări şi eficacitate.

aviaţie utilitară, detaşament civil aerian, cu multiple întrebuinţări (acţiuni agricole, fotogrametrie, stingerea incendiilor din păduri etc.)

AVIOANE CRAIOVA S.A., fabrica de avioane Craiova.

aviofon, dispozitiv acustic de comunicare între pilot şi pasager (instructor şi elev) la un avion cu carlinga în tandem.

AVIOGENEX, companie aeriană din Iugoslavia.

avion, vehicul aerian mai greu decât aerul, la care sustentaţia (forţa portantă) este asigurată de aripi, iar forţa de propulsie este dată de un grup motopropulsor.

avion aerospaţial, vehicul aerospaţial.

avion agabaritic, avion „uriaş", destinat transportului componentelor avioanelor Airbus.

avion agricol, avion de construcţie specială, utilizat în activităţi cu caracter agricol.

avion ambarcat, avion ce face parte din efectivele volante de pe un portavion, echipat cu cuplă pentru catapultă şi crosă de apuntare.

Scanned with OKEN Scanner

avion amfibie, avion dotat cu flotoare pentru amerizare; hidroavion.

avion amic, avion ce aparţine forţelor aeriene proprii.

avion antisubmarin, avion de luptă împotriva submarinelor (identificarea de la înălţime, atac când acestea sunt la suprafaţă).

avion „AWACS", avion cu reacţie dotat cu sisteme aeropurtate de avertizare şi control (ameninţare majoră pt. avioanele convenţionale).

avion bimotor, avion cu două motoare.

avion biplan, avion cu două rânduri de aripi.

avion biplas, avion cu două locuri.

avion bipont, avion de transport cu două punţi de fuzelaj.

avion „cap", avion ce conduce o formaţie de avioane, într-o misiune aeriană; avionul din faţa formaţiei de zbor.

avion cargo, avion de transport de mare capacitate, ce efectuează zboruri la distanţe mari.

avion cisternă, avion pentru alimentarea în aer a altor aparate de zbor.

avion civil, avion aparţinând aviaţiei civile.

avion clasic, denumire dată unui avion care foloseşte drept forţă motrică un motor (motoare) cu explozie în patru timpi.

avion „coadă", ultimul avion al unei formaţii aeriene.

avion coechipier, avion care zboară alături, strâns, în formaţie cu avionul „cap".

avion comercial, avion utilizat în scopuri comerciale, de transporturi comerciale şi de afaceri.

avion CTOL, siglă pt. avion cu decolare şi aterizare convenţională.

avion cu aripa „delta", avion reactiv, supersonic, cu aripa în forma literei greceşti delta.

avion cu aripa cu suprafaţă variabilă, avion, care, prin construcţie are suprafaţa aripii schimbătoare, pentru a-şi mări sau micşora portanţa şi viteza.

avion cu aripa joasă, aripa avionului este montată în partea din faţă-jos a fuzelajului.

avion cu aripa mediană, aripa este montată spre mijloc.

avion cu aripa parasol, aripa este montată în partea de sus prin montanţi.

avion cu aripa sus, aripa este fixată în partea superioară (sus) a fuzelajului.

avion cu decolare şi aterizare scurtă, avion, care prin construcţia sa specială, poate decola şi ateriza pe un teren de zbor, de dimensiuni reduse.

avion cu decolare şi aterizare verticală, avion de construcţie specială, care poate decola şi ateriza în plan vertical (folosit în special pe portavioane).

avion cu două punţi, avion cu două nivele, bipont.

avion cu geometrie variabilă, avion supersonic, sofisticat, complicat constructiv şi aerodinamic, cu comenzi care-i permit schimbarea poziţiilor aripii în raport de regimul de zbor.

avion cvadrimotor, avion clasic sau cu reacţie cu patru motoare.

Scanned with OKEN Scanner

avion dat la zbor, avion disponibil pentru activități de zbor, pe un aerodrom militar sau civil.

avion de acrobație, tip de avion, de construcție specială, dotat cu echipamente de bord adecvate, destinat zborului acrobatic de înaltă clasă.

avion de afaceri, avion clasic sau cu reacție, cu un număr mic de locuri, folosit de oamenii de afaceri.

avion de agrement, avion pentru zboruri de plăcere.

avion de antrenament, tip de avion destinat zborurilor de antrenament-performanță.

avion de antrenament divers, avion pentru zbor de noapte, zbor instrumental, efectuarea de raiduri etc.

avion de asalt, avion de luptă, echipat corespunzător și dotat cu armamentul necesar unui atac violent la sol.

avion de atac, avion militar, cu dotări adecvate, destinat interceptărilor, luptei aeriene sau acțiuni aer-sol.

avion de atac în picaj, avion dotat cu voleți de frânare în picaj și dispozitive de intrare automată în evoluția de revenire.

avion de bombardament, avion multimotor, echipat pentru misiuni de bombardament ușor, mediu sau greu, la diferite altitudini.

avion de bombardament în picaj, avion de bombardament ușor sau mediu, dotat cu dispozitive speciale, care-i permit intrarea și ieșirea din picaj, după lansarea bombelor la obiectiv.

avion de cercetare, avion, de regulă bimotor, echipat corespunzător cercetării și recunoașterii aeriene (are la bord aparatură foto, radiolocație, televiziune, calculator).

avion de coastă, avion destinat pazei litoralului.

avion de cursă, denumire dată avioanelor de transport pasageri sau mărfuri.

avion de escortă, avion utilizat la misiuni de însoțire a altor avioane cu regim special de zbor sau al navelor.

avion de faza I, tip de avion ușor, din categoria sport, monomotor, biloc, monoplan sau biplan, destinat celor care învață „alfabetul" zborului cu motor.

avion de faza II, tip de avion folosit în școlile de pilotaj pentru lucru aerian și alte evoluții specifice.

avion de încercare, avion de serie, pregătit pentru a efectua zboruri de probă în vederea omologării.

avion de însoțire, avion de escortă.

avion de legătură, avion utilizat la misiuni ștafetă, pe distanțe mici.

avion de luptă, avion blindat, dotat cu echipamente și armamentul necesar ducerii acțiunilor de luptă aeriană.

avion de marfă, avion destinat transportului coletăriei

avion demonstrator, avion pentru încercări în zbor și demonstrații aeriene.

Scanned with OKEN Scanner

avion de pasageri, avion pentru călători, scurt, mediu şi lung curier.

avion de patrulare, avion care efectuează zboruri de cercetare-recunoaştere, într-o anumită zonă de operaţii.

avion de perfecţionare, avion destinat pregătirii profesionale şi desăvârşirii acesteia.

avion de performanţă, avion sofisticat, cu dotări adecvate, competent de a obţine performanţe privind viteza, altitudinea, rezistenţa la solicitări aerodinamice. I se mai spune şi avion performant.

avion de persoane, avion de mică, medie sau mare capacitate transport de pasageri.

avion de realimentare în zbor, avion cisternă.

avion de recunoaştere, avion echipat misiunilor de cercetare aeriană.

avion de recunoaştere strategică, avion destinat misiunilor strategice, dotat cu instalaţii adecvate, în special capsule presurizate, cu aparatură fotografică şi un radar modern de identificare a obiectivelor terestre de la mare altitudine.

avion de serie, avion fabricat în număr mare, după acelaşi prototip.

avion de şcoală, avion uşor, de viteză mică sau medie, monoplan ori biplan, cu dublă comandă, utilizat în şcolile de pilotaj.

avion de transport, avion cargo.

avion de transport agabaritic, avion de dimensiuni mari, care transportă componente în programul Appolo, Concorde, Airbus, BAC etc.

avion de transport desant, avion pentru paraşutişti.

avion de trecere, tip de avion destinat antrenamentului în vederea trecerii pilotului pe un avion performant.

avion de turism, avion destinat zborurilor de agrement turistic.

avion de vânătoare, tip de avion dotat cu echipamente şi armament de bord necesar susţinerii acţiunilor de luptă.

avion de vânătoare-interceptare, tip de avion supersonic echipat cu rachete şi înzestrat cu aparatură tipică de interceptarea ţintelor aeriene.

avion dreapta, avionul din partea dreaptă a formaţiei.

avion executiv, avion folosit pentru transportul personalităţilor marcante.

avion experimental, avion pe care se execută zboruri de experienţă privind calităţile aerodinamice, tehnice şi de rezistenţă, până la producţia în serie.

avion hibrid, avion realizat prin adaptarea a două soluţii constructive purtând însemnele a două variante, de vânătoare şi recunoaştere.

avion hipersonic, avion cu viteza „în exces" de viteza sunetului (M peste 5)

avion inamic, avion care aparţine forţelor aeriene duşmane.

avion invizibil, avion subsonic, de fabricaţie SUA, construit din materiale fonoabsorbante, plăci unghiulare şi suprafeţe plane, nedetectabil, 1064 km/oră, denumit „F-117", utilizat cu succes în războiul din Golf (33% aluminiu, 24% titan, 5% oţel şi 38% materiale compozite).

Scanned with OKEN Scanner

avion kamikaze, avion, care avea la bord un pilot sinucigaș, din aviația japoneză, în ultima parte a celui de-al Doilea Război Mondial în Pacific.

avion laborator, avion dotat cu aparatura necesară efectuării în timpul zborului a diferitelor experiențe și lucrări de laborator (fizică, chimie, biologie).

avion lung-curier, avion de transport pasageri și coletărie la distanțe mari.

avion matcă, avion pilotat, care transportă până la lansare un avion proiectil.

avion mediu-curier, avion de transport pasageri și marfă, la distanțe mijlocii.

avion meteorologic, avion destinat cercetărilor atmosferice dotat cu aparatură specifică de sondări meteo, transmitere și înregistrare a datelor.

avion militar, avion aparținând Forțelor Aeriene Militare ale unui stat.

avion monoloc, avion cu un singur loc.

avion monomotor, avion clasic sau cu reacție, cu un singur motor.

avion monoplan, avion cu o singură aripă, montată transversal și simetric față de fuzelaj.

avion multifuncțional, avion modern, care, prin construcție poate efectua mai multe misiuni (atac, contraatac, decolare și aterizare verticală).

avion multimotor, avioane cu mai multe motoare.

avion neidentificat, avion a cărui identitate, apartenență la un anume stat, nu se cunoaște.

avion nepilotat, (fără pilot) aparat de zbor cu dotări corespunzătoare pt. executarea evoluțiilor automate, prin dirijarea radioelectronică, de la sol.

avion orbital, aparat de zbor aerocosmic, care poate intra și pe orbita de satelit.

avion particular, avion ce aparține unei societăți sau persoane particulare.

avion perfect simetric, avion care prezintă o îmbinare armonioasă și o reglare bine pusă la punct, care-i permite să revină singur la zborul orizontal, în cazul unei angajări (în atmosferă calmă, cu suprafețele de comandă cu efecte identice).

avion performer, avion destinat obținerii de performanțe aeriene.

avion pirat, avion fără înmatriculare de identificare, ce străbate spațiul aerian al unui stat, în scopuri dubioase.

avion polivalent, avion cu valori multiple, cu posibilități de interceptare a țintelor de toate tipurile, de a descoperi și distruge ținte maritime și ținte emițătoare de unde radio.

avion poștal, avion folosit pentru a transporta efecte poștale.

avion proiectil, aparat de zbor cu încărcătură explozivă, fără pilot, ghidat prin radio.

avion prototip, avion original, primul model de probă, primul exemplar construit într-o fabrică de avioane, ce urmează a fi omologat în zbor.

avion reactiv, avion, la care, sursa propulsoare o constituie forța de reacție a gazelor de ardere, pentru a-l propulsa.

avion sanitar, avion cu destinație medico-sanitară, echipat corespunzător acestui scop.

Scanned with OKEN Scanner

avion scurt-curier; avion destinat transportului de pasageri și mărfuri, pe distanță scurtă.

avion sonic, avion care zboară cu viteza sunetului (1200 km/oră).

avion stânga, avionul din partea stângă a formației.

avion suborbital, aparat de zbor dus în atmosfera înaltă cu alt vehicul aerian și care ulterior nu poate evolua decât în zbor suborbital.

avion subsonic, avion care zboară cu o viteză mai mică decât viteza sunetului (sub 1200 km/oră).

avion supersonic, avion reactiv, a cărui viteză depășește viteza sunetului (peste 1200 km/oră).

avion supraveghetor, avion destinat misiunilor de supraveghere a zonelor pretabile la calamități (incendii ale pădurilor, zone inundabile etc.)

avion strategic, avion din dotarea Forțelor Aeriene Militare, echipat pentru misiuni deosebite, inclusiv purtător de muniție nucleară.

avion torpilor, avion ușor de luptă, cu viteză medie, care atacă navele sau amplasamentele portuare, folosind torpile lansate de la înălțime mică.

avion tractare manșă, avion folosit la tractarea manșei pentru reglarea tragerilor antiaeriene.

avion triax, avion ultraușor.

avion trimotor, avion cu trei motoare.

avion triplan, avion german cu trei rânduri de aripi, din timpul Primului Război Mondial.

avion turbopropulsor, avion a cărui propulsie prin elice este asigurată de un agregat alcătuit dintr-o turbină cu gaze și un compresor.

avion țintă, 1. avion ce urmează a fi interceptat și „doborât"; 2. avion asupra căruia se execută „trageri" cu fotomitraliera; 3. dacă este teleghidat și trageri reale.

avion ușor, (ultraușor) avion mic, monomotor, monoloc (biloc).

avion utilitar, avion, care, datorită opționalelor poate fi folosit (în urma modificărilor) la diferite misiuni (agricole, sanitare)

avion VIP, avion pentru transportul oficialităților, personalităților etc.

avion „vânător", avion militar, care prin construcție și calități tehnico-tactice este destinat acțiunilor de luptă aeriană.

avionică, sistem integrat de senzori, ca: radar multimod cu scanare electronică, comunicație (navigație) identificare, sistem de luptă electronică.

avionică avansată, cabină echipată integral cu display-uri și comenzi HOTAS (Hands On Throttle And Stick)-mâna pe manșă și maneta de gaze.

AVSAP, Asociația Voluntară pt. Sprijinirea și Apărarea Patriei.

AWY, abreviație pentru denumirea unui itinerar aerian pe o hartă aeronautică.

ax, osie.

ax al roților, organ de susținere a roților unui avion.

ax compresor-turbină, organ de susținere a ansamblului cu același nume.

Scanned with OKEN Scanner

ax cu came, organ cilindric din oțel, cu o proeminență, care asigură deplasarea unei tije sprijinite de ea.

ax de antrenare, subansamblu de acționare excentric.

ax de articulație principal, ax la articulația trenului principal de aterizare.

ax de centrare, știft de centrare a difuzoarelor reactive.

ax de pas, manetă de schimbare a pasului la elicopter.

ax de piston, ax/bolț de piston.

axa APN, siglă pentru axa de portanță nulă a aripii.

axa PDA, siglă pentru pista de decolare-aterizare.

axa pistei, mijlocul pistei de decolare-aterizare.

axa rutei, calea aeriană pe care trebuie să o urmeze o aeronavă, luată de regulă între două orașe.

axare pe direcție, 1. eșalonare pe direcția de zbor; 2. intrarea pe axa pistei în vederea aterizării.

axă batantă, articulație a palei care permite oscilația liberă într-un plan vertical.

axă cap bieletă, axă de legătură între bielă și bieleta articulată.

axă de aterizare, direcția de aterizare pe pistă.

axă de decolare, direcția de decolare pe pistă.

axă de giratie, linia imaginară care trece vertical prin centrul de greutate al avionului, iar rotația acestuia în jurul acestei axe, se numește giratie.

axă de incidență, axă față de care se măsoară incidența.

axă de inerție, dreapta care își păstrează starea de mișcare sau repaus, atâta timp cât nu este supusă acțiunii unei forțe exterioare.

axă de pală, articulație a palei care permite oscilația unghiulară azimutală.

axă de portanță, componentă a forței aerodinamice perpendiculară pe direcția vitezei avionului, care acționează asupra acestuia în zbor.

axă de profundor, axă în jurul căreia are loc mișcarea de cabraj-picaj.

axă de profunzime, axa imaginară în jurul căreia se produce mișcarea de picaj-cabraj.

axă de referință, axă de vizare.

axă de ruliu, linia imaginară care trece în lungul fuzelajului și centrul de greutate al avionului. I se spune și axă longitudinală, iar rotația avionului în jurul acestei axe se numește ruliu.

axă de sustentație, axă a forței portante.

axă de tangaj, linia imaginară care trece prin aripi și centrul de greutate al avionului. Poartă și denumirea de axă transversală, iar rotirea avionului în jurul ei, se numește tangaj.

axă longitudinală, axa imaginară care trece prin fuzelajul avionului și centrul de greutate al acestuia.

axă transversală, axa imaginară care trece prin planurile avionului, de la un capăt la celălalt și centrul de greutate.

Scanned with OKEN Scanner

axă variabilă, articulație a palei, care permite schimbarea pasului acesteia.

axă verticală, axa imaginară care trece de sus în jos prin centrul de greutate al avionului.

axe ale avionului, sistem de referință triortogonal cu originea, perpendiculare între ele în centrul de greutate, cu ajutorul căruia se poate defini poziția avionului într-un anumit moment, ca și mișcările sale de rotație. Axele sunt: axa de tangaj, de giratie și de ruliu.

axe de orientare, axe de coordonate, ale căror poziții definesc orientarea aeronavei față de anumite direcții.

axe de referință, sistem de axe privitoare la traiectorie.

axonometrie, metodă de reprezentare a obiectelor spațiale pe un plan ca imaginea să pară reală.

azbest, silicat de calciu și magneziu natural folosit în aviație pentru garnituri sau țesături neinflamabile.

azimut, unghiul cuprins între meridianul unui loc și planul vertical al direcției de zbor; se măsoară de la sud spre vest și este folosit în calculele de navigație aeriană.

azot, gaz incolor, fără miros și fără gust, care intră în compoziția aerului atmosferic, în proporție de patru cincimi.

azot în lonjeronul principal, azotat sub presiune de 1,5 kgf/cm², existent în lonjeronul principal al avionului, a cărui scădere indică la bord fisurarea acestuia.

azur, albastrul cerului; cer senin.

Scanned with OKEN Scanner

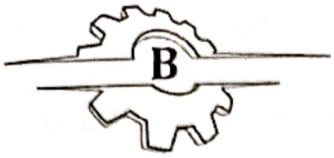

Babord, marginea stângă a fuzelajului unui avion, privind spre partea ei dinainte.

B.A.C., firmă britanică constructoare de avioane.

„bagă-picior", expresie folosită de un instructor de zbor, în dublă comandă, indicând elevului-pilot să preseze palonierul într-o parte sau alta, redresând poziția avionului.

Bader Douglas (21.02.1910-?), as al aviației britanice care a zburat cu ambele picioare amputate, în al Doilea Război Mondial.

baie de ulei, parte componentă a instalației de ungere a motorului, în care se află lubrifiantul destinat barbotajului.

balama, dispozitiv metalic care permite unui capac sau ușă de cabină, (portieră) să se închidă și deschidă, prin rotire parțială.

balans, mișcare de oscilație de pendulare.

balans longitudinal, fenomen ivit în timpul zborului, ca urmare a defectării unui dispozitiv (avertizorul de oscilații în tangaj, amplificatorul hidraulic, ARU) sau sensibilitatea mare a aeronavei la comenzi în profunzime.

balans în remorcaj, mișcare de pendulare care apare în timpul remorcajului planorului de avion, ca urmare a greșelilor de pilotaj.

balansare, mișcare de oscilație în direcție opusă înclinării, la primele exerciții la sol, cu planor de faza întâi.

balanță aerodinamică, sistem de măsură a forțelor ce se manifestă asupra unei machete de avion. în tunelul aerodinamic.

balast, lest, încărcătură de nisip, menită să asigure stabilitatea unei aeronave sau să regleze altitudinea unui balon.

baleiaj, 1. articulație flexibilă pentru amortizarea oscilațiilor palei elicei elicopterului; 2. evacuarea forțată a gazelor arse din cilindrul motorului cu un carburant proaspăt.

balizaj, totalitatea semnalelor optice acustice sau radio, care marchează limitele unui teren de zbor (aeroport, aerodrom), locul de parcare, obstacole, puncte periculoase etc.

balizaj de noapte, instalație electrică luminoasă, care delimitează perimetrul unui aeroport (aerodrom) precum și marginile PDA, pe timpul nopții.

balizaj de zi, semnale optice viu colorate, vizibile de la distanță, instalate pe un teren de aviație care limitează zonele impracticabile ale acestuia.

baliză, indicator optic care marchează PDA sau marginile aeroportului.

BALKANAIR, companie aeriană bulgară.

Scanned with OKEN Scanner

balon, vehicul aerian fără propulsie proprie, construit dintr-o învelitoare impermeabilă, umplută cu un gaz mai uşor decât aerul (heliu, hidrogen, aer cald) dotat cu o nacelă, aparate de bord şi lest.

balon Caqout, balon de observare din dotarea aerostaţiilor (1914-1920).

balon captiv, balon de construcţie specială, umplut cu gaz inflamabil, care permite ancorarea la diferite înălţimi şi destinat coliziunii cu un avion inamic.

balon sondă, balon prevăzut cu aparatură de observaţie care se lansează în atmosferă pentru înregistrarea şi transmiterea datelor meteorologice.

balonet, 1. compartiment din interiorul unui dirijabil, 2. plutitor aşezat sub aripa unui hidroavion, în apropiere de extremităţile acesteia, pentru a împiedica intrarea aripii în apă în timpul plutirii şi balansului.

Balotescu Nicolae (1904-?), comandor de aviaţie, fost ataşat militar în Germania, fost comandant al flotilei de bombardament Braşov.

balsa, lemn uşor şi tare, din zone tropicale americane, folosit la construcţii aeronautice.

Balta Verde, aerodrom lângă Craiova, înfiinţat la 9 iunie 1942.

Bambi BUCKET, sistem antiincendiu (acroşat elicopterului).

banană, fişă care se montează la capătul unei conducte electrice de la bordul avionului, pentru a facilita stabilirea contactului.

banc de încercări, instalaţie pentru încercarea aparatelor sau a unor agregate din compunerea tehnică a unei aeronave, în scopul verificării funcţionalităţii ori determinării caracteristicilor, în condiţii cât mai aproape de regimul lor de lucru.

banc de încercări de altitudine, stand de încercare în barocameră.

banc de încercări elice, stand de încercare-verificare a elicelor de avion, la supraturaţie.

banc de încercări manevră, stand de încercare a manevrabilităţii avioanelor.

banc de încercări motor, stand de experimentări pentru motor-avion.

banc de încercări oscilante, stand de încercări la vibraţii

banc de încercări parţiale, stand de încercări a anumitor caracteristici ale unui aparat.

banc de încercări suspendat, stand special de încercare a motorului în poziţie suspendată.

banc de încercări turbine, stand de încercare a turbinei unui turboreactor.

banc de încercări zbor normal, stand pentru încercări în zbor orizontal; laborator zburător.

banc de încercări zbor pe spate, stand de încercare a condiţiilor în zbor pe spate.

banc de încercări zbor vertical, stand de încercare a motoarelor aeronavelor în zbor vertical.

banc de nori, strat de nori care acoperă o parte din bolta cerească.

Scanned with OKEN Scanner

banc giroscopic, stand de încercări a aparaturii giroscopice de bord (girocompas, giroorizont, giroclinometru).

banc zburător, avion dotat pentru testarea tehnologiilor în domeniul incidențelor critice și post-critice.

banchetă, bancă montată în fuzelajul unui avion pentru parașutiști.

bandaj, cerc de oțel sau din cauciuc care se montează pe janta unei roți.

bandaj de turbină, bandaj pentru roata motoare a turbinei.

bandă de decolare-aterizare, culoar pentru decolarea și aterizarea avioanelor pe un aeroport; pistă betonată.

bandă de frecvență, grup de frecvențe apropiate sau îndepărtate, ce fac parte din spectrul unei radiații electromagnetice ori sonore.

bandă de ranfort, ranforsare a marginii unei țesături pentru parașute și manșe de vânt.

bandă de rulaj, cale de rulaj pentru avioane pe un aerodrom, până la marginea PDA.

bandă înierbată, pistă de iarbă.

bandă oțelită, PDA acoperită cu plăci din oțel perforat, folosită în terenuri mlăștinoase.

bandă transversală, înclinare longitudinală a avionului.

banderolă, fâșie de pânză, îngustă și colorată, ce se poartă la braț ca semn distinctiv de către cei care îndeplinesc funcții de serviciu, pe aerodrom.

bang sonic, pocnitură care se aude în urma avionului supersonic, la trecerea (spargerea) zidului sonic. Depășirea barierei vitezei sunetului.

Bangladesh Air Force, Forțele Aeriene din Bangladesh.

bar, unitate de măsură a presiunii atmosferice, egală cu 106 bari.

baracament, ansamblu de barăci pentru cazarea personalului pe un aerodrom improvizat (de campanie).

baracă, construcție din lemn sau metal (tablă ondulată) cu destinație provizorie de locuință, magazie etc., pe un teren de zbor.

baraj, foc rapid și dens de artilerie antiaeriană, care are ca scop doborârea avionului inamic.

baraj aerian, împiedicarea zborului unei formații de avioane prin lansarea de baloane captive, la diferite nivele de înălțime.

baraj de fum, perdea de fum pentru mascare.

bară, conductor pentru legătură între circuitele prin care curge electricitatea și circuitele de distribuție din rețea.

bară T, bară de comandă a pasului elicei elicopterului.

barbotaj, sistem de ungere a unui motor clasic de avion prin împroșcarea lubrifiantului pe suprafețele de ungere.

barcă, 1. echipament de salvare în caz de naufragiu pe mare, cu umflare automată; 2. partea inferioară a structurii unui elicopter.

Scanned with OKEN Scanner

barem, calcule gata făcute.

barem de aterizare, instrucţiuni, tabele, calcule gata făcute, spre a fi folosite în diferite faze ale aterizării.

barem de zbor, reglementare care cuprinde calcule de zbor, ce trebuie susţinute de către pilot pentru atestarea calificării profesionale.

barem maxim (minim) meteo, condiţiile de zbor cu un grad ridicat de siguranţă meteorologică (şi scăzut în cazul baremului minim).

barem minim, denumire prin care, un pilot este autorizat să decoleze, să execute un tur de pistă şi să aducă aeronava la aterizare.

baretă, bentiţă specială reprezentând o medalie.

baric (sistem), repartiţia presiunii atmosferice la suprafaţa pământului.

baricentru, centru de greutate.

barieră sonică, „zid" sonic.

barieră „termică", limita rezistenţei structurale a aliajelor uşoare, la viteze mari.

baro, element de compunere cu referire la presiune.

baroaltimetru, aparat pentru controlul altitudinii barometrice.

barocameră, încăpere etanşă, în interiorul căreia presiunea şi temperatura se pot modifica, realizându-se simularea condiţiilor de mediu de la mari înălţimi, în scopul studierii comportării organismului unui pilot; idem a anumitor aparate de bord.

barograf, instrument pentru înregistrarea valorilor presiunii atmosferice; barometru înregistrator.

barogramă, diagramă pe care se înregistrează variaţiile presiunii atmosferice, în funcţie de timp.

barometru, aparat pentru măsurarea presiunii atmosferice (după principiul de funcţionare distingem: a. cu mercur şi b. aneroid). A fost realizat de E. Torricelli (1608-1647) fizician italian.

barometru înregistrator, aparat mixt, măsoară şi înregistrează presiunea atmosferică.

barotermograf, aparat care înregistrează concomitent presiunea atmosferică şi temperatura aerului. Se compune dintr-un barometru, un termometru şi un dispozitiv înregistrator.

barotermometru, aparat cu care se măsoară în acelaşi timp presiunea atmosferică şi temperatura aerului.

Bassingbuorn, bază aeriană militară din Anglia.

batalion aeropurtat, unitate militară de paraşutişti.

batalion de paraşutişti, unitate de paraşutişti militari, la nivelul a patru companii.

baterie A.A., subunitate de apărare antiaeriană, dotată cu tunuri cu tragere rapidă şi personal de deservire. Are misiunea de a apăra un aerodrom de aviaţia inamică (în principal).

Scanned with OKEN Scanner

baterie de acumulatori, aparat care înmagazinează energie electrică, folosit la bordul unei aeronave ca sursă electrică.

baterie electrică, acumulator electric.

batiu, cadrul metalic al suportului motorului de avion.

BAVARIAFLUG, companie aeriană din Germania.

baza norilor, denumire pentru limita inferioară sau superioară a plafonului de nori.

bază aeriană, totalitatea amplasamentelor, dotări în material volant, efective etc., loc de adunare și plecare a unui anumit număr de avioane, reîntoarcere din misiune.

bază amenajată, teren de zbor cu pistă betonată.

bază de aprovizionare, centru de aprovizionare tehnico-materială a aviației.

bază de tranzit, unitatea de aviație care permite alimentarea aeronavelor de transport pasageri-mărfuri.

bază poligon, loc special amenajat, care permite exerciții de tragere aer-sol.

bază școlară, centru de antrenament pentru aviație.

Bănciulescu Gheorghe (1898-1935), primul pilot din lume care a zburat cu ambele picioare amputate.

Băneasa, primul aerodrom civil românesc (1920).

bătaie, zgomot suspect în funcționarea unui motor clasic de aviație.

bătaie a palei, articulație pentru ameliorarea stabilității și sensibilității la perturbații, a palei elicei elicopterului.

bătaie a pistonului, zgomot anormal, suspect, în funcționarea pistonului.

bătaie orizontală, pulsație a palelor de elicopter.

BCPA, sigla pentru Compania Britanică Aeriană, cu rază de acțiune în Oceanul Pacific.

BDA, siglă a fostului Batalion de Deservire Aerodroame.

BEAC, siglă pentru Compania Britanică Aeriană, cu rază de acțiune Europa.

bec forțaj, semnalizare optică la bord, care atenționează funcționarea motorului cu reacție PE FORTAJ.

bec Marker, semnalizare optică (verde) în paralel cu cea auditivă în cască, care indică trecerea avionului la verticala stației (bazei) Marker de sol.

bec PPS, becul de culoare verde, care semnalizează „flaps scos".

bec semnalizare combustibil, semnalizare „LIMITA COMBUSTIBIL".

bec SORȚ, becul de la sistemul de semnalizare cu același nume, care indică avarie la bord (supraîncălzire motor, incendiu).

bec tren, semnalizarea poziției trenului de aterizare (scos, escamotat).

bec trimer, semnalizare optică (verde) care atenționează pilotul de funcționarea pe neutru a trimerului.

Scanned with OKEN Scanner

bechie, dispozitiv fix sau cu roată, montat în partea din urmă a fuzelajului, care serveşte la susţinerea avionului pe teren, la frânarea şi amortizarea şocurilor la aterizare.

bechie de schiu, bechie fixă, gen schiu, pentru alunecare iarna pe zăpadă.

bechie pivotantă, bechie orientabilă, cu roată.

Beju Aurel, paraşutist român care şi-a pierdut viaţa la un salt din hidroavionul românesc „GETTA", pilotat de cpt. Romeo Popescu (1925).

BELL HELICOPTERS TEXTRON, firmă americană constructoare de elicoptere.

Beroniade Constantin (1883-1966), general aviator de escadră, comandant la Tecuci, Buzău.

Bernouli Daniel, (1700-1782) născut la Gronigen – Elveţia. Matematician şi fizician elveţian, a lucrat în special în domeniul hidro şi aerodinamică, stabilind şi legea care-i poartă numele (Legea lui Bernoulli).

bendix, electromotor care are rolul de a pune în mişcare motorul avionului clasic.

benzină, amestec lichid, obţinut prin distilarea ţiţeiului cu cifră octanică, folosit drept combustibil la motoarele de aviaţie.

beriliu, material folosit ca discuri la trenul de aterizare.

berlină, variantă de cabină închisă (în loc de carlingă).

beţie de altitudine, stare psiho-fizică a pilotului „chemat" spre înălţimi.

bi, element de compunere cu semnificaţia de „dublu", „de două ori".

Bibescu George Valentin, (1880-1941) pionier al aeronauticii româneşti iniţiatorul primei şcoli de aviaţie (1910) preşedintele FAI (1932) participant la raiduri internaţionale (1930-1939).

biciclu, tren de aterizare cu două roţi, fix sau escamotabil.

bielă, organ de motor, care transformă mişcarea rectilinie în mişcare de rotaţie şi invers.

bielă de comandă, legătura variaţiei ciclice cu palele.

bieletă, piesă mică, articulată la capul unei biele principale (motor policilindric).

bifuzelaj, avion cu două fuzelaje.

Biggin Hill, bază aeriană din Anglia.

bilă, parte componentă a giroclinometrului.

biloc, avion cu două locuri, în tandem sau côte a côte.

bimotor, avion cu două motoare.

bimotor tandem, avion cu două motoare, unul în faţă, altul în coadă.

bine pe direcţie, expresie a conducătorului de zbor din „zebră" sau a navigatorului de la „tub", care comunică pilotului aflat în configuraţia de aterizare, în condiţii meteo grele, că avionul este axat pe direcţia de aterizare şi că va vedea dintr-un moment în altul balizajul radiofarului apropiat, pragul pistei, PDA etc.

binoclu, instrument optic compus din două lentile montate pe un cadru special, utilizat pentru a privi obiectele aflate la distanţă.

Scanned with OKEN Scanner

biometeorologie, știința care se ocupă cu studierea efectelor determinate de influența factorilor meteorologici asupra organismului.

bioritm, ritm biologic care reflectă adaptarea organismului în fața unei stări emoționale în timpul zborului.

biosferă, înveliș gazos al pământului în care se desfășoară viața.

Biot Jean Baptist, (1774-1862) astronom, fizician, matematician; a studiat atmosfera celestă; împreună cu Guy-Lussac, s-a ridicat cu un aerostat la diferite înălțimi.

bipal, elice cu două pale.

biperformer, avion de vânătoare-interceptare.

biplace, avion cu două locuri.

biplace côte a côte, avion cu două locuri alăturate.

biplace de școală, avion de școală cu două locuri și dublă comandă.

biplace în tandem, avion cu două locuri, unul în fața celuilalt și dublă comandă.

biplan, avion cu două rânduri de aripi, dispuse una deasupra alteia, legate între ele prin montanți și hobane.

bipont, avion cu două punți.

bireactor, avion cu reacție, cu două motoare.

Birtin, fostă școală fără motor lângă Brad (1939-1944).

birotor, motor cu două rotoare.

bi-turbo-propulsor, avion reactor cu două motoare turbopropulsoare.

biută, ridicătură de teren folosită (strategic) pentru adăpostirea avioanelor pe aerodrom sau la amenajarea unui poligon de tir.

Blanchard François, (1753-1809) aeronaut francez, inventatorul parașutei.

Blériot Louis, (1872-1936) aviator francez, constructor de avioane; în 1909 a fost primul care a traversat Canalul Mânecii.

blindaj, înveliș din oțel special, sub formă de placă, folosit la scaunul pilotului, pentru a-l proteja de tirul avionului inamic; cuirasă de oțel utilizată la protecția avionului împotriva proiectilelor sol-aer sau aer-aer.

blindaj anticoroziune, înveliș din fibră de sticlă, protejat de bordul de atac al elicei.

blindaj antiparaziți, ecranare contra paraziților undelor radio.

blindaj de cabină, cuirasă de oțel la scaunul pilotului din cabina de pilotaj.

bloc de antene, unități radar, de bruiaj, montate la bordul aeronavei.

bloc de aparate, complet de aparate, de agregate, existente la bordul avionului.

bloc de lansare, lansator de rachete (proiectile) nedirijate.

bloc de pornire, cutie electrică a avionului, cu elemente electrice (relee, bobine, contactori) care dirijează curentul electric spre subansamble funcționale ale acesteia.

bloc motor, set de cilindri, parte componentă a unui motor cu explozie. (inclusiv pistoanele)

Scanned with OKEN Scanner

bloc regulator, sistem de conexiuni ale regulatorului de tensiune.

blocaj, blocaj termic la ajutajele reactive.

blocaje, cale la roți.

blocaje giro, calare a giroscoapelor.

blocare a comenzilor, înțepenirea comenzilor din diferite cauze (givraj, nefuncționarea scripeților, decolare cu elemente de blocare la sol a comenzilor).

blocare a direcției, situație ce se poate rezolva prin înclinare laterală, cu ajutorul eleroanelor; ca efect principal se produce înclinarea, iar secundar rotirea în partea înclinării, ca urmare a apariției unei forțe laterale pe ampenajul vertical.

blocare a eleroanelor, situație ce poate fi rezolvată cu comanda direcției (palonierul) și a profundorului (manșa în profunzime).

blocare a manetei de gaze, înțepenirea pârghiei (din diferite cauze).

blocare a profundorului, înțepenirea profundorului din cauze tehnice sau givraj, situație gravă, care duce la prăbușirea avionului și părăsirea acestuia prin parașutare ori catapultare (în unele cazuri, la avioanele ușoare, de școală, prin acționarea trimerului de profundor și variații de regim ale motorului, se poate realiza aterizarea).

Blue Angels (Îngerii Albaștri), formație de acrobație aeriană din SUA, reprezentativă a Aviației Navale, înființată în 1946 și dotată în decursul anilor cu avioane F-11A, Super Tiger, Mc. Donell, Douglas A-4, Skyhaw s.a. În septembrie 1992, a evoluat pe avioane F/A 18 Hornet, la București, într-o demonstrație de excepție.

Blue Impuls, formație de acrobație aeriană japoneză, ce folosește avioane Mitsubishi T-2, primul supersonic produs de industria aeronautică niponă.

bluză de zbor, haină de protecție pentru personalul navigant confecționată din piele sau doc.

BMR, (Bearingless Main Rotor) prescurtare pentru rotor principal nearticulat (la un elicopter).

BMW, tip de motor clasic de avion, folosit de Luftwaffe.

BOAC, siglă pentru „British Overeas Air Ways Corporation" companie britanică de linii aeriene externe.

Boardman, bază aeriană de încercări, SUA, Oregan.

bobină, ansamblu realizat prin înfășurarea de spire pe un suport, utilizat spre a produce un câmp magnetic intens la aparatele și instalațiile electrice de bord.

bobină Buster, bobină de supraalimentare, la pornire.

bobină de reglare, bobină de acordare.

Boboc, bază aeriană din România.

bocaport, deschizătură pentru introducerea mărfurilor într-un avion cargo.

Boeing, firmă americană, constructoare de aeronave, SUA, St. Louis.

boghiu, dispozitiv la roțile trenului de aterizare, care ajută la înscriere în curba de teren.

bolid, meteorit, proiectil, aeronavă care se deplasează cu viteză mare.

Scanned with OKEN Scanner

boltă cerească, emisferă aparentă pe care par a se deplasa corpuri cereşti (Soare, Lună, astre).

bolţ, element de asamblare (ex. piston-bielă).

bombardament, atac masiv, executat de aviaţia de bombardament, cu bombe de diferite tipuri şi calibre, asupra unor obiective, în timp de război.

bombardier, 1. avion de bombardament; 2. militar din echipajul unui astfel de avion, care dirijează bombardamentul şi lansează bombele asupra obiectivului.

bombardier avariat, avion de bombardament, lovit de tirul artileriei A.A. sau aviaţia de vânătoare, dar care mai are capacitatea de a se menţine în aer, nefiindu-i distruse elementele vitale.

bombardier mediu, avion de bombardament capabil să zboare în orice condiţii meteo, cu dublă comandă, rază de acţiune peste 500 km., viteză de croazieră peste 900 km/oră.

bombardier strategic, superbombardier supersonic destinat misiunilor operaţionale ofensive şi defensive cu raza de acţiune şi sarcină utilă mare; transportă şi material nuclear.

bombardier teleghidat, avion de bombardament, fără pilot.

bombă, mijloc de distrugere, lansată din avion asupra obiectivelor în timp de război; este compusă dintr-un corp alungit, metalic, încărcătură explozivă, focos şi ampenaje.

bombă brizantă, explozia rapidă, distructivă a bombei.

bont, salt executat de un planor sau avion, după primul contact cu solul, la o aterizare greşită, remediabil din manşă de către pilot şi „lucrat" cu manetă de gaze (în cazul avionului).

bontisare, repetarea bonturilor datorită mişcărilor făcute în contratimp cu manşa.

Borcea, bază aeriană din România.

bord, partea avionului destinată a primi încărcătura (pasageri, mărfuri).

bord al derivei, partea anterioară a profilului unei derive, care vine în contact cu aerul.

bord al stabilizatorului, partea anterioară a profilului unui stabilizator.

bord de atac, extremitatea din faţă a unei aripi de avion (planor) sau a unui profil aerodinamic.

bord de fugă, extremitatea din spate a unui profil aerodinamic sau a aripii. I se mai spune şi bord de scurgere.

bord fix, bord de atac fără dispozitive aerodinamice.

bornă, piesă metalică care face legătura cu aparatele electrice.

booster, sistem tehnic folosit în procedura de urgenţă la decolare, prin care se măreşte puterea motorului, pentru un timp relativ scurt.

bot detaşabil, sistem tehnic care permite schimbarea poziţiei cabinei de pilotaj, în funcţie de evoluţie.

Scanned with OKEN Scanner

Boteni, bază aeriană din România.

„botezul aerului", primul zbor.

„botezul focului", prima luptă aeriană.

„botul" avionului, partea din față a aeronavei, unde este amplasată cabina de pilotaj.

botul cu vitral, botul avionului cu geamuri.

„botul jos", avionul se află sub linia orizontului.

„botul pe orizont", aeronava zboară la orizontală.

„botul sus", avionul are poziția peste linia orizontului.

Bourget (Lè), aeroport internațional de lângă Paris.

bracaj conjugat, comandă pentru stabilizatorul unui avion supersonic bracat în regim de profundor.

bracaj opus, comandă regim ruliu.

bracare, trecerea unei suprafețe de comandă (eleroane, profundor, direcție) a unei suprafețe de compensare, din poziția neutră, la un unghi oarecare.

BRANIFF, companie aeriană din S.U.A.

branșament, parte a unei conducte a motorului de avion, care leagă o conductă principală de una secundară.

brasardă, banderolă din pânză, care prinsă la un braț indică o anume calitate în interesul serviciului (ex. ofițer de serviciu pe aerodrom).

braț ARU, cursa tijei ARU (braț mic, braț mare) reglată automat în funcție de înălțime și viteza de zbor (la MIG-21 semnalizare braț ARU pe T-4).

Brăescu Smaranda, (1899-1960) prima femeie din România, campioană mondială la parașutism (înălțime, 6.000 m la 28 oct. 1931).

bretea de rulaj, ramificație betonată pe un aerodrom, care permite circulația avionului către PDA sau tractarea acestuia spre linia de parcare.

bretea Charlie, denumire dată uneia dintre bretelele de acces spre PDA, pe un aerodrom internațional.

brevet, document eliberat de un organ aeronautic competent, care atestă calitatea de pilot aviator, unei persoane cu pregătire în domeniu.

brevet de navigator, document care atestă calificarea de observator-navigator, pe un avion de bombardament.

brevet de parașutist, certificare a calității de parașutist militar sau civil.

brevet de pilot-avion, document prin care se atestă că posesorul este absolvent al unei școli de pilotaj cu motor.

brevet de pilot-elicopter, document care atestă calitatea de pilot pe o astfel de aeronavă.

brevet de pilot-planor, certificare a calității de pilot de planor.

brevetare, examen teoretic și practic susținut de un elev-pilot dintr-o școală de zbor (cu și fără motor) în vederea obținerii calificării de pilot-aviator.

briefing, instructaj special înainte de zbor.

Scanned with OKEN Scanner

Brindisi, bază aeriană italiană.

BRITISH AIRWAYS, aviația militară britanică.

briză, adiere de vânt, care suflă la nivelul mării, ziua dinspre mare, iar noaptea dinspre uscat spre mare.

briză lejeră, vânt ușor, după calcule, două grade pe scara Beaufort.

BRP, prescurtare pentru butuc rotor principal (elicopter).

BRRD, abr. militară pentru bruiaj radio.

bruiaj, emiterea de sunete parazite, pe lungimea de undă pe care se transmite, ceea ce perturbă propagarea undelor electromagnetice.

bruiaj activ, perturbație efectivă.

bruiaj electronic, instalație electronică specială, care are capacitatea de a perturba o transmisie radio, radar etc., prin semnale electromagnetice derutante.

bruiaj fals, sistem de bruiaj care „lansează" ținte fictive, puncte fierbinți pentru instalațiile de detectare în infraroșu și fluturași de staniol.

bruiaj pasiv, perturbație inactivă.

brumă, cristale de zăpadă rezultate din vaporii de apă existenți în aer, ce se formează în cursul nopții. Se mai formează și din vaporii degajați de sol.

Brumărescu Tache, (1872-1937) inventator român în domeniul aeronautic. A construit și zburat în anul 1911 aeroplanul numit „Columba".

bruscare a comenzilor, a lucra dur cu manșa, palonierul, maneta de gaze etc.

buclă, traiectorie circulară de 360 de grade.

buclă inversă, traiectorie circulară de 360 grade, executată din zbor pe spate de către un avion cu performanțe acrobatice înalte.

buclă verticală, evoluția avionului (planorului) în plan vertical, când se descrie o curbă asemănătoare unui cerc, plecând din zbor orizontal. (v. looping).

bucșă, manșon metalic, care se montează între două piese, pentru a le proteja uzura.

buffeting, fenomen de vibrație neregulată, rezultat din curgerea nestaționară și care se produce la viteze relativ mici, la avioane grele de transport, la regim transsonic ori în timpul virajului, asupra aripii și ampenajelor (orizontal și vertical).

bujie, organ al unui motor cu aprindere electrică, montat în chiuloasa blocului-motor, servind la aprinderea amestecului carburant din cilindru, prin producerea unei scântei electrice între doi electrozi.

buletin, document care atestă o identitate sau consemnează o stare de fapt.

buletin de alertă, înștiințare prin care se avertizează starea meteo, incapacitatea de zbor a pilotului, starea tehnică negativă a aeronavei.

buletin de analiză, certificarea calității combustibilului și carburantului. *Idem* a lubrifiantului.

buletin meteo, scurt comunicat cu caracter informativ privind starea timpului din zona aerodromului sau în diferite zone unde se execută activitatea de zbor.

Scanned with OKEN Scanner

buletinul A.I.P.P.R., publicație periodică editată de Asociația Instructorilor și Piloților Planoriști din România.

bulon, tijă cilindrică cu sau fără cap la una din extremități, cu unul sau ambele capete filetate, folosind la montarea a două ori mai multe piese.

bulon de fixare, piesă cu filet prin care este prinsă pala de butucul rotorului portant al elicopterului.

burduf metalic, capsulă aneroidă metalică, întrebuințată la unele aparate de bord.

burduf special, 1. garnitură de cauciuc, prin care se leagă două conducte dintr-un motor sau agregat; 2. autospecială de aeroport, ptr. trecerea pasagerilor spre aeronavă.

Burduloiu Traian (1894-1974), pilot, general de flotilă, comandant al Corpului Aerian Român, participant la raiduri internaționale.

burniță, fenomen meteorologic, amestec de ploaie cu ninsoare.

„burtă", 1. denumire tipică dată fuzelajului (aterizare pe burtă); 2. Poziția cablului în remorcaj de avion, când nu este întins conform cerințelor.

business-jets, avion de afaceri, cu reacție.

busolă de aviație, instrument compus dintr-un ac magnetic și un cadran gradat, care determină direcția NORD la bord, precum și punctele intercardinale (acestea din urmă fiind înlocuite cu numere între 1 și 360 de grade).

busolă giroscopică, instrument construit dintr-un giroscop, suspendat astfel încât să-și orienteze axa în direcția meridianului geografic. Se utilizează la aviație pe avioane și are proprietate că indicațiile date nu sunt influențate de magnetismul maselor metalice de pe aeronavă. I se mai spune și compas giroscopic, girobusolă.

buster (booster), dispozitiv pentru mărirea de scurtă durată a puterii motorului de avion, în vederea înlesnirii decolării.

bușon, capac metalic cu ghivent și garnitură pentru astuparea și etanșarea rezervorului de combustibil, lubrifiant etc.

butelie oxigen, recipient cilindric, din metal cu supapă de închidere, pentru oxigen la bord.

„butoi", denumirea dată tonoului, când nu este executat corect, ci iese în „butoi".

buton, piesă care, prin apăsare transmite o comandă pentru acțiune electrică, mecanică, hidraulică.

buton de armare, contact pentru instalație de darea focului.

buton de comandă, piesă mică, în formă de disc sau calotă sferică, prin apăsarea căreia se realizează deschiderea ori închiderea unui contact electric sau comandă o acțiune mecanică, folosit pentru a declanșa, comanda, anula sau semnaliza optic ori sonor, la bord.

buton de emisie, butonul care, cuplat declanșează emisia radio-ului de bord, iar decuplarea o întrerupe.

Scanned with OKEN Scanner

buton de escamotare, buton, care, prin apăsare activează sistemul de intrare a trenului de aterizarea în lăcașul său și închidere a trapelor.

butonul de încadrare, buton amplasat pe manșă, aproape pe aceeași linie cu butonul de tragere, folosit la prinderea țintei.

buton de lansare, butonul existent pe mânerul manșei care acționat permite „plecarea" rachetei spre țintă.

buton de scoatere, buton, care, prin apăsare declanșează deschiderea trapelor și ieșirea trenului de aterizare.

buton de stabilizare,. buton care acționează sistemul prin care avionul se „liniștește", zburând în amplitudini din ce în ce mai mici, până devine lin; se aprinde becul verde: STABILIZARE!

buton de test, buton, care, prin apăsare verifică funcționarea electrică a unui aparat de bord sau instalație electrică.

buton de tragere, butonul de pe manșă, acționat la tragere.

buton pentru „drapel", buton pentru punerea elicei în pas drapel.

buton „READUCERE", buton de comandă a sistemului cu același nume, care readuce avionul, printr-o mișcare bruscă, în zbor orizontal (ex. din zbor pe spate, în zbor normal).

butuc, parte centrală a unui corp rotativ, pe care se montează un arbore și în care sunt înfipte palele.

butuc de elice, parte componentă a motorului de avion clasic, pe care sunt fixate palele elicei.

butuc rotor, capul rotor portant al palelor elicopterului.

butuc rotor-spate, capul-rotor al elicei anticuplu.

buza pistei, capătul pistei.

BVR, siglă pentru Boyond Visual Range (în afara razei vizuale).

B.V.V.S., Aviația Militară din Bulgaria.

By-Airmail, poștă prin avion.

Scanned with OKEN Scanner

CA, prescurtare pentru cap adevărat. (v. „cap adevărat").

CAAT, structura organizatorică a Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului în perioada 12.09.1956-01.05.1977.

cabină, încăpere mică de la bordul unui avion de pasageri, cu diferite destinații.

cabină analogică, cabină de pilotaj neechipată cu monitoare

cabină catapultabilă, invenție realizată de Anastasie Dragomir, experimentată la Paris (25.08.1929).

cabină cu presiune constantă, cabină în care presiunea nu se schimbă.

cabină de pasageri, cabină din structura unui avion de transport destinată călătorilor.

cabină de pilotaj, compartiment în partea din față a fuzelajului, unde se pilotează un avion, folosindu-se pârghiile de comandă și întreaga aparatură de bord.

cabină de radar, încăpere cu aparatură adecvată, dintr-o stație de radiolocație.

cabină de telecomandă, cabină cu aparatură de comandă de la distanță.

cabină ermetică, cabină închisă perfect, în care nu pătrund gazele sau aerul.

cabină etanșă, încăpere la bordul unei aeronave complet închisă (ermetizată).

cabină foliezată, cabină de pilotaj acoperită cu o folie de aur, pentru a proteja pilotul împotriva radiațiilor puternice de la mari înălțimi.

cabină inosorizantă, cabină în care este redusă intensitatea zgomotelor.

cabină largabilă, cabină catapultabilă.

cabină oarbă, cabină de pilotaj amenajată special (acoperită) pentru antrenament de zbor fără vizibilitate. I se mai spune și „cușcă".

cabină presurizată, postul de pilotaj al pilotului sau compartimentul pasagerilor ermetic închise, în care sunt asigurate condiții optime de viață.

cablaj, ansamblul cablurilor electrice existente la bordul unei aeronave.

cablaje de aripă, sistem de hobane diagonal fixate între aripile unui biplan.

cablu, mănunchi de fire metalice răsucite și învelite cu o protecție izolată.

cablu ampenaj orizontal, cablu de comanda profundorului.

cablu ampenaj vertical, cablul de comandă a direcției.

cablu bifilar, cablu electric cu două fire.

cablu Bowden, cablu de construcție specială, pentru scoaterea pe avarii a trenului de aterizare.

cablu de aripioare, cablu pentru comanda eleroanelor.

Scanned with OKEN Scanner

cablu de ancorare, mănunchi de fire metalice răsucite, folosit pentru a lega un avion la sol.

cablu de antenă, cablu special confecționat, utilizat la antene, atât pe o aeronavă, cât și la stațiile terestre.

cablu de comandă, cablu de diferite mărimi, folosit la acționarea comenzilor unei aeronave.

cablu de frânare, cablu din oțel, întins de-a latul punții portavionului, care, agățat de cârligul din coada avionului contribuie la frânarea și oprirea acestuia după apuntare (arestor).

cablu de mosor, cablu din 6 lițe și miez, care se înfășoară pe tamburul automosorului, la tractarea unui planor.

cablu de parașutare, cablu pentru comanda deschiderii automate a parașutei, după saltul din avion.

cablu de remorcaj, funie rezistentă și ușor elastică folosită la remorcarea planorului de avion.

cablu interfață memorie, parte componentă a cutiei negre.

cablul eleroanelor, cablu care pleacă de la manșă la eleroane și comandă înclinarea avionului într-o parte sau alta.

cablul suplu, cablu de transmisie flexibil.

cablul trifilar, cablu din trei fire (lițe).

cabraj, evoluția avionului în urcare, prin care se mărește unghiul de poziție față de orizontală; atunci când acest unghi crește brusc, apare limita de viteză, iar zborul devine periculos.

cabraj de 900, viraj în urcare la 90 de grade.

cabraj de 1800, viraj în urcare la 180 de grade.

cabraj de 3600, urcare în spirală.

cabrare, trecerea avionului din zbor orizontal în zbor ascendent, prin tragere de manșă precum și acționarea manetei de gaze.

CAD (Caution Advisory Display), panou de avertizare digitală pt. aprindere și consum de combustibil.

cadență, numărul de lovituri pe care o mitralieră sau tun de bord, le trage pe minut.

cadran, suprafață a cărui contur este împărțită în părți egale și pe care se citește deplasarea unui ac indicator.

cadru, parte componentă, secțiune, din construcția fuzelajului (aripii) unui avion reactiv; poate fi cadrul principal sau auxiliar.

cadru dublu, consolidare a îmbinării fuzelaj-aripă.

cadru motor, suport metalic, rezistent, legat rigid, care susține motorul avionului.

cadru ranforsat, component constructiv fuzelaj-aripă.

CADS, sistem englezesc de parașutare dirijată.

Scanned with OKEN Scanner

caiet de sarcini, document cu capabilități de zbor.

calaj, modul de așezare (amplasare) a aripii sau a ampenajelor, față de fuzelaj.

calaj altimetric, fixarea unei valori de presiune la altimetru de precizie, în raport cu o suprafață izobarică de referință, pentru marcarea distanței verticale a unei aeronave.

calare motor, oprirea motorului în aer, cauzată de anumite defecțiuni tehnice.

cală, încăpere destinată încărcăturii de mărfuri pe o aeronavă.

cală la roți, dispozitiv, folosit drept piedică pentru oprirea deplasării nedorite a avionului pe sol.

calcul de navigație, operație care se execută înainte de zbor și are ca scop determinarea unor elemente ca: lungimea traiectului, timpul de zbor, capul compas, ora decolării (aterizării), înălțimea de siguranță, evitarea anumitor zone nefavorabile etc.

calculator, mașină de calculat electrică sau electronică care efectuează automat diferite comenzi dinainte programate.

calculator ambarcat, calculator de bord.

calculator electronic, calculator cu multiple programări pentru determinarea automată a coordonatelor de zbor sau optimizarea funcționării motorului.

calculator lateral, calculator în cadrul sistemului de stabilizare automat al zborului.

calculator longitudinal, calculator în cadrul sistemului de stabilizare automată a zborului.

calculator sofisticat, special, de bord, calculator cu funcționare la cei mai înalți parametri, privind coordonarea și supravegherea lucrului motorului, instalațiilor de navigație, laser, sisteme de bruiaj activ și pasiv.

cale aeriană, itinerar intern sau extern urmat de o aeronavă în zbor.

cale de rulare, porțiune special amenajată, destinată deplasării aeronavei de la locul de staționare spre start, precum și revenirea la locul de parcare după aterizare.

calibru, diametru interior al unei arme de foc de la bord sau al unui tub.

calificare de zbor, titlu obținut de pilot în urma promovării unui examen impus de regulamentul de zbor.

calificativ, apreciere, notă, caracterizare asupra unei persoane din nomenclatura navigaților.

calitate, însușire, situație pozitivă, aptitudine de maximă importanță în aviație.

calitate de zbor, caracteristică tehnico-tactică specifică unei aeronave.

calm, 1. stăpânire de sine, tact, sânge rece; 2. lipsa agitației; 3. grad zero a vântului pe scara Beaufort.

calm ecuatorial, regiune oceanică ecuatorială cu vânturi calme.

Scanned with OKEN Scanner

calm subtropical, regiune subtropicală, situată în jurul a 300 latitudine N şi S.

calorie, cantitate de energie dezvoltată în corpul unui pilot, în cadrul procesului anabolismului, în urma consumului de alimente.

calorifer, instalaţie (radiator) care, folosind o sursă electrică, răspândeşte căldură într-o aeronavă.

calotă, partea superioară a cupolei paraşutei.

cal-putere, unitate de măsură pentru putere efectuată în unitate de timp.

C.A.M., siglă pentru Comandamentul Aviaţiei Militare (între anii 1977-1993).

camă, proeminenţă pe un ax care ridică pentru un scurt timp o pârghie ce se sprijină pe această proeminenţă.

cameră, tub închis, din cauciuc, umplut cu aer sub presiune, care se aşază pe roată, sub anvelopă.

cameră de amestec, compartiment al motorului cu reacţie în care are loc procesul de amestec aer-combustibil.

cameră de ardere, cameră inelară comună sau camere separate dispuse în jurul corpului motorului.

cameră de ardere fără col, cameră de ardere cu ajutaj subsonic.

cameră de bombe, compartiment destinat bombelor cu cadre ranforsate de susţinere şi trape de lansare, pe un bombardier.

cameră de combustie, compartiment al motorului cu ardere internă, în care are loc aprinderea amestecului gazos (benzină-aer).

cameră de forţaj, cameră în care se dezvoltă puterea suplimentară a motorului cu reacţie, necesară obţinerii forţajului.

cameră de hipopresiune, barocameră.

cameră de nivel constant, spaţiu într-un carburator în care are loc amestecul benzină-aer.

cameră de stato, cameră de ardere pentru statoreactor, cu flux direct.

cameră foto, aparatură fotografică pentru misiuni de recunoaştere şi cercetare.

cameră obscură, încăpere întunecoasă pentru învăţarea pilotajului după aparatura de bord.

cameră „OMEGA", cameră foto instalată în botul avionului care poate avea o viteză de 2-10 poziţii pe sec., pe filme de 70 mm.

camera termală FLIR, sistem de vizualizare în infraroşu.

camuflaj, acoperirea materialului volant cu perdea protectoare, de mascare în teren, spre a nu fi observat la distanţă.

camuflaj cu fum, camuflaj cu perdea de fum, pentru împiedicarea observării aeriene.

CANADIAN PACIFIC, compania aeriană din Canada.

canal de aer, conductă prin care circulă aerul la un carburator.

canal de aer lateral, canal lateral de aducţiune de aer la climatizare.

Scanned with OKEN Scanner

canal de derivație, canal de preluare de aer de la compresor.

canal de dirijare, canal conexat pe frecvența aeronavei, prin care navigatorul din stația terestră conduce zborul acesteia.

canal de gaze, canal distribuitor de gaze, la un motor turboreactor.

canal de ulei, conductă prin care circulă uleiul motorului (agregatului).

canal de start, legătură radio emisie-recepție existentă la „zebră" care asigură convorbirile dintre pilot și conducătorul zborului (și invers) până la preluarea dirijării aeronavei de către P.C.O.

canal radiocomunicații, cale de transmisie unilaterală sonoră pentru radiocomunicații.

canalul țintelor, canalul de acordare a legăturilor radio între țintele din aer și stațiile terestre.

canistră, bidon închis ermetic, pentru păstrarea benzinei.

Cannon AFB, bază aeriană din New Mexico SUA.

Cantacuzino Constantin (Bâzu), d. 25.05.1958, Madrid, pilot și comandant de excepție cu numeroase victorii la activ în cel de-al Doilea Război Mondial.

cantilever, aripă montată în partea de sus a fuzelajului.

cantonament aviatic, 1. Staționare vremelnică a trupelor de aviație pe un aerodrom improvizat (de rezervă). 2. Loc amenajat special pentru antrenamentul unui lot de aviatori sportivi.

cap, 1. curs, direcție de zbor; 2. șef, comandant de formație de zbor.

cap adevărat, unghiul format de direcția nord a meridianului geografic ce trece prin punctul de intersecție a verticalei avionului cu solul, până la prelungirea axei longitudinale a acestuia. Se notează cu „CA".

cap compas, formulă, cuprinzând mai multe elemente în calcularea drumului de urmat a unei aeronave, după busolă. Unghiul dintre direcția nordului indicat de compas (nordul compas) și direcția axului longitudinal al aeronavei, atunci când avem vânt. Se notează cu „CC".

cap compas etalon, condiție prin care se zboară folosind cap-compas de îndepărtare.

cap de alimentare, capăt de furtun flexibil.

cap de celulă, șef, comandant al unei formațiuni de două aeronave aflate la zbor.

cap de escadrilă, șef, comandant al unei formațiuni de douăsprezece aeronave, efectivul unei escadrile.

cap de formație, avionul (pilotul) care conduce dispersarea celorlalte avioane aflate în aer.

cap de fuzetă, cap al camerei de ardere.

cap de patrulă, șef, comandant al unei formațiuni de patru aeronave în zbor.

cap de ștergător, vârf al ștergătorului de parbriz.

cap geografic, cap adevărat.

Scanned with OKEN Scanner

cap invers, denumire dată capului-compas de zbor, invers capului-compas de decolare.

cap loxodromic, rută de zbor după loxodromă.

cap rotor, capătul, vârful rotorului elicopterului.

capac, 1. evoluţie prin care avionul execută un zbor cu comenzi bruşte de manşă, de scurtă durată, prin solicitarea aparatului, pentru scoaterea forţată a trenului de aterizare; 2. apărătoare a orificiilor de vizitare a scripeţilor comenzilor aeronavei; 3. acoperitoare care se pune deasupra unui orificiu, gaură etc.

capac de con, învelitoare carenată pentru conul avionului.

capac de flacără, dispozitiv pentru împiedicarea reperării unui avion prin flăcările de la eşapament.

capac de vizitare, locaş pentru control şi verificare, în locuri puţin accesibile.

capacitate de acţiune, posibilitatea de care dispune o aeronavă, de a face faţă unei acţiuni de luptă în timpul zborului.

capacitate de luptă, gradul de pregătire al pilotului pentru executarea misiunilor de atac sau apărare, în spaţiul aerian în orice moment, indiferent de condiţii meteorologice. La aceasta concură şi stadiul pregătirii tehnice din dotare.

capacitate de rezervor, gradul de umplere cu combustibil a rezervorului (rezervoarelor).

capacitate de pilotaj, aptitudinea de a pilota, comanda o aeronavă.

capacitate de tragere, putinţa de a executa o tragere aeriană, folosind armamentul şi muniţia de bord.

capacitate de transport, greutatea de încărcare, ce este permisă pentru aeronavă destinată mărfurilor, în tone.

capacitate de zbor, posibilitatea unei nave de a zbura folosind mijloacele motrice de la bord sau a unor factori atmosferici (în cazul planorului).

capcană termică, dispozitiv de aducţie termică, al sistemului de contramăsuri; este amplasat fie la bordul de fugă al aripilor, fie la încastrarea fuzelajului cu ampenajul.

capelan, preot militar.

capotare, darea peste cap a avionului, în cazul unei aterizări defectuos efectuate; înfundarea trenului într-un teren mlăştinos (moale) urmată de darea peste cap, după contactul cu solul.

capotă, înveliş din tablă simplă sau ondulată.

capotă de antenă, dispozitiv în formă aerodinamică, a antenei radio sau radiolocaţiei.

capotă de bot, carenajul părţii din faţă a fuzelajului.

capotă (capotaj) de elice, coif al arborelui elicei avionului.

capotă de motor, înveliş fix sau pliant pentru protejarea motorului de intemperii sau alţi factori.

capotă etanşă, capotaj motor-etanş pentru împiedicarea intrării aerului la motor.

Scanned with OKEN Scanner

capotă reactivă, carenaj pentru ajutajul de reacție al avionului cu reacție.

capron, material din care se confecționează costumul de zbor.

capsă pirotehnică, capsă explozibilă, acționată prin tragerea mânerului de catapultare.

capsulă, recipient închis ermetic cu diferite destinații.

capsulă anemometrică, piesa instrumentului (anemometru) pentru măsurarea vitezei vântului.

capsulă aneroidă, recipient complet închis, din material special, care măsoară presiuni prin deformarea elastică a capsulei metalice ondulate, deformare ce se transmite, prin intermediul unui sistem de pârghii la un ac indicator, care se mișcă pe un cadran.

capsulă barometrică, parte componentă a unui barometru.

capsulă ejectabilă, sistem de catapultare sofisticat pentru echipajul unui bombardier strategic.

capsulă manometrică, parte componentă a unui manometru.

capul pistei, marginea pistei dinspre direcția de aterizare marcată cu balizaj de zi și de noapte.

Caquot, aerostat folosit în anii 1914-1918.

carabină, piesă metalică, componentă de prindere a cablului pentru lansare cu parașuta din avion.

caracteristică, element care determină, dintr-un anumit punct de vedere modul funcțional al unui sistem tehnic, fenomen etc.

caracteristică aerodinamică, element care determină calitatea aerodinamică a unei aeronave.

caracteristici de cameră, parametrii principali ai camerei de ardere ai unui motor de avion.

caracteristici de zbor, elemente care determină, dintr-un anumit punct de vedere, calitățile tehnico-tactice de zbor ale unei aeronave.

caracteristici generale ale aeronavei, manevrabilitate, capacitate mare de reacție, putere mare de foc, precizie la obiectiv, rază mare de acțiune, dependență relativ redusă față de situația meteo, relief etc.

Carafoli Elie (1901-1983), inginer român de aviație, născut în Veria-Salonic, membru al Academiei Internaționale de Aeronautică, autor în domeniu, printre care profile de aripi supersonice de aviație care-i poartă numele.

CAR (Civil Aviation Regulation), Regulamentul Aviației Civile al SUA, 1940.

Caraibean Airline, companie din Caraibe.

carambol, ciocnire la sol sau în aer, a două ori mai multe avioane; încurcătură în dirijarea activității pe un aerodrom, ce duce la accident.

carburant, combustibil lichid folosit pentru alimentarea aeronavelor.

carburant ambarcat, carburantul de la bordul aeronavei.

carburant antidetonant, carburant cu cifră octanică mică.

Scanned with OKEN Scanner

carburator, aparat al unui motor cu ardere internă, cu aprindere electrică, în care se formează amestecul gazos benzină-aer.

carburator inversat, carburator de construcţie specială, pentru zborul pe spate.

carcasa aripii, învelişul constructiv al aripii de avion pentru protecţie, susţinere şi consolidare.

carcasa fuzelajului, înveliş de consolidare, susţinere şi protecţie constructivă a fuzelajului.

carcasă, element de rezistenţă în construcţia unei aeronave, înveliş sau cutie din metal sau material plastic.

cardioidă, curbă descrisă de un punct al unui cerc, care se rostogoleşte pe un alt cerc de aceeaşi rază.

carenaj, îmbrăcăminte din placaj, metal sau plastic, care acoperă corpul unui element de aeronavă (motor, tren de aterizare, antenă etc.) în vederea micşorării rezistenţei aerodinamice în zbor.

carenaj coif, carenaj al arborelui elicei.

carenaj de roată, apărătoare la roţile trenului de aterizare, pentru protecţie aerodinamică.

carenaj Karman, carenaj al joncţiunii aripă-fuzelaj.

carenaj terminal, ultima parte a carenajului unui avion, în care sunt montate aparaturi electrice şi electronice (inima electrică).

carenă, partea navei care se află sub nivelul apei.

cargo, cabină închisă.

cargo aerian, avion greu de transportat.

cargo planor, planor de transport.

cargo paraşută, paraşută specială pentru încărcături mari lansate din avion.

„Carling", formaţie canadiană de acrobaţie canadiană.

carlingă, cabină pentru piloţi sau echipaj amplasată în partea din faţă a fuzelajului care oferă o bună vizibilitate în care sunt montate comenzile, aparatura de bord şi alte capabilităţi.

carnet de avion, document în care semnează pilotul, după pornirea motorului şi constată buna funcţionare a acestuia.

carnet de bord, jurnal de bord, ţinut la zi de comandantul aeronavei sau navigatorul acesteia pe timpul şi după terminarea misiunii.

carnet de zbor, document care atestă apartenenţa pilotului la activitatea de zbor pe o anumită perioadă de timp, cu evidenţa zborurilor acestuia; în el se fac şi diferite certificări de către eşaloanele superioare.

carnet tehnic, jurnalul tehnicului de bord, tehnicului de avion sau de patrulă, cu consemnări de natură tehnică, privind exploatarea aeronavei.

caroiaj, drepte paralele sau perpendiculare trasate pe o hartă, sub formă de reţea de navigaţie.

Scanned with OKEN Scanner

Carpatair, companie aeriană română – Cluj.

carte a motorului, registru tehnic al funcţionării motorului (evidenţa orelor de exploatare) precum şi consemnarea reparaţiilor efectuate.

carte de bord, jurnal de bord.

carte de lucrări anterioare şi imediate, evidenţa acestor lucrări, cu semnăturile de rigoare.

carte de navigaţie, jurnal de navigaţie aeriană.

carte de semnale, cod cu semnale.

cartea tehnică, document ce însoţeşte un mecanism tehnic, motor sau aeronavă şi care cuprinde date privind caracteristicile tehnico-tactice de exploatare.

cartea turboreactorului, cartea motorului cu reacţie, cu date tehnico-tactice de exploatare.

cartelă magnetică, cartelă, introdusă în sistemul de transfer al datelor FAIRCHILD DTU, care sunt decodificate de modulul KOV-5 şi transmise modulelor CIP.

carter, înveliş metalic, protector, care acoperă părţile în mişcare ale motorului.

carter de turbină, carcasă pentru turbină.

carter de ulei, partea inferioară a carterului unde se află baia de ulei.

cartograf, persoană care execută cartografie.

cartografie, arta, tehnica întocmirii hărţilor, inclusiv cele la scara 1:500000, folosită în aviaţia clasică.

cartografie aeriană, specialitatea întocmirii hărţilor aeronautice.

cartuş, tub metalic care conţine încărcătura explozivă şi proiectilul unei arme de foc.

cartuş de catapultare, cartuş cu capsă detonantă, de o putere capabilă să declanşeze proiectarea complexului scaun-pilot în afara cabinei de pilotaj, în cazul unei catapultări nevoite.

cartuş de semnalizare, tub de carton conţinând o încărcătură de pulbere cu ajutorul căreia se aruncă părţile pirotehnice, care produc, prin ardere, semnale luminoase, sub formă de stele de diferite culori.

carusel aerian, serie evolutivă în zbor de acrobaţie aeriană executată de mai multe avioane sau planoare.

CAS (Combat Air Support), siglă pentru sprijin aerian (NATO).

Casablanca, portavion SUA, lansat la apă la data de 01.07.1943 sub comanda cpt. Callway.

cascador aerian, persoană special antrenată în arta pilotajului, care execută figuri acrobatice de mare risc, dublând un actor în filmele cu temă aeronautică de anvergură.

cască cu folie de aur, glob acoperit cu folie de aur în dreptul vizorului, cu rol de filtrare a luminii puternice de afară şi a permite o vizare bună, din interior în exterior.

cască cu vizor (Elbit Dash), cască de zbor cu vizor integrat, care permite afişarea informaţiilor vitale precum şi orientarea ogivelor rachetelor şi a altor senzori, după linia de vizare a pilotului.

Scanned with OKEN Scanner

cască-glob, protecție pentru supersonice.

caserolă, înveliș de tablă în formă de capac, care acoperă butucul elicei unui avion, pentru a dirija curenții de aer spre discul elicei (carenajul butucului elicei).

casetă de muniție, cutie cu proiectile de bord.

casetă neagră, cutia fotomitralierei.

casetă portocalie, cutia barografului.

Cassele, aeroport din apropierea orașului Torino-Italia.

castor (coamă de castor), limita posterioară a fuzelajului care acționează ca suprafață de compensare în tangaj, la bombardierul american B-2 „Spirit".

catalog, listă, evidență cu diferite însușiri de nume, obiecte, ființe etc.

catalog „Aresti", sistem aerocriptografic, realizat de pilotul spaniol J.L. Aresti, prin care a dat o reprezentare grafică tuturor figurilor acrobatice de bază, stabilind și câte un simbol constând din câteva cifre ce indică familia (subfamilia) din care face parte figura respectivă. Acest catalog este folosit de piloții participanți la diverse concursuri și campionate aviatice.

catapultare, acțiunea pilotului de a se detașa de avion (împreună cu scaunul) prin smulgerea mânerului de catapultare și ejectarea în sus sau lateral, cu declanșarea exploziei cartușului de catapultare, atunci când situația o cere.

catapultare „în șir indian", instalație de ejectare a personalului navigant, unul după celălalt, la un avion reactiv cu 3-4 membri în echipaj.

catapultă, 1. instalație specială pe portavioane, pentru lansarea avioanelor în aer; 2. denumire dată instalației de catapultare din avionul cu reacție.

catastrofă aeriană, accident aviatic, soldat cu victime omenești, și distrugerea aeronavei.

CATB, siglă pentru „Canadian Air Transport Board" (Oficiul canadian de transport aerian).

CATC, siglă pentru „Commonwealth Air Transport Council" (Consiliul Marii Britanii pentru transporturi aeriene).

categorie de avion, clasă de avion.

catergol, combustibil pentru motoare rachetă.

CATHAI PACIFIC, companie aeriană din Haiti.

CATIC, corporație chineză de import-export de tehnologie aeronautică.

cauciuc, anvelopă, umplută cu aer, care îmbracă roțile unui avion (elicopter).

cauciuc de aviație, pneuri cu șapte rânduri de pânze din mătase japoneză, tivite drept și în cruciș, rezistente la șocurile aterizării.

cauciuc reșapat, cauciuc căruia i s-a adăugat un nou strat de cauciuc.

CAVALERII RUȘI, formație acrobatică din Rusia.

„Cavallino Rampante", formație italiană de acrobație aeriană, reprezentativa țării.

caz, întâmplare, împrejurare, eveniment, accident, petrecut pe neprevăzute, pe un teren de aviație.

Scanned with OKEN Scanner

caz de forță majoră, situație în care pilotul nu poate acționa după voință, din cauza unor împrejurări care-l domină.

caz fortuit, întâmplare venită pe neașteptate, ce nu putea fi prevăzută, anticipată etc.

Cazaux, bază aeriană din Franța. Trageri aer-aer, aer-sol.

cădere, prăbușirea unei aeronave, de la o înălțime mai mare, la una mai mică, datorită greutății și ieșirii din câmpul gravitațional.

cădere de material, cedare de material (ex. fisurare).

cădere de presiune, descreșterea lentă sau bruscă a forței care apasă la un moment dat în cilindrul motorului, datorită unei cauze tehnice, fisurare etc.

cădere înfundată, evoluția aeronavei în limită de viteză.

cădere în „Y", cădere a parașutistului cu fața în jos, brațele desfăcute și picioarele strânse.

cădere liberă, aruncarea în gol a parașutistului, până la o înălțime minimă, când deschide parașuta și vine lin la contactul cu solul (accelerația de 9,81m/s² sau 1G).

cădere vertiginoasă, coborâre foarte rapidă, care se produce cu mare iuțeală, controlată sau nu, de către pilot.

căi aeriene, rețea de itinerare aeriene.

căldură de aprindere, căldura la care se aprinde amestecul gazos din cilindri.

căldură de ardere, căldura calorică rezultată din arderea combustibilului.

căpitan, 1. grad militar; 2. comandantul unei aeronave civile de pasageri.

căpitan comandor, grad în aviația militară, corespunzător celui de lt. colonel, din armata de uscat.

cărucior, dispozitiv cu roți pentru deplasarea pe teren a planoarelor, acumulatorilor etc.

căutător optic, receptor de imagine în infraroșu, parte componentă a echipamentului de vizare-descoperire.

câmp auxiliar, aerodrom de ajutor.

câmp de aterizare, aerodrom.

câmp de aviație, câmp, teren de zbor, aerodrom.

câmp de gravitație, spațiu în care un corp își exercită atracția asupra altui corp.

câmp de observație, spațiu cuprins cu privirea sau cu un aparat optic, de la bordul unui avion, spre o anumită zonă.

câmp de rezervă, aerodrom de rezervă.

câmp de tragere, zona care este „bătută" de loviturile unei guri de foc ale aeronavei.

câmp de zbor, teren de zbor, aerodrom.

câmp electric, zonă a spațiului în care se exercită o forță asupra unui corp încărcat cu electricitate.

Scanned with OKEN Scanner

câmp vizual, posibilitatea pilotului de a observa din carlingă sau cabina de pilotaj obstacolele ce apar în calea aeronavei, pe sol sau în aer.

Câmpina (Dealul Muscel), şcoală de zbor fără motor (30.08.1936 – 1960).

cârlig, piesă din oţel, curbată la un capăt iar la celălalt având un fus filetat cu un ochi de fixare, ce serveşte la agăţarea unui obiect şi a-l transporta într-o anumită direcţie.

cârlig de apuntare, dispozitiv de prindere a unui avion la apuntare, montat în partea finală a fuzelajului, escamotabil, în scopul frânării acestuia.

cârmă, termen folosit la începuturile aviaţiei pentru comanda care servea la schimbarea direcţiei avionului (astăzi ampenaj vertical).

CCAS, siglă pentru Comisia Centrală a Aviaţiei Sportive (1950-1953).

CCIP, siglă pentru punct de impact cu calculul continuu.

CCRP, siglă pentru punct de lansare calculat prin computer.

CDA, prescurtare pentru avion demonstrator.

Ceaplâghin S.A., savant rus (1869-1942) care a efectuat calculul forţelor care acţionează asupra aripii de avion, elaborând metode originale de cercetare în domeniul aeronauticii vitezelor.

Ceauşu Gheorghe (1899-1986), pilot, general, comandant de flotilă şi a aviaţiei de bombardament.

ceas, oră de activitate pe un aerodrom.

ceas de bord, cronometru montat pe tablou (pupitrul de comandă al aeronavei).

„Ceaslov", denumire generică pentru Manualul de Pilotaj.

ceaţă, particule de apă sau de gheaţă, rezultat al vaporizării apei la sol, din atmosferă ori suprafaţa solului, care îngreunează vizibilitatea zborului.

ceaţă densă, negură.

ceaţă la sol, strat, pătură de ceaţă ce se menţine un timp deasupra solului, la înălţime mică şi dispare sub efectul căldurii solare, particulele de apă evaporându-se.

cedarea comenzii, ruperea cablurilor sau a tijelor de comandă ale aeronavei, datorită uzurii sau unui efort maxim de solicitare.

cedare de material, fisură, torsionare, rupere a unor componente sau părţi principale ale aeronavei, ca urmare a suprasolicitării în aer sau „îmbătrânirea" tehnicii din dotare.

cedare de paletă, ruperea sau ieşirea din lăcaşul ei, înainte de termen (!) a unei palete (sau mai multe) de turbină de avion cu reacţie, ca urmare a solicitării combinate ori imperfecţiuni greu sesizabile intervenite în procesul de fabricaţie.

cedare electrică, întrerupere de factură electrică la bordul aeronavei, din diferite cauze.

cedare mecanică, rupere, fisurare etc., a unui subansamblu, agregat, piesă din componenţa tehnică a motorului (în principal) ce duce la întreruperea funcţionării sau funcţionare defectuoasă.

Scanned with OKEN Scanner

cedare motor, defecțiune tehnică a motorului, urmată de oprirea acestuia, de obicei în zona caldă (palete, discuri) unde solicitările combinate termico-dinamice sunt mari.

cedarea aripii, ruperea aripii în timpul zborului, ca urmare a suprasolicitării aerodinamice sau deficienței de material.

cedarea unui cauciuc, spargerea unui cauciuc la decolare sau aterizare.

cedarea trenului, ruperea trenului de aterizare la contactul cu solul.

CEHOSLOVASKO AIRLINES, companie aeriană din Cehia.

celest, ceresc.

celulă, ansamblu format din aripi, fuzelaj și ampenajele unui avion.

celulă de alarmă, baracă, clădirea „celor din alarmă"; cele două avioane din serviciul de permanență (de alarmă).

celulă de avion, formație de două avioane în zbor.

centraj, raportul dintre distanța de la bordul de atac și până la locul unde se află centru de greutate al avionului.

centraj în cală, centrare, fixarea mărfurilor într-un avion de transport.

centrală aerodinamică, sistem de calculator pentru datele aerodinamice, existente într-un institut pe profil.

centrală anemo-barometrică, sistem de traductori de date aerodinamice.

centrală de atitudine, sistem de indicare a pozițiilor unghiulare ale aeronavei.

centrală de verticală, giroscop pentru determinarea verticalei la care se află aeronava la un moment dat.

centrală de zbor, generator de date de zbor necesare navigației aeriene.

centrare, menținerea centrului de greutate într-o anumită zonă, delimitată în procente din media profilului de aripă.

centrifugare, sistem de ungere prin gresaj centrifugal a unui motor.

centrifugă, instalație specială pentru studierea rezistenței pilotului la accelerare, simulare a accelerației pentru teste și investigații profilactice a dezorientării acestuia.

centru aeronautic, instituție (aeroclub) unde se desfășoară activitate aviatică.

Centru Aeronautic Chitila, prima unitate de aviație din România, inițiată de av. M. Cerchez, la 11.06.1910 (dotată cu aeroplane Farman).

centru de acțiune atmosferică, regiune vastă, în care presiunea atmosferică, scăzută sau ridicată este dominantă, influențând mersul vremii, pe zonă.

centru de cercetări și încercări în zbor, instituție unde se fac cercetări specifice și zboruri de profil.

centru de control, centrul zonal de control al zborului.

centru de control aerian ACC, organ de control al traficului aerian într-o anumită regiune.

Scanned with OKEN Scanner

centru de control terminal TMA, unitate de control al traficului aerian de apropiere.

centru de control zonal, subunitate de control al traficului aerian, subordonată turnului de control al aeroportului.

centru de flotabilitate, centru de plutire al flotoarelor unui hidroavion.

centru de gravitație, punct de aplicație al rezultantei forțelor de gravitație exercitate asupra unui corp.

centru de greutate, punctul de aplicație al rezultantei unui sistem de forțe.

centru de încercări, sector într-o fabrică de aeronave, unde sunt încercate prototipurile.

Centru de Medicină Aeronautică, instituție medicală de specialitate, unde, periodic piloții sunt controlați medical și primesc viza anuală a licenței de zbor (apt medical pentru anul în curs).

centru de portanță, centru de aplicație a forței portante.

Centru de Pregătire, unitate destinată personalului navigant.

centru de presiune, punct de aplicație al forței care apasă pe o suprafață conturată.

Centru de prevedere, stație meteorologică pe aerodrom.

Centru de recuperare, așezământ destinat refacerii și menținerii stării de sănătate a piloților.

centru de sustentație, centru de aplicație a forței portante.

Centru de zbor, școală de pilotaj cu și fără motor.

centrul ecranului, mijlocul ecranului tubului radiolocatorului de bord, marcat corespunzător, căutat de pilotul avionului interceptor pentru localizarea țintei urmărite.

centrul electric, instalație electrică pentru distribuirea curentului electric într-o aeronavă; cuprinde în principal regulatorul de tensiune, barele contactoare, conjunctor-disjunctor, contactoare, siguranțe fuzibile, releu auxiliar al prizei de parc. I se mai spune și inima electrică.

centrul pistei, mijlocul PDA (pistă de decolare-aterizare).

centrul radar, post central de radiolocație.

centrul radio, post central de radiocomunicație.

centură de siguranță, curea lată din piele sau pânză, folosită de pilot ori pasageri (în cazul unui avion de pasageri) prinsă de scaun, cu scopul de a preveni accidentările în timpul zborului turbulent, precum și asigurarea securității corporale pe durata aflării în aer.

cer, emisferă superioară aparentă, luminată de orizontul fiecărei observări, produsă ziua de difuzarea luminii în atmosferă iar noaptea de imposibilitatea ochilor de a aprecia distanțele până la stele, care par fixate de bolta cerească.

cer acoperit, prezența pe cer a norilor; nebulozitate.

ceramică de protecție, plăcuțe ceramice pentru protecția termică.

Scanned with OKEN Scanner

cercetare aeriană, acțiunea de observare, de culegere și interpretare a datelor obținute despre inamic, executată de o aeronavă de cercetare și echipajul său, la diferite înălțimi.

cercetare aeriană strategică, cercetare aeriană specială efectuată ziua sau noaptea, la înălțime mare (10.000 m – 20.000 m) și viteze cuprinse între 700-2800 km/oră, prin zboruri regulate, izolate.

cercetare meteo, preocupare executată din balon. Cea mai performantă a fost zborul de 8300 m înălțime, în anul 1862, efectuată de britanicii H. Coxwell și J. Glaisher.

cercetare SST, cercetare în domeniul transportului supersonic.

cermet, material folosit în construcțiile aeronautice (aliaj de metal și ceramică).

Cernăuți, localitate unde a funcționat o școală de zbor fără motor între anii 1932-1942.

Cernescu Alexandru (1896-1971), pilot, general de escadră, participant la raiduri internaționale.

cer senin, bolta cerească neacoperită de nori.

certificat, înscris, eliberat de un organ competent, care dovedește o calitate sau existența unor fapte.

certificat de absolvire, document care atestă frecventarea și absolvirea unui curs de aviație (teoretic și practic).

certificat de clasă, 1. certificat care dovedește bunăstarea unei aeronave; 2. aptitudinea aeronavei de a zbura în siguranță în diferite zone și a transporta pasageri și mărfuri; 3. competența pilotului de a pilota anumite categorii de aeronave, după susținerea unor teste și verificări teoretice și practice de către un eșalon superior, competent în materie de pilotaj. I se mai spune certificat de zbor.

certificat de omologare, 1. act care confirmă calitățile de zbor ale unei aeronave; 2. recunoașterea oficială a unei performanțe de zbor cu un avion, elicopter sau planor, precum și a unui record de lansare cu parașuta.

certificat de navigabilitate, atestat care informează asupra limitelor de utilizare ale aeronavei, consemnate în scris.

Charles de Gaulle, portavion francez, în serviciu.

Charlie bravo, expresie care înseamnă prezența în aer și pe ecranul radar a norilor de furtună.

check-list, lista operațiunilor obligatorii executate de echipaj în zbor; tabel de verificare, de control, existent la bordul aeronavei, ce cuprinde indicații, denumiri, expresii, observații etc. absolut necesare personalului navigant ce pilotează o aeronavă.

chepeng, capac de acoperire.

cheson, despărțitură metalică, folosită în construcții aero.

Scanned with OKEN Scanner

chiciură, cristale de gheață poroasă, care se depun pe ramuri, sârme, așezări etc., când temperatura este scăzută și vântul bate slab. I se mai spune și promoroacă.

CHILIENE AERONOR, companie din Chile.

China Eastern, companie aeriană chineză.

chingă, 1. ham, coardă, confecționată din material rezistent la șocul deschiderii parașutei. 2. legătură de scaun (spate, burtă).

chingă de acrobație, legătură specială pentru prinderea pilotului în scaun, împreună cu cele două chingi de umăr și cele două de mijloc.

chingă de blocaj, strângerea chingii la maximum, pentru asigurarea legăturii pilotului în scaun.

chingă răsucită, chingă fuior.

chingă de suspendare, capătul liber al sistemului de prindere/suspendare a parașutei.

chiulasă, piesă care închide partea de sus a unui cilindru spre punctul mort superior.

cianoacrylot, soluție de lipit, folosită la machete de avion.

Cicalov Valeri (1904-1938), 1. aviator rus, care a efectuat primul zbor peste Polul Nord, de la Moscova până în SUA; a străbătut, împreună cu echipajul pe care-l comanda, distanța de 9374 km., fără escală, în 56 ore și 20 minute pe ruta Moscova-Arhipelagul Franz Iosif-Kamciatka-insula Wood, în 1936 și respectiv 1937. A murit în timpul unui zbor de încercare pe un nou tip de avion; 2. Centrul de încercări în zbor, de lângă Achtubinsk, sudul Rusiei.

ciclon, fenomen meteorologic, rar întâlnit în emisfera noastră, în care, sistemul baric scade de la margine spre centru, masele de aer au o mișcare convergentă, iar viteza de rotație atinge maxima în centrul ciclonului.

ciclu de zbor, serie, număr de ore de zbor, în care se repetă teme, exerciții de acrobație aeriană etc.

„CICU", abreviație pentru Cirro-Cumulus.

cifră octanică, număr care indică rezistența la explozie a unui combustibil lichid.

Cigli, bază aeriană din Turcia.

cilindree, volumul cilindrilor unui motor cu explozie, cuprins între pozițiile extreme ale cursei pistonului.

cilindru, organ al motorului, de formă tubulară, închis la un capăt sau ambele capete, în interiorul căruia se deplasează un piston în mișcare rectilinie alternativă, datorită presiunii pe care o exercită un fluid, asupra unei fețe sau a ambelor fețe ale pistonului.

cilindru hidraulic, cilindru, care, prin presiune hidraulică acționează asupra suprafeței de comandă ale unui avion supersonic.

cinemoderivometru, aparat de bord, care determină direct valoarea și sensul derivei, precum și viteza reală a aeronavei față de sol.

Scanned with OKEN Scanner

ciocnire, acroșare, lovire între două aeronave pe sol sau în aer, cu urmări negative.

ciocnire voluntară, lovire cu avionul propriu a unui avion inamic, care nu a putut fi doborât prin foc cu armamentul de bord; se mai numește și lovitură de berbec.

cip, bucată mică de semiconductor pe care se formează simultan componentele unui circuit integrat.

circuit, traseu stabilit pentru a fi străbătut de o aeronavă în zbor.

circuit aerian închis, probă de zbor, raid aerian ce cuprinde survolarea mai multor localități și revenirea la bază.

circuit alpha, jet de aer sau gaz cu dublă întoarcere.

circuit blindat, circuit electric ecranat pentru înlăturarea paraziților.

circuit de aer etanș, circuit (traseu) de aer închis.

circuit de aerodrom, zbor circular în zona aerodromului.

circuit de așteptare, zbor în jurul aerodromului, în timpul căruia se așteaptă rândul venirii la aterizare.

circuit electric, traseu închis (deschis) format din fire sau dispozitive bune conducătoare de electricitate, prin care poate „circula" un curent electric.

circuit impus, circuit de viteză cu un planor, pe un parcurs cu zone impuse, în cadrul unei competiții.

circuit închis, 1. mănunchi de fire metalice, de obicei din cupru, prin care străbate un circuit electric, blocat de întrerupător; 2. raid aerian în patrulater.

circulație aeriană, deplasarea avioanelor în aer, dintr-un loc într-altul, care se face prin respectarea unor norme specifice (orar de zbor, regim de viteză, culoar aerian etc.).

circulație de aerodrom, 1. zbor în tur de pistă în jurul aerodromului; 2. felul regulamentar în care are loc mișcarea materialului volant și mijloacele auxiliare pe un aerodrom (la sol).

Cirus, nori de altitudine, de culoare albă, strălucitori, formați din particule de gheață.

„CIST", abreviație pentru nori cirro-stratus.

cisternă zburătoare, avion special, pentru alimentarea aeronavelor în timpul zborului.

clacare, cedare, stricare a unui motor, ceea ce conduce la situații critice, mai ales în configurația de decolare și-n ultima parte a aterizării.

clapetă, apărătoare care asigură un dispozitiv de darea focului la bord (ex. clapetele butoanelor de pa mansă, pentru acționarea fotomitralierei, lansarea rachetei).

clapetă de admisie, clapeta de intrare (admisie) a aerului la motoarele pulsoreactoare.

CLARK, bază aeriană din Filipine.

Scanned with OKEN Scanner

clasament, tabel, înşiruire după anumite criterii, prin care se stabileşte ordinea valorică a unor piloţi sau echipe participante la o competiţie aeriană.

clasă, categorie de avioane de diferite tipuri constructive.

clasificare, repartizare sistematică într-o anumită ordine a parcului de aeronave din dotarea unei flotile de aviaţie.

claviatură, sistemul butoanelor de ton la aparatul de radio de la bordul aeronavei.

claxon, dispozitiv de semnalizare sonoră de bord (sau de alarmare).

clei de oase, substanţă lipicioasă, din categoria cleiurilor animale pe bază de proteine sau hidranţi de carbon, folosită în construcţia planoarelor, aeromodelelor.

„Clemenceau", portavion francez, 23.000 tdw.

clichet, pârghie, cu un capăt în formă de pană, oscilantă faţă de celălalt capăt al ei, utilizată pentru a opri mişcarea unei roţi dinţate.

climatizare, sistem de reglare a temperaturii optime din cabina avionului reactiv.

climatologie, regimul vânturilor, a precipitaţiilor, temperaturilor şi fenomenelor periculoase zborului.

Clinceni, aerodrom şi şcoală de pilotaj (1942 şi în prezent).

clinci, dispozitiv de prindere.

clinometru, aparat de bord, care indică înclinarea aeronavei; i se mai spune şi indicator de pantă.

cliper, avion rapid de transport.

clişeu, placă transparentă din celuloid, acoperită pe o parte cu o emulsie chimică sensibilă la lumină şi pe care se obţin – după developare – imagini fotografice luate din avion, ce urmează a fi proiectate sau copiate. Este folosit şi la fotomitraliera clasică.

Clostermann Pierre, 28.02.1921 Curitiba – Brazilia, pilot francez înrolat în RAF în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, romancier în domeniul aeronautic (ex. Marele Circ).

C.M., prescurtarea pentru cap magnetic.

CMA, 1. siglă pentru coarda medie aerodinamică; 2. Centrul de Medicină Aeronautică.

CMAA, siglă pentru Campionatul Mondial de Acrobaţie Aeriană.

CMSZ, Consiliul de Metodică şi Securitatea Zborului.

CNAA, siglă pentru Campionatul Naţional de Acrobaţie Aeriană.

CNI, comunicaţie, navigaţie, identificare.

Coadă, 1. partea din urmă a fuzelajului unui avion, unde sunt montate ampenajele, bechia şi cârligul de prindere (în cazul unui avion remorcher de planoare).

coamă, locaş în care se montează traseele circuitelor electrice, hidraulice, porţiuni ale comenzilor de pilotaj şi un rezervor de combustibil.

Scanned with OKEN Scanner

Coandă Henri (1886-1972), inginer şi savant român, specialist în aeronautică. La data de 14.12.1910, a realizat primul zbor aeroreactiv din lume, cu un avion construit de el şi propulsat de un motor monoreactor. Este autorul avioanelor.

„Bristol-Coandă", precum şi descoperitorul Efectului Coandă, cu aplicaţii în aeronautică şi alte domenii (fluidele în stare dinamică şi efectele lor).

coarda aripii, lungimea constantă a aripii de avion (planor) numită coardă medie aerodinamică, a cărei valoare este specificată în datele constructive ale fiecărei aeronave.

coarda pasului, linia care uneşte (şi măsoară) bordul de atac cu bordul de fugă al elicei de avion.

coardă a profilului, coardă a aripii.

coardă de pian, fir din oţel, element de legătură la biplane.

coardă de referinţă, coardă medie aerodinamică.

coardă de suspensie, chingă de legătură la paraşută.

coardă maximă, coarda de la încastrarea aripii la fuzelaj.

coardă medie aerodinamică, media profilului aerodinamic al aripii, care nu permite abateri ale centrului de greutate peste limitele calculate; în caz contrar avionul nu poate fi pilotat.

coardă minimă, coarda cea mai mică, lăţimea cea mai mică, de regulă de la extremitatea unei aripi.

coborâre, 1. părăsirea aeronavei cu paraşuta; 2. părăsirea unei aeronave, după aterizare; 3. venirea în pantă spre pământ a unei aeronave, prin acţiunea manşei spre înainte.

coborâre de avarie, scoaterea pe avarii a trenului de aterizare; aterizarea de urgenţă, determinată de apariţia la bord a unei defecţiuni tehnice, ce periclitează zborul.

coborâre din zonă, părăsirea lucrului aerian de către pilot, după primirea aprobării şi intrarea avionului în tur de pistă în vederea aterizării.

„cobra", evoluţie aeriană: revenire în zbor orizontal din zbor pe spate la 110 grade, fără pierdere de înălţime.

cocardă, însemn distinctiv pe o aeronavă, în culorile naţionale ale unui stat.

cocardă monocrom, cocardă de o singură culoare.

cocă, 1. parte componentă constructivă a fuzelajului unei aeronave, constând din învelişul exterior; 2. construcţie în formă de barcă care asigură plutirea unui hidroavion.

cockpit, cabină de pilotaj.

cocor, formaţie de zbor, în formă de unghi ascuţit.

cod, îndrumări, cuvinte, semne convenţionale, care servesc la notificări, semnalizări discrete.

cod aerian, sistem de simboluri, utilizate pentru a transmite sau recepţiona un mesaj codificat, înţeles numai de participanţii la o misiune sau competiţie aeriană.

Scanned with OKEN Scanner

Cod Aerian al României, totalitatea normelor juridice care privesc desfășurarea zborului deasupra teritoriului statului român cu precizări și indicații de drept aerian internațional.

cod meteo, simboluri specifice transmisiilor meteorologice, după care se întocmesc hărțile sinoptice.

codificare, mesaj recepționat sau transmis sub formă discretă și înțeles numai de cei direct interesați să o facă.

codul ceasului, sistem de identificare a țintelor în aer, de la avion la avion în sensul acelor de ceasornic.

coechipier, avionul care însoțește în aer un alt avion, secondându-l; pilotul unui asemenea avion.

coechipier în exterior, configurație de zbor, în care avionul însoțitor este în afara virajului (în exterior).

coechipier în interior, configurație de zbor, în care avionul însoțitor este în interiorul virajului (în interior).

coeficient, cantitate numerică așezată înaintea altei cantități, pentru a o multiplica.

coeficient acrobatic, suprasarcina care apare în timpul zborului acrobatic.

coeficient aerodinamic, constanta care modifică o mărime variabilă, ce constituie raportul dintre valoarea mărimii care caracterizează starea critică a unui element de construcție (aripă) la rupere, flambare, oboseală tehnică și valoarea mărimii corespunzătoare (efort unitar efectiv, forța de compresiune).

coeficient de corecție, cantitatea numerică, mărime, care are drept scop îndreptarea unei erori de calcul de navigație aeriană.

coeficient de presiune, raportul dintre variația de presiune pe profil și presiunea atmosferei (se notează C).

coeficient de siguranță, raportul dintre efortul capabil să producă ruperea aeronavei și efortul maxim care poate fi atins în timpul zborului.

coeficient de timp de combustibil, factor de durată a arderii.

coeficient de utilizare, raportul dintre numărul de ore de zbor al aeronavei efectuat într-o anumită perioadă de timp și numărul total al orelor alocate.

coif de elice, apărătoarea carentată a părții din față a elicei avionului, în formă de con.

colector, conductă pentru adunarea și conducerea fluidelor.

colier de prindere, inel de fixare.

colimator, dispozitiv optic pentru determinarea la bord a direcției de vizare a țintei, precum și ochirea ei.

coliziune, lovire, ciocnire violentă.

coliziune la sol, ciocnirea la sol a două sau mai multe aeronave.

coliziune în aer, ciocnirea în aer a două aeronave, datorată diferitelor cauze (neatenție, dirijare greșită de la sol, fatalitate).

Scanned with OKEN Scanner

Collins Rockwell, firmă americană specializată în componente de aviație.

Colmar, bază aeriană militară în Franța.

colonel, grad de ofițer superior în arma de uscat.

colorant portocaliu, soluție de culoare portocalie, care este aruncată în apă, în jurul bărcii pneumatice de salvare, pentru a atrage atenția celor care vin în ajutorul naufragiatului (pilotului naufragiat).

Comairsouth, Comandamentul Forțelor Aeriene Aliate din Europa de Sud.

comanda ajutajului, dispozitiv, care, acționat de pilot lucrează asupra regulatorului ajutajului avionului cu reacție.

Comandamentul Apărării Antiaeriene, înființat în România la data de 8 martie 1930, la București.

Comandamentul Aviației Militare, instituție de comandă a armei aviație militară, de unde pleacă ordinele și se primesc rapoartele privind activitatea acestei arme. Acțiunile de coordonare a întregii activități din aviația militară a unui stat.

Comandamentul Școlilor de Aeronautică, centru de aviație, înființat în București la 01.01.1926.

comandă, 1. acțiunea de comandă a unui sistem tehnic de la bordul aeronavei; 2. transmiterea unui ordin superior către o persoană inferioară ierarhic.

comandă a catapultării, mâner de culoare roșie, siguranțat, amplasat la îndemână, pentru a fi tras (când situația o cere) și a se realiza acționarea cartușului de catapultare și a acesteia în sine.

comandă a eleroanelor, cablul de comandă a eleroanelor.

comandă ciclică, sistem care asigură variația direcției forței rezultantei față de axa de rotație.

comandă ciclică și generală, comandă a pasului ciclic și general, păianjen al rotorului elicopterului.

comandă contactor-disjunctor, releu polarizat minimal, diferențiat, care alimentează demaroarele.

comandă de avarie, manetă (uneori volan) de scoaterea trenului de aterizare pe avarii.

comandă de escamotare tren, comandă a servomecanismului hidraulic de escamotare a trenului de aterizare.

comandă de gaz, maneta de gaz a aeronavei.

comandă de generatrice, mecanism de comandă a generatorului electric.

comandă de girație, comandă realizată de direcție.

comandă de pas, manetă de comandă a pasului elicei.

comandă de ruliu, comandă realizată de stabilizatorul diferențial și eleroane.

comandă de tangaj, comandă realizată de stabilizatorul blocat conjugat.

comandă de tranzit aerian, cerere de efectuarea unui transport aerian.

comandă de zbor, fiecare dintre mecanismele acționate de pilot (manșă, palonier, maneta de gaze, flaps, tren etc.) prin care acesta transmite suprafețelor de comandă, pozițiile necesare.

Scanned with OKEN Scanner

comandă dublă, sistem tehnic de comandă a unei aeronave, prin care se realizează conducerea acesteia din posturi diferite conexate individual.

comandă hidraulică, direcție, comandă cu servomecanism hidraulic de acționare a direcției.

comandă hidraulică eleroane, comandă cu servomecanism hidraulic de acționare a eleroanelor.

comandă hidraulică profundor, comandă cu servomecanism hidraulic de acționare a profundorului.

comandă în direcție, întoarcerea aeronavei în jurul axei verticale, prin acționarea palonierului.

comandă în drapel, comandă pentru punerea elicei în „pas drapel".

comandă în profunzime, acționarea manșei asupra profundorului.

comandă laterală, înclinarea aeronavei pe partea dreaptă sau pe partea stângă, prin acționarea eleroanelor.

comandă longitudinală, înclinarea aeronavei în sus și-n jos, prin acționarea manșei.

comandă motor, mecanismele prin care pilotul acționează funcționarea motorului, începând cu punerea contactului și terminând cu suprimarea acestuia.

comandă pilot automat, comandă care amortizează oscilațiile și păstrează capul compas și altitudinea fixată de pilot, execută viraje la plafon prestabilit, menține zborul orizontal și controlează apropierea până la 50-60 m deasupra pistei.

comandant, (de flotilă, bază, escadrilă, patrulă etc.) persoană autorizată să conducă activitatea unei unități și subunități, dat fiind capacitatea acestei persoane de a realiza comanda.

comandant de aeroclub, cel care conduce și dirijează întreaga activitate de la un aeroclub, ajutat fiind de colaboratorii săi direcți sau indirecți.

comandant de aerodrom, cel care conduce și răspunde de activitatea desfășurată pe un aerodrom civil.

comandant de aeronavă, pilot, care în urma atestării profesionale, poate conduce o aeronavă în zbor indiferent de condițiile meteorologice, răspunzând de integritatea pasagerilor de la bord.

comandant de aeroport, cel care conduce și poartă răspunderea activităților de pe un aerodrom.

comandant de avion, pilot atestat să comande activitatea la bordul avionului.

comandant de celulă, pilot șef, care comandă în zbor evoluțiile a două avioane, având ca subordonat direct, pilotul avionului coechipier.

comandant de detașament, cel care conduce activitatea unei subunități de aviație utilitară.

comandant de divizie, comandant al unei mari unități.

comandant de elicopter, pilot șef, atestat să comande activitatea la bordul unui elicopter.

Scanned with OKEN Scanner

comandant de escadrilă, ofițer pilot, atestat profesional, moral și etic, capabil să conducă activitatea de zbor și de la sol a unei escadrile de aviație.

comandant de flotilă, cel care deține comanda unei flotile de aviație, fiind numit în această funcție datorită calităților personale și aptitudinilor sale în a dirija și răspunde de întreaga activitate a unității. Este numit și destituit (pensionat) prin ordin scris de către Comandantul aviației militare.

comandant de hidroavion, cel care comandă activitatea de zbor, la bordul unui hidroavion.

comandant de patrulă, ofițer pilot, atestat profesional și dotat cu anumite calități necesare îndeplinirii acestei funcții; conduce în zbor patru aeronave.

comandant de portavion, cel care comandă întreaga activitate desfășurată pe un portavion, atât a personalului navigant și tehnic, cât și a corpului de marinari, servanți (tunari) antiaerieni, auxiliari etc.

comandant de școală de pilotaj, cel care conduce activitatea unei școli de zbor cu motor, fără motor, parașutiști sportivi.

comandor, grad de ofițer în aviație, corespunzător gradului de ofițer superior (colonel) din armata de uscat.

combinator de pas, unitate de mixare a pasului la elicopter.

combinezon anti-G, costum special de protecție contra suprasarcinei, folosit de piloții care zboară pe avioane supersonice.

combinezon de zbor, costum din piele sau doc, de croială specială, pentru piloți.

combinezon electric, costum de zbor dotat cu sistem de încălzire electrică.

combinezon etanș, costum de zbor pentru altitudini mari, de croială și confecționare specială.

combinezon presurizat, costum special, cu cască tip scafandru, destinat utilizării la foarte mari înălțimi.

comburant, substanță care conține oxigen și întreține arderea.

combustibil, material, substanță care arde dezvoltând căldură, fiind folosit ca izvor de energie calorică.

combustie, ardere.

comenzi, pârghiile de comandă ale unei aeronave, acționate de pilot pentru efectuarea unui zbor.

comenzi de zbor, sisteme (mecanic, hidraulic sau mixt) prin care se transmit mișcările de la manșă la eleroane și profundor și de la palonier la direcție.

comenzi eronate, comenzi greșite.

comenzi „fly-by-wire", cablaj care înlocuiește pârghiile, cablurile, sistemele lor de fixare și susținere.

comenzi în profunzime, acționarea profundorului cu manșa.

comenzi laterale, acționarea eleroanelor din manșă.

comenzi longitudinale, acționarea palonierului, respectiv a direcției.

Scanned with OKEN Scanner

comenzi primare, comanda eleroanelor, direcției, profundorului și a stabilizatorului în sistemul Canard.

COMINT, sistem automat, computerizat pt. interceptări, înregistrări și analiză.

comisie, grup de persoane, calificate profesional și împuternicite juridic de o autoritate, pentru a cerceta o cauză, stabili vinovații și înainta dosarul organelor competente.

comisie de anchetă, grup de specialiști care au menirea să cerceteze și stabilească cauzele care au generat un eveniment sau accident (catastrofă) de zbor. În unele cazuri comisia de anchetă propune măsuri imediate de îndepărtare a stării de fapt, în așa fel că să prevină repetarea evenimentului.

comisie de brevetare, grup de persoane atestate să participe la examenul de absolvire a unui curs de aviație (teoretic și practic) să acorde calificative și să emită certificate de terminare a cursului.

comisie de cercetare, oficiali care investighează cele trei grupe de cauze posibile într-un accident: avionul, omul, stihiile naturii, reținând sau eliminând fapte, ipoteze, evenimente și fenomene, care pot, ori nu, contribui la elucidarea cauzelor accidentului.

comisie de omologare, grup de persoane competente de a aprecia calitatea desfășurării unei competiții aeriene (zbor cu motor, planorism, parașutism) și a recunoaște oficial o performanță.

comisie de recepție, colectiv specializat în construcții aeronautice, care are sarcina de a constata dacă lucrările executate asupra unei aeronave sunt în concordanță cu prevederile teoretice ale planurilor de construcție, iar funcționarea corespunde parametrilor tehnico-tactici.

comisie de recepționare, comisie care verifică o aeronavă din punct de vedere al executării felului în care a fost definitivată și o ia în primire de la constructor, urmând ca după încercarea în zbor să fie omologată și dată în exploatare.

comisie medicală, grup de medici specialiști, numiți de o autoritate să decidă – în urma controalelor medicale – starea sănătății personalului navigant, certificând aceste în documente.

comisie tehnică, colectiv de specialiști atestați să verifice, constate, aprobe (sau nu) disponibilitatea materialului volant, după revizie, reparație curentă ori reparație capitală, asumându-și în scris aprecierile stabilite.

commuter, zbor-navetă sub 300 km distanță scurtă.

Compania de parașutiști, „școală" de parașutiști din România (1941) București, cdt. lt. Ștefan Soverth, loct. Pangică Nicolae.

companie aeriană, societate comercială de transporturi aeriene, pasageri sau mărfuri, care funcționează pe baza unui statut și forme concrete de organizare.

Companie Franco-Română de Navigație Aeriană, societate de transport aerian franco-română, înființată în 1920, cu sediul la Paris.

compartiment, parte dintr-un spațiu existent în structura unei aeronave, separată prin pereți despărțitori.

Scanned with OKEN Scanner

compas, instrument folosit de navigatorul de bord pentru trasarea liniilor curbe şi a realiza măsurători de distanţă.

compas de aviaţie, denumire pentru busola de bord.

compas de azimut, compas pentru determinarea declinaţiei magnetice.

compas de distanţă, telecompas.

compas de tren, mecanism care împiedică rotirea relativă a pieselor telescopice ale amortizorului trenului de aterizare.

compas etalon, compas principal, model care trebuie să fie conform cu măsurătorile unui sistem.

compas giroscopic, vezi busolă giroscopică.

compas gyrosyn, compas giroscopic cu transmisie cu selsine.

compas mobil, parte componentă a arborelui rotorului principal.

compensare, operaţiunea prin care se înlătură erorile de deviaţie ale busolei.

compensarea busolei, înlăturarea erorilor busolei, care se execută în afara oricărui câmp magnetic. Operaţia se realizează pe platforma de compensare şi constă din determinarea valorilor deviaţiei busolei aeronavei, prin compensarea indicaţiilor compasului cu indicaţiile pe care acesta ar trebui să le arate, fără influenţe magnetice.

compensator, sistem tehnic care lucrează în vederea obţinerii unei compensări de efort, variaţie etc.; servosistem comandat; corector.

compensator aerodinamic, sistem tehnic care lucrează în vederea compensării unui efort aerodinamic.

compensator automat, servocompensator aerodinamic corector.

compensator de centraj, dispozitiv de echilibrare a centrajului aeronavei.

compensator de efort, dispozitiv care atenuează în bună parte efortul pilotului în pilotarea unui avion de mare capacitate, uşurând mişcarea comenzilor.

complex de dirijare, totalitatea sistemelor, de conducere şi dirijare existente la bord (care au înlocuit mecanismele clasice).

componente, forţe care produc asupra unui corp acelaşi efect ca o singură forţă, numită rezultantă.

compresie, 1. intervalul de timp în care amestecul gazos benzină-aer dintr-un cilindru îşi micşorează volumul; 2. timpul în care fluidul dintr-un compresor al motorului cu reacţie îşi măreşte presiunea.

compresor, agregat, al cărui sistem de funcţionare ridică presiunea gazelor la un motor cu reacţie.

compresor axial, compresor antrenat de motor sau gazele de evacuare ale acestuia.

compresor centrifugal, compresor care antrenează o turbină montată pe acelaşi ax (turbocompresor).

compresor cu palete pivotante, compresor, ale cărui palete îşi pot schimba unghiul de incidenţă (compresor cu geometrie variabilă).

Scanned with OKEN Scanner

compresor de înaltă, compresor cu rol de a asigura presiunea cea mai ridicată a motorului reactiv.

compresor mixt, compresor combinat axial-centrifugal.

comptur, aparat de bord, din grupa control-motor, care înregistrează numărul de turaţii ale motorului; tahometru.

computer, calculator electronic; ordinator de bord.

con, proeminenţă în formă conică din botul avionului cu reacţie; i se mai spune con de vârf.

con băgat, poziţie a conului în faza aterizării (tren scos, con băgat).

con de coadă, con posterior.

con de elice, coif de elice.

con de eşapament, con al ajutajului de reacţie; con de reacţie.

con de rotor, con descris de rotorul elicopterului.

con de vârf, vârf conic, vârf de nas.

con ieşit normal, valoarea în procente, citită la aparatul indicator de la bord, după decolare (ex. la Mig-21, aproximativ 30-40% procente).

con Mach, dispozitiv conic montat în priza de admisie a aerului, cu rol de reglare a debitului de aer şi care deviază unda de şoc apărută în faţa avionului, la viteză mare.

con scos, poziţie a conului în faza de decolare (tren vârât, con scos).

con terminal, coif protector la motorul cu reacţie (con alungit).

concepţia STOL (Short Take Off and Landing), decolare-aterizare pe distanţe scurte.

concurs, competiţie cu caracter sportiv, întrecere între doi sau mai mulţi piloţi în cadrul aceleiaşi competiţii, în care fiecare îşi pilotează avionul cât poate mai bine.

condensare, trecerea unei substanţe din starea de vapori în stare lichidă, fenomen ce se produce prin răcire, comprimare sau mixt, având loc atunci când tensiunea vaporilor este mai mare decât tensiunea de saturaţie.

condensator, sistem de conductoare izolate, cu rol de a înmagazina electricitate statică.

condiţie, împrejurare în care se produce un fenomen aerodinamic sau aeronautic.

condiţie de zbor, împrejurare favorabilă începerii şi desfăşurării activităţii de zbor pe un aerodrom.

condiţie de zbor instrumental, situaţia meteorologică implică efectuarea zborului după aparatele de bord şi dirijarea de la sol; zbor cu „cuşca" în cap.

condiţie fizică, situaţie a unui pilot sau paraşutist care excelează din punct de vedere al pregătirii şi stării sale fizice; antrenamentul de educaţie fizică la zi.

condiţie meteo, timp favorabil pt. desfăşurarea unei activităţi de zbor.

condiţii meteo grele noaptea, zbor în nori, noaptea.

Scanned with OKEN Scanner

condiții meteo grele ziua, zbor în nori, ziua.

condiții meteo normale noaptea, zbor pe cer senin, noaptea.

condiții meteo normale ziua, zbor pe cer senin, ziua.

condiții nefavorabile, vreme neprielnică pentru zbor.

condor, specie de vultur foarte mare, din munții Americii de Sud, evitat de aeronave.

„CONDOR", companie aeriană din Germania.

conducător de zbor, persoană autorizată, competentă, personal navigant, cu funcție de răspundere, care are capacitatea de a dirija din „zebră", activitatea aviatică, de zbor pe un aerodrom.

conductă, 1. țeavă pentru transportul fluidelor; 2. cablu metalic, fir, folosit la distribuția curentului electric pe o aeronavă.

conductă de aer, instalație de admisie aer.

conductă de alimentare, instalație specială pentru alimentarea aeronavelor la rampă; sistem de alimentare cu combustibil și lubrifianți existent la bordul aeronavei.

conductă de combustibil, țeavă pt. dirijarea combustibilului la bord.

conductă de degivrare, instalație de încălzire a aripii.

conductă de drenaj, conductă de aerisire din componența instalației de combustibil.

conductă de legătură, conductă care realizează legătura între rezervor și sistemul de alimentare al motorului aeronavei.

conductă deversoare, conductă de retur a pompei de alimentare a instalației de combustibil.

conductă flexibilă, tub flexibil, folosit la trenul de aterizare pt. dirijarea presiunii hidraulice.

conductă hidraulică, țeavă pentru dirijarea presiunii hidraulice.

conductibilitate, calitatea pe care o are un material folosit în construcțiile aeronautice, de a putea transmite căldură, electricitate, vibrații sonore etc.

conductor, corp, fir, sârmă, de regulă din cupru, prin care poate trece un curent continuu și a-l transmite altor ansamble sau aparate, punându-le în stare de funcționare.

conexiune, legătură conductoare între două sau mai multe elemente electrice circuite etc.

configurație de aterizare, situația în care se află o aeronavă, în vederea luării contactului cu solul, când pilotul aplică toate reglementările pentru ca aterizarea să se facă în deplină siguranță.

configurație de decolare, situație în care se găsește o aeronavă după primirea aprobării de decolare.

configurație de zbor, situația aeronavei raportată la felul în care decurge zborul (pe itinerar, în zonă etc.).

Scanned with OKEN Scanner

configurație „3 surfaces", ampenaj canard+aripă+stabilizator comandat clasic.

configurație „Mache", prezentarea armamentului de bord

conicitate, unghi de conicitate al rotorului elicopterului; conicitatea palei de turbină; unghi de conicitate în general.

conjunctor-disjunctor, aparat electric montat în circuitul electric al unui motor cu aprindere prin baterie, care asigură deschiderea sau închiderea circuitului.

conjunctură atmosferică, stare a atmosferei, condiție meteorologică.

consemn, 1. totalitatea indicațiilor speciale date unui pilot asupra celor ce trebuie să facă; 2. interzicerea părăsirii cazărmii de către militari.

consemnare în carnetul tehnic, mențiune făcută de pilot după executarea zborului, atunci când s-a produs un deranjament tehnic ce trebuie remediat la sol.

consemnare în jurnalul de bord, notificări, mențiuni, specificări, ce se fac de către pilotul sau navigatorul unui avion de transport pe timpul și după terminarea zborului.

consolă, element de rezistență la o construcție aeronautică.

consolă a aripii, element de construcție, liber la unul din capete care iese în afara punctului său de reazem sau de încastrare al aripii.

consolă de motor, element metalic de rezistență, care susține motorul sau părți componente ale acestuia, prin încastrare.

constantă aerodinamică, mărime aerodinamică, care are o valoare neschimbată.

constatare, acțiunea de a stabili o stare de fapt.

constatare tehnică, stabilirea unui defect tehnic la o aeronavă, care implică măsuri de remediere, verificare și dare la zbor după certificare tehnică.

constelație, grup de stele, care formează o anumită figură, folosită și în orientare de navigație de noapte.

constructor de aeromodele, persoană (de obicei tineri), care are în preocupări realizarea unui aeromodel la scară.

constructor de avioane, persoană cu pregătire superioară, specialist în domeniu, care participă la construirea unui avion.

constructor de deltaplan, persoană care se preocupă de realizarea constructivă a unui deltaplan (și care de obicei îl și zboară).

constructor de elicoptere, persoană competentă, specialist în proiectarea și realizarea de elicoptere.

constructor de planoare, persoană, care, drept urmare a gradului de pregătire poate realiza construirea unui planor.

construcții aeronautice, ramură industrială care se ocupă cu proiectarea, calculul și executarea aeronavelor, folosind capacitatea creatoare a specialiștilor, agregatele și instalațiile din dotare.

construire sub licență, fabricarea de aeronave după un model omologat de fabrica inițial constructoare.

Scanned with OKEN Scanner

consum de combustibil, cantitatea de combustibil (benzină, petrol) folosită de un avion, elicopter, motoplanor pe timpul executării unui zbor.

consum de croazieră, consum de combustibil în regim de zbor la o viteză mai mică decât cea maximă, pentru a se reduce consumul din rezervoare.

consum de muniție, cantitatea de proiectile trase, pe timpul unei lupte aeriene sau în poligon, la antrenament de tragere.

consum specific, cantitatea de combustibil și lubrifiant folosită pentru funcționarea la sol și în aer a unei aeronave, calculată (planificată) pe zile, luni, ani.

consum specific la decolare, calcularea combustibilului consumat de o aeronavă, la puterea maximă în decolare.

consum specific la punct, combustibilul consumat în staționare, la punct fix, cu motorul lucrând la ralanti.

consumul unui motor, (pe oră) se obține cunoscându-i puterea P, în CP, și cantitatea de combustibil C, în kg. pe CP și oră, prin produsul: C =PxC; (ex. 3680 indicată de busolă.

contra, element de compunere cu sensul „opus", „împotrivă".

contraatac, ripostă ofensivă, pregătită la nivelul unei escadrile sau flotilă de aviație, menită să ducă la nimicirea inamicului aflat în ofensivă și restabilirea apărării.

contradeclinație, schimbarea sensului declinației pentru a înlătura abaterea de la traiect. Valoarea inversă a declinației.

contraderivă, 1. corecție egală cu valoarea derivei luată în sens invers, spre a anula efectul vântului și a menține aeronava pe drumul dorit; 2. ampenaj vertical fix, de sub fuzelaj, cu rol de stabilitate aerodinamică.

contrafișă, piesă din metal sau lemn, care asigură rigiditatea unui sistem constructiv al aeronavei.

contragreutate, greutate de echilibrare.

contragreutate eleron, dispozitiv de echilibrare-eleron.

contrainformații, serviciu de stat cu atribuțiuni în combaterea spionajului.

contraofensivă, participarea flotilelor de aviație la acțiunile forțelor terestre, care trec de la apărare la atac la nivelul frontului.

contrarotative, ansamblu format din două elice ale motorului avionului, cu sensul de rotire opus.

contrarotație, mișcare în sens opus rotației.

CP x 0,290 kg./CP/h=1055 kg./h.).

contrast radar, raport de strălucire a ecranului radar.

contact, 1. legătura prin care se ating două corpuri conductoare de electricitate, metalice, ce permite stabilirea curentului într-un circuit electric; 2. expresie folosită la pornirea unui motor de avion clasic, după punerea contactelor, când se trage la pală.

contact cu solul, denumire dată momentului aterizării.

Scanned with OKEN Scanner

contact de lansare, contact electric, care, cuplat duce la comanda de lansare a rachetei acroşată la tijă.

contact de magnetou, întrerupător pentru comanda aprinderii amestecului gazos benzină-aer, la un motor clasic de avion.

contact SPS sau ASL, contact care cuplează dispozitivul de suflare a stratului limită de pe suprafaţa flapsurilor, pentru mărirea portanţei (în procedura de aterizare).

contactele pompei, contacte ce asigură deschiderea curentului electric şi pun în funcţiune pompele de alimentare ale motorului.

contactor, întrerupător, cu o singură poziţie de repaus, corespunzătoare deschiderii circuitului electric.

contactor de linie, contactor care asigură la bord necesarul de c.c., în caz de avarie; defectul este semnalat prin lampă roşie.

contactul fotomitralierei, butonul de pe manşă, care acţionează funcţionarea fotomitralierei la trageri fictive de antrenament.

contactul jambei anterioare, atingerea roţii din faţă a triciclului cu PDA.

container, recipient cu dimensiuni standardizate, care permite manipularea operativă în cala unui avion de transport.

container de paraşută, locaşul paraşutei de frânare.

contor, aparat înregistrator.

contor automat al motorului, contor de număr de ore de funcţionare al motorului.

contor de distanţă, aparat de bord care indică distanţa între aeronavă şi radiofarul pe care este acordat radiolocatorul de bord.

contor electromagnetic de coordonate, aparat care calculează locul în care se află aeronava la un moment dat, drumul pe care l-a parcurs şi direcţia de deplasare

control aerian, verificare efectuată asupra zborului unei aeronave; supravegherea acestui zbor.

control al capului, 1. controlul efectuat de capul unei formaţii de zbor asupra coechipierilor (vizual, prin radio); 2. verificarea capului compas la busolă, în timpul zborului de către pilot.

control al zborului, folosirea aparaturii de bord pentru supravegherea desfăşurării zborului.

control automat, controlul funcţionării aparatelor, mecanismelor şi agregatelor unei aeronave, cu ajutorul dispozitivelor de control (în general electrice) fără participarea nemijlocită a pilotului.

control clasic, sistem de comandă a zborului, fără aparatură de radiolocaţie.

control de aerodrom, control al zborului în zona aerodromului realizat prin conducătorul de zbor din „zebră", cu aparatura din dotare.

control îndepărtat, comandă a zborului în afara zonei aerodromului de bază.

Scanned with OKEN Scanner

control local, comanda zborului în zonă.

control medical, activitatea prin care cadrele medicale de specialitate din Centrul Medical Aeronautic verifică starea sănătății personalului navigant din aviația militară și civilă și fac certificările de rigoare.

control medical diurn, control medical zilnic, anterior fiecărui zbor; se face de către medicul flotilei (bazei).

control radar, legătura realizată prin mijloacele de radiolocație între aeronavă și stațiile terestre.

control radio, legătura prin mijloacele radio între aeronavă și stațiile radio de la sol.

control tehnic, ultima verificare executată de către tehnicul de avion înainte de darea aeronavei la zbor în ziua respectivă; pilotul semnează de luarea la cunoștință.

control „tren", buton de semnalizare a poziției trenului (scos, neutru, escamotat).

controlor aerian, persoană autorizată, competentă să conducă zborul unei aeronave, din PCO, după preluarea legăturii cu aceasta.

controlor de aerodrom, cel care conduce zborul în zona aerodromului.

controlor de apropiere, (APP), unitate de trafic aerian unde calculatoarele furnizează toate datele necesare despre aeronavele aflate în configurația de apropiere sau părăsesc aeroportul.

controlor de aterizare, persoană de serviciu la „T"-ul aerodromului.

controlor de radar, operator la stația de radiolocație.

controlor de start, controlor de pistă.

controlor de trafic, dispecer aerian din PCO.

controlor de turn, persoană cu pregătire de specialitate (de obicei un fost pilot) care dirijează evoluția aeronavelor în zona aerodromului, folosind mijloacele pe care le are la dispoziție.

controlor de turn de precizie, operator la radarul de aterizare de precizie.

controlor de zbor, ansamblul de aparate de bord, folosit în zborul fără vizibilitate, pentru a controla poziția aeronavei, orientarea, viteza, altitudinea etc.

controlul atmosferei, zborul realizat de sonda meteo.

controlul avionului, verificarea învelișului exterior, a suprafețelor de comandă, a integrității bordului de atac și de fugă, a trenului de aterizare, capotele motorului, lămpile de poziție și de semnalizare, a încărcăturii și centrajului (în cazul avioanelor de transport mărfuri) etc.

controlul cabinei, verificarea pârghiilor de comandă, funcționarea contactelor, sistemul de încălzire, reglarea la zero a altimetrului, aparatura de bord de navigație și pentru controlul motorului, a parașutei, siguranța de catapultare etc.

controlul comenzilor, verificarea cablurilor de comandă, a scripeților etc., prin desfacerea capacelor de vizitare.

Scanned with OKEN Scanner

controlul dinaintea zborului, verificarea pe care o face pilotul înainte de a se urca în avion, la roți, trape, flapsul (stânga-dreapta) starea învelișului, eleroanele, profundorul, direcția (să aibă jocul minim admis) starea conului, acroșarea rachetelor și rezervoarelor suplimentare de combustibil, proiectorul de bot, lămpile de poziție etc.

controlul drumului, verificare ce dă pilotului (navigatorului) posibilitatea să descopere la timp abaterile de la LDO, ce pot apărea ca urmare a influenței vântului sau erori de navigație aeriană.

controlul motorului, verificarea la cale a funcționării motorului în parametri normali.

controlul preventiv, control sumar făcut de pilot la sol.

controlul stratului-limită, împiedicarea desprinderii stratului-limită de pe suprafața aripii avionului, care se realizează prin mărirea energiei fluidului din interiorul stratului, cu ajutorul unui jet tangențial.

contur de aripă, conturul aparent al unei aripi de avion (planor) care este determinat astfel încât să asigure portanța în jurul anvergurii, cu o rezistență indusă minimă (forță de opunere scăzută).

convalescență, perioada de tranziție între vindecare și însănătoșire deplină a unui pilot accidentat (îmbolnăvire etc.)

convertizor, aparat pentru transformarea curentului continuu în curent alternativ, necesar alimentării altor aparate de la bord (ex. stația radio de bord, a giroscoapelor etc.).

convertizor static, sursă deschisă de alimentare electrică, de 700 VA.

convertoplan, avion-elicopter. Aeronava este prevăzută cu rotoare basculante la capătul aripilor, care-i permit atât zborul vertical cât și cel orizontal.

convoi aerian, formație de avioane, eșalonată conform cerințelor, care urmează un anumit itinerar. În cazul unui convoi format din bombardiere, avioane torpiloare, de transport trupe etc., acesta este însoțit de avioane de vânătoare.

coocupant, persoană care ocupă un loc într-o aeronavă, împreună cu unul sau mai mulți pasageri.

cooperare, colaborare, conlucrare între două sau mai multe unități militare (ex. aviație și A.A.).

coordonare, a pune de acord o acțiune aeriană potrivit unui anumit scop, între părțile participante.

coordonare de la sol, dirijare prin radio, de la „zebră", a evoluției aeronavei, aflată în raza de acțiune a aerodromului și-n special în configurația decolare-aterizare.

coordonată, parte a unui sistem de linii imaginare prin care se determină poziția unui punct pe glob.

coordonator, aparat care indică automat locul unei aeronave în spațiu și distanța parcursă de ea, de la punctul de decolare.

Scanned with OKEN Scanner

copilot, pilot secund, pe o aeronavă de transport pasageri sau mărfuri, precum și pe un avion militar de luptă cu echipaj numeros (idem elicopter).

cordită, exploziv preparat din nitroglicerină și nitroceluloză.

cordon de extracție, cordon cu rezistență slabă, unind un punct de pe linia statică cu apexul cupolei parașutei pentru extracția ei.

corectarea drumului, procedura de remediere a erorii de zbor, pe un itinerar.

corectarea tragerii, acțiunea de a corija, îndrepta greșelile de tragere aeriană, în scopul de a mări efectul acesteia (centrul de împrăștiere al loviturilor, aproape de centrul obiectivului).

corector altimetric, aparat de bord, barometru aneroid corector, automat, destinat să modifice într-un sens diferit sistemul de funcționare al altimetrului.

corector barografic, barometru regulator de presiune, corector de înălțime.

corector de altitudine, dispozitiv electronic de corecție altimetrică.

corector Mach, compensator de număr Mach.

corecția temei, operație prin care se realizează corectarea temei de zbor, modificări etc.

corecția vitezei, îndreptare a unei erori privind calcularea și aplicarea practică a vitezei de zbor a aeronavei.

corecție, corectare, îndreptare a unei erori de navigație, de calcul, de tragere, a busolei etc.

corecție a altimetrului, aducerea altimetrului la zero, înaintea decolării.

corecție a altitudinii, îndreptarea înălțimii de zbor.

corecție a busolei, îndreptarea erorii busolei.

corecție a derivei, îndreptare a unghiului format de axa longitudinală a avionului cu drumul urmat, sub acțiunea vântului sau curenților atmosferici.

corecție a direcției, îndreptarea sensului de zbor al aeronavei.

corecție datorită vântului, îndreptare a capului compas ca urmare a schimbării direcției vântului în timpul raidului.

corecție de calcul, recalcularea unui calcul.

corecție de navigație, îndreptarea calculelor de navigație.

corecție de ochire, modificarea adusă elementelor de ochire ale aeronavei (distanță, unghi orizontal etc.) ținându-se cont de mișcarea țintei și de erorile programului aparatului de ochire.

corecție de pilotaj, manevră executată de pilot, prin care acesta aduce la parametri normali o abatere a aeronavei în zbor.

corecție de zbor, manevră prin care se realizează modificarea traiectului de zbor.

coridor aerian, culoar bine determinat, permis navigației aeriene a aeronavelor.

corolă, cupolă de parașută.

Corp aerian, mare unitate de aviație, compusă din mai multe flotile.

Scanned with OKEN Scanner

Corp de Aviație și Apărare Antiaeriană, parte componentă a structurii Forțelor Aeriene și de Apărare Antiaeriană a României, cu responsabilități zonale.

corp de compensare, suprafața de compensare aerodinamică de tip „coarne".

Corpul Aerian Român, forță combativă aeriană română, înființată la 01.09.1944, totalizând 20 escadrile, cu 210 avioane și 233 echipaje, participantă pe frontul de vest (Ungaria și Cehoslovacia).

cosă, piesă din tablă folosită la capătul unui cablu pt. protejarea buclei acestuia.

cosmonaut, astronaut.

cosmonavă, navă cosmică.

cosmos, universul, considerat ca un tot unitar.

costum anti-G, costum de zbor din capron, de croială și confecționare specială, destinat piloților pe supersonice, pentru protecție la suprasarcină.

costum antirechin, costum, salopetă specială de zbor deasupra mării, confecționat din plăci de acetat de cupru.

costum de compensare, costum de zbor la înălțime, care permite (prin croiala specială) respirația de către pilot a oxigenului sub mască, cu suprapresiune ușurată de contrapresiunea din costum.

costum de suprasarcină, echipament de protecție antiaccelerație, protecție biologică, chimică, antiincendiu, vestă de salvare etc.

costum de zbor, îmbrăcăminte de protecție din piele sau pânză (doc) îmblănită, folosită de piloți și alți membrii ai echipajului în timpul unui zbor obișnuit.

costum ignifugat, costum de zbor antifoc (sau arde foarte greu).

CpDS (Central Panel Display System), sistem de afișare centralizat.

CPPA, siglă pentru Centrul de Pregătire a Personalului Aeronautic (R).

CPPAC, siglă pentru Centrul de Perfecționare a Personalului din Aviația Civilă.

Crack Free Life, perioadă de timp în care nu vor apare fisuri în structura de rezistență.

cramponat pe comenzi, a ține manșa foarte strâns, contrar uzanței, iar palonierul foarte apăsat.

cremarieră, bară dințată angrenată de o roată dințată, folosită drept cric.

crepuscul, lumină difuză răspândită înainte și după apusul soarelui.

creștere a presiunii, ridicarea presiunii.

creștere a puterii motorului, ridicarea puterii de tracțiune sau propulsie a motorului, prin acționarea înainte a manetei de gaze.

creștere a rezistenței la înaintare, mărirea rezistenței la înaintare a unui aeronave.

creșterea vitezei, mărirea vitezei de înaintare.

crivăț, vânt rece de iarnă.

croazieră, regim de zbor al unei aeronave, la o viteză mai mică decât cea maximă, pentru reducerea consumului de combustibil.

Scanned with OKEN Scanner

croazieră supersonică, zborul unui avion cu reacție, executat în regim supersonic.

crochiu, desen sumar, executat cu mâna liberă, al unui traiect de zbor, cu puncte de reper pe care se trec diferite calcule (date) necesare navigației observate.

crocodil, clemă pentru prinderea provizorie a firelor electrice.

Cronica Aviației, lucrare cu caracter istoric din domeniul aviației, în care se respectă criteriul cronologic și se comentează diferite evenimente petrecute într-o unitate de aviație sau alta.

cronograf, ceas electronic de bord.

cronometrarea unui zbor, a măsura cu un cronometru durata unei evoluții aeriene sau a unui raid.

cronometru, ceas fosforescent de bord, cu secundar central care se poate bloca-debloca.

crosă de apuntare, tijă montată în coada fuzelajului unui avion ambarcat, care ajută la acroșarea aerofinișului.

cruce cardanică, mecanism de asamblare prin articulare.

cruce de aterizare, semnal prin panouri viu colorate sau din jgheab cu benzină arzândă (noaptea) care atenționează pilotul să vină la aterizare.

Cruce de Malta, aparat de bord, la avioanele clasice, cu semnalizare printr-un mecanism care transformă mișcarea de rotație continuă într-una intermitentă (cu pauze).

Cruce Saint-André, cădere a parașutistului cu mâinile desfăcute și picioarele lipite.

crucea colimatorului, întretăierea celor două linii (orizontală și verticală) ale colimatorului aparatului de ochire; linii luminoase.

Crucea lui Mihai, însemn pe avioanele militare românești între anii 1941-1944, înlocuit cu coarda tricoloră în august 1944.

Crucea Sudului, constelație din emisfera australă, la sud de constelația Centaurului, ce cuprinde patru stele strălucitoare și șapte mai slabe.

Cruzeiro, companie aeriană din Brazilia.

CSAR (Combat Search And Rescue), misiune de căutare-salvare.

Cubana, companie aeriană din Cuba.

„cu botul în vânt", a pune aeronava pe axa pistei, cu vânt de față, în vederea decolării sau aterizării.

Cucuteni (1942), fostă școală de zbor fără motor.

culbutor, pârghie care comandă mișcarea unei supape în distribuția combustibilului unui motor clasic.

culisare a carlingii, alunecarea pe un jgheab a carlingii spre înainte și înapoi.

Culmhead, bază aeriană din Anglia.

culoar aerian, traseu urmat de o aeronavă de-a lungul unei zone determinate.

Scanned with OKEN Scanner

culoar amenajat, bandă de decolare-aterizare, din plăci de oțel perforate, utilizată pe terenuri mlăștinoase, nisipoase.

culoar de aterizare, bandă de aterizare.

culoar de decolare, bandă de decolare.

culoar roșu, culoar de balize roșii între radiofarul apropiat și pragul pistei.

Cultura SAFETY, totalitatea informațiilor privind accidentele aeronautice, care pot servi la alcătuirea unor analize și măsuri de prevenire a evenimentelor similare.

Cumulo-Stratus, formație compusă din nori Cumulus și Stratus. Simbol Cu-St.

Cumulus, formație de nori groși, albi, cu aspect de ghemotoace de vată, ce se formează în anotimpul cald. Simbol Cu.

Cumulus lenticulari, nori de undă lungă.

Cumulus-Nimbus, formație de nori de altitudine. Simbol Cu-Nb.

Cupa Bibescu, competiție aeriană (1924) inițiată de George Valentin Bibescu, pe itinerariul București-Paris.

Cupa „Campion al Celor două Americi la acrobație aeriană", acordată pilotului român Alexandru Papană în 1936.

Cupa „Mircea Zorileanu", concurs aviatic organizat în memoria maiorului aviator Mircea Zorileanu, cu participarea unor piloți militari și civili, la diferite intervale de timp.

cuplă, dispozitiv demontabil pentru legarea a două circuite electrice, ori a două elemente dintr-un sistem tehnic de bord.

cuplă pentru catapultă, dispozitiv montat sub fuzelajul unui avion ambarcat, în partea posterioară, cu care este acroșat aerofinișul plasat pe puntea portavionului.

cuplare, legare, unire a mai multor elemente dintr-un sistem tehnic electric sau mecanic.

cuplare a cordonului de alimentare, 1. legarea bornei de alimentare electrică; 2. legarea furtunului pentru alimentarea unui avion în timpul zborului, de la avionul cisternă.

cuplare colimator, semnalizare de funcționare a colimatorului fotomitralierei.

cuplare de pală, cuplaj (prindere) între bara flexibilă amortizoare și pala elicopterului.

cuplare forțaj, comanda de intrare a motorului cu reacție, din maximal în regim de forță (forțaj).

cuplu, sistem de două forțe antiparalele.

cuplu de giratie, cuplu ce produce o mișcare de rotație în jurul axei de giratie a unui avion, datorat forțelor aerodinamice exercitate asupra planurilor și cozii acestuia.

cuplu de răsturnare, cuplu exercitat asupra aripii unui avion, care are tendința să rotească aparatul în jurul axei sale transversale.

Scanned with OKEN Scanner

cuplu de ruliu, cuplu ce produce o mișcare de rotație în jurul axei de ruliu a unui avion, datorită forțelor aerodinamice disimetrice paralele cu această axă.

cuplu de tangaj, cuplu care provoacă o mișcare de rotație în jurul axei de tangaj a unui avion. Se datorește componentelor paralele cu această axă ale rezultantei forțelor aerodinamice exercitate asupra aripii, ampenajului etc.

cuplul elicei, momentul rezultant al forțelor exercitate asupra palelor elicei unui avion, în timpul funcționării motorului.

cuplul motor, cuplu sub acțiunea căruia lucrează un sistem de corpuri sau un corp.

cupola cabinei, partea superioară a cabinei de pilotaj, bolta ei de deasupra capului pilotului.

cupola parașutei, partea superioară a calotei parașutei.

cupolă, partea transparentă a cabinei.

cupolă basculantă, cupola cabinei, care se poate ridica în sus sau într-o parte.

cupolă completă, cupolă cu vizibilitate totală.

cupolă culisantă, cupolă care poate aluneca înainte și înapoi.

cupolă degajată, cupolă cu mare vizibilitate panoramică.

cupolă de observare, cupolă semisferică din plexiglas.

cupolă largată, cupolă care poate fi desprinsă, aruncată (largabilă).

cupolă „picătură", cupola carlingii în forma unei picături, specifică avionului de vânătoare.

curba „câinelui", denumire dată drumului curb parcurs de o aeronavă, după ARK, când este abătută de vânt și pilotul menține gismentul la „0", pentru a ajunge la stația de emisie.

curba puterilor, reprezentare grafică cu valori de tracțiune la regimuri de zbor diferite.

curbă, linie sau diagramă ce reprezintă grafic relația dintre două mărimi cu diferite valori.

curbă de atac, traiectorie în curbă a avionului țintă apărută la tubul radiolocatorului de bord.

curbă de nivel, linie care reprezintă grafic punctele de egală altitudine ale pământului.

curbă polară, linie sau diagramă care reprezintă mărimile rezistențelor componente ale aerului.

curbimetru, instrument pentru măsurarea pe hartă a lungimii curbelor de nivel.

curent, deplasarea unei mase de aer cauzată de diferența de presiune și temperatură.

curent alternativ, curent electric al cărui sens variază periodic în același circuit; notat c.a.

curent ascendent, deplasarea în urcare, pe verticală a unei mase de aer, mult căutat de piloții planoriști.

Scanned with OKEN Scanner

curent continuu, curent electric care are un singur sens; se notează c.c.

curent de aer, deplasarea unei mase de aer (vânt) într-o anumită direcție și cu o anumită intensitate, care realizează circulația atmosferică generală.

curent de inducție, curent electric care ia naștere datorită unei tensiuni electromotoare de inducție.

curent descendent, deplasarea, căderea pe verticală, în jos a unei mase de aer.

curent electric, sarcină electrică în mișcare.

curent indus, curent produs sau influențat de un alt proces fizic cu care evoluează concomitent.

curent jet, curent atmosferic migrator de altitudine, având viteze foarte mari, periculos pentru navigația aeriană.

curent ondulatoriu, curent de aer, foarte puternic, ce se propagă sub formă ondulatorie și creează o succesiune de zone ascendent-descendente, unde controlul aeronavei este dificil, dacă nu aproape imposibil de realizat.

curent rabatant, curent ce se produce în apropierea coastelor muntoase expuse vântului, fiind de sens invers curenților aflați la distanță mai îndepărtată de coastă.

curent termic, curent cald, ce se propagă vara și curge pe verticală, în ascendență sau descendență.

curent turbulent, dâră turbionară, în spatele unui corp în zbor sau în spatele unui profil expus într-un tunel aerodinamic.

curgere adiabatică, curgere produsă fără cedare sau primire de căldură din exterior.

curgere aerodinamică, fluid aerodinamic.

curgere irotațională, curgere fără vârtejuri, curgere lipsită de vârtejuri.

curgere laminară, rezistență minimă a fileurilor de aer.

curgere neuniformă, curent de aer a cărui viteză variază.

curgere potențială, curgere posibilă, presupusă.

curgere turbionară, 1. curent de aer cu vârtejuri; 2. inel de vârtejuri în tunelul aerodinamic, ce se formează pe profilul de aripă în anumite puncte.

curgere uniformă, curent de aer cu aceeași intensitate.

curier aerian, avion poștal.

curier cargo, avion poștal de transport de mare capacitate.

curier regulat, avion de poștă pe linii aeriene regulate.

curs de pregătire în zbor, instrucțiuni de exploatare aeriană.

cursă, avion care parcurge cu regularitate anumite distanțe între localități sau țări, transportând pasageri sau mărfuri, proprietatea unei societăți aeriene de transporturi.

cursă regulată, avion de transport pasageri sau mărfuri, ce zboară pe același itinerar, la aceleași ore, după un program bine stabilit, cu sau fără escale.

Scanned with OKEN Scanner

CUST, siglă meteo pentru nori Strato-Cumulus.

„cuşcă", zbor în dublă-comandă, cu o cabină acoperită, pentru antrenament, după aparatura de bord (zbor instrumental).

cutie agregate, parte componentă a motorului cu reacţie, care conţine sisteme tehnice pentru deservirea instalaţiilor de combustibil, ulei, hidraulice, generatoare şi turbostarter.

cutie de cască, cutie de formă cilindrică, în care se păstrează casca costumului anti-G.

cutie de demaraj, cutie de pornire care conţine blocuri de demaraj, contactori, relee, elemente de temporizare.

cutie de transmisie, angrenaj principal al rotorului portant al elicopterului.

cutie neagră, înregistrator de bord, cu funcţionare automată, care înregistrează evoluţia zborului, convorbirile radio etc., folosită pentru a reconstitui cauzele unei catastrofe aeriene.

CTIA, Centrul Tehnico-Industrial al Aeronauticii (1957) fost ARMV-2 Pipera.

CTP, prescurtare pt. cutia de transmisie principală.

cuţit aerodinamic, proeminenţă, lamelă de formă aerodinamică, montată pe extradosul aripii sau sub fuzelaj, cu rol de a dirija fileurile de aer.

cuţit catapultabil, dispozitiv special, montat în partea de sus a scaunului pilotului, care sparge cupola în momentul catapultării.

cuţit mărit, cuţit aerodinamic existent pe extradosul aripii, mărit faţă de unul obişnuit, care încorporează un bloc de lansare de capcane termice.

cuzinet, piesă formată din două părţi semicilindrice, care compun un lagăr şi vine în contact direct cu axul sistemului tehnic.

cvadrimotor, avion echipat cu patru motoare.

cvadripal, elice de avion cu patru pale.

cvadri turbopropulsor, avion cu patru motoare turbo-propulsoare.

Cyprus Airline, companie aeriană din Cipru.

Scanned with OKEN Scanner

D, inițială de înmatriculare a aviației civile germane.

Daimler Benz, concern german constructor de avioane.

„dans", evoluția avionului (sau a planorului în remorcaj) la decolare, când pe partea stângă, când pe partea dreaptă, într-un zbor instabil, până la redresare.

„Dansul Sabre", fenomen aerodinamic manifestat prin pierderea stabilității, la reducerea vitezei (unele avioane reactive).

dare în exploatare, intrare în serviciu a unei aeronave după executarea testelor de verificare în zbor, omologare și înscriere în registrul aerian.

DASA, companie industrială germană (Daimler Chrysler Aerospace) cooperantă cu AEROSTAR Bacău pt. Mig-29 Sniper.

DASH (Display And Sight Helmet), sistem de afișare și ochire plasat pe casca pilotului.

Dassault Aviation, companie industrială franceză specializată în tehnologii de vârf pentru aeronautică.

„dat peste cap", expresie tipică, care înseamnă că ești în aer și faci acrobație.

dâră, trenă.

Davidescu George (1897-1972), pilot, comandor, directorul aviației civile, participant la raiduri.

dâră de condensare, fâșie îngustă, albă, din picături de apă sau cristale de gheață condensate, ce se formează în urma unui avion în zbor, la altitudine. Fenomenul se datorește măririi umidității aerului de către vaporii de apă din gazele ieșite pe eșapament sau datorită vârtejurilor ce se nasc în urma avionului și care răresc aerul prin destindere.

dâră turbionară, curent turbulent în spatele unui profil din tunelul aerodinamic sau în urma unei aeronave în zbor.

D.C., prescurtare pentru dublă-comandă.

debarcare, coborâre dintr-o aeronavă.

debit, cantitatea de lichid care se scurge dintr-un recipient.

debit de combustibil, cantitatea de combustibil (carburant) care se scurge din rezervorul cu același nume al unei aeronave.

debit de foc, număr de lovituri care se poate trage cu mitraliera sau tunul de bord, într-o unitate de timp.

debitmetru, indicator de bord al existentului de combustibil din rezervorul de benzină (petrol).

deblocare, decuplare, debranșare.

decalaj, diferența de poziție între două elemente constructive, ale unui avion (ex. la un biplan, decalajul unei aripi față de cealaltă).

Scanned with OKEN Scanner

decapotabil, cu capota lăsată.

decelerare, încetinire. Scăderea vitezei aeronavei aflate în zbor.

decelarator, dispozitiv (sistem) de frânare aerodinamică.

decibel, unitate de măsură a intensității sonore a sunetului.

decibelmetru, aparat pentru măsurarea intensității sonore.

decizie de ejectare, hotărâre de catapultare.

decizie de zbor, hotărârea luată de un comandant al unei flotile de aviație militară sau șeful unei școli civile de pilotaj, de începere a activității de zbor pe aerodrom. Se are în vedere: pregătirea anterioară a piloților, a materialului volant, starea meteo, organizarea startului, deplasarea mijloacelor, executarea sondei meteo etc.

decizie eronată, hotărâre greșită luată într-o situație limită de zbor, contrară unei rezolvări corecte, ce poate genera un eveniment de zbor.

declanșare, acțiunea de desfacere rapidă și comandată mecanic, electric sau electronic, a unui mecanism.

declanșare de planor, acțiunea pilotului din avionul remorcher de a desface cablul de remorcare al planorului, când situația o cere.

declanșare de remorcher, acțiunea pilotului din planor de a trage maneta de declanșare și a degaja, renunțând la remorcajul de avion, în favoarea unui zbor plutit, în undă lungă sau curent termic ascendent.

declanșator, dispozitiv care eliberează, suprimă, deschide mecanic o clanșare, o piedică (ex. dispozitivul montat în coada avionului remorcher de planoare).

declic, ruptor de ralanti pentru pornire ușoară.

declinație, unghiul format de ecuator cu o rază a unui astru sau spre un punct de pe sfera cerească.

declinație magnetică, unghiul format de direcția acului magnetic al busolei cu direcția nord-sud, ca urmare a faptului că polii magnetici nu coincid cu cei geografici. Poate fi pozitivă sau negativă, în funcție de sensul de rotire al acului magnetic spre est sau vest.

decodificare, decifrare a unui documente secret.

decolare, mișcare accelerată a avionului, de la începutul rulajului pe sol, până la desprindere și atingerea înălțimii de 25 de metri. Cuprinde pornirea de pe loc, rulajul, desprinderea, palierul și urcarea până la înălțimea arătată.

decolare amânată, renunțarea în a da comenzi de decolare.

decolare dansată, decolare cu o traiectorie ondulată, la zborul în formație, remorcaj de avion etc.

decolare imediată, decolare cu forțaj impusă de împrejurări de urgență.

decolare instrumentală, decolare după aparatele de zbor în condiții meteo grele sau cu „cușcă", în zbor de instrucție în dublă-comandă.

decolare în palier, decolare cu puterea maximă a motorului și executarea palierului, spre a permite avionului să intre repede în viteză.

Scanned with OKEN Scanner

decolare în șandelă, decolare cu pantă accentuată de urcare.

decolare lungă, decolare cu rulare și palier prelungit.

decolare oprită, sistarea aprobării de decolare.

decolare ratată, decolare nereușită.

decolare „romb", decolare de pe pistă cu un număr de patru avioane eșalonate în configurația de romb.

decolare scurtă, decolare cu forțaj.

decolare sărită, decolare bruscă.

decolare „unul câte unul", decolarea avioanelor unul după celălalt, la comanda conducătorului de zbor din „zebră" și intervale de timp regulate.

decolarea celulei, decolarea a două avioane (elicoptere).

decolarea elicopterului, ridicarea în aer a elicopterului.

decolarea escadrilei, decolarea unor avioane la nivelul escadrilei (12 avioane).

decolarea flotilei, decolarea întregului efectiv de avioane a unei flotile de aviație (în cadrul unei aplicații).

decolarea formației, ridicarea de la sol a unui număr de avioane, eșalonate într-o anumită formație.

decolarea verticală, decolarea unui avion conceput pentru decolare – aterizare verticală, când, la comanda pilotului, duzele se îndreaptă aproape vertical, spre spate, până se ajunge la o anumită viteză, apoi duzele se întorc spre în jos cu jumătate de cursă, avionul ridicându-se în aer (Harrier). Astfel se combină portanța dată de aripi cu forța de sustentație dată de duze. După decolare, duzele se rotesc, până ajung în poziție orizontală, avionul trecând în regim de zbor clasic.

deconectare, a suprima o conexiune a două contacte.

decorație, semn distinctiv conferit unui aviator pentru merite deosebite.

decrosaj, desprinderea planorului din remorcajul de avion.

decuplaj, desfacerea unui cuplaj.

decuplare, a întrerupe un contact sau circuit electric.

decuplare acumulator, întreruperea acumulatorului.

decuplare forțaj, revenirea la regim maximal, prin reducerea puterii motorului cu reacție.

decuplator automat, dispozitiv de acroșare cu decuplare automată (la planoare).

DED, (Date Entry Display) afișaj de introdus date.

dedublare, acțiunea de a se dedubla, a se împărți în două.

deducție, raționament logic, prin care pilotul obține o judecată nouă, din două sau mai multe judecăți.

defect, deranjament care împiedică funcționarea normală a unui sistem tehnic, motor, aparat etc. Se impune remedierea sau după caz, înlocuirea piesei defecte.

defectare, acțiunea de a se strica a unui sistem tehnic.

defensivă, apărare.

Scanned with OKEN Scanner

deficit de tracțiune, puterea motorului este insuficientă pentru a realiza decolarea sau efectuarea unui zbor normal.

defilat, aeronavă ascunsă în biută sau înapoia unei acoperiri, spre a fi ferită de priviri indiscrete.

deflector, 1. dispozitiv din instalația de ventilație a unui tunel aerodinamic, care servește la evacuarea aerului viciat; 2. instrument folosit la compensarea compasului.

deflector de start-limită, sistem tehnic al dispozitivului de admisie aer.

deflexiune, schimbarea direcției unui curent de aer, în urma interacțiunii lui cu un profil de aripă sau sistem de aripi într-un tunel aerodinamic.

deformare, stricarea, denaturarea formei naturale, inițiale a unui obiect.

deformare a palei, îndoirea palei unei elice de avion, la un elicopter sau la turbina unui avion cu reacție, din diferite cauze.

deformație, alterare a formei inițial constructive a unui dispozitiv sau piesă din compunerea unui motor cu reacție, sub acțiunea diferiților agenți externi.

defrișare, a tăia și înlătura arborii, pentru a amenaja un teren de zbor, în condiții de relief acoperit de junglă.

degajare, 1. operațiunea de îndepărtare a unui avion avariat de pe un portavion; 2. curățarea pistei de obiecte care pun în pericol decolarea și aterizarea; 3. ieșirea unui avion din pista principală pe bretea, după aterizare.

degajare de aerisire, capac montat în partea superioară a cabinei, acționat după aterizare.

degajare din atac, ieșirea avionului din atac, după lovirea țintei.

degajare instantanee, viraj strâns, cu unghi mare de incidență și viteză supersonică.

degajat, liber în mișcări, necramponat pe comenzi.

degazare, evacuarea de vapori din rezervorul de carburant al aeronavei.

degazor, supapă pentru evacuarea vaporilor din rezervor.

degirație, ieșirea din vrie.

degivrare, topirea stratului de gheață de pe suprafețele de comandă ale avionului, sub acțiunea căldurii emanate de la instalația specială existentă la bord.

degivrator al aripii, instalație de topire a gheții de pe aripă.

degivrator de parbriz, dispozitiv electric utilizat pentru topirea stratului de zăpadă (sau gheață) depus pe parbrizul aeronavei.

degivror, instalație de încălzire electrică existentă la bordul unei aeronave, pentru a preveni depunerea de gheață și formarea fenomenului de givraj.

degivror pale, sistem de încălzire electrică la palele principale și anticuplu ale unui elicopter.

degradare, pedeapsă aplicată militarilor de orice grad, pentru infracțiuni prevăzute de Codul Penal și care constă din pierderea temporară sau definitivă a

Scanned with OKEN Scanner

gradului sau funcției celui în cauză; de asemenea pierderea dreptului de a purta uniforma și însemnele armei.

degresare, acțiunea de a îndepărta, curăța impuritățile depuse într-un sistem tehnic, sau pe suprafața acestuia.

degrevarea trenului, micșorarea, reducerea, suprimarea sarcinilor exercitate asupra trenului de aterizare, după folosirea parașutei de frânare.

dejojare, manevra unui hidroavion în decolare, care are în apă numai redanul, iar coca deasupra valurilor, în scopul reducerii rezistenței la înaintare.

delco, cap distribuitor de curent electric la un motor cu aprindere electrică.

delestare, aruncare de greutăți de la bordul unei aeronave.

delict, (aerian) fapta unui pilot care constă din încălcarea din neglijență, imprudență sau voit, a reglementărilor de zbor, faptă nepermisă și pasibilă de pedeapsă (ex. nerespectarea zborului prin culoar aerian).

DELTA, companie aeriană din SUA.

delta, formă de aripă la avioanele de mare viteză (după litera grecească „delta").

deltaplan, aparat de zbor elementar, ușor de pilotat și transportat.

deltaplan triciclu, deltaplan echipat cu un motor de mică capacitate, în doi timpi și tren de aterizare triciclu.

deltaplanist, pilot de deltaplan.

demagnetizare, pierderea magnetizării unei piese metalice.

demaraj, pornire, punere în mișcare.

demaraj de la sursă, pornirea motorului de avion folosindu-se o sursă electrică externă, de aerodrom (teleașcă) sau autospecială APA-2.

demarcație, linia de delimitare din fața hangarelor, vopsită în culoare albă.

demarcație a terenului, delimitare a perimetrului terenului de zbor sau a culoarelor de start.

demarcație de linie, delimitarea parcului de avioane din escadrile, la linia de avioane.

demaror, mecanism care servește la pornirea unui motor cu ardere internă, prin acționare electrică.

demaror de pistă, starter de pistă.

demaror de turbină, mecanism de pornire a unei turbine.

demascare, defecțiune în aplicarea regulilor de mascare a avioanelor în teren, pe un aerodrom, care dă posibilitatea inamicului să observe și să treacă la distrugerea acestora prin atac aerian și tragere aer-sol.

demfer, agregat hidraulic cu rol de amortizare a mișcării elementelor mobile ale aeronavei.

demonstrație de forță, evoluție de la regim normal, la regim pe postcombustie a motorului cu reacție.

demontabil, ansamblu, subansamblu, care se poate demonta.

demontare, desfacerea unui mecanism tehnic în părți componente.

Scanned with OKEN Scanner

Demostene Rally, primul ofiţer român care a sărit cu paraşuta dintr-un balon captiv Caquot, la 2 iulie 1917.

demultiplicator, sistem de transmisie care asigură reducerea vitezei; reductor.

Denel-Atlas, companie aeriană din Africa de Sud.

densitate, masa unităţii de volum a unui corp.

densitate a aerului, mărime fizică a aerului, care se schimbă în raport cu temperatura, presiunea atmosferică, cu starea de agregare sau structura internă.

densitate în trafic, numărul de aeronave care decolează sau aterizează pe un aeroport.

depanare, repararea pe loc a unei defecţiuni la o aeronavă, (aparat, instrument, instalaţie, prin înlocuirea unei piese defecte sau repararea ei la faţa locului).

depanare la pistă, înlăturarea, remedierea unei defecţiuni la linia de avioane a escadrilei, fără deplasarea aeronavei la hangar.

depăşire în aer, a lăsa în urmă un avion în zbor, trecând înaintea lui.

depăşirea pistei, ratarea aterizării, când se apreciază de către conducătorul de zbor din „zebră" sau pilot, că venirea la aterizare este prea lungă şi se riscă ieşirea din PDA.

deplasare, mişcarea din loc a unei aeronave pe sol.

depresiune, 1. diferenţa dintre o presiune de referinţă atmosferică şi presiunea unui fluid, când aceasta din urmă este mai mică decât presiunea de referinţă; 2. zonă din spatele unui deal, în care se produce descendenţă, zonă evitată de piloţii planoriști, atunci când se execută zbor la pantă.

depresiune psihică, stare patologică manifestată prin descurajare, tristeţe pronunţată, stări maniaco-depresive şi de supraexcitaţie. În această situaţie pilotul este oprit de la zbor şi va fi consultat de un psihiatru.

depresurizare, fenomen negativ generat de dereglarea factorului presurizant, care duce la eveniment de zbor.

derapaj, alunecarea într-o parte, în timpul zborului, ca urmare a unei comenzi greşite.

derbi aerian, întrecere de mare anvergură (concurs) a cărei piloţi participanţi sunt de valori foarte apropiate.

Derby, rachetă aer-aer, cu acţiune în afara razei vizuale, construită de firma israeliană „Rafael".

dereglare, ieşirea din regim normal, din funcţionare firească, a unui ansamblu, piesă, dispozitiv, agregat, sistem tehnic, de pe o aeronavă.

derivă, 1. partea anterioară, fixă, a ampenajului vertical, de care este fixată direcţia avionului; 2. unghiul format de axa unui avion (cap adevărat) şi direcţia de deplasare (drum adevărat) sub influenţa acţiunii vântului.

derivă de plan, derivă montată la vârful aripii pentru evitarea curenţilor induşi şi creşterea eficienţei aerodinamice.

Scanned with OKEN Scanner

derivă de vânt, unghiul dintre capul adevărat şi drumul de urmat al aeronavei.

derivă ventrală, derivă montată la elicopter, în locul bechiei.

derive duble, avion cu două derive şi respectiv două direcţii. La avioanele supersonice pot fi înclinate în interior sau spre exterior. Sub învelişul dielectric spre vârf, sunt montate diferite antene (pt. staţia de radio transponder, pt. instalaţiile de navigaţie etc.)

derivometru, instrument utilizat de către navigatorul de bord, pentru măsurarea unghiului de derivă.

Deruluft, companie aeriană sovieto-germană, în 1922.

desant, trupe destinate a fi debarcate sau paraşutate pe teritoriul inamic, în scopul unor misiuni de luptă. Poate fi desant tactic, operativ sau strategic.

desant aerian, trupe de paraşutişti.

desantare, paraşutare, aruncare dintr-o aeronavă (obiecte, etc.).

descalificare, excluderea dintr-un concurs aeronautic, a pilotului care a comis o abatere incalificabilă, de la regulamentul de desfăşurare.

descărcător static, proeminenţă montată pe eleron, direcţie, profundor, cu efect static.

descendenţă, curent termic în coborâre, ocolit de piloţii planorişti.

deschidere, fereastră de vizitare.

deschidere de ungere, orificiu de ungere.

desen tehnic, reprezentare a unui ansamblu tehnic sau a unui reper, prin desen, în scopul fabricării unei construcţii aeronautice, cu înscrierea dimensiunilor, folosindu-se profile, elevaţii sau secţiuni, la o scară dată.

desen tehnic de ansamblu, desenul unei construcţii aeronautice sau instalaţii, prin care se pun în evidenţă componentele acestora, precum şi cotele de gabarit şi de montaj.

desen tehnic de execuţie, desen a unui sistem tehnic sau a unei anumite părţi din acesta, care să cuprindă, la scară, toate componentele de execuţie.

deservire, activitatea auxiliară desfăşurată la pistă pentru asigurarea zborului.

„desfacerea" formaţiei, ruperea formaţiei în vederea altei evoluţii aeriene.

desfăşurare în zbor, trecerea unei formaţii aflate în aer (celulă, patrulă) de la dispozitivul de marş la cel premergător luptei aeriene (ex. din formaţia „cocor", desfăşurare în „şir indian").

deshidratare, eliminarea în totalitate sau parţial a apei din organism ori diferite materiale.

design aero, combinaţii de tehnologii sofisticate în procesul de proiectare şi fabricaţie a unei aeronave.

design „STEALTH", combinaţii de diferite tehnologii, în care se lucrează cu o bază de date tridimensionale, în reţea, încât o schimbare a unui parametru de proiectare, apare simultan în întreaga reţea.

Scanned with OKEN Scanner

desiguranțare, acțiunea prin care se scoate siguranța unui sistem (ex. siguranța manetei de catapultare, a clapetei trăgaciului, siguranța chingilor parașutei, siguranța unui bolț, a unui lonjeron).

desprindere, momentul în care un avion se ridică de la sol și intră în palier, pentru realizarea creșterii vitezei.

desprindere lină, ridicarea avionului de la sol, cu un unghi de cabrare suficient ca roata din față a triciclului să nu vibreze.

destocare, scoaterea din stoc și supunerea unei anumite operații de curățire a unui material (ex. un motor de avion).

deszăpezire, acțiunea de îndepărtare a stratului de zăpadă de pe pista PDA a unui aerodrom, pentru disponibilizarea acestuia.

deszăvorâre, deblocarea cabinei etc.

DET, detector, indicator afișabil.

detaliu, amănunt, element neesențial.

detașament, personal de deservire la pistă.

detașament de aeronave ultraușoare, unitate de zbor, aparținând Aeroclubului României.

detașament de zbor, subunitate, sub comandă unică, ce reunește un număr limitat de aeronave, piloți și personal tehnic, în vederea îndeplinirii unei misiuni de luptă cu caracter independent (poate fi detașament de asalt, foto, recunoaștere aeriană, cercetare).

detectabilitate radar, depistarea și localizarea obiectivelor terestre.

detectabilitate redusă, posibilitatea de detectare radar și infraroșu este micșorată.

detectare, descoperirea, identificarea unei ținte aeriene.

detector, 1. dispozitiv sau aparat folosit pentru descoperirea și identificarea unei aeronave aflate în spațiul aerian, prin radiolocație; 2. indicator; 3. senzor; 4. sesizor.

detector ciclic, senzor de poziție a comenzii, la un elicopter.

detector continuu, senzor cu acțiune comună de lucru.

detector de alimentare, indicator al lipsei alimentării.

detector de deviație, indicator de abatere de la direcția inițială.

detector de frecvență, indicator de frecvență.

detector de giro, senzor de viteze unghiulare de rotație.

detector de givraj, sesizor de prezență a givrajului pe aeronavă.

detector de incendiu, indicator al prezenței unei surse de foc la bord.

detector de incidență, senzor de incidență.

detector de obstacole, indicator, senzor pentru depistarea obstacolelor.

detector de orizont, senzor de orizont, giroorizont.

detector de pane, indicator de defecțiuni ivite la bord.

detector de pas, indicator de pas general la elicopter.

Scanned with OKEN Scanner

detector de poziție, indicator al poziției comenzii.

detector de radiații, aparat utilizat pentru punerea în evidență a radiațiilor electromagnetice (raze infraroșii, ultraviolete) și corpusculare (beta, gama).

detector de temperatură, senzor de temperatură.

detector de ținte, radar multifuncțional, cu rază de descoperire a țintelor de tip „vânător", de 90-100 km., indiferent de poziția lor față de avionul interceptor.

detector IRADS, detector în infraroșu, pentru vedere în sector frontal și vedere sub aeronavă.

detector prin infraroșii, identificarea țintelor prin folosirea de raze infraroșii.

detector prin radar, identificare, descoperire cu mijloace de radiolocație. Indicator radar al azimutului.

detector regim turbionar, indicator a scurgerii turbionare.

detector solar, dispozitiv de urmărire a poziției soarelui.

detector tahimetric, traductor tahimetric.

detector turbionar, radar de detecție a perturbațiilor din atmosferă.

detector unghiular, traductor de deplasări unghiulare pe cele trei axe (longitudinală, transversală, verticală), ale aeronavei.

detector vibrator, senzor de depistare a vibrațiilor.

detector viteză unghiulară, indicator / traductor de viteză unghiulară.

detecție radar, descoperirea și identificarea radar a unei ținte aeriene sau obiectiv terestru.

detentă, destindere a volumului gazelor dintr-un cilindru.

deteriorare, avarie, stricarea unui sistem tehnic.

deteriorarea trenului, stricarea trenului de aterizare, ca urmare a unei aterizări defectuos executate (placare, bont, derapare etc.).

determinarea altitudinii, stabilirea cu precizie a înălțimii de zbor a unei aeronave.

determinarea capului, calcularea capului compas.

determinarea parametrilor, 1. stabilirea cu certitudine a distanței, altitudinii, vitezei de zbor, toate la un loc; 2. cunoașterea caracteristicilor de exploatare ale unei aeronave.

determinarea poziției, operații specifice prin care se stabilește prezența unei aeronave în aer, într-un anumit punct.

determinarea rezistenței la înaintare, stabilirea forței de opunere a fileurilor de aer dintr-un tunel aerodinamic, asupra unui profil de aripă sau machetă de avion.

detonator, agent chimic sau mecanic care produce o explozie (detonația unui exploziv).

detonator cu senzor, dispozitiv de darea focului acționat de raze infraroșii, pentru pornirea rachetei aer-aer (aer-sol) de la bordul aeronavei (poate fi substituit de un percutor mecanic).

Scanned with OKEN Scanner

detunător, partea posterioară a unei mitraliere sau tun de bord în care intră cartușul sau tubul proiectil.

deturnare aeriană, atac armat asupra echipajului unei aeronave, de către un terorist, prin care acesta, amenințând obligă pilotul să schimbe ruta de zbor.

Deva, localitate unde funcționează aeroclubul cu același nume.

deversor, orificiu de scurgere a unei instalații hidraulice.

Devesel, bază aeriană din România.

deviator de jet, 1. dispozitiv de deviere (schimbare a direcției) a jetului reactiv, la un avion cu decolare – aterizare verticală; 2. placă betonată de dimensiuni mari, folosită la linia de reactoare, pentru devierea jetului în lateral.

deviație, 1. abatere, îndepărtarea unei aeronave în zbor de la direcția normală dată; 2. unghiul format între direcția nordului magnetic, cu direcția nordului indicată de acul busolei aeronavei; acest unghi poate avea valori negative sau pozitive, după poziția pe care o are față de direcția nordului magnetic.

deviere, acțiunea de a devia.

devotament, atitudinea de atașament față de cauza aviației.

dezaburire, acțiunea de a înlătura aburirea parbrizului cabinei, prin degajare de aer cald.

dezaburitor, instalația împotriva aburirii cabinei.

dezaliniere, ieșirea unei pale de elicopter din aliniere.

dezarmare, a lua armamentul de pe o aeronavă.

dezasamblare, demontarea unui sistem tehnic existent la bord.

dezaxare, a veni la aterizare nu pe direcția PDA, ci în afara ei.

dezaxat în apropiere, a veni la aterizare, în faza de apropiere, nu pe direcția axului pistei, ci lateral, într-o parte sau alta.

dezechilibru, situație când, din cauza opririi ambelor motoare a unui cvadrimotor pe aceeași parte, duce la lipsa de stabilitate și periclitează până la imposibilitate pilotarea avionului.

dezechipare, dezbrăcarea pilotului de echipamentul de protecție, folosit în timpul zborului, după aterizare.

dezinsecție, mijloc de combatere a insectelor ce pătrund în avioanele de pasageri sau transport mărfuri, obligatoriu în zonele cu malarie, febră galbenă etc. (spray de 490 ml. conținând piretru 0,4% sau DDT 3%).

dezlipire, momentul ridicării roților de pe pământ sau de pe platforma unui portavion.

dezmembrare, desfacerea, bucată cu bucată a unei aeronave.

Dezmir, școală civilă de planorism (Cluj).

dezorientare, pierderea orientării în timpul zborului, a pilotului sau navigatorului (temporar sau definitiv) datorită informațiilor eronate ale aparatelor de bord, condiții meteo nefavorabile sau greșeli de pilotaj.

Scanned with OKEN Scanner

dexteritate, aptitudine, îndemânare în mânuirea manşei, palonierului şi a manetei de gaze.

dextrogir, sens de rotaţie al acelor de ceasornic.

DFRD, tip de cutie neagră „solid-state", multiînregistratoare a datelor de zbor.

DGFAC, siglă pentru Direcţia Generală a Flotei Aeriene Civile.

Dhahran, bază aeriană din Arabia Saudită.

diafan, care lasă să străbată lumina fără a permite să se distingă clar aparatele de bord din cabină.

diafanometru, instrument de măsură a vizibilităţii.

diafilm, bandă de celuloid, cuprinzând imagini ce se proiectează cu ajutorul unui mic aparat.

diafragmă, dispozitiv de închidere a unui recipient.

diagonală, 1. dreaptă care uneşte vârfurile opuse ale unui poligon, poliedru; 2. element de rezistenţă în construcţiile aeronautice; 3. parte componentă a unei centuri militare, care se trece peste piept.

diagramă, reprezentare grafică în diferite coordonate, care indică cum variază o mărime.

diagramă a vânturilor, diagramă care reprezintă, pentru un anume loc durata şi direcţia vânturilor care bat pe o anumită perioadă; această diagramă serveşte şi la studiile ce se fac privind amplasarea aerodromurilor.

diagramă aerologică, tip de diagramă folosită în meteorologie, cu axe de coordonate ce reprezintă valori ale presiunii atmosferice, temperatură, volum etc., ce determină starea unei mase de aer.

dialog, discuţii între membrii echipajului unei aeronave sau între pilot şi conducătorul de zbor de pe sol, prin radiofonie.

diametru pale, diametrul palelor elicei portante a unui elicopter.

diametru rotor, diametrul rotorului unui elicopter considerat drept caracteristică tehnică.

dicţionar (de aviaţie), lucrare lexicografică care cuprinde cuvintele şi definiţiile din domeniul aeronautic, explicându-se sensul şi înţelesul lor, aşezate în ordine alfabetică, destinat celor care lucrează sau sunt interesaţi în domeniul aviaţiei.

difracţie, (a undelor radio) proprietatea undelor radio, de a se propaga dincolo

de orizont, în spatele unor obiecte sau a dealurilor şi munţilor.

difuzie, pătrunderea moleculelor unui corp în masa altui corp cu care vine în contact.

difuzor, 1. locul pe unde se face accesul aerului necesar funcţionării motorului cu reacţie; 2. dispozitiv de emitere a undelor sonore.

difuzor de flamă, ajutaj de reacţie.

difuzor de ordine, megafon pentru adresare către pasageri pe un aeroport.

diluant, substanţă care micşorează concentraţia unei soluţii.

Scanned with OKEN Scanner

diluție, raportul dintre debitul de aer secundar antrenat de ventilator și debitul de aer principal care traversează motorul.

dimensionare radio, mărirea sau micșorarea automată a frecvenței radio, codificarea și transmiterea ei.

diminuare, acțiunea de a micșora, scădea, coborî, încetini, descreşte.

dinam, mașină electrică rotativă care generează curent continuu.

dinamică, ramură a mecanicii care se ocupă de studierea mișcării corpurilor, precum și forțele care acționează asupra acestora.

dinamita, a distruge prin folosirea dinamitei.

dinamo-demaror, dinam de excitație în derivație cu o înfășurare în serie, care îi permite să lucreze ca demaror.

dinamometru, instrument pentru măsurarea forțelor.

diplomă Paul Tissandier, diplomă internațională ce se conferă piloților, drept omagiu și recunoștință pentru merite deosebite în aeronautică de către Federația Aeronautică Internațională.

dipol, circuit electric (rețea) cu două borne de acces pentru conectare la o rețea exterioară, fără alte legături electrice sau magnetice cu exteriorul.

direcția aterizării, sensul venirii la aterizare.

direcția busolei, direcția indicată de capul compas.

direcția decolării, linia care marchează sensul prezenței unei aeronave, de la aliniamentul de plecare până la ridicarea în aer.

direcția fluxului, direcție a curentului de aer.

direcția vântului, sensul mișcării vântului, locul spre care bate vântul.

direcție, 1. orientare în aer, loc către care se îndreaptă o aeronavă în aer; 2. partea mobilă a ampenajului vertical, cu ajutorul căreia pilotul manevrează avionul în plan orizontal.

direcție de rulare, deplasarea aeronavei pe sol, într-un anumit sens.

direcție de zbor, locul spre care se îndreaptă o aeronavă în timpul cât se află în aer.

direcțional „RANGE", sistem de navigație aeriană bazat pe radiofaruri în gama VHF.

dirijabil, balon în formă cilindrică, cu extremitățile alungite, dotat cu pârghii de comandă și elemente de propulsie, care poate zbura în orice direcție.

dirijare, conducerea zborului din punctul de comandă sau „zebră", comanda activității pe un aerodrom sau pe itinerariu, folosindu-se mijloacele de radiolocație de pe aeronavă și de la sol.

dirijare estimată, conducere aproximativă a unei faze de zbor.

dirijare prin cască, sistem de ochire: în direcția în care este îndreptat vizorul căștii de zbor (glob) este îndreptat și armamentul de bord.

disc de beriliu, disc de frână din beriliu (metal alb, ductil, maleabil, dur, ușor) folosit în aliaje cu oțeluri speciale la confecționarea sistemului de frânare al trenului de aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

disc de frână, piesă componentă a instalației de frână sau lamele, a trenului de aterizare.

disc de turbină, subansamblu al turbinei avionului cu reacție, pe care, în principal sunt fixate paletele acesteia.

disciplină, totalitatea regulilor de conduită care asigură menținerea ordinii și purtării corespunzătoare într-o flotilă de aviație.

disciplina zborului, 1. respectarea cu strictețe și întocmai de către piloți sau cei care concură la desfășurarea zborului, a regulilor de zbor și navigație aeriană special întocmite; 2. recunoașterea conștientă a necesității respectării normelor disciplinare de zbor și răspunderea fiecăruia.

discontinuitate, întrerupere.

disertație aviatică, lucrare, expunere care tratează un subiect aviatic, pe baza unei ample documentări.

disjunctor, întrerupător cu declanșare, care, în cazul unei perturbări (supracurent, supraturare) întrerupe automat un circuit electric.

disjunctor hidraulic, valvă din instalația hidraulică a unei aeronave, a circuitului de înaltă sau joasă presiune, cu rol de a opri creșterea presiunii în circuitul de joasă presiune sau a opri întoarcerea lichidului din circuitul de înaltă presiune, la defectarea pompei hidraulice.

dislocare, deplasarea unei subunități de aviație de pe aerodromul de bază pe cel de rezervă sau de la o unitate la alta pe calea aerului, determinată de cerințe obiective.

dispecer, funcție care asigură controlul și conducerea centralizată, operativă și permanentă a zborului.

dispecer de sol, persoană care dirijează o aeronavă, după aterizare, pe bretea, până la oprire, folosind paletele fosforescente.

dispecerat, locul de unde se execută atribuțiunile dispecerului (Centrul de dirijare a zborului, PCO).

dispersare, stare de împrăștiere a aeronavelor în aer.

dispersie, împrăștiere, risipire.

dispersor, dispozitiv care reglează amestecul combustibil într-un carburator.

dispersor de dipoli, dispersor de ținte false, amplasat în partea superioară a derivei.

display, 1. dispozitiv de vizualizare utilizat ca periferic la un calculator; 2. afișaj oleoelectric care conține un grup de cifre și este folosit la instrumentele de măsură și control.

display central, display multifuncțional cu rol de afișare a informațiilor tactice, rutele și capacitatea de acoperire.

display CNI, display pentru comunicație/navigație/identificare, cu rol de a indica starea sistemelor de bord, avertizând asupra acestora.

display de colimator, afișajul grilei aparatului de ochire de bord.

Scanned with OKEN Scanner

display defensiv, display ce prezintă în plan poziția amenințărilor din aer și terestre, raza de acțiune a senzorilor, informații tactice în vedere laterală (distanță) altitudine etc.

display de ochire holografică, display de ochire în infraroșu nocturn, care precizează poziția unei aeronave oriunde s-ar afla în aer.

display HUD, display care afișează în câmpul vizual al pilotului principalele informații tactice și de zbor, prin cifre și simboluri.

display integral, panou integral de control prin tastatură, căruia i se pot introduce date în sistem.

display mixt, afișaj color cu cristale lichide și afișaj monocrom cu cristale lichide, utilizat pentru ghidajul rachetelor cu dirijare televizată.

display ofensiv, display de atac, care prezintă atât amenințările cât și posibilitățile de lansare a muniției proprii de bord.

display SFG, display care afișează informațiile critice ivite în timpul zborului.

disponibilitate, atunci când se poate folosi întreg parcul de material volant, pe un aerodrom.

dispozitiv, 1. ansamblu de piese care îndeplinește o anumită funcție într-un sistem tehnic; 2. formație de zbor a unor aeronave în vederea executării unei misiuni aeriene.

dispozitiv ajustabil, mecanism de ajustare a scaunului pilotului sau a pasagerilor.

dispozitiv altimetric, dispozitiv de corecție altimetrică la avioanele de mare viteză.

dispozitiv antiebluisant, dispozitiv pentru evitarea orbirii.

dispozitiv antifoding, regulator automat de putere, la transmisii și recepții radio.

dispozitiv antipompaj, sistem de voleți antipompaj, pentru prevenirea fenomenului de pompaj generat de reglajul necorespunzător al debitului de aer.

dispozitiv ARK, radiocompas automat, dispozitiv combinat care indică capul compas, gismentul și relevmentul aeronavei aflată în zbor.

dispozitiv ARU, dispozitiv de reglare automată a comenzilor.

dispozitiv compensator, dispozitiv anticuplu la elicopter.

dispozitiv de acroșare, sistem de prindere a rachetelor, rezervoarelor suplimentare de combustibil, bombelor.

dispozitiv de admisie, dispozitiv de intrare a aerului, cu posibilități de închidere-deschidere aer.

dispozitiv de amarare, dispozitiv de ancorare la sol a unei aeronave.

dispozitiv de avarie, aparat care indică la bord apariția unei defecțiuni.

dispozitiv de avertizare, dispozitiv electric care semnalizează poziția trenului de aterizare, în cazul unei funcționări anormale.

Scanned with OKEN Scanner

dispozitiv de catapultare, instalaţie specială de pe un portavion, parte componentă a catapultei, care, acroşat de jamba de bot a avionului şi sub influenţa grupului propulsor, contribuie la obţinerea puterii maxime de decolare.

dispozitiv de conducere a focului, sistem electronic, comandat de un computer, care împreună cu locatorul de bord poate detecta ţinta la peste 185 km, urmărind-o în paralel cu alte ţinte.

dispozitiv de evacuare-răcire ulei, ieşirea aerului de răcire a uleiului pentru transmisie.

dispozitiv de hipersustentaţie, dispozitiv special, mobil sau fix, montat la bordul de atac ori de scurgere al aripii sau pe ampenaj, manevrabil, ori automat, care acţionat măreşte sustentaţia aeronavei.

dispozitiv de încadrare, sistem de prindere a ţintei în colimator, parte componentă a instalaţiei de armament.

dispozitiv de înzăvorâre, dispozitiv la trenul de aterizare, pentru blocarea acestuia pe escamotat, asigurându-l în această poziţie (înzăvorât). Idem pe „scos".

dispozitiv de răcire (ulei), intrarea aerului de răcire a uleiului pentru transmisie.

dispozitiv de rezervor, sistem de acroşare a rezervoarelor suplimentare de combustibil sub aripi.

dispozitiv de siguranţă, echipament tehnic cu acţionare electrică sau manuală, pentru evitarea avariilor, blocajelor, suprapresiunii, suprasarcinii etc.

dispozitiv de vizualizare, echipament montat pe vizorul căştii pilotului, care permite transmiterea de imagini necesare pilotării aeronavei, cât şi manevrării armamentului de bord în direcţia dorită.

dispozitiv dispersor, sistem cu rol de reglare a amestecului combustibilului în carburator sau ciclul-circuit al muniţiei.

dispozitiv larg, interval de zbor distant, pentru ca avioanele (de obicei o patrulă) să nu se acroşeze între ele.

dispozitiv mobil, dispozitiv de admisie, cu conuri mobile a căror mişcare reglează presiunea şi debitul intrării de aer.

dispozitiv optoelectronic, dispozitivul care are proprietatea de a transforma un semnal luminos într-unul electric sau invers.

dispozitiv sonor, dispozitiv de alarmă cu circuit închis montat la bordul aeronavei.

dispozitiv tijă, sanie de aterizare (la elicopter).

distanţă, depărtare în adâncime între avioanele unei formaţii, măsurată între extremităţile fuzelajelor.

distanţă de amerizare, distanţa parcursă de un hidroavion la amerizare.

distanţă de aterizare, distanţa parcursă de o aeronavă în configuraţia de aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

distanţă de decolare, proiectarea pe sol a traiectoriei parcurse de un avion, pe timpul decolării. Cuprinde rulajul, desprinderea, palierul şi urcarea până la înălţimea de 25 de metri.

distanţă de degajare, distanţa minimă faţă de avionul ţintă, după executarea atacului şi tragerii.

distanţă de detecţie, intervalul în km., care permite identificarea prezenţei unui semnal util într-o recepţie de unde electromagnetice.

distanţă de frânare, distanţa parcură de un avion după aterizare şi momentul acţionării frânei, de către pilot.

distanţă de frânare (cu paraşuta de frânare), distanţa parcursă de un avion cu reacţie, după scoaterea paraşutei de frânare, în configuraţia de aterizare.

distanţă de siguranţă, interval în metri, între aeronavele aflate în zbor, în formaţie.

distanţă de timp impus, (Time Distance Task) distanţa maximă în timp impus, cu puncte de viraj, alese de pilot.

distanţă de tragere, distanţa măsurată, calculată pe orizontală, de la gura ţevii până la ţintă.

distanţă de urmărire, interval în km., care permite acţiunea ofensivă în scopul nimicirii avionului inamic detectat.

distanţă de vizibilitate, distanţă minimă, necesară observării între aeronavele aflate în aer, spre a evita coliziunea.

distanţă de zbor, număr asociat unui interval care separă locul de decolare al aeronavei şi punctul terminus al itinerariului.

distanţă între, Abu Dhabi şi Bucureşti - 3743 km, pe cale aeriană. Amman şi Bucureşti - 1704 km. ❒ Amsterdam şi Bucureşti - 1832 km. ❒ Atena şi Bucureşti - 792 km. ❒ Bangkok şi Bucureşti - 8418 km. ❒ Barcelona şi Bucureşti - 2020 km. ❒ Beijing şi Bucureşti - 9480 km. ❒ Beirut şi Bucureşti - 1475 km. ❒ Belgrad şi Bucureşti - 498 km. ❒ Berlin şi Bucureşti - 1298 km. ❒ Bruxelles şi Bucureşti - 1793 km. ❒ Budapesta şi Bucureşti - 640 km. ❒ Cairo şi Bucureşti - 1708 km. ❒ Chicago şi Bucureşti - 7542 km. ❒ Chişinău şi Bucureşti - 638 km. ❒ Copenhaga şi Bucureşti - 1588 km. ❒ Damasc şi Bucureşti - 1565 km. ❒ Dubai şi Bucureşti - 3455 km. ❒ Frankfurt şi Bucureşti - 1484 km. ❒ Istanbul şi Bucureşti - 476 km. ❒ Karachi şi Bucureşti - 4353 km. ❒ Kuweit şi Bucureşti - 2622 km. ❒ Larnaca şi Bucureşti - 1285 km. ❒ Londra şi Bucureşti - 2110 km. ❒ Madrid şi Bucureşti - 2507 km. ❒ Mole şi Bucureşti - 6978 km. ❒ Moscova şi Bucureşti - 1653 km. ❒ New York şi Bucureşti - 7769 km. ❒ Paris şi Bucureşti - 1900 km. ❒ Praga şi Bucureşti - 1129 km. ❒ Roma şi Bucureşti - 1292 km. ❒ Singapore şi Bucureşti - 9896 km. ❒ Sofia şi Bucureşti - 316 km. ❒ Tel Aviv şi Bucureşti - 1626 km. ❒ Tirana şi Bucureşti - 648 km. ❒ Viena şi Bucureşti - 854 km. Varşovia şi Bucureşti - 952 km. ❒ Zürich şi Bucureşti - 1422 km.

distanţă maximă, distanţa cea mai lungă (maximă) pe care poate s-o atingă o aeronavă în zbor.

Scanned with OKEN Scanner

distanţă minimă, distanţa cea mai mică necesară pentru a degaja de ţintă (1000 metri).

distanţă relativă, distanţă care poate varia, după caz, distanţă aproximativă.

distanţă unghiulară, unghiul format de razele vizuale care pleacă de la un punct de observare către alte două puncte.

distanţă verticală, diferenţă de nivel.

distorsiune, răsucire, torsiune a celulei avionului.

distribuitor, piesă, ansamblu de piese sau aparat, care servesc la efectuarea distribuirii agentului motor către locuri determinate.

distribuitor de gaz, ajutaj de gaze la capătul rotorului.

distribuitor de turbină, ajutaj al turbinei unui avion cu reacţie.

distribuţie, ansamblul organelor care comandă automat fazele de funcţionare ale motorului de avion, prin deschiderea şi închiderea orificiilor admisiei şi evacuării agentului motor.

distructor de portanţă, organ montat pe extradosul aripii avionului, care bracat, produce desprinderea fileurilor de aer de pe acesta (utilizat numai după aterizare).

distrugător de portanţă, dispozitiv pentru mărirea capacităţii de frânare a roţilor, începând de la viteze mari de rulare pe sol, amplasat pe aripă, lângă fuselaj.

diurnă, acţiune care se face în timpul zilei.

divizie aeriană, fost eşalon superior de aviaţie.

divizion iluminare, subunitate de proiectoare pe un aerodrom (pentru zborul de noapte).

DME, abreviaţie pentru echipament de măsurare a distanţei (mijloc de radionavigaţie folosit pentru a determina distanţa oblică a aeronavei, faţă de o staţie terestră).

„Doamna în negru", denumire dată avionului de spionaj „U-2".

doborâre, a lovi o ţintă şi a o trimite la pământ.

docil la zbor, manevrabil, sensibil la comenzi.

document, act doveditor, scris, prin care se conferă, se recunoaşte un drept, ce atestă un fapt etc.

document de bord, actul aeronavei (atestare la zbor).

document de cercetare, act specific, care se întocmeşte în urma unei cercetări de eveniment de zbor şi stabilirea cauzelor care l-au produs.

documentare aeronautică, cercetarea de documente scrise, desenate sau fotografiate, ce se referă la domeniul aviaţiei.

documentare tehnică, 1. totalitatea actelor care se întocmesc pe linie tehnică, înaintea unei lucrări specifice la aeronave (revizie, reparaţie, schimbare de motor etc.) precum şi pe timpul desfăşurării lucrărilor şi la terminarea lor. În acest ultim caz se numeşte şi documentaţie tehnică de revizie şi execuţie. 2. totalitatea documentelor scrise şi desenate, necesare pentru aprobarea şi executarea construcţiilor aeronautice, care cuprinde: tema de proiectare, proiectul în ansamblul său şi pe

Scanned with OKEN Scanner

subansamble, proiectul de execuţie, precum şi devizele pe obiect, documente justificative, documente primare, procese-verbale de execuţie, de recepţie etc.

documente de zbor, totalitatea actelor ce se întocmesc premergător unui zbor într-o flotilă de aviaţie, prin care se ordonă executarea misiunilor de zbor, se atestă identitatea participanţilor şi se constată executarea misiunilor; documentele de zbor servesc ca dovedire a înfăptuirii operaţiunilor, pentru evidenţă, control, cercetare, analiză etc.

dog-fight, luptă aeriană câinească, cuprinzând toată gama de acrobaţie, în care învinge cel mai bun.

dogtooth, (dinte de câine) extensie a corzii la bordul de atac pe jumătate de anvergură, la un ampenaj canard.

doi g, de două ori greutatea corpului personal în timpul unui zbor acrobatic cu avionul supersonic.

domeniul hipersonic, domeniul de zbor al aeronavelor propulsate prin reacţie peste 5 Mach.

domeniul subsonic, domeniul de zbor al aeronavelor cu propulsie reactivă până la 0,8 Mach.

domeniul supersonic, domeniul de zbor al aeronavelor propulsate prin reacţie de la 1,2 până la Mach 5.

domeniul transonic, domeniul de zbor al aeronavelor propulsate prin reacţie, de la Mach 0,8 până la 1,2 Mach.

DOMINICANA AIR-LINE, companie aeriană din Republica Dominicană.

„Doppler", radiolocator multifuncţional, cu capabilităţi în sus şi în jos faţă de planul orizontal al avionului, cu autoprotecţie la bruiaj, facilităţi de analiză şi identificare a ţintei, distanţa maximă de descoperire 130 kilometri.

dorn, unealtă din oţel, folosită la găurirea tablei, a pielii etc.

dorsal, partea din spate.

dos a aripii, partea din spate a aripii de avion.

dos a fuzelajului, partea din spate a fuzelajului.

dos a palei, partea din spate a palei elicei sau rotorului.

DOSAAF, denumirea Aeroclubului Central din Rusia

dosar de reparaţie, documentaţie de reparaţie, fişe de măsurători, reglaje şi încercări avion.

dotare tehnică, punerea la dispoziţia unei flotile de aviaţie a materialului volant şi cel auxiliar, pentru folosire permanentă, în vederea desfăşurării procesului de pregătire de luptă, în conformitate cu anumite cerinţe.

dozaj, raportul dintre cantitatea de combustibil şi cea de aer, din amestecul introdus în cilindrii unui motor cu ardere internă.

„Dracii Roşii", formaţie de acrobaţie aeriană din România anilor 1934-1937 compusă din piloţii Petre Ivanovici, Mihail Pantazi şi Max Manolescu, totalizând peste 150 de demonstraţii aeriene.

Scanned with OKEN Scanner

drapelul unităţii, steagul de luptă a flotilei de aviaţie, simbol al onoarei militare, al vitejiei, gloriei şi bărbăţiei întregului efectiv al acesteia.

„dreapta la comandă", expresie folosită de comandantul unei patrule (celule) în timpul zborului şi transmisă coechipierilor prin radio, care indică alunecarea pe aripă, cu redresare, de asemenea, ordonată; viraj la dreapta ordonat din PCO.

„dreapta la vedere", ţinta la vedere, pe partea dreaptă a direcţiei de zbor.

dreapta verde, lampă de poziţie, de culoare verde, de la extremitatea planului drept al avionului sau partea dreaptă a elicopterului.

drenaj combustibil, scurgere de combustibil.

drept aerian, totalitatea normelor care reglementează, prin dispoziţii specifice şi fundamentale organizarea aeronautică a statului, relaţiile privitoare la circulaţia aeriană, sfera activităţii aviatice a participanţilor în totalitate, obligaţiuni, responsabilităţi şi drepturi pe profil.

dron, vehicul aerian care serveşte drept ţintă la tragerile aeriene.

droping, desantarea încărcăturii dintr-un avion de transport, de la înălţime mică.

drum, unghiul format de o direcţie de referinţă cu direcţia urmată de o aeronavă în zbor orizontal; se mai numeşte şi unghi de drum.

drum adevărat, unghiul format între meridianul de pe hartă şi traiect, notat cu „DA"; este necesar ca în permanenţă axul longitudinal al avionului, să facă cu direcţia nordului adevărat acelaşi unghi cu acela determinat pe hartă.

drum compas, unghiul format între direcţia nordului arătat de compas (busolă) şi axul longitudinal al aeronavei, însemnat cu „DC". Se obţine scăzând derivaţia compasului din drumul magnetic.

drum obligat al aeronavei, linia pe hartă care uneşte cele două localităţi între care aeronava va zbura.

drum magnetic, unghiul format de direcţia urmată de o aeronavă, cu meridianul magnetic. Se obţine din drumul adevărat scăzând declinaţia magnetică. Este notat cu „DM".

drum ortodromic, unghiul format între un meridian de referinţă şi ortodromă.

DTS, sistem de transfer (transmitere) de date de la sol.

„dublă", avion de dublă comandă.

dublă comandă, zbor executat de un instructor şi elev (zbor de instrucţie).

dublu ac „ZK", ac rotitor pe cadran negru, care indică poziţia avionului în zbor.

dublu diablo, sistem de tren de aterizare cu patru roţi.

dublu epenglu, evoluţie a avionului în zbor, ce constă din două viraje de 180 de grade „în ac de păr".

dublu postcombustie, motor turboreactor cu dublu flux şi postcombustie.

dublu rotative, elice cuplate în sensuri de rotaţie opuse.

dublu sensibil, sistem de sensibilitate dublă al autopilotului de tangaj.

Scanned with OKEN Scanner

duco, lac pe bază de nitroglicerină, utilizat în aviație.

Dudești-Cioplea, aerodrom, școală de pilotaj, cu și fără motor (1941 și aerodrom în prezent).

dulap electric, cutie electrică cuprinzând aparate de control sau instrumente de măsură electrice existente la bordul unei aeronave.

dural, duraluminiu.

duraluminiu, aliaj de aluminiu cu cupru, magneziu, mangan și alte elemente rezistente, folosit cu precădere în construcțiile aeronautice (compoziție: 95% Al; 4% Cu; 0,5% Mg; 0,5% Mn.)

durată de atac, timpul intrării la atac al avionului la țintă, ochirea prin colimator (la avioanele clasice) sau prinderea la tub (în cazul unui avion cu reacție) acționarea armamentului de bord și degajarea.

durată de atenuare, timp de slăbire, micșorare a oscilațiilor palelor la elicea portantă a elicopterului.

durată de demaraj, timp de pornire a motorului.

durată de forțaj, timp de folosire a forțajului maxim 3-5 minute.

durată de mers în plin, funcționarea motorului în regim maxim (la decolare sau unele evoluții acrobatice).

durată de zbor, intervalul unei evoluții delimitat de parcursul unei aeronave într-o unitate de timp; se măsoară în ore, minute, secunde.

durată în vrie, timp de cădere în vrie.

Duxford, bază aeriană din Anglia.

duză, ajutaj, dispozitiv tubular adaptat la deschizătura de scurgere a gazelor, la un motor cu reacție, pentru a regla debitul.

duză de aspirație, orificiu de acces al amestecului carburant.

duză de capacitate, duză de jet, care acționată de pilotul unui avion cu decolare-aterizare verticală, deviază jetul de gaz evacuat, de la direcția orizontală la cea verticală și invers.

duză de jet, deviator de jet reactiv.

duzină, efectivul de 12 avioane ale unei escadrile.

Dwight D. Eisennhower, portavion american (CV-69) lansat la apă la 18.10.1977, aflat în serviciu.

Scanned with OKEN Scanner

EAAC, prescurtare pentru Companie Aeriană din Tanzania.

EAGLE II, formație de zbor pentru înaltă acrobație din SUA.

Eagle, portavion britanic, torpilat de un submarin german în M. Mediterană, în drum spre insula Malta (11.08.1942).

EAGLE AVIATION, companie din Hong Kong.

EATS, abr. pentru „European Air Transport Service".

ebonită, material solid, obținut prin vulcanizarea cauciucului cu sulf.

ecart, intervalul dintre roțile aeronavei.

ecart de altitudine, diferența între înălțimile minimă și maximă admise la zbor.

ecart de viteză, diferență dintre viteza maximă și cea minimă în zbor orizontal a unei aeronave.

ecart radar, suprafața pe care se imprimă impulsuri de aterizare.

ecartament al roților, intervalul roților trenului de aterizare.

echer, instrument de forma unui triunghi-dreptunghi, folosit la calculele de navigație aeriană.

echer-raportor, echer din celuloid care are imprimat un cerc gradat, ce-i permite pilotului (navigatorului) să măsoare mărimea unghiurilor necesare calculelor de navigație; pe o latură este marcată distanța în milimetri.

echidistanță, condiție îndeplinită de o hartă, prin aceea că distanțele măsurate pe ea trebuie să corespundă cu cele de pe suprafața Pământului, raportate la scara hărții.

echilibrare, anulare a forțelor dinamice nesimetrice care se exercită asupra unui sistem tehnic, din cauza mișcării accelerate a acestora; contrabalansare.

echilibrul aeronavei, stabilitatea reală între greutatea proprie a aeronavei și forța portantă care o menține în zbor orizontal sau o conduce în diferite evoluții comandate.

echipaj, personalul de conducere și deservire al unei aeronave, specializat în domeniu; cei care fac din personalul de bord al avionului.

echipaj atestat, echipaj admis pentru zbor, în urma obținerii unei licențe, brevet etc.

echipaj comercial, membri ai echipajului pentru deservirea pasagerilor (stewardese).

echipament aeronautic, ansamblu de aparate, mecanisme, instalații, dispozitive etc., care echipează o aeronavă în scopul exploatării.

echipament agricol, totalitatea dotărilor instalațiilor agricole, montate pe un avion sau elicopter, pentru lucrări de prăfuire, stropire.

echipament AMSS, vizor montat.

Scanned with OKEN Scanner

echipament anti-G, echipament de zbor, de croială şi confecţionare specială pentru protecţia unui pilot ce zboară pe avioane supersonice, permiţându-i să suporte acceleraţii de până la 6-7 G, fără apariţia vălului negru.

echipament DABS, sistem de control al traficului aerian cu adresă selectivă.

echipament de bord, totalitatea dotărilor tehnice montate la bordul unei aeronave, care-i permit buna funcţionare, în condiţii de securitate.

echipament de cască, dotare specială pe casca pilotului pentru dirijarea rachetei după lansare.

echipament de ermetizare, echipament de presurizare a cabinei de pilotaj.

echipament de protecţie, totalitatea efectelor şi dotărilor de care dispune personalul navigant şi tehnic de deservire din aviaţie.

echipament de radio, aparatură de emisie-recepţie de bord.

echipament de radiolocaţie, aparatură de radiolocaţie.

echipament de recunoaştere, sistem codificat de identificare a avionului propriu.

echipament de salvare, totalitatea dotărilor existente pe o aeronavă, menite să asigure mijloacele de salvare în caz de pericol.

echipament de securitate, totalitatea dotărilor de prevenire şi alarmare (avertizare) a sistemelor tehnice automatizate, care asigură desfăşurarea zborului în condiţii de strictă securitate.

echipament de supravieţuire, dotare de condiţionare a aerului, peste care se îmbracă costumul de suprasarcină, globul şi accesoriile.

echipament de zbor, totalitatea efectelor şi materialelor necesare echipării unui pilot, în vederea executării zborului (inclusiv echipament de scafandru).

echipament „GPWS", sistem destinat asigurării securităţii zborului, prevenind echipajul de o posibilă ciocnire în aer.

echipament „HF", staţie de radiocomunicaţie pe unde scurte.

echipament hidraulic, sistem hidraulic duplexat, cu pompele antrenate de motor; este utilizat pentru acţionarea comenzilor şi trenului de aterizare.

echipament „ILS", sistem de apropiere la aterizare după instrumentele de bord şi dotările de la sol; (vezi ILS).

echipament „IMS", (vezi echipamente electronice).

echipament „MDE", sistem de măsurare a distanţei pe ipotenuză, între aeronavă şi staţia de la sol.

echipament „MIS", sistem de radionavigaţie bazat pe microunde.

echipament „Omega", sistem de navigaţie la distanţe lungi, funcţionând în gama frecvenţelor foarte joase.

echipament „OSF", radar care asigură localizarea, observarea şi identificarea ţintei, fiind compus dintr-un senzor video, combinat cu un telemetru laser şi altul în infraroşu superangular.

Scanned with OKEN Scanner

echipament „PSV", aparatură de bord destinată antrenamentului pentru zborul fără vizibilitate.

echipament radioelectronic, aparatură de bord compusă din radioaltimetru, radiomarker, radiocompas ARK, sistem de identificare, transponder, sistem de transmisie date, ILS, sistem de conducere a tragerii, stație de intercomunicații, precum și anexele acestora.

echipament sanitar, dotări de prim ajutor existent la bordul aeronavei.

echipament „SATCOM", echipament special prin satelit (fax, telefonie, date prin computer).

echipament scafandru, echipament special pentru un pilot ce zboară la mare altitudine, care-i asigură protecția.

echipament „SELCAT", sistem de adresare selectivă.

echipament telemetric, dotări pentru măsurarea distanțelor.

echipament terestru, totalitatea dotărilor de la sol, care participă la o activitate de zbor.

echipament „TIALD", (Thermal Imaging and Laser Designator) echipament de marcare pentru folosirea unei bombe dirijată prin laser, împotriva unui obiectiv major.

echipament transporder, sistem din dotarea controlului de trafic de la sol.

echipament „VHF", stație de radiocomunicație de unde ultra scurte.

echipament „VOR", sistem standard de radionavigație, pe rute scurte și medii.

echipamente, sisteme complexe, terestre, pentru protecția navigației aeriene, cum sunt: stațiile de radio nondirecționale, stații de radionavigație, radiolocație, radiofaruri automate pentru direcție și panta de aterizare, instalații de iluminare cu panta fixă, stații de radiolegătură, care, conjugate cu instalațiile de la bordul aeronavelor, asigură, practic, toate informațiile pentru navigația pe itinerar, apropiere și efectuarea manevrelor de aterizare în condiții de siguranță deplină. **echipamente electronice**, sistem integrat, IMS (Integrated Management System) computerizat, care cuprinde echipamente de bază, avionica de la bord și sistemul de armament.

echipă de deservire, grup de persoane calificate pe diferite specialități (motor, radio, armament, IEAB) conduse de un șef, care concură la buna desfășurare a asistenței și lucrărilor tehnice la o aeronavă, pe aerodrom (linia de avioane) sau la hangar.

echipă de salvare, grup de persoane din rândul cadrelor medicale, cu rol de asistență medico-sanitară pe un teren de zbor.

echipă de start, grup de specialiști, care asigură asistența tehnică la start pe linie de grup-motor, radio, IEAB, armament).

echisemnal, ghidare a radiofarului de apropiere.

eclisă, (a benzii de frână) placă metalică care servește la consolidarea benzii de frână a trenului de aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

eclisă de aripă, placă de lemn sau metal, care servește la înnădirea a două piese din componența structurii aripii.

ecou radar, semnal radar reflectat.

ecou radio, semnal radio reflectat.

ecran, perete de sticlă, curbat, care devine luminiscent la incidența cu fascicule de radiații.

ecran aerodinamic, deflector în suflerii aerodinamice.

ecran antifoc, protecție termică în zona fierbinte a motorului.

ecran antiorbire, ecran de protecție împotriva orbirii solare.

ecran „HUD", (Huad-Up Display) ecran care permite pilotului să vadă parametrii principali ai zborului (viteză, înălțime, viteză ascensorială, suprasarcină, orizont artificial etc.) fără să coboare privirea către întregul tablou de bord.

ecran „MFCD", (Multi Functional Colour Display) ecran central cu harta digitală a zonei cu opțiunea de selectare a scării, poziția aeronavei, situația tactică a câmpului de luptă, date privind relieful, obstacole, obiective etc.

ecran „MFD", (Multi Functional Display) ecran interactiv, pe care sunt afișate datele de navigație, datele tactice și imagini ale obiectivele inamice, starea armamentului de bord și a sistemelor, aferente.

ecran pentru PSV, ecran pentru zbor fără vizibilitate.

ecran radar, parte componentă a radiolocatorului de bord sau din stația de radiolocație terestră.

ecuson, „Aviația Militară", din fir auriu, specifică Forțelor Aeriene Militare, care se aplică pe uniformă sau costumul de zbor al piloților militari (R).

Edwards, bază aeriană în SUA (5 decembrie 1949).

EFA, siglă European Fighter Aircraft (avionul Aerofighter).

efect COANDĂ, teorie cu aplicație practică, aparținând savantului român Henri Coandă, care demonstrează devierea unui fluid în alt fluid (1934).

efect de distrugere, rezultatul optim obținut în urma tragerii cu armamentul și muniția de bord.

efect de ejecție, evacuarea cu viteză mare a unui curent de fluid printr-un tub, în scopul folosirii energiei fluidului pentru propulsie.

efect de litoral, eroare în calcularea direcției spre stația de radioemisie, care poate fi evitată prin determinări cu ajutorul radiocompasului, atunci când direcția către stație este aproximativ perpendiculară pe litoral.

efect de munte, deviere a undelor radio în apropierea formelor de relief proeminente, abătute de la propagarea în linie dreaptă, ceea ce provoacă erori în determinarea direcției spre stația de radioemisie.

efect de noapte, eroare în determinarea direcție spre stația de radioemisie terestră, cauzată de stratul ionizat al undelor spațiale.

efect de pompaj, pompare asupra compresorului turboreactorului, executată de pilot, pentru a crea acest efect.

Scanned with OKEN Scanner

efect de sol, fenomen perceput de aeronavă datorat reducerii rezistenţei induse, fără comprimarea aerului sub aripi sau pale (în cazul elicopterului).

efect de suflu, agitare a aerului, produsă de elicea în mers a aeronavei.

efect de val, agitaţie în rezervoarele de combustibil.

efect giroscopic, fenomen datorat giroscopului, care asigură stabilitatea şi orientarea aeronavei în aer.

efect giroscopic al elicei, fenomen rezultat din procesul de înşurubare al elicei într-un singur sens.

efect G negativ, situaţie în care forţa de inerţie acţionează asupra pilotului, de la picioare spre cap. Se întâlneşte la viraj pe spate, amorsarea unui picaj, looping inversat, catapultare în jos.

efect G pozitiv, situaţie în care forţa de inerţie acţionează asupra pilotului de la cap spre picioare. Se întâlneşte la viraj, looping, catapultare, deschiderea parașutei.

efect psiho-senzorial, declanşarea senzaţiei false şi lipsa de atenţie distributivă, în condiţiile zborului nocturn.

efectivul escadrilei, numărul real al acestei subunităţi de aviaţie (cadre, militari în termen).

efectivul flotilei, numărul real de personal care încadrează unitatea (cadre, militari în termen, angajaţi civili).

efectivul grupului de aviaţie, numărul real al celor care fac parte din grup (în totalitate).

efectul solului, curent orizontal produs la nivelul solului, care dispare odată cu viteza de deplasare (faţă de masa de aer înconjurătoare).

eficacitate a comenzii, producerea efectului aşteptat la comenzile aeronavei (manşă, palonier).

eficienţă aerodinamică, eficacitate aerodinamică.

eficienţă în zbor, producerea rezultatului aşteptat în timpul zborului.

„EFIS", sistem de afişare electronică, a datelor de zbor bazat de display-uri color cu cristale lichide.

efort, încordare fizică sau intelectuală a pilotului, ce apare în timpul zborului.

efort de pas, sarcină pe comanda de pas, la elicopter.

efort la manşă, forţă interioară care apare la manşă, la suprasolicitarea pilotului în zbor.

efuzor, 1. partea prin care sunt evacuate gazele arse, la ieşirea lor dintr-un motor cu reacţie; 2. tub cu secţiune crescătoare, longitudinal, folosit pentru accelerarea scurgerii supersonice a unui gaz.

efuzor orientabil, dispozitiv de scurgere a gazelor, cu posibilităţi mobile, orientabile, la comanda pilotului.

efuzor reactiv, tub de evacuare a gazelor, de construcţie specială, în aşa fel ca viteza de ieşire să fie cât mai mare.

eghilet, şiret împletit, auriu, piesă componentă a uniformei.

Scanned with OKEN Scanner

Egypt-Air, companie aeriană de transport din Egipt.

EGPWS, (Enhanced Ground Proximity Warning System) sistem de avertizare a proximității solului.

ejectare, catapultare.

ejector, aparat pentru aruncarea (evacuarea) fluidelor dintr-un rezervor.

ejector de gaze, dispozitiv de evacuare a gazelor arse.

ejector Martin-Baker, instalație care asigură catapultarea la orice altitudine (chiar la sol) și o viteză minimă de 185 km/oră, cu sistem de declanșare dual.

ejecție, evacuarea unui fluid printr-un tub, la viteză mare, pentru a crea o energie necesară propulsiei.

Ejercito de'l Aire, aviația militară spaniolă.

EKG, prescurtare pentru electrocardiograf.

elaborarea hotărârii, luarea deciziei de a se trece la începerea activității de zbor pe un aerodrom.

EL AL, companie aeriană din Israel.

elasticitate, proprietatea unui corp de a-și modifica forma și dimensiunile, sub acțiunea unei forțe exterioare și de a reveni la forma inițială de la sine; flexibil.

Elbit Systems, firmă israeliană de aviație, cooperantă cu Aerostar Bacău pentru modernizarea avioanelor MIG-21 și MIG-29.

electricitate, 1. ramură a fizicii care studiază fenomenele electrice; 2, totalitatea fenomenelor electrice; 3. lumina electrică.

electricitate atmosferică, ansamblul fenomenelor electrice care se produc în atmosferă (fulgere, trăsnete).

electro, element de compunere, însemnând „electric", „bazat pe electricitate".

electroaprindere, aprindere printr-o scânteie electrică.

electrocardiograf, aparat cu care se fac electrocardiograme.

electrocardiogramă, reprezentare grafică a contracțiilor inimii, înregistrată electric, în principal cu ajutorul electrozilor.

electrocutare, străbatere a unui organism viu de către un curent electric de o intensitate capabilă să provoace o vătămare sau moarte; faptul de a (se) electrocuta.

electrodinam, mașină electrică care produce curent electric.

electrogen, (grup) ansamblu mixt, compus dintr-un motor și unul sau mai multe generatoare electrice acționate de acesta.

electromagnet, corp feromagnetic, cu proprietăți magnetice sub acțiune.

electromecanică, aplicație combinată a mecanicii și electrotehnicii; referitor la un dispozitiv mecanic, acționat electric.

electromotor, motor electric.

electronavigație, metodă de navigație de coastă cu ajutorul aparatelor electrice de navigație.

electronică, știință care se ocupă de studierea fenomenelor legate de mișcarea în diferite medii a particulelor încărcate electric, producerea lor,

Scanned with OKEN Scanner

interacțiunea etc., precum și construcția aparaturii de profil.

electropompă, pompă cu acționare electrică.

electrotehnică, știință care studiază fenomenele electrice și magnetice din punctul de vedere al aplicărilor în tehnică.

electrovalvă, valvă cu acționare electrică.

electrovalvă de carburant, valvă electrică a sistemului de alimentare cu carburant al aeronavei.

electroventil, ventil cu acționare electrică.

eleganță în mânuirea comenzilor, a lucra fin cu comenzile, a nu le brusca (manșă, palonier, manetă de gaze).

elektron, aliaj dur și ușor de aluminiu și magneziu.

element, 1. parte componentă a unui întreg; 2. piesă sau ansamblu de piese dintr-o construcție aeronautică; 3. persoană care face parte dintr-o comunitate; 4. fenomen al naturii; 5. noțiune referitoare la activitatea de zbor.

element de automatizare, subansamblu, sistem etc., montat pe o aeronavă, care funcționează automat, folosind surse electrice, electronice, hidraulice, pneumatice.

element de avion, detaliu constructiv de avion.

element de comandă, denumire dată oricărui dispozitiv de comandă de la bordul unei aeronave.

element de greutate, încărcătură, sarcină utilă.

element EOP, dispozitiv electrooptic, girostabilizat, care include vizualizarea în infraroșu, cameră video, laser telemetric și permite detectarea, localizarea, identificarea și stabilirea priorității de foc.

element parafoc, ecran termic, antiincendiu.

element radar, radiolocator de supraveghere.

eleron, organ de comandă, aripioară mobilă, prinsă de aripa avionului (planorului) cu care se realizează înclinarea aeronavei în timpul zborului.

eleron diferențiat, eleron cu bracaj diferit.

elevator, ascensor pe un portavion, care aduce pe punte aeronavele din corpul navei.

elev pilot, persoană care învață pilotarea unei aeronave.

elevon, element constructiv interior sau exterior a grindei Brooklin Bridge.

elic, prefix pentru elice.

elice, (de avion) 1. organ rotitor, format din două sau mai multe pale, fixat pe un butuc, care, învârtindu-se pune în mișcare un avion; poate avea pas constant sau reglabil. 2. organ specializat, care transformă aerodinamic puterea motorului în forță de tracțiune și permite transmiterea puterii efective de la axul elicei, sub formă de putere disponibilă.

elice anticuplu, elice contrarotativă, mult mai mică decât elicea portantă a elicopterului, care lucrează la o anumită distanță față de aceasta din urmă, cu rolul

Scanned with OKEN Scanner

de a anula efectul de rotație al cuplului elicei portante.

elice bipală, elice cu două pale.

elice bipas, elice cu două pasuri.

elice calată, elice oprită din diferite cauze (pană seacă de benzină, defect tehnic etc.).

elice contrarotativă, elice anticuplu.

elice cu comandă electrică, elice cu comandă electrică a reglării pasului.

elice cu comandă mecanică, elice cu comandă mecanică a reglării pasului.

elice cu pas fix, elice ce realizează randament de utilizare satisfăcător și care permite puterea efectivă numai pentru o gamă de viteze foarte restrânsă.

elice cu pas variabil, elice, care prin construcție permite obținerea puterii efective maxime și a celei mai bune tracțiuni, la trei viteze diferite, pentru decolare, croazieră și aterizare.

elice cu pas variabil constant, elice ce are menirea să mențină turația constantă.

elice cvadripală, elice cu patru pale.

elice de direcție, elice de coadă, la elicopter.

elice de sustentație, elice sustentoare, la elicopter.

elice HAMILTON-STANDARD, elice cu viteză constantă reversibilă.

elice în drapel, elice în pas drapel.

elice la dreapta, elice cu sensul de rotire la dreapta.

elice la stânga, elice cu sensul de rotire la stânga.

elice portantă, elice de elicopter (cu două, trei, patru sau cinci pale) care rotindu-se asigură portanța aeronavei în aer.

elice „Propfan", elice dublă contrarotativă transconică.

elice propulsivă, elice de avion cu rol propulsiv.

elice reversibilă, elice pentru frânare.

elice supraconvergentă, elice portantă în cruce, cu axa înclinată înăuntru.

elice supradivergentă, elice portantă în cruce, cu axa înclinată în afară.

elice tripală, elice cu trei pale.

elicopter, aeronavă, mai grea decât aerul, care decolează și aterizează vertical, sustentația și mișcarea pe orizontală fiind realizată de una sau mai multe elice, care se rotesc în jurul unei axe înclinate în sensul mișcării; mașină zburătoare, mai grea decât aerul, prevăzută cu una sau mai multe elice pentru obținerea forței de sustentație și a tracțiunii necesare deplasării aparatului; se poate menține în aer într-un punct fix, decolează și aterizează vertical, fără rulaj pe teren în vederea acestor evoluții. Este alcătuit din: a) fuzelaj și cabină; b) elicea compusă din 2-4 pale puse în rotație de un motor clasic sau reactiv; c) elicea de coadă, cu care se compensează momentul de girație format de reacția aerului asupra palelor rotorului; d) trenul de aterizare, fix sau escamotabil; e) rezervoare de combustibil; f) echipamente de navigație, armament etc.

Scanned with OKEN Scanner

elicopter agricol, elicopter cu dotări adecvate în utilizări agricole, la stropitul cu substanţe insecticide, îngrăşăminte chimice prin prăfuire.

elicopter antisubmarin, elicopter pentru lupta împotriva submarinelor.

elicopter antitanc, elicopter destinat luptei contra tancurilor, maşini blindate etc., echipat cu rachete aer-sol.

elicopter bimotor, elicopter cu două motoare (clasice sau cu reacţie).

elicopter birotor, elicopter cu rotoare angrenate (ex. elic. KAMAN – SUA).

elicopter clasic, elicopter cu motor cu explozie în patru timpi.

elicopter coaxial, elicopter a cărui configuraţie permite echiparea cu rotor coaxial.

elicopter de altitudine, elicopter pentru zboruri la plafon ridicat.

elicopter de atac, elicopter destinat misiunilor complexe, capabil să facă faţă atacului în condiţiile luptei moderne.

elicopter de bord, elicopter ambarcat.

elicopter de luptă, elicopter militar destinat acţiunilor de luptă, desant, trupe, de asalt etc.

elicopter desant, elicopter destinat trupelor aeropurtate.

elicopter de şcoală, elicopter destinat celor care învaţă să-l piloteze.

elicopter de turism, elicopter pentru zboruri turistice, agrement, safari etc.

elicopter macara, elicopter dotat cu un trauler, pentru a transporta greutăţi etc.

elicopter monomotor, elicopter cu un singur motor.

elicopter multimisiune, elicopter de atac asupra fortificaţiilor, apărare aeriană, observare, supraveghere etc.

elicopter NOTAR, (NoTait Rotor) elicopter fără rotor anticuplu.

elicopter polivalent, elicopter cu multiple utilizări.

elicopter reactiv, elicopter cu motor cu reacţie.

elicopter salvamont, elicopter pentru misiuni de salvare în munţi.

elicopter sanitar, elicopter dotat cu echipament sanitar.

elicopter VIP, elicopter pentru oficialităţi.

elicopter Vuia, elicopter construit de Traian Vuia, cu transmisie mecanică de la „motor" la elicea portantă, elicopter experimentat în anul 1920 de ciclistul francez Gaston Dégy, care pedalând, imprima forţa musculară umană pentru antrenarea rotorului. S-a atins înălţimea de 10 metri, viteza aripilor rotative fiind de 37 rot./min.

elicost, aparat de zbor, prevăzut cu o elice de susţinere şi completat cu un mic balon.

elidrom, teren amenajat pentru decolarea-aterizarea elicopterelor.

eliminat de la zbor, radiat de la zbor (indisciplină, lipsa aptitudinilor etc.).

eliport, pistă de dimensiuni reduse sau platformă, cu dotări adecvate ce permite decolarea şi aterizarea elicopterelor; poate fi amplasat şi pe acoperişurile clădirilor, platforme marine, nave etc.

Scanned with OKEN Scanner

ELOP 921, head-up display, care afişează simbologia în modurile aer-aer, aer-sol şi navigaţie.

Embraer, firmă braziliană constructoare de aeronave.

emisferă, 1. fiecare dintre cele două jumătăţi ale sferei (bolţii) cereşti. 2, fiecare dintre cele două jumătăţi ale globului pământesc, delimitate de ecuator sau primul meridian.

emisie, producerea de către un aparat (dispozitiv) a unui sunet, unde radio, a unei radiaţii etc.

emiţător, dispozitiv pentru producerea şi emiterea în spaţiu a undelor electromagnetice purtătoare de mesaje.

emiţător de fum, aparat de producere a perdelei de fum pentru camuflarea unei zone.

emiţător de pantă, echipament datorită căruia se asigură aterizarea unei aeronave în bune condiţiuni şi evitarea erorilor în menţinerea înălţimii corecte şi a direcţiei pe panta de aterizare.

emotiv la zbor, reacţie afectivă puternică şi de multe ori neaşteptată, ivită în timpul zborului, la un elev, pasager sau pilot, cu modificări în starea funcţională a organismului.

emoţionare, tulburarea psihică.

enciclopedie aviatică, tip de lucrare lexicografică, care sintetizează în ordine alfabetică termeni şi definiţii din domeniul aeronauticii.

energie cinetică, energia unui sistem fizic în care intervin mărimile ce caracterizează starea de mişcare a sistemului.

Engels, bază aeriană rusă, din estuarul Volgăi.

Enola Gay, numele mamei pilotului american, colonel Paul Tibbets, dat bombardierului B-29, care la 06.08.1945 a lansat bomba atomică asupra oraşului japonez Hiroshima.

entreplan, distanţa dintre aripile unui biplan.

Entreprise, portavion american, lansat la apă la 12.05.1938, implicat în luptele de la Midway 4 iunie 1942 cu aviaţia japoneză. Clasat la 01.07.1958.

EOP, dispozitiv elecrooptic, girostabilizat, pentru observare, identificare, localizare şi lovire a ţintei.

epavă, resturi, rămăşiţe ale unei aeronave, după un accident sau catastrofă aeriană.

epenglu, viraj în „ac de păr", de 180 de grade.

epolet, bandă scurtă din carton îmbrăcată cu stofă albastră; se pune pe umerii uniformei, peste care se aplică gradul (specialitatea).

epurator de aer, filtru de aer.

epurator de benzină, filtru de benzină.

epurator de ulei, filtru de ulei.

Scanned with OKEN Scanner

ERDE, prescurtarea pentru radiolocator Doppler, multimod cu capabilităţi de urmărire în timpul scanării ţintelor.

ergonomia cabinei, condiţii de pilotaj care să asigure adaptări optime pilotului.

eroare, greşeală.

ERICSSON-AESA, radar cu scanare electrică activă, cu capabilităţi de multi-undă.

eroare de bord, eroare de 10 până la 12 kilometri, acumulată de staţiile de bord, în fiecare oră de zbor.

eroare de cap, deviaţie la busolă.

eroare de orientare, greşeală în a şti poziţia punctelor cardinale în raport cu locul unde se află aeronava; a nu şti încotro să te îndrepţi.

eroare de pilotaj, greşeală de pilotaj.

eroare de zbor, greşeală în calcularea itinerarului.

eroare instrumentală, 1. greşeală dată de aparatele de bord; 2. greşeală în interpretarea (citirea) unui aparat de bord.

eroare la aterizare, greşeală în aprecierea venirii la aterizare.

eroare la decolare, greşeală de pilotaj în faze de decolare.

eroare în gamă, greşeală într-o evoluţie de acrobaţie aeriană, când figura nu „iese".

eroare în navigaţie, greşeală ivită în timpul zborului, care duce la pierderea orientării, când calculele nu sunt cele reale.

eroare umană, greşeala unui paraşutist, ca urmare a neaplicării instr. de salt sau indisciplină, după lansare.

escadră, flotilă de aviaţie comandată de un general.

Escadrila „Albă", subunitate a aviaţiei sanitare, pilotată de M. Drăgescu, Nadia Russo şi Marina Ştirbei (1942-1945).

Escadrila 109 Transport Planoare, (Băneasa) 7 sept. 1943, cdt. slt. Mircea Găbureanu.

Escadrila „LANCER", subunitate de aviaţie română, interoperaţională, dotată cu avioane supersonice, modernizate, computerele furnizând informaţii despre zbor şi avertizând pilotul despre neconcordanţa parametrilor sau defecţiuni.

escadrilă, subunitate a unei flotile de aviaţie, ce are în compunere un număr de 12 avioane, piloţi şi personal de deservire adecvat.

escadron, echivalentul unei escadrile (Anglia, Franţa).

escală, întreruperea zborului unei aeronave, într-un anume loc pe itinerar, pentru aprovizionare cu carburant, lubrifiant, îmbarcare (debarcare) de pasageri, efectuarea de mici revizii etc.

escamotabil, care poate fi escamotat, ascuns.

escamotare, operaţie prin care trenul de aterizare (roţile) unei aeronave se strânge în interiorul fuzelajului, a aripii sau sub motor, pentru reducerea

Scanned with OKEN Scanner

rezistenței la înaintare. Are ca efect un spor de viteză și creșterea puterii motorului, comparativ cu poziția „tren neescamotat".

escamotare automată, la presarea manetei de gaze spre înainte, după cuplarea postcombustiei, este acționat automat butonul de escamotare al trenului și se închid trapele.

escamotare far, acțiunea pilotului de a comanda intrarea farului de bot în locașul său, după decolare, pentru un zbor de noapte.

escamotare flaps, acțiunea pilotului (sau a mecanicului de bord) de a da comanda de intrare a flapsului în locașul său.

escamotare hidraulică, intrarea normală a trenului.

escamotare pneumatică, intrarea trenului de aterizare pe avarie.

escortă, formație de avioane de vânătoare, care însoțesc în zbor alte aeronave, asigurându-le protecția.

escortor, avion cu misiunea de a însoți o aeronavă în zbor.

eseiaj, verificarea făcută de către șeful de pilotaj, mai înainte de a fi lăsat să zboare singur la bord un elev-pilot, care a fost format de instructor în dublă-comandă. În raport de rezultat elevul va ieși la simplă-comandă.

Essex, (CV9) lansat la apă la 31.12.42, comandat de cpt. D.B. Duncan; clasat la 01.07.1973 (portavion american).

est, unul dintre cele patru puncte cardinale; răsărit; soare răsare.

estimare, prețuire, apreciere, evaluare.

estimă, determinarea punctului în care se află o aeronavă în zbor, ținând seama numai de drumul și viteza acesteia.

eșalon, înălțimea de zbor.

eșalon dat, înălțimea indicată de către un organ de dirijare, pentru fiecare aeronavă aflată în aer, în zona aerodromului.

eșalonare, poziția aeronavelor în timpul zborului, dispuse la diferite înălțimi și distanțe între ele.

eșalonare la decolare, decolare succesivă și intrare într-o anumită formație de zbor.

eșapament, ansamblu tehnic pentru evacuarea gazelor arse ale unui motor cu ardere internă.

eșapament al turbinei, dispozitiv de ieșire a gazelor de la motorul cu reacție al aeronavei.

eșapament de aer, evacuare, golire de aer.

eșarfă, fular, șal, bandă din stofă sau mătase, purtată uneori de piloți, ca fetiș.

ETADS, (Electrooptic Target Acquisition and Designation System) sistem electro-optic de recunoaștere și desemnare a țintelor.

etaj, menținerea de către conducătorul de zbor, în configurația de așteptare, a celui de al doilea avion, aflat în zona aerodromului (aeroportului) la un nivel de

Scanned with OKEN Scanner

altitudine superior celui la care zboară primul avion, care execută faza de aterizare, pentru a preveni coliziunea în aer.

etalarea înălţimii, a ajunge la aceeaşi altitudine.

etalon, model, tip.

etambou, cadru din spatele fuzelajului; cadrul din spate al flotoarelor unui hidroavion; axul de fixare a direcţiei avionului planorului, motoplanorului.

etanş, închis ermetic.

etapă de formare, durată de timp necesară deprinderii unei anumite teme de zbor în dublă comandă, durată de antrenament.

etapă de zbor, durată de zbor între două faze; interval de timp de execuţie a unui zbor.

eter, 1. spaţiu de emisie-recepţie; 2. spaţiu aerian.

ETIOPIAN AIR-LINE, companie aeriană din Etiopia.

etravă, partea din faţă a flotorului unui hidroavion.

EUP, aparat de bord, indicatorul unghiului de atac, marcat prin două sectoare linii galben-negru, cu bila ce oscilează între reperele ei, folosit în navigaţia aeriană, pe traiectoria ei (pentru unghi de atac permis linii galben-negru, pentru unghi de atac de avertizare linii roşu-negru).

EUROCOPTER, concern, constructor de elicoptere, înfiinţat la 16.01.1992 prin fuzionarea firmei franceze Aerospaţiale cu cea germană Messerschmitt-Boelkow-Blohm. La 24.12.2000 a semnat un contract de colaborare cu IAR Braşov, pentru construcţia elicopterului „Eurocopter".

evacuare, eliminarea, îndepărtarea dintr-un loc închis a gazelor arse.

evacuare a avionului, abandonarea avionului în caz de pericol.

evacuare a jetului, evacuare a gazelor arse de la motorul cu reacţie.

evacuare a rezervorului, golire a rezervorului de combustibil.

evaluare a deteriorării, stabilirea, estimarea unei stricăciuni produsă la bord.

evaziune aeriană, acţiune condamnată de lege, de a evada, fugi pe calea aerului, dintr-un loc într-altul, dintr-o ţară în alta, folosind o aeronavă din flota statului păgubit.

eveniment, întâmplare ieşită din comun, petrecută independent de voinţa pilotului, ce poate avea urmări nedorite.

eveniment de zbor, întâmplare remarcabilă, importantă, petrecută pe un teren de zbor sau în aer, cu caracter pozitiv ori negativ.

evidement, 1. reducere a turaţiei motorului; 2. golire; 3. scoaterea fantei de aripă.

evidenţa escadrilei, însemnări, înregistrări a tot ce ţine de activitatea escadrilei.

evidenţiat la zbor, persoană care s-a distins, remarcat, prin activitate deosebită, la zbor.

evoluţie, (aeriană) desfăşurare, mişcare de ansamblu executată de o aeronavă în zbor; succesiunea schimbărilor de poziţie ale aeronavei în aer.

Scanned with OKEN Scanner

evoluție orizontală, zbor executat în jurul axei longitudinale a avionul (planorului), ex: tonou.

evoluție verticală, zbor executat în configurația picaj.

evoluție a plafonului, schimbare a înălțimii norilor.

evoluție de grup, zbor a unui grup aerian.

evoluție de înaltă clasă, mișcare în aer a unei aeronave de înaltă școală, de un înalt nivel de pilotaj (acrobație aeriană).

evoluție în zbor, mișcare de ansamblu executată de o aeronavă în aer.

evoluție la sol, mișcarea aeronavei pe pământ.

evoluție necontrolată, zbor scăpat de sub controlul pilotului (ex: vrie din angajare).

ezitare, nehotărâre în luarea unei decizii în aer.

exactitate în zbor, precizie în pilotarea aeronavei în aer.

examen, mijloc de verificare și de apreciere a cunoștințelor elevilor piloți sau a piloților care susțin o treaptă superioară de calificare.

examen medical, verificare periodică a stării de sănătate.

examen periodic, cercetarea la diferite intervale de timp a gradului de sănătate a personalului navigant, tehnic, auxiliar etc.

excedent de aer, surplus de aer.

excedent de combustibil, surplus de combustibil, supraalimentarea aeronavei.

excedent de greutate, încărcare peste tarajul admis.

exces de putere specifică, posibilitatea unei aeronave de luptă ce prin accelerație să treacă de la o viteză de croazieră la una de maximă eficiență.

exces de viteză, surplus de viteză.

exces de zel, exagerare în activitatea de aerodrom.

excitație a eleroanelor, vibrație a aripioarelor, datorită desprinderii (curgerii) aerodinamice.

excitație a palelor, vibrație a palelor articulate ale rotorului, la elicopter.

exercițiu, acțiune fizică sau intelectuală care se repetă pentru a forma sau dobândi o deprindere.

exercițiu de aclimatizare, zbor de acomodare cu aeronava.

exercițiu de aclimatizare instrumentală, antrenament de acomodare cu zborul după aparatele de bord ale aeronavei (cu „cușca în cap").

exercițiu de apuntare, exercițiu de a pune roțile pe puntea special amenajată a unui portavion.

exercițiu de aterizare oarbă, exercițiu de aterizare după aparatele de bord, în dublă comandă, cu instructor, cu cabina acoperită (instructorul zboară la vedere).

exercițiu de pilotaj, exersare a tehnicii pilotajului.

exercițiu de zbor, executarea sistematică a temei de zbor.

exercițiu de zbor fără vizibilitate, zbor instrumental.

Scanned with OKEN Scanner

exercițiu în luptă aeriană, antrenament în dublă și simplă comandă de luptă aeriană.

exercițiu în zbor acrobatic, antrenament în dublă comandă pentru acrobație aeriană.

exercițiu la sol, antrenamentul parașutiștilor la saltea.

exercițiu plan la plan, temă de zbor în formație foarte apropiată.

exercițiu razmutant, zbor la firul ierbii.

exercițiu solitar, antrenament în zbor de unul singur.

Exopord, (Exercise Operation ORDez) ordinul de operații al exercițiului aerian.

exosferă, strat atmosferic între 500 km., până la aproximativ 3000 km.

experimentare prototip, încercarea și verificarea în zbor a aeronavei, după parametrii funcționali, fiind vorba de primul model (tip) cap de serie.

exploatare a atmosferei, încercarea atmosferei, cu sonda meteo, înaintea începerii zborului.

exploatare aeriană, cercetare a spațiului aerian.

exploatare la altitudine, cercetarea la mare înălțime a unei zone din spațiul aerian destinat înaltei acrobații (cu coborâre până la înălțimea minimă admisă).

exploatare meteo, cercetarea atmosferei / sonda meteo.

exploatare tehnică, program de asistență tehnică la pistă.

exploatare zilnică, verificare de rutină la aeronavă, anterior începerii zborului (se execută la linia de avioane).

explozie, 1. reacție fizico-chimică rapidă, în care se produce o cantitate mare de gaz la o temperatură înaltă, în cadrul unui lucru mecanic efectuat; 2. detonație produsă prin descompunerea unei substanțe explozive sau prin expansiunea unui gaz.

expoziție aerofilatelică, emisiune de timbre dedicate aviației.

expoziție aviatică, prezentarea, într-un cadru public, de fotografii, documente, obiecte, aeronave etc., cu scop propagandistic, demonstrativ sau didactic. Are caracter permanent sau temporar.

expoziție statică, prezentarea la sol a unor tipuri de aeronave.

extenuare, stare a organismului, care apare în urma unui efort de zbor de lungă durată sau acrobație aeriană, ce poate afecta fizicul și intelectul.

extinctor, aparat pentru stingerea unui incendiu, la bordul aeronavei, în compunerea căruia intră substanțe antiincendiare.

extincție, stingerea unui incendiu la bordul unei aeronave.

extra, element de compunere cu sens de „în afară".

extractor, dispozitiv al închizătorului unei guri de foc, cu care se extrage tubul cartușului, la deschiderea închizătorului.

extractoare, parașută de dimensiune mică, cu rol de a desface husa de pe cupola mare și care determină în primul moment extragerea cupolei și suspantelor.

extrados, porțiunea superioară a conturului profilului de aripă, cuprinsă între bordul de atac și cel de fugă (fața de deasupra a unei aripi de avion-planor).

Scanned with OKEN Scanner

extremă, (dreapta sau stânga) aeronavă care zboară în partea dreaptă ori stângă a aeronavei cap de formaţie.

extremitate, partea extremă, capăt, limită, capătul aerodromului (lizieră).

extremitate a aripii, parte terminală, capătul aripii.

extremitate a lonjeronului, capătul lonjeronului aripii.

Scanned with OKEN Scanner

FAA, Forțele Aeriene din Austria.

FAA, (Fuerza Aerea Argentina) Forțele Aeriene Militare din Argentina.

FAB, Forțele Aeriene Belgiene.

Fabrica IFIL Reghin, constructoare de avioane și planoare (în prezent desființată).

fabricație aeronautică, tehnica de a construi avioane, producția de avioane, planoare, elicoptere, motoplanoare.

fabricație cap-serie, aeronavă prototip-etalon, preserie.

fabrică de avioane, întreprindere industrială dotată cu sisteme de mașini, instalații tehnice de fabricație și aparatură de verificare pentru construcția de aeronave.

fabrică SET, prima fabrică de avioane din București, înființată în anul 1923.

FAC, 1. controlor de trafic înaintat; 2. Forțele Aeriene Croate.

factor de corecție, coeficient de corecție.

factor de flotabilitate, coeficient de rezervă la flotabilitate, la flotoarele unui hidroavion.

factor de formă, coeficient de formă la calculul rezistenței la înaintare.

factor de risc, ceea ce determină un anumit procent de primejdie, de punere în pericol a vieții pilotului (pasagerilor).

factor de sarcină, raportul dintre portanța aripii într-o evoluție aeriană oarecare a avionului și greutatea acestuia; poate fi pozitiv sau negativ.

factor de siguranță, coeficient de securitate al zborului.

factor de similitudine, coeficient de asemănare, potrivire.

factor de simultaneitate, coeficient de punere în funcțiune a motoarelor avionului (bimotor, trimotor, cvadrimotor etc.) în condiții de simultaneitate.

factor de turbulență, coeficient de turbulență a unei scurgeri aerodinamice.

factor „G", accelerație gravitațională.

factor normal de sarcină, termen aerodinamic, cu aplicabilitate practică, care determină metoda de analiză a zborului în regim normal de sarcină, creșterea sau descreșterea manevrelor de zbor.

factor ridicat de risc, factor de primejdie accentuat, determinat de anumite cauze la bord, în timpul zborului.

factor stabil, coeficient de durabilitate, de permanență.

FAF, siglă pentru Forțele Aeriene Franceze.

fagure, panou din fibră de carbon și aliaje ușoare ce protejează compartimentul de avionică, din spatele cabinei.

Scanned with OKEN Scanner

fagure înveliş, înveliş constând dintr-un miez în formă de fagure de albine şi din două pânze, care acoperă miezul.

fagure structură, structură uşoară, rezistentă, cu interior din celule hexagonale, din benzi metalice, subţire, lipite şi îndoite între ele, folosite la diferite organe ale aeronavei.

FAI, organizaţie pentru promovarea cooperării internaţionale în domeniul aviatic, al zborului şi propagandă aeronautică (Federaţia Aeronautică Internaţională, cu sediul la Paris).

FAM, prescurtare pentru Forţele Aeriene Militare.

familie de hiperbole, hiperbole care au aceleaşi focare.

fanion, steguleţ din pânză albă şi roşie, folosit pentru semnalizări pe un aerodrom.

fantă, spaţiul dintre bordul de atac al aripii şi voletul acesteia, care permite trecerea accelerată a curentului de aer, de pe partea inferioară a bordului de atac, pe extrados.

fantă de răcire, sistem de admisie a aerului, necesar răcirii motorului în timpul zborului.

FAR, siglă pentru Forţele Aeriene ale Rusiei.

far, corp luminos, construit sub formă de fascicul luminos, divergent, montat în botul sau planurile avionului, pentru iluminarea pistei la zborul de noapte sau semnalizare.

far aeronautic, lumină ajutătoare pentru navigaţia aeriană.

far alternativ, far cu lumină variabilă.

far anticoliziune, far de semnalizare contra ciocnirilor.

far băgat, poziţia farului de bot, după faza decolării.

far cu sclipiri, lumină intermitentă, cu perioada luminoasă mult mai scurtă decât cea întunecoasă.

far de aerodrom, proiector luminos de aerodrom, folosit la zborul de noapte.

far de aeronavă, lumină de aeronavigaţie a aeronavei.

far de aterizare, far montat în botul sau aripa avionului, folosit pentru iluminat la zborul de noapte sau ceaţă (în poziţia de „rulaj", după contactul cu PDA).

far de babord, lumină de semnalizare, pe partea stângă a aeronavei.

far de „bot", proiector montat pe trenul de faţă (bot).

far de „burtă", far roşu cu sclipiri – Luci – amplasat sub fuzelaj, de identificare optică de la distanţă, noaptea.

far de „cap", radiofar de cap; radiofar de aliniere al pistei.

far de „cap" de ceaţă, radiofar de aliniere al pistei, folosit pe timp ceţos, nefavorabil.

far de distanţă, lumină indicatoare, vizibilă de la depărtare, începând de la limita de balizare.

far de hidroplanare, lumină de semnalizare pentru canalul de amerizare.

Scanned with OKEN Scanner

far de identificare, lumină de navigație și identificare existentă pe partea dorsală a aeronavei, de culoare roșie.

far de nori, far pentru determinarea înălțimii norilor.

far de orizont, lumină cu fascicul circular.

far de rută, lumină distinctivă, de traseu (itinerar).

far de sector, lumină de semnalizare vizibilă dintr-un anumit sector (lumină direcțională).

far de semnalizare, sistem luminos de semnalizare.

far de spate, lumină albă, din coada aeronavei.

far de tribord, lumină de semnalizare pe partea dreaptă.

far fix, proiector cu lumină constantă.

far hertzian, radiofar; ansamblu de instalații de semnalizare prin radio, folosit pentru ghidarea unei aeronave în aer.

far identificator, proiector luminos de identificare în timpul zborului pe itinerar.

far jalonator, far luminos pentru jalonarea unui traseu; far de linie.

far lateral, far montat la aripă.

far „LUCI", far rotativ montat pe fuzelaj (sus sau jos) culoare roșie cu sclipiri, folosit pentru semnalizarea prezenței aeronavei în aer.

far luminos, lumină de semnalizare.

far Marker, radiofar de marcaj.

far omnidirecțional, far orientat pe toate direcțiile.

far roșu, far cu sclipiri de la stația de radiolocație, trei puncte-linie, trei puncte-linie, care înseamnă acasă.

far scos, poziția farului de bot, în configurația de aterizare.

far turnant, lumină de semnalizare rotativă, de regulă de culoare roșie.

FARM, Forțele Aeriene ale Republicii Moldova.

FARNZ, Forțele Aeriene Regale din Noua Zeelandă.

fascicul de apropiere, zonă de echisemnal; ghidare a radiofarului de apropiere.

fascicul de aterizare, fascicul radar de aterizare a unui avion, care-l ghidează pe direcția PDA.

fascicul de cabluri, mănunchi / tubulatură de cabluri.

fascicul ILS, totalitatea razelor luminoase ale sistemului ILS (vezi ILS).

fascicul luminos, totalitatea razelor de lumină, care trec printr-o anumită regiune din spațiu.

fascinația zborului, atracția irezistibilă pentru a zbura.

FASSBURG, bază aeriană din Germania.

fatigmetru, aparat pentru măsurarea oboselii materialelor folosite în construcțiile aeronautice.

față depresionară, suprafață de depresiune a aripii sau ampenajului orizontal.

Scanned with OKEN Scanner

FAU, prescurtare pentru Forţele Aeriene din Ucraina.

fază, etapă, regim, interval de timp, formă de instruire în zbor.

fază comună, etapă de instruire într-o şcoală civilă de zbor cu motor, care cuprinde ture de pistă, maniabilităţi, raiduri.

fază de zbor, interval de timp în care are loc o anumită evoluţie aeriană, desfăşurată eşalonat sau în totalitatea ei.

fază de zbor cu comandă, ghidare programată.

fază de zbor în cabraj, regim de zbor în urcare.

fază de zbor în coborâre, regim de zbor în panta de coborâre.

fază de zbor în croazieră, regim de zbor în croazieră (viteză mai mică decât cea maximă, pentru reducerea consumului de combustibil, precum şi uzura aeronavei).

fază specială, formă de instruire dintr-o şcoală de pilotaj, care cuprinde acrobaţie aeriană elementară, zbor de rezistenţă la diferite înălţimi, raiduri în patrulater.

fază staţionară, regim de zbor cu viteză constantă.

FDR, (Flight Data Recorder) înregistrator de zbor, cutie neagră.

federaţie aeronautică, organizaţie, legal constituită pentru propagarea intereselor aeronauticii.

fenestron, rotor anticuplu carenat.

fenomen aeronautic, aspect, situaţie sau întâmplare, care, producându-se surprinde prin noutate ori raritatea sa, conducând la obţinerea de elemente (date) inedite folosite în cercetările aeronautice.

fenomen critic, comportare anormală a unei aeronave, datorată factorilor perturbatori externi sau acţiunilor greşite ale pilotului, ce pun în pericol securitatea zborului prin pierderea stabilităţii.

fenomen Flutter, fenomen de vibraţie al aripii, ce duce la un efect dezastruos, exercitând forţe la care structura nu rezistă, fisurându-se ori rupându-se.

fenomen meteo, orice aspect al naturii în mişcare, care poate schimba starea vremii (furtună, ploaie, grindină, ninsoare, fulger, vânt etc.)

fenomen CAT, turbulenţe în aer limpede.

fenomen CNIS, autocabrajul aeronavei, ca urmare a creşterii nerecomandate a incidenţei şi suprasarcinii de zbor. Poate apare la viteze supersonice mari sau la viteze transonice pe durata frânării vitezei, de la supersonic la subsonic.

fereastră, vizor de inspecţie (control).

fereastră culisantă, fereastra din cabina de pilotaj, care poate aluneca pe o tijă de ghidaj.

fereastră de urgenţă, ieşire de urgenţă pentru echipajul unui avion cargo, în caz de necesitate.

fereastră de vizitare, orificiu de control al scripeţilor sau cablurilor de comandă ale aeronavei (în locuri puţin accesibile).

Fernic Ionel (1901-1938), pilot şi paraşutist sportiv, compozitor al înălţimilor.

Scanned with OKEN Scanner

ferură, piesă metalică folosită pentru asamblarea diferitelor elemente componente constructive ale unei aeronave.

feston, extindere parțială a bordului de atac al cupolei parașutei.

fezabilitate, caracter realizabil al unui lucru.

fiabilitate, aptitudinea unui sistem tehnic, subsistem, bloc, ansamblu etc., de a-și îndeplini funcția specifică în condiții date, de-a lungul unei perioade determinate (în practică se mai numește siguranță în funcționare).

Fiat Avio, firmă italiană, constructoare de aeronave.

fibră de carbon, material compozit folosit la armarea componentelor termoplastice, cu 30% mai ușor decât aluminiul (ex. trapele trenului de aterizare, nișele lansatoarelor etc.)

fidelitatea aparatelor de bord, precizie în funcționarea instrumentelor și aparatelor de la bordul unei aeronave.

fido, dispozitiv elementar de îndepărtare a ceții de pe terenul de zbor, prin folosirea unei lămpi cu petrol.

Fighter Command, Comandamentul aviației de vânătoare a RAF (Anglia).

figură acrobatică, procedeu folosit în timpul unei acrobații aeriene, pentru a schimba sensul evolutiv.

filare, zbor aproximativ orizontal, la înălțime mică și, care, de regulă începe la 0,25 – 0,15 m., pentru a se reduce viteza de aterizare.

fileu de aer, (fileuri) scurgerea particulelor de aer în jurul unui profil de aripă sau altă parte componentă a aeronavei.

film de instrucție, film-peliculă, folosit la fotomitralieră pentru instruire aeriană (tragere aeriană).

film „muncit", expresie folosită la executarea unui film de interceptare în „condiții extreme".

filtrare, acțiunea de a trece printr-un filtru un lichid, separându-l de impurități (corpuri străine).

filtrare meteo, analiză a informațiilor meteorologice.

filtru, dispozitiv, aparat pentru separarea unui fluid de substanțele solide aflate în compunerea sa.

filtru antipraf, plasă metalică protectoare de praf (nisip).

filtru de aer, dispozitiv filtrant, care are rolul de a nu permite intrarea în motor a diferitelor corpuri străine, dăunătoare bunei funcționări a acestuia; filtru de admisie a aerului.

filtru de benzină, dispozitiv cu rol de a filtra eventualele impurități.

filtru de blocare, filtru electric de bandă îngustă montat în serie într-un circuit mai complex, pentru blocarea trecerii paraziților de o anumită frecvență.

filtru de combustibil, dispozitiv de separare a impurităților din combustibilul cu care se aprovizionează aeronavele.

filtru de bloc, bloc al filtrelor de combustibil ale turboreactoarelor.

Scanned with OKEN Scanner

filtru de ulei, dispozitiv care separă din ulei impuritățile.

filtru de umplere, filtrarea benzinei (a petrolului) atunci când se umple rezervorul de combustibil; filtru este confecționat dintr-o pâlnie și o piele de căprioară.

filtru fagure, filtru în formă de fagure de albină, la colectorul sufleriei (tunelul aerodinamic).

filtru optic, ecran colorat, din sticlă, gelatină sau lichid aflat într-o cutie transparentă, care permite trecerea radiațiilor de anumite lungimi de undă sau obstacole – parțial – lumina dintr-un anumit domeniu al lungimilor de undă. Este folosit în aviație la realizarea ecranelor minime colorate.

filtru optiacustic, dispozitiv care ajută la absorbția selectivă sau totală a sunetului, în construcția atenuatoarelor de zgomot (ex. căștile de protecție a personalului tehnic de pistă, la aviația reactivă).

filtru pieptene, filtru cu mai multe nivele de filtrare a uleiului de aviație.

filtru sonor, sistem de circuite electrice sonore cu care se filtrează oscilațiile de anumite frecvențe.

finețe, raportul dintre portanță și rezistența la înaintare a unei aeronave; valorile mari ale acestui raport (care este în funcție de incidență) caracterizează calitățile de zbor ale acesteia. În tunelul aerodinamic, finețea este raportul dintre portanța profilului de aripă și rezistența (simulată) la înaintare, a acestuia.

finețe a planorului, raportul dintre distanța parcursă și înălțimea pierdută.

finețe de suprafață, finisare exterioară a suprafețelor aparatului de zbor.

finețe în zbor, precizie de pilotare în zbor.

finețe supersonică, calitate aerodinamică, în zbor supersonic.

fir de masă, cablu de punere la pământ, la un sistem electric.

fir de securitate, fir cu rezistență determinată, care leagă cablul de declanșare de sacul parașutei, pentru a evita o declanșare nedorită.

fir director, 1. axa pistei; 2. sistem de iluminare nocturnă, pe direcția axului pistei (balizaj) de la radiofarul îndepărtat, până la pragul pistei de aterizare.

First on the target, first shuting, câștigă pilotul care ajunge primul în zona de luptă și trage primul – regula de aur a luptei aeriene moderne.

„FISHBED", codificare NATO pentru avionul MIG-21.

fisurare, producerea unei crăpături, pe un organ al aeronavei (lonjeron, bloc motor etc.).

fisurare de aripă, plesnitură a structurii sau învelișului aripii aeronavei (avion, planor).

fisurare la oboseală, cedare de material, ca urmare a solicitării mai mult sau mai puțin îndelungate a aeronavei în aer.

fisură, discontinuitate apărută în construcția pieselor componente ale unei aeronave (lonjeron, nervură, cilindru etc.) de forma unei crăpături fine, la suprafața sau interiorul piesei.

Scanned with OKEN Scanner

fişa motorului, formular/diagramă de caracteristici tehnico-tactice ale funcţionării motorului de avion/elicopter. Evidenţa orelor de funcţionare a unui motor de aviaţie.

fişă, piesă de capăt a unui conductor electric, folosită la racordarea ei la altă conductă, prin intermediul unei prize.

fişă de apreciere, foaie de notare cu calificative de zbor.

fişă de incident, raport referitor la producerea unei avarii (la sol, în timpul zborului).

fişă de vizită, formular de verificări înaintea zborului.

fişă de zbor, plan de zbor.

fixare brad, fixare a paletelor turbinei cu coadă în formă de brad.

fixare pală, element de prindere şi siguranţare a palei la butucul elicei.

fixator, piesă utilizată la lucrări de asamblare pentru fixare într-o poziţie potrivită a tablelor cu găuri de nit (montarea tablelor pe fuzelaj, aripi, ampenaj).

flamă, flacără.

flamă scurtă, flacără de aprindere din camera anterioară de ardere.

flanc, extremitate, parte laterală a unei formaţii de zbor, a unui dispozitiv aerian de luptă.

„FLANKER", codificare NATO pentru avionul SUHOI-27.

flanşă, piesă de legătură, folosită la legarea armăturilor de conducte sau două conducte între ele.

flaps, dispozitiv de hipersustentaţie, montat la bordul de fugă (scurgere) al aripilor unui avion (planor) pentru mărirea portanţei maxime.

flaps complet, comanda flapsului, în configuraţia de aterizare, pentru mărirea completă a portanţei şi scăderea vitezei.

flaps de bord de atac, organ de hipersustentaţie plasat la bordul de atac al aripilor.

flaps indicator, indicator de pornire al voletului.

flaps intermediar, flaps scos pe jumătate.

flaps pe a doua poziţie, comanda dată flapsului, în configuraţia de aterizare finală.

flaps pe prima poziţie, comanda flapsului, în procedura de aterizare (15-25 grade) în vederea măririi portanţei şi implicit micşorarea vitezei de aterizare.

flaps primar, comanda dată de pilot pentru scoaterea flapsului pe prima poziţie.

flaps supradimensionat, flaps mărit pentru îmbunătăţirea caracteristicilor de zbor al avionului la viteze mici.

flash, tub electric care produce o luminaţie puternică, de scurtă durată, folosit la construcţia laserelor.

fletner, aripioară suplimentară articulată, la bordul de fugă al unui eleron, profundor sau direcţia avionului, cu rol compensator aerodinamic al reacţiei comenzilor (reduce reacţia acestora).

Scanned with OKEN Scanner

fletner debordant, servocompensator aerodinamic cu coarne.

fletner de pală, fletner de compensare al palei elicopterului, montat la bordul de scurgere.

fletner reglabil, servocompensator aerodinamic care se poate mări sau micşora.

Fliegerdivision, forţă aeriană austriacă.

FLIR, sesizor optic în infraroşu, ce detectează ţintele de la mare distanţă.

Fly-By-Wire, sistem de comenzi de tip digital.

Flygvapnet-FV, aviaţia militară suedeză, înfiinţată la 01.07.1926, în scop defensiv.

FLOGGER, codificare NATO pentru avionul MIG-23.

flotă aeriană, 1. totalitatea parcului de avioane ale unui stat; 2. grup important de avioane (elicoptere) de luptă, care zboară împreună sau sunt destinate unei anumite zone, sub conducere unică.

flotilă, unitate militară de aviaţie cu efective şi dotări în material volant şi deservire corespunzătoare ducerii acţiunilor de luptă.

flotilă de hidroaviaţie, unitate de aviaţie dotată cu hidroavioane.

flotor, corp plutitor, folosit la amerizarea hidroavioanelor, compus din lemn, metal sau material plastic, închis ermetic.

flotor de extremitate, flotor montat la extremitatea aripii hidroavionului.

flotor escamotabil, flotor care se poate retracta (trage în interior), montat la extremitatea aripilor, pentru echilibrarea hidroavionului pe apă.

flotor gonflabil, flotor care este confecţionat din materiale speciale, putându-se umfla automat în cazul unei amerizări forţate.

flotor ventral, flotor montat sub fuzelaj.

Flower, tip constructiv de flaps.

FLS, baliză luminiscentă, care emite în cod Morse, semnalul radiofarului apropiat.

fluaj, fenomen de deformare permanentă şi treptată a piesei care suportă solicitări, pe o anumită perioadă de timp.

fluid, corp lichid sau gazos, care îşi schimbă forma sub influenţa unei forţe mici.

fluid aerodinamic, curgere gazoasă care îşi schimbă forma sub acţiunea unei forţe (de regulă în tunelul aerodinamic).

fluid motor, agent motor.

fluorescenţă, transformarea luminii în radiaţii ultraviolete sau radiaţii luminoase, sub acţiunea anumitor substanţe.

flutter, 1. fenomen vibratoriu, asemănător bătăilor aripilor fluturelui, care se produce pe orice element aerodinamic, fixat la un singur capăt, ce se deplasează în atmosferă cu o anumită viteză; 2. apariţia „fluturării" poate fi cauzată şi de curgerea turbulentă a unor fileuri de aer, datorată modificărilor aduse structurii aeronavei.

fluturare, oscilaţiile structurii elastice, produse de forţe aerodinamice.

Scanned with OKEN Scanner

fluturaș, forma impulsului țintei în regim de încadrare al radiolocatorului de bord.

fluturaș de staniol, foiță de staniol destinată derutării sistemelor de detecție radar.

flux, curent.

flux de aer, curent de aer (comburant) pentru întreținerea arderii.

flux de aer refulat, flux de aer deplasat de către un compresor.

flux de eșapament, curent de gaze de eșapament.

flux de gresaj, curent de ungere în motor.

flux de informație, raportul dintre cantitatea de informație și timpul de transmitere.

flux de jet, curent de gaze arse ale motorului cu reacție.

flux electric, produsul dintre inducția electrică și aria suprafeței perpendiculare pe ea, pe care o străbate.

flux indus, curent de aer deplasat spre în josul palei elicopterului.

flux luminos, sursă de energie luminoasă emanată de un izvor de lumină, într-o unitate de timp.

flux magnetic, totalitatea liniilor de forță care trece printr-un corp oarecare.

flux mixt, curgere luminoasă și turbulentă.

flux periodic, flux care se produce la diferite intervale de timp.

flux primar, flux primar al motorului cu reacție cu dublu flux.

flux reactor, flux principal al motorului cu reacție cu dublu flux.

flux secundar, flux de gaze, secundar, în motoare cu reacție cu dublu flux.

flux termic, curent generat de căldura din atmosferă.

flux turbionar, curent de vârtejuri.

fobie, frică de a zbura.

foc, 1. incendiu la bord; 2. comanda de tragere în timpul unei lupte aeriene; tipuri: concentrat, de flanc, oblic, direct, încrucișat.

foc antiaerian, tragere de baraj pentru respingerea atacului aerian inamic.

foc de jalonare, far amplasat pe un itinerar (aerian) menit să asigure continuitatea orientării prin semnale luminoase.

foc la bord, incendiu la bordul unei aeronave (ardere violentă cu flacără și dezvoltare de căldură).

focarul aripii, punctul de pe coada aripii, în raport cu care nu se schimbă momentul aerodinamic la variația unghiului de incidență.

Focke Heinrich (1890-1979), primul constructor german de elicopter, utilizat în practică și dat în exploatare în 1937.

focos, dispozitiv care declanșează explozia proiectilului pe traiectorie, la o anumită distanță față de țintă.

focos de proximitate, dispozitiv care declanșează explozia proiectilului pe traiectorie, la o anumită distanță față de țintă.

Scanned with OKEN Scanner

Fogia, bază aeriană din Italia.

foiță de staniol, staniol folosit la bruiaj.

Fokker, fabrică de avioane din Olanda.

Fondul Național al Aviației, înființat la 30.04.1931 prin timbrul aviației.

Forca Aerea Brasiliera, Forțele Aeriene Braziliene.

Forrestal, portavion american lansat la apă la data de 27.10.1955, fiind în activitate pentru antrenamentele piloților ambarcați.

formație, dispunere într-o anumită ordine.

formație de avioane, dispunerea a două sau mai multe avioane într-o anumită ordine de zbor, fiind compusă din avionul cap și coechipieri.

formație de nori, tip de nori, dispersați sau compacți dispuși spre o anumită direcție.

formație de turbioane, dispunere de vârtejuri.

formație de zbor, dispozitiv de zbor compus din mai multe aeronave. Poate fi în șir indian, în linie, romb, cocor, în „V" etc.

formație „Diamant", formație standard de zbor, patru avioane dispuse în romb, două acrobație aeriană.

formație standard, formație de zbor tipică.

formă aerodinamică, formă geometrică exterioară a unui corp aerodinamic solid, care asigură acestuia o rezistență pasivă minimă, la înaintarea prin aer.

formă carenată, formă aerodinamică cu rezistență mică la înaintare.

formă de intrare a aerului, configurație a ajutajului de intrare a aerului la motor.

formă de teren, configurație a terenului de zbor.

formă de zbor, cele mai bune condiții fizice și intelectuale ale unui pilot; stare de maximă capacitate de efort a organismului, obținută prin antrenament de zbor, disciplină, viață ponderată, sport etc.

formă futuristică, formă constructivă ciudată, dată unei aeronave (ex. „aripa zburătoare").

formă supersonică, configurație aerodinamică a avionului supersonic.

formulă aerodinamică, schemă aerodinamică.

formulă altimetrică, schemă barometrică pentru înălțime.

formulă aripă zburătoare, schemă aerodinamică de tip aripă zburătoare.

formulă a vitezei la altitudine, schemă aproximativă a vitezei aeronavei la înălțime.

formulă a vitezei la sol, schemă aproximativă a vitezei aeronavei în vecinătatea pământului.

formulă a undei de șoc, schemă de aproximare a undei de șoc drepte.

formulă barometrică, schemă altimetrică pentru înălțime.

formulă Canard, schemă aerodinamică de tip „Canard".

formulă de avion, schemă constructivă de avion.

Scanned with OKEN Scanner

formulă de elicopter, schemă constructivă de elicopter.

formulă de frecare turbulentă, schemă aproximativă pentru frecare în scurgere turbulentă.

formulă de planor, schemă constructivă de planor.

formulă dublu flux, schemă constructivă a motorului cu reacție în dublu flux.

formulă dublu rotor, schemă constructivă de compresor cu rotor dublu.

formulă tactică avion, caracteristici tehnico-tactice ale unui avion.

formulă tactică elicopter, caracteristici tehnico-tactice ale unui elicopter.

formulă tactică planor, caracteristici tehnico-tactice privind un aparat de zbor fără motor.

fortăreață strategică, avion de mare capacitate, conceput pentru transportul bombei termonucleare.

fortăreață zburătoare, denumire dată avionului de bombardament de dimensiuni mari, folosit în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (ex. „Liberator B-24", „B-17").

forțaj, regim de lucru al motorului cu reacție peste puterea maximală normală, prin acționarea manetei de gaze, trecută de „pragul forțajului".

forțaj excepțional, forțaj care permite o tracțiune de 95 KN, timp de 3 minute, în regim supersonic, la altitudine de până la 4000 metri.

forțaj total, poziționarea manetei de gaze pe **„Forțaj Maxim"**.

forță, putere, tărie, care acționează în câmpul gravitațional normal asupra unui kilogram masă.

forță aeriană, 1. capacitatea totală în aparate de zbor a unui stat; 2. doctrină operațională în domeniul aviației militare.

forță aeriană militară, totalitatea aparatelor de zbor militare a unei flote aeriene. După caracteristicile tehnico-tactice și utilizare, se împarte în: aviație de vânătoare, bombardament, asalt, torpiloare, auxiliară (transport, desant, sanitară etc.).

forță aerodinamică, mărime (putere) care apasă pe suprafața portantă a unui avion sau un profil de aripă din tunelul aerodinamic ori în timpul zborului.

forță aerodinamică totală a palei, (elicopter) efect global al forțelor elementare, cu punct de aplicare în centrul aerodinamic al palei.

forță ascensională, forță de urcare.

forță centrifugă, forță de inerție, egală și de sens contrar forței centripete, pe timpul mișcării curbilinii a unui punct material. În aviație, forța care acționează asupra unei aeronave aflată în mișcare de rotație, tinzând s-o deplaseze pe axa de rotație.

forță centripetă, forță egală și opusă celei centrifuge, care menține un corp rotitor pe traiectoria circulară.

forță cinetică, energia pe care o produce un corp în mișcare.

forță de ascendență, forță de urcare.

Scanned with OKEN Scanner

forţă de demaraj, puterea de pornire a motorului.

forţă de derapaj, forţa de alunecare laterală pe pământ la aterizare.

forţă de descendenţă, forţă de coborâre.

forţă de giraţie, forţă de autorotaţie la elicea elicopterului.

forţă de gravitaţie, forţă care face ca toate corpurile să se atragă între ele.

forţă de impulsie, componentă a forţei de tracţiune, care imprimă avionului o mişcare progresivă.

forţă de inerţie, proprietatea unui corp de a-şi păstra starea de mişcare sau repaus în care se află, atâta timp cât nu este supus acţiunii unei forţe exterioare.

forţă de jet, putere a jetului la motorul de avion cu reacţie.

forţă de percuţie, forţă de ciocnire.

forţă de propulsie, forţă care generează o mişcare de înaintare.

forţă de rezistenţă la înaintare, forţă de opunere, componentă a forţei aerodinamice care acţionează asupra unei aeronave în timpul zborului.

forţă de sustentaţie, forţă verticală care împinge în sus aeronava.

forţă de tracţiune, 1. puterea motorului, transformată de elice în forţă de tracţiune, necesară obţinerii vitezei de deplasare a aeronavei pe sol şi în aer; 2. forţă la cârligul de remorcare al avionului remorcher de planoare; forţa exercitată de un avion remorcher asupra unui planor tractat.

forţă de translaţie, componentă a forţei de tracţiune, care imprimă avionului mişcarea de translaţie.

forţă de urcare, forţă ascensională.

forţă (a) elicei, puterea de tracţiune a elicei avionului.

forţă instantanee, forţă care se produce foarte repede.

forţă laterală, componentă a forţei aerodinamice totale.

forţă majoră, situaţie în care pilotul nu poate acţiona după voinţă, din cauza unor împrejurări dominante.

forţă morală, energie morală, capacitate etc.

forţă (a) motorului, puterea motorului de avion de a realiza tracţiunea elicei sau propulsia, în vederea zborului.

forţă motrice, forţă care produce o mişcare.

forţă normală, forţă obişnuită, comună, componentă a forţei aerodinamice.

forţă portantă, forţă de susţinere, componentă a forţei aerodinamice, perpendiculară pe direcţia vitezei unui corp în mişcare, care acţionează asupra acestuia.

forţă portantă totală, însumarea forţelor de portanţă pe toate palele unui elicopter.

forţa totală aerodinamică, rezistenţa aerului în timpul deplasării (mişcării) aripii aeronavei.

forţă transversală, forţă care se manifestă perpendicular pe lungimea aeronavei.

Scanned with OKEN Scanner

forțe aeriene, totalitatea aviației militare a unui stat, care cuprinde aviația de vânătoare, de bombardament (inclusiv strategic) de cercetare și recunoaștere, transport, auxiliară etc., atât aviația terestră cât și ambarcată pe portavioane.

Forțele Aeriene Române, totalitatea efectivelor umane și material volant din aeronautica militară română.

fotofobie, sensibilitate la lumină; se elimină de către pilot prin folosirea ochelarilor de zbor fumurii sau viziera globului.

fotogramă, fotografie luată din avion pe baza căreia se pot face măsurători precise asupra reperelor obiectivelor reproduse.

fotomitralieră, aparat folosit pentru verificarea tragerilor aeriene; fotografiile dau posibilitatea să se studieze eficiența tragerilor.

Fourious, portavion britanic, primul din lume (1914) Royal Navy.

Fowler, aripioară de hipersustentație montată la bordul de fugă al aripii, pentru a-i mări portanța maximă. Spre deosebire de flaps, se deplasează înapoi când intră în acțiune, mărind suprafața portantă.

„FOXBAT", codificare NATO pentru avionul MIG-25.

Franclin D. Roosevelt, portavion american, lansat la 27.10.1945, primul dotat cu avioane reactive; scos din serviciu la 01.10.1977.

frânare, încetinirea mersului (rulării) aeronavei pe sol.

frânare asimetrică, frânarea aeronavei este lipsită de simetrie din diferite cauze: blocarea unei roți, ieșirea din pista betonată, hidroplanare etc.

frânare cu discuri, sistem de frânare al roților cu discuri din materiale compozite, pe bază de carbon.

frânarea avionului, încetinirea vitezei, după contactul cu solul, la aterizare, prin acționarea frânelor, iar în cazul unui avion supersonic și a parașutei de frânare.

frână, dispozitiv adaptat la roțile aeronavei pentru a-i micșora viteza.

frână aerodinamică, dispozitiv de hipersustentație, montat în structura avionului (de obicei în aripi) pentru a-i micșora viteza de înaintare în aer.

frână blocată, defecțiune în sistemul de frânare, echivalentă cu aterizarea pe „burtă" fără roți (tren escamotat).

frână de apuntare, instalație specială la bordul unui portavion, datorită căreia avionul este agățat de finisuri (sistem de corzi de-a curmezișul punții) fiind oprit din rulaj după contactul roților cu puntea. În coada avionului există un cârlig de agățare.

frână de avarie, sistem tehnic de frânare, care se folosește atunci când nu lucrează frâna principală de serviciu.

frână de coamă, frână aerodinamică montată pe coama avionului.

frână de fuzelaj, frână aerodinamică montată deasupra fuzelajului central în spatele cabinei de pilotaj

frână de parking, frână de parcare.

frână de picaj, frână aerodinamică pentru limitarea vitezei în picaj.

Scanned with OKEN Scanner

frână de picior, sistem de frâne cu pedale.

frână de rotație, amortizor de vibrații a roții din față (roata de bot) a trenului de aterizare.

frână electromagnetică, sistem de frânare cu comandă electromagnetică.

frână parașută, parașută de dimensiuni reduse, din material rezistent la temperatură mare, care este declanșată de pilot, după contactul avionului cu reacție cu pista, pentru reducerea vitezei.

frână pneumatică, frână acționată de aer comprimat.

frecare, interacțiunea a două corpuri aflate în contact; forța pe care o exercită un corp altuia când acesta se freacă de el.

Frecce Tricolore, formație de acrobație aeriană din Italia.

frecvență electrică, mărime pozitivă caracteristică unui fenomen periodic (unde, oscilații) egală cu nr. de oscilații complete (cicluri) produse în unitate de timp.

fretaj, formă de uzură a unui material ce se caracterizează prin îmbinarea efectului de oboseală a suprafeței piesei cu acela de coroziune; se manifestă în construcțiile aeronautice la îmbinările prin strângere.

fricțiune, frecare; efectul forțelor care opun rezistență mișcării unor suprafețe în contact.

FRM, siglă pentru Federația Română de Modelism.

FRN, sigla Forțelor Regale Norvegiene (aeriene).

„FROGFOOT", codificare NATO pentru avionul SUHOI-25.

front, strat de discontinuitate între două mase de aer adiacente, deosebite ca proprietăți. Linia de intersecție a acestui strat cu suprafața orizontală la nivelul zero m.

front baric, sistem baric, repartiție a presiunii atmosferice în zone de presiune ridicată sau scăzută.

front cald, masă de aer cald care înaintează ascendent peste o masă de aer mai rece.

front de furtună, agitație atmosferică care devine totdeauna foarte puternică, cu rafale de vânt din toate direcțiile.

front de șoc, mișcare a undei de șoc.

front în rafale, vânt ce bate în rafale.

front noros, front al unui sistem de nori.

front rece, masă de aer rece, care pătrunde pe sub o masă de aer cald, iar între ele se formează un strat (front) rece.

front rece la sol, zonă frontală rece, la suprafața pământului.

„frunză moartă", intrarea avionului în vrie plată, când forțele aerodinamice devin nule, iar aparatul nu mai poate fi controlat de către pilot; căderea este asemănătoare cu a unei frunze ce vine spre pământ.

fuior, căderea parașutistului cu suspantele răsucite, cu minime șanse de scăpare.

„FULCRUM", codificare NATO pentru avionul MIG-29.

Scanned with OKEN Scanner

fulger, fenomen, descărcare electrică violentă între două medii încărcate cu electricitate de sens contrar, cu efecte dezastruoase asupra unei aeronave, care se manifestă atât în nucleul furtunii, cât și-n afara lui.

fulger globular, fenomen meteorologic întâlnit la mare altitudine.

Full Authority Digital Engine Control, regulator al motorului, complet digital.

fumigen, producător de fum. În aviație, lumânare fumigenă, care, sub forma unui tub, conține o substanță fumigenă folosită la marcarea evoluției unui avion în zbor acrobatic sau a unui parașutist în cădere liberă (fumigenele fiindu-i fixate la picioare).

funcționare, acțiunea de a funcționa și rezultatul ei.

funcționare în autogir, funcționare în regim de autorotație a palelor unui elicopter.

funcționare în croazieră, regim de lucru al motorului de avion în timpul zborului, prin care se realizează o viteză mai mică decât cea maximă, pentru a se reduce uzura și consumul de combustibil.

funcționare în plin, funcționarea în regim de plină sarcină, la turația maximă a motorului (de regulă în configurația de decolare).

funcționare în forțaj, lucrul motorului în regim de forțaj, peste puterea maximă normală, prin acționarea manetei de gaze peste „pragul forțajului".

funcționare în staționare, regimul funcțional la ralanti, mers încetinit al motorului, cu avionul la cale, ori oprit la start, la linie, pe bretea etc.

funcționare în vid, funcționarea motorului în gol, la bancul de probă.

funcționare la cale, regimul minimal de lucru al motorului, cu avionul staționat pe loc, la cale.

funcționare la ralanti, regim de lucru cu mers încetinit.

funcționare motor, regim de lucru al motorului.

funcționare netă a elicei, profil perfect, prelucrare de mare finețe, calitatea materialului și echilibrare desăvârșită.

funcționare optimă, funcționarea motorului la parametrii cei mai buni.

Fundația „Prietenii Aviației" Rădăuți.

„furătură", abaterea avionului în timpul rulajului de la direcția de decolare sau aterizare; de asemenea, după desprindere în decolare, când pilotul nu parează la timp, din palonier cuplul elicei.

furcă, dispozitiv de cuplare.

furcă de coadă, furca bechiei.

furcă de direcție, furcă pentru comanda direcției roții de bot.

furcă de tractare, dispozitiv pentru tractarea aeronavelor.

furcă elastică, furcă cu amortizor intern, pentru roata trenului de aterizare.

furcă pentru semivolan, furcă pentru manșă cu volan.

furcă port-far, furcă în cârlig dublu, port-far de aterizare.

furier, militar în termen, gradat, care îndeplinește la biroul escadrilei funcția de secretar.

Scanned with OKEN Scanner

Furious, portavion britanic folosit în Mediterană, pentru a transporta 213 avioane Spitfire spre insula Malta (1942).

furtun, tub flexibil din cauciuc (mat. plastic).

furtunal, vânt care bate în rafale.

furtună, fenomen meteorologic caracterizat prin turbulențe atmosferice, curenți de diferite tipuri, însoțit în majoritatea cazurilor de precipitații abundente.

furtună magnetică, furtună provocată de activitatea solară, care cuprinde de regulă întregul glob terestru, cu durată de câteva ora, cu influențe asupra aparaturii de navigație aeriană și variații ale declinației magnetice.

furtună verticală, furtună cu nori verticali, specifici zonelor tropicale.

furtună violentă, furtună de gradul 11 pe scara Beaufort.

fus orar, fiecare din cele 24 de porțiuni în care este împărțită suprafața Pământului prin meridiane distanțate la 15° unul de altul. România se află în fusul doi, orar estic.

fuzée, corp de formă aerodinamică, care poate înainta în atmosferă datorită forței de reacție a gazelor arse din efuzor.

fuzée RATOG, minirachetă montată pe fuzelaj necesară la ușurarea decolării unui avion greu de transport.

fuzelaj, componentă de bază a avionului, care face legătura între aripi și ampenaje și care adăpostește comenzile.

fuzelaj anterior, partea din față a fuzelajului.

fuzelaj cocă, parte componentă a unei aeronave, constând din învelișul exterior.

fuzelaj cu pânză, fuzelaj acoperit cu pânză lăcuită.

fuzelaj mixt, fuzelaj construit din lemn și metal.

fuzelaj posterior, partea din urmă a unui fuzelaj.

fuzelaj semicocă, fuzelaj semiacoperit.

fuzibil, care se poate topi la o temperatură mai mare decât cea normală.

fuziune nucleară, reacție nucleară constând din combinarea a două nuclee atomice ușoare, pentru a forma unele mai grele.

FVR, (Flight Voice Recorder) înregistrator de convorbiri.

Scanned with OKEN Scanner

„G", simbol pentru desemnarea valorii acceleraţiei ce acţionează asupra corpului pilotului în timpul zborului, acceleraţie care poate fi pozitivă sau negativă.

gabarit, contur ce marchează limitele maxime ale unui profil.

GAL, siglă pentru Grupul Aerian de Luptă (1941).

Galaţi, fostă şcoală de zbor fără motor (1955-1962).

galon, bandă metalică sau de stofă aplicată pe epoleţi ori mânecile uniformelor, spre a indica gradul şi funcţia.

gallon, unitate de măsură pentru lichide: 4,55 litri în Anglia, 3,78 în SUA.

galoparea motorului, funcţionarea neregulată a unui motor cu ardere internă, caracterizată prin variaţii mari ale vitezei unghiulare a arborelui cotit.

gama „FALCOM", producţie de avioane de afaceri, bi şi trimotoare, cu acelaşi nume (Franţa).

gamă de acrobaţie, suită de figuri acrobatice executate în aer de un avion sau planor.

gamă de frecvenţă, succesiune de unde produse într-o unitate de timp.

gamă de regim, viteze diferite de zbor.

gamă de viteze, regim diferit de viteze în zbor orizontal.

gară aeriană, aerogară.

gardă a elicei, poziţia elicei unui avion clasic, la sol.

gardă posterioară, placă de mică dimensiune, montată la jamba de bot, cu rol de protecţie prin împiedicarea intrării de pietre, noroi etc. şi ingestie în motor.

garderobă „curcubeu", culorile curcubeului (ROGVAIV) a salopetelor operatorilor pe puntea unui portavion.

garnitură de bandă de frână, eclisă a benzii de frână.

garnitură de etanşare, garnitură pentru închidere etanşă a amortizoarelor trenului de aterizare.

garnitură de motor, accesoriu demontabil confecţionat din material rezistent la temperaturi înalte, care se fixează între piesele motorului supuse uzurii, pentru a le proteja, etanşa etc.

garnizoană de aviaţie, totalitatea subunităţilor, formaţiunilor, ce încadrează un comandament de aviaţie militară dispersat permanent sau temporar într-o anumită zonă.

gata pentru decolare, comunicare făcută de pilot prin radio, către „zebră", prin care anunţă că este în măsură să execute ridicarea aeronavei de la sol şi aşteaptă aprobarea în vederea acestei evoluţii.

Scanned with OKEN Scanner

gata pentru dirijare, comunicarea pilotului aflat în aer, la o anumită distanță și înălțime față de aerodrom, prin care face cunoscut PCO că așteaptă comenzi privind dirijarea spre țintă, din partea celor competenți să o facă.

gata pentru dirijare cu formația, expresie folosită de către pilotul cap de formație aeriană, care raportează la PCO că este gata și așteaptă comenzi pentru a începe urmărirea unei (unor) ținte.

GATM, siglă pentru Grupul Aero Transport Militar-Băneasa 1942, cdt. cpt. av. Mihail Pavlovschi.

gaură de vânt, deschizătură în cupola parașutei.

Gaz!, comandă tipică prin care se ordonă decolarea unui avion, în procedură de urgență.

„Gaz-Socol", fabrică de avioane din Rusia (Nijnii Novgorod).

gaze de eșapament, amestec de gaze rezultat din arderea combustibilului și eliminat din motor, prin tobele de eșapament.

gazodinamică, formă de legătură între cele două trepte de turbină, de joasă și înaltă presiune.

G.C.A., sistem de apropiere controlat de la sol.

GEAE, (General Electric Aircraft Engines) fabricație componente de aviație (motoare) din SUA.

geam, fereastră, hublou.

Geamăna-Pitești, școala de zbor cu și fără motor (1957).

Gearmata, bază aeriană din România.

G.E.E., sistem de radionavigație cu frecvențe foarte înalte.

gee H, sistem radar auxiliar care permite determinarea foarte precisă a poziției aeronavei în aer.

general, denumire generică pentru gradul de ofițer superior celui de colonel.

general de divizie aeriană, grad superior celui de comandor.

General Electric, concern SUA, motoare de aviație.

generator, mașină care transformă energia mecanică în altă formă de energie.

generator de electricitate, generator care produce curent electric continuu sau alternativ, pe baza fenomenului de inducție electromagnetică.

generator de gaz, subansamblul unui motor turboreactor, format dintr-un compresor axial cu 14 etaje, o cameră de ardere internă și o turbină de înaltă presiune, cu două trepte răcite cu aer.

generator demaror, generator de pornire, starter.

generator de forță, generator de tracțiune (cameră de ardere cu ajutaj de reacție).

generator de vârtejuri, aripioară producătoare de vârtejuri pentru creșterea portanței la incidențe mari.

generator propriu, generator pentru asigurarea energiei electrice de bord, după deconectarea de la grupul electrogen de pistă.

Scanned with OKEN Scanner

generator propriu de oxigen, generator integrat de oxigen care produce singur oxigenul necesar funcţionării diferitelor sisteme de la bordul aeronavei.

generator tahometric, traductor pentru turaţie.

geometrie variabilă, schimbarea unghiului de săgeată în timpul zborului unui avion supersonic, în raport de viteză şi felul evoluţiei, construcţia aripii permiţând decolarea şi aterizarea la viteze mici (aripă depliată) iar la unghi de săgeată mare avionul poate atinge 2,3 Mach şi mai mult. Deschiderea aripii până la anumite grade (ex. la MIG-21, la 16 grade).

„Get-you-home", display specializat pt. readucerea la aerodromul de bază, în situaţii limită.

GETTA-1, numele primului hidroavion românesc, construit în 1925, de către Radu A. Stoika şi zburat de cpt. Romeo Popescu, la Constanţa.

gheară de apuntare, cârlig de prindere (agăţare) după apuntare pe un portavion, pentru frânare şi oprire pe punte (agăţarea de finişul de pe punte).

ghete de zbor, încălţăminte de protecţie la zbor.

Ghica Ionel (?-1933), pilot, recordman naţional şi internaţional şi participant la raiduri (ex. raidul Bucureşti-Saigon şi retur în 1932).

ghid, avion (elicopter) cap de formaţie.

ghid-aripioare, aripioare de ghidare pentru răcirea cilindrilor unui motor clasic de aviaţie.

ghid de bechie, roată de bechie de ghidare la sol.

ghid de direcţie, pârghie de comandă a direcţiei.

ghid de distanţă, navigator pentru zboruri la mare distanţă.

ghid de eleron, pârghie de comandă a eleroanelor.

ghid de emisie, antenă-ghid de unde de emisie.

ghid de far, pârghie de comandă a farului de aterizare.

ghid de frână, sistem de ghidaj al resortului de frână al trenului de aterizare.

ghid de jet, admisie a jetului reactiv.

ghid de profundor, pârghie de comandă a profundorului.

ghid de recepţie, ghid de unde a antenei de recepţie.

ghidaj, dispozitiv mecanic care determină o piesă să se deplaseze după o direcţie dată; conducere sau explicaţii date unei persoane de către altă persoană, pentru orientare în aer.

ghidaj aerian, dirijarea aeronavei pe ruta de zbor.

ghidaj aerodinamic, controlul avionului cu ajutorul suprafeţelor de comandă aerodinamice.

ghidaj al palei, ghidaj la încastrarea capătului palei elicei elicopterului.

ghidaj de cablu, manşon de ghidare a cablului de comandă.

ghidaj flaps, şină de ghidare a flapsului.

ghidaj în azimut, radiofar de azimut/curs.

Scanned with OKEN Scanner

ghidaj în coborâre, comandă/ghidare a avionului în coborâre pe o pantă dată de planare.

ghidaj în infraroșu, ghidarea unei rachete aer-aer prin unde infraroșii, cu rază de acțiune de 25 km.

ghidaj pe pantă, dirijarea aeronavei prin stațiile de la sol, în configurația de apropiere.

ghidaj program, sistem de ghidare cu program.

ghidaj radar, ghidare/dirijare cu ajutorul stațiilor radar.

ghidaj radio, radioghidare.

ghidaj semiactiv, ghidarea unei rachete aer-aer prin radar, cu rază de acțiune de 80 de kilometri.

ghidaj al palelor, ghidaj în formă de cruce la elice.

ghidropă, frânghie pentru menținerea unui balon la o anumită înălțime față de sol.

Ghimbav Brașov, școală de zbor cu motor.

ghișea, prescurtat „GS", denumire dată căștii de zbor pentru înălțime foarte mare (asemănătoare cu aceea a cosmonauților).

giffard, injector cu aburi după numele inventatorului Henry Giffard (1825-1882).

Giosanu Haralambie (1880-1962), pilot, general de escadră, fost comandant al regiunii a III-a aeriene București.

girație, mișcare circulară, mișcare de rotație: a) mișcare de girație, rotația avionului în jurul axei de girație; b) axă de girație, axă trecând prin centrul de greutate al unui avion, perpendicular pe axa longitudinală a aparatului și continuă în planul de simetrie al acestuia; c) moment de girație, momentul forțelor care lucrează asupra unui avion față de axa de girație.

giravion, aeronavă a cărei sustentație este asigurată parțial sau total de una sau mai multe elice cu ax vertical (rotor) de mare diametru.

giroavion, nume generic pentru aeronave, autogir, elicopter.

girobusolă, instrument de bord folosit la pilotajul automat al aeronavei, care indică nordul geografic. Girocompas.

giroclinometru, indicator de viraj și glisadă (derapaj giroscopic).

girocompas, girobusolă.

girodină, aparat de zbor, din categoria aerodinelor, cu suprafață portantă rotativă, prevăzut cu elice pentru obținerea mișcării orizontale (organe de sustentație/rotorul, care, spre deosebire de elicopter este independent de organul de propulsie, fiecare fiind acționat de motoare diferite).

girodirecțional, aparat de bord, mai sensibil decât busola, pentru măsurarea unghiurilor între diferite direcții de zbor și care permite pilotului să cunoască cu câte grade a virat într-o parte sau alta față de direcția inițială.

girolaser, sistem de navigație de tip laser inerțial, cuplat cu receptor GPS.

Scanned with OKEN Scanner

girometru, aparat de bord pentru controlul curburii traiectoriei de zbor.

giroorizont, aparat de bord, folosit cu precădere în zborul fără vizibilitate, care, contând pe principiul giroscopic, indică poziția aeronavei față de planul orizontal. I se mai spune și orizont artificial.

giropilot, autopilot giroscopic.

giroplan, mașină de zburat, mai grea decât aerul, cu sisteme de sustentație portante identice, care se învârtesc în jurul unui ax amplasat în planul longitudinal al aparatului; suprafețele portante rotative se numesc pale, ansamblul lor constituind rotorul mașinii.

giroplatformă, platformă, locul unde se realizează verificarea aparatelor de bord, care funcționează pe principiul giroscopic.

girorector, giroorizont combinat cu indicator de viraj și glisandă (derapaj).

giroscop, aparat care indică direcții fixe de referință a compaselor giroscopice. A fost inventat de fizicianul francez Foucault în anul 1852.

giroscop direcțional, generator de cap, centrală de cap.

giroscop vertical, centrală de verticală, giroscop pentru determinarea verticalei.

girostabilizator, stabilizator giroscopic.

girotahometru, aparat de bord destinat măsurării turației arborelui motor al aeronavei.

girovertical, aparat de bord care funcționează pe principiul giroscopic; în principal este constituit din cadre sofisticate din material lustruit, suspendate în alte cadre, care, la rândul lor, pe lagăre de rubine se rotesc în jurul unor giroscoape. Indică verticalitatea aeronavei în timpul zborului.

giruetă, aparat meteorologic folosit pentru determinarea intensității și direcției vântului. Componente: un ax cu patru vergele metalice indicând punctele cardinale, o săgeată orizontală pe direcția vântului și o plăcuță gradată, care, înclinându-se sub acțiunea vântului, formează cu verticala un unghi indicator al intensității acestuia.

giruetă variabilă, giruetă cu pas reglabil.

gisment, unghiul format de axa longitudinală a avionului cu direcția către un post de emisie terestru; se notează cu G.

gisment adevărat, unghi de drum, relevment adevărat.

gisment de vânt, unghi direcțional al orientării vântului.

gisment magnetic, azimut magnetic.

gisment perpendicular, orientare perpendiculară pe linia unghiului de drum.

gisment relativ, unghi de drum, unghi de azimut aproximativ.

Giulești (1945), fost centru aeronautic.

„GIVCOAIR", companie aeriană română.

givraj, fenomen ce se manifestă prin depunerea unui strat de gheață pe suprafața aeronavei, a elementelor de comandă și hipersustentație, atât la sol dar

Scanned with OKEN Scanner

mai ales în aer, în timpul zborului (ca urmare a înghețării picăturilor de apă suprarăcită, aflate sub 00) depunere ce afectează calitățile aerodinamice și controlul aeronavei.

glicol, lichid incolor, vâscos, folosit în radiatoarele motoarelor cu benzină pentru evitarea înghețului.

glisadă, evoluție a avionului în timpul căreia viteza sa, tangențială la traiectorie, nu este cuprinsă în planul de simetrie al aparatului, ci face cu acesta un anumit unghi, adică avionul are o derivă laterală. În timpul acestei evoluții se realizează o pierdere de înălțime relativ accentuată, în vederea aterizării fără ca avionul să parcurgă în acest timp o distanţă mare.

glisieră, piesă metalică în formă de patină, de-a lungul căreia alunecă o altă piesă mobilă.

glob, cască de zbor sofisticată, acoperită cu folie de aur în dreptul vizorului, având calitatea de a filtra lumina puternică de afară și de a permite o vizualizare foarte bună din interior spre exterior. Rol protector împotriva radiațiilor. Permite instalarea aparaturii optoelectronice integrate.

glob portocaliu, cercul de foc al forţajului, vizibil după decolarea avionului cu reacție.

GLOBE AIR, companie aeriană din Elveția.

GMTI, (Ground Moving Target Indication) identificare mișcare ținte pe sol.

Gnukovo, bază aeriană lângă Moscova.

gol de aer, curent descendent care se manifestă în plan vertical și se formează deasupra munților, lacurilor, pădurilor, de regulă acolo unde se produc variații de temperatură. Cădere bruscă a aeronavei de ordinul a sute de metri.

GOLF AVIATION, companie aeriană din Emirate.

gondolă, nacelă carenată a motorului de avion (sau de dirijabil). Idem pentru trenul de aterizare (după caz).

gonio, instalație de radiorecepție, radioemisie sau mixtă, cu ajutorul căreia se determină poziția unei aeronave aflate în zbor.

goniofar, stație de radiolocație.

goniofar continuu, stație de radiolocație cu emisie permanentă.

goniofar de avion, stație de radiolocație de bord/îmbarcată.

goniofar panoramic, stație de radiolocație de bord cu funcționare panoramică (oferă „privelişte" văzută din depărtare, de la înălțime).

goniometrare, operație gonio prin care se determină poziția aeronavei aflată în aer.

goniometru, instrument folosit în navigația aeriană pentru măsurarea unghiurilor formate între diferite direcții de zbor.

goniotahimetric, indicator de viteză cu rotație.

GPWC, calculator electronic existent la bord, necesar avertizării „limită față de sol".

Scanned with OKEN Scanner

GPS, siglă pentru Global Positioning System (sistem de poziționare global – navigație aeriană).

grad, unitate de măsură a anumitor mărimi (temperatură, presiune etc.); fiecare din treptele ierarhiei militare.

grad de comprimare, micșorarea volumului unui gaz în anumite procente, folosindu-se forța exterioară.

grad de corecție, denumire sub care se corectează o eroare de pilotaj, care depinde în principal de oportunitate, criza de timp, panică, știința de a remedia (corecta) greșelile. (o eroare corectată generează scuze, o eroare necorectată duce la tragedie).

gradient, variație pe unitate de lungime a unei mărimi scalare.

gradient atmosferic, variație de umiditate atmosferică.

gradient barometric, variație de presiune între centrul și marginile unui ciclon.

gradient de rafale, distanță orizontală pe care viteza verticală a unei rafale de vânt trece de la zero la viteza maximă.

gradient de viteză, variația vitezei de zbor.

gradul unu (doi), stare de alarmare a celulei de alarmă.

grafic, reprezentare prin linii sau figuri; diagramă.

grafic de apropiere, tabel/hartă cu direcțiile de acces spre aerodrom.

grafic de circulație, reprezentare grafică a circulației aeronavelor pe un aerodrom în coordonate distanță-timp, exprimând planul activității de exploatare a liniilor aeriene deservite de acel aerodrom (aeroport).

grafic de compensare, grafic existent la bordul fiecărui avion, care se întocmește la sol, pe platforma de compensare a busolei, datorită căruia pilotul are la dispoziție diferite valori determinate ale deviației busolei montate la bord. Periodic, acest grafic este verificat.

grafic de mișcare, circulația aeronavelor la sol, pe un aerodrom.

grafic de zbor, reprezentare a activității (planificare) de zbor; se întocmește zilnic sau pentru o anume perioadă de timp.

Graf Ignatievo, bază aeriană din Bulgaria, la 20 km. N.V. de Plovdiv.

grafit-epoxy, material compozit.

gravitație, proprietate cu caracter general a tuturor corpurilor din univers, independență, care se manifestă prin existența forțelor de atracție dintre corpuri, în conformitate cu Legea atracției universale.

gravitație zero, imponderabilitate.

Greenham Common-Berkshire-Anglia, bază aeriană.

Greenwich, oraș suburban în estul Londrei, observator astronomic, meridian zero; fusele orare s-au stabilit pornind din acest loc.

gresaj, ungere, sistem de ungere.

gresaj centrifugar, sistem de ungere a unui motor prin centrifugare.

gresare jet, sistem de ungere cu jet.

Scanned with OKEN Scanner

gresare prin barbotaj, sistem de ungere a unui motor prin împroşcarea lubrifiantului pe suprafaţa de uns.

gresare prin imersiune, sistem de ungere prin scufundare.

gresor, dispozitiv existent în trusa tehnicului de aeronavă, folosit la gresarea (ungerea) pieselor în frecare.

greşeală de pilotaj, 1. eroare, lipsă de concordanţă în percepţiile de pilotare a unei aeronave; 2. verdict dat de o comisie tehnică de investigare a cauzelor accidentelor de aviaţie.

greu de coadă, 1. centraj calculat greşit, greutate peste normal, spre partea din urmă a fuzelajului; 2. mărimea unghiului de atac negativ al ampenajului orizontal.

greutate, forţă care se exercită asupra unei aeronave, rezultată din compunerea forţei de atracţie a Pământului cu forţa centrifugă, produsă de rotaţia lui diurnă. Valoarea este exprimată în kgf.

greutate a compresorului, debit gravimetric/masic.

greutate de construcţie, greutatea celulei/de construcţie a celulei aeronavei.

greutate delestabilă, greutatea sarcinilor care pot fi largate, în caz de pericol.

greutate kg-putere, greutatea specifică pe kg-tracţiune.

greutate la decolare-aterizare, sarcina, greutatea de calcul la decolare şi respectiv aterizarea aeronavei.

greutate maximă, parametru ce depinde de cantitatea de combustibil luată la bord, de greutatea încărcăturii comerciale, de altitudinea aerodromului de decolare, temperatura mediului ambiant în momentul ridicării de la sol etc.

greutate netă, greutate a motorului, fără agregate.

greutate pe aripă, sarcina specifică pe aripă.

greutate specifică, greutate a unităţii de volum a aeronavei, adică raportul dintre greutatea G a acesteia şi volumul său. Se exprimă în kgf/m3.

greutate totală, greutatea completă, în ansamblul ei, pe care să o transporte aeronava; parametru ce cuprinde această greutate.

greutate utilă, greutatea necesară de a fi transportată.

greutatea avionului (elicopter, planor), greutatea avionului (elicopter, planor) gol.

grilaj, plasă protectoare din sârmă; împrejmuire din panouri metalice.

grilaj al elicei, reţea de protecţie antigivraj al elicei.

grilaj antigivraj, protecţie/reţea contra fenomenului de givraj.

grilaj de flacără, reţea stabilizatoare de flacără.

grilaj de palete, reţea care dirijează scurgerea curentului de aer, la coturile circuitului unei suflerii (tunel) aerodinamice.

grilaj la Tubul Pitot, reţea antigivraj la Tubul Pitot.

grilaj supersonic, reţea de palete la un compresor supersonic.

grilă, aparat de ochire a obiectivelor aeriene.

Scanned with OKEN Scanner

grilă aparat de ochire, afișaj care permite ochirea și executarea tragerii cu armamentul de bord.

grindă coadă, partea posterioară a cozii elicopterului.

grindă Brooklin Bridge, grindă pentru întărirea monturii verinului de acționare a elevonului dinspre exteriorul aripii (F-117).

grindă cu zăbrele, elemente de construcție, bare de lemn sau metal (dural) prinse între ele la capete, în care tălpile sunt îmbinate prin tije sau zăbrele înclinate și verticale (diagonale și montanți).

grindă de acroșaj, tijă-suport pentru prinderea armamentului de bord sau a rezervoarelor suplimentare de combustibil.

grindă largabilă, suport de prindere a armamentului unui elicopter, care poate fi desprinsă la nevoie.

grindă principală, lonjeronul principal care menține tăria, rezistența construcției fuzelajului, aripilor și ampenajelor unui avion.

grindă secundară, lonjeron intermediar.

gripare, fenomen nedorit în timpul zborului, când suprafețele de alunecare a două piese în mișcare. una față de cealaltă, duce la uzură, datorită unei ungeri defectuoase a motorului.

GRIVCO AIR, companie aeriană pentru VIP.

Grob, firmă germană constructoare de aeronave.

Grossembrode, bază aeriană daneză.

gruie, dispozitiv folosit la bordul unui portavion pentru lăsarea la apă sau ridicarea pe punte a unui hidroavion.

grup aerian, formație de avioane în zbor.

grup auxiliar, instalație de forță ajutătoare.

grup de aviație, unitate militară aeronautică, constituită operațional, cu dotări adecvate în material volant și personal auxiliar de deservire, baracamente, instalații specifice, necesare desfășurării activității de zbor.

grup de cilindri, bloc de cilindri.

grup de comandă, ofițeri de stat major, de conducere.

grup de demarare, agregat de pornire.

grup de depanare, echipă de ajutor la pistă.

grup de forță, instalație de pornire, cu piston; grup motopropulsor.

grup giroscopic, agregat/platformă giroscopică.

grup de gresare, sistem de ungere.

grup de injectoare, bloc de injecție de carburant.

grup de luptă al portavionului, unitate maritimă compusă din: portavion, două distrugătoare, două crucișătoare, o fregată, trei nave de aprovizionare și două submarine.

grup de pompe, bloc de pompe de ulei.

grup de reglare, bloc de reglare a tracțiunii și debitului de combustibil.

Scanned with OKEN Scanner

grup de reglare amestec, bloc de reglare a raportului de amestec gazos.

grup distribuitor, bloc de distribuție.

grup electrogen, agregat electric de pornire la sol.

grup hidraulic, sistem hidraulic de acționare.

grup jumelat, bloc de cilindri jumelați (consolidați).

grup mobil, bloc energetic de aerodrom pentru pornirea motorului.

grup motopropulsor, ansamblu format din motor și elice (la avioane clasice) sau numai din motor și agregate (la avioane cu reacție).

grup motopropulsor inhalat, motor turboreactor.

grup motor, ansamblu motor-avion.

grup pneumatic, agregat pneumatic de comandă.

grup propulsor, instalație de forță.

grup redresor, bloc de redresare.

grup rotor, grup motor-rotor principal, la elicopter.

grup rezervor, bloc rezervor de combustibil la avioane grele de transport.

grup stator, stator al avionului cu reacție.

grup turbină-motrică, motor cu reacție cu flux direct.

grup turbogenerator, bloc electrogen cu turbină (turbogenerator).

grupare figuri acrobatice, îmbinare de elemente grele în figuri de zbor acrobatic.

grupă de aviație, detașament de aviație.

grupă de exploatare foto, echipă de prelucrare a fotografiilor luate din avion.

grupă de intervenție, echipă de salvare la pistă.

grupă IEAB, echipă de intervenții instalații electrice și aparate de bord.

grupă RR, echipă de intervenții radio și radiolocație.

grupă de reparații, echipă de intervenții, remedieri defecte.

grupă de tragere, grup de piloți, cu ore de zbor corespunzătoare, bine antrenați pentru a executa trageri la mică înălțime sau în stratosferă.

grupă de transport, detașament de transport aerian.

grupă de zbor, colectiv redus de elevi-piloți.

Guadalcanal, portavion american, care la 04.06.'44 a capturat, lângă coastele Africii, un submarin german U-505.

Guard Coast United States, Paza de Coastă a SUA.

Guizhou Aviation Industrie, uzină din China constructoare de aeronave.

Gulfstream Airospace Corporation, concern SUA constructor avioane de afaceri.

gură, instalație de alimentare, la pistă.

gură de foc, denumire generică pentru tun/mitralieră/bord.

gură mobilă, cisternă de alimentare cu combustibil.

gură de vizitare, orificiu rotund sau oval, închis cu un capac, pe unde se poate observa și verifica starea tehnică a unui subansamblu, scripete, cablu de comenzi etc.

Scanned with OKEN Scanner

H.A., inițialele de înmatriculare ale aviației civile din Ungaria.

habitaclu, spațiu într-un avion, amenajat pentru echipaj, pasageri, poștă etc.

halo (halou), coroană luminoasă și colorată, care apare, uneori, în jurul soarelui sau a lunii.

HAL (Hindustan Aeronautics Limited), firmă indiană constructoare de avioane, fondată în 1964, la Bengalore.

HALPRO, operațiune aeriană americană asupra zonei petrolifere românești din 12.06.1942, cu bombardiere B-24 Liberator.

halucinație, stare psihică anormală, vedenie, sub impulsul căreia cineva crede că percepe situații care de fapt nu există.

ham, centură confecționată dintr-un material textil rezistent, ce face parte din harnașamentul parașutei și cu care se leagă parașutistul.

hamac, plasă sau pânză de croială specială din piele sau material sintetic, care se poate suspenda într-un avion de transport, în așa fel încât să folosească drept pat.

Hamilton Standard, tip de elice de avion.

handling, platâ pentru staționare pe un aeroport.

hangar, construcție mare, cu acoperiș înălțat pe stâlpi cu deschidere laterală, destinată adăpostirii aeronavelor, pe timpul staționării la sol.

hangar climatizat, hangar special, care asigură mediu controlat privind căldura și umiditatea.

hangarare, manevra de adăpostire în hangar a materialului volant, după activitatea de zbor.

hanorac, haină de croială specială din piele, folosită de personalul navigant ca îmbrăcăminte de protecție în zbor.

Harry Truman, portavion american, lansat la apă la data de 25.07.1998; în serviciu.

harnașament, sistem de chingi de prindere a parașutei.

Harpon, tip de rachetă aer-aer (Harm).

harpon hidraulic, instalație de ancorare și fixare a unei aeronave, pe un portavion.

hartă, reprezentare grafică, în plan orizontal a suprafeței terestre sau a unei părți din ea, micșorată conform unei anumite scări; în aviație se utilizează scale de1:500.000.

hartă 1:500.000, hartă de navigație aeriană, reprezentând raportul de 1:500.000, ceea ce înseamnă că un centimetru măsurat pe ea, corespunde unei distanțe de 5 kilometri pe suprafața terestră.

Scanned with OKEN Scanner

hartă de navigaţie aeriană, hartă la scara de 1:500.000 cuprinzând diferite notificări specifice, marcând forme de relief, staţii radiofar, balize, teren de rezervă etc.

hartă de nori, hartă cuprinzând starea nebulozităţii pe bolta cerească.

hartă digitală, imaginea zonei survolate apare pe display-ul care asimilează informaţii în timp util.

hartă izobarică, hartă care uneşte punctele cu aceeaşi presiune atmosferică medie.

hartă izogonică, hartă pe care sunt trasate linii curbe, care unesc toate punctele de pe suprafaţa pământului unde declinaţia magnetică are aceeaşi valoare.

hartă izotermică, hartă meteorologică, care uneşte zonele cu aceeaşi temperatură medie.

hartă meteo, hartă meteorologică, care redă valorile la un moment dat, ale presiunii atmosferice, temperaturii, umezelii, intensitatea şi direcţia vântului, a unei anumite zone.

hartă sinoptică, hartă meteorologică cu date culese simultan în diferite zone, asupra diferitelor elemente meteorologice, cu ajutorul cărora se stabileşte timpul probabil, pe următoarele 48 de ore.

Hartman Erich (1922-1993), as al aviaţiei militare germane în al Doilea Război Mondial.

„HEAD"-up, sistem ce permite pilotului informarea permanentă asupra datelor de zbor şi luptă, în acelaşi timp cu vizualizarea situaţiei exterioare.

Heinkel, precursor al aviaţiei germane; o mare parte a flotei aeriene germane din al Doilea Război Mondial a fost alcătuită din avioane „Heinkel", de diferite tipuri.

HELENIC REPUBLIK, companie aeriană din Grecia.

Hellfine, tip de rachetă aer-aer (aer-sol).

helico (elico), element de compunere, cu sensul „în spirală", în formă de elice (ex. elicopter).

helicopter (elicopter), aparat de zburat, mai greu decât aerul, care se ridică şi coboară în plan vertical, putând a evolua şi-n plan orizontal, pe baza forţei motrice de la bord şi care se susţine cu ajutorul unor mari elice orizontale.

heliport, amenajare destinată traficului de elicoptere.

Hermes, primul portavion britanic, lansat la apă în 1919 la Davonport.

hersă nefoscopică, instrument pentru determinarea vitezei şi a direcţiei de deplasare a norilor.

hertz, unitate de măsură pentru frecvenţe, egală cu frecvenţa unei mişcări periodice, a cărei durată este de o secundă.

hertzian, referitor la undele electromagnetice radio.

Hey'A'Avir, siglă pentru Forţele Aeriene Israeliene.

heterosferă, stratul de dincolo de homosferă, compus din termosferă şi exosferă.

Scanned with OKEN Scanner

HFD, display multifuncţional.

„Hidraulica", semnalizare pe panou, prin bec de culoare galbenă, care indică funcţionarea instalaţiei hidraulice de la bordul aeronavei.

hidraulică, 1. disciplină care se ocupă cu studiul mecanicii lichidelor şi aplicarea lor în tehnică; 2. sistem hidraulic funcţional, independent, de bord, unul principal, altul de amplificare.

hidro, element de compunere însemnând „de apă", folosit la neologisme tehnice (hidro...).

hidroaviaţie, 1. ramură a aeronauticii care studiază hidroavioanele; 2. aviaţie dotată cu hidroavioane.

hidroaviaţie militară, unitate militară de hidroaviaţie, înfiinţată la Constanţa în 1920, sub comanda cpt. av. Negru Constantin, având în dotare aparate Brandemburg şi mai apoi Savoia-Marchetti şi GETA.

hidroavion, avion echipat cu dispozitive (flotoare) care îi permit folosirea suprafeţei apei, în locul unui teren, pentru decolare şi amerizare.

hidroavion antisubmarin, hidroavion destinat căutării şi descoperirii submarinelor.

hidrobază, bază pentru hidroavioane.

hidrogen, gaz incolor, inflamabil, fără gust şi fără miros, care, împreună cu oxigenul intră în compoziţia apei.

hidroplanare, 1. alunecarea pe o pistă inundată parţial sau total, ceea ce duce la ineficacitatea frânării avionului; 2. deplasarea unui hidroavion pe apă.

hidroscală, suprafaţa de apă destinată decolării şi amerizării hidroavioanelor şi pe care se află instalaţiile necesare manevrării, adăpostirii şi întreţinerii acestora.

hight-lock, decuplarea de către pilotul automat a „blocării înălţimii".

higrometru, aparat pentru măsurarea gradului de umiditate a aerului atmosferic.

higroscop, aparat care indică valorile de umiditate ale atmosferei.

Hiji, portavion japonez, scufundat de americani la 19.06.1944 în luptele din Marea Filipinelor.

Hinomaru, cercul roşu, însemnul de stat al aviaţiei japoneze.

hiper, element de compunere însemnând „peste, excesiv de...".

hiperbolă, curbă ce reprezintă locul geometric al punctelor dintr-un plan pentru care diferenţa distanţelor faţă de două puncte fixe (focare) este constantă.

hiperemie, aflux de sânge într-un organ sau regiune a corpului (în aviaţie hipermia se manifestă în special în zborul acrobatic).

hiperexcitabilitate, excitabilitate ridicată.

hiperrosexie, atenţie exagerată, peste măsură.

hipersensibil, excesiv de sensibil.

hipersonic, avion care în zbor depăşeşte viteza supersonică.

hipersunet, ultrasunet de frecvenţă foarte înaltă.

Scanned with OKEN Scanner

hipersustentație, mărire a sustentației avioanelor cu ajutorul unor dispozitive speciale, montate la bordul aripilor sau pe ampenaje (manevrabile sau automate).

hipertensiune, creșterea presiunii sângelui în sistemul arterial sau venos; se datorește unor stări nervoase, boli endocrine, renale, cardiovasculare.

hipertermie, creșterea anormală a temperaturii corporale.

hipervitaminoză, tulburare a organismului ca urmare a consumului excesiv de vitamine.

hipo, element de compunere cu sensul „mai puțin, sub..."

hipoacuză, traumă sonoră generată la pistă, de un număr ridicat de decibeli.

hipobaric, cu presiune scăzută.

hipobarism, stare fizică în care presiunea atmosferică înconjurătoare este mai mică decât cea de la nivelul mării (760 m.m.Hp.=1013 mbari).

hipoxemie, scădere a presiunii și oxigenului din sânge (rarefierea aerului și oxigenului din aer, la mare altitudine).

hipoxie, boală de înălțime. Se manifestă prin gândire greoaie, puls neregulat, contracții mușchiulare, reducerea acuității vizuale, stare de euforie, sincope și-n final decesul.

Hiryu, portavion japonez.

Hiro, portavion japonez, scufundat de americani la 19.06.44 în Marea Filipinelor (Oc. Pacific).

histerezis, fenomen care explică că valoarea actuală a unei mărimi, ori material, este dependentă și de valorile anterioare ale mărimilor care o determină.

HMD, cască cu sistem integrat de vedere pe timp de noapte și afișarea informațiilor de navigație și tactice esențiale.

HNS, sistem de navigație.

hoban (ă), coardă de oțel (coardă de pian) element de rezistență la biplane.

hobană de tracțiune, cablu de tracțiune, întinzător.

hobană structurală, element constructiv din cablu.

Honeywell, sistem de navigație inerțial cu giroscoape laser, mijloc principal de navigație.

Hornet, portavion american, lansat la apă la 20.10.1941, scufundat de japonezi la 26.10.1942, lângă insula S. Cruz.

Hosho, portavion japonez, lansat în 1922.

HOTAS (Honds On Throttle And Stick), concepție de pilotaj în cadrul căreia toate butoanele necesare pilotajului și luptei aeriene sunt amplasate pe mansă și maneta de gaze; pilotul nu scapă ținta din ochi.

hublou, mică deschizătură circulară în fuzelaj.

hublou la babord, deschizătură circulară pentru aerisire sau iluminat, pe partea stângă a aeronavei.

hublou la tribord, deschizătură circulară pentru aerisire sau iluminat, pe partea dreaptă a aeronavei.

Scanned with OKEN Scanner

hublou largabil, hublou detașabil.

hublou turnant, hublou rotitor.

HUD (Head-Up-Display), ecran central care permite afișarea parametrilor principali ai zborului, pe fondul imaginii exterioare din fața aeronavei. Vizor cu unghi de vizare 220x280.

hulă, mișcarea ondulatorie a suprafeței mării; furtună pe mare.

husă, învelitoare din pânză impermeabilă folosită la acoperirea aeronavelor în câmp deschis, pentru a le proteja de intemperii, umiditate etc.

husă a ajutajului, învelitoare a ajutajului de admisie.

husă a ampenajului, protecție a ampenajului vertical (derivă și direcție) și a ampenajului orizontal (stabilizator, profundor).

husă con, învelitoare pentru conul avionului reactiv.

husă de aripă, învelitoare pentru protecția aripii.

husă de bot, protecție pentru partea din față a fuzelajului.

husă de pală, învelitoare pentru protecția elicei.

husă pentru motor, învelitoare pentru motor.

husă pentru tren, învelitoare pentru trenul de aterizare.

husă pentru tubul Pitot, protecție pentru tubul Pitot.

husă Pitot, învelitoare pentru Tubul Pitot.

husă totală, învelitoare care acoperă în totalitate o aeronavă, atunci când lipsesc condițiile de hangarare.

Hyakuri, bază aeriană din Japonia.

Scanned with OKEN Scanner

IAB, Întreprinderea de Avioane București.

IAC, Întreprinderea de Avioane Craiova.

IACMT, siglă pentru Inspectoratul Aviației Civile din Ministerul Transporturilor (România).

Iacobescu Gheorghe (1898-1969), pilot, publicist, participant la raiduri aeriene internaționale.

Iad, fostă școală de planorism din România (Bistrița), 1950-1955.

Iakovlev Al. Sergheevici, constructor rus de aeronave civile și militare.

I.A.N.C., siglă pentru „International Airline Navigators Council".

Ianca, bază aeriană din România.

IAR, siglă pentru Industria Aeronautică Română; denumire generică dată tipurilor de avioane și elicoptere de fabricație românească. Bazele IAR s-au pus, la Brașov, în 26.06.1925.

IAS (Integrated Alerting System), sistem integrat de alarmare, la bord.

IASB, siglă pentru „International Aircraft Standard Bureau".

Iași, școala de zbor fără motor (din 1947 și în prezent).

IATA, siglă pentru „International Air Transport Association".

I.Av.Bc., siglă pentru Întreprinderea Aviație Bacău.

IBERIA AIRLINES, companie aeriană spaniolă.

ICA, sigla fostei Întreprinderi de Construcții Aeronautice Brașov (1968).

ICAO, siglă pentru „International Civil Aviation Organisation", Organizația Internațională a Aviației Civile.

Icar, 1. fiul lui Dedal, care reușește să fugă din Labirint împreună cu tatăl său, cu ajutorul unor aripi făcute din pene lipite cu ceară; însă, apropiindu-se prea mult de soare, i s-a topit ceara aripilor, s-a prăbușit și s-a înecat în Marea Egee (mit); 2. aviator temerar; 3. siglă avută de fosta Întreprindere de Construcții Aeronautice din Ghimbav-Brașov; 4. tip de planor de fabricație românească, folosit anterior anilor 1958 pentru formarea piloților de faza I și II planoriști.

Iconic, aparținător imaginii; referitor la imagine, asemănător cu realitatea indicată.

IDC, siglă pentru indicator dublu cuplu-motor.

IDMS (Improved Data Modern System), sistem referitor la date legate de obiective vizualizate pe afișajul HUD din cabina de pilotaj.

ieșire a camerei, secțiune de ieșire a camerei de ardere a motorului.

ieșire a flapsului, scoaterea flapsului.

ieșire a pistei, racordul pistei cu drumurile de rulare.

Scanned with OKEN Scanner

ieșire a trenului, scoaterea trenului de aterizare.

ieșire a voleților, scoaterea voleților.

ieșire de avarie, declanșarea sistemului de avarie a trenului de aterizare.

ieșire (de) avion, numărul de zboruri efectuate de un avion într-un anumit interval de timp (zile, luni).

ieșire de siguranță, ieșire de salvare în caz de forță majoră la avioanele mari de transport pasageri.

ieșire diurnă, zbor de zi.

ieșire hidraulică, scoaterea trenului în condiții normale.

ieșire la zbor, zi de zbor.

ieșire nocturnă, ieșire la zbor de noapte.

ieșire pneumatică, scoaterea trenului pe avarii.

ieșirea conului, poziția medie a conului.

ieșirea degivrajului, ieșire a aerului cald din circuitul de degivrare.

IFDS (Integrated Flight and Display System), sistem integrat de afișare a datelor de zbor.

IFF (Identification of Friend or Foe), identificare avion amic-inamic.

IFR, schemă de zbor-instrucție, după aparatele de bord.

Ignatievo, bază aeriană din Bulgaria.

ignifug, material care nu se aprinde sau arde foarte greu.

Iliușin V.S., constructor rus de avioane (1894-1977).

Illustrious, portavion britanic atacat de Luftwaffe în M. Mediterană în drum spre insula Malta (1942).

Ilmavoimat, aviația militară finlandeză.

ILS, sistem de aterizare după instrumente, indicator de direcție, de pantă, cu fascicul, cruce, ace indicatoare etc., care „scoate" avionul în capul pistei de aterizare.

iluminare „DASAULT", sistem de container de iluminare laser.

iluminator laser, instalație sofisticată, de bord, pentru detectarea obstacolelor la mică înălțime, în zborul fără vizibilitate.

iluminator pentru țintă, fascicul laser, cu capacitate limitată.

iluzie optică, aparență înșelătoare datorită percepției denaturate a realității înconjurătoare, de către pilot, în timpul zborului.

imagine a hărții, reprezentarea grafică a unei hărți de navigație aeriană.

imagine de fond, imagine de radiolocație, la tub.

imagine de radiolocație, imaginea care apare pe ecranul radiolocatorului, ca urmare a faptului că petala „mătură" spațiul peste care zboară aeronava.

imagine monitorizată, imaginea unui spectru din tunelul aerodinamic al unui profil sau a unui zbor real, urmărit de la sol cu dispozitive și aparatură adecvată.

imagine panoramică, imagine de radiolocație, de ansamblu.

imelman, figură acrobatică în care avionul urcă vertical după decolare, trece în zbor pe spate, se răsucește pe o parte, revine în zbor orizontal însă în direcție opusă celei inițiale.

Scanned with OKEN Scanner

IMFCA, siglă pentru Institutul de Mecanica Fluidelor și Construcții Aeronautice (R).

impact, intrarea în contact a două avioane, dintre care unul să fie în mișcare.

impact aerian, ciocnirea în aer a două sau mai multe aeronave.

impact cu solul, luarea contactului cu solul, sub formă dură.

implacable, portavion britanic în al Doilea Război Mondial.

imponderabilitate, factor specific al zborului cosmic (dar și-n cazul avioanelor de mare viteză) care apare ca urmare a compensării și pe traiectorii curbe a efectului câmpului gravitațional terestru de către forțe de inerție centrifugă; stare în care corpurile își pierd greutatea.

impuls jet, impulsul generat de motorul cu reacție.

IMS (Integrated Management Systems), sistem electronic integrat, computerizat, care include echipamente de bază, avionica de la bord și sistemul de armament.

imuabil, neschimbător.

inactivitate de zbor, pasivitate, lipsă de activitate pe un teren de zbor; stare de repaus.

inapt la zbor, lipsit de aptitudini pentru a pilota o aeronavă.

inapt medical, nepotrivit, necorespunzător pentru zbor, din punct de vedere a stării de sănătate.

INCAS, siglă pentru Institutul Național de Cercetări Aerospațiale (R).

incasabil, care nu se sparge ușor.

incendiu, foc mare, pârjol.

incendiu de reactor, incendiu al motorului cu reacție.

incendiu în exploatare, incendiu în timpul zborului.

incendiu la bord, foc la bordul aeronavei.

inch, unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 2,54 cm (Anglia, SUA).

incident, întâmplare nedorită, neplăcută, care apare (survine) în timpul activității de zbor.

incidență, unghiul făcut de linia de referință a profilului aripii avionului, cu direcția de înaintare.

incidență aerodinamică, unghi de atac aerodinamic.

incidență aparentă, unghi aparent de atac.

incidență critică, unghi periculos de incidență.

incidență de apropiere, unghi de apropiere.

incidență de aripă, unghi de atac/incidență a aripii.

incidență de aterizare, unghi de atac la aterizare.

incidență de axă, unghi al axei motorului (rotorului).

incidență de cabraj, unghi de urcare.

incidență de echilibrare, unghi de echilibrare în zbor cu moment de tangaj.

incidență de pale, unghiul de incidență al palelor.

Scanned with OKEN Scanner

incidență de picaj, unghi de incidență în picaj.

incidență de planare, unghi de incidență la planare.

incidență de portanță maximă, unghi critic de incidență.

incidență de portanță nulă, unghi de incidență la portanță nulă.

incidență de vânt, incidență a curentului de aer în tunelul aerodinamic.

incidență de zbor, unghi de incidență (al aripii) în zbor.

incidență efectivă, unghi de incidență efectiv.

incidență în zbor, întretăierea traiectoriei, întâlnirea în aer a două aeronave.

incidență la fineţe maximă, unghi de incidență la fineţe maximă.

incidență maximă, unghiul de atac cel mai mare.

incidență minimă, cel mai mic unghi de atac.

incursiune aeriană, acțiune de cercetare din aer, executată prin surprindere în dispozitivul inamic, pentru obținerea de informații, distrugere de obiective, fotografii aeriene.

Independence, portavion american, lansat la 22.08.1942, scos din serviciu la 28.08.1946.

Indian Airline, companie aeronautică din India.

indicativ, cod folosit la identificarea individuală a piloților în timpul zborului.

indicator, 1. dispozitiv, aparat, care indică la bord valoarea unei mărimi; 2. indicator al caracteristicilor unui sistem tehnic; 3. semnal care face cunoscută o direcție.

indicator al bracajului voleților, aparat semnalizator al bracajului voleților de aterizare.

indicator busolă-radiogonio, indicator dublu, aparat de bord combinat: busolă radiogoniometru (indică gradațiile la busolă și ghidare radiogoniometrică).

indicator de altitudine, altimetru.

indicator de aterizare, aparat indicator a direcției de aterizare.

indicator de cap, semnalizator automat al capului compas.

indicator de curs, radiocompas.

indicator de deviere, aparat semnalizator a devierii de la rută/cap.

indicator de eforturi, semnalizator a eforturilor pe comenzi.

indicator de giraţie, semnalizator a mișcării de rotație.

indicator de givraj, aparat care semnalizează apariția fenomenului de givraj la bord.

indicator de incendiu, semnalizator de foc.

indicator de înclinare, aparat semnalizator de înclinare laterală.

indicator de nivel, semnalizator al nivelului liber dintr-un rezervor de combustibil, ulei, glicol etc.

indicator de orizont, aparat giroscopic, semnalizator al poziției aeronavei față de linia orizontului.

Scanned with OKEN Scanner

indicator de pantă, aparat giroscopic care semnalizează pilotului înclinarea planului de simetrie al aeronavei față de verticală ori un plan orizontal (aparat giroscopic semnalizator de pantă).

indicator de pantă longitudinal, aparat de bord care semnalizează unghiul de urcare sau de coborâre al aeronavei.

indicator de pantă transversal, semnalizează în panou unghiul de înclinare laterală al aeronavei.

indicator de picaj/tangaj, aparat de bord care semnalizează zborul de coborâre pe verticală, precum și balansarea, oscilarea aeronavei făcută în sensul lungimii ei.

indicator de poziție tren, semnalizează poziționarea trenului de aterizare, în raport de comanda dată de pilot (escamotat sau nu).

indicator de poziție voleți, semnalizează poziționarea voleților avionului.

indicator de presiune, semnalizator luminos de cădere a presiunii.

indicator de putere, semnalizator de forțe.

indicator de ruliu, semnalizează mișcarea alternativă de aplecare la stânga și la dreapta a aeronavei.

indicator de scădere debit, semnalizator consum carburant.

indicator de suprapresiune, semnalizator a suprapresiunii din cabina de pilotaj.

indicator de suprasarcină, aparat care semnalizează gradul de suprasarcină în care se găsește avionul (două ace, unul alb și altul roșu, care este împins de primul până la valoarea maximă atinsă în zbor).

indicator de tangaj, semnalizează unghiul de tangaj/incidență.

indicator de temperatură cabină, semnalizează gradul de temperatură din cabina de pilotaj, la un moment dat.

indicator de temperatură carburant, semnalizator al gradului de temperatură a carburantului din rezervoare (principal și secundare).

indicator de temperatură degivraj, semnalizează temperatura aerului din instalația de degivrare.

indicator de temperatură exterioară, semnalizează gradul de temperatură din afara aeronavei aflată în zbor.

indicator de temperatură gaze, semnalizează temperatura gazelor din ajutajul de reacție.

indicator de turație, tahometru.

indicator de ulei, tijă gradată care se introduce în baia de ulei pentru măsurarea nivelului uleiului în acest loc.

indicator de unghi, indicator de poziție pentru stabilirea unghiului format de o direcție dată, cu direcția de referință (verticală sau orizontală) avem: indicator de pantă, de incidență, de derivă, de direcție a vântului etc.

Scanned with OKEN Scanner

indicator de unghi picaj, semnalizator al unghiului de zbor în picaj al aeronavei.

indicator de viraj, aparat giroscopic care indică viteza unghiulară de rotație a aeronavei în plan orizontal; este folosit cu prioritate în zborul fără vizibilitate.

indicator de viraj și glisadă, aparat de bord, care, folosind principiul giroscopic, indică înclinarea și căderea pe o aripă a avionului/planorului.

indicator de viraj și înclinare, aparat combinat care semnalizează gradul de viraj și de înclinare, fiind compus dintr-un indicator de viraj și înclinometru giroscopic pentru verificarea corectitudinii virajului și măsurarea pantei transversale.

indicator de viteză, aparat de bord care indică viteza relativă a aeronavei față de aerul înconjurător în care aceasta se deplasează. I se mai spune și vitezometru.

indicator de viteză ascensională, semnalizează viteza de urcare a aeronavei.

indicator de „zero", aparat semnalizator „ZERO".

indicator de „zero"-direcție, semnalizator luminos al compensării direcției.

indicator de „zero"-profundor, semnalizator luminos pentru compensarea profundorului.

indicator înzăvorâre, semnalizator pentru înzăvorârea trenului de aterizare.

indicator la aterizare, semnalizarea configurației de aterizare (parcursul la aterizare).

indicator la decolare, semnalizator pentru parcursul la decolare.

indicator luminos, imagine proiectată pe o scală și care servește ca indicator.

indicator mecanic, semnalizator de poziție, cu acționare mecanică.

indicator optic, semnalizator luminos; lampă de semnalizare.

indicator optic OSP, semnalizator optic pentru aterizare fără vizibilitate.

indicator pas elice, aparat semnalizator al pasului elicei.

indicator pirometric, aparat care indică temperatura gazelor la ieșirea din turbină.

indicator „T", aparat semnalizator al temperaturii gazelor (la intrare, la ieșire).

indicator TU-PU, indicator dublu temperatură-ulei plus presiune ulei, compus din două tahimetre legate la sondele de temperatură și verinele de presiune ulei.

indicatorul conului, aparat de bord care semnalizează poziția conului, în procente, față de configurația de zbor.

indice de construcție, raport între masa inițială și cea finală a aeronavei.

indice de performanță, viteză a aeronavei la sfârșitul traiectoriei active.

indisciplină la zbor, lipsă de disciplină la zbor, când se încalcă regulile disciplinare, direct sau indirect de către un elev-pilot, pilot etc.

inductivitate, raportul dintre fluxul magnetic stabilit printr-un circuit, de curentul care trece prin el sau printr-un alt circuit și intensitatea curentului respectiv.

inductor, parte a unei mașini electrice în care se formează curentul de inducție.

Scanned with OKEN Scanner

industria aeronautică, ramură economică cuprinzând totalitatea întreprinderilor constructoare de echipamente aeronautice.

industria de avioane, ramură industrială specializată în construcția de avioane.

industrie de celule, industrie constructoare de avioane, elicoptere.

industrie de elice, ramură industrială care confecționează elice de avion, motoplanor, elicopter.

industrie de elicoptere, ramură industrială specializată în fabricarea elicopterelor.

industrie de instrumente de bord, ramură a industriei specializată în confecționarea aparatelor de bord pentru toate categoriile de aeronave.

industrie de motoare, ramură industrială constructoare de motoare de avion cu piston sau reacție.

industrie de parașute, ramură industrială care are în preocupări confecționarea de parașute.

industrie de planoare, ramură industrială specializată în construcția de planoare.

Industries Heavy Mitsubishi, firmă niponă de aviație.

ineficient la zbor, nefolositor activității de zbor.

inelar, piesă care ridică piedica trenului de aterizare.

inelul blocajului, inelul cu care se scurtcircuitează răcirea glicolului pe un singur radiator la un avion clasic.

inelul difuzorului, piesă montată în fața difuzorului.

inerție, proprietatea corpurilor în virtutea căreia, acestea își păstrează starea de mișcare (sau de repaus) în care se află, atâta timp cât nu sunt supuse acțiunii unei forțe exterioare.

inerția rotorului, proprietatea rotorului motorului cu reacție de a-și păstra un timp starea de rotație după întreruperea sursei de alimentare.

inflamabil, care arde, care se aprinde ușor.

influențe de altitudine, efect de înălțime.

infraroșu, radiații infraroșii.

infraroșu-senzor, echipament în infraroșu frontal utilizat pentru navigație (vizor cu o deschizătură largă și cu un ecran multifuncțional).

infrastructură, totalitatea instalațiilor de sol sau suprafața apei, utilizate pentru decolarea, aterizarea (amerizarea) aeronavelor, precum și la adăpostirea lor, a întreținerii etc. cuprinzând hangare, remize, ateliere, piste, faruri, balize, instalații de radiogoniometrie și altele.

infrastructură a ampenajului, structura constructivă a ampenajului (orizontal și vertical).

infrastructură a aripii, structura aripii.

infrastructură a celulei, structură a celulei.

Scanned with OKEN Scanner

infrastructură a fuzelajului, structura fuzelajului.

infrastructură a nervurilor și lonjeroanelor, structura acestora.

infrastructură de comunicații, sistem de comunicații aeriene.

infrastructură de radiofar, sistem de radiofaruri pentru navigație aeriană.

infrastructură de teren, amenajări pe un aerodrom.

ingestie, pătrunderea unui corp străin într-un motor cu reacție în timpul zborului (ex. o pasăre etc.).

inginer aeronautic, inginer de aviație.

inginer de bord, specialist tehnic cu atribuții bine definite, care face parte din personalul navigant.

inginer de escadrilă, specialist în domeniul aviației care, în urma unor teste (examene) este numit să conducă activitatea tehnică de exploatare a unei escadrile.

inginer de flotilă, cadru militar cu stagiu corespunzător în domeniul tehnicii de aviație, care organizează, conduce și verifică activitatea de exploatare a materialului volant dintr-o flotilă de aviație.

inginer electrician-electronist ambarcat, inginer de aviație specialist în electricitate/electronică de bord.

inginer mecanic ambarcat, inginer specialist în mecanică care face parte din echipajul unei aeronave.

inginer șef, funcție care coordonează colectivul de ingineri specialiști de aviație.

inhalator, aparat care furnizează pilotului o cantitate dozată de oxigen, în timpul unui zbor la mare înălțime, unde, presiunea aerului scăzută nu asigură o respirație normală.

inhalator de altitudine, aparat de respirație la altitudine.

inhalator de parașută, aparat de respirat folosit de un parașutist care execută un salt de la mare înălțime.

injecție, introducere forțată sub presiune a combustibilului în camera de ardere.

injecție la pornire, injecție înainte de start a motorului.

injector, dispozitiv care pulverizează combustibil sub presiune în camera de ardere a motorului.

injector de ventilație, injector de aerisire la motor.

INMAS, siglă pentru Institutul Național de Medicină Aeronautică și Spațială (București).

INS, sistem inerțial giroscopic, hibrid, pentru navigație de mare precizie, care cuplat cu un receptor GPS, permite codificarea sistemului de poziționare standard și asigură corectarea datelor culese.

insecție, proces de introducere a unui fluid sub presiune, într-un spațiu sau material.

insensibilitate, lipsă de sensibilitate, nepăsare, indiferență.

Scanned with OKEN Scanner

insensibilitate la comenzi, lipsă de sensibilitate la executarea comenzilor în timpul zborului (de regulă la elevii piloți începători).

INS-GPS, sistem de navigație combinat.

insignă de identificare, marcaj de recunoaștere pe o aeronavă; semn distinct.

insignă FAI, distincție din aur, cu sau fără diamante a Federației Aeronautice Internaționale.

insonorizare a cabinei, reducerea intensității zgomotului motorului în cabina de pilotaj.

inspector de pilotaj, persoană multicalificată, competentă care, periodic ori în raport de împrejurări efectuează controlul în arta pilotajului a piloților.

Inspectoratul General al Aeronauticii, instituție înființată în anul 1923 la București, care a luat în subordinea sa, pe lângă aeroplane și primul regiment de artilerie antiaeriană.

inspecție a avionului, controlul făcut de pilot înainte de a se urca în avion.

inspecție a motorului, revizie a motorului.

inspecție de întreținere, activitatea tehnică de control și verificare (unele mici remedieri) asupra aeronavei pe specialități.

inspecție diurnă, control zilnic sumar.

inspecție după exploatare, control după zbor (se consultă mențiunile pilotului din carnetul tehnic).

inspecție înainte de zbor, controlul aeronavei executat de tehnicul acesteia, până la începerea activității de zbor.

instabilitate, pierderea stabilității unei aeronave în timpul zborului, generată de fenomene (cauze) critice.

instabilitate de girație, fenomen care afectează stabilitatea de girație a aeronavei, atunci când aria ampenajului vertical nu satisface condiția variației parametrilor de zbor.

instabilitate de ruliu, pierderea stabilității în axa de ruliu ca urmare a influenței unghiului diedru al aripii, săgeata acestuia, interferența fuzelaj-aripă și ampenajul vertical.

instabilitate de tangaj, instabilitate longitudinală.

instabilitate la suprasarcină, particularitate ce apare în zborurile cu unghiuri mari de incidență, cu desprinderi marginale și focarul aerodinamic deplasat spre înainte.

instabilitate laterală, pierderea stabilității în axa de girație a aeronavei ce apare ca urmare a nerespectării condițiilor de manevrabilitate.

instabilitate la viteză, particularitate în comanda longitudinală, care apare la executarea unei manevre prea energice sau când se produc viteze supersonice cu decelerare până la viteze subsonice.

Scanned with OKEN Scanner

instabilitate transversală, instabilitate de ruliu, pierderea stabilității în axa de ruliu, când influențează unghiul diedru al aripii, săgeata acesteia, interferența fuzelaj-aripă și ampenajul vertical.

instalație, totalitatea unui sistem tehnic de la bordul aeronavei, menit să execute anumite operații sau funcții; poate fi independentă sau cu funcționare de ansamblu.

instalație amevibilă, instalație pentru îndeplinirea misiunilor gen pompier aerian.

instalație antiincendiară, sistem tehnic cu rol de a se sesiza, avertiza sonor și optic, apariția unui incendiu la bord și a declanșa automat sau manual substanța antiincendiară la locul incendiului.

instalație de aer condiționat, sistem care asigură la bord aerul condiționat pentru presurizarea cabinei și a unor componente de avionică.

instalație de aerisire, instalație de ventilare.

instalație de alimentare, sistem ce realizează injecția și care cuprinde pompa de injecție și injectorul.

instalație de avarii, instalație funcțională, de dublare, a unui sistem tehnic de bord, care nu lucrează dintr-o cauză sau alta.

instalație de benzină, sistem tehnic care asigură alimentarea cu benzină a pompei de injecție din ansamblul de alimentare al motorului.

instalație de bord, totalitatea sistemelor tehnice care concură la buna funcționare în zbor a unei aeronave.

instalație de catapultare, sistem sofisticat de salvare a pilotului de pe un avion supersonic care, în principal constă din ejectarea acestuia împreună cu scaunul din cabina de pilotaj.

instalație de climatizare, sistem tehnic care asigură cantitatea de oxigen, necesară în cabina pilotului sau compartimentul pasagerilor (în cazul unui avion de pasageri).

instalație de combustibil, instalație de la bordul aeronavei formată din rezervoare și diferite subansamble (conducte) care alimentează normal, sub presiune combustibilul necesar funcționării motorului.

instalație de comunicare-identificare, sistem de transmisie date de zbor tactic ale avioanelor amice și sistem de identificare amic-inamic.

instalație de degivrare, sistem tehnic care asigură evitarea fenomenului de îngheț la bord.

instalație de diagnosticare, sistem modern de verificare și determinare a defectelor ivite la bord, în timpul zborului.

instalație de energie electrică, sistem care asigură sursele de energie electrică la bord.

instalație de forță, motorul aeronavei.

instalație de forță hidropneumatică, instalație de presiune cu debit disponibil și a unei game de verine, componente ale consumatorilor de profil.

Scanned with OKEN Scanner

instalație de golire, sistem de golire a toaletei la un avion de transport pasageri.

instalație de înălțime, sistem tehnic utilizat la peste 4000 m altitudine cu rol de a asigura condiții de viață pilotului sau pasagerilor protejându-i împotriva acțiunii presiunii scăzute, insuficienței oxigenului și temperaturii scăzute.

instalație de încălzire, instalație mobilă, folosită pentru încălzirea motorului în sezon rece la sol, anterior pornirii.

instalație de lansare, sistem tehnic adaptat lansatorului de rachete de la bord.

instalație de luptă electronică, sistem integrat de senzori, cu reper de avertizare radar și detector de lansare rachete.

instalație de ochire, sistem ce totalizează aparatura de ochire, premergător tragerii sau lansării muniției de bord.

instalație de oxigen, sistem special, cu rol de a livra oxigen gazos echipajului sau pasagerilor în timpul unui zbor la mare altitudine. Este compus din sistemul principal și de avarii.

instalație de presiune, sistem tehnic compus din ansamblul normal și de avarii al instalației de presiune de la bordul aeronavei.

instalație de radar, radiolocație.

instalație de radio, aparatură care asigură emisia și recepția radiofonică la bord.

instalație de schimbare a gazelor, sistem cuplat de pilot printr-un contactor, care funcționează automat, când mișcările comandate sunt executate de sistemul de dirijare a gazelor.

instalație de ventilație, sistem tehnic care asigură ventilația cu aer (cald, rece) într-un avion greu de transport sau de mică anvergură.

instalație electrică, totalitatea echipamentelor care produc curent electric la bordul aeronavei necesar aprinderii amestecului carburant, funcționării aparaturii, iluminatului, sistemelor de radionavigație etc.

instalație electronică (globală), instalație ce cuprinde computerul balistic, sistemul de localizare inerțială, display-uri, radioaltimetru, sistem de navigație DOPPLER, calculatorul central.

instalație extinctor, sistem tehnic de stingere a incendiilor produse la bord, din diferite cauze.

instalație pneumatică, instalație care funcționează cu aer comprimat, compusă din: compartimentul principal, avarii, presurizare compartiment avionică.

instalație sanitară, grupă sanitar pe avioanele de transport.

instalație tren, sistem al trenului de aterizare.

instalații aeroportuare, totalitatea construcțiilor, amenajărilor, a stațiilor de radio și radiolocație a parcului auto de deservire, ateliere de reparații, stații de combustibil etc., care contribuie, fiecare în parte, la buna desfășurare a activității de zbor, pe un aeroport.

Scanned with OKEN Scanner

instalaţii senzoriale, sistem de senzori electrooptici, laser şi infraroşu, de stabilizare giroscopică, cu care se pot efectua operaţii de recunoaştere şi manevre balistice.

Institutul de Medicină Aeronautică, institut înfiinţat în anul 1920 la Bucureşti, specializat în verificarea şi certificarea stării sănătăţii personalului navigant din aeronautică.

instructor de zbor, personalitate de excepţie, cu studii adecvate de metodică, pedagogie şi calităţii deosebite pentru zbor, exigent în luarea deciziilor de promovare sau stagnare a formării de elevi piloţi din şcolile de aviaţie, precum şi a piloţilor militari repartizaţi după absolvirea Institutului de Aviaţie, în diferite faze ale pregătirii de pilotaj sau antrenamente de instrucţie aeriană.

instrucţie aeriană, instrucţie aviatică de zbor.

instrucţiuni, normă, directivă, reglementare.

instrucţiuni de avarii, instrucţiuni pentru preîntâmpinarea avariilor şi remedierea lor, în activitatea de zbor.

instrucţiuni de circulaţie, reglementări privind circulaţia aeriană.

instrucţiuni de control, reglementări privitoare la controlul circulaţiei aeriene.

instrucţiuni de D.C., norme, reglementări etc., necesare însuşirii zborului de instrucţie în dublă-comandă (şi S.C.).

instrucţiuni de exploatare, totalitatea normelor care concură la cunoaşterea regimurilor de funcţionare ale unei aeronave, precum şi proceduri de intervenţie (lucru) în cazul apariţiei de avarii, defecţiuni, cauze care au condus la un eveniment de zbor, generat de dereglări de ordin tehnic etc.

instrucţiuni de încercări, reglementări pentru executarea încercării aeronavei după revizii sau reparaţii (încercări în aer).

instrucţiuni de navigaţie, reglementări referitoare la navigaţia aeriană.

instrucţiuni de salt, reglementări pentru instrucţia paraşutiştilor.

instrucţiuni de salvare, informaţii suplimentare privind prevederi de salvare în caz de avarii la bordul unui avion de pasageri.

instrucţiuni de securitate, instrucţiuni de protecţie.

instrucţiuni de zbor, îndrumări scrise sau orale, date la sol ori în aer, în timpul zborului de către instructor, comandant, conducător de zbor etc., care privesc activitatea de pilotaj.

instrucţiuni meteo, instrucţiuni privind starea vremii.

instruire în zbor, învăţarea pilotajului, cu şi fără motor, în dublă-comandă, pe o durată bine definită.

instruire la sol, pregătirea unui paraşutist.

instrument automat, aparat cu înregistrare automată.

instrument cu ac, aparat cu ac indicator.

instrument de bord, aparat de bord.

instrument de navigaţie, aparat utilizat în calcule de navigaţie aeriană.

Scanned with OKEN Scanner

instrument de nivelare, aparat pentru punerea în poziție orizontală/pentru nivelare a aeronavei.

instrument de unghiuri, aparat înregistrator al unghiurilor comenzilor.

instrument para-vizual, aparat cu ecran, la înălțimea privirii observatorului.

instrument pentru motor, aparat de control/funcționare, a unui motor de avion.

instrument pentru PSV, aparat utilizat în zboruri fără vizibilitate.

instrument rectiliniu, aparat cu scară rectilinie.

instrumente de zbor, aparatură de bord pentru controlul zborului.

„insulă", denumirea turnului de control al zborului de pe un portavion, locul de unde se conduce și transmit ordinele, comenzile către aeronavele aflate în aer (decolări și apuntări) mișcările navei și rutina.

intemperie, schimbarea nefavorabilă a vremii.

intensitate, gard de tensiune, de tărie, de energie, a unui curent electric.

intensitate a farului, gradul de luminiscență a farului de aterizare.

intensitate a precipitațiilor, gradul de tărie a precipitațiilor (ploaie, ninsoare, lapoviță).

intensitate a tragerii, tăria tragerii aeriene cu armament clasic de bord (tun, mitralieră).

intensitate a vântului, gradul de tărie a vântului.

intensitate calorică a carburantului, capacitate calorică a carburantului.

intensitate de trafic, grad de tărie a circulației aeriene pe un aeroport.

intensitate electrică, mărime ce caracterizează curentul electric, numeric egală cu curentul transportat în unitate de timp.

interacțiune aerodinamică, influență, condiționare reciprocă a forțelor aerodinamice.

interceptare, prinderea unei ținte aeriene în colimator, marcarea ei și „doborârea" acesteia; raportarea de executare.

interceptare cu formația, misiune de zbor cu mai multe avioane interceptoare.

interceptor, 1. pilot de vânătoare calificat pentru zborul de interceptare ziua sau noaptea, indiferent de condițiile meteo; 2. avion de vânătoare-interceptare.

intercomunicație, interfon de bord.

interdicție de trafic, oprirea zborului pe aerodrom.

interdicție la aterizare, interzicerea executării aterizării.

interdicție la decolare, interzicerea decolării unei aeronave.

interdicție la zbor, 1. oprirea de la zbor a unui pilot; 2. oprirea programului de zbor pentru o anume perioadă de timp din diferite cauze.

interfață, dispozitiv care convertește semnale electronice pentru ca două sisteme să poată comunica între ele.

interfață audio, componentă a cutiei negre, cu rol ambiental în cabina pilotului.

Scanned with OKEN Scanner

interfaţă grafică, iconuri acţionate prin atingerea ecranului, cursor „mouse" amplasat pe HOTAS sau prin comandă vocală.

interfaţă parametri, parte componentă a cutiei negre, care determină transmiterea de semnale electronice, între parametri ce o compun.

interferenţă, fenomen aerodinamic de suprapunere şi compunere a efectelor a două sau mai multe mişcări vibratorii, provenite din surse diferite.

interferenţă om-avion-mediu, fenomen de încrucişare, întretăiere, întâlnire a acestor trei elemente vitale în pilotarea corectă a unui avion-om, avion, mediu – pentru prevenirea situaţiilor deficitare.

interferenţă om-maşină, element cheie al modernizării „LANCER" la avionul MIG-21.

interferometru, instrument pentru măsurarea propagării vitezei undelor sonore (ultrasonore).

interfon, instalaţie emisie-recepţie, existentă la bordul unei aeronave de capacitate mare cu echipaj numeros.

interpretarea filmului, citirea filmului fotomitralierei.

interpunere, mijlocire.

interpunere aero, intrarea unui avion în zbor, între alte două avioane.

interstiţiu a palelor, interval, spaţiu intermediar între palele elicei.

interval de catapultare, spaţiu de timp permis pentru catapultarea din avion.

interval de zbor, spaţiu dintre două sau mai multe avioane păstrat în timpul zborului, spre a se evita coliziunea.

intervenţie ierarhică, acţiunea unui şef, comandant etc., de o opri comiterea unui act ce contravine disciplinei zborului.

interzicerea participării la zbor, oprirea de a mai zbura, definitiv sau temporar, din diferite cauze (medicale, lipsa de aptitudini, indisciplină etc.) a unui pilot.

intrados, 1. faţa inferioară a aripii unui avion (planor) pe care, în zborul normal se exercită presiuni; 2. linia inferioară a conturului unui profil aerodinamic, cuprins între bordul de atac şi bordul de fugă.

intrados de aripă, suprafaţa inferioară a aripii.

intrados de fuzelaj, partea inferioară a fuzelajului.

intrados de pală, partea inferioară a palei.

intrados de profundor, suprafaţa inferioară a unui profundor.

intrare a conului, comanda de vârâre a conului.

intrare a flapsului, ridicarea în poziţie normală a flapsului.

intrare a trenului, escamotarea trenului de aterizare.

intrare în tur de pistă, evoluţie ce constă în înscrierea în viraj pentru intrarea în tur de pistă în vederea aterizării.

intrare în viraj, înscrierea în viraj în vederea schimbării direcţiei de zbor.

intrare în vrie, fenomen de autorotaţie a aripii, care cuprinde incidenţa de zbor, unghiul de derapaj, caracteristicile geometrice şi aerodinamice ale aripii.

Scanned with OKEN Scanner

intrare la atac, forţaj, aducerea ţintei pe centrul ecranului, reducerea distanţei până la limita cerută.

intrare la interceptare, respectarea indicaţiilor primite de la centrul de dirijare, până la prinderea ţintei în colimator.

intrare la pistă, rularea avionului din pista de rulare spre PDA şi aşezarea pe ax, în vederea decolării.

Intrepid, portavion american lansat la apă la 16.08.1942, scos din serviciu la 14.03.1974 (aflat în Muzeul Marinei din New York).

invazie aeriană, apariţia rapidă şi masivă de aeronave inamice, cu scop distructiv, prevăzută sau nu, dar inevitabilă la un moment dat.

inversare a comenzilor, schimbarea sensului de acţionare a comenzilor aeronavelor, în timpul evoluţiilor în aer.

inversare a jetului, schimbarea a turaţiei.

inversare a reflexelor, a da comenzi inversate de pilotaj faţă de cele normale.

inversare a tracţiunii, reversare a tracţiunii în zbor.

inversiune, fenomen meteorologic cauzat de creşterea temperaturii aerului în raport cu altitudinea, produs în nopţile senine şi calme.

inversiune termică, fenomen meteorologic care se produce atât la suprafaţa solului cât şi la mari înălţimi, ca urmare a iradierii căldurii de la suprafaţa pământului, ceea ce are drept urmare răcirea stratului inferior în aer.

inversor, dispozitiv care are rolul de a inversa sensul mişcării unui aparat, curent electric, flux etc.

investigarea unui defect, cercetarea calităţii unui material, a execuţiei, respectarea procedurilor de control şi acceptiune, montajul, precum şi condiţiile de funcţionare cu cele avute în vedere la proiectare. Scopul, prevenirea repetării producerii defectului.

investigaţie tehnică, acţiunea de prevenire a accidentelor (incidentelor) de zbor prin colectarea şi analiza informaţiilor care au dus la acestea, cauze şi luarea de măsuri de siguranţă a zborului în viitor.

invincibile, portavion britanic în al Doilea Război Mondial.

ionizare, formarea de ioni (atom sau grup de atomi) încărcaţi cu electricitate statică într-un anumit mediu, stânjenind funcţionarea mijloacelor de radiolocaţie.

ionizarea atmosferei, zonă în care şi-a făcut apariţia grupe de atomi încărcaţi cu electricitate, în medii de furtună care deformează indicaţiile aparatelor de bord sau ale staţiilor de dirijare de la sol.

ionosferă, regiune superioară atmosferei cuprinsă între 70-80 km şi 800-1000 km, în care, gazele componente sunt puternic ionizate şi rarefiate.

ionosondă, sondă meteorologică ionosferică.

ipostază, stare, situaţie în care se găseşte un pilot la un moment dat.

ipoteză, presupunere, supoziţie asupra relaţiei între anumite fenomene meteorologice observate în timpul zborului.

Scanned with OKEN Scanner

IRA, siglă pentru indicator radioaltimetru.

iradia, a emite radiații.

iradiație, fascicul de raze emise de o sursă.

irațional, împotriva gândirii logice.

I.R.Av., Întreprinderea de Reparații Avioane Bacău (fostă URA, actual AEROSTAR).

ireal, neexistent în realitate, imaginar.

irealizabil, de nerealizat.

ireparabil, care nu mai poate fi reparat.

irevocabil, care nu poate fi schimbat.

iriza, a reflecta lumini multicolore ca acelea ale curcubeului.

IRM, siglă pentru indicator radiomarker.

IRMA, siglă pentru Întreprinderea de Reparat Material Aeronautic București.

IR-OTIS, sesizor pasiv în infraroșu care, în condiții de bruiaj electronic poate fi utilizat ziua și noaptea.

IRST, sistem de vizare în infraroșu.

IRVIN, 1. fabrică de parașute – 1934; 2. tip de parașută.

Israel Air Force, aviația militară din Israel.

istoria aviației, proces care studiază apariția, dezvoltarea și evoluția aviației române și mondiale, complexitatea și diversitatea aviației.

Istoria Aviației Române, scrisă de un colectiv de autori în care apar figuri de aviatori români de la începuturile aviației românești până în prezent.

istoria contemporană a aeronauticii (I), prima subperioadă, de la primele aplicații permanente la formula constructivă de aeronave moderne din 1918/ 1919 până în 1935/1936. Apare așa numită „revoluție tehnico-științifică" în aviație.

istoria contemporană a aeronauticii (II), a doua subperioadă de la motoare cu piston (clasice) la transporturi cu motoare cu propulsie reactivă; din 1935/1936 până în zilele noastre. Revoluția tehnico-științifică evoluează vertiginos.

istoria medie a aeronauticii, de la Leonardo da Vinci și până la frații Montgolfier (din 1506 până în 1783).

istoria modernă a aeronauticii (I), de la frații Montgolfier (primul zbor controlat cu un om la bord) până la frații Wright (din 1783 până în 1803).

istoria modernă a aeronauticii (II), cu faza afirmării aparatelor mai grele decât aerul, de la frații Wright și până la contribuții științifice organizate, construcții aviatice cu caracter permanent (din 1903 până în 1918-1919).

istoria veche a aeronauticii, din cele mai vechi timpuri până la primele preocupări cu fundamentare științifică (până la 1506 e.n. Leonardo da Vinci).

ITAVIA, companie aeriană italiană.

Itazuke, bază aeriană din Japonia.

itinerar, drumul pe care se desfășoară un traiect aerian.

itinerar de zbor, drum aerian.

Scanned with OKEN Scanner

IUAI, siglă pentru International Union of Aviation Insurers (Uniunea Internațională de Asigurări pentru Aviație).

izobară, curba din diagrama de stare a timpului ce prezintă o transformare la presiune constantă.

izohietă, curbă care unește punctele de aceeași cantitate de apă (ce cade anual).

izotermă, curbă din diagrama de stare a timpului ce indică o temperatură constantă (unește punctele cu aceeași temperatură).

Scanned with OKEN Scanner

Îmbarcare, a (se) urca într-un avion (aeronavă) pentru un zbor mai lung, a pasagerilor și materialelor de transportat pe calea aerului.

îmbătrânire, proces lent de modificare a proprietăților tehnice ale materialului volant; poate fi naturală sau îmbătrânire artificială.

îmbătrânirea materialului volant, modificarea în timp a calităților constructive și tehnice ale aeronavei (avion, planor, elicopter) la temperatură ordinară. **îmbinare**, asamblarea rigidă a elementelor componente ale unui avion (aripi, fuzelaj, ampenaje) în așa fel încât să se poată transmite eforturi de la un element la altul.

îmbinare fuzelaj spate, cadru de legătură a părții posterioare a fuzelajului aeronavei.

îmbogățire a arderii, compoziție a amestecului de combustie.

îmbogățire în volum, compoziție volumetrică a amestecului de ardere.

îmbrăcăminte de zbor, totalitatea obiectelor care sunt folosite la acoperirea corpului unui pilot, spre a-l proteja de acțiunea agenților externi, ca intemperii, frig etc.

împânzire a aripii, învelire cu pânză specială a aripii avionului (planorului).

împânzire a fuzelajului, învelirea fuzelajului cu pânză.

împânzirea ampenajului, învelirea ampenajului (derivă, direcție, stabilizator, profundor) cu pânză specială de aviație.

împământarea aeronavei, restricție în timpul alimentării aeronavei, prin legătura la pământ.

împrejurime a aerodromului, zonă limitrofă a unui teren de aviație.

împresurare aeriană, încercuirea avionului inamic aflat în aer de către alte avioane aliate.

înaltă frecvență, frecvență din banda superioară de frecvențe, cuprinsă, în general în intervalul 3000-30000 Hz.

înaltă tensiune, tensiune el. cuprinsă, în general, între 60000-220000 volți.

înălțime, altitudine.

înălțime adevărată, altitudinea reală a aeronavei.

înălțime a norilor, altitudinea plafonului de nori.

înălțime aparentă, altitudinea imaginară, nereală, falsă.

înălțime a plafonului, altitudinea la care se află un strat de nori.

înălțime barometrică, altitudine barometrică.

înălțime deasupra mării, altitudine peste mare.

înălțime deasupra solului, altitudine deasupra solului.

Scanned with OKEN Scanner

înălțime de decizie, altitudine la care se ia hotărârea pentru executarea unei evoluții aeriene.

înălțime de lansare, altitudinea de la care se realizează lansarea paraşutistului sau a unui planor în remorcaj de automosor.

înălțime de salvare, altitudine minimă derulării complete a catapultării (120-170 m).

înălțime de siguranță, înălțimea până la care securitatea zborului este asigurată, atât prin normele de exploatare în zbor, cât și a celor de navigație. Coborând sub această înălțime, siguranța zborului devine precară, iar apariția premiselor de evenimente de zbor incontestabilă.

înălțime limită, altitudine limită.

„Înălțime periculoasă", sistem de semnalizare sonoră în căști și optică (becul roșu din tabloul de zbor) care acționează la 50 de metri față de sol, avertizând limita de înălțime care pune în pericol aeronava.

înălțime a avionului, distanța de la sol până la punctul cel mai de sus al aeronavei.

înălțime de luarea deciziei, înălțimea specifică de la care trebuie inițiată întreruperea apropierii după instrumente, dacă nu s-a stabilit contactul vizual cu solul.

înălțime de redresare, înălțimea la care se află un avion în configurația de aterizare, după darea comenzii de „îndulcire" a pantei față de sol (la MIG-21, înălțimea de redresare este de 4-5 metri).

înălțimea procedurii, înălțimea turului de pistă, după o coborâre prelungită de la niveluri de zbor mari.

încadrare, așezarea într-o anumită formație a aeronavelor pentru zbor.

încadrare radar, regim de funcționare a radiolocatorului de bord, în care pilotul primește informații despre distanță și azimut față de țintă, regim în care se poate realiza tragerea.

încadrarea țintei, prinderea în dispozitiv a țintei, de către avionul interceptor, prin folosirea aparatului de ochire (scala aparatului) și reducerea forțajului.

încastrare, mod de legătură, de prindere a aripii sau ampenajelor (vertical și orizontal) de fuzelaj.

încastrare a ampenajului, prinderea ampenajului orizontal și vertical de fuzelaj, în partea din urmă a acestuia.

încastrare a aripilor, prinderea aripilor de fuzelaj conform prevederilor constructive, avându-se în vedere împiedicarea completă a deplasării și rotirii acestei extremități, prin elemente de legătură și siguranțare.

încălecarea palelor, fenomen care apare la însumarea apropierilor palelor în anumite condiții, când nu se respectă instrucțiunile de prevenire în exploatare.

încălțăminte de zbor, cizme sau ghete speciale de zbor, îmblănite ori încălzite electric.

Scanned with OKEN Scanner

încălțăminte textilă, încălțăminte de protecție a aeronavei, în timpul asistenței tehnice.

încălzire aerodinamică, totalitatea efectelor termice pe care le suportă învelișul unui avion ce parcurge straturi atmosferice, la viteză mare.

încălzire la bord, încălzire în care căldura dezvoltată se obține din energie electrică și se realizează prin rezistențe electrice.

încărcare, introducerea unui material într-un spațiu închis, special amenajat.

încărcare a aripii, (mică) masă sprijinită pe o suprafață largă a aripii.

încărcare acumulator, asigurarea elementilor unui acumulator cu electricitate înmagazinată, ceea ce constituie sursă electrică de bord.

încărcare alară, capacitate de încărcare. Greutatea calculată în kilograme pe metru pătrat (kg./m^2) suportată de o aeronavă.

încărcătură acroșată, încărcătura prinsă în dispozitivele speciale pentru muniția de bord (rachete, bombe) sau rezervoare suplimentare de combustibil; acestea din urmă putând fi largate după golire (folosire în aer).

încărcătură de bruiaj, depozit de încărcătură cu magneziu folosită la bruiaj.

încărcătură de foc, totalitatea muniției existentă la bordul aeronavei militare de luptă (rachete, muniție clasică).

încărcătură de luptă, totalitatea muniției existente la bordul unei aeronave militare de luptă.

încărcătură specifică, încărcătură indicată precis, caracterul special al încărcăturii.

început de admisie, deschiderea supapei de admisie.

început de eșapament, început de cursă a supapei de evacuare.

încercare a avionului la sol, stabilirea experimentală a funcționalității tehnice a aeronavei, până la plecarea în zbor (decolare).

încercare a comenzilor, verificarea funcționalității manșei și palonierului înainte de decolare.

încercare a farului, verificarea funcțională a farului de bot, anterior decolării pentru zborul de noapte.

încercare a flapsului, verificarea lucrului flapsului la sol, anterior decolării.

încercare a trenului, verificarea funcționării trenului de aterizare, la sol, pe dispozitive speciale, după reparații.

încercare dinamică, încercarea în zbor a aeronavei.

încercare în aer, verificarea comportării aeronavei, în conformitate cu parametri constructivi și aerodinamici (maniabilitate, stabilitate etc.) după reparații periodice.

încercare la bord, control de zbor a pilotului de către eșalonul superior, după o întrerupere a activității.

încercare la cale, verificarea turației maxime a motorului la sol, folosindu-se calele la roți.

Scanned with OKEN Scanner

încercare prezbor, verificări la sol, înainte de zbor a aeronavei (din punct de vedere caracteristici tehnice).

încercare recepție, verificarea funcțională și a calităților tehnico-tactice ale aeronavei, la fabrică, în prezența beneficiarului, anterior livrării acestuia.

încercare statică, teste la sol.

încercarea atmosferei, sonda meteo, înainte începerii activității de zbor.

încercarea consumului, determinarea consumului de combustibil (la sol).

încercarea motorului, verificarea funcțională conform parametrilor tehnici ai motorului, la bancul de probă, în fabrica constructoare de motoare de aviație.

încercarea turației, verificarea gradului de turație, la banc sau la cale, anterior începerii rulării pe sol (anterior decolării).

încercuire, blocarea din aer a trupelor aflate la sol, în scopul înconjurării, capturării, nimicirii inamicului terestru.

închidere combustibil, situație în care, în cazul producerii unui eveniment la bord (defecțiune tehnică deosebită, incendiu etc.) pilotul blochează alimentarea cu combustibil a motorului.

închidere ermetică, închidere etanșă.

înclinare, aplecarea unei aeronave într-o parte sau alta, prin acționarea manșei în lateral.

înclinație, unghiul format de o dreaptă sau de un plan cu o dreaptă ori un plan de referință.

înclinație magnetică, unghiul format de direcția câmpului magnetic al pământului cu planul orizontal.

„îndepărtată", stație de radiolocație amplasată la o distanță corespunzătoare de pragul pistei, pe direcția de aterizare, stație care este survolată de aeronavă în configurația de aliniere pe axul pistei.

„îndulcirea pantei", acționarea manșei în configurația de redresare, pentru realizarea unei aterizări line, pe trei puncte (roți și bechie sau roți principale și roata de bord).

„în fața aerodromului", atunci când un planor a aterizat departe de aerodromul de bază.

înfundare, 1. mișcare pe verticală a unui avion a cărui portanță scade sub valoarea greutății proprii. Are loc atunci când viteza avionului scade mult (ex. în cazul opririi motorului, când incidența aripilor crește, când densitatea aerului scade brusc); 2. poziție anormală a avionului, când redresarea se execută de la o înălțime mai mare decât cea prevăzută în regulamentul de zbor.

înfundare a urechii, senzație neplăcută la nivelul urechii, ca urmare a modificării presiunii atmosferice exterioare, în timpul zborului.

înmagazinare, depozitarea mărfurilor într-un avion de transport (cargo).

înmatriculare, înscrierea aeronavei nou construită în evidența Registrului Aerian.

Scanned with OKEN Scanner

înregistrator barometric, aparat care trasează automat, pe bandă sau disc de hârtie, sub acțiunea unui dispozitiv, măsurarea curbei valorilor altitudinii la care se execută zborul; i se mai spune înregistrator de altitudine.

înregistrator de bord, aparat sofisticat care înregistrează evoluția zborului, dialogurile dintre pilot și start ori centrul de dirijare de la sol, discuțiile echipajului pe teme de navigație etc., aspecte care, ulterior, în cazul unui accident sunt folosite în vederea elucidării cauzei ce l-a produs. Poartă denumirea și de „cutie neagră".

înregistrator de voce, echipament care dă posibilitatea înregistrării continue pe ultimele 30 de minute de zbor, a tuturor semnalelor audio, din cabina echipajului.

înregistrator parametric, aparat care înregistrează parametri de funcționare a dispozitivelor montate pe aeronavă.

înscriere în evoluție, începerea evoluției.

înscriere în viraj, evoluția unui avion în zbor (înclinare și presare pe palonier) în așa fel ca acesta să nu derapeze, iar rezistența la înaintare să fie minimă.

însoțire, 1. acțiunea de a seconda în aer, unul sau mai multe aeronave; 2. acțiunea prin care aviația sprijină cu focul armamentului de bord lupta ofensivă a infanteriei și a tancurilor, deplasându-se în aer, pe aceeași direcție cu acestea. Aviația care execută această acțiune se numește aviație de însoțire.

însoțitoare de zbor, stewardesă.

înșurubare în aer, vrie.

întârziere la pornire, decolare efectuată cu întârziere din diferite cauze (tehnice, ratări, restricții).

întârzierea aprinderii, aprinderea cu întârziere a amestecului gazos în cilindru.

întârzierea deschiderii, deschiderea întârziată a supapei.

întârzierea eșapamentului, închiderea târzie a evacuării gazelor.

întoarcere, revenire la zborul inițial, după executarea unei anumite teme de zbor sau acțiune de luptă aeriană.

întoarcere de luptă, evoluție aeriană complexă, cu diferite traiectorii, în cadrul căreia avionul de vânătoare își schimbă direcția de zbor cu 180 de grade; se realizează cu câștig de înălțime.

întoarcere scurtă de 360 de grade, evoluție acrobatică în care avionul descrie cu viteză mică un cerc perfect de un diametru egal cu câteva lungimi de fuzelaj.

ÎNTREBARE, cuplare pentru aflarea codului zilei, în urmărirea țintei.

întrerupător, mecanism care poate întrerupe sau restabili un circuit electric, hidraulic etc.

întrerupător cu buton, întrerupător electric prin apăsare.

întrerupător cu flotor, întrerupător pentru semnalizarea nivelului limită de combustibil.

Scanned with OKEN Scanner

întrerupător de demarare, buton de pornire.

întrerupător de drapel, buton de punere în pas-drapel a elicei.

întrerupător de parbriz, buton al ştergătorului de parbriz.

întrerupător de repornire, buton de repornire în zbor a motorului.

întrerupător gaz-redus, microîntrerupător pentru ralanti (pas încetinit).

întrerupător pas-colectiv, întrerupător de pas pentru toate elicele avionului (trimotor etc.).

întrerupător variometric, întrerupător sensibil la viteza de variaţie a presiunii.

întreţinere, lucrare periodică sau întâmplătoare, care trebuie executată la o aeronavă, pentru a o menţine în bune condiţii de folosire, spre a preveni şi înlătura defecţiunile.

întreţinere a avionului, lucrări prin care se asigură asistenţă tehnică şi mici remedieri de rutină, la un avion.

întreţinere de escală, asistenţă tehnică acordată unei aeronave în timpul aterizării pentru alimentare, încărcare sau descărcare de mărfuri, îmbarcare (debarcare) de pasageri.

întreţinere la pistă, întreţinere tehnică ce se asigură unei aeronave la linia de avioane, înainte şi după activitatea zilnică de zbor.

întreţinere planificată, lucrări tehnice care se efectuează periodic, la diferite intervale de timp, conform unui grafic.

întreţinere profilactică, întreţinere preventivă executată la aeronave.

întreţinere tehnică, ansamblul lucrărilor periodice sau întâmplătoare, care se execută la aeronave, pentru a le menţine disponibilitatea la zbor. Se previn eventualele defecte tehnice.

întreţinerea materialului volant, întreţinerea în vederea zborului a parcului de aeronave.

învăţământ aviatic, proces organizat de instruire şi educaţie a tinerilor elevi-piloţi din şcolile civile de pilotaj sau Academia de aviaţie.

înveliş, îmbrăcăminte exterioară a aripilor, fuzelajului, comenzilor, confecţionată din pânză, lemn sau metal, care preia cel puţin parţial, eforturile ce se exercită asupra unei aeronave.

înveliş absorbant, strat protector antiradar.

înveliş de degivrare, protecţie cauciucată la instalaţia de degivrare.

înveliş dielectric, înveliş special care acoperă antenele staţiilor de radio, de navigaţie etc, antene amplasate în vârful derivei avionului.

înveliş poliuretanic, înveliş al rezervoarelor de combustibil, care asigură o bună protecţie împotriva proiectilelor.

înveliş protector la sol, husă de avion.

înzăvorârea cabinei, siguranţarea cabinei de pilotaj.

înzăvorârea trenului, blocarea trenului de aterizare „pe băgat", după escamotare; semnalizare pe tabloul de bord.

Scanned with OKEN Scanner

Jachetă de zbor, articol de îmbrăcăminte, parte componentă a echipamentului de zbor.

jack, dispozitiv utilizat pentru a realiza deschiderea sau închiderea unor contacte electrice, în scopul efectuării legăturii dintre diferite circuite sau a desfacerii legăturilor respective.

jalon, baliză de marcare optică pe un teren de zbor.

jalon-reper, punct de orientare (reper) la sol.

jalonare, marcarea unui aliniament prin plantarea unor elemente vopsite în alb-roșu, vizibile de la distanță.

jalonare aeriană, marcarea unui traseu aerian.

jambă, fiecare din cele două dispozitive („picioare") ale trenului de aterizare, de care sunt prinse roțile.

jambă de aterizare, jambă a trenului de aterizare.

jambă de bot, roata din față a trenului triciclu.

jambă de sprijin, jambă montată la capătul aripii, la avioanele cu anvergură mare, pentru susținerea balansului după aterizare.

jambă elastică, jambă cu amortizor de cauciuc.

jambă frecare, jambă cu amortizoare prin frecare.

jambă hidraulică, jambă cu amortizor hidraulic.

jambă oleoresort, jambă cu amortizor mecanic cu ulei.

jambă principală, jambă a trenului de aterizare principal (dreapta și stânga).

jambă sprijinitoare, jambă amplasată spre mijlocul aripii, în cazul unui reactor cu tren în tandem.

jantă, partea periferică exterioară a unei roți cu pneu, confecționată din metal cu margini răsfrânte și solidară cu discul.

Japan Aircraft, linie aeriană japoneză.

jet, 1. lichid care țâșnește cu presiune printr-un orificiu; 2. curent de aer.

„Jet", denumire dată avionului cu reacție.

jet cargo, avion cu reacție pentru transport mărfuri.

jet catapultabil, avion cu reacție, catapultabil.

jet cocă, hidroavion cu reacție (cu cocă).

jet comercial, avion cu reacție, de transport.

jet convergent, jet reactiv convergent (în ajutaj de reacție).

jet convertibil, convertoplan cu reacție.

jet de control, jet de comandă.

jet de elice, curentul de aer al elicei în mișcare.

Scanned with OKEN Scanner

jet de linie, avion de transport cu reacție.

jet experimental, avion cu reacție în fază experimentală.

jetul motor, curent motor.

jetul „rață", avion cu reacție tip rață.

jetul reactiv, vână de flăcări care țâșnește cu presiune din turbina unui motor cu reacție.

jetul subsonic, avion cu reacție cu viteza sub cea a sunetului.

jetul supersonic, avion cu reacție cu viteza superioară sunetului.

jetul vertical, jet reactiv al avionului cu decolare și aterizare verticală.

jiclor, element component al carburatorului, de forma unui dop cu un orificiu calibrat, care dozează debitul de combustibil necesar formării amestecului carburant.

jiclor cu jeturi, jiclor cu orificii multiple.

jiclor cu îmbogățire, jiclor de pornire.

jiclor de parbriz, pulverizator pentru degivrarea parbrizului.

jiclor de pompă, jiclor al pompei de repriză / de accelerație.

Jienescu Gheorghe (1894-1971), pilot, general comandant participant la raiduri internaționale.

joasă frecvență, frecvență din banda inferioară de frecvențe, cuprinsă în general în intervalul 30-300 Hz.

joasă presiune, presiune scăzută în instalații.

joasă tensiune, tensiune electrică cuprinsă, în general, în intervalul 0-1000 volți.

joc de comandă, joc în sistemul de comenzi.

joc de piston, spațiu vătămător la piston.

joc radial, joc radial la paletele de turbină.

John F. Kennedy, (CVL22) portavion american lansat la apă în 02.09.1968, în serviciu.

jojă, tijă de metal, gradată, cu care se verifică nivelul uleiului în carterul motorului cu ardere internă.

joncțiune, unire, legătură, locul unde are loc această unire.

joncțiune a hobanelor, întretăiere a hobanelor la un avion biplan.

joncțiune aripă-fuzelaj, îmbinare între aripă și fuzelaj.

joncțiune lenjeron-nervură, îmbinarea nervurei la lonjeron.

joule, unitate de măsură a energiei, definită ca lucru mecanic efectuat de o forță de un newton, al cărui punct de aplicație se deplasează pe direcția și în sensul ei, cu un metru: 1J=1N x1m. Se folosesc și multipli: kilojoule, megajoule și gigajoule.

joystick, minimanșă.

JSTARS, (Joint Surveillance Tactical Reconnaissance System) sistem combinat de recunoaștere tactică și supraveghere.

Jug, parte componentă a costumului de suprasarcină, necesară ermetizării în jurul gâtului.

Scanned with OKEN Scanner

Jukovschi N.E., (1847-1921) matematician rus, a pus bazele hidro şi aerodinamicii, a elaborat teoria elicei în viraj etc.

Jukovsky, bază aeriană lângă Moscova.

jumelă, piesă de articulaţie.

jupă de paraşută, partea inferioară a cupolei parașutei.

Jurcă Marcel,(1923-2001) constructor român de avioane – Franţa.

jurnal de bord, registru document în care se înscriu cronologic toate evenimentele produse la bordul unei aeronave privind zborul, itinerarul, îmbarcarea şi debarcarea echipajului şi a pasagerilor, încărcarea (descărcarea) mărfurilor (la avioanele cargo) date meteo, avarii survenite etc.

jurnal de întreţinere, registru cu evidenţa lucrărilor ce se execută la aeronavă.

jurnal de navigaţie, registru în care se evidenţiază toate situaţiile care privesc navigaţia aeriană efectuată de membrii echipajului.

jurnal de vizită, registru cu inspecţiile regulamentare ce se fac avionului.

jurnal de zbor, registru cu evidenţa zborului, în care se consemnează toate evenimentele petrecute pe timpul activităţii de zbor.

JVX, (Joint Service Vertical lift aircraft – experimental) siglă pentru aeronavă experimentală cu decolare-aterizare verticală.

Scanned with OKEN Scanner

Kaga, portavion japonez, participant la atacul asupra Pearl-Harbor-ului, la 7 dec. 1941.

kaki, culoare predominantă în mediul militar.

kamikaze, pilot sinucigaş japonez care se sacrifica într-o misiune de luptă, pilotându-şi avionul asupra ţintei.

Kangung, bază aeriană din Coreea de Sud.

KAP-3, dispozitiv reglabil pentru deschiderea paraşutei la o înălţime prestabilită.

karman, racordare specială între două componente, în vederea micşorării rezistenţei aerodinamice.

karman de ampenaj, racord al stabilizatorului (profundorului) cu fuzelajul.

karman de turbină, racord al butucului arborelui turbinei.

Karup, bază aeriană în Danemarca.

Kavair, companie aeriană finlandeză.

KDF (Kingelige Danske Flyvevabnet), Forţele Aeriene Daneze.

Kecskemet, bază aeriană din Ungaria.

kenotron, tub electronic folosit pentru redresarea curenţilor alternativi de înaltă tensiune.

kerdometru, aparat pentru măsurarea intensităţii zgomotelor.

kerosen, carburant din familia gazelor rare.

kevlar, material compozit, foarte uşor, foarte rezistent, inflamabil, nefisurabil, amortizor de vibraţii, folosit în construcţiile aeronautice.

Kiev, portavion rusesc, de 30.000 tdw.

kilo, element de compunere cu semnificaţia de „o mie", „de o mie de ori".

kilo-calorie, unitate de măsură a cantităţii de căldură, egală cu 1000 de calorii.

kilo-ciclu, unitate de frecvenţă, egală cu 1000 de cicli.

kilogram, unitate de măsură pentru greutăţi, egală cu 1000 de grame, 2.2046 poundşi.

kilogramforţă, unitate de măsură a forţei, având o valoare egală cu greutatea prototipului internaţional de masă, măsurată în vid, la acceleraţia pământească normală; unitate de măsură a cailor-putere.

kilogrammetru, unitate de lucru mecanic, egală cu efortul necesar pentru ridicarea unei greutăţi de un kilogram la o înălţime de un metru.

kilolitru, unitate de măsură pentru capacităţi, egală cu 1000 de litri.

kilometraj, distanţă în kilometri între două puncte ale unui itinerar.

kilometru, unitate de măsură a distanţei, egală cu 1000 de metri, 0,6214 mile.

Scanned with OKEN Scanner

kilotonă, unitate de măsură pentru greutăți, egală cu 1000 de tone.

kilowatt, unitate de măsură, egală cu 1000 de waţi.

Kinngman, (Arizona SUA) „cimitir" de avioane USAAF.

kit de vectorizare, echipament de vectorizare.

Kleber-Colombes, dispozitiv de degivrare pneumatic.

Klemm, firmă germană constructoare de avioane.

KLM, companie aeriană olandeză.

Kogălniceanu M., bază aeriană română.

Korean Airlines, companie aeriană din Coreea de Sud.

Krumovo, bază aeriană din Bulgaria.

KSA, reductor care cuplează cele două motoare (din cutia de agregate) la un bimotor (ex. MIG-29).

Kubinska, bază aeriană rusă, lângă Moscova.

Kulbit, figură acrobatică ce constă dintr-o rotație inversă de 360 de grade față de sensul de zbor.

Kurs MP-2, sistem care indică gismentele la anumite tipuri de avioane, în urma semnalelor surselor de radionavigație terestră.

Kuweit Airlines, companie aeriană din Kuweit.

Scanned with OKEN Scanner

Labil, instabil (avion instabil în zbor).

laborator, încăpere înzestrată cu instalații speciale, aparate și instrumente adecvate efectuării diferitelor experiențe, teste.

laborator aeronautic, sediu dotat cu instalații și aparatură specială, unde se fac experiențe și lucrări de aeronautică.

laborator de foto, atelier în care se execută developări și retușări de filme făcute din avion sau cele ale fotomitralierei.

laborator de instrumente, laborator pentru verificarea și repararea aparatelor de bord ale aeronavelor.

laborator de încercări, atelier specializat pentru executarea încercărilor motoarelor de aviație la bancurile de probă.

laborator de turboreactoare, atelier specializat pentru încercarea motoarelor de aviație cu reacție.

lac, substanță lichidă cu care se acoperă unele părți componente ale aeronavei, pentru a le feri de rugină, umiditate, intemperii etc.

lacaj, întărire, rigidizare a învelișului de pânză al unui planor sau avion ușor, prin lăcuire.

lacăt, dispozitiv mecanic, parte componentă a instalației de lansare a rachetei de bord.

lacăt „BHN", dispozitiv de prindere și armare în cârlige a unei bombe de 250 kg., sub aripa avionului.

lacătul chingilor, dispozitiv al costumului de sarcină.

lacătul jambei, parte componentă a trenului de aterizare.

lagăr, organ de mașină pe care se sprijină capetele unui ax.

lagăr elastometric, lagăr care permite reducerea influenței reciproce a celor trei mișcări ale palei elicopterului: cuplare, bătaie, baleiaj-pas.

lamelă radiator, plăcuță, aripioară a unui radiator.

lampă combustibil-filtru, semnalizare-funcționare combustibil-filtru.

lampă cu sclipiri, far cu sclipiri, pentru ceață.

lampă de alimentare demaror, semnalizarea alimentării pornirii motorului.

lampă de avertizare, lampă de semnalizare-alarmare.

lampă de cabină, sursă de iluminare din cabina de pilotaj.

lampă de cadran, lampă pentru iluminarea cadranului unui aparat de bord.

lampă de conectare demaror, semnalizare întrerupere funcționare demaror (la pornire) culoare roșie.

lampă de control, aparat electric portabil folosit pentru verificarea prezenței tensiunii pe un circuit electric.

Scanned with OKEN Scanner

lampă de givraj, semnalizare a dispozitivului de antigivraj.

lampă de injecție, semnalizarea intrării sub presiune a combustibilului în camera de ardere a turbinei; culoare galbenă.

lampă de poziție, dispozitiv electric, montat la extremitățile planurilor (roșu, verde) sau în coada avionului (alb).

lampă de recunoaștere, lampă de semnalizare pentru identificarea în aer, la vedere a avionului amic sau inamic.

lampă de semnalizare, lampă electrică cu aprindere și stingere comandată de condițiile de funcționare ale unui sistem tehnic de bord, care permite să se urmărească modul de lucru al acestuia (ex. lampa de semnalizare „Limita de viteză").

lampă „tren escamotat", semnalizare „Tren escamotat".

lampă „tren scos", semnalizare „Tren scos".

lampă UFO, lampă de cabină, ultravioletă, care excită fosforescența aparatelor de bord.

lampă verificatoare, lampă portativă folosită la iluminarea și implicit verificarea locurilor întunecoase, puțin accesibile.

LAN, companie aeriană din Argentina.

„LANCER", denumire dată supersonicului MIG-21, după modernizări.

Laner, companie aeriană germană.

Lansa, companie aeriană din Peru.

lansare, operație specifică de degajare, largare, aruncare a unui corp de la bordul aeronavei.

„LANSARE", cuplarea butonului de tragere.

lansare a avionului, decolarea avionului cu ajutorul unei catapulte (procedeu utilizat pe portavioane).

lansare a bombelor, aruncarea (largarea) bombelor din avion.

lansare a elicei, învârtirea elicei înainte de pornire (tras la pală).

lansare cu mosorul, sistem de decolare a planorului, prin folosirea cablului tras de automosor.

lansare cu parașuta, parașutare, acțiunea de a sări cu parașuta.

lansare cu sandow-ul, aruncare a unui planor, la pantă, prin utilizarea sandow-ului, folosindu-se anumite reguli.

lansare de desant, lansare de parașutiști.

lansare de grenade, largarea grenadelor din cutia amplasată sub podeaua elicopterului.

lansare de manechine, aruncarea din avion a manechinelor de fabricație specială, în timpul unei aplicații, pentru derutarea părții adverse.

lansare de mărfuri, aruncarea din avion, cu parașuta a coletelor.

lansare de parașute luminoase, folosirea parașutelor de construcție specială, în timpul unui raid aerian de noapte, pentru iluminarea zonei.

Scanned with OKEN Scanner

lansare de paraşutişti, părăsirea aeronavei a unei grupe de paraşutişti (folosindu-se metoda comandat sau automat).

lansare de pe portavion, decolare cu catapultă.

lansare de rachete, comandă dată de pilot pentru „plecarea" rachetelor acroşate la bordul aeronavei.

lansare de sarcină, largarea, aruncarea de greutăţi de la bordul aeronavei.

lansare dipoli, lansare din avion a foiţelor de staniol.

lansare în serie, lansare a fabricaţiei în serie a aeronavelor, într-o întreprindere de construcţii aeronautice.

lansare la drum, repornirea motorului în timpul zborului.

lansare la pantă, lansarea unui planor cu ajutorul sandow-ului, pentru zbor plutit, datorat acţiunii vântului de pantă.

lansare liberă, cădere liberă.

lansare pe coadă, cădere pe coadă a elicopterului.

lansare prin remorcaj, decolare a unui planor în remorcaj de avion.

lansare ratată, căderea în apă a unui avion, de pe portavion. **lansare reuşită**, cădere a paraşutistului, în bune condiţiuni.

lansare rotor, rotire a rotorului de elicopter.

lansarea unui aeromodel, aruncarea cu mâna sau ghidat a aeromodelului.

lansat la apă, manevră prin care este adus la linia de plutire un hidroavion.

lansat la viteză, manevră de cuplare a forţajului şi de trecere la viteză supersonică a avionului cu reacţie, la misiunea de interceptare.

lansator, dispozitiv pentru lansarea rachetelor şi a bombelor unei aeronave.

lansator dublu, lansator cu încărcătură de luptă, dublă.

lansator de ţinte false, dispozitiv (sistem) de lansare a ţintei false împotriva rachetelor dirijate prin infraroşu.

lanternă, sursă de iluminare pentru aparatele de bord.

lanternă de cabină, plafonieră pentru iluminatul cabinei de pilotaj.

lanternă de faţă, far de bot.

LANTIRN, complex autonom de navigaţie, identificare şi tragere, care asigură pilotului date pentru navigaţie şi atac a obiectivelor terestre.

LaoAirlines, companie aeriană din Laos.

lapoviţă, precipitaţii formate dintr-un amestec de picături de apă de ploaie şi fulgi de zăpadă sau din zăpadă aproape topită.

lardare, coaserea pânzei de îmbrăcăminte a aripii unui avion (planor) peste nervurile acestuia, între extrados şi intrados.

LAR, siglă pentru Liniile Aeriene Române.

LARES, fostă societate română de aviaţie civilă (Liniile Aeriene Române Exploatate de Stat). A funcţionat între 1930/1946.

largabil, detaşabil, care poate fi aruncat, desprins dintr-o aeronavă a unui obiect, pentru a fi lansat în timpul zborului.

Scanned with OKEN Scanner

largare, calitatea unui obiect de a fi desprins de pe un avion, în timpul zborului (ex. rezervorul suplimentar).

largare a cabinei, catapultarea cabinei.

largare a scaunului, catapultarea scaunului pilotului.

largare a sarcinii, aruncare de greutăţi din aeronavă sau balon.

largarea rezervorului, aruncarea rezervorului (rezervoarelor) suplimentar după golire, în timpul zborului.

laringofon, microfon care se aplică în dreptul laringelui, pentru a realiza emisiunile radiotelefonice la bord (vibraţiile coardelor vocale se transmit direct).

LAROM, program de modernizare a sistemului defensiv terestru (LANSER).

laser, amplificator de unde luminoase prin stimularea emisiunii radiaţiei (light amplification by stimulated emission of radiation).

laser de distanţă, sistem optic, pe bază de laser, care furnizează informaţii exacte asupra distanţei până la ţinta din faţă (între 0,3-5 km. depărtare).

latitudine, distanţa unghiulară a unui punct oarecare de pe glob, faţă de ecuator, măsurată în grade pe meridian.

lavabou, bazin de apă pentru spălare, la bordul unui avion de transport pasageri.

LAVAL, tip de ajutaj convergent-divergent.

lavetă, cârpă din bumbac.

lărgime a aripii, anvergură maximă a aripii.

lărgime a benzii, lărgimea maximă a pistei.

lărgime a căii, lărgimea benzii de rulaj.

lăţime a palei, margine a corzii unei pale de elicopter.

lăţime de pală, lăţimea maximă a palei de turbină a motorului reactiv.

LCD, (Liquid Cristal Display) afişare cu cristale lichide.

LDO, siglă pentru linia drumului obligatoriu.

LDP, container de iluminare laser, destinat iluminării ţintelor care sunt atacate cu bombe ghidate (pentru misiuni de recunoaştere se acroşează un container foto).

Lear Astronics, sistem de comenzi digital, triplu redundant, cu capabilităţi de cuplare automată, în regim de urmărire a terenului peste care se zboară.

lectură a busolei, citirea indicaţiilor compasului.

lectură automată, citirea automată a distanţei de zbor.

Le fanatique de l'aviation, publicaţie aeronautică din Franţa.

legănat din aripi, înclinarea avionului (planorului) din eleroane, într-o parte sau alta, în semn de salut.

legătură bilaterală, legătură radio permanentă sol-aer.

legătură radio, cuplaj radio între două posturi de emisie-recepţie, utilizat pentru convorbiri radio, la bord.

lege aerodinamică, normă cu caracter obligatoriu, care studiază mişcarea corpurilor în aer.

Scanned with OKEN Scanner

lege variabilă Mach, lege de variaţie a tracţiunii în funcţie de numărul Mach.

legea ariilor, legea suprafeţelor aerodinamice (arie limitată de o linie închisă, măsurată în unităţi de măsură speciale).

Legea lui Bernoulli, suma dintre presiunile statică, dinamică şi de poziţie, ale fluidelor ideale ce trec printr-o conductă este constantă.

Legea organizării aeronauticii militare, (01.04.1913) a Parlamentului României, prin care aviaţia devine armă de sine stătătoare.

legendă, text explicativ.

lent, încet.

Leonardo da Vinci, (1452-1519) om de ştiinţă, pictor, sculptor italian. În afara studiului matematicii, mecanicii, fizicii s-a ocupat şi de studiul unor aparate de zbor, a emis ideea paraşutei, teorii despre actualul elicopter etc. (teorii intuitive).

lest, greutate suplimentară pentru stabilitatea aerostatelor, care se aruncă peste bord, când nu mai este utilă.

lestare, încărcarea şi fixarea lestului.

Leszno, bază aeriană din Polonia.

levier, manetă de comandă, pârghie de manevră.

levier de avarie, manetă pentru deschiderea ieşirii de urgenţă.

levier de comandă, manetă / manşă de comandă.

levier de declanşare, manetă de declanşare.

levier de far, manetă de comandă a farului.

levier de flaps, manetă de acţionare a flapsului.

levier de frână, dispozitiv pentru comandarea frânei.

levier de gaz, manetă de comandă a turaţiei motorului.

levier de gaz-pas, sincronizator de tracţiune şi pas.

levier de interconectare, manetă de cuplare.

levier de lansare, manetă de largare a bombelor sau rezervoarelor suplimentare.

levier de parcare, manetă a frânei de parcare.

levier de pas, manetă pentru schimbarea pasului.

levier de pas-ciclic, manetă de comandă a pasului ciclic/păianjenului.

levier de pas-colectiv, manetă de comandă a pasului general.

levier de pilotaj, manşă.

levier de supapă, culbutor.

levier de turbopropulsor, manetă de comandă a turaţiei motorului cu reacţie.

levier de voleţi, manetă de acţionare manuală a voleţilor.

levier-gisment, manetă de reglare, după azimut.

Lexington, portavion american, lansat la apă la 14.12.1927, torpilat şi scufundat de japonezi, la 08.05.1942 în largul Mării Coralilor.

LHTE (Light Helicopter Turbine Engine), motor cu turbină pentru elicopter uşor.

Scanned with OKEN Scanner

liber doi, permisiunea de a porni al doilea motor, în cazul unui avion multimotor.

liber la aterizare, permisiunea de a veni la aterizare.

liber la decolare, permisiunea de a decola.

liber la pală, expresie folosită de mecanicul unui avion clasic, care „trage" la pală, când pornirea automată nu funcționează.

liber patru, permisiunea de a porni motorul patru.

liber trei, permisiunea de a porni motorul trei.

liber unu, permisiunea de a porni motorul nr. unu.

Libian Airlines, societate aeriană din Libia.

licență, brevet, permis de zbor.

licență de zbor, atestare de a zbura pe un anumit tip de aeronavă, conform calificării profesionale.

lichid de frână, substanță folosită la instalația de frânare a aeronavei.

lichid frigorific, substanță refrigerantă, de răcire.

lichid hidraulic, substanță folosită la instalația hidraulică a aeronavei.

lichid propulsor, combustibil pentru motoarele cu reacție.

lichid unic, combustibil pentru motoare de rachetă, cu un singur component.

lift, ascensor pentru avioane, pe un portavion (aducerea pe punte din interiorul navei).

Liga Aeriană Română, înființată la 10.10.1990 în București.

Liga Aviatorilor Români, București, 1935.

Liga Națională Aeriană, complex aeronautic înființat în iunie 1910, la Chitila, de către avocatul Mihail Cerchez, destinat formării primilor piloți români, cu aeroplane Farman.

Liga Națională Aeronautică, ligă fondată în anul 1912, la București, de către George Valentin Bibescu.

ligroină, lichid existent în cutia unei busole de aviație, cu rol de a micșora apăsarea barei magnetice și a scalei gradate asupra suportului și a amortiza mișcările acestei piese, când aeronava execută evoluții rapide sau trepidează puternic.

Lilienthal Otto, (1848-1896) inginer german, unul dintre pionierii aviației. A construit și zburat mai multe tipuri de planoare, a dovedit experimental că forța de sustentație depinde de valoare unghiului de atac al aripii.

Lile, localitate din provincia Mancha, cca. 100 km. de Madrid, leagănul planorismului spaniol.

limitare de centraj, limită a poziției centrului de greutate al aeronavei.

limitare de viteză, condiționarea vitezei aeronavei pe un anumit interval de timp.

limitator, 1. dispozitiv care fixează funcționarea unui produs tehnic între anumite limite; 2. parte componentă a butucului elicei elicopterului.

limitator al elicei, regulator centrifugal al elicei.

limitator centrifugal, regulator centrifugal al turației motorului.

Scanned with OKEN Scanner

limitator de admisie, limitator de presiune de intrare.

limitator de angajare, dispozitiv montat la bordul de atac al unor avioane clasice, de mică viteză, care, acționat de fileurile de aer semnalizează optic și sonor (sonerie) că avionul se află în limită de viteză.

limitator de pas, opritor al palelor elicei pentru poziția pas-mic și pas-mare.

limitator de plan, cap-aripă pentru reducerea rezistenței induse.

limitator de temperatură, limitator al temperaturii gazelor de eșapament.

limitator progresiv, regulator de presiune de admisie (la motor) cuplat cu maneta de gaze.

limită de anduranță, limită a caracteristicii funcționale la parametrii normali (stabiliți prin proiectare) a unui agregat sau instalație, pe o anumită perioadă prestabilită.

limită de angajare, punct critic de limită de viteză.

limită de oboseală, cotă maximă de siguranță admisă în exploatare, la o aeronavă.

limită de rupere, sarcină critică, epuizare fizică a unei piese din componența unui ansamblu sau subansamblu existent la bordul aeronavei, ce depășește rezistența materialului.

limită de siguranță, delimitare, punctul maxim până la care se poate ajunge în ceea ce privește asigurarea securității zborului.

limită de tensiune 100% în 5 ore de zbor, efort care duce la 100% accidente în 5 ore de zbor.

limită de viață, perioada de serviciu a unei aeronave.

limită de viteză, valoare critică a vitezei de zbor, ce pune în pericol aeronava, ducând la angajare (crește brusc unghiul de poziție față de orizontală).

limită umană, posibilitatea organismului uman de a percepe două informații venite simultan.

limitări, restricții impuse de fabrica producătoare de aeronave (avioane, planoare, elicoptere etc.) privind exploatarea acestora.

limitări de temperatură, restricții în grade, ale temperaturii uleiului, la intrarea în motor, pe parcurs și la ieșire.

limitări de turație, restricții impuse de fabrica constructoare de motoare de aviație, pe timpul exploatării (regimuri de turații diferite).

limite de centraj, poziții diferite ale centrului de greutate al aeronavei.

limite de utilizare, restricții în exploatare, de folosire a materialului volant.

Linia Aeriană București-Cluj-Uzhorod, (1934) prima din România cu profil internațional.

linie aeriană, traseu de circulație aeriană între două sau mai multe localități (internă) sau între două sau mai multe state (externă).

linie a cursului, direcție a cursului de zbor.

Scanned with OKEN Scanner

linie de avioane, 1. loc de staţionare a avioanelor pe aerodrom, la escadrile; 2. demarcaţie albă trasată în faţa hangarelor, pentru alinierea avioanelor scoase afară şi unde se pregătesc acestea în vederea ieşirii la zbor.

linie de curbură, linie caracteristică a profilului de aripă sau pală de elice, care reprezintă locul geometric al mijlocului segmentelor de dreaptă, dintre extradosul şi intradosul profilului, segmentele fiind perpendiculare pe coarda profilului.

linie de decolare, linie de start, loc de decolare.

linie de deflecţie, izodeflecţie a curentului (evacuarea aerului viciat).

linie de demarcaţie, linie care separă zona de staţionare a aeronavelor de aceea de rulaj pe aerodrom.

linie de marş, direcţie de zbor a aeronavei.

linie de montaj, zonă de lucru într-o întreprindere de construcţii aeronautice, dotată cu dispozitive speciale pentru montare, control şi verificare.

linie de parcare, loc de staţionare (garare) a autovehiculelor pe un aerodrom.

linie de partaj a vânturilor, divizare a vânturilor.

linie de start, locul marcat, punctul de pe un aerodrom (aeroport) de unde decolează avioanele, după primirea aprobărilor de rigoare.

linie de zbor, direcţia avionului în zbor orizontal, unde poziţia depinde de incidenţa acestuia; linia de zbor coincide cu poziţia avionului, când axa fuzelajului este orizontală.

linie discontinuă, linie întreruptă.

linie exterioară, linie aeriană externă.

linie interioară, linie aeriană internă.

linie izobară, linie care uneşte pe o hartă geografică punctele cu aceeaşi presiune atmosferică medie.

linie loxodromă, linie curbă trasată pe o hartă reprezentând globul terestru care taie toate meridianele sub un unghi constant.

linie mediană, linia care uneşte bordul de atac cu bordul de fugă, ce împarte egal profilul.

linie ortodomă, linia care urmează arcul de cerc mare ce trece prin două puncte de pe suprafaţa pământului şi care reprezintă drumul cel mai scurt dintre aceste puncte.

linii izogone, linii curbe care unesc toate punctele de pe suprafaţa pământului unde declinaţia magnetică are aceeaşi valoare.

linior, denumire clasică pentru un avion de transport.

linior jet, avion de transport cu reacţie.

lipsă a compresiei, atunci când la un motor cu explozie nu este realizată compresia gazului.

LISA, sistem de navigaţie inerţial cuplat cu receptorul (MIG-29 Sniper).

lisă, bară metalică (lemn) montată perpendicular pe nervurile aripii sau cadrul fuzelajului aeronavei.

Scanned with OKEN Scanner

listă de pasageri, tabel cu numele și prenumele celor care călătoresc cu un avion de transport.

listă de piese, totalitatea sculelor din trusa tehnicului de avion.

litrometru, dispozitiv, care, montat la un rezervor, indică la bord cantitatea de combustibil existentă (după consum).

litru, unitatea de măsură pentru capacități lichide (sau 0,22 galoane).

liță, conductor electric format dintr-un grup de fire metalice subțiri.

livret al avionului, cartea avionului (planor, elicopter).

livret al motorului, cartea tehnică a motorului.

livret de navigație, licență, brevet ce se atribuie personalului navigant.

livret matricol, carte a unui aparat de bord sau agregat.

lizieră, marginea aerodromului, de regulă balizată.

load master, ofițer cu centrajul, la un avion de transport multimotor.

localizare, limitarea, plasarea într-un anumit loc a unei avarii, accident etc.

localizarea avariei, determinarea locului unde s-a produs o avarie la bord.

localizarea avionului (aeronavei), stabilirea poziție în aer a acestuia.

localizarea țintei, acțiunea pilotului de a limita, restrânge, prinde în aparatul de resort de la bord a unui avion inamic.

localizator, baliză, radiofar de ascultare.

localizator acustic, aparat de ascultare.

locaș de acces, nișă dimensionată de acces pe partea superioară a aeronavei, pentru întreținere.

locaș în aripă, nișă în aripă, pentru trenul de aterizare.

locaș în fuzelaj, nișă în bot pentru roata din față.

locaș pentru bechie, nișă la coada avionului pentru escamotarea bechiei.

locaș pentru vizitare, orificiu sau nișă care facilitează observarea și verificarea în locuri puțin accesibile.

locator, termen pentru radiolocator de bord.

locotenent aviator, ofițer de aviație cu acest grad.

locotenent comandor, grad în aviație corespunzător celui de maior în armata de uscat.

Lockheed, (Martin) firmă constructoare de avioane, SUA.

Logger, înregistrator de bord, folosit la planorism.

LO-LO-LO, viteză tipică, la joasă înălțime (lb. italiană).

Long curier, avion de transport cu rază mare de acțiune.

long-curier-reactiv, avion de transport cu reacție, cu rază mare de acțiune.

lonjeron de aripă, grindă longitudinală care menține tăria construcției aripii, de lemn sau dural, elementul principal de rezistență al acesteia.

lonjeron din fibră de carbon, parte componentă a palei elicei elicopterului.

lonjeron de fuzelaj, grindă din lemn sau dural, montată în lungul fuzelajului, care, împreună cu alte grinzi formează scheletul de rezistență al fuzelajului cu zăbrele.

Scanned with OKEN Scanner

lonjeron cu cheson, grindă longitudinală combinată cu elemente de rezistență pentru menținerea tăriei structurii aripii sau fuzelajului.

lonjeron cu zăbrele, construcția lonjeronului este în formă de grindă cu zăbrele.

lonjeron elastic, porțiune interioară a lonjeronului (palei elicei portante a elicopterului).

lonjeron grindă, lonjeron cu structura în formă de grindă.

lonjeron „I", lonjeron cu secțiunea în formă de I.

lonjeron mic, nervură de rigidizare a bordului aripii.

lonjeron pală, lonjeron al palei elicei elicopterului din fibră de sticlă.

lonjeron posterior, grinda de coadă a elicopterului.

lonjeron special, lonjeron cheson cu inimă și structură de grindă cu zăbrele.

lonjeron tub, lonjeron cu secțiune tubulară.

lonjeron „U", lonjeron cu secțiunea structurală în forma literei U.

longitudine, distanța unghiulară a unui punct de pe glob, față de primul meridian (de la Greenwich).

looping, evoluție acrobatică complexă în care avionul (planorul) descrie o buclă verticală urmată de redresare.

looping cu răsucire, în partea de sus a buclei, se execută un tonou.

looping inversat, looping care se execută din zbor pe spate.

„lopătar patru", denumire dată ultimului avion din patrulă, al cărui pilot „muncește" să se țină în formație.

LORAN, sistem de navigație cu procediu iperbolic pentru distanțe mari, folosindu-se emisiuni modulate cu impulsuri a trei stații amplasate distanțat (una de comandă centrală, două secundare).

LOROP, (Long Range Oblique Photography) fotografie oblică de distanță, cu scanare liniară în infraroșu.

LOT, companie aeriană din Polonia.

lot de avioane, serie de avioane (planoare) de aceeași proveniență.

lot de bord, set de echipament de bord.

lot de parașutiști, echipă de parașutiști.

lot de reparație, set de reparație temporară.

lot de sportivi aerieni, grup de piloți, acrobați de clasă, participanți la un concurs de acrobație aeriană.

loxodromă, drumul de urmat care intersectează meridianele sub același unghi și care permite pilotului (navigatorului) să zboare cu același cap-compas de-a lungul întregului traiect.

LRF (Long-Range Fighter), concept privind un avion cu rază mare de acțiune.

LRU (Line Replaceable Unit), echipamente de avionică moderne, înlocuibile în exploatare, la linia de avioane.

luarea comenzii, momentul în care coechipierul preia conducerea pilotajului de la pilotul prim.

Scanned with OKEN Scanner

luarea deciziei, hotărârea de a acționa în zbor, în așa fel ca misiunea să decurgă în bune condițiuni.

lubrifiant, fluid vâscos care se pune între două piese ce se freacă între ele; unsoare, ulei.

„lucrări agricole", denumire de aerodrom pentru ieșirea din PDA, în lungul ei, peste terenul agricol, după aterizare.

lucru aerian, evoluția unui avion în zonă, unde execută figuri acrobatice impuse sau libere.

lucru major, reparație capitală la o aeronavă.

lucru mecanic, produsul dintre forță și deplasarea punctului său de aplicație.

lucru relativ, lansarea în grup de doi până la patru parașutiști, cu executarea diferitelor secvențe de cădere liberă.

Lufthansa, companie aeriană germană.

Luft Post, poștă aeriană germană.

Luftwaffe, aviația militară germană.

lumină, sursa de iluminare montată pe o aeronavă, pentru a-și marca poziția în aer sau a semnaliza de la distanță; lumina este albă sau colorată, iar intensitatea variază conform unui cod internațional.

lumină albă, nuanța de culoare din coadă.

lumină de apuntare, lumina de semnalizare a punții unui portavion.

lumină de circulație, lumină de marcarea căii de rulaj pe teren.

lumină de coadă, lumină de poziție, de culoare albă, fixată pe derivă (partea de sus) sau în coada unui elicopter.

lumină de coliziune, lampă cu sclipiri (far Luci).

lumină de formație, lampă albastră folosită atunci când se zboară în formație de două sau mai multe aeronave.

lumină de lizieră, balizaj pentru delimitarea terenului de zbor.

lumină de parking, lumină de semnalizare a zonei de parcare a aeronavelor pe aerodrom.

lumină de pistă, lumină de balizaj; delimitarea pistei de decolare-aterizare (PDA).

lumină de poziție, far de aeronavigație; lampă de poziție fixată la extremitatea fiecărei aripi și la coadă (culori: roșu, verde și alb).

lumină de tren, semnal luminos indicator al zăvorârii trenului de aterizare în poziția „TREN ESCAMOTAT" și „TREN SCOS".

lumină parazită, perturbații ale radiațiilor electromagnetice de origine externă, cauzate de fenomene ale altor aparate electromagnetice sau din atmosferă.

lumină turnantă, far de semnalizare rotativ.

luminiscență, proprietate a unor corpuri de a emite radiații luminoase care nu sunt de natură termică.

Scanned with OKEN Scanner

lumini de drum, luminile roşu-verde de la extremităţile aripii şi alb din coada unei aeronave.

luminozitate, strălucirea unui sistem optic de a transmite cât mai mult din lumina pe care o primeşte.

luminozitatea aparatelor, luminiscenţă a instrumentelor din tabloul de bord.

„lumânare", evoluţie în plan vertical, după decolare.

lumânare fumigenă, tub care conţine o substanţă fumigenă, folosită la marcarea zborului acrobatic.

lunecare, temă de instrucţie în faza întâi la planorism, când planorul este remorcat uşor la automosor, elevul aclimatizându-se cu senzaţia de mişcare şi menţinere a balansării.

lung-curier, avion greu de transport, deosebit de complex, care necesită personal de bord cu înaltă calificare şi experienţă de zbor îndelungată. Poate fi clasic sau reactiv.

lungime a undei, durata undei de şoc.

lungime a unei sclipiri, durată a unui impuls luminos al farului.

lungime de aterizare, spaţiu, interval, distanţă, întindere necesară pentru realizarea aterizării.

lungime de decolare, spaţiu, interval, distanţă, întindere necesară pentru realizarea decolării.

lungime de referinţă, lungime la care se raportează momentele aerodinamice.

lungime de undă, distanţă la care se propagă o undă în interval de o perioadă de timp.

lungimea antrenamentului, durata în timp al unui zbor tematic, de instrucţie.

lungimea aripii, anvergură; distanţa dintre extremităţile laterale ale aripii unui avion (planor).

lungimea avionului (planorului), distanţa dintre extremitatea din faţă (bot) a fuzelajului şi cea finală din coadă.

lungimea PDA, lungimea pistei de decolare-aterizare (siglă).

lungimea punţii, distanţa punţii de decolare-apuntare a unui portavion.

luptă aeriană, evoluţie strânsă, pe orizontală şi pe verticală; Dog-fight, luptă „câinească", cuprinzând gama de acrobaţie aeriană, în care învinge cel mai bun.

luptă radioelectronică, formă de luptă ce constă în principal din folosirea mijloacelor radioelectronice de bord, pentru ducerea acţiunilor de luptă aeriană individuală, descoperirea şi localizarea staţiilor de radar inamice de la sol, precum şi anihilarea acestora prin folosirea rachetelor aer-sol.

LVOR, abr. din „low-powered, very hight frequency omnirange" (sistem de radionavigaţie cu putere mică la foarte înaltă frecvenţă, ce acţionează la orice distanţă).

LWR, (Laser Warning Receiver) receptor avertizare laser, sistem de sporire a survabilităţii.

Scanned with OKEN Scanner

M, reprezentarea numărului Mach.

Mach, număr Mach (se notează cu M),

mach critic, număr Mach critic.

machmetru, indicator de număr Mach.

machmetru audio, indicator de număr Mach, cu semnalizare sonoră.

machtrim, abreviație folosită pentru a indica folosirea sistemului de compensare a aeronavei în funcție de viteza de zbor.

Mach 0,92 = 966 km/h

Mach 1,2 = 1400 km/h

Mach 1,85 = 1963 km/h

Mach 2,1 = 2230 km/h

Mach 2,2 = 2330 km/h

Mach 2,3 = 2450 km/h

Mach 2,34 = 2517 km/h

Mach 3,2 = 3400 km/h

machetă, reproducere la scară redusă a unei aeronave.

machetă de antrenament la sol, simulator de zbor pentru efectuarea orelor de antrenament la sol a piloților; trenajor.

machetă de avion, obiect la scară redusă, ce reprezintă un avion, cu detalii de mai mică sau mai mare importanță.

machetă de flutter, model pentru încercări la flutter.

machetă indicator, indicator în forma unui avion pe un instrument de bord (ex. la orizontul artificial).

machetă pentru încercări dinamice, model-machetă pentru încercări dinamice ale structurii, în tunelul aerodinamic.

machetă poziție geometrie-variabilă, machetă de dimensiuni mici, albă, care arată pe un ecran negru unghiul de săgeată, valorile admise ale vitezei și numărul Mach pentru săgeata respectivă.

machetă pentru suflerie, machetă-model pentru încercări în tunelul aerodinamic.

machetă tip, construcție la scară „naturală" a unei aeronave ce este supusă testelor aerodinamice, premergător unui prototip.

machetă volantă, machetă zburătoare (aeromodel).

MACS, tip de calculator de bord.

magazie de bombe, lăcaș pentru bombe la un bombardier.

Magazin Aeronautic, revistă apărută în 1944 (R)

Scanned with OKEN Scanner

magistrală, sistem ce încorporează date pentru avionică, cât și pentru gestionarea acroșajelor de armament, fiind dirijată de un calculator multirol.

magnetofon de start, magnetofon folosit în „zebră" pentru înregistrarea conversațiilor dintre conducătorul de zbor și pilot, până la preluarea acestuia de către Punctul de Comandă Operativ.

magnetou, generator electric cu indicatoare formate din magneți permanenți.

magnetou de aprindere, magnetou care alimentează cu curent bujiile unui motor cu explozie.

magnetou de start, magnetou de pornire, care alimentează cu curent bujiile motorului.

maior, grad imediat superior celui de căpitan.

maistru al sportului, pilot, cu calificare superioară, acrobat aerian, participant la competiții aviatice interne și internaționale.

maistru aviator, specialist militar care conduce o grupă din subordine pentru diverse reparații la aeronave.

maistru militar, specialist, șef de grupă sau formațiune tehnică de reparații, întreținere, revizii, din cadrele armatei.

maleabil, proprietate a unor metale sau aliaje de a fi trase în foi subțiri; docilitate; suplețe.

MALEV, companie de aviație din Ungaria.

MALTA AIR, companie aeriană din insula Malta.

maneabilitate, însușirea unei aeronave de a fi ușor de pilotat; fin în comenzi.

maneabilitate în giratie, ușurință de pilotaj în timpul mișcării de rotație, mișcare circulară.

maneabilitate în profunzime, ușurință de pilotaj în urcare și coborâre.

maneabilitate în ruliu, ușurință de pilotaj în timpul înclinării la stânga ori dreapta.

manechin, formă care reprezintă corpul sau bustul omenesc folosit de parașutiști în timpul aplicațiilor, pentru derutarea adversarului.

manetă, pârghie.

manetă de admisie turbo, pârghie de acționare a motorului turboreactor.

manetă de blocare, dispozitiv de blocare a suprafețelor de comandă (în zbor cu turbulențe atmosferice).

manetă de catapultare, pârghie din metal cu care se declanșează explozia cartușului instalației de catapultare; este amplasată la scaunul pilotului.

manetă de comandă-pas, tijă de acționare a pasului (rotorului).

manetă de compensare, manetă pentru trimere comandate.

manetă de corecție, manetă de corecție altimetrică (reglarea amestecului gazos benzină-aer, când timpul este rece).

manetă de debit, manetă de acționare sub presiune a fluidului din instalația de alimentare.

Scanned with OKEN Scanner

manetă de extracţie, inel de declanşare manuală a paraşutei.

manetă de frână, pârghie de comandă a sistemului de frânare al aeronavei.

manetă de gaze, tijă manuală cu care se porneşte, menţine şi întrerupe turajul motorului; acţionarea turaţiei motorului.

manetă de postcombustie, manetă a camerei de forţaj.

manetă de poziţie, manetă aflată lângă maneta de gaze, care comandă poziţionarea aripii, la un avion cu geometrie variabilă.

manetă de punere în drapel, pârghie de comandă pentru oprirea elicei în pas drapel.

manetă de reglare, pârghie de reglare a spătarului scaunului pilotului.

manetă de tren, manetă de acţionare a zăvoarelor trenului de aterizare.

manetă „în stop", poziţia manetei de gaze în lăcaşul ei, după oprirea motorului.

manete pe avarii, totalitatea pârghiilor de acţionare a sistemelor de avarii ale aeronavei, când nu lucrează instalaţiile de bază.

maneton, braţ de manivelă.

manevrabilitate, **1.** proprietatea de a fi mişcat (urnit) din loc cu uşurinţă; **2.** uşurinţa aeronavei de a răspunde prompt la comenzile pilotului asupra manşei şi palonierului.

manevră, pregătire tactică de zbor.

manevră aeriană, ansamblul de acţiuni şi combinaţii executate de pilot prin care se realizează succesul unei misiuni de luptă.

manevră curbă, comandă dată de pilot, pentru trecerea pe o traiectorie în curbă.

manevră curentă, zbor, evoluţie de rutină.

manevră de alunecare totală, (în cazul tracţiunii vectorizate) translatare parţială, cu poziţia botului avionului neschimbată.

manevră de amerizare, aducerea hidroavionului la amerizare.

manevră de apropiere, totalitatea procedeelor de pilotaj, colaborări cu organele de dirijare de la sol, staţii de radiolocaţie şi conducere, obţinerea de informaţii privind starea timpului, până la intrarea pe direcţia de aterizare.

manevră de apuntare, aducerea unui avion pe puntea portavionului.

manevră de aterizare, totalitatea comenzilor care preced aterizarea unei aeronave.

manevră de catapultare, hotărârea de a catapulta şi procedurile care se impun pentru realizarea acesteia.

manevră de decolare, totalitatea comenzilor care preced ridicarea de la sol a unei aeronave.

manevră de direcţie, comandă de zbor direcţională.

manevră de pilotaj, pilotarea unei aeronave (din momentul decolării, evoluţia în sine şi aterizarea).

Scanned with OKEN Scanner

manevră de redresare, comandă de ieșire din picaj, precum și „îndulcirea" pantei anterior contactului roților cu solul.

manevră de sol, rulajul unei aeronave pe pistă.

manevră de Herbst, demonstrație a potențialului tactic al sistemului de vectorizare a tracțiunii (frânare rapidă, viteză mare, schimbare a sensului de zbor, pe un spațiu foarte redus).

manevră în direcție, comandă pentru punerea aeronavei pe direcție (și zbor pe direcția dată).

manevră în „S", evoluție în forma literei S, pe panta de coborâre, pentru a pierde din înălțime și axa pe direcția pistei.

manevră limitată, autoritate limitată a pilotului automat.

manevră necontrolată, evoluție scăpată de sub controlul pilotului.

manevră orizontală, comandă în plan orizontal.

manevră pe flotoare, comandă de alunecare pe apă a unui hidroavion.

manevră pe ski, comandă de decolare (aterizare) iarna pe zăpadă, când aeronava este echipată cu schiuri.

manevră verticală, comandă în plan vertical.

Manicatide Radu (1912, Iași), constructor român de aeronave.

manieră de amerizare, mod de amerizare a unui hidroavion.

manieră de apuntare, mod de a pune roțile pe platforma de decolare-aterizare a unui portavion.

manieră de aterizare, mod de aterizare.

manieră de decolare, mod de decolare.

manieră de zbor, mod de execuție a zborului.

manieră de zbor acrobatic, mod de executare a unui zbor de acrobație aeriană.

manieră de zbor cabrat, mod de zbor în urcare.

manieră de zbor individual, mod de zbor al unui singur avion (planor, elicopter); zbor în simplă comandă.

manieră de zbor în celulă, mod de zbor a două aeronave.

manieră de zbor în formație, mod de evoluție aeriană.

manieră de zbor în patrulă, mod de zbor a unui număr de patru aeronave într-o anumită formație.

manieră de zbor picat, mod de zbor în coborâre.

manipulator de frecvență, comandă manuală de stabilire a unei anumite frecvențe radio.

manivelă, mâner de fier sau lemn, încovoiat în așa fel încât să formeze de două ori câte un unghi drept, ce servește la transformarea unei mișcări de rotație într-una rectilinie, în timpul mânuirii unui mecanism.

manivelă de calaj, comandă de reglare a unghiului de calaj al stabilizatorului.

manivelă de escamotare, dispozitiv manual pentru ridicarea trenului (în caz de avarie) sau scoatere.

Scanned with OKEN Scanner

manivelă de pornire, starter manual.

manocontactor, aparat electric, care, acţionat de la distanţă închide un circuit în el, atât cât se exercită comanda.

manocontactor alarmă-presiune, contact manometric de alarmă pentru presiune.

manocontactor de presiune, contact manometric de semnalizare a presiunii.

manocontactor de suprapresiune, alarmă la presiune mare, peste limita admisă.

manocontactor manometric, contact manometric (de alarmă) la scăderea presiunii.

Manolescu Maximilian-Max, (1902-1985) acrobat aerian în „Dracii Roşii" participant la raiduri internaţionale, primul pilot român la „Air France".

manometru, instrument care serveşte la măsurarea presiunii unui gaz aflat într-un spaţiu închis sau a diferenţei de presiune a două gaze.

manometru barometric, manometru utilizat la măsurarea presiunii atmosferice.

manometru de admisie, vacuummetru, pentru măsurarea presiunii la intrare.

manometru de apă, hidrometru.

manometru de combustibil, manometru pentru controlul presiunii la combustibil.

manometru de frână, manometru pentru controlul presiunii din circuitul instalaţiei de frânare.

manometru de presiune, manometru destinat controlului presiunii din diferite instalaţii de la bord.

manometru de ulei, manometru pentru verificarea presiunii uleiului din instalaţii.

manovacuummetru, manometru pentru măsurarea presiunilor foarte mici.

manşă, pârghie de comandă a eleroanelor (aripioarelor) şi profundorului, care determină înclinarea într-o parte şi alta a aeronavei, iar către înainte şi înapoi produce picajul şi cabrajul. La avioanele moderne, pe manşă sunt montate butoane, care acţionează electric sau electronic, diferite subansamble.

manşă ciclică, manşă de comandă a pasului ciclic la elicopter.

manşă de pas, manşă de comandă pentru pasul general. **manşă de tragere**, ţintă aeriană tractată de un avion.

manşă de vânt, mânecă de vânt.

manşă GRIPS, sistem pentru controlul armamentului şi elementului electro-optic EOP.

manşă împinsă, comandă pentru realizarea picajului.

manşă laterală, comandă dată pentru realizarea înclinării într-o parte sau alta.

manşă trasă, comandă pentru executarea cabrajului.

manşă volan, semivolan.

Scanned with OKEN Scanner

manșon, bucată de cauciuc introdusă sub anvelopa unei roți, pentru a proteja camera; tub de cauciuc pentru protecție.

manșon de distribuție, tub de cauciuc, flexibil, parte componentă a instalației de ungere.

manșonul manetei de gaze, piesă din cauciuc care protejează maneta de gaze.

manta, 1. îmbrăcăminte a cilindrului în care circulă lichid de răcire împins de o pompă de presiune; 2. tip de parașută de înaltă performanță

manual de cablaje, cartea cablajelor (cablurilor) electrice ale aeronavei.

manual de centraje, carte cu precizarea maselor și cotelor de centraje ale aeronavei.

manual de instrucție, carte cu instrucțiuni de pilotaj.

manual de întreținere, carte în care sunt specificate lucrările de întreținere ce trebuie executate periodic la o aeronavă.

manual de operare, carte de lucru în care sunt consemnate evenimentele ce se produc la bord (în special la aeronavele de transport).

manual de pilotaj, carte cu prevederi privind tehnica pilotajului. 891 pagini de predilecție, în formarea pilotului.

manual de reparații, cartea tehnică, registrul de reparații al aeronavei.

manual de revizii, registrul pentru consemnarea reviziilor executate la aeronavă, după standardele tehnice.

manual de tragere, carte de învățământ privind teoria și tactica tragerilor aeriene clasice și a avioanelor cu reacție.

manual de zbor, cartea de predilecție a unui pilot.

marcă, semn distinctiv aplicat pe o aeronavă spre a-i indica proveniența, fabrica constructoare.

March, bază aeriană americană (California).

marchal, dispecer de sol, persoană care dirijează o aeronavă prin semnale, cu o paletă fosforescentă, după aterizare până la oprirea motoarelor.

marcheor de poziție, dispozitiv de precizare a poziției aeronavei față de sol.

marcheor fix, radiofar cu frecvență fixă.

„Marconi", firmă engleză pentru avionică și armament de bord.

marjă, rezervă de care se poate dispune în anumite limite.

marjă de siguranță, rezervă de siguranță în zbor.

marker, instalație specială, cu sisteme de semnalizare sonoră și optică, care indică survolarea pe verticală, de către aeronavă a balizei cu același nume, de la o stație terestră. Aeronava, care vine la aterizare trece peste radiofarul îndepărtat fiind axată spre PDA. Acum, acul radiocompasului face un sfert de cerc într-o parte și revine la zero, comutându-se pe stația apropiată. Pilotul reduce viteza spre patru sute, cu doi-trei metri în coborâre la variometru (la supersonicul MIG-21).

marmită, vas mare pentru transportul hranei.

Scanned with OKEN Scanner

marsuinaj, mişcare perturbantă a avionului, cu profundorul liber.

MARTIN AIR, companie aeriană olandeză.

martingală, cusătură, muchie între panourile din care este făcută cupola paraşutei.

„Marvotech", companie aeriană din Africa de Sud.

masa aspirată, cantitatea de amestec de ardere aspirată.

masa aterizării, calculul maxim al masei în timpul aterizării.

masa avionului, mărime caracteristică, exprimată prin câtul dintre forţa şi acceleraţia ce se exercită asupra avionului.

masa compresorului, masa de aer debitată de compresor.

masa jambei, calculul masei statice a jambei de bot a aeronavei.

masa de altitudine, înălţimea determinată în funcţie de densitate şi temperatură.

masa decolării, masă de calcul brut, iniţial la decolarea aeronavei.

masa de echilibrare, contragreutate de echilibrare.

masa de plecare, calculul maxim al masei, la plecarea de la locul de parcare(staţionare).

masa garantată, greutate, masă asigurată ca urmare a calculelor.

masa forţajului, calculul maxim al masei în timpul folosirii forţajului.

masa la oprire, calculul maxim al masei în momentul opririi aeronavei, după aterizare.

masa la nivelul mării, densitatea aerului măsurată la nivelul mării.

masa maximă, calculul cel mai mare al masei.

masa minimă, calculul cel mai mic al masei.

masa optimă, calculul mediu al masei; calculul cel mai bun.

masa palei, masa de echilibrare a palei de elicopter.

masa rulajului, calculul maxim al masei aeronavei în timpul rulajului la sol.

masa seacă, calculul maxim al masei aeronavei goale, fără carburant şi lubrifiant.

masa totală, calculul maxim al masei aeronavei echipată în totalitate.

masa trenului, calculul masei statice pe trenul principal de aterizare.

masa zborului, masa maximă de calcul în zbor.

masă, corp bun conducător de electricitate, la care se leagă punctele unui montaj electric, în scopul evitării de supratensiuni.

masă de aer, porţiune vastă din troposferă cu caracteristici fizico-meteorologice aproximativ constante, ce se deplasează în cadrul circulaţiei atmosferice generale.

masă de compensaţie, mărime de echilibrare a comenzilor.

masă electrică, masă de învăţământ programat, dotată cu componente electrice adecvate, butoane, comutatoare, contacte, becuri etc., necesare acestui gen de studiu la sală.

Scanned with OKEN Scanner

masă gol, greutatea în kg a aeronavei, fără încărcătură.

mască de oxigen, aparat aplicat etanş pe faţă pentru a asigura inhalarea oxigenului dintr-o butelie, de către pilot, care zboară la peste 4000 de metri altitudine.

mască de radiator, apărătoare de protecţie.

mascotă, fiinţă (lucru) considerată ca purtătoare de noroc.

maşină agregat, maşină de măturat pista de zbor.

maşină suflantă, ventilator.

maşină turnantă, maşină rotitoare pentru încercarea la banc a elicelor de avion.

maşină zburătoare, nume atribuit unor sisteme tehnice puse în mişcare prin diferite tipuri de motoare.

material aeronautic, totalitatea parcului aerian.

material clasic aerian, aparate de zbor clasice (perimate).

material compozit, material compus din elemente diferite.

material de bord, echipament de bord.

material de deservire, accesorii de aerodrom pentru întreţinerea materialului volant

material de navigaţie, echipament existent la bordul unei aeronave destinat aeronavigaţiei.

material de refrigerare, echipament pentru răcirea superficială a învelişului aparatului de zbor.

material „inteligent", material (ceramică, plastic) care îşi schimbă forma sub acţiunea unei surse auxiliare (căldură) şi revine la forma iniţială după răcire (folosit la pale, flaps etc.).

material neabsorbant, material folosit în construcţiile aeronautice, care nu „absoarbe" undele radar.

material radar absorbant, particule de ferită în vopseaua poliuretanică.

material reactiv, avion cu reacţie.

material refractar, material rezistent la temperaturi înalte.

material tehnic, echipament tehnic de deservire la sol.

material ultrarapid, avion supersonic.

material volant, aparat de zbor; avion; aeronavă, parcul de aeronave.

material volant DAS, avion cu capacitate de decolare şi aterizare pe distanţă scurtă.

material volant DAV, avion capabil să decoleze, zboare şi să aterizeze vertical.

matisare, reîmpletirea unui cablu rupt (de regulă, firele cablului de remorcaj la automosor al planorului).

MAWS, sistem de avertizare APROPIERE-RACHETE.

„MAXIM JOS", poziţia trenului premergător aterizării.

maximal, turaţia maximă în decolare.

Scanned with OKEN Scanner

maximetru, indicator de presiune maximă în cilindri.

MaxWell, bază aeriană din Alabama – SUA.

mânecă de tragere, dispozitiv din pânză şi cercuri metalice, în forma unei mâneci, care, remorcat printr-un cablu de un avion clasic, la o distanţă de siguranţă faţă de acesta, serveşte drept ţintă aeriană, la exerciţiile de tragere fictivă cu fotomitraliera.

mânecă de vânt, dispozitiv din pânză, în formă de mânecă, de culoare albă sau alb-roşu, care, montat pe un ax deasupra hangarului indică direcţia dominantă a vântului pe aerodrom.

mâner roşu, dispozitiv montat la scaunul pilotului, ce trebuie acţionat în cazul catapultării.

mânuirea comenzilor, ansamblu de mişcări pe care le efectuează un pilot asupra manşei, palonierului şi manetei de gaze.

Mărculeşti, baza aeriană din Republica Moldova.

măsurător de cuplu, dispozitiv hidraulic de măsură a cuplului.

măsurător de înălţime, denumirea clasică pentru altimetru.

măsurător de turaţii, comptur.

McDonnell-Douglas, firmă producătoare de elicoptere din SUA.

MD, număr Mach maxim atins, demonstrat în picaj.

MEA, companie aeriană din Arabia Saudită.

meatball, panou iluminat care îl ajută pe pilot să alinieze avionul în vederea apuntării pe portavion.

mecanic de aviaţie, specialist de întreţinere şi reparaţie a motoarelor şi celulelor de aviaţie.

mecanic de bord, mecanic de avion, parte componentă a unui echipaj aeronautic.

mecanic de deservire, specialist care acordă asistenţă tehnică la o aeronavă.

mecanic de pistă, tehnic de aviaţie, existent la escadrilă care pregăteşte aeronava pentru zbor diurn sau nocturn.

mecanic navigator, mecanic, membru în echipajul unei aeronave.

mecanic specialist, persoană competentă în efectuarea reparaţiilor compartimentelor radio, IEAB, armament etc.

mecanica aeronavei, cunoştinţe, studii de mecanică aplicate unor corpuri mai grele decât aerul (aerodine) care se mişcă în aer.

mecanism automat de lansare, dispozitiv de deschidere automată a paraşutei.

mecanism de catapultare, instalaţia de catapultare.

mecanism de cuplare, sistem electric de cuplare a contactelor în vederea pornirii.

mecanism de darea focului, sistem de tragere.

mecanism de decuplare, dispozitiv de „tăiere" a motorului; încetarea funcţionării.

Scanned with OKEN Scanner

mecanism de deschidere întârziată, dispozitiv pentru deschiderea întârziată a parașutei.

mecanism de largare, dispozitiv de largare a rezervoarelor suplimentare exterioare.

mecanism de largare-cabină, sistem tehnic de catapultare a cabinei de pilotaj.

mecanism de rotire posterioară, sistem de rotație a părții posterioare a fuzelajului unui avion greu de transport, în vederea încărcării de mărfuri.

mecanism direcțional, mecanism de comandă a direcției ajutajului.

mecanism hidraulic, acționare hidraulică (eleroane, direcție, profundor).

mecanism inversare-pas, mecanism de schimbare a pasului elicei.

mecanism manual de avarie, mecanism comandat manual, de avarie, pentru scoaterea trenului de aterizare.

mecanism păianjen, mecanism de pas ciclic.

MEDEVAC (MEDical EVACution), misiune aeriană de evacuare medicală.

medicină aeronautică, ramură a medicinii generale, care are ca obiect starea sănătății personalului navigant.

mediu ambiant, mediu înconjurător.

mediu curier, avion de transport de capacitate mijlocie, al cărui echipaj trebuie să fie atestat de „Centrul de pregătire pentru personalul navigant", după programe tip și metodologie pe profil.

meeting aviatic, demonstrație aeriană organizată pe un aerodrom; poate avea caracter sportiv, militar sau mixt.

melc de refulare, dispozitiv difuzor de pompă compresoare.

membrană de presurizare, diafragmă presurizantă, dispozitiv de închidere a unui recipient.

membrane manometrice, bloc de membrane manometrice.

Memmingen, fostă bază aeriană germană (1940-1945).

menținere în viraj, comandă de susținere a virajului.

menținere în vrie, comanda pilotului prin care acesta susține vria, până la scoatere.

MEP, (Mission Equipment Package) complet de echipament pentru misiune (tragere asupra țintei).

meridian, fiecare dintre cercurile imaginare care trec prin polii globului pământesc și determină gradele de longitudine.

meridian magnetic, linia care intersectează suprafața pământului cu planul vertical indicat de direcția acului magnetic.

meridian zero, meridianul care trece prin Greenwich (Marea Britanie) folosit la calcularea punctelor longitudinale pe glob.

Mermoz Jean, pilot celebru francez care a traversat Atlanticul de Sud de 32 de ori. La 7 decembrie 1936, la a 33-a traversare, dispare în ocean împreună cu echipajul.

Scanned with OKEN Scanner

mers cu forţaj, funcţionare maximă a puterii motorului cu reacţie (timp limitat).

mers cu gaz scăpat, funcţionarea motorului cu tracţiune redusă.

mers cu rateuri, mers cu întreruperi.

mers instabil, funcţionarea motorului în regim schimbător.

mers în croazieră, funcţionarea motorului de avion, în regim economic.

mers în gol, regim de funcţionare a unui motor când nu cedează energie utilă.

mers în sarcină, regim de funcţionare a unui motor când cedează energie utilă.

mers lent, funcţionarea motorului la turaţie mică.

mers normal, funcţionarea motorului de avion la turaţie nominală.

mers pe apă, hidro-alunecare.

mers ralanti, mers încetinit al motorului.

mers rotund, funcţionare lină, normală a motorului.

mesaj, comunicare între staţiile de la sol şi aeronavă.

mesaj aerologic, buletin meteorologic.

mesaj „MAY-DAY", cod fonic internaţional prin care se anunţă un pericol la bordul aeronavei (similar cu codul telegrafic S.O.S.)

Messerschmitt Wili, inginer german, constructor de avioane. A realizat în anul 1930 primul avion cu reacţie, precum şi seria variantelor avionului Me-109.

metacentru, intersecţia verticalelor care trec prin centrele de greutate ale volumului de apă dislocat de un corp plutitor.

metacentrul cocii, metacentru al flotorului sau al cocii unui hidroavion.

metaloscop, detector de fisuri.

metanol, metil alcoolic CH_3OH.

METAR, abreviaţie care indică în codul internaţional meteorologic, din 30 în 30 de minute, în mod automat starea timpului la aeroportul (aerodromul) spre care se îndreaptă aeronava.

meteo, staţie meteorologică de aerodrom.

meteorism de altitudine, sistem determinat de distensia gazelor din stomac şi tractul intestinal.

meteorit, corp provenit din spaţiul interplanetar, care cade pe pământ; bolid.

meteorolog, specialist în meteorologie.

meteorologie, ramură a geofizicii, care se ocupă cu studiul fenomenelor atmosferice.

meteorologie sinoptică, concentrare a datelor meteorologice, de pe o zonă întinsă, la un moment dat; calcularea şi transmiterea acestor date staţiilor meteorologice aferente centrului meteo.

metil-bromidă, substanţă folosită la umplerea extinctoarelor sistemului anti-incendiu, de bord.

metoda Baumont, răsturnarea armei germane V-1 cu vârful aripii de către avionul vânător, în Bătălia Angliei.

Scanned with OKEN Scanner

metodă, procedeu, mod de cercetare, ansamblu de mijloace folosite în elucidarea cauzelor unui accident de aviație.

metodă a coordonatelor pentru analiza erorilor de pilotaj, criteriu științific de cercetare, cu aprecierea greșelilor în tehnica de pilotaj și în examinarea premiselor sau evenimentelor de zbor.

metodă corecțională, procedeu de corecție a amestecului de ardere cu adaos de aer.

metodă de calcul, procedeu de operații în aprecierea unor planuri sau ansambluri de calcule de navigație aeriană.

metodă de zbor, formă de instruire în tehnica pilotajului, aplicată de instructorul de zbor, cu respectarea anumitor norme specifice temelor de instrucție aeriană.

mezosferă, stratul care începe de la partea superioară stratosferei și ajunge până la aproximativ 100 kilometri altitudine.

MFCD, display color, multifuncțional, cu cristale lichide pentru navigație, situație orizontală, acroșaje etc.

„MFHDO", afișaj color multifuncțional pentru informații tactice, de navigație și cele referitoare la sistemele de bord.

mic curier, avion de transport pasageri și mărfuri pe distanțe scurte.

Mica Înțelegere, competiție aeriană (1928) cu participarea României, Iugoslaviei și Cehoslovaciei.

microfon, aparat cu sursă proprie de alimentare, sensibil, care mărește intensitatea sunetelor și este utilizat în radiofonie, telefonie etc.

microîntrerupător, aparat miniaturizat cu rol de a întrerupe sau restabili un circuit electric sau hidraulic.

microîntrerupător de combustibil, aparat care închide circuitele la atingerea valorilor normale ale combustibilului.

microîntrerupător de alimentare, dispozitiv de pornire a sistemului de aprindere.

microundă, (undă de înaltă frecvență, undă radar, undă ultrascurtă) radiație electromagnetică, care cuprinde banda de frecvență dintre 300 Mc/s și 300.000 Mc/s.

MICS, sistem multimod integrat de comunicații în gama de frecvențe de 30-400 MHz.

MID, semnal sonor de alarmă, la bord.

Middle Wallop, bază aeriană din Anglia.

Migoian Gurevici, constructor rus de avioane.

mijloc purtat, burduf sau autoscară.

milă, unitate de măsură engleză a lungimilor, egală cu 1609,3 m, folosită în țările anglo-saxone.

milibar, unitate de măsură a presiunii atmosferice.

militar aviator, persoană care aparține Forțelor Aeriene Militare.

Scanned with OKEN Scanner

MIL-STD, magistrală de date pentru display-uri de bord.

„MIL-TO-MIL", program de contacte bilateral (septembrie 1992) româno-american, în domeniul aeronautic.

mini, element de compunere cu sensul de mic.

miniaripă, aripă de dimensiuni reduse, montată în secțiunea centrală a fuzelajului unui elicopter prevăzută cu puncte de acroșare.

minima 1, denumire dată susținerii examenului de calificare de clasă în aviația civilă.

minima meteo de aerodrom, condiții meteorologice minime de exploatare, în vederea activității de zbor pe un aerodrom.

minimum de aterizare, condiții meteorologice minime necesare la aterizare sau apuntare (vizibilitate redusă).

minimum de catapultare, înălțimea minimă de la care se poate executa o catapultare în condiții de siguranță (200 m).

Ministerul Aerului și Marinei, instituție de profil înființată în România, la 14.11.1936, desființată în 1947.

minut, diviziune a timpului, care reprezintă a șaizecea parte dintr-o oră.

miopie spațială, senzație optică, stranie uneori, care apare la altitudini de peste 10.000 de metri, când ochiul este lipsit de reperele de la sol sau de cele percepute la înălțimi medii.

misiune aeriană, însărcinare ordonată unui pilot pentru a realiza un zbor cu un scop precis.

misiune ASW, (Anti Submarin Warfare) luptă antisubmarină.

misiune CAS, (Combat Air Support) sprijin aerian.

misiune de zbor, însărcinarea de a efectua o temă de zbor.

misiune PfP, misiune executată în cadrul Partnership for Peace, în comun cu aviația NATO.

misiune ratată, misiune (zbor) eșuată.

misiune reușită, misiune executată cu brio.

misiune standard, misiune specială, soldată cu rezultate pozitive.

misiune tardivă, misiune întârziată (privind execuția).

MISRAIR, companie aeriană din Rep. Arabă Unită.

Mistral, vânt rece, puternic, care bate în Valea Ronului spre Marea Mediterană (Franța).

mișcare, deplasare, pornire din loc.

mișcare aerodinamică, mișcarea unui profil în tunelul aerodinamic; spectrul aerodinamic.

mișcare ascendentă, mișcare în urcare a maselor de aer.

mișcare ascensională, mișcare circulatorie a maselor de aer, în plan vertical.

mișcare batantă, mișcarea palei elicopterului în jurul articulației orizontale a butucului elicei.

Scanned with OKEN Scanner

mișcare circulară, mișcare a unui punct material a cărei traiectorie este un cerc.

mișcare de girație, viraj în jurul axei verticale.

mișcare de rotație aeroinerțială, formă periculoasă de manifestare în timpul zborului a interacțiunii dintre mișcarea longitudinală și cea laterală. Se determină și apreciază cu ajutorul vitezelor unghiulare critice, funcție de incidență, derapaj și numărul Mach.

mișcare de ruliu, mișcare în jurul axei longitudinale a aeronavei.

mișcare descendentă, mișcare pe traiectorie coborâtoare a maselor de aer.

mișcare de tangaj, mișcare în jurul axei transversale.

mișcare de translație, mișcare „én avant" a elicopterului.

mișcare oscilatorie, mișcare periodică a unui corp, simetrică în raport cu o anumită poziție a acesteia.

mișcare periodică, mișcare care se repetă după un anumit interval de timp.

mișcare rectilinie, mișcare a unui punct material, a cărei traiectorie este o dreaptă.

mișcare turbionară, mișcare turbulentă.

mișcare uniformă, mișcare în cursul căreia viteza rămâne constantă.

mișcare variată, mișcare în cursul căreia viteza se schimbă.

mișcarea atmosferică, totalitatea schimbărilor care au loc în atmosferă.

mișcarea avionului, deplasarea avionului față de terenul de zbor; se mai numește și mișcarea de antrenare, de transport (până la destinație).

miting aerian, demonstrație aviatică prilejuită de un anume eveniment, comemorare etc.

mitralieră, armă automată de calibru mic, care funcționează prin folosirea energiei de recul a țevii și împrumutul de gaze de la încărcătura de azvârlire.

mitralieră jumelată, mitralieră cu patru țevi.

mitralior de bord, funcție pe un bombardier, îndeplinită, de regulă, de un subofițer.

mitralior de coadă, post de tragere amplasat în partea posterioară a fuzelajului unui avion bombardier.

Mitsubishi, fabrică de avioane și motoare de aviație nipone.

mixare, suprapunerea elementelor auditive ale unui film, pe aceeași pistă sonoră.

ML, inițialele Aviației Militare din Ungaria.

MMRC, calculator digital de misiune bazat pe magistrala de date MIL-STD.

MMS (Most Mounted Sight), echipament de scanare a câmpului de luptă, identificare și localizare a țintei.

MNA, număr Mach limită, care nu trebuie depășit niciodată.

MNO, număr Mach maxim, în exploatare normală.

Mocrea, fostă școală de zbor fără motor (1943-1958).

Scanned with OKEN Scanner

modernizare, asigurarea interferenței om-mașină. Comenzile reamenajate în sistemul HOTAS (aparatura analogică înlocuită cu display-uri multifuncționale). Casca cu vizor integrat permite afișarea informațiilor vitale, precum și orientarea ogivelor rachetelor și a altor senzori după linia de vizare a pilotului.

„modul elicopter" (tilt-rotor), tranziție de la zborul vertical la cel orizontal, prin pivotarea proprotoarelor aeronavei în jurul unui ax al aripii.

moină, stare a timpului, iarna, cu o temperatură a aerului mai ridicată, după o perioadă geroasă.

Mojaiski A.F., (1825-1890) inventator rus. Studii de aerodinamică, a construit unul din primele avioane din lume.

moltopren, compozit pentru umplerea palei de elicopter.

moment, clipă, secundă, scurt interval de timp în care se produce ceva.

moment acrobatic, interval de timp în care o aeronavă execută o figură acrobatică.

moment aerodinamic, clipa de acțiune a unei forțe asupra unui profil aerodinamic experimentat în suflerie.

moment al elicei, momentul de învârtire/rotație al elicei într-o fracțiune de timp.

moment critic, situație în timp a angajării avionului în vrie.

moment de aservire, coeficient de proporționalitate între bracajul comenzii și virajul avionului.

moment de combustie, moment de ardere a combustibilului.

moment de demaraj, moment de pornire.

moment de frânare, moment de încetinire a vitezei la acționarea frânelor.

moment de girație, momentul forțelor care lucrează asupra unei aeronave față de axa de girație.

moment de oprire, momentul limitării cursei, al deplasării.

moment de postcombustie, moment de după ardere a combustibilului.

moment de rotire, rotire față de axa verticală a aeronavei.

moment de ruliu, înclinare față de axa longitudinală a aeronavei.

moment de solicitare, moment al forței aplicată asupra unei aeronave.

moment de stabilitate, momentul în care o aeronavă aflată în zbor revine la stabilitatea inițială, după ce a avut un moment de instabilitate, generat de anumite cauze.

moment de tangaj, picaj și cabraj moderat față de axa transversală a aeronavei.

moment de torsiune, momentul de răsucire a palei de elicopter.

moment statistic al palei, moment static în lungul anvergurii palei.

moment neavenit, moment fără valabilitate.

Mongol, denumire NATO pentru MIG-21 de dublă comandă.

Mongol Airlines, Companie aeriană din Mongolia.

Scanned with OKEN Scanner

monitor parașutist, instructor de parașutism.

monitor de zbor, conducător de zbor (din „zebră").

monitorizare radar, dirijare prin radar, de la sol.

monitorizare radio, dirijare prin radio.

mono, element de compunere însemnând „unic", „o dată".

monocarburant, carburant lichid cu un singur component.

monococă, construcție a fuzelajului în structura monococă.

monocrom, care are o singură culoare.

monoderivă, avion cu o singură derivă.

monoloc, avion (planor) cu un singur loc.

monomotor, avion cu un singur motor.

monomotor biplace, avion cu două locuri și un singur motor.

monoplace, monoloc.

monoplace bireactor, avion monoloc, cu două motoare cu reacție.

monoplace reactor, avion cu reacție cu un singur loc.

monoplan, avion cu un singur rând de aripi.

monoplan parasol, avion cu un singur rând de aripi montate sus și fixate prin montanți.

montant, bară de susținere între două aripi, a unui avion biplan.

montant de fuzelaj, grindă cu zăbrele/ferură a fuzelajului.

montant direcțional, lonjeron anterior al cârmei de direcție.

montare, montaj, așezare la locul lor a pieselor unui sistem tehnic, aparat etc.

montare generală, asamblarea totală a unei aeronave.

montare în bié, dispunere a panourilor de parașută cu țesătură înclinată la 45 de grade, față de bordul de atac.

montare parțială, montare a unei anumite părți.

Montesson, localitate în Franța, la N-V de Paris, locul unde a trăit și creat Traian Vuia.

montgolfier, aerostat umplut cu aer cald (vine de la francezul Montgolfier).

montură de transmisie, montură a cutiei de transmisie, cu amortizori de vibrații.

Monumentul Eroilor Aerului, operă de arhitectură destinată să perpetueze amintirea eroilor aviatori români. A fost realizat de sculptorița Lidia Kotzebue.

morse, alfabet compus din puncte și linii folosit în transmisii și radiocomunicații. Aparatul cu același nume a fost inventat de americanul Morse, fizician.

mosor, tambur acționat de un motor în patru timpi, pe care se înfășoară cablul clanșat de planor, pentru a lua înălțime, până la declanșare (cca. 200 metri).

Mostar, bază aeriană din Franța.

motoare carenate, motoarele unui bimotor etc., cu îmbrăcăminte din tablă, pentru a le proteja de intemperii și a micșora rezistența la înaintare a avionului.

Scanned with OKEN Scanner

motoare cuplate, motoare care acționează același ax de elice sau două axe de elice.

motoare jumelate, grup de două motoare montate unul lângă celălalt.

motoarele „nu prind", atunci când, acționând manetele de gaze, pentru a „pune motor", datorită inerției rotoarelor, motoarele (în cazul unui avion cu mai multe motoare) nu „răspund" prompt, ceea ce, într-o situație critică la aterizare, poate duce la eveniment de zbor sau accident.

motodeltaplan, deltaplan prevăzut cu motor montat pe un triciclu.

motoparapantă, parapantă cu motor (mono sau biloc).

motoplanor, planor dotat cu motor de mică capacitate pentru decolare sau zbor de croazieră.

motopropulsor, (grup motopropulsor) ansamblu compus dintr-un motor cu ardere internă și una sau mai multe elice cuplate cu motorul, direct ori printr-un reductor.

motor, mașină care transformă o formă oarecare de energie în energie mecanică, pentru acționarea altei mașini, unui vehicul, avion, elicopter etc.

motor aerobic, motor pentru sistemul de aer condiționat.

motor aeroreactor, motor reactiv, care pentru producerea arderii din interiorul lui, utilizează oxigenul din aerul atmosferic.

motor anterior, motor amplasat în partea din față a avionului, înaintea postului de pilotaj.

motor axial, motor cu reacție cu compresor axial.

motor babord, motorul din partea stângă a unui bimotor.

motor boxer, motor cu cilindri opuși.

motor by-passe, motor cu reacție cu dublu flux.

motor calat, motor oprit.

motor cedat, funcționare întreruptă, din cauze tehnice.

motor combinat, elice și turbină.

motor compund, motor combinat, cu turbină și piston.

motor cu cilindri convergenți, motor clasic, cu dispunerea cilindrilor în forma literei „V".

motor cu combustie internă, motor cu ardere internă.

motor cu compresor, motor cu supraalimentare pentru înălțimi mari.

motor cu elice, sistem care comportă un organ intermediar introdus între motor și masa de aer străbătută de avion.

motor cu piston, motor de avion cu alimentare prin aspirație, cu compresor antrenat de motor, precum și cu turbocompresor.

motor cuplu, motor cu cuplu constant; servomotor pentru mișcări de întoarcere de scurtă durată.

motor cu postcombustie, motor cu forțaj folosit la avioanele cu reacție supersonice.

Scanned with OKEN Scanner

motor cu putere mare, (și mijlocie), motor de avion cu o putere între 340 CP și până la 5000 CP (3700) kw) pentru echiparea diferitelor aeronave, inclusiv cele performante, combustie internă și aprindere prin scânteie.

motor cu putere mică, motor de aviație cu combustie internă și aprindere prin scânteie pentru avioane ușoare și ultraușoare, cu putere între 20 CP, până la 200 CP.

motor cu reacție, motor pentru propulsarea avionului prin reacție, de dimensiune ce se înscrie în forma fuzelajului alimentat cu petrol sau gazolină, generator de viteze mari, Mach = 2, 3, 4...

motor cu turbină, tracțiunea este asigurată de o turbină care antrenează o elice.

motor Daimler Benz, motor de avion, clasic, cu 12 cilindri în „V" inversat, de 2770 CP și 3000 rot./min., care a echipat și avionul de vânătoare „Messerschmitt 109 G".

motor de avion (clasic), mașină, care, transformând o formă de energie în energie mecanică, acționează o elice ce, învârtindu-se, pune în mișcare avionul. Are diferite forme constructive (în stea, linie, V sau W), ardere internă, în patru timpi, cu benzină, elice tractoare, utilizat la avioane clasice.

motor de pornire, starter.

motor de propulsie, motor de drum (principal) la avioanele cu decolare și aterizare verticală.

motor de reactor, agregat compus dintr-un motor cu ardere internă și un compresor, folosit la propulsia unui avion cu reacție. Energia mecanică produsă, antrenează compresorul care trimite aer comprimat în camera de ardere a motorului, determinând înaintarea avionului, ca urmare a forței de reacție a gazelor de ardere, la ieșirea lor prin ansamblul de evacuare.

motor Derwent, tip constructiv britanic.

motor echilibrat, motor de avion, fără vibrație, funcționare asemănătoare motorului electric, consum mic, sistem de injecție și aprindere electrică.

motor experimental, motor fixat pe bancul de probă, pentru încercări și experimentări funcționale.

motor fără supape, motor cu distribuție cu sertăraș.

motor fusée auxiliar, motor rachetă auxiliar, folosit pentru accelerarea la decolare.

motor hibrid, motor combinat (ex. statoreactor și turboventilator).

Motor IAR 1000 A, motor de avion, de concepție românească, produs de IAR Brașov începând din anul 1939, cu 14 cilindri în dublă stea, răcire cu aer, 1140 CP la turația de 250 rot./min., care a echipat avionul IAR-80. (IAR 81).

motor în cruce, motor cu dispunerea cilindrilor în formă de cruce.

motor în gondolă, construcția motorului prin suspendare în gondolă, fixată sub aripa avionului.

motor în linie, dispunerea cilindrilor în linie.

Scanned with OKEN Scanner

motor în stea, motor cu mai mulţi cilindri, aşezaţi în stea, având chiulasele din aluminiu cu aripioare de răcire.

motor în stea dublă, dispunerea cilindrilor este în formă de dublu-stea.

motor în „V", dispunerea cilindrilor în forma literei V.

motor în „V" inversat, cilindri montaţi în grupe de câte 4, în forma literei V.

motor în „W", dispunerea cilindrilor motorului în forma literei W.

motor pentru avioane de şcoală, motor de aviaţie, de putere mică, cu combustie internă şi aprindere prin scânteie.

motor pentru deltaplan, minimotor destinat deltaplanului.

motor pentru elicopter, motor clasic sau cu reacţie destinat echipării elicopterului.

motor pentru motoplanor, motor ajutător, cu pornire manuală, 2 cilindri, în doi timpi, răcire cu aer, aprindere electrică.

motor pentru suflerie, motor pentru acţionarea ventilatoarelor dintr-un tunel aerodinamic.

motor policilindric, motor cu ardere internă, cu mai mulţi cilindri.

motor posterior, motor amplasat în spatele postului de pilotaj. (pentru schemele în tandem).

motor pulsoreactor, motor aeroreactiv, fără compresor, la care admisia aerului este asigurată prin supape speciale, iar evacuarea gazelor cu o frecvenţă mare, se face sub formă de pulsaţii.

motor pur, motor clasic de aviaţie.

motor ralanti, funcţionarea motorului la minim.

motor redus, motor funcţionând la turaţie mică.

motor revizuit, motor asupra căruia s-a executat o reparaţie cu diferite schimbări de piese.

motor rotativ, motor cu arbore fix şi cilindri rotativi. Aceştia din urmă, împreună cu carterul, efectuează o mişcare de rotaţie în jurul axei de simetrie a arborelui.

motor starter, motor auxiliar de pornire.

motor suprasolicitat, motor exploatat în funcţionare peste puterea maximă.

motor sustentopropulsor, grup motor care acţionează elice portante şi propulsive.

motor „tăiat", motor oprit.

motor tribord, motorul drept al unui bimotor.

motor tribrid, motor cu o construcţie combinată.

motor turbopropulsor, motor compus dintr-o turbină cu gaze şi un compresor, folosit la propulsarea cu elice.

motor turboreactor, motor cu reacţie, alcătuit dintr-o turbină cu gaze, compresor şi anexe, utilizat la propulsia prin reacţie.

motor ultrarapid, motor care echipează un avion supersonic.

Scanned with OKEN Scanner

motosuflant, motor cu reacție cu motocompresor, acționat de un motor cu piston.

MPCD, afișaj color, multifuncțional, ce poate prezenta inclusiv imagini video.

muchiile avionului, capete de planuri, bord de fugă, marginile ajutajelor și a prizelor de aer.

mufă, bucată scurtă de țeavă filetată în interior, utilizată la îmbinarea a două conducte, a două tuburi, două țevi etc.

mufă în „T", racord cu trei căi.

multi, element de compunere cu sensul de pluralitate.

multicolor, cu mai multe culori.

multifactor, ceea ce determină mai multe acțiuni.

multifuncțional, ceea ce determină mai multe funcțiuni.

multilateral, care se desfășoară pe mai multe planuri.

multimotor, aeronavă cu mai multe motoare.

multioperațional, activitate îndreptată către atingerea mai multor operațiuni cu caracter aerian.

multiplace, aeronavă multiloc (cu mai multe locuri).

multiplex, transmitere simultană a mai multor mesaje pe aceeași linie de telecomunicație.

multi-undă, radar cu undele controlate simultan și individual.

muniție convențională, muniție care asigură lovituri cu explozie mare și penetrantă.

muniție de bord, totalitatea proiectilelor care echipează un afet al armamentului de la bordul aeronavei.

muniție „inteligentă", muniție ghidată laser, după lansare.

muniție tradițională, bombe compartimentate, brizante și de precizie.

muson, vânt periodic care bate în zone ale Oceanului Indian, șase luni dinspre continent spre ocean, șase luni dinspre ocean spre continent.

mutator, schimbător de tensiune pentru un curent continuu; schimbător de fază sau de frecventă pentru un curent alternativ.

muzeu aeronautic, instituție care colecționează, păstrează și prezintă publicului aparate de zbor construite și zburate în decursul anilor, precum și documentații care atestă activități aviatice.

Muzeul Aviației Române, muzeu înființat la 2 martie 1990, la Băneasa, apoi la Otopeni, în vecinătatea Aeroportului Internațional, cu un bogat patrimoniu aeronautic. Important centru istoric al Aeronauticii Românești.

Muzeul AWM, muzeul australian al aviației.

Muzeul DMM, Deutsche Museum din München.

Muzeul KP, Muzeul Aviației din Kbely de lângă Praga.

Muzeul NAS, Muzeul Național al Aerului și Spațiului din Washington.

Muzeul RAF, Muzeul Forțelor Aeriene Regale, Cosford – Anglia.

Scanned with OKEN Scanner

Muzeul USAF, Muzeul Forțelor Aeriene ale Statelor Unite din Ohio.

Muzeul WAR, Muzeul Aerului din Cambera – Australia.

MWS, (Misille Warning System) sistem de avertizare asupra lansării rachetelor ghidate în infraroșu.

Scanned with OKEN Scanner

NAA, siglă pentru firma North American Aviation (Los Angeles), Dallas, SUA.

NASA, Comitetul Național pentru Cercetări Aerospațiale (SUA).

nacelă, 1. coș atârnat sub un balon pentru echipaj, lest, aparate de bord etc.; 2. cabină a unui dirijabil montată în partea de jos a acestuia, care încorporează în principal motoarele.

NIKAJIMA SHOWA, firmă niponă constructoare de aeronave.

natura accidentului, caracterul accidentului aerian.

National Airlines, companie aeriană din SUA.

naufragiu, avarierea unui hidroavion, cu pierderea de vieți omenești.

NAVCOM, echipament standard de navigație și comunicații.

navetă de elicoptere, serviciu de transport între oraș și aerodrom asigurat de o companie de elicoptere.

navetă spațială, rachetă cu avion cosmic, în întregime recuperabil și reutilizat de mai multe ori.

Nav-1, NAV-2, sistem dublu de radionavigație existent la bordul unei aeronave moderne.

navă aeriană, aeronavă, aparat de zbor.

navă portavion, navă militară de construcție specială, care permite decolarea, apuntarea și hangararea avioanelor sau elicopterelor.

navigabilitate, adaptabilitatea unei aeronave de a face față în bune condițiuni și din toate punctele de vedere executării zborului.

navigant, persoană admisă să facă parte din rândul personalului aeronavigant.

navigator, 1. persoană care face parte din echipajul unui avion și se ocupă de problemele de navigație în timpul zborului; 2. persoană competentă (de regulă, un fost pilot) care dirijează la tub (radiolocator) și radio, aeronavele aflate în aer.

navigator aerian, navigator de bord.

navigator radio-radarist, operator într-o stație de radiolocație.

navigație aeriană, știință a determinării punctului în care se află o aeronavă la un moment dat și conducerea ei cu siguranță pe drumul dorit.

navigație astronautică, navigație după astrele cerești.

navigație celestă, astronavigație.

navigație costieră, zborul unei aeronave în paralel cu malul mării, la anumite înălțimi.

navigație de apropiere, navigație la vedere în zona de apropiere a aerodromului.

navigație după compas, navigație după busolă.

Scanned with OKEN Scanner

navigație după grilă, navigație prin folosirea caroiajului trasat pe hartă.

navigație estimată, navigație aeriană executată după calculele prealabile (la pregătirea zborului) și utilizarea aparaturii de bord, precum și stațiile terestre de ghidare.

navigație HNS, sistem hibrid de navigație de mare precizie, compus dintr-un sistem inerțial (INS) receptor GPS și complet ADC.

navigație inerțială, metodă de navigație care, în principal, se bazează pe principiile inerțial-gravitaționale, „metodă independentă" față de factorii radianți.

navigație instrumentală, navigație după aparatura de bord.

navigație izobarică, metodă de navigație aeriană bazată pe distribuția presiunii atmosferice pe rutele de zbor, prin compararea înălțimii absolute indicată de radioaltimetru, cu nivelul de zbor.

navigație loxodromică, zbor/navigație la mare altitudine, după loxodromă.

navigație observată, zbor efectuat la vedere, după reperele terestre și compararea lor cu detaliile de pe harta de navigație.

navigație ortodromică, zbor/navigație pe ortodromă.

navigație radiogoniometrică, navigație aeriană folosind aparatură de radiolocație de la bordul aeronavei.

navigație tactică, arta, tehnica de a conduce și dirija o aeronavă în aer, folosind mijloace tehnico-tactice de bord și terestre, în scopul realizării acțiunilor de luptă aeriană sau altă misiune ordonată.

navigraf, înregistrator de bord.

„NAXON", tip de radar care a echipat avionul Messerschmitt 110, a escadrilei de noapte române, între anii 1943-1945 la Ziliștea.

N.E., punct intercardinal (nord-est).

nebuloasă, aglomerare de stele formând o lumină difuză, pe bolta cerească.

nebulozitate, porțiunea din bolta cerească acoperită de nori.

nefoscop, aparat pentru determinarea direcției de mișcare a norilor și a raportului între viteză și înălțimea de deplasare.

negură, ceață deasă, care se manifestă mai ales dimineața și seara, dăunătoare în aviație deoarece reduce mult vizibilitatea.

neutralizare, dezactivare. (îndepărtarea substanțelor radioactive de pe materialul volant și accesoriile de aerodrom).

„NEUTRU", 1. semnalizare ce indică poziția în care se află trenul de aterizare, după desprinderea de la sol. 2. semnalizare optică a contactelor electrice.

nervură, componentă de rezistență transversală a aripii unui avion (planor).

nervură de ranforsare, nervură de consolidare, întărire.

NDB, abr. folosită de Organizația Aviației Civile Internaționale, pentru a indica un radiofar nedirecțional.

NFZ, (No Flight Zone) zonă de interdicție aeriană.

Scanned with OKEN Scanner

nicosil, strat de nichel cu silicium carbid, utilizat la acoperirea interioară a cilindrilor motorului de aviație.

nidă, denumirea panoului pentru podeaua unui elicopter.

NIGERIAAIR WAYS, companie aeriană din Nigeria.

Nimbostratus, tip de nori dispuși într-un strat neîntrerupt, de culoare cenușie-închisă, care produce ploaie sau ninsoare continuă.

Nimbus, tip de nori de altitudine, de culoare cenușie-închisă, ce aduc ploi.

Nimitz, superportavion SUA, dotat cu generatoare nucleare, 94400 tdw, 30 n/oră, 6300 echipaj.

Nippon All Airways, aviația militară japoneză.

nișa armamentului, locașul tunului sau mitralierei de bord.

nișa trenului, locaș pentru jamba de bot și jambele principale ale trenului de aterizare.

nit, cui bont, din aliaj ușor, format dintr-un cap și corp, folosit în aviație la nituirea pieselor îmbinate.

nituire, operațiunea de îmbinare a unor subansamble, cu utilizarea niturilor.

Niutabaru, bază aeriană niponă.

nivel, înălțime față de nivelul mării; stadiu de pregătire; situație; treaptă; etapă; indice.

nivel de altitudine, înălțime la care se zboară.

nivel de nori, înălțimea plafonului de nori.

nivel de pregătire, stadiu de pregătire în zbor a unui pilot.

nivel de zbor, înălțime la care se execută zborul la un moment dat.

nivelmetru, indicator de nivel, cu lichid.

nivel propriu, nivel minim de pregătire pentru care un pilot este autorizat să ducă avionul la aterizare, raportat la o situație meteorologică nefavorabilă.

nivel vibratoriu, vibrație generată de mișcarea elementelor la bordul unui elicopter (ex. palele rotorului principal).

NN, prescurtare pentru condiții meteo normale noaptea.

NNE, punct inter, intercardinal (nord, nord est).

NNV, punct inter, intercardinal (nord, nord vest).

NZ, prescurtare pentru condiții meteo normale ziua.

noctovision, vedere în întuneric, cu aparate având senzori pentru radiații infraroșii.

nod, punct aerian de intersecție, punct de legătură.

nod de aerodromuri, raion în care se dispun aerodromurile ocupate de o flotilă de aviație; cuprinde aerodromuri de bază, de rezervă și false.

nod de Savoia, figură acrobatică de pilotaj.

nod de transmisiuni, grupare de mijloace de transmisiuni pe un aerodrom care asigură legăturile de profil, pentru siguranța zborului.

Scanned with OKEN Scanner

nod maritim, unitate de măsură pentru viteza navelor, egală cu viteza unei nave care se deplasează cu o milă maritimă (1852 m).

Nomex, compozit tip fibră de sticlă (structură sandwich) folosit în construcțiile aeronautice.

nominal, fază de funcționare a motorului de avion.

nord, punct cardinal care se află în direcția stelei polare. I se mai spune și miazănoapte.

Nord American, societate aeronautică americană cu linii externe.

nord la compas, punct cardinal NORD la busolă.

nord vest, punct intercardinal, situat la egală distanță de nord și de vest.

nori, grupare mai mult sau mai puțin compactă de picături de apă sau cristale de gheață, aflată în suspensie în atmosferă, provenită din condensarea vaporilor de apă.

nori compacți, cer acoperit cu nori denși, formați din ace de gheață, întunecoși.

nori de altitudine, nori de înălțime.

nori de averse, nori de precipitații (ploaie, ninsoare).

nori de furtună, nori care aduc furtună.

nori de gheață, nori în care predomină ace de gheață.

nori dispersați, nori împrăștiați.

nori inferiori, nori la înălțime mică, ai căror plafon superior atinge până la 2000 de metri.

nori lenticular, nori în formă de lentilă.

nori luminoși, nori asupra cărora se reflectă razele solare.

nori medii, nori la înălțime medie, cu plafon cuprins între 2000 și 6000 de metri.

nori rotori, nori la înălțime mare, ai căror plafon inferior este de 6000 de metri.

nori superiori, plafon peste 6000 de metri.

nori verticali, formații de nori de altitudine, turbulenți și periculoși pentru navigația aeriană.

normal, ceva firesc, obișnuit, comun.

„normale", expresie care înseamnă zbor în condiții meteo normale (ziua sau noaptea).

Normandie Niemen, grup de vânătoare francez (1942-1945), participant alături de aviația rusă în al Doilea Război Mondial.

norme acrobatice, prevederile catalogului de acrobație aeriană Aresti.

norme alimentare, totalitatea caloriilor care compun subzistența personalului navigant, tehnic, administrativ.

norme de conduită în aer, reguli de comportament a unui pilot aflat în zbor; disciplina zborului.

norme de exploatare, reguli privind folosirea în aer a materialului volant; întreținerea tehnică a aeronavelor.

Scanned with OKEN Scanner

norme de zbor, regulamente privind executarea temelor de zbor.

norme ICAO, norme ale Organizaţiei Internaţionale a Aviaţiei Civile.

Northrop Grumman, uzină const. aeronave din SUA, California.

Northrop J. Kmudsen, (1895-1972) constructor american de avioane inventatorul aripei zburătoare (1920).

North-West, companie aeriană din SUA.

nostalgia zborului, dorinţa de a regăsi, de a revedea avioanele şi a retrăi plăcerea zborului.

„NOTAR", sistem constructiv al cozii elicopterului în care rotorul clasic anticuplu (bătaie spate plus pale) este original conceput, cu un dispozitiv direcţional, ampenaj vertical şi orizontal care concură la stabilitatea şi manevrabilitatea aeronavei.

notă, a însemna, consemna, a pune note calificative.

notă de întreţinere, document prin care se dispun operaţii de păstrare în bună stare a materialului volant, respectându-se anumite reguli specifice.

notă descriptivă, descriere tehnică.

notă explicativă, descriere prin care se dau detalii privind rezultatul unei activităţi.

Netherlands Royal Air Force, Forţele Aeriene Regale Olandeze.

notiţă tehnică, însemnare scurtă, de factură tehnică, referitoare la caracteristicile unui motor, agregat etc.

noţiune de bază, element principal din domeniul aeronautic.

novice la manşă, începător în ale pilotajului (cu şi fără motor).

Nowotny Walter (1920-1944), as al Luftwaffe, în al Doilea Război Mondial.

noxă de aerodrom, agent, factor, circumstanţă care se răspândeşte pe câmpul de zbor şi provine de la eşaparea gazelor aeronavelor sau mijloacelor de deservire.

nucleu atomic, partea centrală a unui atom, care poartă electricitate pozitivă şi în care se concentrează aproape întreaga masă a atomului.

nucleu de furtună, partea centrală a unei furtuni deosebit de puternică şi periculoasă, datorită căreia apar mari erori ale aparatelor de bord, viteza orizontală, indicaţiile radiocompasului şi alte instrumente sunt distorsionate de descărcările electrice, iar suprasarcinile generate de rafalele de vânt solicită aeronava până la rupere, motoarele turbo reactoare se pot opri datorită ingestiei de apă.

nul, redus la zero, fără nici o valoare, fiind vorba de un aparat de zbor.

nulitate la zbor, incapabil de a zbura singur, lipsit de aptitudini pentru a deveni pilot.

număr de impulsuri, frecvenţă de repetare a impulsurilor.

număr de înmatriculare, număr de înregistrare, înscriere într-o matricolă a registrului aerian, a unei aeronave ieşită din fabrică (întreprindere) aeronautică.

Scanned with OKEN Scanner

număr Mach, număr adimensional care exprimă raportul dintre viteza de zbor și viteza de propagare a sunetului, în condițiile date de zbor. Acest număr permite clasificarea domeniilor aerodinamice: subsonică (M cuprins între 0 și 0,85), transonică (M între 0,85 și 1,2) supersonică (M cuprins între 1,2 și 5) și hipersonică (M, peste 5). Se notează cu M.

număr Mach critic, acel M al avionului, la care, pe o oarecare zonă a scurgerii aerului deasupra aripii, se atinge viteza sunetului (M = 1).

număr Țiolkovski, raportul între greutatea inițială și finală a unei rachete (după numele teoreticianului rus Țiolkovski).

numerotare inversă, comandă numerică (5, 4, 3, 2, 1, 0) la pornirea unui motor cu reacție.

nurisă, rezervor suplimentar de combustibil lichid al unui motor (cu capacitate mică, putând funcționa și prin cădere).

NVE, (Night Vision Equipment) echipament de vedere nocturnă, cu capabilități de atac pe timp de noapte, orice vreme.

NVG, (nighjt Vision Goggles) sistem de vedere nocturn.

Scanned with OKEN Scanner

O.A.C.I., Organizația Aviației Civile Internaționale (International Civil Aviation Organisation). A luat ființă la data de 3.10.1947 sub egida O.N.U. cu sediul la Montreal – Canada și 6 subsedii pentru Europa, Africa, Orientul Mijlociu, Extremul Orient și Pacific, America de Nord, America de Sud. Scopul, de a dezvolta navigația aeriană internațională, transporturile internaționale, asigurare tehnică a căilor de navigație aeriană. România este afiliată din anul 1965.

obadă, partea periferică a roții, peste care se montează cauciucul.

obiectiv aerian, punct, loc, localitate, care constituie ținta unui raid aerian.

obiectiv terestru, reper la sol de importanță militară.

OBIGGS, (On Board Inert Gas Generating System) sistem de generare a gazelor inerte pentru presurizarea rezervoarelor de combustibil cu gaze inerte de diminuare a riscurilor de incendiu la bord.

„oboseală", cedarea unui material prin rupere, ca urmare a încărcării repetate, mai mică în valoare absolută decât tensiunea nominală de rupere determinată prin încercarea de întindere.

oboseala materialului volant, îmbătrânirea, expirarea termenului de utilizare în zbor a aeronavelor în urma exploatării îndelungate sau încercări repetate.

oboseală a motorului, îmbătrânirea forței motrice a motorului.

oboseală a palelor, îmbătrânirea palelor elicei elicopterului.

oboseală a paletelor, îmbătrânirea în exploatare a paletelor turbinei.

oboseală a pilotului, stare fizică și psihică negativă a pilotului generată în principal de surmenaj, ceea ce îl pune în imposibilitatea de a zbura un timp; se recomandă oprirea de la zbor și trimiterea la recuperare (odihnă).

oboseală cronică, instabilitate psihică, slăbiciune generală, totală lipsă de interes, deprinderi deteriorate, stare ce necesită un control medical.

oboseală temporară, stare de senzație de disconfort, reflexe diminuate, acțiuni lente, viteză de decizie redusă etc., stare care se elimină prin odihnă.

obscuritate, întunecime tipică în cabina de pilotaj când nu sunt folosite lămpile interioare; luminozitatea aparatelor de bord.

obscursement, pierderea totală, temporară a vederii, la piloți în timpul zborului acrobatic cu un avion supersonic. I se mai spune și văl negru.

observare aeriană, cercetare, dintr-o aeronavă, a spațiului aerian și terestru, care vizează descoperirea acțiunilor inamice.

observare directă, navigație aeriană prin compararea reperelor de pe hartă, cu relieful din teren.

Scanned with OKEN Scanner

observare verticală, observare din aer, de la înălțime.

observator aerian, membru al echipajului unui avion de cercetare și observare, cu funcții în acest domeniu.

observator meteo, meteorolog.

obstacol, 1. piedică în calea manevrării unei aeronave la decolare și la aterizare; 2. volet al reversorului de jet.

obstrucție, întreruperea activității de zbor pe un aerodrom, din cauze obiective.

obturare, a astupa, a înfunda o conductă.

obturator, dispozitiv al unui mecanism, care astupă o cale de acces, o deschizătură etc.

obturator de echipament, închizător pentru aerul de evacuare.

obturator foto, dispozitiv care oprește sau permite intrarea luminii pe filmul fotografic al aparatului cu același nume.

obuz, proiectil de tun, din metal, cu formă cilindrică și posibilitatea reglării exploziei.

ocean aerian, denumire metaforică pentru imensitatea celestă.

ochelari cu filtru, ochelari speciali, de protecție pentru piloții avioanelor supersonice.

ochelari de zbor, ochelari folosiți de personalul navigant în timpul zborului, pentru protecția ochilor (în special la avioanele ușoare, cu carlingă).

ochire, operație executată de pilot pentru prinderea țintei în colimator și a aduce țeava unei guri de foc (tun, mitralieră) într-o poziție care să permită trimiterea proiectilului la țintă.

ochire holografică, sistem de ochire infraroșu nocturn GPS, capabil să precizeze poziția unui avion, oriunde s-ar afla.

OCL, abv. pentru înălțimea limită de trecere a unui obstacol.

octant, instrument folosit în navigația aeriană pentru determinarea înălțimii aștrilor și la măsurarea distanțelor unghiulare.

OCU, siglă pentru creșterea gradului de capacitate operațională.

Oculeanu Octavian (1902-1931), pilot, participant la raiduri internaționale.

ocupant, membru al echipajului sau pasager al unui avion de transport.

oficiu alimentar, bufetul de la bordul unui avion de pasageri.

ogivă, partea dinainte a unui proiectil.

ogivă selectivă, sistem de ghidare a rachetelor acroșate la bordul unei aeronave.

„oglindă", zbor acrobatic a două avioane, unul în poziție normală, celălalt pe spate și deasupra, la mică distanță.

„oglindă dublă", formație de patru avioane, două în zbor normal, două în zbor pe spate, în configurație etajată.

oglindă retrovizoare, oglindă montată la o aeronavă pentru a fi folosită de pilot spre a observa (urmări) ce se întâmplă în urma sa, în timpul zborului.

Scanned with OKEN Scanner

Ohlman Klaus, pilot planorist, care la 26.11.2000, în Anzii Cordilieri, în undă lungă a parcurs 2470 km., la bordul unui planor Stemme.

Ohm, unitatea de măsură a rezistenţei electrice, egală cu rezistenţa ce o opune un conductor în care o tensiune de un watt produce un curent de un amper.

OK, iniţiale de înmatriculare a aviaţiei civile cehe.

oleopneumatic, funcţionarea unui dispozitiv (organ) pe baza uleiului comprimat prin presiune pneumatică.

OLYMPIC AIRWAYS, Companie Aeriană Greacă.

OMCAS, siglă pentru cercetare şi supraveghere militară.

omnidirecţional, care nu are o direcţie precisă.

omologare, recunoaştere oficială a unui record aerian.

omologare de aeronavă, recunoaşterea calităţilor constructive şi de zbor ale unei aeronave.

ONERA, Centrul de Cercetări pentru Aerodinamică (Franţa).

onoare, cinste, integritate morală, corectitudine, probitate.

opac, dens, de nepătruns, prin care nu străbate lumina.

opacitate, stare a lucrurilor opace.

operativ, care acţionează repede cu rezultate eficace.

operativitate, calitatea de a fi activ, expeditiv.

operator, persoană calificată, competentă de a efectua supravegherea funcţionării unei instalaţii şi a lucra cu aceasta.

operator de armament, coechipierul pilotului pe o aeronavă biloc, care are în sarcină mânuirea armamentului de bord pentru categoriile de ţinte, dirijarea rachetelor etc.

operator radar, operator de staţie radar.

operator radio, tehnician specialist în mânuirea unei instalaţii de radio emisie-recepţie.

operaţie aeriană, gen de activitate specifică aviaţiei îndreptată spre atingerea unui anumit scop sau obiectiv.

operaţiune TACAMO II, (Talk Charge And Move Aut) misiune de comunicare cu submarinele atomice aflate în imersiune profundă.

oprire a avionului, momentul în care se termină rulajul la sol, după aterizare.

oprire a motorului, tăierea contactului.

oprire prin accelerație, încetarea funcţionării motorului prin exces de carburant la lucrarea bruscă cu maneta de gaze.

oprire prin decelerație, încetarea funcţionării motorului prin exces de aer.

oprire de la zbor, măsură vremelnică luată de un eşalon superior în scop preventiv, când se constată la un pilot o situaţie anormală, stare psihică ieşită din comun, depresiune sufletească; se elucidează cauzele şi se iau măsuri de intrare în normal.

Scanned with OKEN Scanner

opt, evoluție aeriană (lucru aerian) în care un avion descrie o traiectorie în forma numărului opt, în plan orizontal sau vertical.

opționale, montaje pe aeronavă, cu caracter facultativ.

oraj, fenomen meteorologic complex produs de un intens proces de poluare a norilor încărcați cu mari sarcini electrostatice, manifestat prin scuturături și turbulență puternică.

orar de reamintire, program care cuprinde recapitularea de către piloți a regulilor minimale și maximale ale temelor de zbor ce urmează a avea loc.

orar de zbor, program de activitate de zbor stabilit pe anumite intervale de timp.

oră, diviziune a timpului egală cu a douăzeci și patra parte dintr-o zi.

oră de zbor, cronometrarea timpului în care un pilot se află în aer.

orbită, traiectorie închisă a unui corp ceresc.

ordin, 1. distincție acordată aviatorilor pentru merite deosebite; 2. dispoziție obligatorie a șefului (comandantului) prin care se cere executarea unor anumite acțiuni, respectarea diferitelor regulamente, aplicarea instrucțiunilor ș.a.

ordin de acrobație, transmiterea ordinului prin radio, de a se începe gama de acrobație în zonă.

ordin de atac, comunicarea la radio de a se începe trecerea la atac asupra țintei inamice.

ordin de aterizare, transmiterea ordinului, prin radio, de a se veni la aterizare. Începerea dirijării dacă se execută zbor fără vizibilitate.

ordin de decolare, aprobarea decolării.

ordin de front, ordin scris, emis zilnic, cu diferite ordine date de comandantul flotilei (sau Grup).

ordin de tragere, acceptul comandantului care conduce tragerea aeriană de a se trece la executarea acesteia.

ordin de zi, ordin scris, emis de comandantul flotilei, prin care se fac cunoscute diferite evenimente, avansări în grad și funcție, numiri la comanda escadrilelor, evidențieri etc.

ordinator, calculator de bord (universal) cu program înregistrat, care permite operații logice și rezolvă probleme de calcul, fără intervenția pilotului.

organ, mecanism, dispozitiv, sistem tehnic (ex. organe de comandă, dispozitiv de compensare, de decolare automată etc.).

organ transformator, dispozitiv de transformare a cuplului motor în forță de tracțiune.

organizare a startului, conceperea și aplicarea în împrejurări date, a procedurilor practice de folosire a materialului volant și mijloacelor auxiliare existente într-o flotilă de aviație sau școală de pilotaj, în condiții eficiente, care să asigure desfășurarea zborului.

Scanned with OKEN Scanner

organizarea cabinei, reechiparea cabinei de pilotaj cu sisteme moderne – display-uri – de navigație, radiocomunicație și de armament.

orientare, stare de fapt, în care pilotul are cunoștință de poziția în aer, față de anumite repere deja stabilite.

orientarea avionului, plasarea avionului (elicopterului) în sistemul de coordonate legat de pământ.

orientarea jetului, direcția jetului reactiv.

orientarea în spațiu, funcție complexă a aparatului vizual, ce permite determinarea direcției, aprecierea distanței, amplasarea unui obiect față de altul și situația acestuia în raport cu aeronava.

orientare la vedere, formă de navigație aeriană, folosind reperele terestre, atunci când starea timpului o permite și se zboară la o înălțime medie.

orificiu, deschizătură, gaură.

orificiu a jiglorului, secțiune de trecere a jiglorului.

orificiu de absorbție, orificiu de absorbție a stratului limită al sistemului de admisie a aerului, la motor.

orificiu de admisie, deschizătură de intrare a aerului.

orificiu de aspirație, priză de presiune dinamică (ex. Tub Pitot).

orificiu de cameră, obiectiv al aparatului de filmat.

orificiu de evacuare, deschizătură polară de evacuare a aerului la cupola parașutei.

orificiu de gaz, ajutaj de ejecție a gazelor.

orificiu de golire, vidanjare.

orificiu de gresare, orificiu de ungere.

orificiu de intrare, fereastră a prizei de aer.

orificiu de vidanjare, golire.

orificiu de vizitare, fereastră de vizitare.

orificiu primar, deschizătură prin care pătrunde aerul la inițierea arderii.

orificiu secundar, deschizătură prin care pătrunde aerul pentru stabilizarea arderii.

orificiu terțiar, deschizătură prin care pătrunde aerul pentru diluarea gazelor arse.

orificiul compresorului, priza de admisie a compresorului.

orizont, linie care reprezintă intersecția aparentă a suprafeței pământului cu bolta cerească.

orizont adevărat, orizont real.

orizont artificial, aparat de bord, compus din două sau mai multe giroscoape, cu sisteme de transmisie, afișare și corecție, care creează pilotului imaginea orizontului, spre a-i ușura aprecierea poziției aeronavei în spațiul aerian. Ajută la menținerea liniei orizontului, în zbor fără vizibilitate. I se mai spune și giroorizont.

Scanned with OKEN Scanner

„orizontală", expresie tipică pentru linia orizontului.

Orly, aeroport internațional lângă Paris.

ornitopter, aparat de zbor cu aripi batante.

ortodromă, drumul parcurs de o aeronavă, care urmează arcul de cerc mare ce trece prin punctul de plecare și de sosire a unui traiect și care reprezintă drumul cel mai scurt dintre aceste puncte (drumul cel mai scurt dintre două localități).

ortodromie, navigație după ortodromă.

ortofon, aparat de ascultare.

Oscar von Miller, (1855-1934) a înființat în 1925 primul muzeu de aviație la München, Germania.

oscilație, mișcare periodică a aeronavei în zbor, față de o poziție de echilibru.

oscilație amortizată, oscilație stabilă.

oscilație amplificată, oscilație instabilă.

oscilație de derapaj, „legănare" în timpul zborului într-o parte, față de direcția de înaintare.

oscilație de răsucire, vibrație de torsiune.

oscilație longitudinală, vibrație ce se produce în axa longitudinală a aeronavei.

oscilație rotoare, oscilații de rotație ce se produc la elicopter.

oscilație transversală, vibrație ce se produce în axa transversală a aeronavei.

oscilograf, aparat pentru înregistrarea variațiilor unei mărimi sau a tensiunii unui curent electric.

osciloscop, aparat utilizat la observarea variației unei mărimi periodice.

osciloscop pentru azimut, indicator de azimut.

osciloscop pentru distanță, indicator pentru determinarea distanței.

osie, ax ce are la cele două capete fusuri pe care se montează roțile de rulaj, ale trenului de aterizare, la avioanele clasice.

OSP, sistem de ghidare radiogoniometrică de pe un aeroport folosit în special când nu funcționează stațiile de radioemisie de la sol sau radiogoniometrie de bord al avionului, în configurația de aterizare, în condiții meteo grele.

Otopeni, aeroport civil și bază aeriană din România.

oțel termorezistent, material folosit în construcțiile aeronautice, asamblat prin sudură prin puncte.

„oul pilotului", produs galinaceu ce se servește la masa de dimineață a piloților, alături de alte preparate culinare, care asigură o bună parte din calorii.

overbust, dispozitiv, parte auxiliară a unui motor clasic de avion (cu explozie în patru timpi) care permite forțarea peste regimul maxim obișnuit, pentru o scurtă perioadă (în special la decolare).

ozonometru, aparat folosit pentru măsurarea proporției de ozon din atmosferă.

Scanned with OKEN Scanner

ozon, formă a oxigenului, cu miros pătrunzător, care se găsește în natură sau se obține prin descărcări electrice în aer.

oxigen, corp gazos, inodor (fără miros) și incolor, care se găsește în proporție de aproximativ o cincime în atmosferă.

oxigenare, acțiunea de a oxigena.

Scanned with OKEN Scanner

PAA, companie aeriană din SUA.

PAC, companie aeriană din SUA.

pachet de paraşutişti, grup de paraşutişti.

pafta, închizătoare a chingilor paraşutei, cu ac de siguranţă.

Pakistan Air Force, Forţele Aeriene Militare Pakistaneze.

Pakistan Air Ways, linie aeriană din Pakistan.

pală de elice, fiecare din braţele unei elice de avion montată pe butucul acesteia.

pală de vânt, adiere de vânt.

pală directoare, paletă a sistemului deflector al compresorului sau turbinei.

pală posterioară, pală a rotorului posterior al elicopterului.

pală rigidă, pală cu rigidităţi corelate în fluturare şi mişcare în planul rotorului.

pală simetrică, pală de elicopter cu profil simetric.

pală trenantă, pală de elicopter în mişcare oscilatorie în planul rotorului; pală cu mişcare de rezistenţă.

pală variabilă, pală de elicopter cu geometrie variabilă.

pale, părţi componente ale elicei.

pale angrenate, pale de elicopter care se încrucişează (la elicea portantă).

paletă, organ al turbinei motorului cu reacţie.

paletă de compresor şi turbină, element de bază, component a unui motor turboreactor, care suportă o viteză de rotaţie în jur de 10.000 ture/minut.

paletă de control optic, paletă/flaps pentru indicarea vizuală a poziţiei „coborât" a trenului de aterizare.

paletă de turbină, componentă principală a turbinei motorului de avion cu reacţie supusă unei sarcini de aproximativ 14 daN/mm² şi care lucrează la temperaturi de 650-980 grade Celsius.

palier, susţinere orizontală a avionului după desprinderea de la sol în decolare, fără să se imprime o pantă de urcare, cu scopul de a prinde mai repede viteză.

palier de vilbrochen, lagăr/palier de arbore cotit.

palier reactor, lagăr de motor; linia principală a lagărului.

palier supersonic, zbor orizontal al avionului supersonic.

palonier, pârghie pentru comanda direcţiei.

PANAIR DE BRASIL, companie aeriană braziliană.

PANAM, companie aeriană americană.

pană, deranjament, avarie, întrerupere din funcţionare.

Scanned with OKEN Scanner

pană a celulei, avarie a structurii celulei avionului.

pană aleatorie, defecțiune întâmplătoare.

„pană a prostului", expresie tipică de aerodrom, cu referire la pana seacă de combustibil.

pană de benzină, întrerupere în alimentarea instalației de combustibil a aeronavei.

pană de cauciuc, spargerea pneului în decolare sau la aterizare.

pană de combustibil, oprirea funcționării motorului, datorită terminării combustibilului din rezervor.

pană de curent, întreruperea circuitului electric de la bord.

pană de motor, oprire accidentală, neregularitate în funcționarea motorului, determinată de defectarea unei piese, lipsa combustibilului etc.

pană de reactor, defecțiune, întrerupere în funcționare, avarie a motorului cu reacție.

pană electrică, întreruperea circuitului electric de la bord.

pană în decolare, oprirea funcționării motorului în configurația decolare.

pană în palier, întreruperea funcționării motorului pe timpul executării palierului.

pană la aterizare, oprirea motorului în configurația de aterizare.

pană la postcombustie, defecțiune, întreruperea funcționării forțajului la un avion supersonic.

pană pe pantă, oprirea funcționării motorului clasic sau cu reacție, în timpul pantei de urcare ori de coborâre.

pană radio, defecțiune/avarie a aparaturii de radio emisie-recepție de bord.

pană seacă, întreruperea bruscă a funcționării motorului din cauza lipsei totale a combustibilului din rezervorul principal sau suplimentare.

panduit, colier de prindere a firelor electrice, confecționat din material plastic.

panoplia de arme, totalitatea armamentului de bord a unei aeronave militare.

panorama, priveliște văzută de la înălțime.

panou, pupitru de bord, planșa aparaturii de bord.

panou amovibil, panou care poate fi înlocuit.

panou anterior, pupitru din față, cu aparate de bord.

panou cu comutatoare, pupitru cu întrerupătoare electrice.

panou (de) fagure, parte componentă a structurii direcției, profundorului și a bordului de fugă.

panou de mijloc, pupitru central, cu aparate de bord.

panou de proiecție, placă montată pe jamba roții de bot pentru a împiedica azvârlirea de pietre, noroi etc. și ingestia acestora în motor.

panou de tragere, țintă pentru trageri.

panou inferior, pupitru cu aparate pentru controlul motorului.

panou izolator, perete despărțitor al fuzelajului anterior/central.

Scanned with OKEN Scanner

panou posterior, pupitru posterior.

panou superior, pupitru cu comutatoare, amplasat în cabină deasupra capului piloților, la un avion greu de transport.

panou vertical, parte a tabloului de bord.

panoul siguranțelor, dulap electric, în care sunt montate soclurile, patroanele și capacele siguranțelor electrice.

pantă, 1. unghi ascuțit format de o dreaptă cu orizontala sau un plan orizontal; 2. înclinare spre înainte.

pantă aerodinamică, înclinare a corzii de portanță nulă.

pantă de amerizare, înclinare a traiectoriei de amerizare.

pantă de aterizare, înclinare a traiectoriei de aterizare.

pantă de cabrare, poziția de urcare a aeronavei față de orizont (linia orizontului).

pantă de coborâre, 1. poziția aeronavei aflată în coborâre; 2. unghiul format de axul longitudinal al avionului cu planul orizontal al terenului de aterizare.

pantă de Mach, înclinare a conului Mach.

pantă de picaj, unghi de coborâre în picaj.

pantă de planare, unghi de zbor planat.

pantă de urcare, traseu înclinat al aeronavei în zbor, considerat de la un punct mai jos către unul mai înalt (aeronava se află cu botul peste linia orizontului, luând înălțime).

pantă de zbor, poziția normală de înaintare a avionului, care se află cu puțin sub linia orizontului.

pantă dinamică, caracteristică de pantă.

pantă laterală, unghi de ruliu.

pantă longitudinală, unghi de tangaj.

pantă normală, unghi normal de coborâre.

pantă optimă de aterizare, unghiul de coborâre, cel mai favorabil al aeronavei, în panta de venire la aterizare.

pantă optimă de decolare, unghiul cel mai favorabil al aeronavei, aflată în pantă dulce de urcare, după executarea palierului.

pantă optimă de zbor, unghiul de înaintare al aeronavei cel mai potrivit, care să-i permită un zbor normal.

pantă planoristică, porțiune de deal, bătută de un vânt corespunzător menținerii planorului în aer, care patrulează „la pantă".

pantă radiogoniometrică, unghi de planare, pantă de coborâre după radiogoniometru.

pantă transversală, înclinare laterală.

panzercheibe, blindaj de spate, la scaun, cu rol de a proteja pilotul.

Papană Alexandru, (1905-1946) pilot, acrobat aerian de mare clasă, multiplu campion național și internațional.

Scanned with OKEN Scanner

PAR, siglă pentru radarul de precizie.

parabolă, curbă polară care reprezintă locul geometric al punctelor din plan, egal depărtate de un punct fix, numit focar şi de o dreaptă fixă, numită directoare.

paraflamă, perete de protecţie contra flăcărilor ejectate de ajutajul de reacţie.

parafoc, perete de metal sau material ignifug (material care nu se aprinde sau se aprinde foarte greu) care desparte compartimentul motorului de fuzelajul avionului, spre a evita propagarea începutului de incendiu.

PARAFOIL, tip de paraşută principală, performantă.

parajet, parapet betonat pentru atenuarea jetului, la încercări la cale.

parametru, mărime care defineşte starea de lucru a unui sistem tehnic de bord, ce-i permite obţinerea de valori în funcţionare.

parametru de zbor, mărime care defineşte starea de fapt privind distanţa, altitudinea, viteza de zbor etc., a unei aeronave.

parapantă, paraşută destinată zborului la pantă.

parapantist, cel ce zboară cu o parapantă.

parapet, perete scund, pentru sprijinirea urcării sau coborârea pasagerilor de la un avion de transport, montat la o scară.

parapiatră, reţea pentru oprirea intrării pietrelor în motor.

parasol, 1.umbrelă de soare, existentă la start; 2. avion cu aripa sus.

parasolar, apărătoare pentru protecţia tabloului de bord.

parașoc, sistem tehnic de atenuare a şocurilor.

paraşutare, acţiunea de a (se) paraşuta, aruncare cu paraşuta dintr-un balon sau aeronavă clasică.

paraşutare manevrabilă, dirijarea prin radio a deschiderii, de la sol (de la mare înălţime).

paraşutare standard, metodă de paraşutare a încărcăturilor compacte, de până la 19 tone.

paraşutarea avionului, faza de evoluţie a unui avion la aterizare, care se caracterizează prin „înfundarea" acestuia de la înălţimea de filare, până a lua contact cu solul.

paraşută, aparat de forma unei umbrele sau dreptunghi, de fabricaţie specială, care încetineşte căderea unui corp şi este folosit pentru salvarea din avion a oamenilor sau paraşutarea materialelor, în timpul zborului.

paraşută aripă, paraşută de înaltă performanţă, în formă dreptunghiulară cu deschidere comandată şi automată.

paraşută automată, construcţia paraşutei permite, după saltul din avion, deschiderea automată, prin folosirea carabinei, sau a dispozitivului KAP-3.

paraşută comandată, deschiderea paraşutei se realizează prin acţionarea mânerului acesteia, de către paraşutist, după părăsirea aeronavei în cădere liberă.

paraşută de abdomen, paraşută de burtă (de rezervă).

Scanned with OKEN Scanner

paraşută de catapultare, paraşută de salvare a pilotului pentru avioane cu reacţie.

paraşută de concurs, paraşută utilizată în cadrul competiţiilor sportive de paraşutism.

paraşută de frânare, paraşută de construcţie specială, de dimensiuni obişnuite, care este amplasată în coada unui avion cu reacţie, iar după aterizare şi folosirea acesteia, se reduce simţitor viteza de rulaj pe pistă.

paraşută de lucru, paraşută pentru executarea antrenamentelor de lansare din avion.

paraşută de record, paraşută folosită numai la salturi în vederea obţinerii unui record de paraşutism.

paraşută de scaun, paraşută amplasată în scaunul pilotului.

paraşută de spate, paraşută dorsală.

paraşută de stabilizare, componentă a sistemului de catapultare.

paraşută dorsală, de spate (posterioară).

paraşută extractoare, parte componentă a paraşutei principale, care iniţiază procesul de deschidere a acesteia.

paraşută IRVIN, paraşută de concepţie românească, cu deschidere instantanee.

paraşută luminoasă, paraşută cu care se lansează un material pe bază de magneziu, care se aprinde în cădere, luminând puternic în întunericul nopţii, pentru descoperirea obiectivelor terestre.

paraşută pilot, paraşută de extracţie a voalurii (extractoare).

paraşută Sovertt, paraşută cu deschidere automată, progresivă, realizată de lt. paraşutist Sovertt şi încercată de paraşutistul Nicolae Pangică, în sept. 1942.

paraşută ventrală, de abdomen (de regulă paraşută de rezervă, de siguranţă).

paraşutier, tehnician, specialist în plierea unei paraşute.

paraşutism, tehnica lansării cu paraşuta dintr-o aeronavă.

paraşutist, cel care se lansează cu paraşuta.

paraşutist amator, paraşutist sportiv.

paraşutist instructor, cel care se preocupă de formarea altor paraşutişti, în tehnica paraşutismului.

paraşutist militar, paraşutist care face parte din efectivul Ministerului Apărării.

paraşutist sportiv, paraşutist care face parte din efectivul Aviaţiei Civile.

paravan antitermic, protecţie din elemente de titan existentă în zona motorului cu reacţie.

parazăpadă, construcţie din lemn sau metal, menită să ferească pista de zbor de înzăpezire (întroienire).

parazit, perturbaţie în emisie de radio recepţie.

parbriz, apărătoare transparentă, aşezată în partea din faţă a carlingii unui avion clasic, pentru a-l proteja pe pilot de acţiunea vântului, curentului de aer a elicei, intemperii.

Scanned with OKEN Scanner

parbriz lateral, parbriz dublu, culisant, montat de o parte şi de alta a cabinei de pilotaj.

parc, loc special amenajat, unde se parchează aeronavele după aterizare.

parc aeronautic, totalitatea aeronavelor unui stat, a unei flotile de aviaţie, şcoli de pilotaj.

parc de material volant, totalitatea aeronavelor dintr-o unitate de aviaţie.

parc de staţionare, loc de parcare a aeronavelor pe un aerodrom.

parcare, acţiunea de aducere a aeronavelor la locul special amenajat de staţionare.

parcurs, lungimea unui drum sau a unei traiectorii între două puncte anumite.

parcurs aerian, linie aeriană; lungimea unui traiect.

parcurs de aterizare, lungimea aterizării.

parcurs de decolare, lungimea fazei de decolare.

parcurs dirijat, traiectorie ghidată, rută de zbor dirijată.

parcursul pistonului, cursa pistonului într-un cilindru.

parking, loc de staţionare al aeronavelor.

parte anterioară, secţiune a părţii din faţă (de bot) a fuzelajului unui avion (planor).

parte din amonte, porţiune anterioară a tunelului aerodinamic, înainte de elice/ventilator.

parte electrică, totalitatea instalaţiei electrice existente la bord.

parte electronică, totalitatea instalaţiei electronice.

parte inferioară a aripii, intradosul aripii.

parte mecanică, ansamble, subansamble, agregate mecanice montate la bordul unei aeronave.

parte posterioară, porţiunea din urmă a fuzelajului.

parte rabatabilă, instalaţie care poate fi rotită în jurul unui ax.

parte radar-radio, totalitatea instalaţiilor de radar şi radio existente la bord.

parte superioară a aripii, extradosul aripii.

parte turnantă, parte a motorului cu reacţie.

partener de zbor, coechipier

participare la zbor, acţiunea de a lua parte la o activitate de zbor, pe un aerodrom militar sau civil, ca pilot ori personal militar.

participant în formaţie, coechipier (în celulă, patrulă, escadrilă, flotilă).

particularitate a aeronavei, totalitatea caracteristicilor aerodinamice, tehnico-constructive şi de funcţionare (de zbor) a unei aeronave, care diferă la fiecare tip constructiv şi chiar la fiecare exemplar în parte.

particularitate a motorului, totalitatea caracteristicilor funcţionale ale unui motor, parametrii, termeni de exploatare etc., care asigură buna funcţionare.

particularitate a pilotului, totalitatea trăsăturilor individuale de caracter, aptitudini şi calităţi pentru zbor, starea de sănătate, dorinţa cuceririi azurului etc.

Scanned with OKEN Scanner

pas, porțiune de lungime constantă, care se repetă în lungul sau în latul unui sistem tehnic.

pas al elicei, distanța care avansează în jurul unui punct al palei de elice, în timpul unei rotații complete, când avionul se deplasează într-un mediu incompresibil liniștit.

pas al elicei elicopterului, unghiul de incidență geometric față de planul de rotație al elicei portante.

pas ciclic, pas cu caracter periodic de funcționare.

pas colectiv, pas general la elicea portantă a unui elicopter.

pas constant, pas neschimbat, invariabil.

pas controlabil, pas reglabil, la elicea cu pas variabil.

pas de decolare, pas în decolare, a elicei cu pas variabil.

pas de defilare, mersul în cadență a unei formații de militari, la o defilare.

pas de front, mersul unui ostaș, care prezintă onorul.

pas de grilă, pas al rețelei de palete.

pas de pală, unghiul de săgetă al palei elicei portante a unui elicopter.

pas de reversie, pas negativ, de frânare a elicei.

pas de tir, distanță între lansatoare.

pas de vibrație, perioadă a vibrațiilor.

pas drapel, poziția elicei oprite în timpul zborului.

pas fix, pas constant la elice.

pas general, pas colectiv, reglabil, la elicea portantă.

pas geometric, pas geometric relativ la secțiunile prin palele elicei.

pas inversat, funcționarea inversă a elicei de avion clasic (ex. când se trage la pală, rateu etc.).

pas în drapel, unghi al pasului de drapel al elicei.

pas lateral, pas ciclic lateral (în lanțul de ruliu).

pas longitudinal, pas ciclic longitudinal (în lanțul de tangaj).

pas maxim, pas reglat la regim de viteză maxim.

pas mediu, unghi mediu de pas la rotor.

pas multiciclic, pas ciclic al elicei de elicopter, de ordin superior.

pas negativ, pas de frânare la elice.

pas negativ de sol, reglarea elicei pentru manevrarea aeronavei cu spatele, fără folosirea mijloacelor de sol.

pas neutru, poziție de pas nul a palelor elicei.

pas nul, poziția neutră a palelor.

pas reglabil, pas comandat la elicea cu pas variabil.

pas relativ, alunecare relativă a elicei.

pas rotor, pas al rotorului posterior (în lanțul de girație).

pas variabil, pas controlabil, reglabil, în zbor.

pasager, persoană care călătorește cu o aeronavă.

Scanned with OKEN Scanner

pasarelă, scară pentru pasageri.

pasăre în difuzor, intrarea unei păsări în difuzorul avionului cu reacție, ceea ce produce un șoc înfundat, bufnitură surdă a motorului, turaj scăzut al compresorului, posibilitatea opririi motorului în aer.

pastilă antirechin, pastilă ce conține acetat de cupru, care, dizolvată în apa oceanului, alungă rechinii din jurul pilotului naufragiat.

patinare, alunecarea roților de aterizare, pe o pistă improprie, cu apă sau înghețată.

patină, piesă metalică sau din lemn, montată în partea din față, sub fuzelaj, a unui planor, precum și la coada unui avion clasic, în jurul bechiei.

patrimoniu aeronautic, totalitatea aeronavelor unui stat.

„Patroule de France", formație de acrobație aeriană, reprezentativa Franței la diferite concursuri aeriene internaționale.

Patroulle Swiss, formație de acrobație elvețiană.

patrulare cu celula, zbor de cercetare a unei zone sau a litoralului, a două aeronave.

patrulare cu patrula, zborul a patru avioane (elicoptere) cu misiunea de cercetare a unei zone terestre ori maritime.

patrulare în așteptare, zbor de supraveghere, în configurația „așteptare" a unei noi misiuni.

patrulare în formație, zbor de cercetare (supraveghere) cu participarea unui număr însemnat de aeronave, eșalonate în diferite formații.

patrulare la pantă, zborul planorului în fața unui deal, folosind vântul care bate perpendicular pe acesta.

patrulare în zona aerodromului, zbor de „așteptare" în apropierea aerodromului, în vederea intrării la aterizare.

patrulare maritimă, zbor peste mare.

patrulater, temă pentru executarea unui raid aerian, care unește, în forma unui patrulater, mai multe puncte de reper.

patrulă, formație în zbor a unui număr de patru avioane.

patrulă acrobatică, grup de patru avioane de acrobație, care execută în carusel, figuri acrobatice simple și complexe.

Paul Tissander, diplomă internațională, care se acordă piloților cu merite deosebite în aeronautică.

părăsirea aeronavei, abandonarea aeronavei (avion, elicopter, planor) prin săritură cu parașuta sau catapultare, în caz de pericol.

părăsirea misiunii, renunțarea pilotului de a executa misiunea de luptă primită anterior din diferite cauze (forță majoră, caz fortuit etc.).

pâclă, ceață.

pâclă de amurg, pâclă ce apare la lăsarea serii, nu ține mult, împrăștiindu-se repede.

Scanned with OKEN Scanner

pânză de avion, țesătură cu fibra foarte rezistentă, folosită la acoperirea aripilor (fuzelajului) și tratată ulterior cu substanțe protectoare (lacuri).

pârghie de comandă, sistem de comandă a aeronavei (manșă, palonier etc.) asupra căruia acționează pilotul pentru conducerea acesteia în timpul zborului.

PCO, siglă pentru Punct de Comandă Operativ.

PDA, siglă pentru pista de decolare-aterizare.

pedagogie aeronautică, știință care studiază metode și proceduri în formarea piloților aviatori sau a altor categorii de specialiști din ramura aviației.

pedală, pârghie de comandă sau de manevră acționată cu piciorul.

pedală de direcție, palonier pentru comanda direcției.

pedală de voleți, pârghie pentru acționarea voleților.

pedale de pas, pedale de comandă pentru pasul rotorului de coadă.

Pegas, numele unei constelații din emisfera boreală.

„PEGASE", revistă de aviație editată de Muzeul Aerului din Le Bourget (Franța).

pendul, figură acrobatică asemănătoare mișcării pendulare.

pendul centrifug, regulator centrifug pentru turația elicelor.

penurie de combustibil, lipsă totală de combustibil.

percolator, aparat pentru pregătirea cafelei la bordul unui avion de pasageri.

perdea de fum, val de fum artificial pentru mascarea obiectivelor de pe un aerodrom.

perete paraglonț, placă antiglonț de 5 mm, montată în interiorul fuzelajului pentru a proteja pilotul de tirul altui vânător.

perforare, găurire.

performanță acrobatică, cel mai bun rezultat obținut de un pilot în executarea unei game de acrobație.

performanță aerodinamică, cel mai bun rezultat realizat în domeniul studiului aerodinamic asupra unui aparat de zbor (în tunelul aerodinamic sau în zbor).

performanță de altitudine, caracteristici de înălțime ale motoarelor de aviație.

performanță de croazieră, caracteristici ale zborului de croazieră, rezultatele cele mai bune obținute într-un astfel de zbor.

performanță de motor, caracteristică (dintre cele mai elocvente) în funcționarea la parametri dați, a unui motor de avion.

performanță de parașutism, obținerea unui record, la un salt cu parașuta.

performanță de zbor, rezultat performant privind o anume temă de zbor.

performanță generală, viteză, viteză ascensională, micșorare a vitezei impuse, scurtarea rulajului la decolare, îmbunătățirea raportului tracțiune-greutate.

performanță în decolare, rezultat optim obținut pe parcursul decolării; caracteristici de decolare.

performanță în palier, cel mai bun rezultat realizat în faza de palier, în zbor orizontal.

Scanned with OKEN Scanner

performanţă în picaj, cel mai bun rezultat dat de un avion în timpul unui picaj prelungit.

performanţă statică, caracteristică maximă de funcţionare la standul de probă/la punct fix, pentru elice şi motor.

performanţă „STOL", distanţă redusă de decolare-aterizare.

pericol, situaţie care pune sau poate pune în primejdie integritatea aeronavei aflată în zbor.

pericol iminent, primejdie inevitabilă, care este pe punctul de a se produce.

periferic, dispozitiv extern folosit pentru introducerea şi extragerea de date în sau din calculator.

perimetru valabil, limitele poligonului de tragere aer-sol.

perioadă, interval de timp în cursul căruia se desfăşoară o activitate sau are loc un anume eveniment.

perioadă de admisie, timp-intrare a amestecului gazos benzină aer, în cilindru.

perioadă de compresie, timpul de compresie.

perioadă de demaraj, timpul de pornire.

perioadă de detentă, timpul de destindere a gazelor în cilindru.

perioadă de eşapare, timpul de evacuare a gazelor arse din motor, prin tobele de eşapament.

perioadă de evacuare, timp de ieşire a gazelor.

perioadă de frânare, timpul de încetinire a vitezei, timpul de oprire.

perioadă de imobilizare, timp de neutralizare, de staţionare a aeronavei, pe sol.

perioadă de instrucţie, timpul, intervalul de timp, orarul în care se desfăşoară un program de instruire.

perioadă de lansare, timpul de lansare a rachetelor acroşate la bord.

perioadă de lansare din avion, timpul în care are loc părăsirea avionului de către un grup de paraşutişti.

perioadă de revizie, timpul între două revizii tehnice.

perioadă de uzare, timpul de folosinţă, în anumite limite, a unui avion, motor, sistem tehnic de bord, aparat etc.

perioadă de zbor, timpul în care o aeronavă se află în aer şi face obiectul consemnării în carnetul de zbor (ore, minute).

peripeţie, întâmplare sau serie de întâmplări care apar în timpul zborului şi produc stări emoţionale pilotului.

periplu, călătorie cu o aeronavă în jurul ţării.

periscop, dispozitiv de vizualizare a emisferei din faţă (la avioane de dublă-comandă) sau a emisferei din spate (la avioane de simplă comandă) printr-un sistem de oglinzi amplasate pe cupolă, cu reflectare pe tabloul de bord.

permanenţă, serviciu neîntrerupt un anumit timp.

Scanned with OKEN Scanner

permanență aeriană, durată constantă, neîntreruptă, permanență a activității aeriene pe un aeroport internațional.

permanență la sol, serviciu de 12 ore, la baraca de alarmă.

permisie, învoire de scurtă durată.

permisiune de decolare/aterizare, aprobarea dată de către conducătorul zborului din „zebră" sau PCO, pentru a decola sau veni la aterizare.

permisiune de intrare la atac, aprobare dată de eșalonul superior de a ataca avionul „inamic", în cadrul unei teme pe profil.

permisiunea de acrobație, aprobarea începerii gamei de acrobație în zonă.

permisiunea de întrerupere a misiunii, aprobarea dată de eșalonul superior care dirijează zborul, ca pilotul să renunțe la executarea misiunii de zbor din motive determinate.

permisiunea de lansare, aprobarea de a părăsi aeronava de către un lot de parașutiști.

permisiunea de spargere, aprobare de pătrundere în plafonul de nori (pătura de nori) în sus ori în jos.

permisiunea de a veni „acasă", aprobarea dată prin radio de către navigatorul din PCO, de reîntoarcere la bază.

pernă de aer, subansamblu, montat în partea de jos a fuzelajului unui avion de transport, cu rol de a amortiza șocurile la o aterizare pe burtă (cu trenul escamotat).

pernă de spate, pernă de scaun.

peron, platformă cu câteva trepte situată înaintea intrării principale a aerogării.

perpetuum mobile, sistem tehnic sau fizic imaginar, care ar putea funcționa la infinit, producând lucru mecanic sau energie, fără a primi această energie din afară.

personal aeronautic, totalitatea efectivelor de oameni angajați să desfășoare activitate într-o unitate de aviație (piloți, ingineri specialiști și de bord, navigatori, stewardese, mecanici de sol și ambarcați, maiștri, angajați civili etc.).

personal de cabină, însoțitori de bord, gata oricând să furnizeze servicii și informații pasagerilor, pe timpul zborului.

perspectivă aeriană, reprezentarea unei porțiuni din suprafața terestră, în raport cu un punct de vedere situat la mare înălțime.

perspicacitate, calitatea unui pilot de a fi ager la minte, isteț, pătrunzător al fenomenelor, înțelegerea rapidă a acestora.

pertinax, hârtie presată, tare, izolatoare, folosită în electrotehnică.

perturbație atmosferică, totalitatea fenomenelor atmosferice, care produc schimbarea în rău a vremii.

perturbație de compresibilitate, schimbări datorate compresibilității aerului.

Scanned with OKEN Scanner

perturbație transonică, schimbare a regimului de zbor transonic.

pervitină, substanță organică folosită ca stimulent al sistemului nervos central, pentru a face să dispară oboseala și somnul.

petală, fascicul îngust, impuls de energie electromagnetică, orientat în jos de la stația aeronavei.

petardă, tub cilindric din carton, umplut cu pulbere neagră, care, explodând produce zgomot și fum, servind la marcarea tirului.

petrol, derivat al țițeiului.

petromax, lampă cu petrol care luminează prin încălzirea unei site până la incandescență (este folosit la zborul de noapte).

Petrovici A. Maresiev, pilot rus, care a zburat cu ambele picioare amputate (1942-1944).

PFT, siglă pentru punctul final al traiectoriei.

PIA, companie aeriană din Pakistan.

Piaggio Aero Industries, firmă italiană aeronautică, din Geneva, înființată la 29.02.1964.

picaj, zbor de coborâre aproape de verticală sau chiar pe verticală al unui avion (planor).

picaj din zbor pe spate, picajul avionului din configurația „pe spate".

picaj în plin, picaj cu motorul la turație maximă.

picaj pe verticală, picaj care se execută la axa de portanță nulă și necesită frânare aerodinamică, spre a nu depăși viteza maximă admisă.

picior, unitate de măsură anglo-saxonă, egală cu 0,31 m.

pierdere de altitudine, pierdere de înălțime.

pierdere de putere, scăderea puterii motorului în timpul zborului.

pierdere de viteză, regim de zbor cu incidență critică datorat reducerii vitezei, sub cea normală, intrare în limită de viteză, ceea ce precede angajarea și intrarea în vrie.

pierdere de viteză marginală, pierdere de viteză calculată la extremitatea aripilor.

pierdere la umplere, pierderea combustibilului în momentul alimentării.

pierderea coechipierului, rătăcirea avionului coechipier față de cap.

pierderea contactului, situație în care piloții a două sau mai multe aeronave aflate în formație de zbor, nu se mai văd între ei, din cauze meteorologice.

pierderea cunoștinței, fenomen care apare în timpul zborului unui avion de luptă de mare viteză, pe o durată de până la 15 secunde, când accelerația este mai mare de 5 G.

pierderea orientării, fenomen care se caracterizează prin pierderea poziției aeronavei față de punctele cardinale; a nu ști încotro să te îndrepți.

pierderea prizei de aterizare, ratarea manevrelor premergătoare configurației de venire la aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

pierderea vederii, fenomen de pierdere a vederii denumit „voal negru".

piesă, parte componentă a unui mecanism tehnic, a unui motor etc.

piesă de schimb, piesă, parte componentă a unui sistem tehnic asemănătoare constructiv cu piesa inițială destinată s-o înlocuiască pe aceasta, în cazul oboselii tehnice sau deteriorare.

piesă în „dinți de fierăstrău", piesă cu marginile tip „dinte de fierăstrău", folosită la avionul „invizibil", pentru minimizarea amprentei radar (ex. la -117 trapele și capacele de vizitare).

piesă vitală, parte demontabilă de importanță fundamentală, a cărei cedare poate duce la provocarea unui accident cu urmări grave pentru pilot și aeronavă.

piezoelectric, material „inteligent".

pilon, cadru de fixare al motorului.

pilon central, dispozitiv principal amplasat sub fuzelaj, de care se prinde o rachetă de putere medie.

pilon de acroșare, pilon de agățare, a rachetei, rezervor suplimentar sau bombe.

pilon de susținere, piesă vitală a completului motor, care se demontează succesiv (mai întâi motorul și apoi pilonul).

pilonul transmisiei, element de susținere a transmisiei.

pilot, persoană calificată pentru a conduce (pilota) o aeronavă în aer; în mod deosebit, se cer calități personale, stare perfectă de sănătate.

pilot acrobat, pilot apt pentru a executa acrobație aeriană.

pilot ambarcat, pilot pe portavion.

pilot automat, instalație automată a comenzilor unei aeronave pentru a menține pe direcția de zbor și o poziție determinată. Este compus în principal dintr-un dispozitiv care asigură stabilitatea (girodirecțional și giroorizont), precum și un mecanism automat de acționare a pârghiilor de comandă. Conducerea aeronavei se face conform unei programări prestabilite, care se decuplează automat când programarea devine inutilă.

pilot automat pe readucere, semnalizare cu bec verde, ce reprezintă comanda pilotului automat pentru readucerea aeronavei (avion, elicopter) în zbor normal (orizontal).

pilot bombardier, pilot pe avioane de bombardament.

pilot bulversat, pilot dezorientat, tulburat, întors pe dos.

pilot civil, pilot care face parte din efectivele aviației civile ale unui stat.

pilot comandant, pilot comandant de echipaj.

pilot „de casă", pilot încercător de avioane într-o fabrică de construcții aeronautice.

pilot de înaltă clasă, pilot de acrobație aeriană.

pilot de jet, pilot pe avion cu reacție.

Scanned with OKEN Scanner

pilot de linie, cadru al aviației civile, care zboară pe avioane de transport pasageri sau mărfuri, pe distanțe scurte, medii și lungi, beneficiind de atestare adecvată.

pilot de recepție și control, pilot încercător de aeronave, nou ieșite din fabricație.

pilot de vânătoare, pilot militar care zboară pe avioane de vânătoare-interceptare.

pilot de zbor cu motor, pilot atestat pentru a zbura pe avioane clasice.

pilot de zbor fără motor, pilot planorist.

pilot elicopterist, pilot care dispune de o licență pentru a zbura pe un elicopter (clasic sau cu reacție).

pilot eseior, 1. pilot încercător (cel care execută încercarea avionului după ieșirea avionului pe banda de fabricație); 2. șef de pilotaj dintr-o școală civilă de zbor, la propunerea instructorului verifică în zbor un elev format în dublă-comandă, pentru a i se permite zborul în simplă-comandă.

pilot instructor, pilot atestat pentru a forma elevi-piloți civili și militari.

pilot militar, pilot care face parte din efectivele aviației militare.

pilot motorist, denumire dată unui pilot ce zboară pe avioane clasice.

pilot naval, pilot care zboară pe avioane ambarcate pe un portavion.

pilot prim, comandant al unei aeronave, care poartă responsabilitatea securității zborului.

pilot recepționer, persoană împuternicită să efectueze verificarea la sol și în aer a unei aeronave ieșite din fabricație; pilot încercător.

pilot secund, adjunct al pilotului prim, cu sarcini bine definite la bord.

pilot șef, pilot, comandant de detașament aerian; pilot cu responsabilități peste un anumit număr de piloți instructori de zbor.

pilot vânător, pilot pe avioane de vânătoare-interceptare.

pilotaj, știință și tehnică de a conduce o aeronavă în zbor, care cuprinde pilotajul la vedere și după aparatele de bord.

pilotaj instrumental, pilotarea unei aeronave după aparatele de bord, în condiții meteo grele, fără vizibilitate.

pilotaj la vedere, pilotarea unei aeronave, folosindu-se în principal harta de navigație, prin compararea reperelor cu relieful din teren.

pinion, roată dințată a unui angrenaj, care are un număr mic de dinți.

pinion de antrenare, sistem de pinioane pentru antrenarea accesoriilor.

pinion distribuitor, pinion de comandă a distribuției.

pinion principal, pinion al angrenajului de comandă.

Pinocchio, tip de bot, bombat, al unor avioane operative (ex. Hercules 130 H).

pionieratul aviației, perioada de început a aviației.

Pipera, fostă unitate militară de aviație (București).

Scanned with OKEN Scanner

pirat aerian, individ certat cu legea care comite infracţiunea de deturnare a unei aeronave.

piraterie aeriană, denumire dată atacului şi acţiunilor ilicite săvârşite de un pirat aerian, la bordul unei aeronave.

piruetă, evoluţie necontrolată la sol a avionului, care constă dintr-o învârtire pe loc în vârful planului.

piruetă inversă, tonou vertical cu ieşire în zbor pe spate.

piruetă normală, tonou vertical cu ieşire în zbor normal.

pista la vedere, expresie folosită de pilot, care comunică conducătorului de zbor prin radio, momentul în care distinge pista, în configuraţia venirii la aterizare, în condiţii meteo grele.

pistă, teren special amenajat pentru desfăşurarea unor activităţi bine definite.

pistă artificială, pistă de decolare-aterizare pe beton, plăci etc.

pistă balizată, pistă iluminată cu instalaţii electrice pentru zborul de noapte.

pistă bătătorită, pistă de decolare-aterizare din pământ bătătorit cu compresorul.

pistă betonată, pistă cu suprafaţă dură (betonată).

pistă „bretea", pistă auxiliară de rulaj.

pistă cu trambulină, înclinarea spre în sus a pistei de decolare de pe un portavion, până la 12 grade, ajutând la ridicarea în aer, pe lângă presiunea catapultei şi tracţiunea (propulsia) motorului avionului.

pistă de amerizare, amenajare specială pe apă, pentru decolarea şi amerizarea hidroavioanelor.

pistă de apuntare, zonă bine marcată pe un portavion, pentru decolarea şi apuntarea avioanelor.

pistă de aterizare pentru zbor instrumental, pistă de aterizare cu amenajări necesare zborului fără vizibilitate.

pistă de circulaţie, bretea de rulaj.

pistă de decolare-aterizare, teren special amenajat, pe iarbă sau beton, cu instalaţii aferente, pentru decolarea şi aterizarea avioanelor. Se notează cu PDA.

pistă de încercări, pistă destinată încercărilor aeronavelor, după ieşirea din fabricaţie, cu rulaj la sol, fără decolare.

pistă de rezervă, aerodrom de rezervă.

pistă deschisă, aerodrom deschis decolărilor şi aterizărilor.

pistă de securitate, aerodrom ajutător.

pistă închisă, aerodrom închis decolărilor şi aterizărilor.

pistă în grilă, pistă de decolare-aterizare amenajată din plăci metalice sau material plastic (găurite).

pistă jalonată, pistă de decolare-aterizare marcată cu steguleţe bicolore (alb-roşu).

pistă naturală, pistă amenajată pe iarbă sau pământ bătătorit.

Scanned with OKEN Scanner

pistă operațională, pistă admisă pentru a fi utilizată la decolarea și aterizarea avioanelor.

pistă paralelă, aeroport cu două piste, una lângă alta.

pistă permanentă, pistă cu flux continuu.

pistă pentru compensări, amenajare betonată fără influențe magnetice în jur, folosită la compensarea busolei unei aeronave.

pistă pentru decolare-aterizare verticală, platformă destinată elicopterelor, precum și avioanelor cu decolare și aterizare verticală.

pistă principală, pista cea mai importantă, de bază de pe un aeroport.

pistă secundară, pistă de importanță mică.

pistă viciată, pistă deteriorată, care nu prezintă siguranță pentru activitate de zbor.

pistofon, instrument pentru măsurarea presiunii acustice.

piston, organ de motor, etanș în interiorul unui cilindru, care contribuie la transformarea energiei fluidului din cilindru în energie mecanică (la motoare) și invers (la compresoare, pompe).

piston calat, piston oprit, blocat în cilindru, ca urmare a unei defecțiuni tehnice (de regulă din cauza gripării).

piston cu sertar, piston-sertăraș al regulatorului conului ajutajului cu reacție.

piston de jambă, piston de amortizor de jambă a trenului de aterizare.

piston dublu, piston cu efect dublu.

PIT, siglă pentru punctul inițial al traiectoriei.

Pithon, tip de rachetă aer-aer.

Pitot H., fizician francez (1695-1771) inventatorul Tubului Pitot, aparat folosit pentru determinarea vitezei de curgere a unui fluid.

piuliță cap, piuliță de fixare a capului receptorului principal al elicopterului.

pivot, osie la trenul de aterizare.

pivot de busolă, știft, parte componentă a unei busole.

pivotare, rotire, întoarcere; acțiunea de a se roti în jurul unui ax.

placaj, placă obținută prin încleierea mai multor foi de furnir, așezate unele peste altele, folosită la construcția de planoare și unele avioane.

placare, situație întâlnită în special într-o școală de pilotaj, când elevul-pilot redresează avionul de la înălțime mai mare decât cea cerută de tehnica pilotajului și „trântește" aparatul provocându-i avarieri, îndeosebi la trenul de aterizare.

placă de blindaj, placă metalică cu calități speciale pentru a rezista la perforare, montată la scaunul pilotului.

placă de bord, tablou, pupitru de bord.

placă de izolare, dispozitiv izolator al discului turbinei împotriva căldurii gazelor de evacuare.

placă de protecție, panou metalic protector în dreptul carlingii.

plafon, strat de nori; nebulozitate; altitudine de zbor.

Scanned with OKEN Scanner

plafon absolut, plafon teoretic (al nivelului altitudinii).

plafon al norilor, nivelul normal, minim sau maxim al sistemului noros (al stratului de nori).

plafon cu efect de sol, plafon static în zbor staționar cu efectul solului la elicoptere.

plafon de luptă, înălțimea la care are loc o acțiune de luptă aeriană (antrenament de luptă aeriană).

plafon de propulsie, plafon dinamic, la avioane cu reacție.

plafon de serviciu, plafon practic până la care se poate acționa în zbor.

plafon de viteză, viteză limită a unei aeronave cu reacție (subsonică).

plafon de zbor înclinat, plafon dinamic la un elicopter.

plafon dinamic, plafon în mișcare la un elicopter sau la un aerostat.

plafon maxim, înălțimea cea mai mare până la care se poate ajunge, folosindu-se mijloace proprii de bord (de către o aeronavă).

plafon minim, cea mai mică înălțime de zbor admisă.

plafon operațional, nivel al norilor până la care se poate zbura.

plafon practic, 1. înălțimea de zbor de croazieră; 2. înălțimea până la baza inferioară a norilor; 3. înălțimea maximă de zbor a unei aeronave, dată de constructor.

plafon static, plafon în staționare la un elicopter sau aerostat.

plafon vertical, plafon la urcare verticală a unui elicopter.

plafon zero, nivelul norilor este la sol; vizibilitate zero.

plafonieră, lampă de bord fixată în cabina de pilotaj, care luminează semidirect.

plafonare, a atinge înălțimea cea mai mare de zbor, a zbura la înălțimea maximă de plafon.

plafonare profesională, nivel de pregătire maxim, peste care nu se mai poate trece.

plagă, rană deschisă.

plajă de zbor, termen care definește o zonă optimă de evoluție a unei aeronave, în funcție de viteză, plafon, consum de combustibil etc.; i se mai spune și anvelopă de zbor.

plan, aripă, suprafață portantă.

plan central, aripă centrală.

plan de activitate, planificare a unei activități.

plan de atac, forma prin care se va acționa în situația unui atac, mijloacele folosite, efectele scontate.

plan de coardă, plan de referință al corzii.

plan de disc, plan care cuprinde traiectoria vârfurilor palelor elicopterului.

plan de elice, planul de rotație al elicei.

plan de zbor, planificare privind activitatea de zbor zilnică sau pentru o anumită perioadă de timp. Cuprinde: temele de executat, participanții, mijloacele

Scanned with OKEN Scanner

folosite, orele afectate, itinerarele, aerodromuri de rezervă, sursele de radionavigaţie, asigurarea tehnică etc.

plan fix de incidenţă, stabilizator cu unghi de calare reglabil (variabil).

plan fix orizontal, stabilizator.

plan fix vertical, derivă.

plan inferior, aripă joasă.

plan mobil, profundor.

plan parasol, aripa sus.

plan superior, aripa de sus a unui avion biplan.

plan tematic, planificarea unei activităţi bine definite (pe specialităţi).

planare, plutirea în aer a unui planor sau avion, fără a folosi un sistem de tracţiune sau reacţie; forţele care acţionează sunt: portanţa, rezistenţa la înaintare, greutatea aeronavei, fineţea etc.

planeitate, suprafaţă netedă, plană.

planificator, persoană calificată, de regulă un fost pilot, competent să întocmească o planificare de zbor.

planor, aparat de zbor, fără motor, care se menţine în aer prin folosirea curenţilor termici ascendenţi sau a vântului ce bate la panta unui deal. Este lipsit de orice propulsie.

planor acrobatic, planor cu performanţe deosebite (de simplă sau dublă-comandă).

planor carenat, planor cu postul de pilotaj protejat de o învelitoare din placaj (ex. planorul Salamandra).

planor cocă, planor de faza a doua, cu fuzelaj carenat.

planor cu finețe optimă, planor cu finețea cea mai bună.

planor D.C., planor cu dublă-comandă.

planor de agrement, planor pentru zboruri de plăcere.

planor de antrenament, planor de faza a doua destinat menţinerii formei de a pilota.

planor de instrucţie, planor de şcoală.

planor în termică, planor care zboară folosind curentul termic ascendent.

planor în undă, planor care zboară folosind nori de undă lungă, după ce a fost ridicat la o anume înălţime de către un avion remorcher.

planor în zbor ascendent, planor în termică.

planor în zbor descendent, planor aflat în curent descendent.

planor în zbor inversat, în zbor pe spate.

planor la mosor, planor care foloseşte drept sursă de ridicare de la sol un automosor.

planor la pantă, planor care execută zbor plutit folosind curenţi ascendenţi la panta unui deal.

Scanned with OKEN Scanner

planor la sandow, sursa de lansare este un sandow (de pe un deal sau plan înclinat).

planor placat, planor „trântit" de sol la aterizare ca urmare a unei manevre greşite (redresare prea sus).

planor remorcat, planor în remorcaj de avion.

planor sistem tren, două până la trei planoare în zbor, remorcate de un avion.

planor S.C., planor de simplă-comandă.

planor tractat, planor transportat pe sol într-o autoremorcă specială (cu planurile pliate lângă fuzelaj).

planorism, 1. sport practicat cu planorul; 2. zbor fără motor; 3. îndeletnicirea de a construi planoare.

planorist (ă), pilot planorist.

planorist (ă) antrenamentist, pilot brevetat în zborul fără motor.

planorist (ă) elev, cel care învaţă zborul fără motor.

planorist (ă) instructor, pilot profesionist sau amator calificat în a forma elevi-piloţi planorişti.

planşă de bord, panou cu aparate de bord.

planşă instrumentală, panou cu aparatură pentru zborul fără vizibilitate.

planşă motor, panou cu aparatură pentru controlul motorului.

planşeu mecanic, platformă pentru suportul transmisiei.

planton, persoană în serviciu, care supraveghează odihna piloţilor în timpul nopţii, în condiţii de campanie.

plasă de pistă, împletitură metalică folosită la amenajarea terenului de zbor, pe zăpadă.

platformă, suprafaţă betonată dinaintea unei aerogări unde staţionează aeronavele după aterizare.

platformă blindată, placă metalică, pe care se montează cabina de pilotaj a unui avion de luptă.

platformă de aerodrom, câmpul de zbor al aerodromului.

platformă de apuntare, suprafaţa destinată apuntării pe un vas-portavion.

platformă de aşteptare, loc destinat aeronavelor care îşi aşteaptă rândul la zbor.

platformă de compensare, suprafaţă plată, betonată, din afara oricărui câmp magnetic, destinată operaţiei de compensare a busolei unei aeronave, aduse în acest loc.

platformă de îmbarcare-debarcare, loc special amenajat pe un aeroport destinat urcării şi coborârii pasagerilor.

platformă de încercare, loc special amenajat, unde se încearcă la cale, după reparaţii, un avion cu reacţie.

platformă de lucru, suprafaţă betonată pe care se aduce o aeronavă pentru revizii sau reparaţii.

Scanned with OKEN Scanner

platformă de probă, platformă pe care se execută încercarea la bancul de probă a unui motor de avion (clasic sau cu reacţie).

platformă de zbor, punte de decolare-apuntare pe un portavion.

platformă giroscopică, giroplatformă, loc unde se verifică aparatura de bord, care funcţionează pe principiul giroscopic.

platformă turnantă, platformă rotativă.

platformă zburătoare, denumire pentru un avion cu decolare şi aterizare verticală. I se mai spune şi platformă volantă.

platou de variaţii ciclice, mecanism care asigură schimbarea ciclică a unghiului geometric al palei unei elice, faţă de planul de rotaţie.

placuţă de frânare, disc metalic, lamelat, parte componentă a sistemului de frânare al trenului de aterizare.

plexiglas, material plastic, incasabil, transparent, folosit în aeronautică pentru cupola cabinei sau hublouri.

pliere a aripilor, rabatarea aripilor sau aducerea acestora în poziţie paralelă fuzelajului (pe un portavion, pentru reducerea spaţiului de parcare).

pliere a paraşutei, îndoirea până la suprapresare a voalurei paraşutei şi a suspantelor, în conformitate cu o anumită tehnică de specialitate.

plinul de benzină, (petrol) expresie uzuală, care înseamnă că rezervoarele de combustibil sunt alimentate.

plior, persoană calificată, tehnician specialist, care execută plieri de paraşute.

plonjare, aruncare în gol a unui paraşutist, dintr-o aeronavă; salt cu paraşuta.

Plovdiv, bază aeriană din Bulgaria.

plurimotor, avion cu mai multe motoare.

plutire, zbor plutit la pantă, a unui planor.

pluviometru, instrument pentru determinarea cantităţii de ploaie căzută într-o anumită zonă, într-un anumit interval de timp.

pluvioscop, instrument care măsoară cantitatea ploii căzute într-o anumită zonă şi înregistrează ora şi durata acesteia.

PNA, siglă pentru protecţia navigaţiei aeriene.

pneu, cauciuc de aviaţie pentru roţi, cu şapte rânduri de pânze din mătase japoneză, ţesută drept şi în cruce, pentru mărirea rezistenţei la contactul cu pista, la aterizare.

pneumatic, 1. care funcţionează cu aer comprimat; 2. care comprimă aerul sau evacuează aerul comprimat.

pod aerian, legătură aeriană a aviaţiei de transport între două baze, peste teritoriul inamic.

pod Brooklin, grindă pentru întărirea monturii verinului de acţionare al eleronului dinspre extradosul aripii.

pod, 1. originea unui sistem de coordonate polare; 2. fiecare dintre cele două extremităţi ale axei pământului; 3. fiecare dintre sarcinile electrice ale unui curent electric; 4. fiecare dintre capetele opuse ale unui magnet.

Scanned with OKEN Scanner

polară, diagramă care reprezintă mărimile rezistenţelor componente ale aerului.

polară de echilibru, polară de echilibrare pentru zborul orizontal.

polară de planare, polară cu bracaje de profundor diferite.

polară de profil, polară a profilului de aripă a unui avion (planor).

polară de suflerie, polară experimentală, de încercări într-un tunel aerodinamic.

polară de zbor, polară rezultată la încercări de zbor, în diferite evoluţii.

polară indusă, parabolă a rezistenţei induse.

polară motorie, polară a unui avion cu motor (cu tracţiune).

polei, strat subţire de gheaţă, care se depune şi pe pistă, periclitând decolarea şi-n special aterizarea avionului.

poligon, porţiune de teren, special amenajată pentru a permite executarea tragerilor aer-sol, cu muniţie clasică sau rachete.

polimer, folie de polimer aplicată unei aeronave pentru înlocuirea stratului clasic de vopsea.

poliuretan, produs obţinut prin polimerizarea unor compuşi chimici cu glicol, utilizat la fabricarea materialelor plastice folosite în construcţiile aeronautice.

poluare fonică, traumă auditivă generată de zgomote, sunete stridente etc., care afectează percepţia auditivă de la bord sau terestră (momentul decolării unui reactor).

pompaj, fenomen produs la motor ca urmare a unui reglaj necorespunzător al debitului de aer pe care motorul nu poate să-l prelucreze, ducând la oprirea acestuia în zbor. De aceea este folosit conul Mach, care, prin deplasare înainte şi în înapoi reglează cantitatea de aer ce intră în compresorul motorului.

pompă, aparat cu care se împinge un fluid dintr-un recipient pentru a-l deşerta în alt loc.

pompă Buster, pompă de supraalimentare.

pompă de alimentare, aparat cu care se extrage combustibilul dintr-o autocisternă, pentru a se face plinul la o aeronavă.

pompă de avarie, pompă de securitate, care are rolul de a dubla pompa principală de alimentare cu combustibil a motorului.

pompă de combustibil, pompă de joasă presiune, componentă a circuitului de alimentare, care extrage combustibilul (benzină, petrol) din rezervor şi îl dirijează motorului, asigurând buna funcţionare a acestuia.

pompă de injecţie, pompă cu piston, de înaltă presiune folosită la pulverizarea combustibilului în cilindrii unui motor cu autoaprindere sau electroaprindere.

pompă de postcombustie, pompă de combustibil pentru forţaj.

pompă de presiune, pompă de lucru sub presiune, parte componentă a instalaţiei hidraulice.

Scanned with OKEN Scanner

pompă de răcire, pompă amplasată în circuitul de răcire al unui motor cu ardere internă, care asigură forţat, sub presiune fluidul de răcire al motorului.

pompă de supraalimentare, pompă care asigură alimentarea cu o încărcătură suplimentară a motorului cu ardere internă, dându-i puterea necesară (la altitudini cu aer rarefiat sau la turaţie mare).

pompă de ulei, pompă, componentă a sistemului de ungere, care, prin construcţie contribuie la pomparea lubrifiantului în instalaţie.

pompă de ungere, pompă folosită pentru ungerea sub presiune a diferitelor piese ale unui sistem tehnic (care necesită acest lucru).

pompă de securitate, pompă de avarie.

pompă de şpriţ, pompă manuală de benzină.

pompă hidraulică, pompă folosită pentru deplasarea unui lichid prin aspiraţie de la un nivel inferior şi refulare la un nivel superior.

ponton, pod de trecere dintr-un portavion la mal.

popotă, cantină pentru servitul mesei de către personalul militar.

pornire din alarmă, cuplarea sursei de alimentare (maşina APA-2, teleaşcă).

pornire în aer, cuplarea comenzii care pune în funcţiune întregul sistem de repornire al motorului oprit în aer din diferite cauze (tehnice, intrarea unor păsări în difuzor etc.).

pornire din parc, plecarea directă a aeronavei din locul de staţionare, spre pista de rulaj pentru a ajunge la PDA.

pornire proprie, pornirea aeronavei pe acumulatori (utilizarea surselor electrice de la bord).

portanţă, componentă a forţei aerodinamice, perpendiculară pe direcţia vitezei unui avion în mişcare, care acţionează asupra acestuia; forţă de sustentaţie.

portanţă aerodinamică, forţă de sustentaţie aerodinamică.

portanţă a jetului, forţă portantă a jetului reactiv.

portanţă de pale, forţă de sustentaţie a palelor.

portanţă de planor, forţa portantă a planorului.

portanţă de suflerie, forţă portantă obţinută într-un tunel aerodinamic.

portanţă generală, forţă portantă generală.

portanţă globală, forţă portantă globală.

portanţă maximă, coeficient maxim de portanţă, manifestat la unghiul critic de incidenţă.

portanţă nulă, portanţă zero.

portavion, navă militară de construcţie specială, care permite decolarea, apuntarea şi parcarea aeronavelor (sub punte).

portavion de escortă, portavion de însoţire a unei escadre maritime.

portavion Jeep, portavion de însoţire ale U.S. Navy.

Portavionul Missuri, (BB-63) portavionul american la bordul căruia Japonia a semnat capitularea (1945).

Scanned with OKEN Scanner

portdrapel, stegar, militar care poartă drapelul flotilei la o festivitate.

portelice, butucul elicei de avion.

portelicopter, navă pentru elicoptere.

porthart, geantă mică, pliantă, pentru hărți.

portieră, ușă cu geam, la o aeronavă.

posibilitate de aterizare, capacitatea unei aeronave de a ateriza.

posibilitatea de a decola, capacitatea unei aeronave de a se dezlipi de la sol și a lua înălțime, folosind mijloacele proprii de bord. În cazul planorului, existența unei surse de lansare.

posibilitatea de reaprindere, capacitatea de repornire în zbor, a motorului.

posibilitatea de zbor staționar, capacitatea de zbor la punct fix, a unui elicopter.

postcombustie, forțaj; ardere suplimentară, după turbină, care mărește turația

motorului cu 30-40%, cu un consum de combustibil în plus.

postcombustie aerodinamică, sistem de postcombustie cu stabilizare aerodinamică a flăcării.

postcombustie pe două fluxuri, sisteme de postcombustie pe ambele circuite/fluxuri.

post de ascultare, stație radiofonică de recepție.

post de bord, stație radio (radiolocație) de la bordul aeronavei.

post de comandă, locul de unde se realizează conducerea și dirijarea zborului.

post de echipaj, cabina destinată echipajului unui avion de transport.

post de întreținere, loc de pregătire și verificare a aeronavei, înainte de a fi dată la zbor.

post de pilotaj, cabină (carlingă) de pilotaj.

post de pilotaj dublu, cabină (carlingă) cu dublă comandă.

post de radio (radiolocație), stație de radio (radiolocație).

post de santinelă, loc fix de pază.

post meteo, stație de meteorologie.

post pe două fluxuri, postcombustie pe ambele circuite/fluxuri.

postul inginerului, locul din avion (de transport) al inginerului de bord.

postul mecanicului, locul destinat tehnicului de bord.

postul mitraliorului, locul fix al unui mitralior de bord, la un avion de bombardament.

postul navigatorului, locul fix al ofițerului cu navigația de pe un bombardier sau avion mare de transport.

postul observatorului, locul observatorului de bord.

postul pasagerului, locul unui pasager, într-un avion de pasageri.

postul pilotului, scaunul pilotului.

Scanned with OKEN Scanner

postul radistului, locul (cabina) destinat radiotelegrafistului de bord.

postul tehnicului, locul mecanicului de bord, dintr-o aeronavă.

postul tunarilor, locul (amplasamentul) militarilor de la tunurile unui portavion.

pot circular, colector inelar de eşapament.

potențial aerian, capacitatea de desfăşurare a unei activități de zbor, pe un aerodrom militar sau civil.

potențial de securitate, resursă de siguranță în zbor.

potențial de viteză, forța deplasării avionului în timpul zborului.

potențiometru, montaj pentru divizarea tensiunii electrice.

potențiometru de iluminare, reostat pentru instalația de iluminare de la bord.

potențiometru radio, montaj pentru divizarea intensității auditive (sonore).

pound, unitate de măsură pentru greutăți, egală cu 0,4536 kg. în Anglia și SUA.

poziția avionului, determinarea locului în care se află un avion la un moment dat, folosindu-se calcule de navigație aeriană.

poziția flapsului, felul în care se găseşte flapsul, scos sau vârât din locaşul său.

poziția flapsului în grade, scos 25°, pentru decolare, scos la 45° pentru aterizare.

poziția trenului, configurația trenului de aterizare: scos, escamotat.

poziția trimerului, felul în care se găseşte trimerul, acționat pentru echilibrarea aeronavei.

poziția voletului, situația de acționare a voletului.

poziție critică, regim de zbor în apropierea incidenței critice.

poziție de aterizare, configurația de aterizare a unei aeronave.

poziție de decolare, configurația de decolare.

poziție de funcționare, regimul de lucru al motorului.

poziție de identificare, observarea directă a detaliilor de pe sol (din avion, de la o înălțime care permite acest lucru).

poziție de inversare totală, bracarea completă a voleților de inversare a jetului reactiv.

poziție pe sol, proiecție pe sol a aeronavei, la un moment dat (umbra acesteia pe sol).

poziție favorabilă, forma cea mai probabilă, calculată, ținând cont de toate erorile posibile.

poziție în aer, locul determinat în care se află o aeronavă în aer față de mediul înconjurător sau punctul de decolare.

poziție în plin, regim de lucru al motorului, cu putere maximă (la decolare sau alte faze ale zborului).

poziție ralanti, regim de lucru încetinit al motorului.

PRA, prescurtare pentru Punct de Radioaducere Apropiată.

Scanned with OKEN Scanner

prag, demarcație, piedică etc.

pragul forțajului, maneta de gaze depășește punctul peste puterea maximală normală a motorului avionului reactiv.

pragul pistei, capătul pistei betonate dinspre direcția de aterizare, marcat vizibil cu balizaj de zi sau de noapte.

pragul SPS, (ALS) piedică la maneta de gaze, care nu permite decuplarea sistemului AIS (suflarea stratului limită).

Pratt & Whitney, concern SUA constructor de motoare de aviație.

prăbușire, căderea aeronavei, fără putință de redresare.

pre, element de compunere cu sensul de „anterior", „înainte de".

prealarmă, stare pregătitoare de anunțare a unei primejdii, atac aerian (înainte de a se da alarma).

preaplin, dispozitiv care nu permite depășirea unui anumit nivel într-un rezervor de combustibil.

precesie, efectul giroscopic al elicei.

precipitație atmosferică, produs al condensării vaporilor de apă atmosferici, care cad pe pământ sub formă de ploaie, zăpadă, grindină, lapoviță.

precizia aterizării, aterizare la punct fix.

pregătire de navigație, totalitatea operațiunilor de calculare a „drumului obligat al aeronavei", a declinației și contradeclinației, deviația busolei și influența vântului, repere, aerodroame de rezervă, mijloace de radionavigație.

pregătire de zbor, totalitatea actelor teoretice preparatorii, premergătoare executării unui zbor de antrenament, temă, acțiuni de luptă aeriană, raiduri etc.

pregătire nemijlocită, pregătirea piloților dinaintea începerii activității de zbor (din punct de vedere teoretic).

pregătirea materialului volant, totalitatea acțiunilor personalului tehnic de deservire, privind asigurarea tehnică a aeronavelor, în vederea începerii zborului.

pregătirea misiunii, întocmirea schemei de zbor pentru o anumită temă ce constă din: studierea itinerarului, calcularea traiectului, identificarea reperelor terestre, luarea la cunoștință a stării timpului, cooperarea cu mijloacele de radiolocație, în scopul bunei reușite a misiunii.

pregătirea prealabilă, studiu ce trebuie făcut înaintea altei pregătiri (în raport de urgență, importanță etc.).

prelată, husă pentru acoperirea aeronavelor.

premiu aviatic, recompensă acordată unui aviator, pentru merite deosebite în domeniul aeronautic (în bani).

premisă de accident, posibilitatea producerii unui accident aviatic.

premisă de eveniment de zbor, posibilitatea producerii unui accident în timpul zborului, la decolare sau aterizare, știindu-se că în spatele acesteia se ascunde o neregulă sau cauză ce ar fi putut fi evitată.

Scanned with OKEN Scanner

premiu „Tissander", recompensă internaţională acordată piloţilor cu merite deosebite în aeronautică.

PREROM, fostă fabrică de armament de bord (1931) la Bucureşti.

prerotaţie variabilă, răsucire schimbătoare a unui jet, la ieşire.

prescripţie de fabricaţie, desfăşurarea, în conformitate cu regulamentele aeronautice, a activităţii de construcţie de aeronave.

prescripţie de proiectare, hotărârea proiectantului, prin care, acesta a stabilit nivelul siguranţei zborului.

presiune, raportul dintre o forţă exercitată perpendicular pe o suprafaţă şi unitatea de arie a suprafeţei.

presiune atmosferică, presiune exercitată de atmosferă la nivelul mării, egală cu aproximativ 1,033 Kgf/cm² şi care se schimbă în raport de altitudine şi condiţiile atmosferice.

presiune barometrică, presiunea aerului, la o valoare ce este egală cu presiunea unei coloane de aer de 760 mmHg (mai nou în milibari) pe o suprafaţă de 1 cm², la nivelul mării, latitudine 45°, temperatura 0° C.

presiune critică, presiunea din secţiunea critică a unui ajutaj de reacţie.

presiune de acceleraţie, presiune datorată accelerării curentului de aer.

presiune de admisie, presiune de intrare a agentului (amestec combustibil) în cilindrul unui motor cu explozie.

presiune de aer, presiunea de intrare a aerului.

presiune de azotat în lonjeron, presiunea de azot existentă în lonjeronul principal al unui avion (1,5 kgf/cm²) semnalată la tabloul de bord printr-un manometru pentru azot. În caz de micşorare a presiunii înseamnă că lonjeronul s-a fisurat, iar avionul este oprit de la zbor şi dat în reparaţii.

presiune de combustibil, presiunea prevăzută de parametrii tehnici, ce trebuie să existe în instalaţia de combustibil.

presiune de compresie, presiunea maximă, finală de comprimare.

presiune de debit, presiunea de lucru a unei pompe hidraulice.

presiune de evacuare, presiunea cu care sunt evacuate gazele de ardere dintr-un motor, după destindere în cilindrii acestuia.

presiune de gonflare, presiunea de umflare/lucru a pneurilor trenului de aterizare.

presiune de injecţie, presiunea sub care se injectează un combustibil în cilindrii unui motor.

presiune de pulverizare, presiunea maximă (relativă) de pulverizare a jetului de combustibil.

presiune de refulare, presiunea corespunzătoare înălţimii la care este refulat (respins) un lichid de către o pompă.

presiune de respiraţie, presiune a oxigenului din aparatul de respiraţie (inhalator de oxigen) la altitudine.

Scanned with OKEN Scanner

presiune dinamică, presiunea exercitată asupra unei aripi de avion sau profil de aripă, de către un fluid în mişcare, care este oprit de acestea.

presiune înaltă, presiune mare în instalaţii.

presiune pe saboţi, presiunea care se exercită asupra saboţilor frânelor de la trenul de aterizare.

presiune relativă, valoare a presiunii unui fluid faţă de presiunea atmosferică.

presiune statică, presiune imuabilă. Presiune interioară dintr-un fluid (lichid sau gaz) aflat în stare de repaus sau în mişcare.

presiunea oxigenului, presiunea optimă din instalaţia de oxigen de la bord, necesară supravieţuirii la altitudine.

presurizare, ermetizarea cabinei de pilotaj.

„Pretoria Castle", portavion britanic, lansat în 1945.

prevedere, a deduce mersul evenimentelor cu privire la o activitate de zbor.

prevenire, înştiinţare prealabilă, avertizare că ceva se va produce în timpul zborului.

PRI, prescurtare pentru Punct de Radioaducere Îndepărtat.

„PRI-FLY", controlul de zbor în zonă.

Priluki, bază aeriană ucraineană.

Primex, uzină de armament de bord din SUA.

principiu de suflu, principiu al efectului de suflu al elicei asupra portanţei aripii.

principiul „DOPPLER", sistem sofisticat de radiolocaţie.

principiul giroscopic, element fundamental, lege de bază pe care se întemeiază sistemul giroscopic, cel care asigură stabilitatea şi orientarea în spaţiu a unei aeronave.

prinderea aerodromului, manevre prin care pilotul caută să ajungă „acasă" (aerodromul de unde a decolat).

prinderea în colimator, încadrarea ţintei (avionul „inamic") în centrul colimatorului.

priza compresorului, priza de aer la intrarea în compresor.

priza turbinei, priza de presiune în avalul turbinei.

priză cockpit, priza de aer a cabinei de pilotaj.

priză de gaz, apropiere, venire la aterizare cu motor.

priză de admisie, orificiu de intrare a aerului.

priză de aer, sistem de admisie a aerului într-o conductă, dispozitiv, aparat.

priză de alimentare, priză rotativă, escamotabilă, pentru realimentare în timpul zborului.

priză de altitudine, câştig de înălţime a unei aeronave.

priză de aterizare, ansamblul manevrelor care preced aterizarea aeronavei, executate de către pilot pentru a ieşi direct pe PDA (folosind, în caz de timp nefavorabil, mijloacele de radiogoniometrie terestre).

Scanned with OKEN Scanner

priză de exterior, grindă, tijă metalică, suport pentru acroşarea armamentului de bord.

priză de goniometrie, priză de relevment (vezi relevment).

priză de încastrare, priză de aer de la încastrarea fuzelajului cu aripile pentru răcirea motorului.

priză de motor, priza de aer a motorului.

priză de parc, contactarea la sursele electrice sau hidraulice de la sol.

priză de presiune, contactarea la aparatele de bord folosind o sursă de presiune (ex. la tubul Pitot).

priză de relevment, goniometrie.

priză de sol, apropiere, venire la aterizare.

priză externă, antenă, Tub Pitot etc.

priză în semicerc, apropiere, venire la aterizare cu viraj de 180 de grade.

priză laterală, priză de admisie a aerului la motor, amplasată pe o parte şi alta a fuzelajului trecându-se de la forma semicirculară la cea dreptunghiulară (ex. la avioanele F-4, MIG-23).

priză lungă, când punctul vizat este mai departe de cel normal, iar avionul va ateriza dincolo de „T"-eu.

priză retractabilă, priză montată pe un avion cu capabilităţi de realimentare în timpul zborului, de către un avion-cisternă.

priză scurtă, când punctul vizat este mult înaintea „T"-lui, iar avionul va ateriza înainte de acesta. Se pune motor şi se execută aterizarea.

prize rectangulare, prize de aer de formă rectangulară amplasate lateral pe fuzelaj, la un bimotor reactor.

PRND, siglă pentru proiectil reactiv nedirijat.

probă aeriană, temă de zbor susţinută într-o competiţie aeriană.

probă de acrobaţie, exerciţiu de zbor, impus în cadrul unui concurs de acrobaţie aeriană.

probă de altitudine, probă de rezistenţă până la o înălţime cerută de regulamentul de zbor.

probă de omologare, încercare de zbor prin care se recunoaşte oficial obţinerea unei performanţe.

probă de zbor, 1. încercarea în zbor a unei aeronave de către un pilot eseior; 2. verificarea pregătirii în tehnica pilotajului a unui elev-pilot sau pilot, de către instructorul de zbor sau eşalon superior.

probe aeriene, încercări şi verificări funcţionale ale aeronavei în aer.

probe dinamice, încercări şi verificări cu rulaj pe pistă.

probe statice, încercări şi verificări ale aeronavei la sol.

procedură de apropiere, situaţia în care pilotul unei aeronave se află în panta de coborâre pe timp fără vizibilitate (fiind dirijat de staţiile terestre), este pe direcţia PDA şi aşteaptă din clipă în clipă să distingă balezajul pistei.

Scanned with OKEN Scanner

procedură de aterizare, modalitatea prin care un pilot în intenţia de a ateriza aplică în totalitate instrucţiunile de zbor referitoare la folosirea mijloacelor terestre

şi de bord de radioghidare, apropiere, aliniere, punere în pantă.

procedură de decolare, felul în care un pilot execută dezlipirea, palierul, menţinerea în pantă, respectând rata de urcare prevăzută în check-listul operaţiilor de decolare.

procedură de urgenţă, aterizare imediată, privilegiată, a unei aeronave aflate într-o situaţie critică, faţă de altele care zboară în zona aerodromului.

procedură eşuată, manevră de apropiere pentru aterizarea ratată.

procedură hibridă, combinarea zborului instrumental cu zborul la vedere.

proces-verbal, document care se întocmeşte pentru a consemna un fapt sau eveniment de zbor.

procesor de semnale programabil, echipament care asigură detecţia la mare distanţă şi urmăreşte ţintele mici de mare viteză, furnizând date către calculatorul central.

produs inertic, fenomen de inerţie al palei unui elicopter.

profil aerodinamic, 1. contur după care se construiesc aripile, fuzelajul, ampenajele unui avion (planor) în aşa fel încât rezistenţa de înaintare să fie cât mai mică; 2. forma conturului exterior al secţiunii rezultate din intersecţia aripii cu un plan care conţine vectorul vitezei şi vectorul paralel cu greutatea avionului.

profil axial simetric, forma părţii superioare a profilului este identică cu forma părţii inferioare.

profil concav-convex, forma aripii este concav-convexă (mare coeficient de portanţă).

profil de angrenaje, profil de dantură de roţi dinţate.

profil de aripă, contur al unei secţiuni plane (transversal şi longitudinal) a unei aripi de avion. Profilul este determinat de curbe care mărgineşte secţiunea la exterior şi de aceea se defineşte de obicei ca rezultând din intersecţia cu un plan perpendicular sau paralel cu axul aripii.

profil dublu, profil în „S" cu dublă curbură.

profil laminar, formă constructoare de aripă.

profil mediu, coardă medie aerodinamică.

profil portant, profil cu portanţă mare.

profil simetric, profil cu extradosul la aceleaşi cote ca şi intradosul.

profil sonic, profil de aripă pentru avioane cu viteză sonică.

profil subsonic, profil de aripă pentru avioane sub viteza sunetului.

profil supersonic, profil de aripă pentru avioane cu viteza peste cea a sunetului.

profilaxie a hipoacuzei, măsură medico-sanitară de prevenire a declanşării hipoacuzei profesionale la personalul navigant (ex. selecţia candidaţilor în şcolile

Scanned with OKEN Scanner

de aviaţie, dispensarizare cu reexaminări periodice, protecţie biologică, antifoane, cască sau global).

„Profile", revistă editată de compania TAROM.

profundor, parte mobilă a ampenajului orizontal, care serveşte pentru a asigura echilibrul şi maniabilitatea longitudinală a avionului sau planorului.

profundor de avarie, compensator, montat pe bordul de fugă al profundorului, cu rol de a menţine controlul avionului, în cazul cedării comenzii principale a profundorului.

profunzime, expresie, care înseamnă a lucra în „adâncime".

prognoză, previziune, prevedere.

prognoză de timp, previziune meteorologică generală, pe 24 sau 36 de ore.

prognoză lungă, previziune meteo pe termen lung.

prognoză meteo, previziunea meteorologică a vremii, buletin de previziune a timpului probabil.

program audio-video, emisiune radio-TV, transmisă la bord.

program de asistenţă, activitatea planificată privind asistenţa tehnică, verificări de rutină şi eventuale înlocuiri de piese de schimb la aeronave, după zbor.

program de modernizare, proiect de modernizare a unei aeronave mai vechi, ieşită parţial din uz, care vizează optimizarea radarelor, a sistemului GPS, instalarea unui locator digital de observare terestră, display-uri color multifuncţionale, sisteme cu microunde pentru aterizare, instalaţii performante de ochire etc.

program de referinţă, orar, plan de activitate privind un sistem de coordonate sau totalitatea sistemelor de coordonate folosite în calculele de navigaţie aeriană.

program de teste, încercări, în cadrul cărora se investighează comportamentul prototipului în zbor, privind parametri funcţionali motor-avion.

program de zbor, planificare a zborului (zilnică sau pentru anumită perioadă de timp) după care se desfăşoară activitatea pe un aerodrom (aeroport).

programare, fixarea activităţii, stabilirea acesteia după un plan dinainte întocmit.

programare pentru zbor, document care atestă desfăşurarea activităţii de zbor pe un aerodrom.

proiect de zbor, plan de zbor.

proiectare nedetectabilă, proiectul unui tip de avion greu detectabil radar.

proiectil, 1. corp aruncat de o armă de foc (glonţ, obuz etc.); 2. poziţia căderii paraşutistului cu capul în jos.

proiectil ghidat, rachetă dirijată, cu rază mică sau mare de acţiune, acroşată pe aeronavă.

proiector, aparat care serveşte pentru a proiecta la distanţă fascicule de lumină prin intermediul unor oglinzi.

proiector de ax, proiector pentru zborul de noapte sau timp ceţos, amplasat pe direcţia PDA, la circa 1 km. de pragul pistei.

Scanned with OKEN Scanner

proiector de bord, far de aterizare, montat în „botul" aeronavei (partea din față a fuzelajului) sau bordul de atac al aripilor.

proiector fascicul difuz, proiector amplasat lateral pragului pistei de decolare-aterizare.

proiector hertzian, antenă directoare.

proiector infraroșu, element radiant, lampă cu infraroșu, la bord.

proiector de plafon, proiector pentru determinarea înălțimii norilor (plafon de nori).

proiector de rulare, far în „botul" aeronavei pentru rulare pe pistă.

proiector de start, far existent la „zebră" pentru diferite semnalizări la distanță.

proiecție cartografică, reprezentarea unei regiuni (zone) pe o hartă.

promoroacă, chiciură.

propan, gaz folosit la arzătorul unui balon cu aer cald.

propfan, elice dublă contrarotativă transonică.

proprotor, organ de propulsie, combinație între propulsor și rotor.

propulsare, mișcare de înaintare cu ajutorul unei forțe de împingere.

propulsie, sistem prin care se realizează propulsarea unui avion.

propulsor, organ sau aparat care împinge spre înainte, care dă propulsie unui avion (cu reacție).

propulsor subsonic, motor pentru zbor al unui avion cu reacție la viteză subsonică (sub 1200 km./oră).

propulsor sonic, motor pentru zbor la viteză sonică.

propulsor supersonic, motor pentru zbor la viteză supersonică (peste 1200 km./oră).

prospect de itinerar, document întocmit de pilot sau navigator, care cuprinde toate datele necesare desfășurării în condiții optime a unui raid aerian.

prospectare aeriană, cercetarea unui teren, din aer.

prospectarea atmosferei, cercetarea meteorologică; sondă meteo.

prospectare terenului, cercetarea unui nou teren în vederea amenajării aerodromului.

protecție, sită metalică sau tablă perforată, plasată în fața prizei de aer, pentru a opri intrarea în motor a obiectelor nedorite.

protecție acustică, măsuri luate pentru a atenua zgomotele stridente.

protecție antibruiaj, măsuri împotriva bruiajului.

protecție anticorozivă, strat protector aplicat aeronavelor din mediul marin (ambarcate pe port avioane, aviația de coastă, hidroavioane etc.).

protecție antigivraj, protecție împotriva depunerii de gheață pe avion și comenzile acestuia.

protecție față de sol, declanșarea protecției radiolocatorului de bord, față de influența semnalelor parazite de bruiaj, radioeletronic.

protecție la supratensiune, măsuri de protecție împotriva supravoltajului.

Scanned with OKEN Scanner

protecție termică, izolare termică ecran antifoc, montat în zona fierbinte a motorului.

prototip, prima aeronavă ieșită de pe banda de montaj, care după încercări la sol și în aer, va fi omologată și fabricată în serie.

prudență, însușire de a fi prevăzător, cu băgare de seamă în timpul zborului.

Prunariu Dumitru, primul român care a zburat în Cosmos, la 14.05.1981.

PSCC, siglă pentru schimbarea capului-compas.

pseudo-randament de sustentație, coeficient util de sustentație adimensională.

pseudo-viteză, protecția pe orizontală a vitezei.

psihologia pilotului, știința care studiază activitatea psihică a pilotului, a stării și însușirilor sale sufletești.

PSM-1 M, tip de paraşută.

PSV, zbor instrumental, după aparatura de bord.

pulsoreactor, motor pulsoreactor cu supape.

pulsoreactor lamelat, motor pulsoreactor cu supape lamelate.

pulverizare agricolă, pulverizare, dintr-un avion agricol cu insecticid sau îngrășământ chimic.

pulverizator de carburant, duză de combustibil.

pulverizator de fum, dispozitiv de împrăștiere a fumului.

pulverizator silențios, duză hidraulică silențioasă.

„punct al avionului", locul în care se află avionul în zbor (prin determinarea coordonatelor geografice).

punct calculat, punct estimat.

punct cardinal, fiecare din cele patru direcții principale ale orizontului considerat în raport cu axa polilor.

punct critic, punct de rezistență la rupere a structurii aeronavei.

punct critic de angajare, moment periculos în care se află, la un moment dat un avion, în limită de viteză.

punct de acroșare, dispozitiv-grindă de prindere a armamentului de bord sau a rezervoarelor suplimentare de combustibil.

punct de adunare, loc dinainte calculat pentru regruparea unor formații de avioane aflate în aer.

punct de aplicare, punct de atac al forței aerodinamice rezultate.

punct de atașare, locul în fuzelaj unde se montează în feruri aripa avionului (planorului).

punct de aterizare, locul unde se atinge solul de către un avion, după redresare.

punct de comandă, loc de unde se acționează pentru conducerea și dirijare zborului aeronavelor aflate în afara zonei aerodromului.

punct de contact, momentul aterizării.

punct de decolare, locul ridicării de la sol.

Scanned with OKEN Scanner

punct de depresiune, punct de desprindere a curgerii aerodinamice.

punct de desprindere, punct de decolare.

punct de dirijare, instalație fixă sau mobilă („zebră") de unde se conduce zborul pe un aerodrom.

punct de fixare, punct de prindere a palelor elice elicopterului de butucul rotorului.

punct de impact, locul unde un proiectil atinge o țintă.

punct de incidență, loc de întâlnire (interceptare) în spațiu a două sau mai multe aeronave.

punct de lansare, calcularea prin computer a momentului lansării bombei sau rachetei.

punct de largare (planorism), locul la verticala căruia planorul declanșează cablul de remorcare.

punct de plecare, locul de decolare, de ridicare în aer de pe un aerodrom; locul de start. La planorism, locul de unde începe performanța în zbor planat.

punct de radioaducere apropiat, stație de radioemisie și radiomarcare dispusă în apropierea pragului pistei, indicând pilotului axarea pe PDA.

punct de radioaducere îndepărtat, stații de radioemisie și marcare, amplasate pe direcția axului PDA, la câțiva kilometri distanță de aerodrom. Prima, emite pe o anumită frecvență, un semnal de identificare a aerodromului, în urma căruia pilotul acordează radiogoniometrul de bord, menținând limba indicatorului pe zero, știind că vine la aterizare bine axat; a doua stație emite un fascicul de unde radio pe verticală, atunci când avionul survolează stația, iar un radioreceptor special de la bord atenționează pilotul (optic și sonor) de trecerea peste stație.

punct de rupere, ruperea aeronavei ca urmare a suprasolicitării rezistenței structurale a acesteia.

punct de sosire, aerodrom (aeroport) de destinație. La planorism, locul la sol unde se termină performanța la zborul planat.

punct de viraj, locul (momentul) de înscriere a aeronavei în viraj.

punct de zbor, loc pe un aerodrom, bine determinat, unde piloții (elevii-piloți) își așteaptă rândul la zbor; tot aici se instalează și „zebra" (după caz).

punct estimat, loc, punct calculat.

punct fix, regim de lucru în loc determinat; loc dinainte stabilit (prin marcare) unde trebuie să „pună roțile" un avion sau să aterizeze un parașutist.

punct fix ambarcat, loc stabilit pentru apuntarea avioanelor pe un portavion; loc destinat unui elicopter de a pune roțile pe o platformă marină.

punct inițial, punct de început, spre o anumită direcție.

punct intercardinal, fiecare din cele patru direcții secundare ale orizontului, între punctele cardinale principale (NE, NV, SE și SV).

punct mort, momentul în care pistonul își încetează mișcarea în cilindru.

punct nul, fără valoare, redus la zero.

Scanned with OKEN Scanner

punct optim, locul cel mai bun de observare.

punct priză de teren, punct de trecere la aterizare; punct de contact cu solul.

punct sanitar, punct medical pe aerodrom; infirmerie pe un aeroport.

punct turnant, locul de schimbare al cursului (drumului, capului compas) de zbor al aeronavei.

„pune motor", expresie folosită de un instructor de zbor, care, apreciind o anumită situaţie cere elevului-pilot să mărească turaţia motorului, prin acţionarea manetei de gaze spre înainte.

punere în regim, funcţionarea motorului în regim normal.

punere la „0", reglarea butonului altimetrului la zero, înaintea fiecărei decolări.

punte, parte a unui portavion de unde decolează şi apuntează avioanele.

punte unghiulară, puntea unui portavion la care pista este o ramificaţie a liniei carenei.

„pupat", expresie de aerodrom, care înseamnă că două sau mai multe avioane (planoare, elicoptere, motoplanoare) s-au ciocnit pe sol sau în aer.

pupitru de comandă, panou cu aparatură de bord.

pupitrul instructorului, pupitru de comandă montat în cabina din spate a unei „duble", cu care la aparatele de bord din cabina din faţă, pot fi introduse erori, simulări de defecţiuni la aparate, pentru derutarea elevului de către instructor şi iniţierea în rezolvarea „problemelor" ivite în zbor.

puritate atmosferică, atmosferă calmă, liniştită.

purjare, curăţirea unei instalaţii de impurităţile depuse de un fluid care a circulat prin ea.

purjor, dispozitiv folosit pentru operaţia de purjare.

puşcă mitralieră, armă de foc automată. A echipat aeroplanele Primului Război Mondial.

putere, 1. lucru mecanic efectuat de un sistem tehnic într-o unitate de timp sau energie cedată de un sistem tehnic; 2. capacitatea de a produce un anumit efect, mărime ce caracterizează această capacitate; 3. tracţiune a motorului.

putere aeriană, concept modern, care înseamnă Forţă Aeriană + Aviaţia Marinei Militare + Aviaţia Trupelor de Uscat.

putere ascensională, forţă portantă de urcare.

putere de croazieră, forţa vitezei de zbor în regim de croazieră.

putere efectivă, putere care se obţine la arborele unui motor, într-un anumit regim de funcţionare.

putere estimată, forţa calculată a motorului în plin.

putere la altitudine, forţa de tracţiune a motorului în zbor, la mare înălţime.

putere la decolare, forţa maximă a motorului în faza decolării.

putere la frânare, forţa cu care acţionează sistemul tehnic de frânare al aeronavei.

Scanned with OKEN Scanner

putere litrică, raportul între puterea motorului la regim nominal şi cilindreea lui totală.

putere masică, forţa specifică a masei, pe unităţi, a motorului.

putere maximă, forţa totală degajată de un motor.

putere minimă, forţa cea mai mică a motorului.

putere nominală, forţa unui motor pentru care acesta a fost construit să funcţioneze în condiţii normale.

putere orientabilă, motor cu reacţie a cărui schimbare a gazelor evacuate se face prin ajutaje orientabile.

putere utilă, forţa necesară de funcţionare a unui motor.

putere utilă la motorul cu turbină cu gaze, diferenţa între puterea dezvoltată de turbină (P) şi puterea consumată pentru acţionarea compresorului.

puterea elicei, forţă disponibilă de tracţiune a elicei.

puterea în CP, cunoscând tracţiunea se obţine prin formula P =T x V/75.

Puterea motorului, forţa în CP (cai putere) a unui motor.

PWSC, siglă pentru configuraţia reprezentativă a sistemului preferat de arme scaunului pilotului, în vederea catapultării propriu-zise.

Scanned with OKEN Scanner

QAR, tip de cutie neagră „solid-state", rezistentă la șocuri, temperaturi înalte (11000) etc.

Qualeenburg, bază aeriană lângă Bremen, Germania.

quasog, obiect cosmic cu dimensiuni unghiulare reduse, dar foarte strălucitor.

Quebec, bază aeriană din sud-estul Canadei.

Quezon, bază aeriană filipineză situată în insula Luzon.

Quito, aeroport internațional din Ecuador.

Scanned with OKEN Scanner

RAA, siglă pt. relevment adevărat al avionului.

rabatare, rotirea unui dispozitiv în jurul unei axe.

rac, denumire pentru rotor anticuplu carenat, cu palete din materiale compozite, dispuse asimetric.

rachetă, proiectil sofisticat, compus din corp, motor și încărcătură explozivă, care face parte din armamentul de bord al unui avion (elicopter) cu reacție.

rachetă aer-aer, sistem ofensiv acroșat la bordul unei aeronave cu reacție, destinat atacului asupra țintelor aeriene.

rachetă aer-apă, sistem ofensiv de bord, destinat atacului asupra navelor de suprafață sau submarinelor.

rachetă aer-sol, sistem ofensiv împotriva obiectivelor terestre.

rachetă antiradar, rachetă aer-sol, folosită pentru neutralizarea unei stații de radiolocație terestră.

rachetă autodirijată, rachetă dotată cu instalație proprie de dirijare, după

rachetă de scaun, sistem de acționare pirotehnică, pentru accelerarea ejectării P este puterea în CP, T -tracțiunea în dN, V – viteza de zbCoPr în m/s.

rachetă de semnalizare, tub umplut cu materii care se aprind în aer, producând o lumină puternică de diferite culori (de la bord).

rachetă de școală, rachetă acroșată la bord, fără a fi conectată electric, care nu „pleacă" din tija de susținere, fiind folosită la tragere fictivă.

rachetă meteorologică, rachetă recuperabilă, dotată cu echipamente meteorologice, folosită pentru investigarea atmosferei, până la 150 km.

rachetă perforantă, rachetă antiblindaj, parte componentă a arsenalului unui elicopter de atac, care poate distruge carele de luptă (are viteză supersonică și autodirijare semiactivă prin laser).

rachetă stânga (dreapta) interior (exterior), semnalizare optică, prin stingerea becului verde, însemnând „plecarea" rachetei respective de la bord.

racord, 1. tub flexibil; 2. porțiunea unui circuit electric care face legătură între aparat și o instalație.

racord de ajutaj, racord parte componentă a ajutajului cu reacție.

racord de alimentare, tub flexibil de alimentare cu benzină, petrol, ulei, aer, pe avarii.

racord de antenă, cablu de antenă.

racord de carburator, racord al tubului de alimentare cu benzină la carburatorul motorului.

racord de presiune, racord special pentru presiune înaltă.

Scanned with OKEN Scanner

racord ghid-ghid, element de îmbinare pentru două ghiduri de unde.

racord mufă, branșament, tub flexibil, legătură.

racord turnant, branșament rotitor.

racordare, legătură între mai multe racorduri, care asigură continuitatea debitului unui sistem tehnic.

radan, aparat de aeronavigație pe unde ultrascurte.

radar, sistem de radiolocație prin care se determină (cu ajutorul unui tub catodic și aparatura anexă) distanța de la punctul de observație la un obiect (aeronave) ale cărui proprietăți electrice diferă de cele ale mediului înconjurător. Se măsoare timpul în care undele electromagnetice modulate în impulsuri de emisie de antena radiolocatorului, se propagă până la obiectiv, de care se reflectă și revine la antenă. Radarul este un dispozitiv de detectare și reperare a unor obiecte, obstacole etc., aflate pe raza sa de lucru.

radar altimetric, stație de radar cu bătaie înaltă.

radar centimetric, radar pentru descoperirea și identificarea țintelor de la mare distanță.

radar cu bătaie lungă, radar de mare bătaie.

radar de aerodrom, stație de radiolocație de aerodrom, de localizare apropiată și aterizare la precizie.

radar de bord, aparat radar montat la bordul aeronavei destinat primirii de informații (impulsuri luminoase) despre avionul țintă, cu urmărire automată.

radar de coastă, stație de radiolocație amplasată pe malul mării, pentru detectarea aeronavelor ce vin din larg.

radar de control, stație de radiolocație pentru urmărirea traficului aerian, controlul apropierii și aterizării pe PDA.

radar de distanță, stație de radiolocație cu bătaie mare.

radar de imagine, radiolocator de bord care poate da o imagine cartografică a terenului survolat.

radar de spate, radiolocator pentru emisfera din urma aeronavei.

radar de tir, stație de radiolocație pentru conducerea tirului, în cadrul tragerilor aeriene.

radar de urmărire, radiolocator de bord destinat urmării unei ținte aeriene sau a terenului.

radar „DSTR", tip de radar altimetric.

radar eliminator de ecou, stație de radiolocație cu eliminarea ecourilor pe obstacole fixe.

radar frontal, radiolocator pentru emisfera din fața aeronavei.

radar identificator, stație de radiolocație cu impulsuri de depistare și identificare a țintelor aeriene, inclusiv pentru condiții meteo grele.

radar meteo, stație de radiolocație detectoare de furtună.

Scanned with OKEN Scanner

radar mobil, staţie de radiolocaţie ambarcată, având posibilitatea de marşrutizare şi îngreuna detectarea din aer.

radar modulator, staţie de radiolocaţie cu modulaţii de frecvenţă.

radar multifuncţional, radiolocator de bord destinat activităţii de identificare, urmărire şi interceptare a ţintelor aeriene, de cartografiere, localizarea terestră a obiectivelor etc.

radar optic, radar care permite vizualizarea obiectului.

radar pulsatoriu, radar cu antenă nerotativă, dispus ventral sub grinda de coadă a avionului.

radar Raytheon, radar de bord care permite zborul în teren necunoscut, la o înălţime de 60 m.

radar scurt, staţie de radiolocaţie cu rază mică de acţiune (bătaie scurtă).

radar ultramodern, instalaţie radar foarte sofisticată.

radar ultrasunet, staţie de radiolocaţie ultrasonică, locator ultrasunet.

radar unifuncţional, radiolocator de bord cu unică funcţie.

radarist, operator la o staţie de radiolocaţie terestră sau operator de bord.

radian, unitate de măsură pentru unghiuri, corespunzătoare unui unghi subîntins la centru de un arc egal în lungime cu raza cercului.

radiat de la zbor, oprit, scos de la zbor.

radiator, aparat care serveşte la răcirea apei în motorul cu ardere internă.

radiator carenat, radiator acoperit cu ajutaj pentru destindere.

radiator cu ulei, dispozitiv de răcire cu ulei a motorului.

radiator de cabină, instalaţie de încălzire electrică pentru cabina de pilotaj a pilotului.

radiator mixt, radiator cu circulaţie dublă, pentru aer şi ulei.

radio, instalaţie de emisie-recepţie a sunetelor, cu ajutorul undelor electromagnetice; aparatul folosit în acest scop.

radioaltimetru, instalaţie care determină prin radar înălţimea unei aeronave deasupra solului; poate fi de joasă sau înaltă altitudine, cu impulsuri sau cu modulaţie de frecvenţă.

radioaterizare, metodă de aterizare în zborul fără vizibilitate, în care o aeronavă este dirijată de radioemiţătoarele de la sol (fascicule de unde electromagnetice ultrascurte).

radiobaliză, emiţător de radio de mică putere, instalat la sol într-un anumit punct, ale cărui emisii captate la bordul avionului îi permit pilotului să stabilească exact momentul trecerii la verticala punctului.

radiobaliză externă, radiofar de extremitate pentru delimitarea începutului zonei de aterizare.

radiobaliză interioară, radiofar apropiat pentru marcarea începutului zonei de aterizare.

radiobaliză „Z", radiofar cu con vertical de emisie.

Scanned with OKEN Scanner

radiocompas, aparat de bord, de radionavigație, care servește la menținerea pe direcție a aeronavei în raport cu un post terestru de radioemisie sau care indică erorile (abaterile) de la această direcție; radiobusolă magnetică automată prin radio.

radiocompas automat, radiogoniometru de bord care arată cât de mare este abaterea aeronavei de la direcția spre stația de radioemisie a aerodromului de bază.

radiocomunicație, transmiterea și recepția la distanță a sunetelor prin unde electromagnetice.

radiocomunicație de pistă, stație de radio de apropiere și dirijare spre pistă.

radiodirecțional, radiocompas.

radioemițător, instalație cu care se produc (și transmit) unde electromagnetice, folosite la radiocomunicație.

radiofar, stație de dirijare, obligatoriu survolată de avion, de unde se intră în schema de aterizare, conlucrându-se cu alte stații.

radiofar apropiat, radiofar cu rază mică de acțiune pentru navigație apropiată și putere mică de emisie.

radiofar cu diagrame, radiofar omnidirecțional cu diagrame (direcționale) fixe, sectoriale și rotitoare.

radiofar de cap, radiofar de direcție al PDA.

radiofar de direcție, (numit și „cap") stație de radio de aerodrom, care emite un fascicul îngust de unde radio, orientat de-a lungul PDA, ce permite pilotului să-și dea seama dacă se află (sau nu) pe direcția de aterizare.

radiofar de pantă, stație de radio de aerodrom, care emite un fascicul îngust de unde radio orientat în sus, pe direcția din care trebuie să vină aeronava la aterizare. Înclinarea fasciculului corespunde cu drumul pe care trebuie să-l aibă aeronava în plan vertical, pentru a coborî pe pistă.

radiofar de pistă, radiofar de cap, radioaliniament al pistei de decolare-aterizare.

radiofar îndepărtat, radiofar cu rază mare de acțiune, pentru navigație îndepărtată și putere mare de emisie.

radiofar omnidirecțional, radiofar care emite în toate direcțiile.

radiofar pe condiție, post fix de emisiune radiofonică prin semnale, conectat pentru a lucra într-o anumită împrejurare, ce oferă cadrul producerii unui fenomen.

radiofonie, transmiterea și recepționarea sunetelor prin unde electromagnetice.

radiofrecvență, frecvență a undelor electromagnetice folosită în radiocomunicații.

radioghidaj, conducere prin radio a activității de zbor privind înălțimea, orientarea pe direcție și echisemnal.

radioghidaj goniometric, metodă de determinare a direcției în care se află un emițător, utilizând proprietățile de directivitate ale antenelor receptorului.

Scanned with OKEN Scanner

radiogoniometrie, sistem de radiorecepţie, care determină direcţia din care vine o radioemisie, în zborul fără vizibilitate; se folosesc antene fixe, separate, compensate şi încrucişate.

radiogoniometru compensat, radiogoniometru cu efect de noapte compensat cu indicator electronic.

radiogoniometru cu reperare acustică, radiogoniometru cu indicator acustic al nulului.

radiogoniometru de bord, radiocompas existent la bord prin care se determină direcţia în care se află staţiile terestre.

radiogoniometru instrumental, radiogoniometru de bord pentru pilotaj fără vizibilitate.

radiogoniometru îmbarcat, radiogoniometru de bord.

radiogoniometru terestru, aparat radioreceptor de construcţie specială pentru a determina direcţia în care se află aeronava la un moment dat.

radiolocator, aparat de radiolocaţie de bord, cu ajutorul căruia se localizează ţinta, pe un ecran de dimensiuni reduse.

radiolocator „CYRANO", radiolocator pentru detectarea, urmărirea şi încadrarea unei ţinte aeriene pe distanţe scurte, în plan orizontal.

radiolocator de aterizare, staţie de radiolocaţie amplasată pe direcţia de aterizare, la o distanţă definită, înaintea pragului pistei, pentru determinarea poziţiei avionului în configuraţia de aterizare.

radiolocator dublu, radiolocator capabil a angaja două ţinte simultan.

radiolocator Marker, emiţător radio cu fascicul îngust, care emite semnale de frecvenţă standardizată de 75 Mhz, combinat cu mijloacele de radionavigaţie de pe rute.

radiolocator meteo, radiolocator din dotarea staţiilor meteorologice, pentru indicarea precipitaţilor – ploaie, lapoviţă, ninsoare. Ex: cunoaşterea aliniamentului de la care începe ninsoarea, direcţia de unde vine, până unde se întinde.

radiolocator sărit din încadrare, pierderea ţintei aeriene şi apoi reîncadrarea ei la tub.

radiolocator semiactiv, dispozitiv de detecţie şi ghidare în infraroşu montat în partea frontală a avionului.

radionavigaţie, navigaţie aeriană care foloseşte mijloacele radio electrice pentru stabilirea orientării şi a poziţie geografice.

radionavigaţie aeriană, conducerea unei aeronave pe timpul zborului cu mijloace radiotehnice de bord şi de la sol.

radioreceptor, aparat cu care se recepţionează emisiunile radiofonice.

radioreleu, instalaţie care permite realizarea unei comunicaţii fără fir, între două staţii, prin intermediul altei staţii.

radiorută, traseu de zbor marcat cu radiofaruri.

Scanned with OKEN Scanner

radiosemicompas, aparat de zbor care indică pilotului direcția spre aerodromul de bază, respectiv direcția stației de radioemisie terestră, față de axul longitudinal al aeronavei.

radiosondă, instrument de sondaj meteorologic folosit pentru cercetarea păturilor superioare ale atmosferei.

radiotelegrafie, telegrafie fără fir.

radiotelegrafist, operator radiotelegrafist de bord.

radom, carenaj radar din botul avionului și ampenaje.

radom telescopic, apărătoare mobilă a antenei radarului.

RAF, siglă pentru Royal Air Force, Aviația Militară Britanică.

RAAF, siglă pentru Royal Australian Air Force (Forțele Regale Aeriene Australiene).

rafală, 1. serie continuă de focuri trase cu tunul sau mitraliera de bord; 2. bătaie de vânt, pală scurtă de vânt bruscă și puternică.

rafală laterală, pală de vânt care bate lateral asupra aeronavei aflată în aer.

rafală verticală, bătaie de vânt, puternică, care se manifestă în plan vertical de regulă de jos în sus.

Raffing Mike, formațiune acrobatică din Franța.

raid, 1. drum aerian parcurs de o aeronavă; 2. incursiune rapidă executată de o formație aeriană peste teritoriul unui stat inamic, cu misiune bine determinată.

raid de anvergură, zbor îndepărtat executat de o formație aeriană.

raid individual, zborul unui singur avion în raid.

raid îndelungat, zbor fără escală.

raid în D.C., zbor într-un avion biplace, cu doi ocupanți, pe un anumit itinerar.

raid îndepărtat, raid la distanță mare, cu obiectiv fix.

raid în formație, zborul mai multor aeronave eșalonate.

raid în linie dreaptă, drum aerian între două localități.

raid în patrulater, drum aerian între mai multe localități.

raid în S.C., zbor în simplă comandă pe un anumit itinerar.

raid în triunghi, drum aerian ce leagă trei localități printr-o linie.

raid raliu, zbor în cadrul unui concurs aerian de distanță.

raid transatlantic, zbor peste ocean.

raionul aerodromului, zonă, parte din spațiul aerian al unui aerodrom unde se desfășoară acrobație aeriană.

ralanti, mers încetinit al unui motor de avion.

raliu aerian, competiție aviatică între două sau mai multe echipaje aparținând diferitelor unități zburătoare.

RAM, prescurtare pentru material radar absorbant.

rampă de alimentare, instalație specială destinată alimentării aeronavelor pe un aerodrom (aeroport).

rampă de climatizare, parte componentă a instalației de climatizare, din cabina de pilotaj.

Scanned with OKEN Scanner

rampă de lansare, suport orientabil echipat cu diferite dispozitive de ghidare, pe care se lansează un avion catapultat.

rampă încărcare-descărcare, trapă rabatabilă, care permite accesul într-un avion cargo (trupe, materiale).

randament, raportul dintre lucrul mecanic efectuat şi energia consumată de motorul avionului pentru producerea acestuia.

randament aerodinamic, coeficient de utilizare, eficacitate aerodinamică dintr-o suflerie sau mediu ambiant; finețe aerodinamică.

randament al paletelor, coeficient de utilizare a rețelei de palete ale turbinei.

randament constructiv, eficiență de protecție și construcție aeronautică.

randament de aripă, finețe aerodinamică a aripii.

randament de ejecție, coeficient de utilizare a ajutajului respectiv.

randament de foaier, randament de utilizare a camerei de ardere.

randament de forță, coeficient de utilizare a tracțiunii elicei și a motorului.

randament de sustentație, coeficient de utilizare a elicei portante în zborul vertical al elicopterului.

ranfluare, operație de ridicare la suprafață și punerea în stare de funcționare a unui portavion sau hidroavion.

ranfort, întăritură formată din una sau mai multe piese care susțin o parte din structura fuzelajului sau a aripii.

rang, ierarhie militară.

Ranger (CV-4), lansat la apă la 04.06.1934, scos din serviciu la 18.10.1946 (portavion american).

ranversare, evoluție acrobatică compusă din picarea avionului și cabrare, apoi întoarcerea la 180 de grade, fiind săltat în sus și lăsat să alunece pe o parte, până ajunge cu botul în jos; se execută pentru schimbarea rapidă a direcției de zbor.

ranversare a cursei, schimbarea capului, a direcției de zbor.

ranversare a vântului, schimbarea direcției vântului la altitudine.

RAP, siglă pentru relevment adevărat al punctului.

rapel, coborâre dintr-un elicopter, folosind o coardă dublă.

Rapier, tip de rachetă aer-sol.

raport, 1. relație între noțiuni, între fenomene; 2. câtul a două mărimi, relație între două valori; 3. comunicare scrisă către un for superior.

raport de aer, relație de aer primar pe combustie.

raport de aer secționat, raport de contractare/strangulare a unui ajutaj subsonic, raport de evazare a unui ajutaj supersonic.

raport de combustibil, coeficient de proporționalitate a componentelor unui combustibil de aviație.

raport de compresie, creșterea procesului de compresie.

raport de presiune, raport de creștere a presiunii a unui etaj, a unei trepte de compresor.

Scanned with OKEN Scanner

raport de rezistenţă, raport între rezistenţa la înaintare şi forţa de tracţiune.

raport manometric, treaptă de creştere a presiunii în motoarele cu turbină.

raport meteo, comunicare meteorologică între staţii.

raport militar, comunicare verbală sau scrisă de la inferior la superior.

raport tehnic, studiu privind caracteristicile tehnico-tactice ale unui sistem tehnic precum şi recomandări asupra modului de funcţionare.

raport tehnic de încercare, document care se întocmeşte după zborul de verificare al aeronavei.

raportare, a cere permisiunea de pornire (a pilotului) de la conducătorul de zbor din „zebră".

rara avis, după latinescul pasăre rară, în aviaţie însemnând avion deosebit (în sensul de a fi unicat).

rarefierea aerului, micşorarea densităţii aerului pe măsura creşterii altitudinii de zbor.

rasul solului, zborul aeronavei la foarte mică înălţime, de la cinci la doi metri deasupra solului în palier sau razmot.

rata de coborâre, raportul între viteza aeronavei şi înălţimea pierdută.

rata de creştere a vitezei, raportul între viteza avionului şi spaţiul parcurs în timpul pantei de urcare.

rata de descreştere a vitezei, raportul între înălţimea pantei de coborâre şi timpul de zbor, în m/s.

rata de urcare, raport între viteza aeronavei şi înălţimea câştigată.

rata vitezei, momentul de creştere sau micşorare a vitezei în diferite faze ale zborului.

ratare, nereuşita unei aterizări, care implică repetarea schemei.

ratarea decolării, întreruperea din motive obiective, intrarea pe banda de rulaj şi oprirea la linia de avioane.

ratarea misiunii, întreruperea misiunii şi revenirea la bază.

ratarea tragerii, nereuşita tragerii aeriene.

rată pozitivă, viteză ascensională în sută la sută din distanţă.

rateu, 1. defect în nefuncţionarea normală a unui motor; 2. neaprinderea unui proiectil sau cartuş.

RATO (Rockets Acceleration Take-Off), siglă pentru accelerare de decolare cu motor rachetă la un avion greu de transport.

RAV-RS, tip de rachetă aer-aer care echipează avioanele MIG.-21, 23, 29 şi IAR 93, 99.

razant, zbor în viteză deasupra solului aproape atingându-l.

razanţă, înălţime foarte mică faţă de nivelul mării.

rază de acţiune, distanţă maximă parcursă de o aeronavă în zbor, din momentul decolării şi până la atingerea punctului terminus.

rază de giraţie, distanţa-minimă, medie sau maximă a unui viraj.

Scanned with OKEN Scanner

rază de referință, rază de referință a secțiunii de bază a elicei de avion.

rază de resursă, rază a traiectoriei de ieșire din picaj.

rază hertziană, undă electromagnetică prin care se fac transmisii radiofonice.

rază redusă, rază micșorată a bordului de atac al profilului de aripă.

razmot, zbor razant deasupra solului, la mică înălțime.

răcire cu aer, răcirea motorului prin circulația aerului, printr-o manta de tablă, aerul fiind absorbit de compresorul motorului.

răcire cu lichid, sistem de răcire pentru motorul clasic de avion, prin circuitul forțat al pompelor centrifuge, dispuse la partea inferioară a motorului.

răcire cu zăbrele, protecție supraîncălzire motor în stea.

răcire indusă, răcire a ajutajului de reacție cu aer.

Rămas 500 litri, semnalizare optică a existentului de combustibil, rămas la bord.

răspuns al discului, răspuns prin bascularea discului descris de rotor.

răspuns al motorului, răspuns al motorului la schimbarea sarcinii.

răspuns al palei, răspuns prin bătaia/fluturarea palei portante la elicopter.

răsturnare, evoluție acrobatică deosebit de spectaculoasă, manevră ce constă dintr-un semitonou legat apoi de o a doua jumătate a unui looping.

răsucire pe față, revenirea avionului/planorului, din zbor pe spate, în poziție normală de zbor orizontal.

rău de altitudine, manifestare a organismului uman generată de înălțime ca urmare a scăderii presiunii barometrice.

rău de avion, manifestare a organismului unui pilot, care apare în condițiile turbulențelor atmosferice, variații de accelerație și viteze, viraje la înălțime mică, agitații atmosferice etc.

război aerian, parte a câmpului de luptă integral.

RC, siglă pentru reper de control.

RDR, siglă pentru radarul panoramic de bord.

reabilitat pentru zbor, reintrarea în drepturi a unui pilot, suspendat anterior de la zbor.

reactivitate rotor, coeficient de răspuns al rotorului portant al elicopterului.

reactopropulsor, reactor având ca organ propulsor o elice antrenată de o turbină cu gaze alimentată de gazele evacuate din camera de combustie a reactorului.

reactor, aparat propulsor care folosește forța de reacție a gazelor arse pentru a deplasa aeronava pe care este montat.

reactor axial, motor cu reacție (cu compresor axial).

reactor basculant, motor cu reacție cu suport pivotant.

reactor biocompresor, motor cu reacție cu compresor biaxial.

reactor centrifugal, motor cu reacție cu compresor centrifugal.

reactor complet, motor cu reacție cu agregate și comunicații.

reactor cu dublu corp, motor cu reacție cu doi arbori, cu două rotoare.

Scanned with OKEN Scanner

reactor cu post combustie, motor cu reacție cu forțaj.

reactor cu stator variabil, motor cu reacție cu paletele statorului mobile.

reactor de decolare, motor cu reacție de start/decolare, accelerator de decolare cu forța reactivă.

reactor dublu, motor cu reacție cu dublu flux.

reactor normal, motor cu reacție fără postcombustie.

reactor sonic, motor cu reacție pentru avioane cu reacție sonice (viteza sunetului).

reactor subsonic, motor cu reacție pentru avioane subsonice (sub viteza sunetului).

reactor supersonic, motor cu reacție pentru avioane cu viteză supersonică (peste 1200 km/oră).

reactor vertical, motor cu reacție pentru aparate de zbor cu decolare și aterizare verticală.

reacție, 1. fenomen care se manifestă ca răspuns la ceva; 2. răspuns nemijlocit al materiei vii, la acțiunea unui excitant; 3. faptul de a reacționa.

reacție aerodinamică, forță aerodinamică totală care acționează pe o comandă.

reacție de eșapament, reacție a gazelor eșapate.

reacție de frânare, efort exercitat asupra sistemului de frânare al aeronavei.

reacție de manșă, reacția manșei, la efectuarea unei comenzi în lateral sau înainte-înapoi (profunzime).

reacție palonier, efectul palonierului.

reacție directă, reacție directă a jetului de gaze.

READUCERE, sistem care, printr-o mișcare bruscă (manșă) readuce aeronava din zbor pe spate în zbor orizontal.

realimentare, operație de a alimenta din nou cu combustibil și lubrifiant o aeronavă.

realimentare în aer, operație ce constă din fixarea tijei de alimentare a avionului cisternă, în priza de alimentare a rezervoarelor avionului aflat în aer.

realiniere, reeșalonarea în zbor a unei formații de avioane.

reasamblare, operație de remontare a unei aeronave.

receptor, radioreceptor, aparat cu care se recepționează o emisiune radiofonică.

receptor avertizor-radar, semnalizator de detectare a mijloacelor radar de la bordul altei aeronave sau terestre.

receptor de apropiere, radioreceptor din sistemul de apropiere instrumentală.

receptor de avertizare radar, echipament radar destinat protecției în timpul zborului, într-un mediu ostil.

receptor de baliză, radioreceptor de marcare, receptor al unei balize.

receptor de imagine, căutător optic de infraroșu, parte componentă a echipamentului de vizare-descoperire.

Scanned with OKEN Scanner

receptor de radionavigație, receptor de radiocompas.

receptor de telemetrie, receptor radio telemetric.

receptor GPS, echipament care servește la introducerea corecțiilor de navigație pentru sistemul inerțial.

receptor RWR, receptor de avertizare radar de bord, cu rol de a sesiza iradierea inamică de 360 de grade.

receptorul presiunii dinamice, tubul Pitot.

receptorul presiunii statice, trompa Venturi.

recepție, 1. captarea de unde sonore sau electromagnetice; 2. luarea în primire a unor materiale, mărfuri, aparatură, tehnologii ș.a.

recepție avion, operația de luare în primire a unui avion ieșit din fabrică, pe baza unor verificări tehnice și încercări în zbor.

recepție elicopter, luarea în primire a unui elicopter în paralel cu o verificare tehnică la sol și în aer.

recepție motor, luarea în primire a unui motor de aeronavă, după verificarea parametrilor funcționali la bancul de probă.

recepție planor, luarea în primire a unui planor; verificări constructive și încercare în aer.

recepționer, persoană competentă să ia în primire o aeronavă ieșită din fabrică, controlând-o și verificând-o tehnic după documentațiile tehnice, scheme etc.

recepționer de avioane/elicoptere/planoare, pilot încercător.

recipient, vas în care se depozitează lichide etc.

record, performanță constatată oficial, care întrece toate rezultatele obținute până la o anumită dată în competițiile aeronautice.

record absolut, probă de zbor omologată, care nu a fost depășită (poate fi de altitudine, de viteză, circuit închis, etc.).

record aeronautic, performanță în domeniul aeronautic, omologat oficial.

record de altitudine, record de înălțime.

record de distanță, performanță obținută de un pilot planorist.

record de durată, performanță măsurată în ore de zbor, în special la zborul fără motor.

record de viteză, performanță recunoscută oficial care depășește rezultatele de până la o anumită dată, în ceea ce privește competiția de zbor în viteză.

record de viteză în circuit, performanță oficializată a unui raid aerian între mai multe localități cu mare viteză.

record individual, record care privește o singură persoană.

record în grup, performanță realizată de mai multe persoane (cazul parașutiștilor).

recul, distanța parcursă de un corp în timpul mișcării sale spre înapoi, provocat prin reacție.

recul al comenzii, deplasare a axei comenzii spre înapoi.

Scanned with OKEN Scanner

recul al elicei, alunecare a elicei (absolută sau relativă).

recunoaștere aeriană, cercetare efectuată din avion asupra unui teritoriu sau obiectiv. Marcarea locului pe hartă.

recunoaștere a liniei, cercetarea unui traseu aerian.

recunoaștere radar, identificare radar a unei aeronave aflată în spațiul aerian.

recuperare de zbor, ieșire dintr-o manevră, cu restabilirea regimului normal de zbor.

recuperare medicală, revenirea pilotului la zbor, după stabilizarea sănătății.

recuperarea presiunii, transformare a presiunii dinamice în presiune statică.

redan, discontinuitate pe suprafața inferioară a unui flotor sau a cocăi de hidroavion.

Red Arrows (Săgețele roșii), formație a Royal Air Force.

redresare, trecerea unui avion dintr-o evoluție oarecare, în poziția de zbor orizontal.

redresare bruscă, acționarea violentă a manșei în timpul redresării.

redresare din vrie, evoluția de „scoatere" din vrie.

redresare înaltă, când, la aterizare se trage prea devreme de manșă pentru a realiza trecerea avionului dintr-o pantă de coborâre din zbor orizontal.

redresare joasă, când, la aterizare se trage prea târziu de manșă pentru realizarea redresării.

redresare lină, când, pentru executarea redresării se lucrează fin și corect (ușor) cu manșa.

redresare prematură, revenirea la zbor orizontal se execută mult prea devreme.

redresare tardivă, revenire întârziată în zbor orizontal.

redresor, aparat pentru transformarea curentului alternativ în curent continuu.

Redu gazul!, expresie prin care instructorul de zbor cere elevului-pilot să acționeze spre înapoi maneta de gaze.

Redu înclinarea!, expresie care înseamnă scoaterea din înclinare a avionului, mult prea înclinat pe o parte.

Redu motorul!, micșorarea regimului de lucru al motorului prin acționarea manetei de gaze spre înapoi.

Redu panta!, îndulcirea pantei de coborâre.

Redu picajul!, acționarea manșei pentru ieșirea din picaj.

Redu turajul!, micșorarea numărului de turații la comptur (turometru) prin acționarea spre înapoi a manetei de gaze.

Redu viteza!, revenire la o viteză normală de zbor.

reductor, aparat cu ajutorul căruia se reduce o viteză, presiune etc.

reductor de turație, aparat pentru reducerea turației motorului.

reductor pentru elice, reductor de turație montat între arborele motorului și arborele elicei, care servește la micșorarea turației mai înalte a motorului, în așa

Scanned with OKEN Scanner

fel ca turaţia elicei să nu fie mai mare decât valoarea corespunzătoare randamentului optim (ex. 1200-1500 rot/min).

reductor pentru presiune, dispozitiv utilizat la micşorarea presiunii în conducte.

redundanţă, surplus de informaţie, transmis faţă de necesar, care asigură precizia acesteia.

referinţă, indice/index de fabricaţie, de reper.

referinţă de aripă, linie de referinţă pentru aripă.

referinţă de fuzelaj, linie de referinţă a fuzelajului.

referinţă giroscopică, centrală giroscopică, girocentrală.

reflector de aerodrom, instalaţie în principal pe bază de oglinzi concave, necesare iluminării pistei la zborul de noapte.

reflector de colţ, structură tip „dinţi de fierăstrău" pentru diminuarea reflexiilor radar.

reflectivitate, suprafaţă de reflexie radar.

reflex, reacţie adecvată a organismului care se produce pe cale nervoasă şi care condiţionează acţiuni sau interacţiuni imediate.

reflexie radar, fenomen de reîntoarcere a undelor electromegnetice din mediul care au venit, atunci când întâlnesc o suprafaţă de separare a două medii radar.

reflux de aer, scurgere inversă a fileurilor de aer într-un tunel aerodinamic.

refrigerare, răcire superficială a învelişului avionului.

refrigerent, instalaţie de răcire a aerului din cabina de pilotaj; schimbător de căldură.

refulare, împingerea unui fluid într-o conductă, cu ajutorul unei pompe.

regal aerian, măiestrie în acrobaţia aeriană. Spectacol aerian, grandios.

regim, totalitatea condiţiilor de funcţionare, a unui sistem tehnic, la un moment dat.

regim critic de zbor, situaţie dificilă, periculoasă ivită în timpul zborului, determinată de deteriorarea stării tehnice a aeronavei, perturbaţii meteorologice, greşeli de pilotaj, dirijarea necorespunzătoare de la sol etc.

regim de aterizare, turaţie minimă a motorului în configuraţia aterizare; maneta de gaze este trasă spre înapoi.

regim de coborâre, turaţie redusă a motorului în panta de coborâre.

regim de croazieră, zbor la o viteză mai mică decât cea maximă, pentru reducerea consumului de combustibil şi a uzurii.

regim de decolare, turaţia maximă a motorului; maneta de gaze total spre înainte.

regim de decolare în forţaj, regim de lucru al motorului cu reacţie peste puterea maximă normală, cu acţionarea manetei de gaze trecută de „pragul forţajului".

regim de distanţă, zbor pe un itinerar dinainte stabilit între două localităţi (sau mai multe).

Scanned with OKEN Scanner

regim de durată, zbor determinat în unități de timp.

regim durată maximă, regim de zbor special, de așteptare, până aterizează alte aeronave aflate în procedură de urgență.

regim de elice, condiție de funcționare, de lucru a elicei.

regim de foc, regim de lucru, de bord (numărul de lovituri trase într-o unitate de timp).

regim de forțaj, totalitatea condițiilor de funcționare la un moment dat, a motorului cu reacție în configurația „FORȚAJ" (regim de forță).

regim de „liniște", turația motorului este redusă.

regim de „marș", zbor convențional.

regim de motor, parametrii regimului de funcționare ai motorului de avion (cu sau fără reacție).

regim de navigație, operație prin care se calculează și menține direcția, viteza și înălțimea de zbor, la valori precis determinate.

regim de putere nulă, regim de autorotație, la un elicopter.

regim de ruliu, zbor înclinat în dreapta și stânga, orizontal în urcare sau coborâre.

regim de urcare, regim cu viteză a câștigului de înălțime.

regim de venire acasă, funcționarea motorului în configurația „procedură de aterizare".

regim de viraj, partea virajului cu viteză unghiulară și unghi de înclinare staționar.

regim de zbor, totalitatea condițiilor de desfășurare a activității de zbor impuse de regulament; funcționarea sistemelor tehnice ale aeronavei, la un moment dat.

regim de zbor determinat, regim de mișcare în aer a unei aeronave, caracterizat prin stabilitate, într-un oarecare interval de timp, a valorii mărimilor determinate ale acestei mișcări, ca viteză și parametru de funcționare ai motorului.

regim economic, zbor de croazieră.

regim estimat, aprecierea punctului în care se află o aeronavă în aer, ținând seama numai de drumul și viteza acesteia.

regim eșalonat de zbor, altitudine de zbor.

regim evantai, zbor în forma unor raze care se răspândesc într-un punct în semicerc.

regim hidraulic, regim de lucru al pompei hidraulice din instalația hidraulică.

regim instabil, situație de zbor nesigură, schimbătoare, datorită diferitor cauze.

regim lent, regim de zbor încetinit, lin, domol, cu turația redusă a motorului în diferite configurații.

regim maxim, regim de putere maximă în decolare.

regim maxim fără decolare, probă a motorului la sol, încercare a turației de decolare, la cale.

Scanned with OKEN Scanner

regim nominal, regim de lucru cu turație nominală a motorului.

regim normal, funcționarea motorului aeronavei în limitele parametrilor constructivi de exploatare.

regim periculos, apariția fenomenelor de nesiguranță în timpul zborului (ex. trepidații).

regim permanent, funcționarea motorului în mod constant sau cu mers periodic de timp în raport cu puterea, turația, presiunea, intensitatea curentului electric.

regim profundor, funcționarea stabilizatorului unui avion supersonic în poziția bracat conjugat.

regim rotor, viteza rotorului.

regim sonic, totalitatea condițiilor de funcționare, la un moment dat a sistemelor tehnice de la bordul aeronavei și a acesteia în sine, în timpul unui zbor cu o viteză sonică.

regim stabil, regim permanent, normal, neperturbat.

regim subsonic, totalitatea condițiilor de funcționare la un moment dat, a sistemelor tehnice de bord în timpul unui zbor cu o viteză subsonică (mai mică decât viteza sunetului).

regim supersonic, totalitatea condițiilor de funcționare a sistemelor tehnice de bord, în timpul unui zbor al avionului supersonic (peste viteza sunetului – peste 1200 km/oră).

regiment aeropurtat, unitate militară de parașutiști.

regiment de aviație, fostă unitate militară de aviație, la nivelul a trei escadrile și subunitățile auxiliare de deservire.

regiment geniu-aviație, unitate specializată în a asigura genistic dispozitive ale Statului Major al Aviației și Apărării Antiaeriene.

registru aerian, întreprindere de stat sau privată, care se ocupă cu înregistrarea, clasificarea și stabilirea normelor generale de construcție a aeronavelor, pentru a le asigura rezistența în navigația aeriană pe baza caracteristicilor stabilite prin „Convenția internațională pentru siguranța aeronavelor militare și civile".

regiune, zonă, mediu de activitate aeriană.

regiune de informație de zbor, zonă de comandă și control al zborului pentru înălțimi cuprinse între 300 și 3000 de metri.

regiune superioară de informație, zonă superioară de comandă și control al zborului, pentru înălțimi mai mari de 3000 de metri.

reglabil, sistem tehnic care se poate potrivi, aranja.

reglare, operație prin care se menține constantă, la o valoare dorită, o caracteristică de funcționare a unui sistem tehnic sau de a o face să varieze (manual ori automat).

reglare pilot-automat, operația de reglare, din trimer, a pilotului automat, după ridicarea de la sol.

Scanned with OKEN Scanner

reglarea admisiei, sistem de reglare a debitului admisiei aerului în compresorul avionului.

reglarea altimetrului, corectarea altimetrului la zero, obligatorie, înaintea fiecărui zbor.

reglarea consumului, sistem de reglare a consumului de combustibil, în instalația de combustibil a aeronavei.

reglarea debitului, corectarea carburației în raport cu înălțimea de zbor.

reglarea palei, poziționarea palei rotorului.

reglarea pas ciclic, reglare a pasului general și a pasului ciclic al elicopterului.

reglarea pasului, reglare a pasului elicei; reglare a unghiului de calaj al palelor elicei.

reglarea temperaturii, sistem de reglare a temperaturii la admisia aerului în compresorul motorului reactiv.

reglarea tensiunii, sistem de reglare a tensiunii electrice, prin acționarea regulatorului de tensiune din cutia electrică.

reglarea tracțiunii, reglare a tracțiunii prin ajutaj de reacție cu secțiune variabilă.

reglarea turației, reglarea compturului, în timpul zborului.

reglementare, stabilirea unor norme orientative de explorare tehnică sau în zbor a aeronavelor.

reglor, specialist în reglare.

regrupare, revenirea în formația inițială.

regula de aur a luptei aeriene moderne, „câștigă pilotul care ajunge primul în zona de luptă și trage primul".

regulament, totalitatea măsurilor pentru menținerea unor anumite ordine, anumite norme etc., ale unei instituții (inclusiv militare).

regulament al aerodromului, norme precise de utilizare a pistei de decolare-aterizare a unui aerodrom (aeroport).

regulament de construcție, standarde, norme privitoare la construcțiile aeronautice (avioane, planoare, elicoptere).

regulament de exploatare, totalitatea normelor de lucrări tehnice privind aeronavele (revizii, reparații curente, capitale).

regulament de zbor, totalitatea normelor de funcționare a măsurilor prescrise pentru a se obține o ordine desăvârșită în organizarea și desfășurarea activității de zbor într-o flotilă de aviație militară sau unitate de aviație civilă.

regulament de zbor acrobatic, instrucțiuni privind însușirea și executarea acrobației aeriene, concepute după catalogul aerocriptografic „Aresti" (vezi catalogul „Aresti").

regulament de zbor instrumental, reglementări pentru executarea zborului fără vizibilitate, după aparatura de bord.

Scanned with OKEN Scanner

regulamentul paraşutiştilor, norme, standarde, instrucţiuni de ordine interioară şi exploatare a regimului de salturi cu paraşuta din avion.

regulamentul tehnic, totalitatea normelor tehnice cu privire la exploatarea tehnică a materialului volant (asigurarea asistenţei tehnice, reparaţii, revizii, controale).

regularitate, stare de bună funcţionare, exactitate a aparatelor de bord.

regularitatea exploatării, ritmicitatea de exploatare tehnică a materialului volant.

regularitatea motorului, uniformitate de mers a motorului.

regulator, dispozitiv care regularizează o mişcare, o funcţie a unui sistem tehnic.

regulator ajutaj, dispozitiv de regularizarea funcţionării ajutajului avionului cu reacţie.

regulator altimetric, automat pentru determinarea cu precizie a înălţimii de zbor.

regulator altimetric de presiune, automat altimetric al presiunii combustibilului din rezervoare şi instalaţia de alimentare.

regulator barometric, dispozitiv automat pentru reglarea presiunii atmosferice.

regulator centrifugal, automat pentru reglarea turaţiei motorului.

regulator de avans, automat de avans la aprindere.

regulator de bătaie, corecţie cinematică care face ca la coborârea palei (în timpul mişcării batante) să se mărească unghiul de incidenţă, iar la ridicare, acesta să se reducă.

regulator de elice, automat al turaţiei elicei.

regulator de fază, dispozitiv cu care se reglează faza iniţială a tensiunii într-o instalaţie electrică.

regulator de inducţie, dispozitiv utilizat la reglarea tensiunii unei instalaţii electrice.

regulator de orizontabilitate, servomecanism de comandă a profundorului.

regulator de oxigen, regulator de presiune a oxigenului, în funcţie de cerere.

regulator de presiune, automat de reglementare a debitului presiunii în instalaţii.

regulator de ruliu, sistem de echilibrare laterală a unui elicopter.

regulator de tangaj, sistem de echilibrare longitudinală a unui elicopter.

regulator de tensiune, aparat cu ajutorul căruia se realizează, prin reglare, distribuirea curentului electric la bord.

regulator de turaţie, dispozitiv automat folosit pentru reglarea turaţiilor motorului.

regulator diferenţial, comandă automată diferenţiată, hidraulică sau pneumatică a frânelor.

Scanned with OKEN Scanner

Reins Aviation, societatea franceză constructoare de aeronave.

reintrare a flapsului, ridicarea flapsului, după aterizare.

reintrare a trenului, ridicarea, escamotarea trenului de aterizare.

reintrarea în formație, eșalonarea, revenirea în formația inițială.

reintrarea la tragere, situația în care un pilot aflat în zbor și căruia i-a eșuat tragerea, revine la țintă.

reintrarea pe traiect, revenirea pe traiect, după o deviere.

reîntoarcere acasă, revenire la aerodromul de bază, după executarea misiunii.

reîntoarcere ghidată, canal de retur în sufleriile aerodinamice.

reîntoarcere la locul staționării, revenire la punctul de plecare.

reîntoarcere parking, revenire la locul de parcare, de pe calea de rulaj.

releu, 1. dispozitiv sau aparat de comandă a deschiderii sau închiderii a unui circuit ori sistem tehnic, acționat de variația unor mărimi caracteristice (tensiune, temperatură etc.) ale unui alt sistem tehnic; 2. pilon cu antene.

releu aerian, aerodrom (aeroport) intermediar.

releu avertizor, releu detector de givraj.

releu conjunctor, contactor normal deschis.

releu de comandă ciclu, maneta pentru comanda laterală ciclică (la elicopter).

releu de echipamente, cutie de angrenare a echipamentelor electrice.

releu de poziție, indicator de poziție a voleților.

releu de semnalizare, releu de avertizare a erorilor de echilibrare/compensare în aer.

releu de vană, releu pentru închiderea lentă a vanei.

releu hertzien, stație de radioreleu.

releu orientar, selector pas cu pas într-un sistem de radiolocație.

relevment, unghi format de o direcție de referință cu altă direcție dată sau cu direcția aparentă a unui emițător de unde electromagnetice.

relevment adevărat (al avionului), unghiul format de direcția N (trasată pe hartă prin meridiane) și direcția dintre stație și avion; se notează cu RAA.

relevment adevărat (al punctului), unghiul rezultat între capul adevărat arătat de busolă și gismentul citit pe indicatorul radiocompasului, adică direcția de la avion la stație; se notează cu RAP.

relevment al radiofarului îndepărtat, unghiul format de direcție de zbor a aeronavei cu a undelor electromagnetice emise de emițătorul de la stația „îndepărtată".

relevment compas, unghi de drum dat de busolă.

relevment corijat, unghi de drum corect.

relevment de viraj, valoarea unghiului citit la compasul magnetic, funcție de care se execută virajul de axare, pe direcția de aterizare.

relevment îndoielnic, unghi de drum nesigur care trebuie recalculat.

relevment magnetic, unghi de drum magnetic.

Scanned with OKEN Scanner

relevment magnetic al avionului, unghiul format de direcţia nordului magnetic şi direcţia staţie-avion; se notează cu RMA.

relevment magnetic al mijlocului de radionavigaţie, unghiul format între direcţia nordului magnetic al avionului şi direcţia avion-sol VOR de sol. Se notează RMR.

relevment ortodromic, unghi de drum după ortodromă.

relevmentul „apropiatei", relevmentul radiofarului apropiat.

relevmentul „îndepărtatei", relevmentul radiofarului îndepărtat.

remorcaj de avion, evoluţia în aer a unui avion, care, printr-un cablu trage după sine un planor sau mai multe (tren de planoare).

remorcaj la automosor, formă de lansare a unui planor.

remorcaj manşă, dispozitiv-siluetă a unui avion, asupra căruia se execută trageri aeriene.

remùu de aer, zonă instabilă în care se întâlnesc curenţi de aer ascendenţi şi descendenţi.

remùu de elice, curent de aer în spatele elicei, suflul acesteia atunci când funcţionează.

remùu de siaj, dâră turbionară, vârtej în tunelul aerodinamic.

rennkabine, cupolă profilată aerodinamic.

reorientare, readucerea aeronavei pe rută, folosindu-se informaţiile transmise de la sol, de la alte avioane aflate în aer, sistemele de rezervă, eventual repere terestre.

reostat, aparat electric cu rol de a modifica intensitatea curentului într-un circuit.

reparaţie, proces de îndepărtare a defectelor provenite prin uzură, cedare de material sau accident la o aeronavă, sistem tehnic, subansamblu sau piesă disperată; repunerea în stare de funcţionare.

reparaţie capitală, reparaţie generală, totală, a unei aeronave, după un număr prestabilit de ore/funcţionare.

reparaţie curentă, reparaţie ce se execută planificat, la diferite intervale de timp.

repartizor, distribuitor de presiune de frânare pe roţi.

repartizare a combustibilului, distribuirea picăturilor de combustibil în zona de ardere.

repartizare a echivitezei, repartiţie a câmpului de echiviteze în reţeaua de palete.

repartizare a greutăţilor, distribuire a greutăţilor la încărcarea unui avion de transport.

repartizarea pe pală, repartiţie a sarcinilor aerodinamice pe pala elicopterului.

repartizarea pe suprafaţă, repartiţia sarcinilor aerodinamice pe întreaga suprafaţă a aeronavei.

Scanned with OKEN Scanner

reper, semn distinct, obiect, punct de teren, folosit pentru orientare.

reper absolut, sistem de orientare fără restricție, sistem necondiționat.

reper aeronautic, semn distinct terestru care poate fi observat din avion.

reper de altitudine, reper „prins" pe ecranul radiolocatorului, la înălțime.

reper de distanță, diviziune de distanță pe ecranul radiolocatorului.

reper fix, semn, punct nemișcat, de orientare.

reper giroscopic, compas giroscopic, girocompas.

reper luminos, baliză luminară.

reper mobil, obiect în mișcare.

reper optic, obiect vizibil cu ochiul liber.

reper radar, țintă care produce pe ecranul aparatului de radiolocație un ecou distinct, folosit pentru identificarea acesteia.

reper relativ, sistem de orientare variabil, determinat de aproximație.

reper terestru, obiect detectat pe sol.

reper unghiular, diviziune unghiulară pe ecranul radiolocatorului.

reperare, a remarca, a determina, a stabili o poziție, pe un anumit reper de orientare.

reperare a țintei, fixarea unei ținte, poziționare goniometrică.

reperare la vedere, observarea țintei cu ochiul liber.

reperare radar, stabilirea poziției unei aeronave (țintă) prin sistemele de radiolocație de la sol sau de la bordul aeronavei interceptoare.

reperare radio, radiogoniometrie, stabilirea poziției avionului prin radio.

repetitor de cap, indicator complimentar de cap.

repetitor de capacitate, indicator complimentar pentru nivelul combustibilului și lubrifiantului aeronavei.

repetitor giro, indicator complimentar al girocompasului.

repornirea motorului, reaprindere a combustibilului, soldată cu repornirea motorului în zbor (după executarea unor operații prealabile de scurtă durată).

reprezentare panoramică, indicator panoramic al câmpului vizual de cap.

repriza motorului, accelerație bruscă, pentru trecerea de la un regim de turație mică, la unul mare, realizată prin îmbogățirea amestecului aer-combustibil.

repriză, a imprima motorului o funcționare bruscă.

repriză de pilotaj, trecerea de la pilotajul automat la cel manual.

„Repules", publicație de aviație din Ungaria.

resort, arc.

resort de aer, suspensie cu aer comprimat a trenului de aterizare.

resort de armare, arc de blocare a unui sistem de închidere.

resort de flaps, resort de zăvorâre a flapsului, după comanda de scoatere.

resort de teren, resort destinat înzăvorârii trenului de aterizare, după scoatere.

restabilirea aparatului, readucerea avionului în condiții normale de zbor, după ce acesta s-a aflat într-o situație precară.

Scanned with OKEN Scanner

restabilirea itinerarului, readucerea avionului pe ruta (traseul) de zbor, deviat la un moment dat.

restabilirea organică, revenirea la stare normală a funcţiilor organice ale pilotului, după o evoluţie aeriană care l-a solicitat din acest punct de vedere.

restabilirea orientării, revenirea pe direcţie de zbor iniţial pregătită.

restabilirea sănătăţii, vindecare după o afecţiune.

restricţie, limitare impusă de fabrica de avioane constructoare, în exploatarea acestora.

restricţie de greutate, limitarea încărcării aeronavei.

restricţie de zbor, măsură de restrângere, limitare a activităţii de zbor, pe un aerodrom, din cauze obiective.

resursă, 1. orice manevră care produce schimbarea relativ bruscă a unghiului de incidenţă al aripii; 2. evoluţie de redresare a avionului după un picaj, pentru revenirea la zbor orizontal sau intrarea în altă evoluţie; 3. durata de timp, în ore de exploatare admisă pentru utilizarea normală a unui avion între două reparaţii.

resursă de funcţionare, rezervă în ore de lucru motor-avion.

resursă de zbor, durată de timp, calculată în ore de zbor, admisă pentru o utilizare normală a unui avion; după depăşirea acestei durate apar premisele de evenimente de zbor.

resursă dură, ieşire brutală dintr-un picaj.

resursă în şandelă, ieşirea din picaj prin şandelă.

resursă largă, resursă produsă cu raza curburii mare şi viteză unghiulară mică.

resursă motor, durata de timp în ore de exploatare a unui motor de aviaţie, între două repartiţii sau revizii tehnice.

resursă motor dată, resursa de exploatare în ore, indicată de fabrica constructoare de motoare de aviaţie.

resursă pozitivă, fenomen care se remarcă în zbor, atunci când se măreşte unghiul de incidenţă la o valoare pozitivă oarecare (ex. la încercarea evitării unui obstacol apărut prin surprindere, printr-o tragere bruscă de manşă).

resursă strânsă, resursă produsă de raza curburii mici şi viteză unghiulară mare.

resursă târzie, resursă efectuată cu întârziere.

resursă totală, capacitatea unei aeronave privind „durata de viaţă".

reşapare, adăugarea unui nou strat de cauciuc pe pânza unei anvelope uzate.

reticul, dispozitiv transparent, luminat, pe care sunt trasate la distanţe egale linii orizontale şi verticale, ce fiind montate pe aparatură de ochire permit vizarea precisă a obiectivului (ţinta aeriană).

reticulul colimatorului, gradaţie fină, luminoasă, cu marcaj între zece şi o sută de miimi.

retragere a trenului, escamotarea trenului de aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

retrovizor, oglindă care permite pilotului (prin modul cum este amplasată) să vadă în spatele avionului cu care zboară.

retur de aer, curent principal al returului de aer.

rețea aeriană, linii aeriene interne sau externe; companii de aviație civilă.

rețea de bord, cablajul electric al aeronavei.

rețea de integrate, circuit de integrate la pilotul automat.

rețea de itinerare, căi aeriene.

Revell, firmă constructoare de machete de avion/SUA, 1951.

revenire, semnalizare la bord, după darea comenzii de cuplare a pilotului automat.

revenire la zbor normal, pilotarea aeronavei în condiții obișnuite de zbor, după o situație anormală.

revenire la zero, readucerea la zero, la starea inițială a unui aparat; ex. altimetru.

reverend, preot militar.

reversibil, (despre reacții) jet reactiv care poate fi dirijat în două sensuri.

reversor de jet, sistem tehnic de frânare a avionului echipat cu motor cu reacție, care, acționat permite schimbarea sensului tracțiunii motorului.

reversor tracțiune, organ al motorului turboreactor care modifică direcția jetului de gaze cu peste 90 de grade, față de cea normală, în scopul frânării după aterizare.

„Revista Aeronautică", publicație lunară, editată de Subsecretariatul de Stat al Aerului (1945-46).

revitalizare, timpul de staționare al unei aeronave într-o escală, necesar reviziei tehnice de rutină, realimentării, debarcarea și îmbarcarea pasagerilor și a mărfurilor.

revizie, verificare tehnică făcută materialului volant.

revizie după zbor, verificarea la terminarea activității de zbor (se ține cont de mențiunile pilotului în carnetul tehnic al avionului).

revizie înainte de zbor, controlul executat de personalul tehnic, anterior începerii zborului (a fiecărui avion disponibil la zbor).

rezămător, susținător de picior, la scaunul de catapultare.

Rezerva Generală a Aviației, fostă unitate de reparații și revizii pentru avioane (Iași 1916-1918).

rezervă, avion pregătit pentru a înlocui un altul, care a ratat decolarea la plecarea într-o misiune.

rezervă de combustibil, totalitatea capacității în litri a rezervoarelor integrate și suplimentare exterioare.

rezervă de incidență până la angajare, definiție care stabilește valoarea maximă reală a factorului normal de sarcină, la care se poate angaja un avion, pe timpul executării unor manevre.

Scanned with OKEN Scanner

rezervă de rezistență, coeficient de siguranță.

rezervor, recipient de construcție specială montat pe o aeronavă pentru păstrarea combustibilului.

rezervor acroșat, rezervor de combustibil agățat (suspendat) sub aeronavă, care, la nevoie poate fi largat.

„rezervor aerian", tanc de combustibil montat pe un avion de alimentarea altor avioane în aer.

rezervor de aer, rezervor principal de aer comprimat al frânei.

rezervor de avarie, rezervor de folosință urgentă.

rezervor de benzină, rezervor pentru benzină, montat pe un avion clasic, cu motor cu explozie în patru timpi.

rezervor de combustibil, recipient încorporat sau atașat construcției unui avion, în care se păstrează combustibilul necesar funcționării motorului.

rezervor de compensare, rezervor de alimentare pentru zborul pe spate.

rezervor de lubrifiant, rezervor de ulei.

rezervor exterior, rezervor acroșat.

rezervor final, rezervor de combustibil amplasat la extremitățile aripilor avionului.

rezervor interior, rezervor încorporat în fuzelaj sau aripi. I se mai spune și rezervor integrat.

rezervor intermediar, rezervor existent la un tunel aerodinamic.

rezervor încorporat, rezervor principal de combustibil montat în fuzelaj sau în aripi.

rezervor largabil, rezervor de combustibil acroșat, care, după golire poate fi lansat (aruncat), în timpul zborului.

rezervor principal, rezervor de litraj mare.

rezervor secundar, rezervor de litraj mic.

rezervor structural, rezervor încorporat în aripi și fuzelajul avionului.

rezervor suplimentar, rezervor complimentar, largabil.

rezervor ventral, rezervor montat sub fuzelaj.

rezistența aerodinamică, rezistența la înaintarea asupra unui profil aerodinamic expus într-un tunel aerodinamic (suflerie) pentru experimentări, ori asupra unui avion în timpul zborului.

rezistența avionului, capacitatea structurii de rezistență a unui avion de a suporta sarcini exterioare, fără a se produce deformații sau ruperi.

rezistența materialelor, comportarea corpurilor deformabile supuse unei forțe exterioare și dimensiunea avută fără schimbarea formei.

rezistență de aer, rezistența aerului la mișcarea unui corp.

rezistență de profil, rezistența la înaintare a unui profil.

rezistență de șoc, rezistență la șoc termic.

rezistență dinamică, forța care se opune asupra unui corp în mișcare, ținând seamă de volum, masă, viteză etc.

Scanned with OKEN Scanner

rezistență hidraulică, rezistența pe care o întâmpină un fluid la curgerea printr-o conductă.

rezistență indusă, rezistența la vârtejuri.

rezistență indusă, rezistență care este produsă sau influențată de un alt proces fizic cu care evoluează concomitent (componentă orizontală a portanței).

rezistență la aer încălzit, rezistență de încălzire a aerului în sistemul de pornire al motorului cu turbină.

rezistență la curgere, rezistență la curgerea gazelor.

rezistență la fluaj, rezistență la deformări plastice.

rezistență la înaintare, forța care se opune unei alte forțe, datorită condițiilor în care se produce acțiunea acesteia din urmă.

rezistență la mers, (a avionului) rezistență la înaintare a unui avion, egală cu suma dintre rezistențele aerodinamică și indusă, ale aripilor și ampenajului, la care se adaugă rezistențele dinamice.

rezistență la oboseală, rezistență la cedarea materialului; îmbătrânirea materialului volant.

rezistență la rupere, capacitatea structurală a aeronavei de a rezista forțelor care generează cedare prin rupere.

rezistență la torsiune, rezistență structurală în fața fenomenului de răsucire.

rezistență la vaporizare, rezistență de vaporizare la sistemul de pornire a motorului cu turbină.

rezistență parazită, rezistență care se produce la bordul marginal al aripii (Vartex).

rezistență podea, structura de rezistență a podelei fuzelajului.

rezistență privind materialul, proprietatea materialului de construcție aeronautică, de a se opune la acțiuni mecanice sau de altă natură, care tind să-l rupă.

rezistență privind palele, rezistența termică a palelor turbinei unui motor turboreactor.

rezistență privind pilotul, rezistența organică (fizică) corporală a pilotului în fața solicitărilor zborului.

rezistență privind rotația, rezistență la rotații a elicei portante, de coadă sau a rotorului elicopterului.

rezistență specifică, rezistență care se referă la o componentă distructivă a unei părți dintr-o aeronavă; ex. rezistența structurii.

rezistență statică, rezistența unui material supus unei sarcini care crește foarte încet, începând cu valoarea zero.

rezistență termică, proprietatea unui corp de a se opune programării sau transmiterii căldurii.

rezistență totală, suma rezistenței de profil și a rezistenței induse.

rezonanță, fenomen oscilatoriu într-un sistem tehnic (sau fizic) generat de acțiunea oscilațiilor perturbatoare produse de un alt sistem.

Scanned with OKEN Scanner

rezonanţă la sol, fenomen care se produce asupra unui elicopter, aflat la un moment dat sub acţiunea unor sunete prelungite.

rezonanţă pe sol, fenomen care se produce în momentul punerii în regim a motorului, mai ales după aterizare şi se datoreşte cuplării necorespunzătoare între reglajul axelor verticale şi oscilaţiilor elicopterului pe amortizoarele trenului de aterizare.

rezultantă aerodinamică, forţa aerodinamică, rezultantă totală.

rezultantă de formă, forţa rezultantă a presiunii aerului.

rezultantă de sustentaţie, rezultanta verticală a forţei ascensionale.

rezultatul anchetei, detalii care duc la concluzionarea unei cercetări privind cauzele unui accident de aviaţie.

rezultatul calificării, dobândirea licenţei în zbor pentru un timp, ca urmare a susţinerii examenelor impuse în regulamentul de zbor.

rezultatul cercetării, raportarea observării aeriene.

rezultatul controlului avionului, consemnarea scrisă a verificărilor efectuate asupra avionului (elicopterului) înainte de zbor.

rezultatul controlului la „cuşcă", obţinerea calificării de zbor fără vizibilitate, după controlul cu cabina acoperită.

rezultatul controlului la simulator, consemnarea în carnetul de zbor a orelor exersate şi calificativul obţinut de un pilot la simulator.

rezultatul controlului medical, rezultatul atribuit unui pilot, după efectuarea anuală (periodică) a vizitelor medicale impuse.

rezultatul examenului de brevetare, rezultatul scris, certificarea calităţii de pilot, după susţinerea „brevetării" de către elevul pilot.

rezultatul examinării la sală, rezultatul obţinut de un pilot sau tehnic, în urma verificărilor cunoştinţelor teoretice de către eşalonul superior.

RFA, prescurtare pentru radiofar apropiat.

RFI, prescurtare pentru radiofar îndepărtat.

RGA, siglă pentru Rezerva Generală a Aviaţiei, care a fost în fapt baza tehnico-materială şi industrială a aeronauticii militare române.

Rheinmettal, tip de tun şi mitralieră de bord, care a echipat materialul volant german, în al Doilea Război Mondial.

ridicare spre azur, decolarea avionului spre zările albastre, nemărginite.

ridicarea temperaturii, creşterea temperaturii motorului.

ridicarea trenului, escamotarea trenului de aterizare.

rigiditate, 1. proprietatea unui corp de a nu se deforma sub acţiunea forţelor care acţionează asupra lui; 2. lipsă de flexibilitate a unei conducte de cauciuc, material plastic.

rigiditate a butucului, neflexibilitatea, nedeformarea (sub acţiunea forţelor exterioare) a butucului elicei portante a elicopterului.

rigiditatea în plan, rigiditatea palei în lungul corzii.

Scanned with OKEN Scanner

rigidizor, element de întărire, care împiedică deformarea.

riglă de calcul, instrument pentru calcule, linie de calcul.

riglă de navigație, instrument de calcul, în general circulară, folosită la rezolvarea în navigația aeriană a problemelor puse de relațiile timp, viteză, distanța parcursă etc.

ringot, montant, suport anterior al trenului de aterizare.

risc, expunere la un pericol posibil (a încerca ceva la noroc).

Riteș, Ionuț-Irinel (1975, Timișoara, județul Timiș): Este profesor de educație fizică și sport, antrenor și instructor parașutist, absolvind cursurile Universității de Vest din Timișoara (1998), ale Școlii Naționale de Antrenori (2000) și ale Centrului pentru Instruirea Personalului Aeronavigant (2002), ambele din București. Deține titlul de maestru al sportului în ramura aeronautică – parașutist (2005). A fost antrenor secund al lotului național de parașutism (1999-2000) și component al lotului național de parașutism juniori (1992-1993) și seniori (1994-2001). A deținut o parașută aripă, având și propriul paramotor. A publicat articole și a susținut interviuri pentru promovarea sporturilor aviatice. Organizator de competiții sportive: paramotor: Campionatul Național (2009 – Ghimbav, Brașov), Cupa „Aurel Vlaicu" (2010-2011 – Deva), Cupa „Adina Enculescu" (2011 – Timișoara), Paramotor Open 2012 – Search & Rescue (2012 – Timișoara; paraschi: Cupa Vasile Sebe (2010 – Ghimbav, Brașov). Performanțe: parașutism: 1992 – locul al II-lea precizia aterizării echipe, locul al II-lea acrobație echipe și locul al II-lea clasament general echipe, la Cupa „Banatul"; 1993 – locul al III-lea precizia aterizării echipe, locul al II-lea acrobație echipe și locul al II-lea clasament general echipe la Cupa României; 1995 – locul al II-lea clasament general și locul al III-lea precizia aterizării și acrobație echipe la Campionatul Internațional (Efes – Turcia), locul al III-lea precizia aterizării grup, locul al II-lea acrobație grup și locul al II-lea clasament general grup la Campionatul Balcanic (Efes – Turcia); 1996 – locul al VII-lea acrobație individual juniori, locul al VIII-lea precizia aterizării individual juniori și locul al VIII-lea clasament general juniori la Campionatul Mondial (Békéscsaba – Ungaria), locul al II-lea precizia aterizării individual juniori, locul I acrobație individual juniori, locul I clasament general juniori și locul al III-lea precizia aterizării individual seniori la Campionatul Național; 1997 – locul al V-lea acrobație individual juniori, locul al VI-lea clasament general individual juniori și locul al XI-lea individual juniori precizia aterizării individual la Jocurile Mondiale Aeronautice (Efes – Turcia), locul I precizia aterizării individual juniori, locul I acrobație individual juniori și locul I clasament general juniori la Campionatul Național; 1998 – locul I precizia aterizării individual juniori, locul I acrobație individual juniori, locul I clasament general juniori și locul al III-lea acrobație individual seniori la Campionatul Național; 1999 – locul I clasament general individual la Campionatul Național; 2001 – locul al II-lea precizia aterizării grup și locul al II-lea clasament general echipe la Cupa României; 2003 – locul I clasament

Scanned with OKEN Scanner

general echipe la Cupa României; 2005 – locul al II-lea clasament general și locul I acrobație individual la Campionatul Național, locul al II-lea clasament general echipe la Cupa României; 2007 – locul al III-lea clasament general echipe la Cupa României; paramotorism: 2010 – locul al II-lea clasament general individual la Campionatul Național; 2011 – locul al II-lea clasament general individual la Campionatul Național; 2012 – locul I clasament general individual la Paramotor Open 2012 – Search & Rescue, locul al II-lea clasament general individual la Campionatul Național. Recorduri: parașutism: 1999 – Record mondial – Cei mai mulți parașutiști care au sărit pe timpul unei eclipse totale de soare, realizat în 11 august 1999, la Ploiești, omologat de World Records Academy; 2000-2001 – Record mondial – Lansare din mileniul al II-lea în mileniul al III-lea – cel mai lung salt executat de un grup de parașutiști, realizat între 31 decembrie 2000 – 01.01.2001, la București, omologat de World Records Academy; paramotor: Record mondial – Cel mai de adâncime zbor, realizat în 19 august 2009 (140m sub nivelul solului, în spațiu închis), la Slănic-Prahova, Sala Mihai, omologat de World Records Academy. Record mondial – Cel mai de adâncime zbor, realizat în 22 martie 2016 (208m sub nivelul solului, în spațiu închis), la Slănic-Prahova, Sala Unirea, omologat de Unique World Records.

Riteș, Mihnea-Ionuț (2002, Timișoara): pasionat de parașutism. A participat la mai multe activități, devenind cea mai tânără persoană de sex masculin din România care a efectuat o lansare în tandem (2012).

ritm, mișcare regulată, cadență.

ritmicitate, desfășurarea fără întrerupere a unei activități.

ritmicitatea zborului, desfășurarea activității de zbor fără întrerupere, conform unei stricte planificări.

RMA, siglă pentru relevmentul magnetic al avionului.

RMI, siglă pentru indicator magnetic radio.

RMR, siglă pentru relevmentul magnetic al mijlocului de radionavigație.

Ro AF, prescurtare pentru Forțele Aeriene Române (variantă NATO).

roată, componentă a trenului de aterizare.

roată aerodinamică, roată carenată la trenul de aterizare.

roată axială, roată/disc de lucru al compresorului axial.

roată cu pneuri, roată cu pneuri cu joasă presiune la trenul de aterizare.

roată de admisie, parte directoare a palelor discului rotor al pompei hidraulice.

roată de bechie, roată de coadă.

roată de bot, roata trenului anterior; roată de față.

roată de coadă, roată de bechie.

roată de tren, roată a trenului de aterizare.

roată de turbină, disc de turbină a motorului cu reacție.

roată descoperită, roată cu palete descoperite la ventilatoare.

roată elastică, roată cu amortizor incorporat, la trenul de aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

roată orientabilă, roată de bot pivotantă.

roată pivotantă, roată de bot orientabilă ± 80 la decolare/aterizare și ±310 în rulaj.

robinet, dispozitiv care deschide sau închide circulația unui fluid printr-o conductă; verin.

robinet de admisie, verin de deschidere a intrării combustibilului în instalația de carburație.

robinet de benzină, dispozitiv aflat în carlingă, cu care se deschide sau închide circulația benzinei din rezervor spre carburator.

robinet de comandă, verin principal al instalației hidraulice de la bord.

robinet de combustibil, dispozitiv cu rol de a deschide sau închide (întrerupe).

circulația combustibilului în conducta de alimentare.

robinet de cuplare, robinet de îmbinare la instalația hidraulică.

robinet de kerosen, verin pentru combustibil de joasă presiune.

robinet de oprire, verin de închidere a fluidului în instalația de carburație.

robinet de preaplin, robinet de oprire a supraalimentării rezervorului cu combustibil.

robinet de purjare, robinet de curățire a instalației hidraulice, de impuritățile adunate de fluxul care a circulat prin ea.

robinet de reglare, supapă-ventil pentru reglarea injecției.

robinet de ulei, dispozitiv care permite deschiderea și închiderea circulației uleiului din rezervor spre motor.

robinet hidraulic, dispozitiv care deschide sau închide circuitul hidraulic dintr-o conductă hidraulică.

robinet principal, verin de bază.

robinet progresiv, robinet cu acțiune de creștere (descreștere) treptată.

robinet secundar, robinet de rezervă.

„Robinson", cârlig automat folosit pentru ancorarea avioanelor (elicopterelor) pe un portavion.

ROIAS-2001, manifestarea aviatică de proporții de pe aeroportul M. Kogălniceanu (25-26 august 2001) cu participare internațională.

Royal Air Canadian Force, Forțele Aeriene Militare Canadiene.

Royal Air Force, Forțele Aeriene Militare Engleze.

Royal Air Maroc, Forțele Aeriene Militare din Maroc.

Royal Netherlandes Aircraft Factory Fokker, companie olandeză de construcții aeronautice, fondată în 1919.

Royal Saudi Air Force, Forțele Regale Aeriene Saudite.

rol strategic, sarcină utilă și distanță de zbor mare.

Rolls-Royce, firmă britanică constructoare de motoare de aviație.

Scanned with OKEN Scanner

ROGVAIV, culorile curcubeului: roşu, oranje, galben, verde, albastru, indigo, violet.

„ROMAERO", Întreprinderea de Avioane Bucureşti.

„Romanien Wings", revistă de aviaţie publicată de „Publi-Tarom".

„ROMAVIA", companie aeriană română.

„România", numele primului balon sferic din zestrea aerostaţiei militare (1918).

„Ronald Reagan", portavion american, lansat la apă la data de 01.02.2001.

rondelă, garnitură inelară din metal, cauciuc, plastic.

Rosvertol, firmă rusă constructoare de avioane.

rotametru, debitmetru cu plutitor, indicator de consum de combustibil.

rotativ, motor policilindric de aviaţie, la care arborele cotit e imobil, iar cilindrii şi carterul efectuează o mişcare de rotaţie în jurul axei de simetrie a arborelui.

rotaţie, mişcarea unui corp în jurul axei sau a unui punct fix.

rotaţie a elicei, mişcarea elicei în stare de funcţionare într-un singur sens.

rotaţie de aer, rotaţie a aerului în canalele motorului.

rotaţie de jet, torsiunea jetului.

rotaţie de spin, coborâre necontrolată a unui balon.

rotaţie fără turbioane, mişcare de răsucire fără vârtejuri.

rotire a busolei, schimbarea indicaţiilor acului busolei de bord.

rotire a jambei, schimbarea sensului direcţiei jambei de bot.

rotire a vântului, schimbare a direcţiei predominante a vântului.

rotoare angrenate, rotoare în tandem cu elice, care se angrenează la elicopterul cu două motoare.

rotor, parte a motorului (clasic sau reactiv) care se roteşte în jurul axei arborelui pe care este montată şi foloseşte la reluarea şi transmiterea cuplului motor.

rotor anticuplu, rotor anticuplu de coadă.

rotor articulat, pala prinsă de butuc prin articulaţie orizontală, verticală şi longitudinală.

rotor axial, rotor de compresare axial.

rotor balansier, rotor bipal, cu articulaţie rigidă montată deasupra butucului.

rotor biflex, rotor la care baleiajul şi bătaia sunt asigurate de elemente cu flexibilitate controlată a capului rotor.

rotor coaxial, rotor care are aceeaşi axă cu un alt corp.

rotor complet, rotor în întregime articulat.

rotor cu pale trunchiate, rotor de elicopter cu pale retezate.

rotor cu şarnieră, rotor cu pale radiale.

rotor de coadă, anticuplu (rotor care acţionează elicea anticuplu a unui elicopter).

rotor escamotabil, rotor cu pale pliabile.

rotor fals articulat, rotor cu articulaţie elastică.

rotor fără articulaţie, rotor nearticulat cu pale clasice.

Scanned with OKEN Scanner

rotor fără carenă, rotor de elicopter necarenat deschis neîntubat.

rotor fără șarnieră, rotor rigid cu pale narticulate.

rotor flotant, articulație eliminată prin fixarea butucului pe arborele rotor.

rotor girostabil, rotor rigid cu stabilizare giroscopică.

rotor lateral, rotor întubat lateral (de coadă).

rotor monoflex, rotor semirigid cu articulație flexibilă, cu brațul de prindere al palei pe butuc.

rotor nearticulat, cu rol de îmbunătățire a stabilității, manevrabilității și maniabilității elicopterului.

rotor portant, elice portantă la elicopter.

rotor principal, ansamblu butuc rotor și palele principale (elicopter).

rotor radiar, elice portantă.

rotor reactiv, rotor cu reacție la un elicopter cu motor reactiv.

rotor rigid, cu baleiajul și bătaia prin flexibilitate la încovoiere a palei.

rotor suflat, rotor cu voleți cu jet.

rotorul elicopterului, elice portante acționate prin axe, mai mult sau mai puțin verticale, portanța (calitatea de a se menține în aer) elicopterului fiind realizată prin mișcarea de rotație a rotorului.

rotulă de manșă, rotulă de fricțiune a manșei.

roți duble, grup de două roți la trenul de aterizare.

Rovaniemi, bază aeriană finlandeză.

roza vânturilor, desen în formă de cerc reprezentând direcțiile principale ale punctelor cardinale și gradațiile intermediare.

rozetă de blocaj, element de fixare, care strânge maneta de gaze, ca un guler marginal.

rulaj, deplasarea unei aeronave pe pistă.

rulaj cu desprinderea jambei din față, încercarea pe pistă a unui avion prototip, prin ridicarea roții de bot, test obligatoriu într-o fabrică de avioane.

rulaj dur, deplasarea avionului pe pistă, cu frânare bruscă.

rulaj frânat, rulaj cu paraşuta de frânare.

rulaj în zigzag, deplasarea unui avion pe teren, în linie frântă, pentru a observa eventualele obstacole ivite în cale.

rulaj la aterizare, deplasarea aeronavei pe sol, după contactul cu pista spre locul de parcare.

rulaj la decolare, rulajul aeronavei pe sol, în configurația decolare.

rulaj semidur, deplasarea avionului pe pistă cu jumătate de frânare dură.

ruliu, mișcare alternativă de aplecare la stânga și la dreapta a unei aeronave.

ruliu olandez, mișcare necontrolată, complexă, de oscilație ciclică, de pe o parte pe alta a traiectoriei de zbor, însoțită de înclinări și rotiri succesive (a elicopterului).

rulment, piesă compusă din două inele concentrice separate prin bile sau role, cu aceleași dimensiuni, care transformă mișcarea de alunecare în mișcare de rostogolire.

Scanned with OKEN Scanner

rulment conic, rulment cu axe conice.

rulment orientabil, rulment cu autocentrare.

rupere, proces termodinamic, ireversibil, datorat imperfecţiunii în compoziţia structurii a unui material folosit în construcţiile aeronautice; distrugere.

rupere de nori, ploaie torenţială care reduce plafonul la zero şi anulează orice vizibilitate.

rupere în zbor, pierdere de motoare, ampenaje, elemente de hipersustentaţie ale aripii (flaps, voleţi) şi alte subansamble importante ale aeronavei; cedare de material volant.

ruperea formaţiei, destrămarea formaţiei de zbor.

ruptor, întrerupător electric comandat la distanţă cu poziţia de repaus corespunzătoare închiderii circuitului.

ruptură, rupere, deteriorare, stricare etc. în timpul zborului sau pe teren.

ruptură a echilibrului, perturbare a echilibrului.

rută, itinerar, drum aerian, traseu.

rută de avion, cap al avionului (cap compas).

rută hertziană, drum după radiofaruri.

rută loxodromică, cap compas după loxodromă.

rută magnetică, cap compas magnetic.

rută ortodromică, cap compas după ortodromă.

rută-palier, zbor orizontal de scurtă durată la decolare, pentru intrare în viteză.

rutină de zbor, deprindere de a zbura în acelaşi fel, mecanic.

Rutland, bază aeriană engleză.

RWR, receptor avertizare radar de bord, cu rol de a sesiza iradierea inamică pe 360 grade.

Scanned with OKEN Scanner

„S", manevră de pilotaj folosită pentru a pierde din înălțime, la o aterizare lungă; temă de zbor pentru aclimatizarea cu schimbare de direcție.

SAAB, societate suedeză de construcții aeronautice și transporturi aeriene, înființată la 02.04.1937.

SABENA, companie aeriană belgiană.

sabord, fereastră la bordul unei aeronave.

sabordare, scufundare intenționată a unui portavion.

sabot, piesă din metal, componentă a sistemului de frânare.

sac de parașută, protecție (husă) impermeabilă în care se păstrează parașuta sau folosește la transportul ei pe sol.

Sacta, companie aeriană ecuadoriană.

SAIMS, sistem automat de înregistrare și achiziție a datelor, utilizat pe aeronavele românești (inclusiv „Lancer").

Saint Louis, portavion american, lansat la apă la 23.10.1943, scufundat printr-un atac kamikaze la 25.10.1944.

sala simulatorului, încăpere special amenajată în care se află simulatorul, la care exersează piloții.

sală barometrică, încăpere specială în care se testează comportamentul unui prototip, la temperaturi înalte sau simulare de ploaie torențială.

sală de control, cameră a dispeceratului de unde se controlează zborul aeronavelor din zona aeroportului.

sală de echipare, încăpere în care se păstrează costumele de zbor și unde se echipează piloții pentru activitatea de zbor.

sală de pregătire, clasă, încăpere destinată procesului de învățământ al personalului navigant. I se mai spune și sală de navigație.

salon aeronautic, expoziție națională sau internațională, de regulă anuală, unde sunt prezentate noutățile în domeniul aeronauticii (tipuri de aeronave, echipamente etc.).

Salonul Aeronautic Paris, unde în decembrie 1910, Henri Coandă a expus primul avion din lume prevăzut cu motor reactiv.

salopetă, costum de zbor confecționat din pânză.

salt, părăsirea avionului în cădere liberă, de către un parașutist.

salt comandat, săritură din avion, cu declanșarea comandată de parașutist, de deschidere a parașutei.

salt cu deschidere automată, săritură din avion care acționează un sistem automat de deschidere a parașutei, cu timp programat.

Scanned with OKEN Scanner

salt de precizie, salt comandat, cu aterizare la punct fix, practicat la concursuri de paraşutism.

salt diurn, săritură în timpul zilei.

salt în „X", cădere a paraşutismului, în poziție culcată, cu mâinile și picioarele desfăcute.

salt în „Y", cădere a paraşutistului, cu mâinile desfăcute și picioarele apropiate.

salt nocturn, săritură după lăsarea întunericului.

salt la punct fix, săritură de performanță, cu aterizare într-un cerc marcat pe sol.

salt la turn, lansare de antrenament din turnul special destinat acestei activități (80 m).

salt peste bord, părăsirea unui avion clasic, cu aruncare peste marginea carlingii sau ieșire pe aripă.

saltul dintre milenii, record mondial care nu poate fi depășit decât peste 1000 de ani, executat la 31.12.2000-01.01.2001, la București, de către paraşutiștii Valerica Popescu, Ionuț Irinel Riteș, Cristian Dan Grigore și Gabriel Andrei (salt nocturn în noaptea de Revelion).

saltul pe eclipsă, record mondial executat la 11.08.1999, de către paraşutiștii Ionuț Irinel Riteș, Popescu Cristinel, Valerica Popescu, Tudorica Aurelia, Ciobanu Cristina, Mănescu Mihai, Balascau Cătălin, Buzan Adrian, Uatu Cristian – din partea Aeroclubului României și Cojocaru Constantin, Sîrbu Janot, Toma Florian, Glăvan Daniel, Pena Virgil, Pena Marian, Constantin Adrian, Gurbedean Dan Florian, Roman George – din partea Serviciului Român de Informații, Brigada Antiteroristă (salt nocturn în timpul zilei, pe timpul eclipsei totale de soare).

salturi multiple, sărituri în grup a mai multor paraşutiști, cu deschidere automată sau comandată.

salutul din aer, înclinarea din eleroane, în semn de salut.

salvare, operațiune de părăsire a aeronavei prin salt cu paraşuta sau catapultare.

sancțiune la zbor, pedeapsă prin oprirea temporară de la zbor, în cazul comiterii unui act de indisciplină privind această activitate.

San Diego, bază aeriană din California SUA.

sandow, cablu elastic format dintr-un mănunchi de fire de cauciuc îmbrăcate într-o țesătură de in sau bumbac, folosit la lansarea planorului de pe un plan înclinat sau un deal.

sanie, tren de aterizare fix sau escamotabil, tip patină, la un elicopter.

Santos-Dumont (1873-1932), pionier al aviației (brazilian) colaborator al lui Vuia, la Paris.

„SAPFIR", radiolocator de bord, la care este adaptată racheta K-5 (RS-2 US) dirijată pe fasciculul radiolocatorului.

SAR, prescurtare pentru misiune de căutare și salvare.

Scanned with OKEN Scanner

sarcină aerodinamică, încărcătură specifică pe suprafaţa portantă, pe metru pătrat al aripii.

sarcină alară, raportul dintre greutatea totală a avionului şi aria suprafeţei portante a aripii. Mărimea acestei sarcini se poate realiza prin mărirea portanţei avionului, ceea ce se obţine prin creşterea vitezei de zbor (de menţionat că inconvenientele unei viteze mari la decolare şi aterizare sunt îndreptate prin utilizarea dispozitivelor de hipersustentaţie). Se notează Kg./m².

sarcină acroşată, greutate agăţată/atârnată de avion sau elicopter.

sarcină comercială, încărcătură de transportat.

sarcină critică, sarcină minimă pentru care un element constructiv din structura unui avion, trece din starea de echilibru stabil într-o stare de echilibru labil.

sarcină de încercare, rezistenţa de rupere la încercare în zbor, a unui prototip.

sarcină electrică, putere activă luată sau dată de un generator transmiţător ori transformator de energie.

sarcină largată, greutatea elementelor acroşate, ce pot fi largate.

sarcină pe anvergură, sarcină distribuită pe lungimea aripii.

sarcină utilă, greutate utilă.

SAS, companie aeriană din Scandinavia.

„SATCOM", sistem de comunicare prin satelit.

satisfacţie a zborului, sentiment de plăcere pe timpul zborului, cât şi de mulţumire după aterizare.

saturaţie atmosferică, stare a atmosferei, pentru care anumite mărimi au atins valoarea maximă.

SAUDIT AIR, companie din Arabia Saudită.

savarină, prăjitură făcută din ouă, zahăr şi pesmet, bine însiropată, asezonată cu rom şi garnisită cu frişcă, oferită ca desert la masa de prânz a piloţilor (uneori).

Sânpetru, leagănul planorismului românesc (14.08.1932), localitate la 6 km. distanţă de Braşov.

săgeată (aripă în săgeată), aripa unui avion constituită din două semiaripi care nu sunt aliniate în prelungirea unghiului dintre axele celor două semiaripi, fiind mai mic decât 180 de grade. (1)

săgeată de aripă, (2) concavitate a profilului.

săgeată de atac, săgeată a bordului de atac al aripii.

săgeată de fugă, săgeată a bordului de scurgere (de fugă) al aripii.

săgeată de lonjeron, săgeată pentru axa lonjeronului principal.

săgeată de profil, concavitate a scheletului constructiv al aeronavei.

săgeată de resort, săgeată de compresie a unui arc.

săgeată de traiectorie, înălţime a traiectoriei.

săgeată de vânt, indicator al direcţiei dominante a vântului pe aerodrom.

săgeată înspre faţă, configuraţia constructivă a aripii este „săgeată spre în faţă", menită să se încerce noi soluţii tehnologice aplicate în aerodinamică, mecanica zborului şi sistemul de control al acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

săgeată maximă, săgeată maximă la încovoiere; concavitate maximă a profilului.

săgeată mediană, săgeată a liniei mediane a profilului.

săgeată meteorologică, indicator cu ampenaj a direcției vântului.

săgeată negativă, unghiul de săgeată al aripii este în configurație negativă.

săgeată orizontală, termen pentru mărirea vitezei de zbor, prin acționarea manșei spre înainte, față de poziția neutră.

săgeată pozitivă, aripă cu autostabilitate pe direcție.

săgeată relativă, săgeată relativă la încovoiere; concavitate relativă a profilului.

săgeată structurală, deformație la încovoierea unei grinzi.

săgeată telescopică, picior telescopic al trenului de aterizare.

săgeată transversală, săgeată ce întretaie transversal grinda cozii avionului.

săgeată variabilă, săgeată care își schimbă sensul.

săgeată verticală, termen pentru micșorarea suprasarcinei de zbor, prin aducerea la neutru a comenzilor.

„să nu vezi roșu în cabină", expresie clasică a piloților, care explică că semnalul roșu luminos înseamnă defecțiune la bord. Semnal de alarmă!

S.C., prescurtare pentru simplă-comandă.

scafandru, costum compensator de altitudine, pentru protecția împotriva factorilor organici negativi, ce pot apărea la mare înălțime.

scală, placă gradată pe care se pot urmări lungimile de undă și posturile unui aparat de radio.

scală a aparatului de ochire, indicator gradat, component al aparatului de ochire, care marchează distanța până la țintă.

SCANAIR, companie aeriană din Scandinavia.

scanare electrică, explorare, investigare electrică prin intermediul unui scaner.

scaner, aparat utilizat în diferite sisteme de investigare „punct cu punct".

scara hărții, raport constant între dimensiunile reproduse pe hartă și cele reale, care servește la măsurarea distanțelor, recunoașterea reliefului etc. Indică gradul de micșorare a detaliilor din natură, reprezentate pe hartă și se exprimă printr-o fracție. Ex. scară 1/500000 folosită în aviație.

scara înălțimilor, înălțime razantă = până la 50 m; înălțime f. mică = zbor între 50-200 m; înălțime mică = zbor între 200-1000 m; înălțime medie = zbor între 1000-7000 m; înălțime mare = zbor între 7000-12000 m; înălțime stratosferică = zbor între 12000-35000 m; înălțime cosmică = peste 35000 m.

scară anemometrică, scară a vitezei vânturilor.

scară Beaufort, scară pentru măsurarea tăriei vânturilor, împărțită în 12 grade, de la calm perfect până la uragan.

scară Celsius, scară de temperatură, împărțită în grade după sistemul Celsius.

Scanned with OKEN Scanner

scară de corecție, scară a corecțiilor datorate vântului.

scară gradată, porțiunea gradată a unui instrument de măsură, în fața căreia se mișcă un ac indicator pentru citirea valorii diferitelor mărimi.

scară integrată, sistem de scară încorporată în fuzelajul anterior, pentru urcarea pilotului în avion, în cazul operării fără echipă de deservire.

scară la avion, 1. scară din metal, cu câteva trepte, izolată în partea de sus, folosită la urcarea în avion; 2. Scară de bord, utilizată de pasageri la ambarcarea sau debarcarea dintr-o aeronavă de transport.

scară retractabilă, scară care se poate strânge (intra) în structura aeronavei.

scaun blindat, cuirasă de oțel montată la scaunul pilotului pentru a-l proteja împotriva proiectilelor.

scaun cot-à-cot, două scaune așezate unul lângă celălalt, într-un avion de dublă comandă.

scaun cu caracteristica 0/0, scaun de catapultare, în care aceasta se execută în condiții de siguranță de 0m și viteza de 0 km/oră (avionul pe sol).

scaun de catapultare, instalație de construcție specială, care, pe baza exploziei unui cartuș, proiectează scaunul pilotului în afara cabinei de pilotaj, după aruncarea cupolei, în fracțiuni de secundă.

scaun ejectabil, scaun catapultabil.

scaun rabatabil, scaun care se poate roti în jurul unei axe.

scaun tandem, poziționarea a două scaune, unul în fața celuilalt, la un avion de dublă-comandă.

scaunul pilotului, scaun pe care stă pilotul în cabina unui avion modern sau carlinga unui avion clasic.

scădere a presiunii, micșorarea presiunii hidraulice din instalația cu același nume.

scădere a temperaturii, micșorarea temperaturii motorului, ca urmare a unei ungeri perfecte.

scădere a turației, descreșterea numărului de învârtituri a lucrului motorului, datorată cauzelor tehnice de funcționare.

scădere a vitezei, reducerea vitezei aeronavei, prin micșorarea turației motorului (a forței de tracțiune).

scădere a vizibilității, diminuarea câmpului de observare, datorită apariției fenomenelor meteorologice (ceață, nori, intemperii).

„scăpare de bot", expresie tipică, care înseamnă că avionul zboară sub linia orizontului, mult sub normal.

scântilot, spot verzui pe ecranul locatorului de bord.

schemă, schiță, crochiu, desen, explicații complimentare privind tema unui zbor, care se realizează la pregătirea anterioară.

schemă de aterizare, configurația în care zboară o aeronavă, după trecerea la verticala radiofarului, iar distanța față de PDA se primește în continuare de la stațiile terestre, renunțându-se la folosirea contorului de distanță.

Scanned with OKEN Scanner

schemă de decolare, crochiu întocmit de pilot la pregătirea anterioară a zborului, care privește evoluția configurației de decolare, până la axarea pe traiect.

schemă de zbor, crochiu care cuprinde detalii de navigație, orientare pe itinerar, stațiile de radiolocație folosite, aerodrom de rezervă, precum și alte amănunte care pot concura la buna desfășurare a misiunii; schema trebuie aprobată de eșalonul superior pilotului.

schimbare a capului, corectarea busolei cu un alt cap compas dinainte calculat, atunci când se ajunge deasupra unui reper întâlnit pe itinerar.

schimbare a itinerarului, folosirea altei rute de zbor.

schimbare a vremii, apariția unui front de furtună sau alt fenomen meteorologic, care perturbă timpul frumos.

schimbare tehnică, înlocuirea unui agregat, dispozitiv sau piesă la motor.

schimbător de căldură, treaptă a turbinei care folosește aerul din prizele de admisie pentru răcirea aerului preluat de la turbină.

Schonefeld, bază aeriană din Germania, lângă Berlin.

Schweizer Aircraft, firmă constructoare de elicei de avion.

scoatere din evoluție, ieșirea avionului din evoluție.

scoatere din glisadă, comanda instructorului de zbor care cere elevului-pilot să revină cu comenzile pentru executarea unui zbor normal în panta de coborâre și axare pe PDA.

scoatere din înclinare, revenirea la zbor neînclinat.

scoatere din limită, ieșirea avionului din limita de viteză.

scoatere din picaj, comandă de redresare a avionului, din picaj în zbor orizontal.

scoatere din picior, revenirea palonierului la mijloc.

scoatere din tonou, oprirea evoluției.

scoatere din viraj, oprirea evoluției.

scoatere din vrie, revenirea cu comenzile la mijloc.

scoaterea din angajare, comenzi date de pilot pentru ieșirea din angajare, ce constau din micșorarea suprasarcinii de zbor (aducerea comenzilor la neutru) și mărirea vitezei de zbor (prin acționarea manșei spre înainte).

scoaterea pe avarii, comandă de ieșire a trenului de aterizare, atunci când comanda principală nu are efect (cu funcționare pneumatică).

scoaterea unghiului de contraderivă, comandă dată de pilot (cu manșa și palonierul) în premomentul contactului cu solul, la sfârșitul redresării, pentru ca contactul să se facă pe axa pistei și cu aripile orizontale.

SCOS COMPLET, poziție a trenului; flaps poziționat pe scos.

scripete, mecanism utilizat la dispunerea comenzilor.

scrutător, atent, cu priviri pătrunzătoare, cercetătoare.

scurgere laminară, scurgere paralelă a fileurilor de aer.

scurgere turbulentă, scurgere în vârtejuri.

Scanned with OKEN Scanner

scurtcircuit, legătură electrică cu rezistenţă electrică foarte mică, între două puncte ale unui circuit electric.

scurt curier, avion de transport pasageri şi mărfuri pe un itinerar scurt.

scut termic, protecţie antitermică specială, strat de argint cu o grosime de minim 30 microni, cu rol de suprafaţă reflectorizantă.

scuturătură, curent vertical (ascendent şi descendent) intens şi de o succesiune neregulată, suportat de aeronavă.

Sea Hornet, tip de cârlig de apuntare, englezesc.

sector, 1. porţiune limitată dintr-o suprafaţă; domeniu de activitate. 2. zonă de acţiune a unei flotile de aviaţie.

sector de apropiere, zonă de apropiere.

sector de direcţie ILS, sectorul aliniamentului pistei în plan orizontal delimitat de punctele în care diferenţa de modulaţie este de 0,155.

sector de pantă ILS, sectorul în plan vertical al instalaţiei ILS, determinat de punctele în care diferenţa de modulaţie este egală cu 0,175.

sector de zbor, zonă de acces pentru zbor.

sector din spate al aliniamentului pistei, sectorul radiofarului de direcţie ILS, situat în prelungirea axului pistei şi direcţional opus pistei de aterizare.

sector dinţat de pale, zonă dinţată piciorului palei de elice.

secţiune a ajutajului, parte principală, de bază a ajutajului unui avion reactor.

secţiune a elicei, parte de bază, caracteristică a palei elicei.

secţiune a motorului, parte principală, componentă vitală a unui motor.

secţiune anterioară, cadru constructiv al părţii din faţă a unui avion, începând cu secţiunea Tub Pitot.

secţiune de ardere, parte plană, maximă a camerei de ardere.

secţiune de aripă, profil de aripă.

secţiune de referinţă, profil central al aripii.

secţiune de separare, plan de despărţire a scurgerii.

secţiune închisă, profil închis cu pereţi subţiri.

secţiune în formă de ou, secţiune ovoidală a fuzelajului.

secţiune longitudinală, axa longitudinală imaginară care trece prin fuzelajul aeronavei.

secţiune sonică, porţiune critică a ajutajului.

secţiune transversală, axa transversală care trece prin aripile aeronavei (axa imaginară).

secţiune variabilă, plan de reglare a unei secţiuni.

secţiune verticală, axa imaginară, care trece prin centrul de greutate al aeronavei în plan vertical.

secţiunea aripii, plan de îmbinare a aripii.

secţiunea palei, profilul palei elicei.

secţiunea paletei, profilul de paletă al turbinei.

Scanned with OKEN Scanner

secund, copilot pe un avion de pasageri (transport).

secundă, unitate de timp egală cu a 60-a parte dintr-un minut.

securit, sticlă de rezistenţă (siguranţă), care la lovire se crapă, dar nu se sparge în cioburi.

securitatea zborului, stare de siguranţă, de lipsă de primejdie în timpul zborului aeronavei. Prin măsurile ce se iau sunt evitate situaţiile precare ce pot genera pierderi de vieţi omeneşti şi producerea de pagube materiale.

secvenţă, serie de fapte, şir de imagini.

secvenţă la lansare, figură de salt cu paraşuta (denumire).

segment de compresie, segment de piston.

segment de contact, zonă de contact a controlorului (conducătorului) de zbor.

segment de piston, garnitură metalică a unui piston, de formă inelară, servind la etanşarea spaţiului liber dinspre piston şi cilindru în interiorul căruia se deplasează pistonul.

selcal, sistem selectiv şi automat de chemare a aeronavei de către staţiile terestre de radiorecepţie care le face selective.

selector, dispozitiv al aparatului de radiorecepţie care îl face selectiv.

selector de demaraj, selector de pornire.

segment de pas, mecanism de comandă a pasului elicei.

selector de rezervă, robinet întrerupător, distribuitor al combustibilului.

selector de ţinte, dispozitiv montat pe cască, cu rol de alegere, selecţie a ţintelor aeriene.

selector de zbor, comutator, selector de mod de funcţionare a pilotului automat.

selector electric, dispozitiv cu rol de distribuţie a curentului electric la bord.

selector hidraulic, robinet distribuitor în sistemul hidraulic al aeronavei.

seletă, „scaunul" parapantei.

selfmetru, instrument de măsurare a inductivităţii.

selsin, maşină electrică mică folosită ca traductor la distanţă a deplasărilor unghiulare ale unor organe de maşină.

semi, element de compunere având semnificaţia de „jumătate".

semiaripă, aripă de dimensiune redusă, parte componentă a unui elicopter, pe care sunt acroşate rachete de diferite tipuri.

semiautomat, sistem tehnic ale cărui muşcări sunt conduse atât de un mecanism, cât şi de o mână omenească.

semilooping, jumătate de looping.

semimonococă, secţiune integral metalică a fuzelajului din aluminiu (dural) cu utilizarea titanului în zone supuse la eforturi mari.

semiobscuritate, lumină slabă, pe jumătate întuneric.

semipicaj, picaj moderat, unghiul acestuia între 30 de grade şi 60 de grade.

semiremorcă, remorcă cu o singură osie, folosită la transportul unui planor pe sol, de la un loc la altul.

Scanned with OKEN Scanner

semitonou, jumătate de tonou.

semivolan, jumătate de volan, cu rol de pârghie de comenzi, la avioanele grele de transport, multimotoare.

semnal, semn convenţional folosit pentru transmiterea la distanţă a informaţiilor, avertismente, comenzi, indicaţii etc.

semnal acustic, semnal perceput de pilot în căşti. (ex. semnal acustic de la rachete).

semnal aeronautic, semnal transmis prin radio, emis de la bordul aeronavei ori de pe sol, pentru comunicări codificate, referitoare la conducerea, dirijarea şi securitatea zborului.

semnal continuu, semnal neîntrerupt, prelungit, pentru pilotul automat.

semnal de alarmă aeriană, înştiinţare codificată parţial sau total, prin care se face cunoscut că se petrece ceva anume, care pune în pericol liniştea şi integritatea.

semnal de apel, chemare sonoră sau optică, codificată ori nu, folosită pentru identificare, restabilirea legăturilor, începerea unei convorbiri etc.

semnal de aterizare, semnal prin care se autorizează venirea la aterizare, de către navigatorul din PCO.

semnal de cale liberă, semnal transmis prin radio de către navigatorul din PCO sau conducătorul de zbor din „zebră", prin care se face cunoscut pilotului aeronavei că se aprobă decolarea.

semnal de circulaţie, dirijare prin radio a unei aeronave pe sol, după aterizare, până la punctul terminus.

semnal de decolare, comunicare radio, prin care se aprobă intrarea pe axul PDA, în vederea decolării.

semnal de ecart, semnal de deviere, la pilotul automat.

semnal de eroare, comunicarea făcută pilotului că a comis o anume greşeală.

semnal de identificare, impuls pe aparatura convenţională prin care se realizează identitatea unei aeronave aflată în aer.

semnal de teren, semnal de identificare a terenului de aterizare pentru paraşutişti.

semnal de ţintă, semnal luminos, (impuls) sclipitor, pe ecranul radiolocatorului de bord, care indică prezenţa ţintei în zonă.

semnal în afara rutei, semnal de navigaţie prin care se alertează pilotul că s-a abătut de la traiect.

semnal optic, semnal luminos, colorat, perceput de pilot (ex. aprinderea becului verde „MARKER", becul roşu „APRINDERE" etc.)

semnal „PE RUTĂ", semnal de navigaţie prin care i se face cunoscut pilotului că este pe itinerar sau a revenit pe itinerar (după o deviere).

semnal pilot, semnal de comandă-control.

semnal radar, impuls radar.

semnal radio, apel prin radio, sunet convenţional, după care se recunoaşte un anumit post de radio.

Scanned with OKEN Scanner

semnal radiocompas, semnal Morse, recepţionat în cască, cu indicativul staţiei pe care este acordat radiocompasul de bord.

semnal radiomarker, semnalizare care marchează trecerea avionului, la verticala radiofarului îndepărtat şi apropiat.

semnal unghiular, relevarea într-un anumit fel a semnalului unghiular pentru pilotul automat.

semnal terestru de avion, semnal convenţional, reprezentări, figuri, litere etc. (cazul „T"-ului) care servesc, pe aerodrom la asigurarea siguranţei zborului.

semnalizare, comunicare realizată prin semnale.

semnalizare acustică, formă de atenţionare a unui pericol la bord (sau o situaţie anormală) prin sunete (sirenă, sonerie).

semnalizare de teren, marcare a terenului de aterizare cu balize de zi sau de noapte (luminoase).

semnalizare mixtă, ambele forme de semnalizare: acustică şi optic, existente la bord.

semnalizare optică, formă de atenţionare prin semnale luminoase, la vedere.

semnalizare prin panouri, amplasarea de panouri, viu colorate, de diferite forme, la aterizare.

semnalizare SORŢ, sistem de atenţionare a unei avarii la bord (supraîncălzire motor, incendiu etc.).

semnalizator, indicator luminos de bord.

semnalizator „CFTH", semnalizator de unde radar.

semnalizator de altitudine, semnalizator automat al înălţimii de zbor.

senin sticlă, termen de aerodrom, cu sensul de vreme fără nori, favorabilă zborului în condiţii meteo normale ziua sau noaptea.

sens de apuntare, direcţia de apuntare, pe un portavion.

sens de aterizare, direcţia de aterizare.

sens de ceas, sensul acelor de ceasornic, în rotirea lor.

sens de decolare, direcţia de decolare.

sens de zbor, direcţia de zbor.

sensibilitate, limită fiziologică a pilotului la suprasarcinile de zbor.

sensibilitate a aparatelor, precizia instrumentelor de bord de a indica celei mai mici valori (diferite, deosebite).

sensibilitate a comenzilor, însuşirea instalaţiilor de comandă, de a răspunde prompt şi precis la acţiunile pilotului, în timpul zborului.

sensul curgerii, direcţia curgerii aerodinamicii.

sensul de torsiune, direcţia de răsucire a unui material de construcţie.

sensul elicei, învârtirea elicei.

sensul itinerarului, direcţia avionului pe rută.

sensul presiunii, direcţia curgerii presiunii în conductele hidraulice.

sensul rotorului, rotaţia rotorului (sensul de rotaţie al acestuia).

Scanned with OKEN Scanner

senzație, imagine subiectivă a realității obiective; impresie; stare sufletească emotivă.

senzație de echilibru, simptomul de echilibru al pilotului în timpul zborului.

senzație de zbor, impresie puternică provocată de primul zbor.

senzație falsă, deformarea unei imagini, a unei stări de fapt, pe fondul oboselii pilotului, a pregătirii superficiale, structurii psihice și lipsei de experiență într-o situație deosebită; percepții eronate ce apar în zborul de noapte, condiții meteo grele, zbor în nori.

senzor, dispozitiv ultrasensibil care sesizează un anumit fenomen (ex. senzor în infraroșu).

senzor electrooptic, senzor foarte performant în condiții meteorologice nefavorabile, care permite vizualizarea țintei în scurt timp.

senzor „stea", sistem de senzori în infraroșu, cu capabilitatea de detecție de 360 de grade.

senzor superangular, senzor în infraroșu încorporat în sistemul OPF, care are un unghi de deschidere mai mare, putând încadra o imagine panoramică mai vastă.

senzor supraveghetor, senzor de observare a emisferei din spate a avionului, precum și a emisferei frontale.

serie de absolvire, promoție de piloți sau cadre tehnice.

serie de tragere, număr de persoane participante la o tragere cu armamentul din dotare.

serie de lansare, lot de parașutiști pregătiți pentru a executa un salt din avion.

serie de fabricație, produs fabricat în număr mare după același prototip de aeronavă.

serie la zbor, numărul total al elevilor-piloți dintr-o școală de pilotaj.

serie zero, prototipul unei aeronave, primul tip dintr-o serie.

sertăraș, piesă componentă a unui motor fără supape.

Serviciul Aerian Special (SAS), unitate britanică de cercetare-diversiune înființată în 1940-1941.

serviciu briefing, informații de ultim moment înainte de decolare.

serviciu de alarmă, formațiune aeriană gata de a executa o misiune de luptă.

serviciu de tură, program de activitate dinainte planificat în ore.

serviciu de bord, servitul mesei de către stewardese, la bordul unui avion de pasageri.

serviciu deliberat, serviciu liber-consimțit.

serviciu în aer, sistem de apărare, cu zone stabilite, unde se trimit avioanele decolate la alarmă.

serviciu operativ, 1. interval de timp, de regulă de 12 ore efectuat de o subunitate; 2. misiune de luptă ordonată.

serviciu ordonat, activitate impusă printr-un ordin verbal sau scris.

servo, element de compunere care intră în denumirea unui sistem tehnic.

Scanned with OKEN Scanner

servoamortizor, stabilizator automat, instalaţie de creştere a stabilităţii.

servocomandă, sistem automat de comandă.

servocomandă hidraulică, sistem hidraulic automat.

servocomandă principală, sistem primar de servocomandă.

servocompensator, suprafaţă montată la direcţie, profundor sau eleroane, care lucrează automat atunci când se produc situaţii critice la bord.

servocompresie, mecanism automat de servocompresie.

servoflaps, flaps automat.

servofletner, fletner automat.

servofrână, mecanism automat de acţionare a frânei.

servohidraulic, amplificator al sistemului hidraulic de bord.

servohidraulic-elevon, amplificator de elevon, interior sau exterior (la avionul F-117).

servohidroelectric, mecanism automat de servocomandă hidroelectrică.

servomecanism, mecanism auxiliar al unei instalaţii cu care se realizează o reglare sau o anumită comandă.

servomecanism de comenzi, mecanism auxiliar de comenzi (profundor, direcţie, eleroane, elemente de hipersustentaţie) care lucrează automat şi concură la buna funcţionare a acestora.

servomecanism hidraulic, mecanism auxiliar al instalaţiei hidraulice de bord, care realizează o comandă sau o reglare hidraulică.

servomotor, motor auxiliar, dispozitiv de acţionare a pilotului automat.

servomotor de demaraj, dispozitiv de pornire automată a motorului.

servorotor, dispozitiv aerodinamic al elicei.

servotrimer, trimer automat.

servoverine, dispozitiv electric sau mecanic destinat acţionării hidraulice a comenzilor.

sescviplan, avion cu două planuri inegale, suprafaţa celui inferior fiind aproximativ jumătate din cea a planului superior.

sesizare, capacitatea pilotului de a percepe, înţelege şi acţiona util, în a preveni o situaţie precară care-l pune în pericol.

sesizor, organ al unui sistem tehnic regulator sau aparat de măsură care face cunoscut o mărime iniţială ce va fi transformată într-o formă convenabilă.

sesizor de incidenţă, detector cu rol de a semnala din timp întâlnire în aer a două aeronave.

SET, siglă pentru Societatea de Exploatări Tehnologice, fostă fabrică de avioane în Bucureşti (1924-1932).

sextant, instrument optic folosit la măsurarea distanţei unghiulare dintre două puncte.

SFD (Standby Flight Display), afişaj de zbor permanent.

Shenyang, localitate din China, cu o uzină de avioane.

Scanned with OKEN Scanner

shoran, sistem circulator de radionavigație cu acțiune rapidă „Shoran".

„Short Range Attac Missil", tip de rachetă aer-aer.

show aerian, spectacol aeronautic (demonstrații de zbor).

SHR, mijloc magnetic de înregistrare a comunicațiilor radiofonice.

siaj, 1. turbulență ce se formează în spatele unui avion, care poate genera oprirea motorului, celui de-al doilea intrat în această zonă; 2. dâră lăsată de un avion în zbor datorată condensării gazelor de la eșapamentele motoarelor.

siaj turbionar, vârtejurile ce se formează asupra unui profil de aripă în tunelul aerodinamic.

Syberia Airlines, companie aeriană rusă.

Sibiu, bază aeriană română.

sideral, care ține de aștri, privitor la aștri.

Sidewinder, rachetă aer-aer (tactică).

SIF, prescurtare pentru Salonul Internațional Franbourough – Anglia, în domeniul aeronautic.

sifon, tub în formă de U răsturnat pentru trecerea unui lichid, de la un nivel la altul.

Sigonella, bază aeriană din Sicilia, în vecinătatea vulcanului Etna.

siguranță, dispozitiv utilizat pentru a proteja un sistem tehnic, o instalație (cazul scaunului catapultabil etc.) împotriva unei defecțiuni ce ar periclita securitatea zborului.

siguranță aeriană, totalitatea măsurilor ce se iau pe un aerodrom pentru a asigura securitatea zborului, a circulației aeriene.

siguranță de scaun, dispozitiv de siguranțarea a scaunului, la sol.

siguranță pentru subansamble, agrafă metalică care se aplică la capetele unor subansamble (lonjeron, profundor, tren de aterizare etc.) sau a tijelor acestora pentru siguranțare.

siguranță pentru voleți, știft de siguranțare a comenzii voleților de curbură.

siguranță pentru zbor, totalitatea măsurilor ce se iau pentru securitatea pilotului, privind pregătirea teoretică și la simulator, controale în dublă-comandă, asigurarea tehnică a materialului volant, buna funcționare a mijloacelor de navigație și radiolocație etc.

Siliștea-Gumești, fost aerodrom militar, acum pistă de rezervă.

siluetă, desen care reprezintă, pe un giroorizont, un contur de avion.

similitudine aero, asemănare între două aeronave din punct de vedere al performanțelor de zbor.

similitudine aerodinamică, asemănare a unei curgeri aerodinamice pe un profil, într-o suflerie.

similitudine parțială, asemănare restrânsă în aerodinamică.

similitudine totală, asemănare în totalitate.

Scanned with OKEN Scanner

simpatie, fenomen produs ca urmare a efectului de declanşare în lanţ a exploziei muniţiei.

simplă-comandă, 1. aeronavă cu un singur post de pilotaj; 2. zbor efectuat de un pilot, de unul singur.

simplicitate de pilotaj, uşurinţă de pilotaj.

simplu-epenglu, viraj de 180 de grade în „ac de păr".

simptom de givraj, apariţia trepidajului, uşoară instabilitate, reducerea eficacităţii comenzilor.

simstart, dispozitiv cu ajutorul căruia, la un cvadrimotor motoarele pot fi pornite toate simultan.

simţul pilotului, facultatea pilotului de a percepe, înţelege şi acţiona util spre a preveni orice situaţie periculoasă ivită în timpul zborului.

simulator de semnale ILS, VOR, simulator de semnale în sistemul de aterizare instrumentală, în sistemul radiofar omnidirecţional cu frecvenţa foarte înaltă.

simulator de zbor, instalaţie specială de antrenament a piloţilor la sol, care redă situaţii asemănătoare cu cele reale din timpul efectuării manevrelor de zbor, fără a lăsa o impresie falsă.

simulator „ESIG", simulator pentru antrenarea piloţilor la sală, dotat în principal cu 3 monitoare exterioare pentru asigurarea efectelor panoramice.

simulator în clar, simulator de pilotaj cu comenzi necodificate.

SIMULTEC, bază de simulatoare pentru aviaţie.

sincrodetector de ruliu, dispozitiv automat cu rol de a sesiza tendinţa aeronavei de a intra în ruliu.

sincrodetector de tangaj, dispozitiv cu funcţiune automată ce depistează apariţia şi tăria tangajului.

sincronizare, a face două sau mai multe mişcări în acelaşi timp.

sincronizare a comenzilor, executarea mai multor mişcări, astfel încât ele să se efectueze în acelaşi timp, începând şi terminând în acelaşi moment.

sindrom, (vestibular-vegetativ) răul de aer, întâlnit la personalul aeronavigant sau la pasagerii aerieni, ca urmare a unei susceptibilităţi individuale faţă de variaţiile vitezei de deplasare a aeronavei.

SINGAPORE AIRLINES, companie aeriană din Singapore.

sirenă, aparat care produce sunete de mare sau mică intensitate, care servesc la semnale în timpul zborului, avertizând un pericol (ex. semnal de limită de viteză, plafon maxim etc.).

sirenă de avertizare a givrajului, sistem de alarmare sonoră a începutului depunerii de gheaţă pe suprafeţele de comandă (eleroane, ampenaje) care avertizează pilotul despre apariţia acestui fenomen.

sirenă de avertizare „ÎNĂLŢIME PERICULOASĂ", sistem de alarmare sonoră, care avertizează că avionul zboară sub înălţimea de siguranţă, faţă de sol.

Scanned with OKEN Scanner

sirenă de avertizare „LIMITĂ", sistem de semnalizare sonoră, care atenţionează la bord că avionul se află în faza de limită de viteză, premergător angajării.

sirenă de avertizare „unghi critic", semnalizare sonoră a apropierii avionului de unghiul critic de coborâre.

sirenă de avertizare radioaltimetru, sistem de atenţionare a pilotului că avionul se află la o înălţime de zbor periculoasă.

„Sirius", denumirea misiunii militare române (februarie 1981-decmbrie 1982) care a înfiinţat o şcoală de pilotaj cu material volant românesc, în Angola, comandată de general de Divizie Aeriană Aurel Niculescu.

sistarea zborului, întreruperea activităţii de zbor pe un aerodrom; încetarea acestei activităţi.

sistem aeronautic, ansamblu de elemente, principii, reguli, forţe etc., care pune ordine în domeniul teoriei aerodinamicii şi face ca activitatea practică să funcţioneze potrivit scopului urmărit.

sistem „AGAVE", radiolocator, înlocuitor al sistemului laser, a cărui rază de acţiune este de 130 km. pentru detectarea ţintelor navale şi 28 km. în regim aerian.

sistem ANACS, sistem de navigaţie şi control, care permite obţinerea de date privind ţintele aeriene adverse şi atenţionează asupra aeronavelor inamice care zboară cu viteză mare sub „orizontul" radiolocatoarelor terestre.

sistem antiderapaj, dotarea trenului de aterizare cu echipamente care exclud derapajul la decolare şi aterizare.

sistem antigivraj, instalaţie specială contra givrajului bazată în principal pe încălzirea părţilor pretabile la îngheţ şi a elementelor de comandă vulnerabile la givraj.

sistem automat, formă automată de pilotare a aeronavei, folosind aparatura din dotare.

sistem baric, formă de repartiţie a presiunii atmosferice în zona cu presiune indicată sau scăzută.

sistem central, electronică de control şi alarmare.

sistem CDI, indicator cu două axe în cruce.

sistem CNI, comunicaţie-navigaţie-identificare.

sistem complex de navigaţie, ansamblu de elemente tehnice pentru protecţia navigaţiei aeriene, compus din staţii de nondirecţional, de radionavigaţie, radiolocator, radiofar automat pentru direcţie şi panta de aterizare, instalaţie de iluminare cu panta fixă şi alte echipamente, care, conjugate cu instalaţiile de la bordul aeronavei, asigură practic toate informaţiile pentru navigaţia pe rută, apropiere şi aterizare, în deplină siguranţă.

sistem cu cadre mobile, staţie de radiolocaţie cu antene rotitoare.

sistem „DASS", sistem defensiv integrat, amplasat atât la capetele aripilor cât şi-n bordul de atac, pe intrados şi sub bot; include avertizoare radar şi laser,

Scanned with OKEN Scanner

apropiere rachete, dispersoare de dipoli și capcane termice, contramăsuri electronice active.

sistem de absorbție, sistem tehnic prin care se realizează atenuarea vibrațiilor rotorului la elicopter.

sistem de aerisire, condiționare a aerului la bord.

sistem de alarmă, instalație prin care se realizează alarmarea în caz de pericol, în timpul zborului.

sistem de alimentare, ansamblul elementelor tehnice care constituie echipamentul de alimentare cu combustibil sau amestec combustibil-aer al motorului.

sistem de altitudine, sistem automat de menținere a înălțimii constante față de sol.

sistem de antene, totalitatea prizelor exterioare de la bordul aeronavei: cele plasate sub bot, coama dorsală, pe carenajul încastrării, în fața cabinei, în vârful derivei, a bordurilor de fugă, sub învelișul dielectric etc.

sistem de aprindere, sistem electric pentru punerea în funcțiune a motorului.

sistem de apropiere, mod de apropiere, controlat de la sol, sistem de radionavigație cuprinzând un radar de apropiere și unul de supraveghere în zbor.

sistem de apuntare, instalație optică, vizibilă de la distanță, pe un portavion.

sistem de armament, sistem ce încorporează vizorul HUD, tabloul UFCP, display HFD, sistemul video, camera video, înregistrator video, telemetru laser, receptor RWR, instalația de bruiaj.

sistem de aterizare, schemă, măsuri ce se iau pentru asigurarea în bune condiții a configurației de aterizare.

sistem de aterizare instantanee, schemă, măsuri pentru aterizarea fără vizibilitate, după aparatura de bord și dirijarea radioghidată de la sol.

sistem de avarii, instalații pentru dublarea funcției diferitelor subansamble, când nu lucrează cele principale.

sistem de avertizare, senzor de avertizare în caz de iluminare a avionului cu raze laser.

sistem de axe, sistem al axelor de referință legate de avion și de traiectorie.

sistem de blocaj, (blocare) sistem de înzăvorâre.

sistem de bruiaj, instalație de bruiaj existentă la bord, prin a cărei acțiune nu se permite identificarea proprie.

sistem de cască IMS, casca de zbor a pilotului dispune de echipament IMS, care permite orientarea tunului de bord după orientarea capului acestuia.

sistem de catapultare, instalație de salvare prin ejectarea scaunului (și a pilotului) în caz de pericol.

sistem de combustibil, instalație de combustibil compusă din rezervoare integrate în fuzelaj și aripi, precum și rezervoare suplimentare acroșate, conducte etc.

sistem de combustie, sistem de ardere.

Scanned with OKEN Scanner

sistem de comenzi, totalitatea comenzilor unei aeronave, care controlează incidența și suprasarcina de zbor, de tip fly-by-wire, digital, cvadruplat.

sistem de comunicare date, sistem care informează pilotul despre diferite situații fortuite, starea aeronavei, pericole etc.

sistem de condiționare, instalație folosită la înălțime, care rezolvă problema ventilației și încălzirii cabinei etanșe de pilotaj.

sistem de conducerea tragerii, totalitatea instalațiilor care concură la realizarea tragerii aeriene compuse din: aparatură de radiolocație, optoelectronice și de navigație (vizor în infraroșu și telemetru laser) selectorul de ținte, sisteme de afișare, calculator de bord, control armament etc.

sistem de contramăsuri, dispersoli de dipoli și dispersoli de capcane termice, amplasați de regulă la bordul de fugă, la încastrare sau sub fuzelaj.

sistem de control, sistem radiolocator central destinat controlului lucrului sistemului de bord ofensiv și defensiv, pentru înlăturarea interferențelor.

sistem de control electronic, aparatură electronică automatizată de control compusă în principal din computere digitale MVK, display color multifuncțional (cu cristale lichide) tablou de control multifuncțional, comunicare prin MKIO.

sistem de darea focului, instalație folosită la declanșarea tragerii cu armamentul de bord.

sistem de degivrare, instalație care semnalizează apariția givrajului la bord și acționează încălzirea părților vulnerabile.

sistem de descoperire și încadrare, sistem sofisticat de descoperire, ochire și dirijare în infraroșu, televiziune și laser.

sistem de dirijarea focului, instalație electronică pentru realizarea dirijării rachetei aer-aer de la avionul interceptor la ținta aeriană.

sistem de elice, grup de elice portante.

sistem de frânare, ansamblu de elemente care compun instalația de frânare a trenului de aterizare.

sistem de identificare, sistem de interogare și răspuns.

sistem de interceptare, totalitatea instalațiilor și aparaturii de bord, care participă la realizarea acțiunii de interceptare a țintelor.

sistem de intercomunicație, sistem care asigură legătura radio cu solul, transmiterea în căști a semnalului de la radiomarker și sistemul de informare acustică.

sistem de încălzire, instalație care asigură căldura la bordul aeronavei.

sistem de întrebare-răspuns, instalație originală de bord pentru comunicări operaționale.

sistem de înzăvorâre, instalație de blocare a unui sistem tehnic.

sistem de lansare, mod de lansare al parașutiștilor.

sistem de lansare rachete, instalație pentru „plecarea" rachetelor acroșate la bord.

Scanned with OKEN Scanner

sistem de largare, instalație pentru aruncarea rezervoarelor suplimentare de combustibil, a bombelor.

sistem de luptă electronică, sistem ce cuprinde receptorul de avertizare radar, detectorul de lansare rachete, lansatorul de ținte false.

sistem de navigație, (și dirijarea) ansamblu de înaltă precizie pentru stabilirea exactă a poziției aeronavei în orice condiție meteo de zbor pe traiect, apropiere și aterizare, în deplină siguranță.

sistem de navigație „NAVGPS", echipament ce cuprinde receptorul NAVGPS (separat sau conținut în sistemul inerțial) ILS, MARKER, VOR, sistemul EFIS, înregistrator de bord, radioaltimetru.

sistem de navigație „OMEGA", sistem modern de radionavigație hiperbolică pentru distanțe mari, care folosește banda de frecvențe foarte joase.

sistem de ochire, instalație de ochire a țintei.

sistem de oxigen, echipament propriu de producere a oxigenului, la bord.

sistem de pantă și direcție, instalație terestră (stație) aeroportuară care asigură pilotului venirea la aterizare, panta de coborâre, sensul de zbor etc., înștiințând eventualele erori.

sistem de pas, instalație automată de comandă a pasului palelor la elicopter.

sistem de pornire, generator automat de curent care furnizează energia necesară pornirii.

sistem de poziționare, instalație care concură la determinarea poziției aeronavei în zbor (locul în care se află la un moment dat).

sistem de presiune, instalație care furnizează (la înălțime) aerul preluat pentru sistemul de condiționare și antigivraj.

sistem de propulsie, sistem tehnic sofisticat care asigură la bordul aeronavei a unei forțe corespunzătoare regimului de zbor respectiv.

sistem de răcire, ansamblu de elemente care asigură răcirea motorului.

sistem de recunoaștere, echipament care cuprinde atât senzori electronici cât și optici, antene, obiectivele camerelor foto etc.

sistem de recunoaștere la sol, instalație ultrasensibilă de identificare pe timp de noapte a oricărei mișcări umane terestre.

sistem de recunoaștere tactică, sistem compus în principal din două compartimente: unul cu aparatură pentru fotografiere din față, oblic și vertical, al doilea fiind un obiectiv panoramic pentru foto față, la joasă și medie înălțime cu cameră în infraroșu.

sistem de salvare, instalație de catapultare, care permite părăsirea avionului în toată gama vitezelor și înălțimilor de zbor.

sistem de semnalizare, instalație electrică, mecanică sau hidraulică, care semnalizează la bord orice eroare de pilotaj, defect tehnic, dezechilibrare, dereglare, nefuncționări ale subansamblelor, incendiu, givraj etc., semnalizare ce poate fi optică, sonoră sau mixtă.

Scanned with OKEN Scanner

sistem de siguranță, ansamblu de elemente, multiple și deosebite complexe, dependente de ele, care concură fără excepție la securitatea zborului.

sistem de stingerea incendiului, instalație, care odată acționată (automat sau manual) lucrează pentru localizarea și stingerea incendiului izbucnit la bord, folosind substanțe specifice.

sistem de tragere flexibil, sistem care permite avantajul tactic de a fi capabil să execute foc cu muniție de diferite tipuri asupra țintelor sau obiectivelor, în timpul aceleiași misiuni de zbor.

sistem de transfer (transmisie) date, instalație de primire a datelor de la sol și retransmisie radar.

sistem de tren, instalație de escamotare a trenului de aterizare.

sistem de ungere, instalație de ungere a motorului precum și a diferitelor sisteme tehnice de bord.

sistem de urmărire, instalație radar de bord destinată urmăririi țintei aeriene, după interceptare.

sistem de verificare, totalitatea normelor și instrucțiunilor aplicate la verificarea aeronavei după revizie, reparație curentă sau capitală, controlul înaintea zborului.

sistem de vizare, echipament de vizare-descoperire pentru un elicopter performant, care cuprinde un receptor de imagine în infraroșu, cameră TV,

telemetru laser și un senzor în infraroșu.

sistem de zbor, ansamblul de elemente, reguli, principii de bază dependente între ele, care reglementează domeniul practicării zborului într-o unitate de aviație civilă sau militară.

sistem defensiv, aparatură de bord care cuprinde o instalație de bruiaj și alta de identificare a țintelor cu benzi largi de frecvență (de alertă și localizare radar).

sistem display EIED, display pentru monitorizarea ventilației motorului și de avertizare a avariilor de bord.

sistem display-spate, instalație prin care toate informațiile din cabina din față sunt transmise în cabina din spate.

sistem electric, instalație de furnizare și semnalizare a distribuției curentului continuu și alternativ la bord.

sistem electronic automatizat, aparatură computerizată display-uri multifuncționale color cu cristale lichide, tablouri de control multifuncționale, sisteme de înregistrare TV.

sistem electronic ofensiv, instalație radar sofisticată, performantă-funcțional în raportul aer-aer sau aer-sol (ex. sistemul NASSAR R-14 A).

sistem festant, totalitatea organelor de sustentație ale unui avion, asupra căruia se exercită o forță portantă numită portanță sau forță de sustentație.

sistem flexibil, sistem tehnic mlădios, suplu, elastic.

Scanned with OKEN Scanner

sistem „FLIR", echipament care oferă pilotului imagini în infraroșu în timpul zborului cu vizibilitate redusă și transmite informații către alte aeronave sau stații de la sol.

sistem „FORESTAL", sistem de catapultare modernizat, care a înlocuit vechiul sistem „Essex".

sistem „GPWS" (Ground Proximity Warning System), sistem destinat securității zborului, prevenind echipajul de o posibilă ciocnire cu solul.

sistem hidraulic, sistem de control și comandă hidraulic.

sistem „HOTAS", comenzi electronice esențiale având peste 20 de funcții.

sistem „ILS", complex de mijloace radiotehnice de la sol și bordul unei aeronave, care facilitează aterizarea după instrumentele de bord.

sistem iluminatoriu, echipament de iluminare a țintelor cu fascicule laser.

sistem inelar, sistem de postcombustie (cu cameră) inelar.

sistem inerțial, navigație inerțială, platformă inerțială și calculator de navigație cu funcționare în regim normal (punct cu punct), precum și în regim de plan de zbor.

sistem infraroșu nocturn, instalație de ochire pe timp de noapte, capabilă să precizeze poziția țintei oriunde s-ar afla în aer.

sistem „INS", sistem inerțial de zbor, cu navigație automată, perfect și sigur în exploatare.

sistem „INS/GPS/DOPPLER", sistem integrat de navigație care dispune de măsuri active și pasive de luptă radioelectronică.

sistem integrat, sistem electric integrat pentru comanda elicopterului.

sistem „IRST", senzor de urmărire în infraroșu. Este amplasat de regulă în fața cabinei de pilotaj.

sistem „LORAN", sistem de navigație aeriană, după sistemul automat cu același nume.

sistem „LOZUR", echipament care ghidează pilotul pe baza informațiilor altimetrului, radiocompasului etc. fără citirea lor.

sistem manual, formă clasică de navigație (pilotare) fără a face uz de sistemele automatizate.

sistem „MATV", funcționarea simetrică a voleților ajutajului reactiv, care realizează o schimbare a direcție vectorului tracțiunii cu +/- 200, în orice direcție.

sistem „MILES", sistem folosit la aterizarea în condiții meteo grele, care îmbină datele furnizate de o stație de radiolocație, cu cele ale unei camere de televiziune pentru luat vederi, permițând pilotului să vadă aerodromul așa cum ar apare, dacă vizibilitatea ar fi bună.

sistem multimod, sistem integrat de senzori-radar cu scanare electronică.

sistem „NASSAR -R-14 A", sistem electro-ofensiv de performanță în raportul tragerii aer-aer sau aer-sol.

Scanned with OKEN Scanner

sistem noros, ansamblu de nori dependenți și formând un tot organizat, care permite în pericol navigația aeriană.

sistem „OAS", sistem operativ compus din radare de cercetare frontală și de urmărire a terenului.

sistem „OBOGS", sistem de generare a oxigenului la bord.

sistem ofensiv, aparatură de bord care cuprinde un radar de cercetare frontală.

și de urmărire a terenului, sistem de navigație inerțială de precizie foarte mare, un radar altimetric, precum și un ansamblu de comunicație prin satelit.

sistem „OPF", echipament radar care asigură localizarea, observarea și identificarea unei ținte aeriene sau terestre.

sistem optoelectronic, sistem cu rol de a descoperi și urmări ținte în infraroșu, generează date de poziție pentru rachete cu ghidare în infraroșu și calculator, transmite date de la selectorul de ținte de pe casca pilotului la rachetele cu ghidare și la telemetrul laser.

sistem „SAS", sistem de autostabilizare pentru comenzile primare de zbor (comanda stabilizatorului, direcției și a eleroanelor sunt asigurate cu amplificatoare).

sistem spectrometric, (și electromagnetic) echipament de bord ce înglobează radiolocatoare pentru meteorologie, teren, cercetarea fundului mării, avertizare.

sistem „SPS", dispozitiv de hipersustentație pentru reducerea vitezei la aterizare, acționat cu aer adus de la compresorul motorului și care intră în funcțiune la o blocare a flapsului mai mare de 30 de grade.

sistem standard, sistem de radionavigație prin indicații de ghidaj lateral și de radiobaliză.

sistem „SOCAT", sistem optoelectronic de cercetare și luptă antitanc, destinat modernizării elicopterului IAR-330, ce înglobează concepte de ultimă generație (senzori, navigație, comunicație, interferență, „om-mașină", contramăsuri și armament).

sistem SORȚ, sistem de semnalizare a unei avarii la bord (incendiu etc.).

sistem „STOVL", decolare scurtă și aterizare pe verticală.

sistem „TACAN", sistem vital de navigație aeriană la joasă înălțime.

sistem „TAMARA" (Touch Control Alarm System), sistem care sesizează prezența altui aparat în zbor în apropiere (sistemul este valabil în condițiile în care ambele avioane sunt înzestrate cu această aparatură).

sistem tehnic, ansamblu compus din mai multe corpuri care pun în mișcare corpul respectiv.

sistem „TIDS", sistem care permite pilotului obținerea de informații referitoare la situația aeriană a altor aeronave.

sistem „TRAM", sistem care încorporează senzori electro-optici, laser și infraroșu, de stabilizare giroscopică, cu care se pot efectua operații de recunoaștere și manevre balistice.

Scanned with OKEN Scanner

sistem variație pas, echipament de comandă a schimbărilor de pas la elicopter.

sistem versatil, sistem care poate fi schimbat.

sistem VOR, sistem standard de navigație pe rută, pentru distanțe scurte și medii, ce nu depășesc 400 kilometri.

sistemele avionului, ansambluri tehnice, multiple și complexe, care concură toate, fără excepție la asigurarea securității zborului.

sită, accesoriu al voleților de decolare.

situație aeriană, totalitatea datelor informative, viabile, privind direcțiile de acțiune ale aeronavelor amice și inamice, într-o zonă determinată în spațiu.

situație critică, moment dificil apărut în timpul zborului, generat de anumite cauze (tehnice, de navigație, de pilotaj, meteo, păsări) care pun în pericol securitatea echipajului și aeronavei.

situație de timp, starea meteorologică a vremii.

skip-distance, distanțe de la unda de șoc la corp.

SK, POLSCO, publicație aeronautică din Polonia.

„Slăbește mansa", expresie tipică a instructorului de zbor, care cere elevului-pilot să preseze (puțin) mansa, spre înainte.

slip, cărucior cu un plan înclinat, cu care se poate transporta un hidroavion de pe sol în apă (căruciorul alunecă pe șine).

SMAA, siglă pentru Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene.

SNA, sistem de navigație și atac, activat automat de comanda pilotului, prin presarea mini-manșei laterale și a manetei de gaze, controlată de comandă numerică.

SOCAT, echipament modern pentru elicopterul IAR-330 „PUMA" opotoelectronic, de cercetare și luptă antitanc (senzori, navigație, comunicații, interferența „om-mașină", armament, contramăsuri etc.).

soclu-motor, element de susținere al motorului (scheletul motorului).

sofisticarea cabinei, organizarea cabinei de pilotaj, reechiparea cu sisteme moderne – display-uri – de navigație, radiolocație și armament.

Soho, portavion japonez, scufundat la 07.05.1942 în luptele din Marea Coralilor (Pacific).

sol-aer, formă de tragere cu proiectile, de la sol, asupra unei ținte aeriene.

solenoid, bobină cilindrică cu spirele perpendiculare în raport cu simetria acesteia, străbătută de un curent care asigură câmp magnetic.

solenoid de interdicție, solenoid pentru blocarea ridicării trenului de aterizare.

solicitare a materialului volant, stabilirea unei tensiuni mecanice a aeronavei, în timpul zborului.

solicitare ciclică, oboseala materialului volant, peste limitele asigurate de proiectant.

Scanned with OKEN Scanner

solicitare combinată, regim termico-dinamic (peste 1000 de grade) viteze mari de rotație, (forțe deosebite) vibrații etc. la care sunt supuse paletele, discurile de turbină, lagărele și altele.

solicitare în zbor, 1. pilot solicitat pentru a executa o temă de zbor; 2. efort, tensiune fizică și psihică suportate de un pilot în timpul unui zbor acrobatic.

solicitare termică, temperatura înmagazinată de structura unui avion supersonic, în timpul zborului, la un regim de lucru pe forțaj (ex. la MIG-21, unele componente ating 110 grade Celsius, viteza fiind de 2,05 M.).

solicitarea trenului, efortul mecanic la care este supus trenul de aterizare, în momentul contactului cu solul.

solitar în zbor, singur, de unul singur într-o aeronavă, izolat în înaltul cerului.

solo, zborul unei singure aeronave.

Someșeni-Cluj, bază aeriană (R).

somnolență, stare de toropeală, moleșeală, ivită uneori în timpul unui raid de lungă durată.

somon, denumirea vârfului palei elicei elicopterului.

sonar, dispozitiv scufundat în apă și folosit la detectarea submarinelor, de pe un elicopter antisubmarin.

sondaj meteorologic, cercetare meteorologică cu baloane-sondă.

sondă meteo, zbor care se execută obligatoriu înaintea începerii activității pe un aerodrom, care are ca scop investigarea condițiilor meteorologice din zonă. Zborul se efectuează de regulă cu un avion de dublă comandă.

sondă meteorologică, determinarea condițiilor meteorologice (temperatură, presiune, nebulozitate etc.) la diferite nivele succesive ale atmosferei.

sondor acustic, locator acustic.

sondor aerian, indicator de înălțime adevărată, altimetru absolut.

sondor de impulsuri, altimetru cu impulsuri.

sondor mecanic, altimetru absolut.

sondor modulator, altimetru cu modulație de frecvență.

sonerie-apel, sonerie pentru stewardese, pe un avion de pasageri.

sonerie de alarmă, alarmare sonoră în cazul eșuării manevrei de scoatere a trenului de aterizare.

sonic, care se produce cu o viteză asemănătoare cu viteza sunetului.

sonic cruiser, viteză de croazieră transonică.

sorb, conductor de aspirație.

SOUTH AFRICAN, companie aeriană din Africa de Sud.

Soryu, portavion japonez scufundat în zona insulei Saipan (Pacific) 1944.

SP-50, denumirea unui sistem pentru venirea la aterizare.

Spangdahelm, bază aeriană germană.

Scanned with OKEN Scanner

„spargerea" plafonului, pătrunderea prin pătura de nori în urcare sau coborâre și ieșirea în zbor cu vizibilitate ori axare pe PDA, în situație de timp nefavorabil.

„spargerea" zidului sonic, depășirea vitezei sunetului de către un avion supersonic (trecerea prin bariera sonică).

Sparrow, tip de rachetă aer-aer (SUA).

spațioplan, avion cosmic al viitorului, care va zbura cu viteze de 6400-12000 km/oră, altitudine până la 27-30 kilometri, la un M=25.

spațiu aerian, coloana de aer care se află deasupra unui stat (definiție conform cu dreptul internațional). România are regim juridic al spațiului aerian reglementat de Codul Aerian al României.

spațiu de parcare, loc destinat parcării aeronavelor (linia de avioane de la pistă).

spărturi în nori, porțiune de cer senin, folosită de pilot pentru a ieși la „lumină".

spectru aerodinamic, ansamblul imaginilor fileurilor de aer care se disting într-un tunel aerodinamic asupra unui profil sau siluetă de avion, prin folosirea unor mijloace adecvate.

spectru de frecvență, ansamblul radiațiilor de frecvențe diferite, care alcătuiesc o radiație electromagnetică compusă.

spectru primar, spectrul de curgere al aerului primar în camera de ardere.

Spheriflex, tip de rotor principal cu cinci pale.

spin, rotație negativă în pilotarea parașutei.

spirală, evoluție aeriană în urcare, zbor orizontal sau coborâre, cu rotirea avionului în jurul unui punct central imaginar, depărtându-se din ce în ce mai mult de acest punct.

spirală ascendentă, spirală în urcare.

spirală descendentă, spirală în coborâre.

spirală „la cuțit", spirală strânsă.

spirală scăpată, spirală scăpată de bot.

spirală strânsă, spirală executată cu înclinare, viteză și factor normal de sarcină.

spital aeropurtat de urgență, avion de transport dotat cu tărgi și încadrat cu medici.

splint, cui de siguranță.

spoiler, suprafață aerodinamică de-a lungul aripii, în calea fileurilor de aer, perturbând scurgerea aerodinamică și reducând aproape total portanța avionului, frână aerodinamică.

SPORT AVIATION, revistă de aviație din SUA.

spot, pată luminoasă produsă de către o rază de lumină reflectată pe oglinda radiolocatorului.

Scanned with OKEN Scanner

spumă plastică, izolație specială pentru auto-etanșarea rezervoarelor de combustibil ale unei aeronave.

spumă poliuretanică, produs obținut prin polimerizarea unor compuși chimici cu glicoli, folosit la confecționarea palelor elicei elicopterului.

SRE, abreviație pentru echipamentul radar folosit la stabilirea poziției unei aeronave în azimut și distanță.

SSE, prescurtare pentru sergent de serviciu pe escadrilă.

SSR, abreviație pentru radar secundar de supraveghere.

SST, prescurtare pentru SuperSonic Transport.

stabilitate, proprietatea unei aeronave de a-și menține poziția inițială, când apar dificultăți în manevrabilitate sau după o evoluție ieșită din comun.

stabilitate aerodinamică, caracteristică constructivă, în care, o aeronavă poate zbura pe întregul domeniu al anvelopei de zbor.

stabilitate a flamei, stabilitate a flăcării, a arderii.

stabilitate comandată, stabilitate în pilotarea avionului cu ajutorul suprafețelor de comandă și cele de hipersustentație.

stabilitate de drum, stabilitate de direcție.

stabilitate de ruliu, stabilitate în raport cu axa de ruliu a aeronavei.

stabilitate de tangaj, stabilitate în raport cu axa de tangaj a aeronavei.

stabilitate în croazieră, stabilitate în regim de zbor la o viteză mai mică decât cea maximă.

stabilitate în evoluții, stabilitatea avionului în urcare, zbor orizontal, coborâre, acrobație etc.

stabilitate în giratie și ruliu, stabilitate dinamică laterală și de direcție.

stabilizare, semnalizare optică, privind revenirea la zborul normal (după o anumită evoluție).

stabilizator, parte anterioară, fixă a ampenajului orizontal al avionului (planorului) care asigură stabilitatea de tangaj (longitudinală) a acestuia, când traiectoria își schimbă brusc unghiul de incidență sau de pantă.

stabilizator aerodinamic, parte fixă, montată la grinda de coadă a elicopterului, cu rol de a asigura stabilitatea de tangaj, la schimbarea bruscă a unghiului de pantă sau de incidență.

stabilizator automat, autopilot pentru menținerea unei înălțimi de zbor dată.

stabilizator cap, autopilot de cap.

stabilizator fără profundor, stabilizator independent, comandat în zbor printr-un sistem de reglare automată a eforturilor exercitate pe manșă și a unghiurilor de bracare (cu contribuția amplificatorului hidraulic).

Staffel, cea mai mică unitate operațională din Luftwaffe (escadrilă).

Staffel Papagei, escadrila papagalilor, subunitate germană de luptă aeriană (1944) cdt. Lt. Hainz Sachsenberg.

Scanned with OKEN Scanner

stand, banc de probă.

stand pentru instrumente, banc de încercări funcționale a aparatelor de bord.

stand pentru încercări hidraulice, banc pentru probe robineți hidraulici.

stand pentru încercări motor, banc de încercări parametrii funcționali motor-avion.

stand pentru robineți, banc de încercare a robineților hidraulici, etanșeitate etc.

standard, tip, model de avion pentru probe, totalizând prescripțiile de standardizare.

standard BL OK-20, capabilitate de a lansa bombe cu fragmentare sau ghidate inerțial.

standard impus avionului model, detectabilitate radar și infraroșu redusă, regim de croazieră supersonic fără utilizare a postcombustiei, avionică avansată, resursă de minimum 8000 ore de exploatare, masa aproximativ 23000 kg, supermanevrabilitate, refacerea capacității de luptă în cel mult 15 minute.

standardizare, reglementare tehnică organizată a producției de aeronave, prin tipizare, specificare și unificare, în scopul realizării creșterii calităților acestora (aerodinamice) economie de materiale și ridicarea productivității.

staniol, foiță subțire de cositor folosită pentru bruiaj.

stare psihico-fizică, condiție psihică și fizică, rezistență organică a pilotului în timpul zborului.

starea aparaturii, situația în care se găsește aparatura de bord.

starea avionului (elicopterului), situația în care se găsește avionul (elicopterul) după o revizie tehnică, reparație curentă sau capitală.

stare de spirit, ansamblu de fenomene umane care caracterizează o comunitate, la un moment dat, fel de manifestare, gândire, tendințe spre anumite acțiuni.

starea de vortex, fenomen care apare într-o coborâre lentă a elicopterului, când scurgerea aerodinamică este perturbată din cauza turbioanelor de la extremitatea palelor.

starea materialului volant, situația în care se află avioanele, elicopterele, planoarele, pe un aerodrom, disponibile sau nu pentru zbor.

starea meteo, situația meteorologică, a vremii.

starea muniției, felul în care se păstrează muniția de bord în afet.

starea pilotului, apreciere zilnică făcută de medicul unității zburătoare asupra sănătății pilotului.

starea PDA, felul în care se prezintă pista de decolare-aterizare spre a fi dată în exploatare.

starea terenului, felul în care se prezintă câmpul de zbor a unui aerodrom cu pistă naturală.

starea tehnicii, situația tehnică a materialului volant.

Scanned with OKEN Scanner

starea trenului, felul în care se prezintă trenul de aterizare, după intervenție tehnică.

starflex, tip de butuc rotor principal (elicoptere).

start, locul pe un aerodrom de unde se conduce zborul; demarcația de unde decolează un avion.

starter, 1. persoană care semnalizează la start diferite comunicări, cu fanionul; 2. motor electric de pornire.

starter mobil, grup electrogen de start; teleașcă.

stat major, grup de ofițeri dintr-o unitate militară.

stato, motor statoreactor, avion cu motor statoreactor.

statogramă, document fotografic obținut la un statoscop prin înregistrarea variațiilor altitudinii avionului în timpul zborului.

stator, partea fixă a unui motor, înăuntrul căruia se învârtește rotorul.

statoreactor, propulsor pentru avioane cu viteză supersonică, a cărui deplasare se datorește forței de reacție care se produce la ieșirea din efuzor a gazelor rezultate.

statoreactor concentric, motor cu aceeași axă cu un motor turboreactor.

statoreactor de pale, motor statoreactor în vârful palei la elicopterul cu reacție.

statoreactor integrat, motor statoreactor montat în celula avionului cu reacție.

statoscop, indicator de mișcare verticală a aeronavei.

Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene, structură ce reunește în scop comun aviația militară, artileria A.A., radiolocația și rachetele antiaeriene.

stație de acumulatori, compartiment pe un aerodrom unde se execută repararea și încărcarea surselor de alimentare cu curent electric a aeronavelor.

stație de emisie-recepție, stație de radio de emisie și recepție aflată la bordul unei aeronave.

stație de intercomunicație, stație de radio care asigură legătura cu solul, transmiterea în căști a semnalelor Marker, radiocompas și sistemul de informare acustică.

stație de marcaj, stație de radioreperaj.

stație de radiolocație de sol, stație cu aparatură de radiolocație terestră.

stație de radiolocație volantă, stație de radiolocație de la bordul aeronavei.

stație electrică, ansamblu de instalații electrice care colectează energie electrică de la surse, pe care o distribuie în funcție de necesități, pe un aerodrom.

stație „MARKER", instalație specială de radionavigație.

stație meteo, centru meteorologic de aerodrom.

stație pentru observarea zonei, stație de radiolocație destinată dirijării aeronavelor care ajung în raionul aerodromului, spre zonele unde așteaptă până le vine rândul la aterizare, când circulația aeriană este aglomerată.

Scanned with OKEN Scanner

stație securizată, stație de radio de bord „rezistentă", la bruiaj.

staționar, regim de zbor constant.

staționare, oprire după ajungerea aeronavei la locul de parcare.

„stânga la comandă", expresie folosită de comandantul unei patrule (celule) în timpul zborului, ce indică coechipierilor (coechipierului) alunecarea pe o aripă, cu redresare, de asemenea, ordonată; viraj la stânga, ordonat de navigatorul din PCO.

„stânga la vedere „, expresie tipică, cu sensul „ținta la vedere, pe partea stângă".

stea albă, marcaj pentru aerodrom, în funcțiune.

stânga roșie, lampă de poziție, culoare roșie, la extremitatea planului stâng al avionului.

stânga verde, lampă de poziție, culoare verde, la extremitatea planului drept al avionului.

steag, trenă de fum a unui avion incendiat.

„STEALTH", suprafață echivalentă-radar redusă, nivel minim de emisie în infraroșu în zona jetului reactiv; non-detectabil.

Steaua Polară, astru, corp ceresc, care indică nordul (în timpul nopții).

steaua-bară de torsiune, parte componentă a elicei de coadă, care suportă eforturile centrifuge și permite comanda pasului colectiv al palei prin intermediul deformațiilor torsionale (elicopter).

stewardesă, însoțitoare de bord pe o aeronavă de pasageri, având sarcina de a întreține pe călători și a se îngriji de aceștia.

sticlă securizată, sticlă „Securit", pentru acoperirea cabinei de pilotaj, în anumite părți.

STICK, tip de manșă sofisticată, de pe pupitrul drept.

stick-puch, denumire folosită în check-listuri internaționale, pentru unele avioane, indicând împingerea automată a semivolanului (manșei) în apropierea viteze limită a acestora.

stick-shave, denumire folosită în check-listuri internaționale, indicând sistemul de vibrație al manșei (semivolanului) la viteză apropiată de viteza limită a avionului.

stocare a echipamentului, depozitarea echipamentului de zbor.

stocare a materialului volant, hangarare avionului, pentru o perioadă mai lungă de timp.

stocare a motorului, depozitarea unui motor de avion, în condițiile prevăzute de regulamentul tehnic de exploatare.

stocare a parașutelor, depozitarea parașutelor după pliere, în condiții optime.

stop, oprire la somație.

„STOP", poziție a manetei de gaze (debit) la oprirea motorului aeronavei. Se pune obligatoriu de către pilot (maneta pe „STOP").

Scanned with OKEN Scanner

STOVL, siglă pentru avion cu decolare scurtă și aterizare verticală.

strapontin, scaun rabatabil, montat între scaunele celor doi piloți, folosit de către mecanicul de bord, la un avion de transport.

strat-limită, fenomen aerodinamic, ce constă din formarea unui strat subțire de aer, pe suprafața aripii avionului (planorului) în timpul zborului.

Strato-cumulus, formație de nori care aduc precipitații.

stratosferă, strat atmosferic care se întinde între 12-35 (45) km. caracterizată prin absența aproape totală a vaporilor, temperatura în jurul valorii de 500C, acțiuni intense ale radiației ultraviolete.

Stratu Constantin, col. av.(r) (1933-1990): În Școala Militară de Aviație de la Tecuci, pe care a absolvit-o în anul 1953, a zburat pe tipurile de avioane ZLIN-381, FLEET, NARDY, IAK11, IAK-18, IAR-813, iar după absolvire a pilotat PO-2, FISLER STORCH, evoluând în anul 1954 pe reactivul MIG-15, în anul 1957 pe MIG-17, iar de când a intrat în dotare în anul 1962, pe supersonicul MIG-21, avion pe care a zburat până la trecerea în rezervă la limită de vârstă, în anul 1983. A îndeplinit, pe rând, funcția de comandant de patrulă și comandant de escadrilă, fiind totodată instructor de zbor pe avioane supersonice în toate condițiile meteorologice atât ziua cât și noaptea, conducător de zbor în condiții de aerodrom, de poligon și în condiții de luptă, încercător în zbor pe avioane reactive care au suferit reparații capitale, pilot autorizat să execute cercetarea meteorologică și inspector de zbor. A acumulat un număr de 3.200 de ore de zbor, din care 2.500 pe avioane reactive. A efectuat 6000 de aterizări, deținând titlul de Pilot Militar Clasa I pe avioane supersonice. A format generații întregi de tineri piloți în calitate de instructor de zbor, mulți dintre aceștia ajungând să ocupe funcții de conducere în cadrul forțelor aeriene. A încetat din viață în anul 1990 urmare a unui accident vascular cerebral, fiind înmormântat cu onoruri militare la Cimitirul Eroilor din Timișoara.

Stratus, formație de nori stratificați, de mică altitudine, uniformi, compuși din picături de apă foarte mici, iarna dând burniță și zăpadă (măzăriche).

străpungere a plafonului, pătrunderea și parcurgerea stratului de nori.

străpungere instrumentală, pătrunderea în plafonul norilor, folosindu-se aparatele de bord.

străpungere radar, pătrunderea în plafonul norilor cu ajutorul aparaturii radar de bord.

străpungere radio-compas, coborâre cu ajutorul radiocompasului.

Strejnic, aerodrom civil, școală de pilotaj cu motor.

stres, stare psihologică a pilotului în fața unei situații deosebite, ieșite din comun, care-i pun în pericol securitatea personală, în timpul zborului.

stres acustic, traumă sonoră, peste 130 decibeli, care modifică buna funcționare a urechii și implicit a întregului organism al pilotului.

stresului catapultării, moment psihologic al pilotului, care include decizia de executare a catapultării, luată în criză de timp.

Scanned with OKEN Scanner

strict secret, definiție pentru tot ce nu admite excepția de la un proces tainic, ascuns, mascat.

stricteţe la zbor, rigurozitate în ceea ce priveşte respectarea regulamentului de zbor.

stricţiune, strangulare, gâtuire a unei conducte.

STRONG ROSELVE '98, amplu exerciţiu desfăşurat în sud-vestul Europei, cu participarea componentelor aeriene, maritime şi terestre din Franţa, Spania, Portugalia şi România.

stropire, pulverizare a culturilor cu lichide antidăunătoare, de la mică înălţime, din avioane sau elicoptere, special echipate pentru aceasta.

structura palei elicopterului, bordul de atac al palei este din metal (nichel-titan) învelişul din materiale compozite, interiorul din spumă solidă şi compoziție (structură sandwich)

structură, părţi componente, constructive, ale unei aeronave, care asamblate în conformitate cu un plan dinainte stabilit, asigură carcasa, celula acesteia.

structură cockpit, structura carlingii cabinei.

structură de plan, structură a aripii.

structură de rezistenţă, calitatea unei construcţii aeronautice de a rezista la acţiunea unui fenomen sau corp, care tinde s-o rupă.

structură fagure, sistem de construcție în formă de fagure pentru compartimentări la aeronave.

structură honeycomb, structură fagure din aluminiu.

structură mixtă, structură lemn-metal la aeronavă.

structură metalică, structura de metal a aeronavei.

structură presurizată, sistem de construcție presurizată a cabinei avionului.

structură sandwich, sistem constructiv ce constă din suprapunerea mai multor straturi din materiale compozite, mult mai rezistente decât sistemul cocă.

structură stabilizator, lonjeron, panou anterior, bord de atac, nervuri, panou posterior, fagure şi înveliş.

structură titan, structură obţinută prin formare superplastică (deformare prin difuzie).

structură tubulară, structură de fuzelaj-cocă

structură vitală, carcasă de forţă.

subansamblu, parte componentă a unui ansamblu.

subiacent, care este plasat dedesubt.

sublocotenent, primul grad de ofiţer din armată.

subordonare, dependenţă, supunere.

subplasare, formaţie de zbor, obligatorie în patrulă strânsă, cu dispunerea coechipierilor dedesubt şi lateral de capul acesteia (5-10 m).

sub prag, poziţia manetei de gaze, la un moment dat.

Scanned with OKEN Scanner

Subsecretariatul de Stat al Aerului, for superior de coordonare a activităţii aeronauticii române, înfiinţat în 1932 la Bucureşti, (desfiinţat în 1947).

subsidenţă, coborârea unei mase atmosferice, cu încălzirea aerului.

subsistem, component structural principal, subordonat unui sistem.

subsistem versabil, subsistem care poate fi schimbat.

subsonic, care se produce cu o viteză inferioară vitezei sunetului (sub 1200 km./oră).

substanţă fitofarmaceutică, insecticid pentru combaterea dăunătorilor, pulverizat din avion sau elicopter agricol.

subunitate radiotehnică, centru destinat să asigure în mod stabil şi în volum complet date de radiolocaţie pentru unitatea de aviaţie respectivă.

subzistenţă, ceea ce serveşte la întreţinere; hrană.

sud, unul din cele patru puncte cardinale principale, care se află în partea opusă nordului; miazăzi.

SUDAN AIRWAIS, companie aeriană din Sudan.

sud-est, punct cardinal secundar între sud şi est.

sud-vest, punct cardinal secundar situat între sud şi vest.

sufleria aerodinamică, tunel aerodinamic.

suflerie cu recirculaţie, tunel aerodinamic cu circuit închis cu recirculaţie.

suflerie de ejecţie, tunel aerodinamic (supersonic) cu curent cald.

suflerie intermitentă, tunel aerodinamic cu întreruperi, cu rezervor de vid.

suflerie mare, tunel aerodinamic pentru încercări aerodinamice pe obiecte în mărime naturală (avion planor, elicopter).

suflerie mică, tunel aerodinamic pentru încercări profile de aripă şi siluete de fuzelaj.

suflerie verticală, tunel aerodinamic de construcţie verticală pentru încercări în zbor liber miniaturizat.

suflu direct, suflu vertical al rotorului elicopterului.

suflu elicei, curent turbionar produs de elice în stare de funcţionare, agitare a aerului produsă de elice.

suflu reactorului, suflul jetului reactiv.

suflu rotorului, curentul de aer al rotorului (la disc).

suflu turbionar, curent de vârtejuri al rotorului

sunet, fenomen ce se propagă în aer prin unde de compresie şi detente longitudinale succesive, în toate direcţiile cu o anumită frecvenţă specifică, cuprinsă între 16-20.000 cicluri/sec.

sunet de bătaie, amplitudine a fluterului ampenajului orizontal.

supapă, organ de închidere sau deschidere a circuitului unui fluid, care trece printr-un orificiu al unui mecanism.

supapă cilindrică, supapă cu piston.

supapă cu ac, supapă de reglare.

Scanned with OKEN Scanner

supapă de admisie, supapă de intrare, de aspirație.

supapă de aerisire, ventilare aer.

supapă de combustie, supapă de amestec de ardere.

supapă de coordonare, parte componentă a sistemului hidraulic al trenului de aterizare, care șuieră ciudat când acesta se zăvorește pe escamotat.

supapă de depresurizare, supapă de decomprimare a consumului de suprasarcină.

supapă de drenaj, supapă de golire.

supapă de evacuare, supapă de descărcare.

supapă de frânare, componentă a instalației de frânare, care întrerupe sau restabilește circuitul fluidului din sistem.

supapă de preaplin, supapă adaptată sistemului de alimentare, care semnalizează depășirea limitei de umplere a rezervorului de combustibil.

supapă de purjare, supapă de curățire.

supapă de răcire motor, dispozitiv de intrare aer pentru răcirea motorului.

supapă de reducție, reductor de presiune hidraulică.

supapă de suprapresiune, supapă care elimină suplimentul de presiune față de presiunea nominală.

supapă de vid, supapă de golire rapidă.

supapă disc, supapă cu taler/disc.

supapă fluture, robinet/ventil fluture.

supapă principală, supapă de suprapresiune.

supapă regloare, supapă cu ac pentru reglare.

superangular, unghi de deschidere mai mare astfel încât poate încadra o imagine mai mare decât un obiectiv normal (vezi echipamentul OSF).

supermanevrabilitate, posibilități excesive de manevrabilitate, inclusiv prin utilizarea tracțiunii vectorizate.

supersonic, 1. viteză superioară vitezei sunetului (peste 1200 km/oră); 2. avion supersonic.

supersonic biplas, avion supersonic de dublă-comandă.

supersonic delta, avion supersonic cu aripa în forma literei grecești delta.

supersonic monoplas, avion supersonic de simplă-comandă.

supersonic săgeată, avion cu forma aripii în săgeată.

supersonic special, avion supersonic cu aripile rabatabile, ambarcat pe portavion.

suport, piesă de susținere sau de sprijin a unui sistem tehnic.

suport anterior, suport al trenului de aterizare.

suport de ac, suport al conului de ajutaj cu reacție.

suport de antenă, pilonul antenei radio de bord.

suport de aparate, suport de fixare a aparatelor de comandă, control, reglare etc.

Scanned with OKEN Scanner

suport de bechie, dispozitiv de susținere a roții bechiei.

suport de eleron, piesă de susținere a eleroanelor.

suport de flaps, piesă de susținere a flapsului.

suport de frână, element constructiv al sistemului de frânare; disc de frână.

suport de jambă, element de susținere a jambei trenului de aterizare.

suport de manșă, piesă de susținere a manșei.

suport de motor, ramă metalică, rezistentă, de susținere a motorului.

suport de palonier, tijă pe care sunt montate cele două paloniere.

suport de patină, dispozitiv în care se găsește patina unui planor.

suport de picior, suport, parte componentă a scaunului de catapultare.

suport de profundor, piesă de susținere a profundorului.

suport de rachetă, suport de care se acroșează racheta (pilon).

suport de rezervor suplimentar, pilon de susținere a rezervorului suplimentar de combustibil.

suport de semivolan, piesă de susținere a semivolanului.

suport în cruce, piesă de susținere în cruce a ampenajului.

suport mixt, suport din lemn, consolidat cu ramă metalică.

suport montură, suport a camerei de ardere.

supra, element de compunere însemnând „peste", „prea", „foarte", care dă tentă superlativă cuvântului la care se antepune.

supraaglomerat, număr peste măsură de mare de aeronave în zona unui aeroport internațional.

supraalimentare, umplerea cilindrilor motorului cu aer comprimat de către compresor, pentru a compensa pierderea de putere datorată rarefierii aerului la altitudine și pentru creștere puterii, în faza de decolare; forțaj al motorului.

supracompensare, echilibrare aerodinamică a suprafețelor de comandă.

suprafață, față, parte exterioară a unui obiect (corp), întindere delimitată.

suprafață a camerei, suprafață transversală a camerei de ardere/combustie.

suprafață alară, suprafață a aripii de avion.

suprafață a undei de șoc, frontul undei de șoc.

suprafață „Canard", ampenaj amplasat înaintea aripii avionului, care asigură compensarea aerodinamică a centrajului, stabilitate, manevrabilitate, fiind comandabilă în jurul axei transversale, servind și pentru comanda de înălțime (este și aripă deportantă și frână în configurația de rulaj după aterizare).

suprafață cu fantă, suprafață portantă cu fantă, aripă cu fantă.

suprafață curbă, aripă cu profil curb.

suprafață de acoperire, suprafață de învelire, înveliș al aripii.

suprafață de ampenaj, suprafață fixă a derivei și stabilizatorului sau mobilă a direcției și profundorului.

suprafață de antenă, parte de absorbție, suprafață efectivă a antenei.

suprafață de aterizare, teren, pistă, platformă de aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

suprafață de compensare, suprafață de echilibrare aerodinamică.

suprafață de decolare, zonă pentru decolare.

suprafață de discontinuitate, suprafață de întrerupere în aerodinamică (a presiunii, densității, temperaturii, vitezei etc.).

suprafață de echilibrare, suprafață de compensare aerodinamică.

suprafață de frecare, suprafață de lucru a pistonului în cilindru.

suprafață de hidroplanare, suprafață auxiliară imersă de hidroplanare, la hidroavioane.

suprafață de imagine, ecran al tubul catodic.

suprafață de intrare aer, suprafață a prizei de aer.

suprafață de referință, suprafață de informație a coeficienților aerodinamici adimensionali.

suprafață de reflexie, totalitatea caracteristicilor de reflexie radar.

suprafață de rotor, flama arborelui rotorului.

suprafață de susținere, suprafață portantă.

suprafață descrisă de elice, suprafață a cercului măturat, suprafață a discului elicei.

suprafață dorsală, suprafață a părții din spate.

suprafață dorsală a palei, suprafața din spate a palei elicei.

suprafață fixă, suprafață (cuțit) aerodinamică montată pe grindă de coadă care ajută la stabilitatea aeronavei.

suprafață netă, suprafață portantă.

suprafață oscilantă, suprafață de aripă batantă, oscilatorie.

suprafață portantă, 1. parte exterioară a aripii, care suportă sarcinile; 2. suprafața de sustentație; 3. aria proiecției suprafeței aripii unui avion pe planul format de axa longitudinală a avionului și direcția anvergurii, egală cu produsul dintre anvergura aripii și lungimea coardei medii a aripii.

suprafață turbionară, zonă a vârtejurilor.

suprafață vitrală, vizibilitatea perfectă, din aeronavă.

suprafețe curbe, aripi cu suprafețe curbe.

suprafortăreață zburătoare, avion greu de bombardament multimotor, blindat, cu numeroase guri de foc și persoane în echipaj (ex. B-24 Liberator în al Doilea Război Mondial).

supraîncălzire, supliment de căldură la motor.

supraplanare, formație obligatorie la zborul în patrulă strânsă, cu dispunerea coechipierilor deasupra (5-10 m.) și lateral de capul formației.

supraplin, alimentare peste capacitatea normală.

suprapresiune, supliment de presiune care întrece presiunea normală.

suprapunere, așezare (unul peste altul) a fluturașului galben-verzui, cu imaginea impuls, de pe ecranul radiolocatorului de bord, care reprezintă ținta.

Scanned with OKEN Scanner

suprapunere în oglindă, zborul a două avioane, unul deasupra celuilalt, dintre care, primul în poziție normală, al doilea în zbor pe spate.

suprapunere în zbor, așezarea în zbor a unui avion deasupra altui avion, la o mică distanță.

suprasarcină, depășirea capacității nominative a sarcinii; sarcină care se adaugă la sarcina normală, din timpul zborului acrobatic.

suprasarcină negativă, forța aerodinamică care acționează asupra comenzilor unei aeronave, blocându-le în poziții nedorite.

suprasolicitare, a solicita aeronava în zbor, peste măsură.

suprasolicitare nervoasă, stare psihică de dinaintea lansării parașutiștilor și din timpul căderii libere.

suprastructură, totalitatea elementelor constructive unei construcții aeronautice, care alcătuiesc partea utilă a acesteia; construcție metalică situată deasupra corpului principal al aeronavei, folosită pentru amplasarea părții de cargo.

supratensiune, tensiune superioară celei normale, ce constituie de obicei un pericol pentru circuitele electrice.

supraturație, depășire peste normal a numărului de turații a motorului și implicit a elicei.

supraveghere apropiată, observare la mică distanță și identificare a țintei, cu ajutorul radiolocatorului.

supraveghere îndepărtată, observare la mare distanță și identificare a țintei, cu ajutorul radiolocatorului.

supravizită, vizită medicală care se face după un control obișnuit al stării de sănătate al personalului navigant.

supravoltaj, mărire a potențialului voltajului unui curent electric.

supremație aeriană, capacitatea unei forțe aeriene de a impune inamicului condițiile de ducere a luptei și de a influența decisiv soarta operațiilor.

surdină, zgomot scăzut.

surescitare, excitarea peste normal.

surmenaj, stare de oboseală extremă, istovire, cauzată de eforturile zborului îndelungat.

surplus de efectiv, personal excedent.

sursă, loc unde se produce o formă de energie.

sursă APA-2, sursă electrică de aerodrom.

sursă APU, sursă auxiliară compusă dintr-un minimotor (335 kW) care antrenează un generator de rezervă cu puterea de 27 kW și o pompă hidraulică cu debit de 100 litri/min. (la 276 bari).

sursă de aerodrom, sursă de alimentare electrică, care se cuplează la priza de parc a aeronavei, pentru pornire.

sursă de alimentare, sursă care alimentează cu curent electric continuu sau alternativ o instalație electrică de bord.

Scanned with OKEN Scanner

sursă de curent, atunci când rezistența interioară a sursei este foarte mare, în raport cu cea de sarcină.

sursă de energie, dispozitiv, aparat sau mașină, care furnizează curent electric (continuu, alternativ).

sursă de informare, orice element, orice știre, care concură la buna desfășurare a zborului.

sursă de parc, sursă electrică de alimentare (pentru pornire la linia de avioane).

sursă de tensiune, atunci când rezistența electrică a sursei este foarte mică comparativ cu rezistența de sarcină.

sursă exterioară, priză electrică de parc, pentru pornire, la o aeronavă.

sursă interioară, sursă electrică care alimentează cu curent electric o aeronavă, în timpul zborului.

sursă proprie, instalație electrică de bord.

survolare, a zbura deasupra unui teritoriu, a unei zone.

susceptibilitate, predispoziție a corpului de a suferi mai mult sau mai puțin influența agenților externi ori interni.

susceptibilitate de autorotație, tendința de răsucire a palelor elicopterului.

suspantă, fire împletite, din material rezistent la sarcini și la rupere, folosite în confecționarea parașutei (corzi care leagă voalura de hamul ei).

suspendare, 1. oprirea activității de zbor pe un aerodrom din diferite cauze; 2. oprirea temporară de la zbor, a unui pilot, cauze obiective, uneori subiective.

suspensie, sistem tehnic, de diferite tipuri.

suspensie a antenei, dispozitiv de susținere a antenei.

suspensie de echipament, mod de susținere a echipamentului mobil al unui instrument de bord.

suspensie de tren, dispozitiv, legătură elastică dintre cadru și roată (arc, suport) cu rol de a sigura mobilitatea relativă la aterizare și a evita transmiterea șocurilor de la roată la aeronavă.

suspensie pneumatică, sistem de suspensie cu aer comprimat.

suspensie triunghiulară, sistem de suspensie cu foi de arc și bridă metalică, care leagă arcurile de osie.

sustentator, elice portantă/de sustentație a elicopterului.

sustentație, forță ascensională, forță de împingere în sus a unei aeronave.

sustentație adimensională, suprasarcină.

sustentație aerodinamică, portanță aerodinamică.

sustentație de jet, forță portantă a jetului de reacție.

sustentație dinamică, sustentație care se obține în cazul existenței unei mișcări relative între fluid și aeronavă.

sustentație fixă, sustentație la punct fix a avioanelor cu decolare și aterizare verticală, precum și la elicoptere.

Scanned with OKEN Scanner

sustentație statică, sustentație care se manifestă la corpurile mai ușoare decât fluidul în care sunt cufundate.

susținerea capului, acțiunea avionului coechipier de a apăra, proteja avionul cap de formație.

susținere în formație, menținerea direcției și a pantei de zbor, a două sau mai multe avioane (elicoptere) în configurația evoluție în formație.

Suwon, bază aeriană în Coreea de Sud.

Swiss Air, companie aeriană elvețiană, înființată la 1931.

Scanned with OKEN Scanner

șablon, tip, model după care se confecționează o piesă.

șalanger aviator, sportiv aviator, pilot de excepție, care în urma unei întreceri preliminare din cadrul unui campionat de zbor, a obținut dreptul de a-și disputa titlul de campion printr-o dispută directă cu deținătorul titlului.

șandelă, zbor în linie dreaptă, în „lumânare", cu unghiul pantei de urcare mai mare decât unghiul maxim de cabraj al avionului.

șanfren, tăierea oblică a muchiilor unei piese metalice.

șarnieră, balama.

șasiu, cadru metalic de susținere.

școala carlingii, învățarea aparaturii de bord și a altor elemente existente într-o carlingă (cabină) de avion (elicopter, planor) anterior efectuării primului zbor de aclimatizare. Se execută și ori de câte ori se face trecerea pe un nou tip de aeronavă.

Școala de pilotaj Cotroceni, fondată la 12.12.1909 de George Valentin Bibescu, dotată cu aeroplane Blériot și Farman.

Școala de Aplicație pentru Aviație, instituție militară de învățământ, etapă de specializare și perfecționare de nivel înalt, în sistemul militar de aviație.

școală de aviație, școală de pilotaj.

școală de parașutiști, școală unde se învață saltul cu parașuta din avion

școală de pilotaj, așezământ de școlarizare aviatică, unde, elevii-piloți învață să piloteze, să zboare pe un planor, avion, elicopter, sub îndrumarea unui instructor de zbor, mai întâi în dublă-comandă și apoi în simplă-comandă.

școală de remorcaj planoare, 01.04.1943 Focșani-Sud, comandant slt. av. Găbureanu Mircea.

școală de zbor cu motor, învățarea zborului cu un avion.

școală de zbor fără motor, planorism.

Școală Militară de Aviație, așezământ militar unde se pregătesc viitoare cadre tehnice de aviație.

Școală Militară de Pilotaj, înființată în 01.08.1912 la Cotroceni, cu avioane Farman și Blériot cdt. mr. Ion Macri.

șef de pilotaj, conducătorul unei formațiuni de aviație civilă cu atribuțiuni în tehnica pilotajului cu și fără motor.

șef de tură, persoană care coordonează activitățile de conducere și dirijare aeriană într-un punct de comandă operativ de aviație.

șef instructor, conducătorul unui grup de instructori de zbor, din aviația civilă.

Șerbănescu Alexandru (dec. 1944), ofițer pilot, as al aviației române în al Doilea Război Mondial, comandant de grupă aeriană.

Scanned with OKEN Scanner

şerpuire, oscilaţie laterală a unei aeronave cu direcţia liberă.

Shell Aviation, firmă furnizoare de combustibili şi lubrifianţi de aviaţie.

şină de lansare, dispozitiv pe care culisează racheta, după comanda de lansare dată de pilot.

şină de scaun, dispozitiv pe care culisează scaunul de catapultare, echipat cu două stabilizatoare telescopice.

şlag, piesă din sistemul de ermetizare a cabinei.

SMSOA, siglă pentru fosta Şcoală Militară Superioară de Ofiţeri Aviatori „Aurel Vlaicu" Buzău.

şoc, 1. tulburare bruscă a funcţiilor organismului uman; 2. ciocnire violentă între două aeronave aflate în aer sau pe sol.

şoc decelerativ, şocul produs la deschiderea cupolei parașutei.

şoc supersonic, undă de şoc produsă de un avion supersonic care a depăşit viteza sonică, spărgând zidul sonic.

şplint, cui de siguranţă cu două părţi care se pot despărţi şi care fixează o piuliţă în capul unui şurub.

şpriţ, repriză prin care se imprimă o acceleraţie bruscă unui motor (în special la încercări la cale).

şprițuitor, aparat cu care se aplică vopsea sau lacuri, pe suprafeţele unor piese sau părţi componente ale aeronavei.

ştangă, denumire pentru linia orizontului de la giroorizont.

ştecăr, piesă montată la capătul unui cablu sau conductor electric care face legătura între sursa electrică de aerodrom şi sursa de parc de pe aeronavă.

ştergător de parbriz, dispozitiv care are rolul de a curăţa parbrizul de apă, zăpadă, etc., acţionat electric.

ştergere magnetică, dispozitiv la bordul avionului de luptă cu rol de a elimina semnalele ţintelor false de pe ecranul radiolocatorului de bord.

ştift, tijă metalică (cilindrică, conică) cu care se îmbină două piese metalice.

ştiinţă aeronautică, faptul de a fi informat, de a cunoaşte, de a fi documentat în domeniul aeronautic.

şubler, instrument de măsură pentru grosimi mici sau lungimi reduse, compus dintr-o riglă gradată, un cursor şi un braţ fix perpendicular pe ea.

şunt, dispozitiv de deviere a curentului electric dintr-un circuit.

Şura Mică (Sibiu), fostă şcoală de zbor fără motor.

şurub, piesă metalică sau material plastic în formă de tijă, filetată pe o anumită parte, de diferite dimensiuni, prevăzută cu un cap de înşurubare.

ŞZCM, siglă pentru prima Şcoală de Zbor cu Motor, înfiinţată la 27.07.1934 în Bucureşti şi condusă de Alex. Papană şi Tase Rotaru.

ŞZFM, siglă pentru prima şcoală de zbor fără motor, înfiinţată la Braşov (Sânpetru) la 01.06.1935, condusă de Valentin Popescu şi Hubert Klompe.

Scanned with OKEN Scanner

T-10, tablou central de semnalizare (MIG-21).

TAA, companie aeriană australiană.

TABAAIRLINES, companie aeriană australiană.

tablă de dural, foaie, aliaj de aluminiu, cupru, magneziu și siliciu, ușoară și rezistentă, folosită în construcțiile aeronautice.

tablă de pliaj, masă pentru plierea parașutelor.

tablou de alarmă, panou cu instalații de semnalizare de alarmare.

tablou de bord, pupitru cu aparatură de bord.

tablou de comandă, pupitru cu aparatură necesară operațiunilor funcționale ale diferitelor instalații de pe aeronavă.

tablou de compas, pupitrul busolei.

tablou de control, pupitru de control de bord.

tablou de demaraj, panou de pornire motor.

tablou de distribuție, element al unei instalații electrice de bord, care cuprinde un ansamblu de borne electrice, siguranțe, întrerupătoare etc., montat pe o placă din metal izolant.

tablou de semnalizare, panou pentru semnalizare a instalației electrice de bord.

tablou de tren, panou indicator al poziției trenului de aterizare (scos, neutru, escamotat).

tablou electric, dulap electric.

tablou luminos de alarmă, panou luminiscent de semnalizare a avariilor la bord.

tablou navigator, placă cu aparatura de bord a navigatorului, la un avion de transport multimotor.

tablou T, panou de semnalizare a funcționării motorului (grup motopropulosr) și instalațiilor aferente (electrice, hidraulice, de combustibil, de avertizare, a regimurilor periculoase etc.).

„TACAN", sistem de navigație statică.

tachet, piesă ce face parte din mecanismul de distribuție, cu supape al unui motor, cu rol de a împiedica uzura tijei superioare.

tachet de siguranță, limitator, cui opritor de siguranțare.

Taegu, bază aeriană din Coreea de Sud.

TAESA, companie aeriană din Mexic.

TAF, codificare meteo.

tahicardie, accelerarea circulației sanguine, în cazul lipsei de oxigen, la altitudine.

Scanned with OKEN Scanner

tahimetru, turometru, compus dintr-un transmițător și indicator automat de cutie de relee; transmițătorul alimentează rotorul indicator la o frecvență egală cu viteza de rotație a axului de antrenare.

tahometru, aparat de bord pentru indicarea numărului de turații ale motorului.

tahometru combinat, tahometru mixt motor-rotor, indicator al turației motorului și rotorului.

tahometru giroscopic, girotahometru.

tahometru sensibil, tahimetru de mare precizie.

„taie motorul", semnalizarea starterului după oprirea aeronavei la linia de avioane, cu semnificația „oprește motorul!".

Taif, bază aeriană din Arabia Saudită.

taifun, vânt foarte puternic, care bate în vestul Oceanului Pacific.

Taiho, portavion japonez amiral, scufundată la 16.06.1944, de submarinul american „Albacore", cdt. cpt. Blanchard J.W.

talc, pudră fină, folosită la plierea parașutelor.

TALCE, siglă pentru control alimentare.

talent pentru zbor, aptitudine, înclinație de a putea pilota o aeronavă.

talpă longitudinală, element de forță longitudinală într-o structură de avion.

TAM, fabrică de avioane din Tbilisi-Georgia.

tambur, piesă metalică, în formă cilindrică, acționat de un motor, peste care se înfășoară un cablu ce tractează un planor în remorcaj la automosor.

tambur de frână, piesă în formă cilindrică, din metal, componentă a sistemului de frânare al aeronavei, pe sol.

tampon, amortizor.

tamponare, ciocnire a două sau mai multe aeronave, la sol.

tanc, avion-cisternă de alimentare cu combustibil, în timpul zborului, a unui alt avion, folosindu-se instalații speciale.

Tank Kurt, inginer german, cel care a realizat celebrul Focke Wulf 190, în perioada celui de al Doilea Război Mondial.

tandem, poziție de montare a două posturi de pilotaj care lucrează împreună, astfel încât axele longitudinale să fie în prelungire (piloții stau unul în fața celuilalt).

tangaj, mișcare perturbatorie oscilatorie a unui avion în jurul axei perpendiculare pe direcția de zbor.

tangaj în remorcaj, deplasarea laterală de o parte și alta a axei de remorcaj avion-planor.

tangaj la mosor, fenomen de tangaj, care se produce în timpul remorcajului unui planor la automosor.

tapet de aripă, înveliș rulant, mobil al aripii de avion.

tapet de cabină, învelișul interior al cabinei.

TAROM, companie română de transport aerian (18.09.1954).

Scanned with OKEN Scanner

TAS, sistem de căutare a țintelor, programat la limita superioară a razei de acțiune în sol sau la sol.

tastatură, claviatură (a diferitelor aparate).

tăbliță PNA (NPL), plăcuța pilotului pe care figurează adnotările sale, cu privire la zborul pe care-l execută (itinerar, repere, cap-compas, durata, plafon, stații radioghidaj etc.).

„tăiat", expresie care înseamnă comanda de oprire a motorului.

Târgșorul Nou, fostă unitate militară de aviație, desființată în anul 1958.

tedeum, slujbă, serviciu divin care se oficiază și în unitățile de aviație.

TEF, (Tactics Expert Function) echipament care asimilează informațiile în timp real, afișând și marcând pe harta digitală zonele de amenințări ale inamicului.

tehnic de aviație, cadru militar specializat în efectuarea de lucrări tehnice de profil, care în principal constau din reparații, revizii și verificări asupra materialului volant.

tehnică aeriană, totalitatea dotărilor, utilajelor, mașinilor de lucru, deprinderilor de producție din domeniul construcțiilor aeronautice.

tehnică a securității zborului, totalitatea normelor care reglementează proceduri menite să concure la asigurarea siguranței zborului aeronavelor.

tehnică de luptă, totalitatea parcului de aeronave, accesorii, armament de bord și materiale auxiliare existente într-o flotilă de aviație.

tehnolog de atelier-aviație, specialist cu studii superioare, care verifică documentațiile de lansare în producție a aeronavei, întocmește fișă tehnologică de repere, calculează necesarul de materiale și urmărește derularea procesului productiv, până la darea în exploatare a aeronavei.

tehnologie aviatică, ansamblul cunoștințelor, procedeelor, mijloacelor de fabricație și de prelucrare în construcția aeronavelor.

tehnologie „STEALTH", tehnologie de vârf a „avionului invizibil" care, în principal încorporează muchiile laterale ale fuzelajului, bordul de atac și bordul de fugă al aripii ce dispersează fasciculul radar, iar vopseaua special folosită contribuie mult la absorbția undelor electromagnetice. Avionul se poate „sustrage" detecției radar.

teleașcă, denumire dată sursei electrice de aerodrom, tractată manual și folosită la pornirea aeronavelor.

telebusolă, busolă a cărei indicații sunt transmise la „distanță", la unul sau mai multe aparate montate pe tabloul de bord. Este amplasată în coada avionului sau vârfului aripii, pentru a fi ferită de influența magnetică a maselor metalice.

telecomandă, comandă automată.

telecompas, compas de distanță.

teledirecție, comandă de la distanță.

telefon de bord, aparat de intercomunicație de bord.

Scanned with OKEN Scanner

teleghidaj, conducere, dirijare de la distanţă a unei aeronave sau rachete, prin mijloace specifice.

teleghidaj direct, telecomandă cu control vizual.

teleghidaj indirect, telecomandă fără control vizual.

telemetru de înălţime, altimetru de altitudine.

telemetru „KVANT", aparat dublu (radar şi ochire) montat în conul radar şi destinat încadrării ţintelor aeriene (pe bază de laser).

telemetru laser, instrument optic, pe bază de laser pentru măsurarea distanţei dintre aeronavă şi un anumit punct (la MIG-21 între 200 m. şi 6,5 km.).

telesitemetru, goniometru acustic.

temă de zbor, subiect teoretic, studiat, însuşit şi aplicat practic, pe timpul unui exerciţiu de zbor.

temperatură, 1. stare de căldură; 2. gradul de încălzire al aerului (sau de răcire).

temperatură ambiantă, temperatura aerului înconjurător.

temperatură de aprindere, temperatură minimă la care trebuie încălzit un amestec gazos pentru ca arderea să se poată face.

temperatură de ardere, temperatură a produselor unei arderi mai mare decât temperatura de aprindere. Aceasta depinde de natura combustibilului, de coeficientul de exces de aer, de temperatura mediului ambiant.

temperatură de inversiune, punct de inversiune meteorologică la sol.

temperatură de referinţă, fixarea valorii unei mărimi de temperatură, din tunelul aerodinamic.

temperatură dinamică, temperatură a curentului de aer nefrânat.

temperatură de ieşire, temperatura în grade Celsius, la evacuarea gazelor din motor.

temperatură la intrare, temperatura în grade Celsius, la admisia aerului în compresorul motorului reactiv.

temperatura statică, temperatura constantă a curgerii potenţiale, într-un tunel aerodinamic.

temporizare, întârzierea comenzii treptei a doua de pornire a demarorului.

tendinţă de autorotaţie, forţă de autorotaţie a aparatelor de zbor.

tendinţă de cabraj, direcţia de urcare accentuată a avionului.

tendinţă de coborâre, direcţia de picaj accentuat.

tendinţă de neutru, mişcarea de revenire a manşei la punctul neutru.

tendinţă de retur, revenirea la pas nul.

tendon, cablu oţelit, subţire, montat la biplane, pentru reglare.

tensiune, încordare psihică a pilotului, în diferite faze ale zborului.

tensiune arterială, tensiune exercitată de fluxul sanguin asupra inimii şi a arterelor.

tensiune de amorsare, tensiune de aprindere a motorului (propulsorului).

tensiune de ecou, tensiune corespunzătoare sunetului reflectat al ecoului.

Scanned with OKEN Scanner

tensiune de serviciu, tensiune de alimentare/nominală/de lucru/de funcționare.

tensiune de torsiune, efort de răsucire.

tensiune electrică, diferența de potențial între două puncte ale unui câmp electric.

tensiune la bord, prezența curentului electric pe aeronavă.

tensiune la borne, tensiune electrică egală cu diferența de potențial între bornele unui generator electric sau între două borne ale unui circuit electric de bord.

tentativă de record aerian, acțiune întreprinsă în scopul de a realiza doborârea unui record aerian, fără a avea siguranța izbândei.

teodolit, instrument optic folosit pentru determinarea azimutului și a înălțimilor aparente.

teren accidentat, zonă cu forme de relief neregulate, denivelare etc., neprielnică decolării sau aterizării unei aeronave.

teren adiacent, aerodrom cu două piste de decolare-aterizare alăturate.

teren ajutător, aerodrom de rezervă, auxiliar.

teren bun de avion, teren bun pentru aterizarea unui avion remorcher, de depanare a planoarelor aterizate „în afara aerodromului".

teren de aterizare, loc amenajat în vederea decolării și aterizării avioanelor (planoarelor); poate fi natural (iarbă) sau artificial (pistă betonată, plăci).

teren de aviație, aerodrom.

teren de escală, aerodrom pe care se pot face întreruperi, pe timpul unui raid aerian.

teren de exercițiu, aerodrom de școală.

teren de tragere, poligon pentru trageri aer-sol.

teren de zbor, amenajare terestră în vederea desfășurării activităților de zbor cu și fără motor.

teren intermediar, aerodrom cu resurse de aprovizionare cu combustibil și lubrifianți; poate fi utilizat și ca teren de rezervă.

teren închis, aerodrom ce nu poate fi folosit.

teren pentru desant, aerodrom destinat lansărilor de parașutiști.

teren platformă, eliport.

termen al palelor, durata de exploatare a palelor de elicopter.

termen al paletelor, durata de funcționare a paletelor unei turbine dintr-un motor cu reacție.

termen de durată, timp planificat lucrărilor regulamentare, la celulă, motor etc.

termen de exploatare, durata de funcționare a motorului.

termică, curent ascendent care se produce vara, datorită căldurii din timpul zilei, căutat de piloții planoriști pentru câștig de înălțime.

Scanned with OKEN Scanner

terminal burduf, pasarelă pentru accesul pasagerilor la o aeronavă de transport.

terminal de plecare, extremitatea pistei de decolare.

terminal în stea, dispunerea punctelor de ambarcare-debarcare a pasagerilor în formă de stea, la o aerogară.

termolocator, echipament de detectare a obiectelor de pe sol, prin sesizarea diferenței de temperatură ambiantă.

termorezistență, rezistență la temperaturi înalte a materialelor folosite în construcțiile aeronautice.

termosferă, strat atmosferic ce se întinde până la 500 kilometri altitudine, temperatura atingând valoarea de 2000-3000 grade Celsius.

termostat, dispozitiv automat care servește la controlul și supravegherea temperaturii dintr-o incintă a unui sistem tehnic.

terorism aerian, formă de exteriorizare umană anormală, ce constă din amenințarea echipajului, amplasarea de dispozitive explozive în avion, aeroporturi, agenții; deturnarea de aeronave; piraterie aeriană, atac armat.

test, 1. probă de aptitudini psihice și fizice pentru candidații în arta pilotajului; 2. program de verificare cu controlul funcționării calculatorului pilotat automat; 3. probă de rezistență a unui profil în tunelul aerodinamic (sau părți componente ale aeronavei).

test de accelerare-oprire, serie de probe de pornire-accelerare-oprire ale motorului la sol sau aeronavei în timpul zborului, verificându-se parametrii constructivi de exploatare.

test de lansare, operație de verificare a eficienței armamentului și muniției de bord în aer, urmărindu-se „rata succesului".

test de prototip, încercarea în zbor a primului avion de serie, în care se verifică fiabilitatea aparaturii mecanice, electronice, electrice, hidraulice, precum și a acestuia în sine.

test de sol, verificarea aeronavei prin rulaj la sol.

test de zbor, încercarea aeronavei în aer, după revizie, reparație, fabricație etc.

tetieră, parte componentă a scaunului de catapultare, susținătoare a capului pilotului în timpul șocului ejectării.

Tetsuzo Iwamoto, as japonez în al Doilea Război Mondial, cu 254 de victorii aeriene.

Textron, concern SUA constructor de aeronave.

T-eu, panou fix sau dispozitiv mobil, iluminat ori nu, vopsit în culori vizibile de la distanță, cu rol de a indica direcția vântului pe un aerodrom.

teu de reducție, vană cu trei căi.

Tg. Jiu, școală de zbor fără motor, care a funcționat între anii 1954-1957.

Tg. Mureș, localitate în care a funcționat școala de zbor fără motor între anii 1946-1955.

Scanned with OKEN Scanner

TGO, abreviere pentru indicarea decolării și aterizării în flux continuu.

TGT, abreviație care indică temperatura de ieșire a gazelor din motor.

The Earth-Noe-Nap, zbor la nivelul solului cu avertizare asupra obiectelor terestre.

Thunderbirds, formație de zbor acrobatic reprezentantă a Forțelor Aeriene din SUA („Păsările tunetului").

„Ticonderoga", portavion american, scos din serviciu în 1973.

„TIDAL WAVE", (Valul distrugător) misiunea americană din 01.08.1943, cu avioane B-24 „Liberator", pentru distrugerea rafinăriilor de petrol din România (Ploiești și Câmpina).

tijă, piesă de forma unei bare, care suportă solicitări numai în lungul axei sale.

tijă amortizoare, bară flexibilă din fibre de carbon, pentru amortizarea înclinării palei elicopterului.

tijă ARU, tija dispozitivului de reglare automată a comenzilor.

tijă de accelerație, manetă de gaze.

tijă de comandă, piesă metalică, parte componentă a sistemului de comenzi ale aeronavei.

tijă de pas, comanda palei elicopterului.

tilt-rotor, aeronavă cu proprotoare basculante (proprotor, de la combinația între propulsor și rotor); vezi convertoplan.

timbrul aviației, emisiune în folosul aviației (1931) în cadrul Fondului Național al Aeronauticii.

Timișoara (Giarmata), școală de zbor fără motor înființată în 1948, desființată în 1958.

timp, stare a vremii, durată meteorologică.

timp calm, vreme fără vânt, acalmie.

timp cert, vreme sigură, bună de zbor.

timp clar, vreme senină.

timp cu averse, vreme ploioasă, venită pe neașteptate, abundentă, dar pe scurtă durată.

timp cu nebulozitate, vreme urâtă, cu nori.

timp cu precipitații, vreme cu ploaie, ninsoare etc.

timp de acoperire, nebulozitate.

timp de acroșare a finisilor, durata în secunde a prinderii cârligului unui avion care apuntează pe un portavion, de o coardă elastică plasată de-a latul punții.

timp de admisie, durata intrării amestecului gazos benzină-aer în cilindrul unui motor cu explozie în patru timpi.

timp de adunare, durata în care se adună la verticala aerodromului mai multe avioane, în vederea executării unui zbor în formație.

timp de alarmare, durata minimă de trecere la o acțiune.

timp de alimentare, durata operației de alimentare.

Scanned with OKEN Scanner

timp de altitudine, timp de urcare.

timp de amerizare, durata luării contactului cu apa, a unui hidroavion.

timp de aprindere, momentul aprinderii amestecului gazos benzină-aer.

timp de apuntare, durata manevrelor premergătoare ale unui avion, până la luarea contactului cu puntea portavionului.

timp de așteptare, durata patrulării în zona aeroportului până la primirea aprobării de intrare la aterizare.

timp de atac, durata intrării la atac a unui interceptor asupra unei ținte aeriene.

timp de aterizare, durata manevrelor premergătoare venirii la aterizare, până la luarea contactului cu solul.

timp de autorotație, durata autorotației unui elicopter.

timp de baleiaj, parcurgerea unui fascicul electronic pe suprafața ecranului luminiscent al tubului catodic.

timp de cabraj, durata urcării unei aeronave, până la înălțimea dorită.

timp de calcul, durata operațiilor de stabilire a capului compas și a celor de navigație aeriană.

timp de catapultare, durata catapultării, din momentul luării deciziei și până la luarea contactului cu solul.

timp de cădere, durata prăbușirii.

timp de cădere liberă, durata de cădere a unui parașutist după părăsirea avionului, în momentul deschiderii parașutei.

timp de ciclu, durata de funcționare a unui sistem tehnic.

timp de coborâre, durata pierderii înălțimii, după atingerea plafonului maxim, până la intrarea în pantă normală de zbor (sau venirii la aterizare).

timp de combustie, durata arderii.

timp de compresie, durata în care fluidul din cilindrul motorului își micșorează volumul.

timp de declanșare, durata de declanșare proprie a parașutei.

timp de decolare, durata în care se realizează decolarea unei aeronave.

timp de demarare, timpul minim necesar unei aeronave, pentru a atinge viteza de regim, calculat din momentul pornirii.

timp de deschidere, durata de deschidere completă a parașutei.

timp de detentă, durata destinderii gazelor din cilindrul motor.

timp de dirijare, durata în care se realizează conducerea unei aeronave, din PCO sau „zebră".

timp de dirijare radar, conducerea aeronavei prin mijloace de radiolocație.

timp de ecou, durata până la întoarcerea semnalului reflectat.

timp de evacuare, durata evacuării gazelor din motor, prin țevile de eșapament ale acestuia.

Scanned with OKEN Scanner

timp de exploatare, durata de execuție a lucrărilor tehnice (revizie, remediere, reparație) la o aeronavă.

timp de exploatare în aer, durata zborului unei aeronave în conformitate cu parametri tehnici.

timp de flamă, durata prezenței flamei (flăcării) la turbină.

timp de flotare, durata plutirii unui hidroavion pe apă.

timp de frânare, timpul necesar opririi unui avion după aterizare, socotit din momentul acționării sistemului de frânare.

timp de funcționare, resursa de lucru a unui motor.

timp de funcționare avion, durata de exploatare în zbor.

timp de funcționare balizaj, durata iluminării balizajului pe pistă.

timp de funcționare reflector, durata lucrului unui reflector, pe timpul aterizării de noapte.

timp de golire, durata consumului de combustibil din rezervor.

timp de gonflare, durata umflării camerei trenului de aterizare.

timp de gonflare elicopter, durata umflării sistemului de plutire a unui elicopter în caz de amerizare forțată.

timp de grele, vreme cu plafon noros, favorabil zborului în condiții meteorologice grele.

timp de încadrare, durata prinderii în vizor a unei ținte aeriene.

timp de întreținere, durata executării unei lucrări de păstrare în bună stare a unei aeronave.

timp de lansare, durata execuției trimiterii la țintă a unei rachete acroșate pe aeronavă.

timp de lansare desant, durata parașutării.

timp de luarea deciziei, durata minimă de trecere la acțiune după luarea hotărârii.

timp de lucru aerian, durata evoluției în zbor a unei aeronave, care execută anumite figuri acrobatice libere sau impuse.

timp de menținere la tub, durata urmăririi unei ținte aeriene la tubul catodic al radiolocatorului de bord sau al stației terestre de radiolocație.

timp de navigație, durata estimată pentru navigație aeriană.

timp de normale, vreme senină, favorabilă executării zborului în condiții meteorologice normale (ziua sau noaptea).

timp de oprire, timpul minim necesar pentru trecerea aeronavei de la regim de rulaj pe sol, la starea de repaus.

timp de palier, durata în secunde de execuție a palierului.

timp de parașutare, durata lansării, căderea liberă, deschiderea parașutei, plutirea și luarea contactului cu solul.

timp de parcare, durata tractării aeronavei de a locul opririi, la linia de avioane pentru staționare.

Scanned with OKEN Scanner

timp de patrulare, durata în care un avion execută zbor ordonat din PCO, în zona aeroportului, până la intrarea la aterizare.

timp de picaj, durata coborârii vertiginoase.

timp de plafon, durata străpungerii stratului de nori.

timp de pornire, durata demarării.

timp de redresare, durata revenirii la zbor orizontal, după o evoluție acrobatică.

timp de redresare la aterizare, durata comenzii de redresare a avionului (planorului) în configurația de aterizare, după îndulcirea pantei de coborâre, așteptare și punerea lină a aeronavei pe pistă.

timp de remorcaj, durata planorului în remorcaj de avion sau la automosor, până la declanșare.

timp de revenire, durata reintrării în zbor normal, după o evoluție dificilă.

timp de rulaj, durata tractării avionului de către un „trăgaci" (tractor sau autocamion) pe banda de rulaj.

timp de semnalizare, durata în care se realizează un semnal optic sau sonor, la bord.

timp de spargere, durata în care un avion reactiv pătrunde prin plafonul de nori și iese la „lumină".

timp de tur, durata în minute a turului de pistă.

timp de urcare, durata zborului cabrat.

timp de virare, durata schimbării direcției de zbor.

timp de zbor, durata de timp scursă între decolarea și aterizarea unei aeronave.

timp de zbor în amurg, durata zborului spre seară.

timp de zbor în CMGN, zbor în condiții meteo grele noaptea.

timp de zbor în CMGZ, timp în condiții meteo grele ziua.

timp de zbor în CMNN, zbor în condiții meteo normale noaptea.

timp de zbor în CMNZ, zbor în condiții meteo normale ziua.

timp de zbor în croazieră, durata zborului în regim economic, pe timpul itinerarului.

timp de zbor în „cușcă", durata zborului de antrenament, cu una din cabine acoperite, pentru realizarea evoluțiilor fără vizibilitate, după aparatura de bord (zbor în dublă-comandă).

timp de zbor în formație, durata unei teme de zbor cu două sau mai multe avioane în formație ordonată.

timp de zbor în forțaj, durata folosirii motorului cu reacție peste puterea maximală normală (peste pragul forțajului).

timp de zbor în regim normal, durata funcționării normale a motorului, fără solicitări maxime.

timp de zbor în termic, durata unui zbor în curenți termici ascendenți de către un planor.

Scanned with OKEN Scanner

timp de zbor în undă, durata zborului unui planor (de simplă sau dublă-comandă) sub norii de undă lungă, care se formează în special toamna deasupra munților.

timp de zbor la pantă, durata zborului planorului, în fața unui deal, folosindu-se curenții care bat perpendicular pe acesta.

timp de zbor sub plafon, durata zborului la baza inferioară a stratului de nori.

timp frumos, vreme senină, fără perturbații atmosferice.

timp furtunos, vreme cu vânt în rafale.

timp impropriu, vreme nefavorabilă pentru zbor.

timp incert, vreme nesigură, schimbătoare (din punct de vedere meteorologic).

timp închis, vreme cu vizibilitate redusă.

timp înnegurat, vreme întunecoasă (ziua), cu nori.

timp în zonă, durata unui zbor într-o anumită parte a aerodromului (patrulare, acrobație, lucru aerian).

timp meteo, starea meteorologică la un moment dat, pronosticată de o stație de profil.

timp mort, inactivitatea unui motor.

timp noros, nebulozitate (parțială sau totală).

timp total, calculul general al orelor de zbor efectuate de un pilot, într-o anumită perioadă de timp.

timp total de atac, calcularea momentului prielnic de intrare la atac asupra unei ținte aeriene.

timp turbulent, vreme care produce perturbații atmosferice (vânt puternic, ploi torențiale).

timpul cabinei, timpul care s-a scurs din momentul decolării, pe durata diferitelor faze de zbor și terminând cu oprirea după aterizare.

tip de aeronavă, model sau formă de aparat de zbor (planor, avion, elicopter) cu caracteristici și date tehnico-tactice diferite, sisteme tehnice adecvate, aparatură etc.

tip de aparat, model de aparat destinat unei anume funcții dintr-un sistem tehnic.

tip de aripă, model și formă de aripă de avion (planor).

tip de avion, model de avion cu destinație bine definită (căruia îi corespunde o anumită grupă).

tip de bechie, model de bechie (cu roată, șină, patină).

tip de costum, model de costum de zbor (pentru avioane clasice, cu reacție, nave cosmice).

tip de elice, model, formă de elice (bipal, tripal, cvadripal etc., confecționată din lemn sau metal).

tip de elicopter, model de elicopter (cu motor clasic sau reactiv) căruia îi corespunde o anumită grupă.

Scanned with OKEN Scanner

tip de fuzelaj, formă de fuzelaj a cărui construcție poate fi cocă, inelară, grilă etc.

tip de motor, model de motor de aviație, cu explozie în patru timpi sau reactiv.

tip de nori, nori de diferite formațiuni, compoziții și altitudini.

tip de paraşută, model de paraşută, cu declanşare comandată sau automată şi formă rotundă sau dreptunghiulară.

tip de planor, model de planor destinat antrenamentului, de şcoală sau performant, din lemn, duraluminiu sau construcție mixtă.

tip de precipitații, ploaie, zăpadă, grindină, lapoviță.

tip de rachetă, model de rachetă pentru aeronave reactive aer-aer sau aer-sol.

tip de rezervor, model și formă de mică, medie sau mare capacitate, din metal sau cauciuc lamelat, montat în planuri, fuzelaj ori acroşat.

tip de sondă, avion pentru încercarea atmosferei, sondă meteorologică.

tip de tren, model de tren de aterizare, fix sau escamotabil.

tir aerian, tragere continuă asupra unei ținte, după prinderea acesteia în aparatul de ochire.

titan, material folosit în construcțiile aeronautice, la carenajele verinelor, eleroanelor, flapsurilor, direcții, lonjeroane, grinzi de coadă, ecranelor de aerisire, prizelor de aer.

Titu-Boteni, bază aeriană din România.

tobă de eşapament, țeavă cilindrică montată între țeava de evacuare și țeava de eşapament, pentru a amortiza zgomotul ce se produce la evacuarea gazelor de ardere din motor.

tobogan, jgheab îngust, folosit ca sistem de evacuare a pasagerilor unui avion de transport aflat în dificultate (avariat) după o aterizare forțată.

toleranță, 1. îngăduința instructorului de zbor față de unele greşeli remediabile ale elevilor-pilot; 2. admiterea unei mici abateri de la greutatea admisă într-un avion cargo.

tombac, aliaj de cupru și zinc, folosit în construcțiile aeronautice.

ton, 1. gradul de înălțime al unui sunet; 2. fel de a spune, de a raporta ceva cu tonalitate diferită.

tonă, unitate de măsură egală cu 1000 de kilograme, sau 2240 poundși.

tonă registru, unitate de volum, egală cu 2,832 metri cubi care măsoară capacitatea de încărcare a unui avion mare de transport mărfuri.

tonitruant, zgomot tunător produs de motorul unui avion cu reacție, care decolează cu forțaj.

tonou, figură acrobatică în care avionul (planorul) execută o răsucire completă, laterală, în sensul zborului, fără a schimba înălțimea și direcția.

tonou axial, tonou executat în lungul axei pistei, în viteză.

tonou din bucăți, tonou axial, compus din patru părți, executat rapid sau lent.

tonou inversat, tonou vertical cu scoatere (ieşire) în zbor pe spate.

Scanned with OKEN Scanner

tonou în 8 puncte, tonou executat cu opt puncte de ezitare (de regulă în zbor orizontal).

tonou în spirală, tonou executat în timpul unei spirale (urcare sau coborâre) în viteză sau lent.

tonou în viraj, tonou executat în timpul unui viraj de 360 de grade.

tonou lent, execuția tonoului se realizează încet.

tonou normal, tonou vertical cu scoatere (ieșire) în zbor normal; i se mai spune și piruetă.

tonou rapid, tonou executat cu comenzi iuți, într-un timp scurt.

tonou pe verticală, tonou executat în plan vertical.

tonus psihic, stare de ușoară tensiune sufletească, generată de o emoție ivită în timpul zborului.

topare, semnal reflectat confuz, sclipire pe ecranul radiolocatorului de bord (sau al stației terestre) reprezentând o țintă.

„TOPAZ", radiolocator de bord, capabil să descopere 10 ținte și să urmărească automat două dintre ele.

„TOP GUN", școlarizare superioară americană (SUA) pentru perfecționarea piloților pe supersonice, pornind de la calculul „într-un minut, lupta aeriană s-a încheiat".

„TOP GUN Special", publicație aeronautică editată la Cluj – România.

torențial, ploi repezi cu mare debit de apă, de scurtă durată.

tornadă, trombă de vânt cu viteză foarte mare care produce ravagii.

Torricelli E., (1608-1647) fizician italian. S-a ocupat cu studiul lichidelor, experiențe asupra presiunii atmosferice, inventând tubul care-i poartă numele.

torsionare, răsucire, îndoire.

torsionare a aripii, răsucire, încovoiere a aripii.

torsionare a elicei, răsucire, încovoiere a palelor elicei.

torsionare a elicei de sustentație, deformare, răsucire a elicei portante a elicopterului.

Toul, bază aeriană franceză.

Tours, bază aeriană franceză unde funcționează „Academia de Vânătoare".

TOW, (Tube Optically Wire) lansare din tub, urmărire optică, dirijare prin fir.

toxicologie, noțiune care se referă în aviație, la posibilitatea intoxicării personalului de deservire cu benzină, petrol, lubrifianți, lichid hidraulic, gaze de eșapament, gaze de la turbină, insecticide, ierbicide.

trac la zbor, emoție de care sunt cuprinși unii piloți tineri neexperimentați, începători; după decolare tracul dispare.

tractare, operația de remorcare a aeronavei de către un vehicul (tractor, autocamion) pe breteaua secundară.

tractiv, referire la o elice sau motor.

Scanned with OKEN Scanner

tracțiune, deplasarea avionului spre înainte, ca rezultat al funcționării motorului, respectiv a înșurubării elicei în aer (turația elicei).

tracțiune asimetrică, tracțiunea unui avion multimotor căruia îi cedează unul din motoarele laterale, iar forțele rămase devin asimetrice față de axa verticală care trece prin centrul de greutate al avionului.

tracțiune la punct fix, acțiunea comandată a elicei portante a elicopterului de a „trage" la punct fix.

tracțiune laterală, răsucire laterală la saltul cu parașuta.

tracțiune necesară, forța de care are nevoie o aeronavă pentru a decola, generată de grupul motopropulsor al acesteia.

tracțiune nulă, fenomen care se produce atunci când motoul este redus intenționat, la o valoare a puterii disponibile pentru tracțiune zero.

tracțiune remanientă, fenomen produs în aer asupra unei aeronave, după anularea câmpului de magnetizare exterior.

tracțiunea vectorială, soluție constructivă de funcționare a unui motor cu reacție cu tracțiune vectorizată.

tracțiunea vectorizată, soluție constructivă a unui motor cu reacție cu manevrabilitate controlată la un unghi de atac peste incidența maximă.

tracțiunea, se obține cu relația T = CvGa/g, la punct fix sau T = (Cv-V)Ga/g, în zbor, în care: T este tracțiunea, în dN, Ga - debitul de aer, în kg/s, Ge - viteza gazelor în secțiunea de ieșire din ajutajul reactiv, în m/s, V - viteza avionului, în m/s, g - accelerația gravității = 9,81 m/s^2.

tracțiunea elicei, forța cu care se realizează propulsia avionului spre înainte (ca urmare a funcționării motorului cu explozie în patru timpi).

traductor, convertizor activ.

traductor de distanță, traductor de deplasare, de coordonate geografice.

traductor de drum, traductor de cap și ordine.

traductor de eleroane, traductor de aripioare.

traductor de hipersustentație, semnalizator al poziției voleților de curbură.

traductor de pas, senzor de pas.

traductor de poziție, detector de poziție în aer a aeronavei.

traductor de tren, semnalizator de poziție (scos, vârât) a trenului de aterizare.

traductor de turație, dispozitiv pentru măsurarea valorii turațiilor motorului.

traductor telemetric, transmițător al sistemului de telemetrie.

trafic aerian, transport pe calea aerului de pasageri și mărfuri, raportat la un anumit interval de timp.

traforedresor, dispozitiv electric care asigură 28 V.

trage!, comandă dată de conducătorul de zbor (navigator) pilotului, la raportul acestuia că a „prins" ținta, pe timpul unui zbor de interceptare.

Scanned with OKEN Scanner

tragere aeriană, totalitatea operațiilor executate de pilot în vederea trimiterii proiectilelor armelor de bord la țintă.

tragere în strato, exercițiu de tragere de mare altitudine, unde avionul reactiv devine greoi și are inerție mare.

tragere prin elice, tragere cu armamentul de bord prin planul de rotație al elicei pe baza sistemului sonic de sincronizare (inventat de savantul român Gogu Constantinescu în 1916).

tragere sincronizată, tragere prin elice.

traiect, traseu aerian pe care îl străbate o aeronavă, marcat între două puncte determinate.

traiectorie, drumul parcurs în spațiu de un corp în mișcare; reprezentarea grafică a acestui drum.

traiectorie ascendentă, traiectoria de zbor în pantă de urcare.

traiectorie constantă, traiectoria de zbor cu unghi de incidență.

traiectorie deformată, traiectorie a mișcării perturbante.

traiectorie de salt, traiectoria căderii, după părăsirea aeronavei de către parașutist.

traiectorie descendentă, traiectorie de zbor în coborâre.

traiectorie de zbor, drum parcurs în spațiu de către o aeronavă, dinainte calculat și într-o direcție bine determinată.

traiectorie ghidată, traiectorie de aterizare radioghidată de la sol.

traiectorie la pistă, alinierea la pistă în vederea decolării.

traiectorie supersonică, traiectorie de zbor la o viteză care depășește viteza sunetului.

traiectorie verticală, traiectorie de zbor pe verticală a elicopterului sau a unui avion cu decolare și aterizare verticală.

tranchilizant, medicament cu efect calmant, liniștitor, aflat în trusa de prim ajutor de bord.

transatlantic, companie de aviație care execută zboruri peste ocean.

TRANS CIVILAIR, companie aeriană din Taiwan.

transformator, aparat electric care transformă tensiunea unui curent alternativ fără modificarea frecvenței.

transformator elevator, transformator ridicător de tensiune.

translatare, deplasarea unui corp astfel încât în toate punctele sale să aibă în orice moment viteze egale și paralele cu traiectorii identice.

transmisie, 1. transmitere a mișcării mecanice de la un organ la altul sau de la o mașină la alta; 2. comunicare între două posturi de radio.

transmisie a efortului, transmitere a solicitărilor structurale suportate de diferite componente ale aeronavei.

transmisie de coadă, arbore de transmisie la rotorul de coadă al elicopterului.

Scanned with OKEN Scanner

transmisie de frână, mecanism de transmisie comandă frână tren de aterizare.

transmisie oblică, arbore de transmisie înclinat.

transmisie principală, arbore de transmisie la rotorul principal al elicopterului.

transmisiune, comunicare radiofonică între un post emiţător şi unul receptor.

transmisiuni, mijloace fixe sau mobile de comunicaţii radio, folosite pe un aerodrom.

transmitere posterioară, mecanism de transmisie la rotorul din coadă al elicopterului.

transponder, bloc emiţător-receptor, din echipamentul de control al traficului aerian.

transport aerian, aviaţie de transport civilă şi militară.

transport de aer, deplasare a unui curent de aer sau mase de aer dintr-un loc într-altul.

transport desant, transport de paraşutişti.

transport facil, transport uşor pentru zone operaţionale.

transport tactic, aviaţie de transport tactic (care concură la acţiunile mixte de organizare şi conducere ale trupelor).

transportor rulant, instalaţie pe role pentru manevrarea încărcăturii pe un avion cargo.

transvazare, operaţia de echilibrare a avionului bimotor, pe măsura consumării combustibilului.

tranzit, survolarea spaţiului aerian al unui stat, fără aterizare.

tranziţie de pompaj, trecere în regim de pompaj.

tranziţie în palier, trecere la zbor orizontal.

tranziţie verticală, trecerea la zbor vertical al elicopterului sau avionului cu decolare şi aterizare verticală.

trapă, capac culisant sau rabatabil care acoperă o deschizătură în podeaua unei aeronave, permiţând accesul sau controlul instalaţiilor dispuse sub podea.

trapă abordabilă (principală), trapă din sistemul de reglare a admisiei aerului la motorul cu reacţie, care se închide la o viteză mai mică de 200 km/oră, aerul fiind aspirat prin fante suplimentare. La viteză mai mare de 200 km/oră trapele principale se deschid, odată cu dezvoltarea de presiune hidraulică în sistem.

trapă babord, trapă în partea stângă a fuzelajului.

trapă de bot, trapă existentă în partea din faţă a fuzelajului, la unele avioane.

trapă de coadă, deschizătură în partea din urmă a unui avion de transport materiale sau trupe.

trapă de evacuare, capac orizontal în puntea unei aeronave.

trapă de reglare, sistem de reglare a admisiei aerului la motor, compus dintr-o secţiune fixă şi una variabilă (ultima este perforată).

trapă de securitate, panou de avarie.

Scanned with OKEN Scanner

trapă etanșă, trapă de închidere a prizei de aer.

trapă integrată, trapă care poate fi deschisă în timpul zborului (ex. Hercules C-130).

trapă tren, trapă a trenului de aterizare.

trapă tribord, trapă în partea dreaptă a fuzelajului.

tras la pală, acționarea manuală a palei elicei unui avion clasic cu contactul tăiat (pentru preparat) și cu legătura electrică pentru contact.

„tras peste umăr", evoluție în decolare, din palier, cu viteză și viraj înclinat în urcare.

traseu aerian, itinerar, drum parcurs de o aeronavă în zbor.

traseu de rută, schemă / plan de drum.

traseu turbionar, traseu al fileurilor de aer turbionare dintr-un tunel aerodinamic.

traseu turboreactor, drum al aerului într-un motor cu reacție.

trasor, proiectil cu traiectorie luminoasă deoarece este învelit într-un material fosforic; se folosește de regulă la corectarea tragerii.

trasor electric, aparat de bord, trasor de drum automat, pe o hartă specială.

Tratatul „Cer Deschis", convenție bilaterală româno-ungară (1992) prin care se efectuează reciproc zboruri peste teritoriul fiecărui stat.

trauler (av.), dispozitiv acționat electric dintr-un elicopter pentru ridicarea greutăților.

traumă, leziune, rană provocată de un agent exterior (lovitură, arsură etc.).

traumă fonică, suferință auditivă cauzată de sunete stridente la bord, precum și la pistă când se depășesc decibelii admiși.

travers, locul, timpul, viteza de scoatere a trenului în vederea aterizării.

traversare a norilor, străpungere, spargere a plafonului de nori.

traversă targă, instalație pentru târgi, la un avion sanitar.

„trăgaci", denumire de aerodrom pentru un vehicul de tractat aeronave (tractor, autocamion).

trăsnet, descărcare electrică de intensitate mare, produsă brusc între nori și pământ, în timp de furtună, la intervale scurte; fenomen luminos și zgomotos.

treaptă antipompaj, dispozitiv montat în priza de admisie din botul avionului cu rol de a contracara fenomenul de pompaj, prin deschidere automată sau manuală și scoaterea surplusului de aer din fața motorului.

treaptă de compresie, raport de compresie (la motor).

treaptă de compresor, parte constructivă, componente a unui compresor de turbină de aviație.

treaptă de planare, raport de planare al palei portante a elicopterului.

treaptă de postcombustie, coeficient adimensional de creștere a tracțiunii, la aprinderea postcombustiei.

treaptă de turație, treaptă de viteză.

Scanned with OKEN Scanner

trecere „la firul ierbii", menținerea aeronavei foarte aproape de sol, după picaj și redresare.

trecere la verticală, evoluția unei aeronave peste un loc bine determinat (stație de radiolocație, aerodrom etc.) pentru a-și marca prezența într-o anumită configurație de zbor.

trecerea farului pe rulaj, comandă dată de pilot pentru schimbarea poziției farului de bord, după aterizare, pentru iluminarea PDA.

trefla giroorizontului, dispozitiv de blocare al sistemului de cadre, în momentul coordonării acestuia (coordonare cu aprinderea becului roșu de semnalizare).

treflă, sistem de lansare cu trei parașute.

tremurat, fenomen care se produce asupra unui avion în timpul apropierii de unghiul de incidență critic, când zone ale aripii ating prematur sau chiar depășesc unghiul de incidență critic.

tren aerian, convoi de planoare remorcate de un avion (de regulă două, trei planoare).

tren cu boghiuri, tren de aterizare cu mai multe roți.

tren cu roată înainte, tren de aterizare cu roată de bot (triciclu).

tren de amerizare, ansamblul organelor prin care un hidroavion alunecă pe apă înainte de a decola sau după ce a amerizat, fiind compus din flotoare, picioare, amortizoare etc.

tren de aterizare, ansamblul organelor prin care un avion (elicopter) alunecă înainte de a decola sau după aterizare. Este alcătuit din roți, picioare, amortizoare, vinci pneumatic, dispozitive de înzăvorâre, frână hidraulică, plăci de acoperire după escamotare. Poate fi fix sau cu intrare în locașul său. Reglarea vitezei de escamotare sau scoatere, se realizează automat, verificarea făcându-se prin sisteme de semnalizare sonoră și optică.

tren de aterizare anterior, jambă de bot.

tren de aterizare de manevră, sistem de tren la hidroavioane pentru deplasarea pe uscat, după ieșirea din apă.

tren de aterizare escamotabil, sistem tehnic, care, după decolare, la comanda pilotului (electrico-hidraulică) introduce roțile în locașurile speciale din planuri sau fuzelaj, reducându-se în acest fel rezistența la înaintare.

tren de aterizare fix, tren escamotabil, carenat sau nu, al sistemului de aterizare.

tren de flotoare, tren cu flotoare pentru hidroavioane.

tren de planoare, două sau trei planoare care zboară în remorcaj de avion, cu posibilități de declanșare a cablului.

tren largabil, tren de aterizare care se poate detașa.

tren monoroată, tren de aterizare cu o singură roată (de regulă la planoare, motoplanoare).

tren „NEUTRU", poziția trenului de aterizare după decolare.

Scanned with OKEN Scanner

tren orientabil, roţi ale trenului de aterizare orientate +/- 20°, pentru manevrarea aparatului pe sol sau pentru aterizare cu vânt lateral puternic.

tren qadriciclu, tren de aterizare cu patru roţi.

tren pe avarii, scoaterea trenului de aterizare se face prin folosirea sistemului funcţional de avarii.

tren pe băgat, comenzi care preced escamotarea trenului de aterizare: obţinerea a zece grade la giroorizont, bubuitul înfundat al jambelor la intrarea în locaşuri, închiderea trapelor, aprinderea becului roşu „TREN ESCAMOTAT".

tren pe neutru, poziţie intermediară a trenului de aterizare, până la înzăvorârea trenului escamotat.

tren pe schiuri, montarea schiurilor la trenul de aterizare pentru decolări şi aterizări pe zăpadă.

tren pivotant, tren de aterizare cu roţi orientabile.

tren principal, cele două roţi ale aeronavei, fără jamba de bot.

tren ranforsat, modificare constructivă a trenului de aterizare pentru a putea prelua solicitările impuse de decolarea şi apuntare pe un portavion.

tren scos, la comanda pilotului trenul de aterizare iese din locaşul său, se înzăvorăşte şi apare pe tablou semnalizarea sonoră şi optică „TREN SCOS".

tren tandem, tren de aterizare cu roţi duble, unele în faţa altora, cu axele deplasate la axele principale (bloc de patru roţi).

tren triciclu, tren de aterizare cu trei roţi, una de bot şi două laterale

tren vârât, denumire pentru tren de aterizare escamotat.

trenajor, simulator; persoană care lucrează pe simulator.

trenare, tragerea paraşutei de suspante, pe pământ, după contactul cu solul a paraşutistului.

trenă de condensare, dâră îngustă, albă, formată din picături de apă ori cristale de gheaţă, condensate, ce se disting în urma avionului în zbor. Se datorează creşterii umidităţii aerului de către vaporii de apă din gazele de eşapament, a particulelor de cărbune din aceleaşi gaze sau cauzată de vârtejurile ce se produc în urma avionului şi care, prin destindere răcesc aerul.

trepidaţie, mişcare vibratorie a aeronavei, care se produce de jos în sus, ca urmare a nefuncţionării unui sistem tehnic de bord.

trepied, suport din metal cu trei picioare, folosit în principal la verificarea la sol a escamotării trenului de aterizare al aeronavei.

tresă, bandă de metal sau şiret din fire de lână, care se poartă la uniformă pentru a indica gradele.

triangulaţie de plan, contravântuire a aripii (structural). Element de protecţie contra presiunii vântului.

triangulaţie de tren, contravântuire a trenului de aterizare (structural). Element de protecţie contra forţei orizontale de frânare.

tribologie, studiul complexului de fenomene legate de frecare.

Scanned with OKEN Scanner

tribord, partea din dreapta a unei aeronave.

triciclu, tren de aterizare compus din două roți principale și o roată de bot.

trideriv, avion cu trei derive.

triedru, figură geometrică formată din trei planuri, care se intersectează două câte două; denumirea se utilizează atunci când vorbim despre modelarea matematică a vriei, triedrul aerodinamic, triedrul mobil legat de aeronavă etc.

triedru aerodinamic, sistem de coordonate orientat după viteze.

triedru de avion, sistem de axe de coordonate privitor la un avion.

triedru definitiv, sistem de axe pentru definirea aeronavei.

triedru de referință, sistem de axe de coordonate, la care se raportează poziția aeronavei în zbor.

trimer, dispozitiv de hipersustentație pentru compensarea/echilibrarea avionului în zbor.

trimer direcție, suprafață compensatorie montată pe direcția avionului.

trimer eleron, suprafață de compensare fixă, montată pe fiecare eleron.

trimer profundor, suprafață compensatorie montată la profundor, pentru a anula micile eforturi pe care le face pilotul la acționarea manșei în profunzime.

trimer volet, trimer de profunzime.

trimotor, avion cu trei motoare.

tripal, elice cu trei pale.

triplan, avion cu trei aripi (a existat în Primul Război Mondial, fiind de fabricație germană).

triplan integrat, soluție aerodinamică, canard + aripă + stabilizator.

triplas, avion ușor de transport cu trei locuri.

trireactor, avion reactiv cu trei motoare.

triunghi, itinerar în triunghi la un raid aerian.

triunghi de eroare, triunghi de greșeli în goniometrie.

triunghi de viteze, triunghi de navigație la diferite viteze de zbor.

Trofeul Collier, echivalentul premiului Oscar pentru filme cu temă aeronautică.

troliu, dispozitiv folosit la ridicarea de greutăți sau la transportul de sarcini suspendate de un elicopter.

troliu de viteză, troliu cu înfășurare rapidă.

trompa Venturi, priză de aer care realizează o depresiune prin creșterea vitezei într-un tub cu secțiune strangulată; a fost folosită la unele aparate de zbor ale avioanelor de vizetă mică, precum și în planorism.

trombă, coloană de praf provocată de decolarea unui avion sau generată de un vânt puternic.

tronson, parte component a fuzelajului.

tropopauză, zona marginală a troposferei care face tranzacția cu stratosfera, unde temperatura rămâne relativ constantă pe verticală.

Scanned with OKEN Scanner

troposferă, strat atmosferic ce se întinde de la nivelul mării până la aproximativ 10-12 km, în care au loc fenomene atmosferice, care influenţează zborul.

trupe aeropurtate, efective militare transportate pe calea aerului.

trupe de desant aerian, unităţi militare de paraşutişti, componente de maximă eficienţă şi mobilitate în Forţa de Reacţie Rapidă a unui stat.

trusă, cutie sau geantă în care se păstrează scule, absolut necesare reparaţiilor sau intervenţiilor.

trusă de salvare, echipament de salvare, după o catapultare peste mare: barca pneumatică, cutia cu apă şi alimente, rachete şi pistol de semnalizare, colorant portocaliu, pastile din acetat de cupru etc.

trusă sanitară, cutie medicală de prim ajutor, existentă la bordul fiecărei aeronave.

tub, ţeavă metalică, de sticlă sau de material sintetic ori plastic, cu diferite utilizări în construcţiile aeronautice.

tub acustic, furtun acustic, parte componentă a instalaţiilor de comunicare existentă la bordul unui avion de mare capacitate.

tub ajutaj, tub de flamă, de flacără.

tub catodic, electrod a unui tub electronic care emite electroni.

tub de amorsare, furtun de compensare a pompei hidraulice.

tub de eşapament, ţeavă metalică pentru ieşirea gazelor arse din motor.

tub de foc, dispozitiv, parte componentă a camerei de ardere a unui motor cu reacţie.

tub de intercomunicaţie, ţeavă de conexiune între camerele de ardere.

tub de şoc, tip de suflerie aerodinamică.

tub duplex, sistem de comutator de antenă.

tub exploziv, încărcătură explozivă.

tub flexibil, tub cu proprietăţi elastice.

tub gofrat, furtun de flacără cu pereţi ondulaţi.

tub Nipher, receptor de presiune statică.

tub oscilator, lampă electrică, generator.

tub Pitot, receptor de presiune dinamică, folosit în aviaţie pentru determinarea vitezei şi a debitului unui fluid. Se compune din priza de presiune statică, presiune dinamică (presiune totală) şi manometru diferenţial. Montarea se face cu unul din braţe în lungul direcţie de curgere a fluidului, cu deschidere în sensul contrar curgerii lui.

tub radar, parte componentă a radiolocatorului.

tub static, receptor de presiune statică.

tub turbionar, furtun de vârtejuri în tunelul aerodinamic.

tubul de bord, tubul radiolocatorului de la bordul aeronavei.

tubul refulator, ţeavă de refulare (deplasare) a lichidului dintr-o pompă hidraulică.

Scanned with OKEN Scanner

tubulatură, rețea de țevi care comunică între ele.

tulburare de decompresie, durere de altitudine care apare la nivelul articulațiilor și mușchilor, ce dispare sub 7000 de metri.

tulburare de vedere, stare de pierdere temporară a vederii în timpul unui zbor acrobatic de mare viteză.

tumbling, autorotație a aripilor zburătoare în jurul axei longitudinale.

tun, armă de foc de calibru mijlociu, montat la bordul unui avion, care transmite la distanță, cu viteză mare, un proiectil.

tun în turelă, tun de bord pentru elicopter, integrat în sistemul SOCAT, cu orientare după linia de vizare a căștii pilotului sau a dispozitivului EOP, fără a fi necesară manevrarea aeronavei în timpul zborului.

tun jet, vână de lichid sub presiune, care țâșnește printr-un orificiu.

tunel aerodinamic, încăpere în formă de tunel, dotată corespunzător pentru încercarea profilelor de aripă sau a machetelor de avion, la curenți de aer sau gaze (ventilatoare, instrumente de măsură și control, aparatură diversificată și sofisticată). I se mai spune și suflerie. Vizualizare și prin fum.

tunel de aerogară, tunel pentru pasageri, mobil sau fix, care asigură trecerea la aeronavă.

Tunis Airlines, companie aeriană din Tunisia.

tur de orizont, observare succesivă, cu un instrument optic sau ochiul liber, efectuat de un observator aerian.

tur de pistă, evoluția unui avion în jurul aerodromului constând din decolare, pantă de urcare, patru viraje de 90 de grade, pantă de coborâre și aterizare. Face parte din tematica de însușire a tehnicii pilotajului, în dublă-comandă și apoi în simplă-comandă.

tur de pistă în D.C., tur de pistă în dublă-comandă, elev și instructor sau pilot controlat în zbor de către eșalonul superior.

tur de pistă în S.C., tur de pistă executat de un elev-pilot, după ieșire în simplă comandă.

turaj maxim, funcționarea motorului la turație maximă.

turaj ralanti, mers încetinit al motorului.

turație, numărul de rotații ale unui corp rotitor într-o unitate de timp (minut sau secundă).

turație maximă, numărul cel mai mare de turații dat de un motor.

turație minimă, numărul cel mai mic de turații.

turație nominală, turație valorică în unitate de timp.

turație redusă, funcționarea motorului în regim de „liniște".

turbină, motor cu rotor pus în funcție (mișcare) de un lichid sau gaz ce face parte din forța motrică a unui motor.

turbină aeriană, turbină de aviație.

turbină axială, turbină cu scurgere axială.

Scanned with OKEN Scanner

turbină bietaj, turbină de aviație cu două trepte.

turbină centripetă, turbină cu scurgere egală și opusă forței centrifuge.

turbină continuă, turbină cu debit continuu, cu ardere staționară.

turbină cu gaz, (sau cu ardere internă) agregat pus în mișcare de gazele de ardere produse de aerul atmosferic, comprimat de compresor, introdus în camera de ardere, unde se injectează combustibilul, se aprinde prin bujie și unde are loc arderea.

turbină de dependență, turbină ajutătoare pentru acționarea agregatelor.

turbină detentă, turbină cu trepte de destindere.

turbină independentă, motor cu turbină motrice liberă.

turbină multietajată, turbină cu mai multe trepte.

turbină radială, turbină cu scurgere ce pleacă din mijlocul acesteia, în sensul razelor de cerc.

turbină reversibilă, turbină care se poate mișca în două sensuri opuse.

turbion, vârtej, care se formează datorită perturbațiilor în evoluția fenomenelor aerodinamice.

turbion de aer, vârtej produs de aer.

turbion de extremitate, vârtej de capăt de pală.

turbion liber, vârtej de bord de fugă.

turbion marginal, vârtej de capăt.

turbion șnur, cordon de vârtejuri la elice.

turbionar, loc, zonă, în care au loc vârtejuri.

turboalternator, turbogenerator de curent alternativ.

turbocompresor, agregat al motorului cu reacție, compus dintr-un compresor de aer și o turbină care-l pune în mișcare și care este antrenat de gazele evacuate de motor.

turbodemaror cu aer comprimat, turbostator pneumatic.

turbodepresor, turbină cu depresiune pneumatică.

turbodinam, turbogenerator.

turbofan, motor cu turbină cu dublu flux, motor cu turboventilator.

turbogenerator, grup generator compus dintr-un generator electric cuplat cu o turbină.

turboinjector, agregat alcătuit dintr-un injector și o turbină.

turbojet, avion cu motor cu turbină/cu reacție.

TURBOMECA, firmă constructoare de motoare de aviație din Franța.

TURBOMECANICA, fabrică din București, constructoare de motoare de aviație, în licență după Turbomeca.

turbomotor, motor de aviație propulsor, caracterizat printr-o rezervă mare de putere; echipează elicopterele, asigurându-le un domeniu larg de aplicație, viteză, rază de acțiune mare, capacitate, confort etc.

turbomotor cu elice, motor turbopropulsor,

turbomotor sonic, motor cu turbină pentru viteză sonică.

Scanned with OKEN Scanner

turbomotor subsonic, motor cu turbină pentru viteză de zbor subsonic.

turbomotor supersonic, motor cu turbină pentru viteze de zbor supersonic (peste viteza sunetului).

turbomotor „Turbomeca", (echipează elicopterul IAR 316B) asigură 210 km/ oră, putere maximă 422 kW (570 CP) la 33500 rot./min. și 407 kW (550 CP) în zbor de croazieră.

turbopompă, pompă de injecție în sistemul de injecție al combustibilului.

turbopropulsor, motor de avion, la care turbina folosește numai 90% din energia gazodinamică și antrenează pe lângă compresor și accesorii, o elice, ca reactor propriu-zis, iar circa 10% din gaze sunt evacuate printr-un ajutaj reactiv.

turbopropulsor cargo, avion cu motor turbopropulsor pentru transportul mărfurilor.

turbopropulsor cu axă verticală, motor turbopropulsor cu axă verticală pentru avioane cu decolare și aterizare verticală.

turbopropulsor supracomprimat, motor cu turbopropulsor supraalimentat.

turborăcitor, generator, parte componentă a sistemului de climatizare, folosit la răcirea compartimentelor cu electronică și a radarului de bord.

turboreactor, motor alcătuit dintr-o turbină cu gaz și compresor, utilizat la propulsie prin reacție a unui avion. Întreaga energie a turbinei este folosită la antrenarea compresorului ce trimite aerul comprimat în camera de ardere a turbinei, rezultând, forța de reacție a gazelor.

turboreactor axial, motor cu reacție cu turbină cu compresor axial.

turboreactor bicompresor, motor cu reacție cu turbină cu două compresoare.

turboreactor combinat, motor cu reacție cu turbină combinată (motor rachetă cu combustibil lichid și motor statoreactor).

turboreactor cu dublu corp, motor cu reacție cu turbină cu doi arbori/două rotoare.

turboreactor cu dublu circuit, motor, care are, față de cel cu simplu circuit, o carcasă ce îmbracă motorul principal; între carcase, în secțiunea inelară, trece un curent de aer de la ventilator, antrenat de același ax cu turbina și trimis spre efuzor, unde se unește cu jetul primului circuit; tracțiunea motorului apare datorită reacției directe a jetului de gaze față de aer.

turboreactor cu dublu flux, motor cu dublu flux, ventilator, compresor axial, trei etaje de joasă presiune, compresor de înaltă presiune cu opt etaje, postcombustie, cameră de ardere inelară, cu tuburi de foc etc.

turboreactor cu trei axe, motor cu dublu flux, un ventilator, compresor de medie presiune cu șapte etaje și un compresor de înaltă presiune cu șase etaje. Cu forțajul poate ajunge la 17726 Kp (173 KN).

turboreactor monorotor, motor cu simplu flux, compus dintr-un corp de intrare a aerului, cutia agregatelor, compresor axial cu opt trepte.

Scanned with OKEN Scanner

turboreactor Rolls Royce Viper, motor monorotor cu simplu flux, tracţiunea 17,60 KN, turaţia 13760 rot./min., motor ce echipează avionul IAR-93.

turboreactor simplu flux, motor cu compresor dublu corp, fiecare corp fiind antrenat de o turbină monoetaj, răcită, ce poate fi utilizat continuu la Mach 2.

turborefrigerator, instalaţie de răcire cu turbină.

turbostarter, instalaţie de pornire a motorului cu reacţie, cu putere de cca. 98 CP (70 CP pentru alte utilităţi).

turboventilator, agregat alcătuit dintr-un ventilator şi o turbină de antrenare.

turbulenţă atmosferică, stare proastă a timpului, vârtejuri, care periclitează siguranţa zborului.

turbulenţă de pală, vârtejuri la capătul palei elicopterului.

turbulenţă de siaj, vârtejuri descrescătoare spre bordul de fugă al aripii.

turbulenţă de siaj aerian, turbulenţă provocată de jetul motorului în decolare sau a turbioanelor aerodinamice ale marilor avioane de transport.

turbulenţă de vânt, pulsaţie a vântului, rafală de vânt.

turbulenţe de suflerie, turbulenţe care se produc într-un tunel aerodinamic (asupra profilelor etc.).

Turc Yildizlari, companie aeriană turcă.

turelă, dispozitiv blindat orientabil, montat pe un avion de luptă în care sunt amplasate mitralierele sau tunuri de diferite calibre.

turelă explozivă, turelă de coadă la un bombardier „fortăreaţă zburătoare", prinsă de fuzelaj cu 4 buloane explozive, pentru a permite trăgătorului părăsirea aeronavei în caz de forţă majoră.

Turkish Stars, formaţie acrobatică turcă.

turn de control, construcţie pe un aeroport, care oferă o bună vizibilitate, dotată cu echipamente necesare activităţii de conducere şi dirijare a zborului (aeronavelor).

turn de lansare, turn de construcţie specială pentru învăţarea lansării cu paraşuta (80 m).

turnichet, buton, care, prin apăsare închide şi blochează capacul unui trape sau capotele motorului.

turometru, comptur.

turtire a roţilor, îndoirea roţilor trenului de aterizare sub acţiunea unui şoc la contactul cu solul.

tuse de altitudine, tuse ce apare la unele persoane aflate în aer şi care constituie începutul decompresării cardiorespiratorie.

tuşă, delimitare care marchează „linia de avioane".

Tuşine, bază aeriană rusă, lângă Moscova.

Tuzla, bază aeriană română.

TWA, companie aeriană din SUA.

Scanned with OKEN Scanner

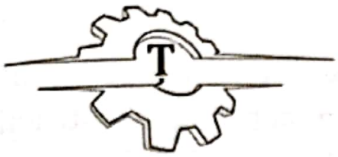

țeavă, piesă metalică, rigidă, cilindrică, de diferite lungimi și gabarite, folosită și în construcțiile aeronautice.

țeavă de alimentare, țeavă de dimensiuni reduse, parte componentă a instalației de alimentare a aeronavei.

țeavă de eșapament, țeavă prin care sunt evacuate gazele arse emanate de un motor.

țeavă de mitralieră, gură de foc pe un avion de vânătoare.

țeavă de tun, gură de foc pe un avion de vânătoare-bombardament.

țeavă torsionată, țeavă răsucită.

țesătură electrică, sistem electric de încălzit echipamentul de zbor al pilotului, realizat în principal prin înfășurarea unui conductor electric pe un suport textil – de regulă fire de azbest.

ținta în colimator, încadrarea avionului inamic în centrul aparatului de ochire.

ținta încadrată, prinderea țintei în colimator.

ținta la ora 3, faptul că ținta aeriană se află în partea dreaptă (în sensul acelor de ceasornic).

ținta la ora 6, ținta în urma avionului.

ținta la ora 9, ținta pe partea stângă.

ținta la ora 12, ținta plasată în față.

ținta la tub, impuls luminos pe ecranul tubului de radiolocație.

ținta la vedere, descoperirea țintei aeriene, cu ochiul liber de către pilot.

ținta lovită! expresie care înseamnă că ținta a fost doborâtă.

ținta scăpată, ținta a reușit să dispară în nori, ceață sau a fost pierdută din neatenție.

țintă, obiectiv convențional sau real, reperat de un avion interceptor, asupra căruia se execută tragere fictivă sau reală.

țintă aeriană fictivă, aeronavă sau rachetă falsă.

țintă aeriană reală, aeronavă sau rachetă, care se desfășoară în scop destructiv

și necesită distrugerea ei.

țintă radar, semnal luminos detectat pe dispozitivul de localizare a instalației radar de la sol sau bordul aeronavei.

țintă teleghidată, avion fără pilot, dirijat de la distanță, folosit drept țintă pentru antrenamentul piloților în zbor.

Scanned with OKEN Scanner

țintă terestră, obiectiv aflat pe pământ, asupra căruia se execută tragere cu rachete aer-sol.

Țiolkovski K.E., (1857-1935) inventator rus; a studiat teoria și tehnica aparatelor de zbor cu reacție, aerodinamica și navigația aeriană, construcția dirijabilelor metalice, cu înveliș ondulat și volum variabil, avioane cu înveliș metalic etc.

țincvais, oxid de zinc, de culoare albă, folosit în atelierele de vopsitorie ale unei întreprinderi de construcții aeronautice.

țipirig, clorură de amoniu.

„Țiriac Ion", companie aeriană particulară din România.

Scanned with OKEN Scanner

UAV, (Unmanned Aerial Vehicle) avion fără pilot.

UFD, display auxiliar pentru indicarea altitudinii de zbor, consum de combustibil, precum și a sistemului de comunicare-identificare-navigație.

Ufologie, studiu al farfuriilor zburătoare (engl. ufology).

UHF, tip de antenă montată în vârful derivei avionului.

Ukrainsky Socoli, formație de acrobație aeriană din Ucraina.

ulei, lichid vâscos, mai ușor decât apa, insolubil în aceasta, obținut prin distilare, utilizat în procesele de ungere ale unui motor.

ulei detergent, ulei folosit contra funinginii.

ulei hidraulic, produs uleios cu mare stabilitate la aprindere și oxidare, rezistent la spumare, indice înalt de vâscozitate, folosit în aviație la transmisii hidraulice.

ulei lubrifiant, ulei mineral întrebuințat ca lubrifiant, cu ardere la suprafețele pieselor între care este introdus, necoroziv, de o anumită vâscozitate, rezistent la temperaturi ridicate.

ulei pentru gresare, ulei pentru ungere.

ULM, (Ultra Light Machine), detașament de aeronave ultraușoare.

umflare, 1. trecerea avionului în mod brusc de la zbor orizontal, în zbor în urcare, cu o viteză ascensională mare; 2. fenomen de urcare, care se produce la aterizare, când pilotul trage brusc de manșă, după atingerea solului.

umflare a cupolei, deschiderea totală a voalurei parașutei.

umiditate, cantitatea de apă conținută de un material sau un mediu.

umiditate a aerului, umezire a aerului.

umiditate absolută, umiditate completă, perfectă a atmosferei.

umiditate atmosferică, conținutul în vapori de apă și în cristale de gheață al atmosferei.

umiditate la sol, umezeala în apropierea solului.

umiditate relativă, gradul aproximativ de umiditate.

uncie, unitate de măsură pentru greutăți, folosită în Anglia, egală cu cca. 35 g.

undametru, aparat pentru măsurarea forței undei de șoc.

undă, mișcare concentrică care se propagă într-un mediu fluid sub influența unor impulsuri.

undă de șoc, 1. fenomen care apare pe aripile avionului încă de la viteza transonică și care conduce la creșterea rezistenței la înaintare, scăderea portanței și solicitării deosebite a structurii acestuia d.p.d.v. mecanic, termic, vibrații etc.; 2. suflul exploziei unei bombe.

Scanned with OKEN Scanner

undă dominantă, vibrație dominantă.

undă hertziană, undă electromagnetică prin care se fac transmisii radiofonice.

undă lungă, formație de nori lenticulari, de înălțime, mult căutată de piloții planoriști, pentru menținerea în ascendență. Curentul se formează peste munți, când echilibrul termic din atmosferă este stabil.

undă sonoră, undă, care, prin propagarea ei, transmite sunetul într-un mediu.

undă verde, aprobarea eșalonului superior pentru începerea construcției unui prototip de aeronavă.

unde oxografice, mase de aer deviate și accelerate (în zonele muntoase) de convergența efectului depresionar și a configurației terenului.

ungere, sistem de împrăștiere a uleiului sub presiune, de către pompe cu angrenaje, către părțile componente ale unui sistem tehnic, ce impune acest lucru, pentru reducerea efectului frecării.

unghi, figură formată din două semidrepte (laturile unghiului) care pornesc din același punct (vârful unghiului). Se măsoară în grade sau radiani.

unghi abrupt de picaj, unghiul format între axa longitudinală a aeronavei cu planul orizontal al pământului.

unghi adevărat, unghiul format între direcția nord și direcția stației de radiolocație și avion (se mai numește și relevment adevărat al avionului, notat cu RAA).

unghi critic, atunci când unghiul de urcare este mult prea accentuat, iar sistemul de semnalizare a apropierii angajării avertizează despre aceasta.

unghi de apuntare, unghiul format între panta optimă de coborâre a avionului și platforma de apuntare a portavionului (până la contactul cu acesta).

unghi de atac, (vezi unghi de incidență).

unghi de aterizare, unghiul format între direcția pantei optime de aterizare și PDA (până la contactul cu solul).

unghi de cabraj, unghiul între axa longitudinală a aeronavei și axul PDA (imediat după desprindere).

unghi de calaj, unghiul de fixare pe care o are linia convențională a profilului de aripă, cu axa fuzelajului.

unghi de cap adevărat, unghiul dintre axa longitudinală a aeronavei și direcția indicată de meridian (spre nordul adevărat).

unghi de coborâre, unghiul format de axa longitudinală a aeronavei, cu planul orizontal al pământului, în configurația de coborâre.

unghi de contraderivă, unghiul de corecție al valorii derivei, luată în sens invers și direcția vântului (pentru a anula efectul acestuia și menține aeronava pe direcție).

unghi de corecție, denumire de îndreptare a calculului unei interceptări.

unghi de decolare, unghiul format între panta optimă la desprindere și PDA, până la intrarea în pantă de urcare.

Scanned with OKEN Scanner

unghi de deflexie, denumire de abatere a siajului format de rotor.

unghi de derivă, unghiul rezultat între axa longitudinală a avionului cu drumul de urmat, ca urmare a abaterii de la direcția de zbor, sub influența vântului sau curenților atmosferici. Se notează cu litera D.

unghi de derivă de tragere, unghiul format între planul de tragere și planul de ochire, la o tragere indirectă cu armamentul de bord.

unghi de desprindere, unghiul de incidență critic format între axa longitudinală a avionului și PDA, până la intrare în panta de urcare.

unghi de deviație, unghiul format între direcția nordului magnetic și direcția NORD indicată de acul busolei. Poate avea valori negative sau pozitive, după poziția pe care o are față de direcția nordului magnetic. Se notează cu Δc.

unghi de deviație al compasului, unghiul format de acul busolei cu meridianul magnetic, sub influența părților metalice magnetice aflate la bord.

unghi de drum, unghiul format între meridianul de pe hartă și traiectul aeronavei. Se mai numește și drum adevărat. Se notează cu DA.

unghi de flaps, unghiul format între extradosul aripii și flapsul propriu-zis, atunci când acesta este deschis. Se măsoară în grade.

unghi de gisment, vezi unghi de drum.

unghi de implantare, unghiul de prindere (fixare) al aripilor la fuzelaj.

unghi de incidență, unghiul format de linia de referință a profilului aripii unui avion (coarda profilului, axa de portanță nulă sau bitangenta la intrados) cu direcția de înaintare a acestuia. I se mai spune și unghi de atac.

unghi de incidență critic, unghi de desprindere critică (pericol de angajare).

unghi de incidență optim, unghiul pentru care finețea aerodinamică este maximă.

unghi de înclinare, unghiul format de axa longitudinală a aeronavei și înclinarea în zbor a acestuia.

unghi de întârziere, denumire pentru unghi de defazaj (diferența între două mărimi alternative).

unghi de întretăiere, unghi de interceptare.

unghi de pantă, valoarea excedentului de tracțiune la o anumită greutate de zbor.

unghi de pas, unghi al pasului elicei elicopterului sau al elicei de avion, cu direcția fileurilor de aer.

unghi de picaj, unghiul format de axa longitudinală a avionului cu planul orizontal al pământului.

unghi de planare, unghiul format între traiectoria zbor a planorului și orizontală.

unghi de portanță nulă, unghiul de incidență mai mic de 0 grade, deci negativ (când se ajunge la o valoare negativă a unghiului cu coeficient de portanță nulă).

Scanned with OKEN Scanner

unghi de săgeată, unghiul orizontal al aripii, reglabil în grade, în cazul unui reactor cu geometrie variabilă.

unghi de urcare, unghiul format de axa longitudinală a aeronavei cu planul orizontal, care, dacă este prea accentuat în faza de decolare, duce la pierdere de viteză și implicit angajare.

unghi de viziune, unghi de percepție vizuală (observare din aer).

unghi diedru, unghiul pe care-l face axa aripii unui avion cu un plan orizontal, în cazul când planul de simetrie al avionului este vertical și axa fuzelajului acestuia este orizontală.

unghi limită de atac, unghiul pe care îl formează un profil cu direcția de zbor.

unghi minim de tracțiune, denumire pentru unghiul de incidență corespunzător rezistenței la înaintare minimă.

unghi mort, denumire pentru unghiul zero (anulat, fără valoare).

unghi nul, unghiul de portanță fără valoare.

unghi optim, unghiul de zbor cel mai bun.

unghi planat, unghiul de coborâre pe pantă, format între axa longitudinală a aeronavei și planul orizontal al pământului.

unghiular, în formă de unghi.

uniformă de aviație, îmbrăcăminte tip, purtată de aviatori.

uniformă de ceremonie, ținută de gală purtată la ocazii deosebite.

unitate, formațiune militară de aviație.

unitate de memorie, bloc electronic de memorie la bord.

unitate de navigație, bloc de navigație aeriană (automată).

unitate de parașutiști, grup de parașutiști.

unitate de spate, compartiment de aprovizionare.

unitate de timp, parte componentă a fusului orar.

unitate de trafic, compartiment pe un aerodrom destinat deservirii traficului aerian.

unitate de transfer DTS, (Data Transfer System) sistem care permite, înainte de decolare încărcarea în memoria calculatorului central, a planului de misiune, prelucrat în stațiile de la sol.

unitate de turbo, unitate de forță cu motorul cu turbină.

unitate ECS, control al climatizării aerului condiționat.

unitate electrică, sistem electric sofisticat destinat aeronavelor.

unitate operațională, formațiune aeriană de luptă dintr-o bază militară, destinată acțiunilor operative.

United Arab Airlines, companie din Rep. Arabă Unită.

Universal Geneva, marcă de ceas-cronometru din dotarea personalului navigant.

UPCP, (Up Front Control Panel) panou frontal de control prin a cărui tastatură datele sunt introduse în sistem și afișate de DET.

Scanned with OKEN Scanner

uragan, vânt puternic, însoțit de ploi torențiale, cu caracter distrugător.

urcare constantă, urcare cu câștig de înălțime constantă.

urcare în „lumânare", urcarea avionului în plan vertical.

urcare în plin, urcare cu putere maximă.

urcare la mare altitudine, probă de zbor ce constă din ridicarea la mare înălțime, în interval de timp record.

urcare pe postcombustie, cabrare cu forțaj la putere maximă.

URMV, siglă pentru fosta Uzină de Reparat Material Volant București, unde se executau reparații de avioane și planoare, până la data 01.07.1959, când s-a desființat (cu sucursală la Brașov).

USAF, siglă pentru Forțele Aeriene ale Statelor Unite ale Americii.

utilitar, denumire pentru un avion cu destinație utilitară.

ușă de avarie, ieșire de evacuare în caz de forță majoră la o aeronavă de mare capacitate.

utilizarea traiectului, folosirea drumului, rutei aeriene, calculate anterior zborului.

uzină aeronautică, întreprindere de construcții aeronautice (avioane, planoare, elicoptere).

uzină de motoare, fabrică de motoare de aviație.

Uzundzhovo, fostă bază aeriană bulgară (80 km. de Plovdiv).

uzură, deteriorarea unei piese, a unui sistem tehnic, ca urmare a unei întrebuințări îndelungate sau rău întreținute.

uzură a materialului volant, degradarea progresivă a aeronavelor de toate felurile, în urma exploatării în zbor.

Scanned with OKEN Scanner

vacuummetru, aparat pentru măsurarea presiunilor foarte joase.

val aerian, formație compactă de avioane în zbor, care atacă ordonat și în etape.

val frontal, 1. prima formație de avioane dintr-o eșalonare aeriană; 2. front de undă de șoc.

valoare caracteristică, mărime, parametru specific.

valoare de flambaj, mărime critică calculată de îndoire.

valoare de pas, mărimea indicată a pasului elicei.

valoare de portanță, mărime a portanței.

valoare de vârf, mărimea maximă tolerată a temperaturii motorului.

valoarea ascendenței (descendenței), indicația variometrului pe timpul evoluției (urcare și coborâre).

valoare nominală, valoare care nu corespunde uneori cu valoarea reală.

valori marginale, limite, granițe de repriză, accelerare a motorului.

Valujet, fostă companie aeriană din SUA.

valvă, supapă, ventil.

valvă de admisie, supapă (ventil) de admisie.

valvă de cameră, ventil al camerei la roata trenului de aterizare.

valvă de egalizare, supapă de egalizare a combustibilului.

valvă de preaplin, supapă de scurgere la preaplin.

valvă flotoare, supapă de flotor.

vană de admisie, robinet de intrare a combustibilului.

vană de aer, valvă principală de condiționare a aerului la bordul aeronavei.

vană de degivrare, valvă a dispozitivului de degivrare a aripii.

vană de direcție, valvă de control a girației.

vană de efort, valvă a mecanismului de simulare de sarcină.

vană de reglare, valvă de reducere sau mărire a regimului funcțional al debitului la turbină.

vaporizare, trecerea unei substanțe din stare lichidă în stare de vapori.

VAPS, companie aeriană din Chile.

variantă, 1. tip, gen de activitate; 2. tip de aeronavă (vânător-interceptor-bombardier).

variantă aeriană, porțiune nouă a unui itinerar, calculată în paralel cu varianta de bază, în scopul îmbunătățirii anumitor elemente ale traiectului.

variantă ambarcabilă, tip de avion sau elicopter destinat portavioanelor.

variantă constructivă, tip de aeronavă realizată după prototip.

Scanned with OKEN Scanner

variantă de zbor, mod diferit față de o alegere inițială a unei teme de zbor.

variantă modificată, schimbarea destinației inițiale a unei aeronave, impusă de împrejurări (ex. din avion vânător, în avion vânător-bombardier).

variație, schimbare.

variație barometrică, schimbare a presiunii barometrice.

variație ciclică, schimbare ciclică a pasului rotorului/elicei portante, a elicopterului.

variație de centru, schimbare a centrului de presiune al aripii.

variație de compas, deviere a acului busolei.

variație de compresiune, schimbarea raportului de compresibilitate.

variație de incidență, schimbare a unghiului de incidență.

variație de înălțime, schimbare de altitudine pe timpul zborului.

variație de pală, schimbarea pasului elicei portante la elicopter.

variație de pas, schimbarea pasului elicei prin comanda de modificare a suprafeței.

variație de planare, schimbare progresivă a vitezei de planare.

variație de plutire, schimbare progresivă a plutirii.

variație de putere, schimbare a forței motrice în funcție de altitudine.

variație de regim, schimbare a turației de lucru a motorului.

variație de secțiune, schimbare a secțiunii ajutajului de reacție al avionului.

variație de șoc, schimbare a înclinării undei de șoc.

variație de zbor, schimbare a vitezei de zbor.

variație termică, schimbare a condițiilor de temperatură, ecart de variație a temperaturii.

VARIC, companie aeriană din Brazilia.

variometru, aparat de bord care indică viteza de urcare sau coborâre a aeronavei în m/sec.

varis, sistem vizual de indicare a pantei de coborâre pe timpul apropierii finale.

varistor, element de circuit care are o caracteristică curent-tensiune neliniară.

vaselină, substanță vâscoasă rezultată din distilarea anumitor țițeiuri, întrebuințată la ungere.

V.A.S.I., siglă pentru sistem de orientare a pilotului pe ultima parte a aterizării, după intensitatea balizelor luminoase.

văl cenușiu, tulburare de vedere în timpul zborului, la peste 3-4 G, fenomen ce se manifestă prin aceea că pilotul percepe aparatele de bord ca prin ceață.

văl negru, stare de pierdere temporară a vederii în timpul zborului (până la 5 secunde) generată de suprasarcina avionului la viteze foarte mari, 4-5 G, după secțiunea forței de inerție.

văl roșu, senzație fiziologică la suprasarcină, la 4 G negativ, „ies ochii din orbite!".

Scanned with OKEN Scanner

Vărădia, (Reșița) fostă școală de zbor fără motor înființată în 1943, desființată în 1956.

vână de aer, curent de aer.

vână de curgere, curent de aer suflat.

vână de stato, traseu de gaze al statoreactorului.

vânător, pilot de vânătoare.

„vânător de uragane", avion de cercetare meteo destinat pătrunderii în mijlocul uraganelor și prelevării datelor necesare prognozei meteorologice.

vânător tactic, pilot de vânătoare pe un avion de luptă cu tactică avansată.

vânt, curent orizontal sau aproape orizontal, al aerului atmosferic, care se deplasează dinspre zone cu presiune înaltă spre altele cu presiune mică (alizeul, briza, crivățul, zefirul etc.).

vânt anabatic, curent de aer ascendent.

vânt catabatic, curent de aer descendent.

vânt de altitudine, vânt care bate în straturile înalte ale atmosferei.

vânt de bot, vânt din față/contrar direcției de zbor.

vânt de coadă, vânt din spate.

vânt de coastă, bătaia vântului dintr-o parte.

vânt de elice, suflu al elicei.

vânt de foarfece, vânt cu modificări rapide de direcție, intensitate și sens, generat de curenți verticali, care împinge aeronava spre pământ, fără posibilitatea reducerii ratei de coborâre.

vânt de pantă, vânt care are direcția de bătaie spre o coastă de deal, mult căutată de piloții planoriști, pentru executarea zborului „la pantă".

vânt din față, vânt care bate perpendicular pe direcția de zbor.

vânt dintr-o parte, (sau alta) vânt lateral.

vânt dominant, vânt ce bate cu regularitate din aceeași direcție.

vânt favorabil, direcția vântului este convenabilă decolării și aterizării.

vânt în rafale, pală, bătaie de vânt scurtă, bruscă și puternică.

vânt jet, vânt sub formă de jet, întâlnit de regulă în zone muntoase, prin defileuri.

vânt la sol, vânt care bate în apropierea pământului, până la înălțimi relativ mici.

vânt lateral, vânt dintr-o parte.

vânt nul, acalmie, vânt calm.

vânt puternic, vânt de gradul 6 pe scara Beaufort.

vânt staționar, vânt care își menține intensitatea.

vânt vertical, rafale verticale, de intensitate apreciabilă, care împinge aeronava spre pământ.

vânt zero, acalmie, zero grade pe scara Beaufort.

vârf de atac, acțiune riscantă, cu obiectiv vulnerabil, executat de o aeronavă militară de luptă.

Scanned with OKEN Scanner

vârful stabilizatorului, capătul stabilizatorului cu lampa anticoleziune.

vârtej, fluid agitat, în care, fiecare particulă a acestuia are o mișcare de rotație.

vâscozitate turbulentă, vâscozitate a scurgerii aerodinamice în vârtejuri, într-o suflerie.

văzduh, atmosferă, aer, eter.

văzduh contorsionat, atmosferă turbulentă, nearmonizată, ce periclitează siguranța zborului.

vector, mărime, valoare numerică, reprezentată printr-o linie dreaptă.

vector al vitezei de rotație, vector turnant.

vector de tracțiune, mărimea unei forțe care pune în mișcare o aeronavă.

vector de vârtejuri, viteză a mișcării turbionare.

vector gravitațional, mărime, direcție și sens al forței de gravitație, reprezentată grafic printr-un segment gravitațional.

vector turbionar, vector de vârtejuri, viteză a mișcării turbionare.

vector turnant, vector al vitezei de rotație.

vectorizare, orientare pe verticală a tracțiunii (+/-20°) în scopul îmbunătățirii capacității de zbor, în diferite regimuri (decolare scurtă, incidențe mari).

vedere panoramică, priveliște văzută de la înălțime.

vegraj, înveliș interior al unui avion.

vehicul aerian, mijloc de transport pe calea aerului.

vehicul aerospațial, aparat de zbor aerocosmic capabil să evolueze atât în atmosferă, cât și în afara acestuia în cosmos.

vehicul de pistă, vehicul auto de aerodrom pentru deservire; i se mai spune și „trăgaci".

VEMD, (Vehicle and Engine Management Display) siglă pentru afișaj integrat elicopter și motor cu indicații (turaj) cuplu, presiune și temperatură ulei.

venire acasă, reîntoarcerea dintr-o misiune de zbor și aterizare pe aerodromul de domiciliu.

venire la aterizare, totalitatea manevrelor premergătoare luării contactului cu solul.

venire lungă, a pune roțile spre mijlocul aerodromului, ca urmare a unei greșite prize de aterizare.

venire normală, aterizare corectă, semnalizată de starter prin expresia „tren, flaps, normal!".

venire „pe burtă", aterizare cu trenul escamotat, când nu iese trenul (defect tehnic) sau aterizare forțată.

venire scurtă, a pune roțile, la aterizare, înaintea T-ului, nu în dreptul acestuia; a pune roțile pe pragul pistei, în cazul unui avion reactiv.

ventil, organ de întrerupere sau deschidere a circuitului unui fluid care trece printr-un orificiu al unui mecanism.

Scanned with OKEN Scanner

ventilator, aparat pentru primenirea aerului din cabina de pilotaj sau cala unui avion de transport.

ventilator de dezaburire, aparat folosit pentru a înlătura aburul de pe parbrizul cabinei,.

ventilator de suflerie, ventilator pentru tunel aerodinamic.

ventilator de turboreactor, instalație a turboreactorului, prima treaptă în care începe comprimarea aerului și are rolul de a mări performanțele motorului.

ventilator elicoidal, ventilator centrifugal.

ventilator în aripă, ventilator încorporat în aripă pentru aparatele de zbor cu decolare și aterizare verticală.

ventilator refulator, ventilator cu evacuare laterală.

ventilație, aerisire, primenirea aerului viciat.

ventral, sub fuzelaj, spre mijloc.

venturiometru, instrument pentru măsurarea vitezei de zbor, folosit pe baza principiului tubului Venturi, la planoare sau avioane de viteză mică.

verieră, cupolă a cabinei de pilotaj; partea transparentă a cupolei cabinei.

verificare, acțiunea de a verifica și rezultatul ei: control, cercetare, investigare, probă.

verificare altimetrului, reglarea altimetrului la zero, anterior plecării în misiune aeriană.

verificare anterioară, controlul care se execută obligatoriu înainte de zbor asupra avionului (general) comenzi, tren (starea cauciucurilor) funcționarea instalației electrice, radio etc.

verificare de rutină, control impus de regulamentul tehnic de exploatare a materialului volant.

verificare după zbor, controlul avionului ulterior activității de zbor (se are în vedere consemnările pilotului în carnetul tehnic de zbor).

verificare în aer, verificarea comportării aeronavei în aer, după reparații și reglări.

verificare la sol, controlul gradului de pregătire al personalului navigant, la simulator.

verificare medicală, controlul periodic al stării sănătății piloților (inclusiv la barocameră); luarea tensiunii înaintea zborului de către medicul unității.

verificare periodică, verificare tehnică a materialului volant, la diferite intervale de timp.

verificare psihologică, testare a stării psihice a unui pilot efectuat în cadrul unui examen general medical.

verificare tehnică, lucrări tehnice pe specialități, care se execută asupra aeronavei, conform regulamentului tehnic de exploatare.

verificarea armamentului, controlul executat de armurieri, asupra armamentului de bord; lucrări de întreținere.

Scanned with OKEN Scanner

verificarea balizajului, controlul stării funcționale al balizajului de zi și de noapte.

verificarea calităților de zbor, controlul tehnic care se execută asupra materialului volant privind securitatea zborului, după un timp de exploatare.

verificarea comenzilor, controlul înainte de zbor a pârghiilor de comandă, respectiv manșa în lateral și profunzime, precum și palonierul pentru direcție.

verificarea electrică, controlul funcționării sistemului electric de bord și remedieri ce se impun.

verificarea escamotării, suspendarea aeronavei pe dispozitive speciale și controlul funcționării escamotării trenului de aterizare.

verificarea IRAB, controlul instalației radio și aparate de bord.

verificare la cale, încercarea funcționării motorului la sol, cu piedici înaintea roților.

verificarea muniției, controlul și întreținerea muniției.

verificarea palelor, controlul palelor de elicopter cu șablon pentru unghiul de calare al acestora.

verificarea parașutei, controlul parașutei de frânare.

verificarea pieselor, controlul funcționalității la banc a subansamblelor și sistemelor tehnice, după demontarea de pe aeronavă, cu ocazia reparațiilor.

verificarea pilotului automat, controlul lucrului pilotului automat la diferite regimuri de zbor, conform notiței tehnice de exploatare.

verificarea piloților, controlul periodic efectuat de eșalonul superior asupra gradului de pregătire în arta pilotajului și recomandări de rigoare.

verificarea pistei, controlul structurii pistei de decolare-aterizare.

verificarea sensibilității, controlul însușirii aparatelor de bord de a indica cele mai mici valori, deosebiri, diferențe etc. la bancurile de probă, cu prilejul reparațiilor aeronavei.

verificarea trenului, controlul tehnic asupra sistemului trenului de aterizare, înainte de zbor.

verificator altimetric, instalație de verificare, de etalonare a altimetrului.

verificator anemometric, instalație de verificare și etalonare a anemometrului.

verificator de axă-tren, dispozitiv de verificare a alinierii trenului de aterizare.

verificator de pală, șablon/calibru pentru unghiul de calare al palei elicei elicopterului.

verificator de profil, dispozitiv de verificare al profilelor de aripă și a planității (șablon de profil).

verin, element de forță compus în principal dintr-un grup cilindru-piston (cu diametrul pistonului) lungimea cursei și timpul de acționare adaptate destinației sale.

verin corector de efort, amplificator hidraulic la comenzi, pentru atenuarea efortului pilotului la acționarea acestora.

Scanned with OKEN Scanner

verin cu pulbere, cartuș cu pulbere la scaunul de catapultare.
verin de comandă, cilindru de forță hidraulic de comandă.
verin de escamotare, verin amplasat în sistemul tren de aterizare.
verin de orientare tren, cilindru de forță pentru orientarea roții de bot.
verin de simulator, cilindru de forță din componența simulatorului.
verin de tren, cilindru hidraulic de forță de acționare al trenului de aterizare.
verin electric, electroventil (dispozitiv de acționare electrică).
verin hidraulic, verin care funcționează pe baza presiunii hidraulice.
verin hidraulic anterior, verin al roții de bot.
verin simplu, verin cu efect într-un singur plan; simplu efect.
versiune de avion, variantă, tip de avion (de școală, antrenament, de luptă etc.)
versiune de zbor, variantă, temă, exercițiu de zbor.
versiune modernizată, variantă de aeronavă dotată cu echipamente de pilotaj, navigație și armament sofisticate, conform normelor mondiale.
verticală, 1. linie imaginară care este perpendiculară pe sol, privită de sus în jos (în timpul zborului); 2. denumire pentru a indica prezența unei aeronave la verticala locului peste care zboară la un moment dat.
vertijet, avion cu decolare și aterizare verticală, cu reacție.
vervă de zbor, bună dispoziție de a zbura.
vest, punct cardinal; apus, soare apune.
vestă antirechin, echipament din acetat de cupru, folosit de personalul portavioanelor.
vestă galbenă, echipament obligatoriu pentru zborul deasupra mării.
vestă de salvare, echipament de salvare pentru piloții care execută misiuni peste mare, fără mâneci, acoperă pieptul și spatele și se umflă automat, la nevoie.
vestimentație de zbor, echipamente de zbor.
veston, haină de croială militară.
VFR, (Visual Flight Rules), siglă pentru zbor la vedere; reguli de zbor în condiții bune de vizibilitate.
VHF, tip de antenă de comunicații, pe frecvență foarte înaltă.
viață de stocare, durata de păstrare a materialului volant.
viață în exploatare, durată în ore de funcționare a motorului de avion.
vibrație, mișcare periodică de oscilație produsă la bordul unei aeronave, față de o poziție de echilibru; vibrare.
vibrație aeroelastică, vibrare datorată flutterului.
vibrație amplificată, vibrare mărită, peste cea normală.
vibrație de ampenaj, oscilație a ampenajului orizontal sau vertical (buffeting).
vibrație de aripă, oscilație a aripii, gen flutter (bătaie „din aripi" a flutterului).
vibrație de eleron, oscilație a aripioarei.
vibrație de ochire, vibrația elicopterului în zbor, în timpul ochirii și tragerii cu armamentul de zbor.

Scanned with OKEN Scanner

vibraţie de torsiune, oscilaţie de răsucire.

vibraţie normală, oscilaţie-flutter admisă de constructor în timpul zborului, care nu pune în pericol aeronava.

vibror, dispozitiv pentru producerea vibraţiilor/oscilaţiilor pe timpul încercărilor aerodinamice în suflerii.

vibror de pornire, vibrator al bobinei de demarare.

viciu de construcţie, defect de construcţie.

viciu de funcţionare, defect de funcţionare a unui motor, aparat, dispozitiv etc.

Victorous, portavion britanic, în serviciu.

vidanj, golire în timpul zborului a rezervoarelor de combustibil, în caz de avarie.

video cu infraroşu, instalaţie pentru detectarea şi urmărirea ţintelor aeriene.

videofrecvenţă, frecvenţă a undei purtătoare de imagini.

viforniţă, vreme rea, viscol.

vijelie, furtună puternică, cu vânt şi ploaie datorată presiunii atmosferice neuniforme.

vinci, 1. cric; 2. troliu folosit la elicoptere pentru ridicarea şi transportul suspendat al greutăţilor.

„vino acasă", expresie care înseamnă comanda de reîntoarcere la aerodromul de bază.

„vino la mine", chemare adresată coechipierului de către comandantul unei formaţii.

VIP, siglă pentru Very Important Passenger (cursă aeriană care transportă personalităţi).

viraj, traiectorie de curbură mică, descrisă de o aeronavă în zbor, pentru schimbarea de direcţie; se realizează prin înclinarea acesteia şi presarea pe palonier în acelaşi sens; se compune din trei părţi: înscriere, menţinere şi scoatere din viraj.

viraj accelerat, schimbare de direcţie executată cu creşterea continuă a vitezei, într-o unitate de timp.

viraj cabrat, viraj în urcare.

viraj constant, viraj executat la aceeaşi înălţime şi viteză neschimbată.

viraj convenţional, ultimul viraj pe traiectoria de aterizare.

viraj cu coechipier în exterior, poziţia coechipierului este pe partea stângă sau dreapta în exteriorul virajului, faţă de direcţia de zbor.

viraj cu coechipierul în interior, poziţia coechipierului este pe partea stângă sau dreapta în interiorul virajului faţă de direcţia de zbor.

viraj de 90°, schimbare de direcţie într-o parte sau alta (stânga-dreapta) la un unghi de 90 de grade.

viraj de 180°, schimbare de direcţie cu 180 de grade.

viraj de 270°, schimbare de direcţie cu 270 de grade.

viraj de 360°, schimbare de direcţie cu 360 de grade.

Scanned with OKEN Scanner

viraj de axare, viraj executat în ultima parte a procedurii de aterizare cu înscriere pe axa PDA.

viraj decelerat, viraj executat în ultima parte a procedurii de aterizare, cu înscriere pe axa PDA.

viraj de întoarcere, viraj pentru a reveni la bază.

viraj de luptă, viraj foarte strâns, executat de pilot în timpul unei lupte aeriene (reale sau fictive) pentru a ieși din raza de atac a adversarului și de a intra „pe coadă", prinzându-l în colimator.

viraj derapat, viraj executat cu alunecare într-o parte față de direcție de zbor.

viraj descendent, viraj executat cu pierdere de înălțime.

viraj dublu de 180°, viraj executat care permite aterizarea când apropierea de aerodrom se face pe o direcție care diferă cel mult 15-20°, față de direcția de aterizare.

viraj forțat, viraj executat la o viteză mare.

viraj glisat, viraj executat cu derapaj spre interior.

viraj invariabil, viraj constant.

viraj în coborâre, schimbare de direcție executată în configurația de coborâre.

viraj înclinat, viraj cu unghi de înclinare pronunțat, urmărindu-se o schimbare bruscă de direcție.

viraj în urcare, viraj în pantă de urcare.

viraj J, manevră aeriană care constituie o demonstrație a potențialului tactic al sistemului de vectorizare a tracțiunii.

viraj „la cuțit", viraj pe stânga sau dreapta, foarte pronunțat, cu înclinare de până la 90 de grade (cu o „aripă în cer și alta în pământ").

viraj la unghi calculat, viraj care permite aterizarea atunci când se vine la aerodrom dintr-o direcție care diferă cu cel mult 45°, față de direcția inversă celei de aterizare.

viraj larg, viraj executat cu o rază mare de curbură, cu înclinare mică (executat mai mult din palonier).

viraj la verticală, viraj strâns/scurt.

viraj mult înclinat, viraj peste 45 de grade.

viraj normal, viraj până la 45 de grade.

viraj orizontal, viraj de 360 de grade, cu înclinare de 45 de grade și motorul la putere nominală.

viraj pe spate, viraj cu roțile-n sus.

viraj pentru intrarea în schemă, evoluție în urma căreia avioanele se adună pentru a continua zborul conform schemei (temei de zbor).

viraj „peste umăr", viraj strâns, rapid, cu schimbare bruscă de direcție, folosit în exerciții de luptă aeriană, degajare de la țintă etc.

viraj peste stație, viraj deasupra stației de aducere acasă, când apropierea se face pe o direcție ce diferă cu cel mult 45°, față de direcția inversă aterizării.

Scanned with OKEN Scanner

viraj picat, schimbare de direcție la ieșirea din picaj.

viraj „scăpat de bot", viraj executat incorect, cu botul avionului mult sub linia orizontului, de către un elev-pilot.

viraj scurt, viraj strâns.

viraj stabilizat, viraj executat corect, cu înălțime și viteză constantă; cu stabilitate la comenzi.

viraj standard, viraj care permite aterizarea când direcția din care se apropie avionul de aerodrom face cu direcția inversă de aterizare un unghi de cel mult 45°, pentru spargerea plafonului în jos și venirea pe direcția de aterizare.

viraj staționar, viraj corect executat.

viraj strâns în zbor pe spate, viraj cu rată mică și viteză unghiulară mare, executat în zbor pe spate (cu roțile-n sus).

virajul doi, al doilea viraj în tur de pistă, pentru înscriere pe latura mare.

virajul patru, ultimul viraj al turului de pistă, după care urmează priza de aterizare.

virajul trei, penultimul viraj în turul de pistă.

virajul unu, primul viraj în turul de pistă, pe partea stângă sau dreapta (în funcție de organizarea startului).

virare, întoarcerea aeronavei în timpul zborului, pe o direcție înclinată, până la 90°, față de direcția inițială.

Virtutea Aeronautică, ordin conferit piloților în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, pentru merite deosebite, vitejie, perfecțiune morală. Instituit la 31.07.1930.

viscol, vânt cu ninsoare.

viscozimetru, instrument de măsură pentru viscozitatea fluidelor.

viscozitate, rezistență la curgere a unui fluid datorat frecării interioare.

vitalitate la zbor, putere vitală, vigoare, tărie organică a unui pilot, în timpul evoluțiilor acrobatice.

viteza palelor, viteza de rotație a palelor rotorului elicopterului.

viteză, 1. rapiditate de deplasare; 2. raportul dintre spațiul parcurs de o aeronavă și timpul folosit pentru parcurgere; 3. parametrul cel mai important care-i asigură aeronavei decolarea, evoluțiile în aer și aterizarea, în condiții de siguranță (orice pierdere de viteză poate deveni catastrofală).

viteză absolută, viteză de zbor care nu este supusă vreunei restricții; necondiționată.

viteză accelerată, creșterea vitezei de zbor a aeronavei într-o unitate de timp.

viteză adevărată, viteză proprie a aeronavei, față de sol.

viteză aerodinamică, viteza pe care o au fileurile de are într-o suflerie asupra unui profil sau siluetă de avion.

viteză amonte, viteză la intrarea în ajutaj.

viteză anemometrică, viteza indicată de un anemometru.

Scanned with OKEN Scanner

viteză ascendentă, viteza unei aeronave, în pantă de urcare.

viteză ascensională, viteza de urcare a unei aeronave, măsurată în m./sec.

viteză a sunetului, 1200 km./oră.

viteză Badin, viteză indicată.

viteză calculată, viteza unei rachete aer-aer (aer-sol) însumată cu cea a avionului (elicopterului) nominalizată în Mach.

viteză calibrată, viteză de zbor corectată.

viteză constantă, valoarea vitezei nu se schimbă.

viteză critică, viteză de zbor la unghiul critic de incidență, viteză care periclitează zborul normal al aeronavei.

viteză critică de divergență, viteză periculoasă de flutter/divergență aeroelastică.

viteză critică de rotație, viteză de zbor, cu turație sub limita normală a rotațiilor.

viteză critică de zbor, viteza de curgere a fluidului, de la care încetează curgerea fără vârtejuri și începe curgerea turbionară.

viteză cu tren scos, viteza maximă admisă, cu trenul de aterizare neescamotat.

viteză de acroșare, viteza cu care un avion pune roțile pe puntea unui portavion și este agățat de finișurile instalației speciale de acroșare.

viteză de amerizare, viteza unui hidroavion când atinge nivelul apei.

viteză de amorsare, viteza de aprindere a motorului statoreactorului.

viteză de angajare, situația în care, o aeronavă, fiind la punctul critic intră în pierdere de viteză și evoluează printr-o înscriere în angajare (în vrie).

viteză de apropiere, viteza dinainte calculată în vederea aplicării procedurii de aterizare.

viteză de apropiere de țintă, viteză imprimată avionului cu reacție prin folosirea unui surplus de forță, pentru a se apropia de ținta aeriană.

viteză de apuntare, viteza dinainte calculată cu care un avion trebuie să pună roțile pe puntea unui portavion.

viteză de aspirație, viteza de aspirare în planul de rotație al elicei.

viteză de așteptare, viteza economică în zona de așteptare a unui aeroport, în vederea intrării la aterizare.

viteză de atac, viteza cu care un avion de vânătoare intră la atac asupra țintei.

viteză de aterizare, viteza avută de un avion aflat pe panta de coborâre în vederea contactului cu solul.

viteză de autonomie, viteza de funcționare autonomă a motorului statoreactorului.

viteză de autorotație, viteza minimă de coborâre în regim de autorotație.

viteză de calcul, proiectarea pentru zbor în atmosferă turbulentă, cu rafale de intensitate maximă.

Scanned with OKEN Scanner

viteză de catapultare, viteza imprimată avionului cu reacție, în momentul deciziei de acționare a mânerului de catapultare.

viteză de cădere, viteza cu care vine spre pământ un paraşutist, după deschiderea paraşutei, viteză ce poate fi aproximativ 7m/s, în cazul salvării şi sub 5m/s, la trupele de paraşutişti.

viteză de cădere helio, viteză verticală de coborâre a unui elicopter.

viteză de coborâre, 1. viteză descendentă; 2. viteza avionului în pantă de coborâre, cu motorul la ralanti.

viteză de contact, viteza indicată de regulamentul de exploatare al aeronavei, la aterizarea propriu-zisă în momentul atingerii roților pe pistă.

viteză de croazieră, regim de zbor al unei aeronave, la o viteză mai mică decât cea maximă, pentru a se reduce uzura şi consumul de combustibil.

viteză de cuplare, viteza pe care o au cele două avioane (cisternă şi de luptă) în momentul cuplării instalației de alimentare în timpul zborului.

viteză de curgere, viteza fileurilor de aer asupra unui profil de aripă în tunelul aerodinamic sau în zbor.

viteză de decizie, hotărârea pilotului de a mări sau micşora viteza de zbor la un moment dat (impusă de faza evolutivă).

viteză de declanșare, viteza imprimată avionului remorcher şi a planorului aflat în remorcaj, la declanşare.

viteză de decolare, viteza pe care o are un avion, după executarea palierului, în configurația ridicării de la sol.

viteză de derapaj, viteza avionului în timpul alunecării pe o aripă (într-o parte).

viteză de derivă, componenta vitezei unui curent de aer după axa normală pe planul longitudinal al avionului.

viteză de desprindere, viteza de desprindere a curgerii, viteza de zbor la unghiul critic de incidență.

viteză de desprindere a palei, viteza de desprindere a curgerii curentului de pe pală.

viteză de divergență a direcției, viteza de inversare a comenzii la direcția avionului.

viteză de divergență a eleroanelor, viteza de inversare a comenzii la aripioare.

viteză de drum, viteza aeronavei în raport cu solul.

viteză de echilibru, viteza staționară de zbor rectiliniu, viteza finală la zbor în picaj sau planare.

viteză de ejecție, viteza eficace de curgere aerodinamică în suflerie.

viteză de ejecție secundară, viteza de curgere a fluxului secundar, într-un tunel aerodinamic.

viteză de flutter, viteza critică de fluturare (vibrare) a planurilor, periculoasă pentru rezistența structurii.

Scanned with OKEN Scanner

viteză de fluturare a palelor, viteza verticală de bătaie a palelor elicopterului.

viteză de giraţie, viteză de rotaţie, de mişcare circulară.

viteză de glisadă, viteza de planare, când se execută pierdere de înălţime prin glisadă.

viteză de ieşire, viteza de scurgere a jetului reactiv.

viteză de impact, viteza de contact cu solul.

viteză de ineficacitate a direcţiei, viteza de divergenţă a direcţiei, viteza critică de inversare a comenzii direcţiei.

viteză de ineficacitate a eleroanelor, viteza de divergenţă a eleroanelor, viteza critică de inversare a comenzii eleroanelor.

viteză de ineficacitate a profundorului, viteză de divergenţă a profundorului, viteza critică de inversare a comenzii profundorului.

viteză de înfundare, componenta verticală a vitezei unui planor care coboară.

viteză de jet, viteza de scurgere a jetului reactiv.

viteză de lansare, viteza la care are loc lansarea unei rachete acroşate la bord.

viteză de pală, viteză la capătul, extremitatea palei elicopterului.

viteză de pas, viteza de schimbare a pasului, viteza de rotaţie a palelor elicopterului.

viteză de penetrare, viteza în Mach.

viteză de răspuns, sensibilitatea aparatelor de bord în indicarea datelor.

viteză de redan, viteză de desprindere de pe apă a unui hidroavion în decolare.

viteză de redresare, viteza de la care are loc redresarea avionului, până la contactul cu PDA.

viteză de referinţă, viteza minimă admisă, cu flapsul în poziţia de aterizare (scos).

viteză de regim, viteza de exploatare în zbor la turaţie nominală.

viteză de remorcare, viteza pe care o are atât avionul remorcher, cât şi planorul din „coadă".

viteză de rotaţie, turaţie a motorului în decolare.

viteză de rotire, viteza la care se începe ridicarea roţii de bot, în vederea desprinderii la decolare pentru obţinerea vitezei sigure.

viteză de rulaj, viteza aeronavei pe bretea, până la intrarea pe ax (PDA).

viteză de rulaj după contactul cu pista, viteza avionului după punerea roţilor pe PDA, când se scoate paraşuta de frânare şi se lucrează cu frâna pe roţi.

viteză de ruliu, viteza aeronavei în înclinare (pe partea stângă sau dreapta).

viteză de salt, viteza paraşutistului în momentul lansării.

viteză descendentă, viteza de coborâre realizată prin „recuperarea" deficitelor de putere, între puterile propulsive necesare şi propulsive disponibile.

viteză descensionată, componentă verticală a vitezei de coborâre.

viteză de scoatere, viteza cu care un avion iese din regimul de angajare, ca urmare a utilizării unui algoritm simplu de pilotare.

Scanned with OKEN Scanner

viteză de tangaj, viteza avionului pe timpul unei balansări, oscilări în sensul axei longitudinale.

viteză de tractare, viteza cu care este ridicat în aer un planor, în remorcaj la automosor.

viteză de trecere, viteza axiolă a suflului elicei.

viteză de turbină, turație a turbinei.

viteză de urcare, viteza realizată prin consumarea puterilor suplimentare (excedentele de putere) instalate pentru diferite viteze de zbor.

viteză de zbor, 1. raportul între spațiul parcurs de o aeronavă și timpul folosit pentru parcurgere; 2. rapiditate în deplasare a aeronavei.

viteză de zbor critică, viteza de zbor la numere Mach critice.

viteză economică, viteza care asigură cel mai mic consum.

viteză estimată, viteză care poate fi evaluată.

viteză fără flutter, viteza minimă de picaj până la apariția vibrațiilor.

viteză fără tren, viteza avionului cu trenul escamotat.

viteză hipersonică, viteză peste viteza sunetului.

viteză indicată, viteza aeronavei în raport cu aerul.

viteză inițială, viteza cu care începe deplasarea unei aeronave aflate în poziția de staționare.

viteză în amonte, viteza fileurilor de aer dinaintea unui profil aflat în tunelul aerodinamic.

viteză înapoi, viteza de zbor spre înapoi a unui elicopter.

viteză în aval, viteza gazelor la ieșirea din ajutaj.

viteză în configurația de aterizare, viteza avionului pe pantă, cu trenul ieșit și voleții de hipersustentație scoși.

viteză în palier, viteza maximă a avionului după ridicarea roților de pe pistă, menținerea palierului până în panta de urcare.

viteză la nivel minim, viteza maximă a aeronavei la nivelul mării.

viteză laterală, viteza de zbor laterală a unui elicopter.

viteză limită, viteza limită (de proiectare) pentru scoaterea flapsului, care nu poate fi depășită.

viteză limită de angajare, viteza la care avionul începe o evoluție necontrolată, spre sol, denumită vrie.

viteză liniară, distanța parcursă de un avion într-o unitate de timp (m/sec; km/oră).

viteză longitudinală, viteza care se propagă axial.

viteză Mach, viteza care permite clasificarea domeniilor aeronautice (viteză subsonică, transonică, supersonică sau hipersonică).

viteză Mach critică, viteza care, pe o oarecare zonă a scurgerii aerului deasupra aripii atinge viteza sunetului (M=1).

Scanned with OKEN Scanner

viteză maximă, viteza cea mai mare pe care o poate produce motorul unei aeronave, folosită de regulă în decolare.

viteză maximă de coborâre, viteza cea mai mare care poate fi imprimată aeronavei în timpul coborârii (picajului) fără depășirea parametrilor tehnici de exploatare.

viteză maximă de zbor, viteza de zbor cu motorul în plin (turația acestuia la deschiderea maximă a admisiei).

viteză minimă, viteza cea mai mică a unei aeronave, până la configurația de angajare.

viteză minimă de control în aer, viteza la care avionul poate fi controlat în zbor, când un motor cedează brusc, iar celălalt rămâne în regim normal de funcționare (în cazul unui bimotor).

viteză minimă de control în apropierea solului, viteza în decolare, admisă pentru continuarea ei, când unul din motoarele bimotorului (trimotorului etc.) a cedat.

viteză minimă de sustentație, viteza cea mai mică a forței verticale care împinge în sus aeronava.

viteză nominală, viteza indicată de constructor pentru diferite evoluții.

viteză normală, viteza obișnuită, firească de zbor.

viteză operare tren, viteza admisă pentru manevrarea trenului de aterizare.

viteză reală, viteza cu care se deplasează o aeronavă față de reperele de la sol.

viteză relativă, viteză care variază după împrejurări, evoluată, determinată cu aproximație.

viteză portantă, viteza de rotație în jurul axului elicei portante a elicopterului.

viteză sonică, viteză între 1150 și 1225 km/oră, la care se generalizează depășirea vitezei sunetului.

viteză subsonică, viteză între 500 și 800 km/oră, la care în nici un punct de pe avion nu se atinge viteza sunetului.

viteză supersonică, viteza unui avion, mai mare decât viteza sunetului – 1225 km/oră.

viteză transonică, viteză „dincolo" de viteza sunetului (M cuprins între 0,85 și 1,2).

viteză „tren ridicat", viteza avionului cu trenul de aterizare escamotat.

viteză unghiulară, unghiul descris în unitatea de timp, de dreapta care unește un punct mobil cu centrul de rotație; se exprimă în radiani pe sec. (rad/sec) sau grade pe secundă.

viteză unghiulară critică, viteza unghiulară manifestată la unghi de incidență critic.

viteză verticală, viteza ascensională, verticală maximă.

vitezometru, instrument de bord pentru măsurarea vitezei de deplasare a unei aeronave; este compus dintr-o capsulă aneroidă, angrenajul, acele indicatoare (unul pentru sute și altul pentru zeci de kilometri) cadranul, carcasa etc.

Scanned with OKEN Scanner

Vittorio Veneta, portavion italian în serviciu.

vizibilitate, distanța maximă până la care poate fi observat un obiect cu ochiul liber, în condiții atmosferice date.

vizibilitate de distanță, sector maxim până la care poate fi văzut cu ochiul liber o aeronavă în zbor.

vizibilitate de hulă, vizibilitate îngreunată de mișcarea ondulatorie a suprafeței mării, după furtună.

vizibilitate din aer, distanța până la care se poate distinge un reper aflat pe sol.

vizibilitate în pantă, vizibilitatea oferită pilotului în panta de coborâre, după spargerea plafonului de nori.

vizibilitate la sol, distanța minimă sau maximă din apropierea pământului, la care se poate distinge un obiectiv.

vizibilitate la „spargere", vizibilitatea existentă după ieșirea aeronavei din nori, în configurația venirii la aterizare.

vizibilitate nocturnă, vizibilitatea pe timpul nopții.

vizibilitate peste plafon, vizibilitatea după ieșirea din nori, la altitudine.

vizibilitate slabă, situația în care este exclusă orientarea vizuală.

vizibilitate sub plafon, distanța care permite observarea la ieșirea de sub stratul de nori.

vizibilitate zero, ceață, până la 10 metri.

vizieră, dispozitiv de protecție adaptat la casca (globul) de zbor, pentru evitarea neadaptărilor la surse de lumină.

vizor, dispozitiv adaptat la un aparat de ochire, care permite prinderea în câmpul vizual al obiectului ce este observat.

vizor de nocturn, dispozitiv de ochire pe timp de noapte.

vizor-derivometru, vizor al indicatorului de derivă.

vizor în infraroșu, dispozitiv, parte componentă a sistemului optoelectronic, cu un unghi de căutare de 30° orizontal și 15° vertical, cu viteză unghiulară de 30° pe sec., distanța de detecție de 18-20 km., iar cea de urmărire 12-15 km.

vizorul căștii, vizor montat pe casca de zbor, fumuriu, folosit de pilot atunci când vizibilitatea (lumina) este orbitoare.

vizorul este „umplut", ținta aeriană este perfect încadrată în vizor.

VL, aviația militară cehă.

vizualizare, posibilitatea observării unui aparat, teren, aeronavă în aer, fenomen etc.

Vlaicu Aurel, (1882-1913) inginer român. Este inventatorul, constructorul și pilotul monoplanului având comenzile în fața aripii și echipat cu două elice contrarotative automate prin transmisie cu lanț. Participant la concursuri internaționale de pilotaj, unde a obținut premii și elogii de răsunet mondial.

VLAICU I, avionul construit de Aurel Vlaicu, cu care a efectuat primul său zbor la 16 iunie 1910.

Scanned with OKEN Scanner

VLAICU II, al doilea avion construit de Aurel Vlaicu, îmbunătăţit, la Şcoala superioară de arte şi meserii din Bucureşti.

VLAICU III, al treilea avion conceput şi construit de Aurel Vlaicu, dar cu care n-a mai putut zbura, survenind tragicul accident din după amiaza zilei de 13.09.1913 de la Băneşti-Câmpina, când, pilotând avionul Vlaicu II, s-a prăbuşit.

VLF, antenă de comunicaţie.

vlof, termen care înseamnă desprinderea avionului de pe sol.

V lateral, unghi diedru.

V orizontal, unghi de săgeată, manşă.

volan de trimer, mic volan de acţionare manuală a trimerului (pentru reglare şi comandă).

Vol-à-Vol, revistă franceză de aviaţie.

volet, fantă, montată la bordul de atac al aripii, cu efect asupra portanţei.

volet de ampenaj, trimer, montat la ampenajul orizontal şi cel vertical.

volet de atac, volet de bord de atac al aripii.

volet de bord de atac, dispozitiv de hipersustentaţie, montat la bordul de atac (partea din faţă a aripii) cu bracaj de până la 20 de grade.

volet de bord de fugă, fantă mobilă, montată în partea din urmă a aripii.

volet de bord de scurgere, dispozitiv de hipersustentaţie montat la bordul de scurgere.

volet de capotă, jaluzele metalice, care se pot deschide sau închide, montate la capota motorului.

volet de carbon, volet de grafit pentru jeturi de reacţie.

volet de compensare, trimer comandat; servo-cârmă, compensator aerodinamic.

volet de curbură, volet montat în partea din faţă a aripii.

volet de echilibrare, volet de compensare aerodinamică.

volet de extrados, frână aerodinamică pe extradosul aripii.

volet de fantă, volet montat în bordul de atac al aripii.

volet de frână, frână aerodinamică.

volet de intrados, frână aerodinamică pe intradosul aripii.

volet de inversare a jetului, dispozitiv care schimbă sensul de ieşire a jetului reactiv.

volet fix, trimer nemobil.

volet mobil, trimer acţionat electric sau mecanic, din cabina de pilotaj.

voleţi de răcire, plăci metalice montate în faţa motorului, după elice cu capabilităţi de deschidere-închidere.

volmet, sistem automat de informare meteo a echipajului aflat în zbor.

volt, unitate de măsură pentru tensiune electrică, precum şi a diferenţei de potenţial.

voltaj, tensiune electrică măsurată în volţi.

Scanned with OKEN Scanner

voltmetru, instrument electric pentru măsurarea tensiunii electrice sau a diferenţei de potenţial electric între două puncte ale unui circuit electric, introducându-se în paralel cu acesta.

volum comun, spaţiu comun al camerelor de ardere.

volum de combustie, volum al camerelor de combustie.

vopsea poliuretanică, produs obţinut prin polimerizarea vopselei cu glicoli.

VOR, sistem de navigaţie cu ajutorul radiofarului omnidirecţional (în toate direcţiile).

Vortex, denumirea fenomenului produs la extremitatea bordului marginal al aripii de avion.

V, viteză limită în zbor orizontal.

VR, viteză de cabraj, când se poate da comenzi de ridicare a roţii de bot.

VLO, viteză limită în viraj.

VLMV C, abreviaţie însemnând condiţii meteo la vedere.

VMO, abreviaţie însemnând viteză maximă indicată.

Vn, viraj normal.

văluri, cele trei văluri: cenuşiu, negru, roşu.

voalură, calota de mătase a paraşutei.

vodilă, dispozitiv în furcă, care se cuplează la roata din faţă (de bot) pentru tractarea avionului.

volan, pârghie de comandă la unele avioane de transport greu (semivolan).

Vraciu Alexandru (02.11.1918), pilot american de origine română, participant la luptele aeriene din Pacific pe portavionul „Lexington" cu 19 victorii la activ, în al Doilea Război Mondial.

vrie, cădere dirijată (sau nu) a avionului la unghi de incidenţă supracritic, acesta rotindu-se simultan în jurul axelor longitudinală şi verticală.

vrie comandată, vrie provocată de pilot.

vrie inversată, vrie pe spate.

vrie normală din zbor pe spate, evoluţie cu scoatere în zbor pe spate, cu comenzi încrucişate la ieşire.

vrie pe coadă, vrie cu coada lăsată în jos.

vrie pe spate, evoluţie acrobatică de mare spectaculozitate, care constă din intrarea avionului în vrie din zbor pe spate.

vrie plată, evoluţie prin care avionul se învârteşte în jurul axei sale verticale.

Vuia Traian, (1872-1953) inventator român, preocupat de problema realizării zborului mecanic; a construit şi zburat la 18 martie 1906, la Montesson-Franţa, primul avion care a decolat folosind energia propriului motor (rulaj, apoi zbor de 12 metri lungime, la un metru înălţime).

VUIA 1 şi 2, tipuri de avioane construite de Traian Vuia.

VTOLUAN, (Vertical Take off and Landing Unmaned Air Vehicle) elicopter fără pilot, din dotarea U.S. Navy.

Scanned with OKEN Scanner

WAAF, (Women's Auxiliary Air Force) Corpul Auxiliar Feminin din Forțele Aeriene Britanice.

WAG, (The World Air Games) prescurtare pentru Jocurile Mondiale Aeronautice.

Wakaiya, portavion japonez scufundat în luptele aeronavale din Pacific (1943).

Wanela Air Service, companie aeriană din Brazilia.

Waps, portavion american, lansat la apă în 25.04.1940, scufundat la 15.09.1942 în largul insulei San-Cristobal.

Warszawa, denumirea Regimentului 1 Aviație polonez, din Divizia 1 Aviație Sovietică, participant în al Doilea Război Mondial, din 1943 până în 1945.

Waterkoof Airport, aeroport în Africa de Sud.

watt, unitate de măsură, egală cu puterea de 1 Joul/sec.

wattmetru, instrument de măsură a puterii electromagnetice dintr-un circuit electric.

WCA, sistem programator de căutare a defecțiunilor la bord și afișarea măsurilor ce se impun în caz de urgență.

week-end aviatic, sfârșit de săptămână a unei activități de zbor pe un aerodrom.

West Malling, bază aeriană din Anglia.

white-spirt, lichid obținut la distilarea petrolului brut, cu proprietăți antidetonante.

wikingerschiff, grindă de acroșare montată sub fuzelaj.

Williamton Airport, bază din Australia.

Willy-Willy, ciclon tropical care se manifestă în nordul Australiei.

winglet, creastă aerodinamică la extremitatea aripii, pentru combaterea vortexului, la bordul marginal al aripilor.

W-motor, motor de aviație cu dispunerea cilindrilor în forma literei W.

Wolverine, portavion lansat la apă în 05.05.1943 destinat antrenării piloților americani pe lacul Michigan-SUA.

World Air Games, Jocurile Mondiale Aviatice (întrecere fair play între participanți).

Worldairwais, companie aeriană din Filipine.

Wright Wilbur, (1867-1912) constructor american de avioane; împreună cu fratele său Orville (1871-1948) a fost unul dintre pionierii aviației. Ambii și-au zburat propriile avioane.

WSCD, siglă pentru aparate demonstratoare.

Wurff Rudolf (Rudy), as al Luftwaffe, în al Doilea Război Mondial.

Scanned with OKEN Scanner

X, motor de avion clasic, cu dispunerea cilindrilor în formă de X.
Xien, aeroport în China.

Scanned with OKEN Scanner

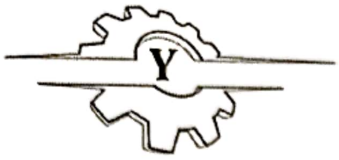

Y, motor de avion clasic, cu dispunerea cilindrilor în forma literei Y.

yard, unitate de măsură, egală cu 91,44 cm.

Yorktown, (CV-5) portavion american, lansat la apă la data de 30.09.1937 la Newport; scufundat la 07.06.1942 în bătălia navală de la Midway (Pacific).

YR, inițialele de înmatriculare ale aviației civile din România.

Scanned with OKEN Scanner

ZADAR, siglă pentru Academia de Aviație din Iugoslavia.

zăpadă, cristale mici de gheață, rezultate din condensarea vaporilor de apă, la o temperatură scăzută.

zăvor, dispozitiv care folosește la blocarea unui sistem tehnic; poate fi mecanic, electric, hidraulic.

zăvor de siguranțare tren, dispozitiv de blocare/lacăt pentru poziționarea „escamotat" a trenului de aterizare.

zăvorâre a cabinei, siguranțarea cabinei după închidere.

zăvorâre a trapelor, închiderea trapelor după escamotarea trenului de aterizare.

zăvorâre „COBORÂT", blocarea trenului de aterizare după scoatere înainte de aterizare.

zăvorâre „RIDICAT", blocarea trenului de aterizare după escamotare.

zăvorâre trape, blocarea trapelor existente la o aeronavă (ex. trapele de la camera cu bombe).

zbor, 1. capacitatea unei aeronave de a se ridica și menține în aer folosind resursele proprii (forță de tracțiune sau propulsie). În cazul planorului curenții ascendenți, vântul de pantă, unda lungă; 2. fascinație, senzație deosebită care creează pilotului (și nu numai) o satisfacție aparte, ieșită din comun.

zbor accelerat, evoluție a avionului cu creșterea vitezei într-o unitate de timp.

zbor acrobatic, evoluție a aeronavei în care aceasta execută figuri în afara zborului normal, cerință indispensabilă pregătirii în arta pilotajului a unui pilot (se urmărește coordonarea comenzilor, atenție distributivă, stăpânirea reflexelor, curaj, precum și rezolvarea tuturor problemelor ridicate de zborul controlat).

zbor acrobatic de înaltă clasă, acrobație aeriană de stil, la mică înălțime, cu figuri complexe.

zbor aerochimic, lucrare de împrăștiere a substanțelor chimice cu avioane special amenajate în acest scop.

zbor „aripă la aripă", exercițiu de pilotaj executat de piloți foarte bine antrenați în sincronizarea comenzilor dat fiind apropierea între avioane.

zbor ascendent, zbor cu câștig de înălțime (mult căutat de piloții planoriști).

zbor automat, zbor staționar, pe pilot automat.

zbor avio-forestier, activitate de zbor forestier.

zbor cabrat, zbor în urcare.

zbor calat, zbor planat cu elicea oprită/blocată.

zbor circular, zbor în cerc, comandat.

Scanned with OKEN Scanner

zbor CMGN, zbor în condiţii meteorologice grele noaptea.

zbor CMGZ, zbor în condiţii meteorologice grele ziua.

zbor CMNN, zbor în condiţii meteorologice normale noaptea.

zbor CMNZ, zbor în condiţii meteorologice normale ziua.

zbor convenţional, zbor stabilit printr-o înţelegere prealabilă, privind desfăşurarea acestuia.

zbor cu cap constant, zborul aeronavei cu cap-compas neschimbat.

zbor cu derapaj, zborul avionului cu derivă mare.

zbor cu forţaj, zborul avionului reactiv cu suprasarcină.

zbor cu fumigene, zborul aeronavei cu lumânări fumigene prinse sub aripi, pentru a marca mai bine evoluţia acesteia.

zbor cu motor, zborul unui avion.

zbor cu motor tăiat, zbor cu motorul oprit.

zbor cu motorul în plin, zbor în decolare.

zbor cu pierdere de viteză, zbor în regiunea unghiului de incidenţă.

zbor curb, evoluţie pe o traiectorie curbă.

zbor de aclimatizare, primul zbor al unui elev-pilot, într-o şcoală de pilotaj.

zbor de aclimatizare paraşutaj, zbor de acomodare cu înălţimea, anterior primei lansări cu paraşuta, într-o şcoală de profil.

zbor de adaptare, zbor de familiarizare cu avionul în aer.

zbor de agrement, zbor de plăcere.

zbor de apropiere prin procedeul activ, situaţie în care pilotul calculează în permanenţă gismentul, anulând influenţa vântului pentru a se menţine tot timpul pe traiectul cel mai scurt, faţă de staţie (staţia de radioaducere terestră).

zbor de apropiere prin procedeul pasiv, situaţie în care pilotul menţine gismentul zero, faţă de staţia terestră.

zbor de aşteptare, zbor în zona aerodromului, în vederea intrării la aterizare, după eliberarea PDA.

zbor de casă, zbor de verificare a unei aeronave, după ieşirea din secţia de montaj general a unei fabrici de aeronave.

zbor de coborâre din zonă, evoluţia avionului în pantă de coborâre, din zona de lucru, unde a executat acrobaţie sau maniabilităţi.

zbor de control, zbor în dublă-comandă, cu instructor şi pilot, primul verificând cunoştinţele practice de zbor ale celui de al doilea. Se acordă calificativ.

zbor de conversiune, zbor de tranziţie pentru avioane cu decolare şi aterizare verticală.

zbor de croazieră, regim de zbor economic la o viteză mai mică decât cu cea maximă, pentru a reduce uzura şi consumul de combustibil.

zbor de echivalare, recunoaşterea unei performanţe de zbor.

zbor de eseiere, zbor de verificare în vederea trecerii elevului-pilot la simplă-comandă.

Scanned with OKEN Scanner

zbor defensiv, totalitatea acţiunilor de luptă executate de o aeronavă, care are în prim plan apărarea, nu atacul.

zbor de inaugurare, primul zbor executat de aeronava prototip, verificându-se parametrii funcţionali, după grila tehnologică.

zbor de înaltă clasă, zbor acrobatic.

zbor de început, primul zbor de încercare al unui avion ieşit din fabricaţie, în scopul omologării.

zbor de încercare, verificarea în zbor a elevului-pilot, după trecerea pe simplă-comandă, de către instructorul său.

zbor de încercare tehnică, zbor care se execută după o reparaţie sau revizie tehnică.

zbor de mare dificultate, program de acrobaţie aeriană în grup, cu figuri deosebit de dificile, dar spectaculoase.

zbor demonstrativ, evoluţia unui avion prin care sunt evidenţiate calităţile în arta pilotajului, ale pilotului.

zbor de noapte, zbor executat după lăsarea întunericului, când se aplică reguli speciale de pilotaj, navigaţie şi balizaj.

zbor de prezentare, evoluţia unei aeronave în cadrul unui salon aeronautic intern sau internaţional.

zbor de reglaj, evoluţia unei aeronave la diferite distanţe şi înălţimi, care este „urmărit" de o staţie terestră pentru reglare şi acord.

zbor descendent, zbor în coborâre, cu pierdere de înălţime.

zbor de şcoală, zbor în dublă-comandă, instructor şi elev.

zbor de tranziţie, evoluţie specifică a aparatelor cu decolare şi aterizare verticală, în care are loc trecerea de la zborul vertical la cel orizontal şi invers.

zbor de zi, zbor executat în timpul zilei.

zbor după „cap", zbor după busolă, în urma calculării capului la compas.

zbor după hartă, zbor efectuat prin confruntarea hărţii cu relieful din teren.

zbor după instrumente, situaţie în care zborul la vedere nu mai este posibil, din cauza înrăutăţirii vremii şi reducerea vizibilităţii, iar pilotul execută zborul folosindu-se de aparatura de bord şi cunoştinţele acumulate în acest scop.

zbor după itinerar, evoluţie prin urmărirea traiectului de zbor dinainte pregătit.

zbor după locator, zbor cu folosirea aparaturii de radiolocaţie de bord şi terestră.

zbor dus-întors, zbor tur-retur.

zbor estimat, navigaţie estimată.

zbor etajat, zborul a două sau mai multe avioane, unul deasupra celuilalt.

zbor fără motor, 1. zbor planat cu motorul la ralanti; 2. zborul planorului.

zbor glisat, zbor cu pierdere de înălţime, prin aplicarea evoluţiei numită glisadă, în configuraţia aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

zbor inaugural, zbor executat cu un avion prototip după ieșirea din fabricație.

zbor individual, zbor în simplă comandă; zborul unei singure persoane într-un avion multi-plas.

zbor instrumental, zbor fără vizibilitate, după aparatele de bord.

zbor intercontinental, zbor executat de un avion între două continente, peste ocean.

zbor în amurg, zbor înainte de lăsarea întunericului.

zbor înapoi, zbor spre coadă a unui elicopter.

zbor în autorotație, regim de autorotație a rotorului unui elicopter.

zbor în cădere, zbor cu intrare bruscă în zona descendentă.

zbor în celulă, zborul a două avioane (elicoptere)în formație strânsă.

zbor în cerc, evoluție în spirală, fără pierdere sau câștig de înălțime.

zbor în circuit închis, zbor executat cu schimbări de cap-compas, atingându-se mai multe repere și revenind la locul decolării.

zbor înclinat, zbor cu aripa aplecată într-o parte până la 45 de grade.

zbor în adâncuri, record mondial executat la 22 martie 2016, de către piloții de motoparapantă Ionuț Irinel Riteș și Adrian Buzan (aceștia au zburat simultan în Salina Slănic Prahova, Sala Unirea, la 208m adâncime pe o distanță de aproximativ 5 km, durata zborului fiind de 12 minute).

zbor în coborâre, zbor picat.

zbor în configurație, evoluția aceluiași grup de avioane în diferite formații aeriene.

zbor în convoi, evoluția mai multor aeronave în aceeași direcție, cu înălțime eșalonată.

zbor „în crab", zbor drept, cu vânt lateral.

zbor „în cuțit", zbor executat cu avionul înclinat într-o parte, la 90 de grade.

zbor în D.C., zbor în dublă-comandă.

zbor în derivă, abatere a aeronavei de la traiectul inițial, cauzată de vânt sau curenți.

zbor în dublă, evoluția unui avion cu dublă comandă, pilotat de ambii piloți sau numai de unul singur.

zbor în față, zborul unui elicopter spre înainte.

zbor în formație, grupare de mai multe aeronave, cu misiunea de a executa un zbor întrunit.

zbor în formație strânsă, dispunerea aeronavelor în zbor la intervale, distanță, subplasare sau supraplasare apropiate.

zbor în „G" negativ, zbor cu suprasarcină negativă.

zbor în grele, zbor în condiții meteorologice nefavorabile, ziua sau noaptea, în cadrul unui program de instrucție.

zbor în grup, evoluția mai multor formații de aeronave.

zbor în limită, evoluția avionului în limită de viteză.

Scanned with OKEN Scanner

zbor în linie dreaptă, 1. evoluția aeronavei pe o direcție determinată; 2. temă de zbor la planorism, cu lansare de la automosor.

zbor în „lumânare", zbor cu unghiul pantei de urcare mai mare decât unghiul maxim de cabraj al avionului.

zbor în nebulozitate, zbor în nori.

zbor în normale, zbor în condiții meteorologice normale (cer senin) ziua sau noaptea.

zbor în „oglindă", evoluția a două avioane, în care, unul în poziție normală de zbor, iar al doilea, pe spate în configurația de supraplasare.

zbor în palier, zbor executat imediat după dezlipire de la pământ, în plan orizontal, pentru a permite avionului să intre în viteză.

zbor în pantă, evoluția aeronavei în configurația pantă de urcare sau de coborâre.

zbor în patrulă, evoluția unui număr de patru aeronave, în formație ordonată.

zbor în picaj, evoluția aeronavei într-o pantă de coborâre accentuată, până aproape de verticală.

zbor în plin, zbor în decolare cu motorul la maximum.

zbor în regim economic, zbor de croazieră, cu viteză mai mică decât cea maximă.

zbor în remorcaj, evoluția unui planor „tractat" de un avion remorcher.

zbor în resursă, evoluție în plan vertical, după ieșirea din looping, pentru un timp scurt.

zbor în revenire, evoluția aeronavei în zbor normal, după un zbor acrobatic.

zbor în „S", evoluția aeronavei pentru pierderea de înălțime, în configurația venirii la aterizare la un punct fix.

zbor în S.C., zbor în simplă-comandă.

zbor în șir indian, zborul a două sau mai multe avioane, unul după celălalt, la distanță relativ mică.

zbor în termică, zborul unui planor care folosește curentul ascendent pentru a lua înălțime.

zbor în „tirbușon", zbor în vrie sau tonou în urcare, pe verticală.

zbor în tonou, figură acrobatică în care avionul (planorul) execută o răsucire completă laterală în sensul axului longitudinal; poate fi lent, rapid, din bucăți.

zbor în travers de (...), survolarea unei anumite localități.

zbor în trombă, decolare în grabă și-n mare viteză.

zbor în tur de pistă, evoluția avionului în tur de pistă la o înălțime dată, pe laturile aerodromului.

zbor în undă, evoluția unui planor de performanță (sau de antrenament) sub nori lenticulari de undă lungă.

zbor în urcare, zbor cabrat.

Scanned with OKEN Scanner

zbor în ușoare, zbor în condiții meteorologice normale ziua sau noaptea (cer senin).

zbor în zigzag, zbor în linie frântă, pentru a depista un reper sau o altă aeronavă aflată în zonă.

zbor în zonă, evoluția unui avion într-un loc dinainte stabilit, din jurul aerodromului, pentru executarea de maniabilități.

zbor la altitudine, zbor la mare înălțime.

zbor la faleză, zborul parapantei la litoral, folosindu-se briza mării.

zbor la „firul ierbii", avionul (elicopterul) zboară la 1-2 metri deasupra solului sau sub înălțimea obstacolelor de pe sol, pe care la „sare".

zbor la joasă înălțime, zbor la mică înălțime.

zbor la joasă înălțime peste undă, zbor deasupra mării la câțiva metri peste valuri.

zbor la medie altitudine, zbor la înălțime mijlocie.

zbor la mosor, remorcarea unui planor la automosor.

zbor la nivelul escadrilei, evoluția în zbor a unei escadrile de aviație.

zbor la nivelul flotilei, evoluția întregului parc de aeronave al unei flotile de aviație.

zbor la nivelul solului, (NoE-Nap-of-the-Earth), zbor cu avertizare asupra obstacolelor terestre.

zbor la pantă, zborul unui planor în fața unei pante de deal, folosind tăria vântului ce bate perpendicular pe aceasta.

zbor la punct fix, decolarea unui elicopter sau avion cu decolare și aterizare verticală, dintr-un loc bine determinat de pe sol ori port-avion, cu menținerea în „zbor staționar".

zbor la vedere, navigație observată, cu compararea reperelor de pe hartă cu relieful din teren.

zbor la viteză nulă, zbor la punct fix al unui avion cu decolare/aterizare verticală.

zbor liber, zbor fără motor.

zbor masiv, zbor executat de un număr mare de aeronave (la nivelul a două sau mai multe escadrile).

zbor model, demonstrație complexă de zbor, în fața publicului, reunind toate categoriile de figuri acrobatice.

zbor mulat, zbor urmărind configurația terenului.

zbor nocturn, zbor de noapte.

zbor oblic, zbor pe o traiectorie înclinată.

zbor ofensiv, totalitatea acțiunilor de luptă executate de o aeronavă, care are în prim plan atacul.

zbor operațional, zbor în vederea executării unei misiuni ordonate.

Scanned with OKEN Scanner

zbor „orb", zbor instrumental, fără vizibilitate, după aparatele de bord și dirijarea radiogoniometrică de la sol.

zbor orizontal, zbor normal, cu puțin sub linia orizontului.

zbor perturbant, zbor nestaționar.

zbor pe spate, situație în care aeronava este cu roțile în sus, pilotarea în profunzime fiind inversată; intrarea în zbor pe spate se realizează fie printr-un semitonou, semilooping sau din picaj la verticală.

zbor pe traiect, succesiunea de activități pe toate etapele zborului, prin care, ieșirea la PIT, intrarea pe linia drumului obligat, controlul drumului, corectarea abaterilor și scoaterea aeronavei la PFT.

zbor peste aerodrom, trecerea la verticala acestuia.

zbor peste plafon, zbor deasupra norilor.

zbor picat, evoluția aeronavei în coborâre.

zbor planat, zborul unui planor în panta sa normală.

zbor program, evoluție demonstrativă la un meeting aerian, salon aeronautic etc., individual sau în grup.

zbor razant, zbor în viteză pe lângă un obstacol, aproape atins.

zbor razmot, zbor orizontal al unei aeronave, la mică înălțime.

zbor rectiliniu, zbor în linie dreaptă.

zbor rectiliniu în coborâre, zbor în coborâre în linie dreaptă.

zbor rectiliniu în urcare, zbor cabrat, în linie dreaptă.

zbor sondă, zbor de cercetare a atmosferei și recunoaștere meteorologică, care se execută obligatoriu înaintea începerii activității pe un aerodrom.

zbor sonic, zbor la viteza sunetului (1200 km/oră).

zbor spiralat, evoluția unui avion în spirale, în urcare sau în coborâre.

zbor spre casă, zbor de reîntoarcere la aerodromul de bază, după executarea unei misiuni.

zbor spre țintă, zbor dirijat care culmină cu prinderea țintei în aparatul de ochire al avionului interceptor.

zbor staționar, zbor neperturbat.

zbor sub plafon, zbor sub nivelul inferior al norilor.

zbor subsonic, zbor la o viteză mai mică decât viteza sunetului.

zbor supersonic, zbor la o viteză mai mare decât viteza sunetului.

zbor suspendat, zbor oprit din anumite cauze (interdicție, restricție, timp nefavorabil, defecte tehnice).

zbor tematic, zbor de instrucție în DC sau în SC.

zbor termic, evoluția unui planor care folosește curenții termici ascendenți.

zbor tur-retur, zbor dus-întors.

zbor „uns", termen de aerodrom, care înseamnă că elevul pilot a executat un zbor în SC, apreciat de instructor ca fiind bun.

zbor VFR, (Visual Flight Rules) reguli de zbor vizual ziua sau noaptea.

Scanned with OKEN Scanner

zbor virat, evoluția aeronavei în viraj orizontal, cabrat sau în coborâre.

zbor „19", codificarea formației de 5 avioane Grumman Avenger, dispărute în condiții misterioase, neelucidate (1945) în Triunghiul Bermudelor.

zburător, persoană aptă să piloteze o aeronavă.

„zebră", punct mobil sau fix aflat pe un aerodrom, de unde se realizează dirijarea aeronavelor în zonă, dotat cu mijloace de radiocomunicație, semnalizare etc, vopsită alb-negru.

zeppelin, dirijabil de mari dimensiuni, cu un înveliș rigid de metal și numeroase compartimente umplute cu hidrogen; inventator, germanul Zeppelin (1838-1917).

zero a acului, poziția nulă la acul unui aparat de bord.

zero absolut, temperatura cea mai joasă posibilă (-2730).

zero la altimetru, reglarea la ZERO, obligatorie, la altimetru, înaintea fiecărei decolări.

zero-zero, tip de scaun catapultabil.

zgomot al motorului, bătaie suspectă în funcționarea motorului de avion.

zgomot de fond, zgomotul care se aude în căști în timpul zborului, când nu au loc convorbiri radio.

zgomotul trenului, zgomotul caracteristic la scoaterea trenului de aterizare; idem la intrarea acestuia în locașul său.

zicral, aliaj folosit în construcțiile aeronautice, compus din aluminiu, crom și zinc.

zid sonic, situația în care, un avion cu reacție atinge viteza sunetului – 1200 km/h – și fără a o depăși zboară constant; „spargerea" zidului sonic echivalează cu depășirea de către avionul supersonic a vitezei sunetului (peste 1200 km/h).

zona aerodromului, porțiune din spațiul aerian corespunzătoare lucrului aerian a unui aerodrom.

zona de acces avion, porțiune din teritoriul aerodromului alăturată ambelor capete ale pistei de zbor.

zona elicei, zona suflată de curentul elicei avionului sau a elicopterului.

zonă, regiune limitată dintr-un spațiu.

zonă anticiclonică, regiune cu presiune înaltă.

zonă auto-control, zonă de verificare a structurii aeronavei.

zonă balizată, porțiune, culoar balizat, pe un aerodrom.

zonă bază aeriană, regiune în care se găsește amplasată o bază aeriană.

zonă caldă, regim termic ridicat, care depășește 1000 de grade, la motorul unui turboreactor (palete, discuri de turbină, lagăre ș.a.).

zonă ciclonică, regim cu presiune atmosferică scăzută.

zonă critică, 1. zonă de zbor generatoare de situații grave; 2. zonă de temperaturi periculoase în camera de ardere.

zonă cu interdicție, zonă interzisă pentru navigație aeriană.

Scanned with OKEN Scanner

zonă de acrobație, spațiu aerian, din afara celui activ de zbor, destinat evoluțiilor acrobatice.

zonă de acțiune, 1. zonă interioară conului Mach; 2. spațiu de operațiuni militare aeriene.

zonă de apropiere, spațiu aerian destinat începerii acțiunilor de dirijare în vederea venirii la aterizare.

zonă de apuntare, porțiune din puntea unui portavion, destinată apuntării avioanelor (elicopterelor).

zonă de așteptare, spațiu aerian din afara zonei de decolare-aterizare a unui aeroport, în care se așteaptă rândul intrării aeronavei, în vederea aterizării.

zonă de aterizare, perimetru în care pot ateriza aeronave.

zonă de audibilitate, spațiu în care se poate recepționa un post emițător.

zonă de baleiaj, arie acoperită de fascicule radar.

zonă de balizaj, porțiune pe un aerodrom, marcată cu balize de zi sau de noapte.

zonă de bruiaj, porțiune perturbată prin emiterea de semnale parazite pe lungimea de undă respectivă.

zonă decalată, regiune de desprindere a curgerii aerodinamice.

zonă de carenaj, cadru-secțiune al încastrării aripă-fuzelaj; pe muchiile carenajului sunt plasate antene, receptoare, prize.

zonă de coborâre, spațiu aerian din jurul unui aerodrom fixat pentru coborârea avionului din zona maniabilității.

zonă de compensare, platou special amenajat, în afara influențelor magnetice, unde se execută compensarea busolei de aviație.

zonă de deservire, spațiu amenajat în care se execută revizii tehnice asupra materialului volant.

zonă de detecție electromagnetică, zonă de acțiune a radiolocatorului de bord.

zonă degajată, zonă laterală de siguranță, a pistei principale de decolare-aterizare (zonă verde).

zonă de difracție, zonă de deviere a unei unde sonore sau raze luminoase a radiolocatorului.

zonă de divizare, zonă de împărțire a unei curgeri aerodinamice.

zonă de echisemnal, zonă cu semnale radio de intensitate constantă a radiofarului de aterizare.

zonă de exercițiu, spațiu aerian destinat procesului de instruire în zbor a piloților (antrenament) ținându-se cont de gradul de pregătire al acestora.

zonă de extincție, zonă de autostingere a flăcării.

zonă de fluid mort, zonă turbulentă a curgerii aerodinamicii.

zonă de fortaj, zonă limitată de zbor cu suprasarcină.

zonă de ghidare, zonă de ghidare-semnalizare a radiolocatorului de aterizare.

Scanned with OKEN Scanner

zonă de givraj, spațiu aerian în care predomină temperatura scăzută, generatoare de givraj pe aeronavă.

zonă de încercare, spațiu aerian în care au loc încercări de aeronave, după ieșirea din fabricație sau reparații.

zonă de interceptare, locul unde se produce „prinderea" unei ținte aeriene de către un avion de vânătoare-interceptare.

zonă de întreținere, platformă betonată pe care au loc operații de asistență tehnică la aeronavă.

zonă de jet, atmosferă agitată prin prezența unor curenți puternici la mare altitudine.

zonă de lansare, raion dinainte stabilit pentru executarea parașutărilor.

zonă de largare, zonă stabilită pentru aruncarea bombelor dintr-un avion bombardier.

zonă de lucru, (pentru maniabilități și acrobație) spațiu aerian corespunzător pe sol unei porțiuni de teren delimitat prin repere precise, preferabil în formă regulată (pătrat, cerc, elipsă), aflate în zona aerodromului, dar în afara spațiului activ de zbor, la distanțe ce variază între 5 și 15 km.

zonă de mișcare, zonă de manevră a materialului volant, pe sol.

zonă de oraj, zonă de furtună, vijelie.

zonă de parașutare, loc dinainte stabilit pentru lansări masive de parașutiști.

zonă de parcare, loc destinat parcării aeronavelor pe sol.

zonă de precipitații, regiune în care au loc ploi, ninsori, grindină etc., ca urmare a producerii condensării vaporilor de apă atmosferici.

zonă depresionară, regiune cu presiune atmosferică scăzută.

zonă de presiune, regiune cu presiune atmosferică ridicată.

zonă de radioghidaj, zonă de control și dirijare a zborului prin radio.

zonă de restricție, zonă în care sunt limitate zborurile, altitudinea și viteza de zbor.

zonă de start, zonă destinată decolării.

zonă de staționare, locul unde un avion este parcat pentru un timp relativ scurt.

zonă de tăcere, zonă de liniște, zonă neperturbată a curgerii aerodinamicii.

zonă de tragere, spațiu aerian în care pot avea loc trageri aer-sol, de antrenament.

zonă de tranziție, zonă de trecere de la scurgerea laminară (paralelă) la scurgerea turbulentă.

zonă de urcare, spațiu aerian fixat pentru urcarea unui avion în vederea executării lucrului aerian.

zonă de zbor, spațiu sau culoar aerian în care pot evolua aeronave.

zonă de zbor instrumental, spațiu aerian din raionul unui aerodrom, în care au loc exerciții de zbor fără vizibilitate (unul din posturile de pilotaj fiind acoperit).

Scanned with OKEN Scanner

zonă fără vizibilitate, porţiune dintr-un itinerar în care vizibilitatea este necorespunzătoare.

zonă hipersonică, zonă de curgere hipersonică.

zonă limpede, zonă cu o bună vizibilitate, care permite navigaţia observată.

zonă nebuloasă, porţiune din bolta cerească acoperită de nori.

zonă neperturbantă, zonă de itinerar în care lipsesc fenomenele perturbatorii atmosferice.

zonă optică, zonă de vizibilitate maximă.

zonă periculoasă, porţiune a itinerarului de zbor care prezintă turbulenţe atmosferice, ce pun în pericol siguranţa aeronavei.

zonă perturbată, zona curgerii aerodinamice din suflerie, tulburată de un obstacol.

zonă radar, porţiune controlată, acoperită de mijloace radar în funcţiune.

zonă sonică, zonă de curgere echivalentă cu viteza sunetului.

zonă subsonică, zonă de curgere mai mică decât viteza sunetului (viteza unei curgeri este subsonică).

zonă suflată, zonă de curgere tulburentă într-un tunel aerodinamic.

zonă turbionară, zonă de curgere cu vârtejuri în tunelul aerodinamic.

Zorileanu Mircea, (1883-1919) maior aviator, poetul înălţimilor, vizionar, deschizător de drumuri în domeniul aeronautic românesc.

Zuikaku, portavion japonez, până la scufundarea lui de către americani (1943) vasul amiral al flotei nipone din Pacific, în al Doilea Război Mondial.

zulu, timpul după Greenwich, în codificaţie aeriană.

Scanned with OKEN Scanner

ISBN: 978-606-26-1343-3

Scanned with OKEN Scanner